Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

De consolatione philosophiae

https://hdl.handle.net/1874/282980

Litterae Latinae
Quarto n°. 73.

Rariora

152. **Boethius,** A n i c i u s M a n l i u s S e v e r i n u s, De consolatione philosophiae cum commentario Pseudo-T h o m a e d e A q u i n o. Keulen, Hei. Quentell 31 Oct. 1493. 4o. min.
X. 4o. 731

Typen 3, 6, 7. — Rubr. *γ*. — Titelhoutsn. I. — HC* 3384. — BMC I p. 278. — Peddie I p. 184. — Pell. 2435. — Pr. 1318. — VK 263.

Op het titelbl.: „liber fratrum domus sancti martini In Wesalia". Dit klooster is gesticht 1435 en opgeheven 1543. Lager: „Ex dono Ev. Pollionis". Zie over hem de aanteek. bij nr. 49. — Samengeb. met nr. 572, 639 en 744.

744. **Vergilius** M a r o, P., Aeneidos liber secundus. [Deventer, Jac. van Breda c. 1499]. 4o min.
X. 4o. 732

Type 8. — Init. lombarde c. 5 m.M. (niet bij Häbler). — Titelhoutsn. (Vergilius met een boek in zijn linkerhand). — CA 1730. — C II² 6158. — Zie de afb. op blz. 187.

Samengeb. met nr. 152, 573 en 639. — In den catalogus van 1718.

NK 4014

639. **Prudentius,** Psychomachia. [Deventer, Jac. van Breda c. 1499]. 4o min.
X. 4o. 733

Typen 3, 5 (105 m.M.), 8. — Rubr. *α*, *β*. — CA 1457. — C II² 4909. — Met kantteekeningen in hs.

Samengeb. met nr. 152, 572 en 744. — In den catalogus van 1718.

572. **Petrarca,** F r a., Bucolica. Deventer [Rich. Paffroet] 8 Jan. 1499. 4o min.
X. 4o. 734

Typen 3*, 6. — HMT 64 (112) e 2. — HC 12828. — CA* 1384. — C II² p. 280. — Pr. 9019.

Samengeb. met nr. 152, 639 en 744. — In den catalogus van 1718.

Liber fratrū domus sancti martini In wesalia

Boetii viri celeberrimi de conſolatione Philoſophie liber cum optimo cōmen-to beati Thome.

¶ Colonia

N 12
4. 4.

Tabula

¶ Incipit tabula ſup libros
de cõſolatione philoſophie
ſm ordinem alphabeti

ACcidioſi ⁊ vicioſi arguunt
libri q̄rti metro vij
Accuſatio crudel. li. i. p. iiij
Accuſatio boetij erga regē habuit
tria vicia li. i. pro. iiij
Actus q̄libet req̄rit ordinē tp̄is et
loci li. i. me. vi In vere flores ⁊ au
tumno vue colligunt. ibidem
Actus ſeq̄tur ꝯditionē potētie cuiꝰ
eſt actus li. v. pro. iiij
Aduerſa fortuna plus ꝓdeſt q̄ ꝓſ
ſpera li. ij. pro. viij
Aduerſa bonis. proſpa malis q̄re
ꝯtingant li. iiij. pro. vi
Aduerſa ac ꝓſpera adueniunt bo
nis ⁊ malis li. iiij. pro. vij
Aduerſitas veros amicos oſtēdit
li. ij. pro. viij
Aduerſitati fortune dolendū non
eſt ꝓpter q̄nq3 li. ij. pro. p̄
Aduerſitate nō debet ſapiens mo
leſtari. nec fortis multitudie hoīm
terreri li. iiij. pro. vij
Aduerſitate ⁊ ꝓſperitate vt ſe ho
mo eq̄liter habeat hortatur exēplis
li. iiij. me. vij
Affectiones q̄tuor. ſ. gaudiū ſpes ti
mor ⁊ dolor impediunt cognitionē
veri li. p̄. me. vij
Affectus q̄tuor ſunt req̄re cathene
Afflictis ē ꝯdolendū li. p̄. pro. iiij
Ager mentē hoīs deſiḡt li. iij. me. p̄
Aliena ꝓbitas ⁊ pulchritudo hoīe3
nō decorant li. ij. pro. v
Amātibꝫ q̇s dat legē li. iij. me. xij
Amiciciā diſſimilitudo diſſoluit li.
p̄. pro. iij
Amicoꝝ triplex genus li. ij. pro. iij
Amicū inueniſſe eſt p̄cioſiſſimū di
uitiaꝝ genus li. ij. pro. viij
Amicus verus req̄re aduerſitas
Amicos fortuna. infortuniū inimi
cos facit li. iiij. pro. v
Ammiratōis exemplū de ſeptē ſtel
lis et de eclipſi lune li. iiij. me. v
Ammirātur homines de illo quod
raro fit ibidem
Ammirari fecit ſenes p̄hari ibidē
Amor diuinus tria facit in hoibus
li. ij. me. viij
Anaxagoras p̄hus ſtulticiā hoīm
ſolem pro deo colentiū reprehendit
li. p̄. pro. iij
Anime felicitas in morte nō termīa
tur li. ij. pro. iiij
Aīaliū diuerſe ſūt figure li. v. me. v
Animalia cetera p̄ter hoiem capud
demergunt ibidem
Anni ſunt q̄tuor p̄tes li. p̄. me. v
Anni p̄tes q̄tuor req̄re regimē dei
Animi trāſformatio peior eſt q̄ cor
poris li. iiij. me. iij
Antiquoꝝ etas fuit ſine cupiditate
li. ij. me. v
Appetūt oīa ꝑmanere req̄re bonū ē
Appetitus req̄re ꝑmanentia
Appetitus ē duplex li. iij. pro. xi
Appetitus require deſideriū
Area fortune quare mundus dicit
li. ij. pro. p̄
Arma p̄hie li. p̄. pro. ij
Artes liberales dicunt lac ibidē
Aſinus ad lyrā eſt hō ſine attētione
ꝟba ſacra audiēs li. p̄. pro. iiij
Aſinꝰ dr̄ piger ſeu tardꝰ li. iiij. p. iij
Auari dicunt canes li. p̄. pro. iiij
Et hoc idem habet li. ij. me. ij
Auari inſaciabiles. et auaricia va
dit in infinitū li. ij. me. ij
Aues tenebraꝝ req̄re tenebre
Auriga req̄re currus
Auarus req̄re lupus
Autūnus req̄re tp̄s autūnale
Auxiliū diuinū in minimis d3 inuo
cari li. iiij. pro. ix Auxilij diuini in
uocatio a boetio li. iij. me. ix
BArbitonſor require ſecuritas
Beate tunc reſpublice eēt ſi p ſa
piētes ⁊ ſtudioſos regant li p̄. p. iij

Tabula

Beatitudo ſiue felicitas eſt duplex li.ij. pro.iiij
Btitudo eſt ipſe deus li.iij. p.xiij
Btitudo ſumma ē in deo li.iij. p.x
Beatitudo nō poteſt auferri ꝓ ſuo ſis li.iiij.pro.iij
Beati ſunt dij ibidem
Beatitudo nō eſt in dignitatibus li.ij.pro.vi
Beatitudo ſiue felicitas nō ↄſiſtit in bonis fortuitꝭ li.ij.pro.iiij
Et ꝓbatur tribꝫ rōnibꝫ ibidem
Beatitudis deſcriptio li. iij. pro.ij
Ad verā btitudinē omnes vocā-tur li.iij.me.x
Btitudinē attigere reqre ābulare
Btūs omnis deus eſt li. iij. p.x
Beatitudo reqre patria Item oēs
Item in ꝓbo voluptas
Bellare ad mortē hoīe ſnō debent li.iiij.me.iiij
Belli cā eſt diuerſitas moꝝ ibidē
Bellū iuſtum licet ibidem
Bene fiunt oīa. ⁊ ꝙ mala fieri vidē tur error eſt li.iiij. pro.vi
Beſtie nō btificanꝰ li. iij. pro.vij
Bibliotheca vnde dꝛ li.p̄.pro.iiij
Boetio multa nomina annectunꝰ in phemio
Boetiꝰ ordiauit actꝰ ſuos ad cōēꝫ vtilitatē. ⁊ rexit rhomā ꝓpt cōe bo-num pꝫ ſex exēplis li.p̄. pro.iiij
Boetiꝰ habuit vxorē pudicā. filios prudētes ⁊ ſoceꝝ ſapientē li.ij. p.iiij
Boetius habuit plura bona ꝙ po ſtea ſuſtinuit mala li.ij.pro.ij
Boetius quare infirmꝰ iudicabatꝰ li.p̄. pro.vi
Bona corpis ſunt vilia li. iij. p.viij
Bona hoīs ſunt rō ⁊ intellcūs. nō tpalia li.p̄.pro.vi
Bona tpalia ſomniātur eſſe felici-tas li.iiij. pro.p̄
Bonum pteritū torquet li. ij. p.iiij
Bona tpalia querens in varia inci dit li.iij.pro.viij
Bona tpalia nec ſufficientiā nec potentiā preſtant li.iiij.pro.ix
Boni ſemꝑ ſunt potentes. mali ꝓo impotētes li.iiij. pro.ij
Boni nō ſunt ſine p̄mio. ⁊ mali nō ſunt ſine pena li. iiij.pro.iij
Bonis qre nō ↄtingit fortuna bo-na li.iiij.pro.v
Bonū eſt duplex li.ij. pro.vi
Bonoꝝ premia reqre premia
Boni p̄mio hic ꝓuanꝰ reqre iuſti
Boni veri hymagines vbi inueniū tur li.iiij. pro.ix
Bonū et vnū idem ſtꝭ reqre vnum
Bonū ſummū eſt verum ⁊ induiſi bile li.iij.pro.ix
Bonū ſummū eſt necē eſſe li.ij. p.x
Bonū eſt qꝺ oīa appetūt li.iij. p.xi
Bonū ſummū cuilibet videt id qꝺ appetit li.iij. pro.ij
Boreas ventus fcat philoſophiā li.p̄. me.iij
Breuitas vite hūane li.iiij.pro.iiij
Brutum require vlixes
Calamitas vñ dicaꝰ li. ij. p.p̄
Canescit homo ex dolore. li.p̄ metro p̄mo
Canis dꝛ rixoſus ⁊ lupus auarus li.iiij. pro.iij
Caro nihil aliud eſt ꝙ ſanguis coa gulatus li.i. me.i.
Caſus nō eſt euētꝰ ꝓuiſus. li.v. p.i.
Caſus diffiniꝰ ibidem
Caſu q̄ ↄtingūt fiūt ſine cā ibidem
Cathene rōnis ſunt q̄tuor effectꝰ li.p̄. me.ij
Cauſa mali require Nihil
Cauſidici potius liberāt accuſatos ꝙ accuſandos li.iiij. pro.iiij
Cā ↄtingentiū que ſit li.iiij. pro.vi
Celum qre dꝛ ſtabile li.i. me.ij
Celū moueꝰ duplici motore. ibidē
Celum quare dꝛ ſtare. eiuſqꝫ ſtelle li.p̄. me.iij
Circulo ↄpaꝰ vita hoīs li.iij. me.ij
Circe regina reqre Vlixes
Ciuitas eſt regenda a philoſophis li.p̄.pro.iiij

Tabula

Claritas ſolis reqre puidētia dei
Cognitio ſummi boni fit p creatu
ras gdatim trāſcēdēdo li. iiij.me .i.
Cognitio ſeqtur naturā cognoſcē
tis li.v.pro.v.
Cognitiōis veritatis impedimen
ta require Turbatiōes
Cognitio veri repellit cecitatē igno
rantie li.iiij.pro.iiij
Cognitiua ꝑtus alit̃ in nobis intel
lectiua ꝛ alit̃ ſenſitiua li.iiij. p.iij
Cognoſcit̃ rotundū aliter viſu ꝛ ali
ter tactu li.v.pro.iiij
Cognoſcit hoīem aliter ſenſus.ali-
ter hymaginatio.aliter rō.aliter in-
telligentia diuina.ibidem
Color phie li.p̄.pro.p̄
Comedere parētes in certis gtibꝫ
laudabile eſt li.ij.pro.vij
Comphenditur res aliter q̄ʒ exiſtit
li.v. pro.iiij
Cōcordari non pnt mali cuʒ bonis
nec etiā inter ſe li.iiij.pro.vi
Cōcordia elemtoꝝ reqre regiⁿ dei
Cōcupiſcētia terrena ſugata hō fit
diuinus li.iiij.me.vij
Confiteri nō abſcōdas ſi medicā-
tis opus expectas. oportʒ vt vulnꝰ
detegas li.p̄.pro.iiij
Conſciētie libertas ꝛ ꝯſcientia libe-
ra li.p̄.pro.iiij
Conſcia p̄ua punit malū intriſece
ſi exterius nō punit̃ li.iiij.pro.iiij
Cōſolatio phie li.p̄.pro.iij
Cōſules electi ducti in p̄toriū ſm
ꝯſuetudinē rhomanoꝝ li.ij.pro.iij
Cōtemplatio ſupnoꝝ eſt [illegible] cō-
tra ſtultos ꝓpugnaculū li.[illegible].p.iij
Cōtingens require neccārium
Cōuictus require damnari
Crapula hoīem debilitat li.[illegible].p.v
Cupiditas multoꝝ maloꝝ cauſa
eſt li.ij.me.v
Cupiditas veri boni naturalit̃ eſt
inſerta hoībꝫ li.iij.pro.ij
Currus p aurigam neccārio nō ve
hitur li.v.pro.iiij
Damnari nullus dʒ niſi cōuic
tus li.p̄.pro.iiij
Dānatoꝝ pena require Pena
Deſideriū ſiue appetitū eoꝝ imple
re ſoli ſapiētes pnt li.iiij.p.ij
Deſiderij ꝛ libidinis diā ibidem
Deus ē eternꝰ ꝛ ītuet̃ oīa li.v.p.vi
Deo ſunt p̄ces offerēde ibidem
Deus preſidet vt conditor mundi
li.p̄.pro.vi
Deus cogſcit̃ ꝛ ꝯmēdat̃ de gubnā
tiōe celeſtiū ꝛ terreſtriū li.p̄.me.v
Deus ſiue ſummū bonū nō inue-
nitur in terrenis. ſicut nec aurū in ar-
boribꝫ li.iij.me.viij
Deus regit oīa excepto libero arbi
trio li.iij.me.ix
Deus eſt imutabilis ꝛ mouet oīa
li.iij.me.ix
Deus a nullo ꝯpulſus ſʒ ſua boni
tate fecit oīa.ꝛ ꝯmendat̃ ex gte ſa-
piētie ſue ibidem
Deus oīa gubernat li.iij.pro.xii
Deo oīa recta fiunt li.iiij.pro.p̄
Deus rotat orbem.vt dt Permeni
des li.iij.pro.xii
Deus tonās require tonitru
Deus veriſſime eſt reqre eſſe
Deus fons oīs bonitatis p omni
potentiā.iudex eqtatis p iuſticiam
li.iiij.me.vi
Dei regimen ibidem
Deum eternū omes ſapiētes dixe
runt li.v.pro.vi
Deus oīa videt ibidem
Deus ē ſol illuminās li.iij.me.x
Dignitas ſiue poteſtas eſt dupl̃x
li.ij.pro.vi
Dignitas reddit malos peiores
vtʒ de rhomanis ibidem
Dignitas reddit malos peiores
vtʒ de Nerone. cuius ponit q̄tuor
malicias li.ij.me.vi
Dignitas ſi eſſet bona nō aduenis
ret peſſimis ibidem
Dignitas collata ip̄robis ñ efficit
dignos ſʒ oſtat indignos li.ij.p.vi

Tabula

Dignitas nō reddit hoīem hono-
rabilē ſi nō ſit ꝟtuoſus li.iij.ꝑ.iiij
Et probat quadruplici via
Dignitas ꝑfecture. dignitas ſena
toria ibidem (pro.iij
Diſplicere malis laudabile eſt li.ꝑ.
Diuitie in quibus ꝯſiſtūt li.ij.pro.v
Diuitie diſpſe minuunt̄. ſcia vero
diſpſa augmentat̄ li.ij.pro.v
Diuitie nō ſunt appetēde trib9 rō
nib9 ꝓbatur ibidē. ꝛ ꝓpter diuitias
multi perierūt ibidem
Diuites ſoli reputant̄ honore dig
ni ibidem
Diuitie nō auferūt indigentiā ſiue
diuites ſꝑ ſunt indigētes li.iij.ꝑ.iij
Diuinatio qd ſit li.v.pro.iiij
Diuina ꝓuidētia reqre ingeniū
Diuino amore tria regunt̄.ſ. aſtra
elemēta ꝛ tpa li.ij.me.viij
Diuin9 amor ſ͡a fcit in hoīb9 ibidē
Dolendū non eſſe de mutatōe for
tune require Aduerſitati
Dolere faciūt tria boetiū li.i.ꝑ.iiij
Dolor ira meror li.i.pro.v (ꝑ.ij
Dolia duo vini in limite iouis li.ij
Duo ṗncipia rez bonū et malum
require Pythagorici
Durare malum reqre miſereor
Ebrius volens ire domū ſic er
rans ad felicitatē li.iij.ꝑ.ij
Eclipſis lune eſt hoīb9 mirabilis
require Ammiratiōis
Eget oīs eo qd deſiderat li.iij.ꝑ.iij
Elemtoꝝ ꝯcordia reqre regi9 dei
Eloqntia ſine ſapia. ꝛ eloqntia cuꝫ
ſapia li.ij.pro.ꝑ
Epicuri ſtoici li.i.pro.iij
Eqliter ſe hr̄e reqre Aduerſitate
Error ſapiētis eſt duplici de cā pe
ior q̄ inſipiētis li.i.pro.ꝑ
Eſſe malos ſimplr̄ nō ꝯcedit̄. ſed
eſſe hoīes malos. ſicut cadauer eſſe
hoīem li.iiij.pro.ij
Eſſe deſiderat oē qd eſt in mundo (li.iij.ꝑ.ij
Eſſe ꝟtiſſime hꝫ ṗ9 ens. q̄nto ꝗ ali
qs magis ꝑ vicia recedit a ṗmo eē
tanto magis deſinit eſſe li.iiij.pro.ij
Etas phie li.i.pro.ꝑ
Etates q̄tuor ꝑ poetas diſtinguū
tur li.ij.me.v
Eternitas deo attribuit̄. ꝑpetui-
tas mundo li.v.pro.vi
Eternitatis diffinitio li.v.pro.vi
Eternitatis cognitio habet̄ ex cog
nitione tp̄is ibidem
Eternitatis vocabulo multi ſunt
abuſi ibidem
Eternū triplex li.v.pro.vi
Eternus non eſt mundus ſed ꝑpe
tuus li.v.pro.vi
Euenire require liberū arbitriū
Euenire reqre Caſus Jtē fortuiti
Exilium reqre Miſeria
Exiliū boetij fuit ad xciij. miliaria
teuthonica li.i.pro.iiij
Exiliū nullibi eſt ibidem
Eufratis ꝛ tygridis duplex origo
li.v.me.ṗmo
Facies ſiue vult9 phie li.i.ꝑ.iij
Falli nō poteſt deus requi-
re ꝓuidentia diuina (pro.ix
Falſa felicitas dicit̄ mendax li.iij
Famā inſpiciūt vulgares. nō me-
ritum li.i.pro.iiij
Famā bonā diminuit pena ibidē
Fama alicui9 nondū ꝑ totū mun
dum volauit li.ij.pro.vij
Famā nō curāt ꝟtuoſi ibidem
Fama popularꝭ nō ꝓuenit ex rec-
to iudicio rōnis li.iij.pro.vi
Familiaris inimicus efficaciſſima
peſtis li.iij.pro.v
Familiaritas principū eſt ꝑnicio-
ſa li.iij.pro.vi
Fatalis ordo li.iiij.pro.vi
Fatū duplex notificat̄ ibidem
Fatū ꝯparatur circulo li.iiij.pro.vi
Fatū ad ꝓuidentiā hꝫ ꝯrām ibidē
Fatū dependet a diuina ꝓuiden
tia. exemplū ibidem
Fati diuerſi opiniōes ibidem
Fato oīa q̄ ſubſunt. etiā diuine ꝓui
dētie ſubſunt ibidē

Tabula

Fatum ſe hʒ ad ꝓuidentiā ſicut ra
tiocinatio ad intellcm̄ ibidem
Fatum incipit vbi motus. ꝛ q̄cq̄d
ſup̄ motū eſt fatū eſt ibidem
Felicitas ē duplex.ſ. politica ꝛ ſpe
culatiua li.i. me.i.
Felicitas nō eſt in rebꝫ exterioꝛibꝫ
ſed inter nos li.ij.pro.iiij
Felicitas nō ꝯſiſtit in multitudīe
agroꝝ.nec in dignitate.nec in vtili-
tate.nec in bona fama. nec in luxu-
ria.nec in bonis fortune li.ij.pro.v
Felicitas tp̄alis in tribꝫ conſiſtit
li.ij. pro.iiij
Felicitas nemī totalr̄ aduenit. ibidē
Felicitas falſa li.iiij. me.i.
Felicitatē a ſūo bono errātes in q̄n
q̄ꝫ poſuerūt ꝯſiſtere li.iij.pro.ij
Felix q̄ntūcūqꝫ q̄s ſit tantū alteri⁹
ſtatus appet felicioꝛ li.ij.pro.vi
Figura ſiue forma hoīs ꝛ etiā bru
toꝝ li.v. me.v
Filios ꝓbos hr̄e eſt iocūdū ꝛ ꝑ op
poſitū nihil infelici⁹ li.iiij.pro.vij
Finis cū ſit cā cāꝝ iō nihil p̄t ꝑfeē
ſciri niſi fine cognito li.i.pro.vi
Finis ꝛ p̄n⁹ in vnū coincidūt.vtꝫ
in circulo.ḡ cognito p̄ncipio coḡſci
tur finis oīm reꝝ.ſ.deus ibidē
Fletus duplex.ſ.verus ꝛ fictus ſi
ue adulatori⁹ li.i.pro.i.
Fons bonitatis req̄re deus
Fortis require aduerſitate
Fortitudo ſiue potētia vera. requi
re Refrenare
Fortune bona trāſitoria ꝛ decep-
toria nulli ſuant fidē li.i.me.i.
Fortuna caduca ꝓpter duo duplicē
hʒ faciē.añ albā ꝛ retro nigrā.ibidē
Fortuna ceca depingit duplici frō
te.capillata ꝛ calua li.ij. pro.i.
Fortuna nō eſt in p̄tāte hoīs ibidē
Fortuna depingit cū rota ibidem
Fortuna nō aſſueſcit in oppoſitū
nec natura ibidem (p.vi
Fortūa q̄libet dupl'r ꝯſideratur. li.iiij
Fortunā eſſe bonā vel malā ſtat in
volūtate hoīs li.iiij.pro.vij
Fortuna eſt ſuꝑba qꝛ nulla vere-
tur li.ij. me.i. (me.ij
Fortuna inuehitur ꝯ auariciā li.ij
Fortune bona nō efficiunt quod ꝓ
mittunt li.iij.pro.iij
Fortuna omis aut iocūda eſt aut
aſpera li. iiij. pro.iiij
Fortuiti euētus declarantur ꝑ flu-
mina padiſi.ſ.tygrim ꝛ eufratē. q̄ꝝ
duplex eſt origo li.v.me.i.
Fuga paſſionum ſiue affectionum
li.iiij. me.vij
Futa ex necitate eueniūt req̄re ſpes
Futa deo ſūt certa. nob aūt incerta
Gloria mūdana non dr̄ beati-
tudo li.iij.pro.vi
Glandū nō eſt in veſtibꝫ li.ij. pro.v
Gloriandū non eſt in multitudine
ſeruoꝝ li.ij.pro.v
Gloria ſiue fama nō ſpectat ad vir-
tuoſos li.ij.pro.vij
Gloria hūana nō eſt appetēda ꝓp-
ter q̄tuoꝛ li.ij.pro.vij
Gloria vana ex nobilitate ſanguis
eſt li.iij. pro.vi
Gubernatio celi ꝛ terre req̄re deus
Gubernaculū quo d̄s regit mūdū
eſt bonitas dei li.i. pro.vi
Gubernare oīa require deus
Hebetatur ꝛ ingroſſatur mens hūa
na tp̄alis li.i. me.ij
Herculis labores xij.li.iiij.me.vij
Hō diuinus req̄re ꝯcupiſcētia
Hoīs bona ſunt rō ſiue intellcūs
et nō tp̄alia li.i.pro.vi
Hoī propriū require rōcinatio
Hoīes mali naturā amittūt hūa-
nā ꝛ in bruta ꝯuertuntur li.iiij.pro.iij
Hoīs figura ē ſurſū ad celos creata
brutoꝝ ſūo deorſuʒ ad t'rā.li.v.me.v
Hō nō vilis ſʒ nobilis ps mūdi et
nihil hoīe melius li.ij. pro.iiij
Hō vere ſcit qui ſeipm ſcit.ꝛ igno
rat q̄ ſeipm ignorat li.i.pro.vi
Hō nō eſt hō niſi rōnal. li.iiij.p.iij
Hoīes nō errant niſi querēdo fe

Tabula

licitatem li.iij.me.vij
Hūani act⁹ regunꝫ a deo li.i.me.v
IGnorātia ē duplex .ſ. interna ſiue naturaꝉ. et hec eſt iuuenū et externa ſiue extra naturā. ꝛ hec ē ſenū ꝛ negligentiū li.i.me.ij
Ignorātia ſuꝑpſi⁹ require hō
Ignorātia require cognitio veri
Imagines veri boni reqre veri boni
Impatientia optat mutari ſtatum li.ij.pro.iiij
Impedimēta cognitiōis veritatis require Turbatiōes
Impunitas require Pena
Impuniti mali require Ueritas
Inclinatio capitis ſignū eſt ꝓfunde hymaginatiōis li.iij.pro.ij
Infeliciſſimi reqre Miſerrimi
Infortuniū ad multa eſt bonum li.ij.pro.viij
Ingeniū hūanū nō valet ordinē diuine ꝓuidētie ꝯphēdere li.iiij.pro.vi
Inimicus familiaris eſt efficax peſtis li.iij.pro.v
Inſecuritas regie poteſtatis ptꝫ in Dyoniſio ibidem
Intellectus reqre Sol
Inuenire deū require Deus
Iudex eqtatis reqre Deus
Inuidus ꝯpaꝝ veſeuo monti ardēti li.i.me.iiij
Ira quid ſit li.i.pro.v
Ira non erat in antiqs li.ij.me.v
Iudices mouenꝫ ad miſcdiam duplici de cā li.i.pro.iiij
Iudiciū vulgariū dt infortūatū miſerū. fortunatū felicē ibidem
Iudicium naturale et rōnale dñt li.v.pro.ij
Iuſticia qd ſit li.ij.pro.ꝑ
Iuſti ſiue boni nō ſolū hic pmijs ꝑuanꝫ ſꝫ a malis calcanꝫ li.iiij.ꝑ.ꝑ
Iuuentus viridis ꝛ felix differunt li.i.me.pmo
LAbores duodeci reqre hercuꝉ
Lac reqre Artes liberales
Laboꝛintus domus militis circu lis ꝯſtructa li.iij.pro.xij
Laici odiunt lrātos li.i.pro.iij
Laudare pñtē dupl'r ꝯtigꝫ li.ij.p.iij
Laus minuit ꝯſciam li.i.pro.iiij
Lecto ſiue thoro ſtudiuꝫ aſſikatur li.i.pro.pma
Lethargia qlis infirmitas li.i.p.ij
Lethargū hō patitur reſpectu celeſtium ibidem
Leuia documenta ꝑcedere debent difficilia ibidem
Liberū arbitrium eſt in rōnali creatura li.v.pro.ij
Libeꝝ arbitriū aliꝫ eſt in angeꝉ aliꝫ in hoib⁹ bonis ꝛ aliꝫ in ꝑuis ibidē
Libeꝝ arbitriū nō necitaꝫ ſed deus omnia ꝓſpicit ibidem
Liberum arbitriū ſequunꝫ premia et pene li.v.pro.iij
Liberi arbitrij ꝛ ꝓuidētie diuine nō eſt diſcordia.ſicut aliqliter apparet li.v.me.iij
Libero arbitrio pñt res ſic et aliter euenire li.v.pro.vi
Libidinis ꝛ deſiderij drā li.iiij
Ligat⁹ catenis reqre pnceps maꝉ⁹
Lumen require tenebꝛe
Lupus dr auarus li.iiij.pro.iij
Luxuria magis doloꝛ eſt q̄ȝ voluptas li.iij.pro.vij
Luxuria pūgit poſt fcm li.iij.p.vi
Luxurioſi ꝯparantur rabiei maris li.i.me.iiij
Luxurioſus require Porcus
MAgiſtratum quare aſſumpſit Boetius li.i.pro.iiij
Mala ſunt in mūdo li.iiij.pro.i.
Mali ꝛ ſtulti nō ſtꝫ timēdi li.i.p.iij
Mali ſunt inferiores illis qb⁹ iniuriantur li.iiij.pro.iiij
Malis nunq̄ȝ ē bene q̄uis ita opinentur hoīes li.iiij.pro.vi
Malis quare cōtingit fortuna bona li.iiij.pro.v
Mali in dignitate poſiti peioꝛa faciūt q̄ȝ incendiū vl' diluuiū li.ij.p.vi
Malicia neronis li.ij.me.vi

Tabula

Mali deſtruūt dies ⁊ noctes ibidē
Mal' neqcia ſuppliciū ē li.iiij.me.iij
Mali amittūt naturā hūanā.ibid
Mali habēt diuerſas naturas ani
maliū ibidem
Mali pficiunt qđ delectant.nō qđ
deſiderant li.iiij.pro.ij
Malis qñqꝫ q̄re bene. qñqꝫ male
ꝯtingit li.iiij.pro.vi (ibidē
Mali de malis qñqꝫ faciūt bonos
Maloꝝ potentia eſt ab impotētia
virium li.iiij.pro.ij (eſſe
Malos eē nō ſimpl'r ꝯcedit᷑. reqre
Malū poſſe ſiue velle reqre Poſſe
Malicia eternal'r durat li.iiij.p.iiij
Malū nuſquā eſt li.iiij.pro.vi
Manus phīe li.i.pro.p
Malū nihil eſt li.iij.pro.xii
Medicus q̄liter inueſtigat morbū
li.p.pro.ij
Medica dr̄ phia li.i.pro.iij
Medicus nō ſolū p ſigna vrine q̄-
rit morbum. ſed etiā per interroga
tiones li.i.pro.vi
Memorari reqre Recordari
Mendaciū eſt triplex li.i.pro.iiij
Mendax reqre felicitas falſa
Meror require dolor
Meretricib⁹ aſſimilant᷑ muſe poeti
ce li.i.pro.pma
Metro ⁊ pſa vtitur Boetius ꝓp-
ter duo li.i.me.i.
Miſeria ⁊ exiliū li.i.pro.v
Miſericordia reqre Iudices
Miſer eſt oīs malus li.iiij.pro.iiij
Miſerior tanto quis quāto ſuppli
cio dignior ibidem
Miſeriores eſſent mali ſi non puni
rentur ibidem
Miſerrimi ſunt infeliciſſimi ſi ma-
icia eternal'r duraret ibidem
Mons ethna ſp ardet li.ij.pro.v
Mors reqre Periodi
Mors famā deſtruit li.ij.p.vij
Morte refugiūt oīa li.iij.pro.v
Mors felix ⁊ infelix ſm vulgares
li.i.me.primo
Mundus require Area fortune
Mundus ꝯpat᷑ mari li.i.pro.iij
Mundum poſuit Plato incepiſſe
li.v.pro.vi
Mutabilitas reꝝ pbat᷑ trib⁹ exem
plis.ſ.ſole florib⁹ ⁊ mari li.iij.p.viij
Murem velle murib⁹ dñari ridicu
loſum eſt li.ij.pro.vi
Mutabilia oīa p̄ter deū li.iiij.p.vi
Mutatio animi eſt maior pena q̄
corporis li.iij.me.iij
Natura nō aſſueſcit in oppoſi
tū nec fortuna li.iij.me.ij
Natura eſt triplex li.ij.me.i.
Natura nō miſcet᷑ ꝯrijs li.ij.pro.vi
Natura humana paucis minimiſqꝫ
ꝯtenta eſt li.ij.pro.v
Natura ſi interdū violēter᷑.tñ qñqꝫ
ad idē redit qđ natural'r ſibi ꝯuenit.
Vel ſic.natura aīaliū oīm. arborū.
ſideꝝ ſtat in legib⁹ ſuis ⁊ non variat
ꝯſuetudinē. vtꝫ de de leone vegeta
bilib⁹ ⁊ volatilib⁹ li.iij.me.ij
Naturale iudicium differre a rōna
li.li.v.pro.ij
Neceſſitare require pñtia. Item re
quire ſignum
Neceſſitates ſunt due li.v pro.vi
Neceſſariū idem pt eſſe ꝯtingens ad
diuerſa relatū li.v.pro.vi (tas
Neronis q̄tuor malicie reqre digni
Neronis luxuria li.i.me.iiij
Neſcire reqre Homo vere
Necromanticū preſuppoſuerit boe
tiū ꝓpter duo li.i.pro.iiij
Nihil eſt cauſa mali li.iiij.pro.vi
Ex nihilo nihil fieri quō intelligi-
tur li.pro.i.
Nobilis quiuis p̄ter illū qui eſt de
ditus vicijs li.iiij.me.vi
Nobilitas eſt laus parentum li.iij
pſa ſexta
Nomen ſcat ſubſtantiā cum quali
tate li.iiij.me.iiij
Nōens eſt duplex li.v.pro.vi
Nouū antiquū require Pati
Nox eſt duplex.ſ.accñtalis ⁊ natu

Tabula

ralis li.p̄mo.metro.iij.
OBediūt deo cuncta naturaler exñtia li.iiij.me.vi.
Obliuio est aie a corpe.li.iij.me.vij.
Obliuioī tradet̄ diuites li.ij.p.vij.
Obliuioī tradet̄ viri mag̃ li.ij.p.vij
Ocium dr̄ studium scd̄m vulgares li. primo.prosa q̄rta.
Oculi phie rō ⁊ intellect⁹ ⁊ triplici rōe dicunt̄ ardētes li.p̄.pro.p̄ma
Odiū nō habet locū apud sapiētes libro.iiij.prosa q̄rta
Oēs laborāt lʒ diuerso calle ad vnū beatitudinis finē puenire li.iij.p.ij.
Oēs tendūt ad beatitudinē vi natu rali ꝯpulsi sed varie li.iij.prosa ij.
Opinio vulgariū require veritas
Opus qd̄ facere vis requirit̄ volun tas ⁊ ptās libro iiij.p̄sa iiij.
Orō siue dep̄catio qd̄ sit.li.v.p.iij.
Orōes siue p̄ces sunt deo porrigen de li.v.prosa vi.
Oratores q̄ sint li.iiij.prosa iiij.
Ordo debit⁹ t̄pis ⁊ loci dʒ esse in q̄ libet opere siue actu li.p̄.me.vi.
Ordie debito feruāt̄ res ī suo eē.ibid̄
Ornamētis ornari ē error li.ij.p.v.
Orpheus citbareda li.iij.me.xij
Orphei fabule mortalitas.ibidem
PArentes require comedere
Passio est quidā motus cellule appetitiue li.p̄.prosa vi.
Passiones aī ⁊ opiniōes impediūt rectū rationis iudiciū li.p̄.p.vi
Et ibidem metro vij.
Pati sapiētes non est nouū sed an-tiquum li.p̄mo p̄sa.iij.
Patiētia p̄bat p̄hm li.ij.p̄sa vij.
Patria est b̄titudo.via ad eā sūt v̄tutes libro q̄nto p̄sa p̄ma
Pauptas duplex li.ij.metro.iiij
Palin⁹ senator romanorū li.ij.p.ij
Pax seu tranq̄llitas mētis li.p̄.p̄sa v.
Peccata require vicia
Pecunia pauptatē inducit li.ij.p v.
Pecuīa facit hoīes indigētē li.iij.p.ij
Pellēde sūt affectōes li.p̄.me.vij
Pena malorū bona.impunitas ma la li.iiij.prosa.iiij.
Pene dānatorū siue purgādorū nō sunt edifferende.li.iiij.p̄sa.iiij
Pene malorū q̄re fieri p̄mittunt̄ bo nis.⁊ malis iocūda q̄ debent̄ bonis li.quarto p̄sa.v.
Pene require liberū arbitriū
Pene mēts specula⁹ rōis li.iiij.p.p̄.
Periclitari li.iij.metro vij
Periodi mortis siue mete vite lib⁹ q̄rto me.q̄rto
Peripatetici li.p̄.prosa q̄rta
Permanētia est appetit⁹ naturalis non volūtarius li.iij.prosa.xi
Phari require ammirari
Phia dr̄ mulier.p̄pt̄ tria li.i.p.p̄.
Phie statura ibidem.
Phie p̄tes tres.mathematica.na turalis.metaphisica ibidem
Phie vestes artes liberales ibidē
Phie vestes erant filis tenuissimis ibidem
Phia manib⁹ suis texuerat vestē ibi.
Phie vestes obscurant̄.quia nō visitata vt gladi⁹ in q̄ete rubiginosus erit ibidem
Phia diuiditur in practicā ⁊ spe culatiuā ibidem.
Phia practica habet̄ in ethica.ico nomica ⁊ politica.sʒ speculatiua seu theorica triplex ē.s.phisica.mathe matica ⁊ metaphisica.⁊ in talib⁹ est ordo p̄ modū scale ibidem
Phie vestis scindit̄ vario mō ibid̄
Phie ornamēta ibidem
Phie ira ibidem
Phia magistra oīm virtutū ⁊ est a deo libro.p̄.p̄sa iij.
Phia est via ad cognoscendū ve rū lumē.s.deū ⁊ docet ꝯtemnere ter rena li.iiij.prosa p̄ma
Phs fuisses si tacuisses li.ij.p̄sa vij.
Piger require asinus
Pithagorici posuerūt duo p̄ncipia rerū bonū ⁊ malū li.iij.pro.xi.
Plato req̄re scire. Itē req̄re mūd⁹.

Tabula

Poemata dulcedie inficiūt li.ꝑ.p.i
Poeta require meretrici
Poetica ars a phīa fugaṫ li.i.p.ꝑ.
Popularis require fama
Procus & luxurioſus li.iiij.p.iij.
Poſſe malū pei⁹ eſt ꝗ̄ velle li.iij.pro
ſa q̄rta. qualiter intelligitur
Poſſe malū nō eſt poſſe.li.iiij.p.ij
Poſſe implere reqre deſideriū
Potētia nō ꝑt in liberꝝ arbitriū.li.ij
p.vi. vt pꝫ de illo q̄ momordit liguā
Potentia vera require refrenare.
Potētia ſufficiētia reuerētia claritu⸗
do iocūditas ſūt vnū in re li.iij.p.ix
Potētia ligata reqre ꝑnceps mal⁹
Potencia plus require actus.
Potētiū familiaritate Senecaꝛ plu
res mortui ſunt.li.iij.pſa q̄nta
Potētia prodit indignū li.ij.p.vi.
Item li.iij.me.iij
Potētia nō eſt ſine timore li.iij.p.iij
Potētes noianṫ falſ̄ noiƀ li.ij.p.vi
Potētia ē occaſio mali li.iij.me.iij.
Potēs eſt q̄ ſcit refreuare ꝓpriā ma
liciā. Potētes huius mūdi nō ſunt
timēdi li.i.metro q̄rto.
Potēs eꝫ patiṫ potentiā.exēplū de
Buſiride iterfecto ab Hercule Itē
de regulo rhomano li.ij.pſa vi.
Ptās regia nō ē ꝟa ptās li.iij.p.v.
Ptās gladio ſup caput pendenti cō
paratur. ibidem
Ptātis inſecuritas reqre inſecuritas
Ptātes ꝯcedunṫ mal̄.li.iiij.pro.vi.
Ptās plus require dignitas.
Preces require orationes
Premia nūꝗ̄ deſunt bonis nec ma⸗
lis ſupplicia li.iiij.pſa tercia.
Premia require liberꝝ arbitriū
Premiū extrinſecū nō curat bon⁹ cū
habeat in aīo intrinſecū li.iiij.p.iiij
Preſciētia dei li.v.proſa iij.
Preſciētia dei nullā neceſſitatē ipo⸗
nit futuris li.v.proſa q̄nta
Preſcia dei non mutat ꝓprietatē rei
li.v.proſa ſexta
Pñtialiter oīa ſūt in deo li.v.p.vi.
Pretorio inducebāṫ ꝯſules rho⸗
mani require ꝯſules
Principia duo reqre pithagorici.
Principiū maloꝝ potētia ligata
eſt multꝫ cathenis li.iiij.me.ij.
Prodigū q̄d ſit li.ij.pro.ꝑma.
Promittere require ſapiēs
Propōnum veritas eſt ſup natu
rā rerū li.iiij.pro.ij.
Propū bonū hoīꝫ reqre rō recta.
Proſopopeya eſt fictio noue pſo⸗
ne li.ꝑmo pſa ꝑma.
Proſpa reqre aduerſa.
Prouidētia dei ſolis claritatē ex
cellit li.v.me.ij.
Prouidētia diuina q̄ ad diuerſos
act⁹ hoīs nō falliṫ li.v.p.vi.
Proſa ꝛ metro vtiṫ Boeti⁹ duaꝫ
ƀ de cauſis.li.ꝑ.me.ꝑ
Prudēs tria ſpicit tpa.li.ij.p.ꝑ.
Prudētia reꝝ exit⁹ metiṫ li.ij.p.i.
Pulchritudo q̄druplex li.ij.p.v.
Pulchritudo nō ē in hoīe ſꝫ in ve
ſte.li.ꝑ.pſa quinta
Pulchritudo corpis velociter ra
pitur li.iij.pſa.viij
Pulchꝝ videri nō reddit naṫa ſꝫ
ocloꝝ debilitas ibidē.ex⁹ de alcibi
Puniūṫ alibi q̄ui⁹ mali ꝗ̄ ſi cade.
impuniti li.iiij.p.iiij
Punire itrinſece reqre ꝯſcia pura.
Puniri nō require miſireor.
Qlies mētis reqre pax
Quicꝙ vnū in re reqre potētia.
Quid nois ꝛ q̄d rei dīnc li.v.p.i
Ratio recta eſt hoī ꝓpriū bonuꝫ
libro ꝑmo proſa q̄nta
Rōnalis require homo
Recordari q̄d ſit.li.iiij.pro.ij
Refrenare aīmū eſt potētia vera.
libro iij.metro.v
Regendū tria reqrunṫ li.ij.p.vij
Regere require deus
Regimē dei in ꝯcordia elemētoꝝ
apparet ꝛ in ptiƀ anni li.iiij.m.vi
Reſpublica require beate
Rixoſus require canis

Tabula

Rotare orbē require deus rotat
Ruge q̄re in ſenib₉ nō in iuuenib₉ libro p̄.metro p̄mo
SAcrilegium li.p̄mo.pro.iiij.
Sanitas corpis triduana fe bri ſoluit li.iiij.pro.vij.
Sapiēs h₃ ſe vniformiter ad vtrā⸗ q₃ fortunam li.i.pro.p̄ma.
Sapiens require tetragonū
Sapiētis nō eſt ꝑmittere q̄ nō pōt implere li.iiij.proſa.ij
Sapiēs reqre deſideriū. Jtē reqre aduerſitate. Jtē require odiū
Sapiens non odit ſtultu₃ libro. iiij proſa quarta
Sapiētis eſt declarare difficilia.li. iiij.proſa vi.
Sapientiū eſt ſimplicib₉ arridere cū ſapiētiam acquirūt.ibide₃
Scia diſpſa augmētat appoſitu₃. de diuitijs reqre diuitie
Scia dīna q̄lſit nnianda li.v.p.vi.
Scia auferri nō pōt li.i.me.p̄.
Scia eſt ſocia ī tribulatōe li.i.p.iij
Scia letificat li.iij.pro.i.
Scire require finis.
Scire ſeipum reqre hō vere ſcit
Scire ſm Platonē li.v.me.iij.
Senes quare rugoſi li.i.me.p̄mo
Seniu₃ generat tripl'r li.i.me.p̄.
Senū multa incommoda.ibidem
Senſualitas ꝯtrariat rōi li.i.me.ij
Sermones accipiēdi ſt ſm mate⸗ riā ſubiectā li.iij.me.xii.
Serenitas veſptina li.v.pſa.iiii.
Seruoꝝ improbitas dn̄m ḡuat li. ſcda proſa.v
Sex doloroſa reqre dolore
Signū oñdit ſignatū non necitat li.iiij.proſa.iiij.
Socrates phs in noīe vni₉ dei bi⸗ bit venenū ⁊ nil ſibi nocuit li.i.p.iij
Socrates docet ſp pandere verita tē li.i.proſa.iiij
Sol qn̄ ꝑcat intellectū li.i.me.iij.
Solis color li.i.me.ii.
Solis claritas reqre ꝓuidētia dei
Spes ⁊ depcatio ceſſarent ſi futu⸗ ra de necitate euenirēt li.v.pro.iij
Stat₉ nō placēs reqre felicitas
Stelle ſeptē reqre ammiratōis.
Stoici vn̄ dicant li.v.me.iiij.
Jtem require epicuri
Studiū duplex florēs ⁊ aridū li.i. me.i. Jtē plus require lecto
Jtem plus require otium.
Stupor q̄d ſit li.p̄. pſa p̄ma
Stupor boetij.ibidem
Stupor ⁊ pudor dn̄t li.p̄.pſa.ij
Superb₉ ꝯpat fulmini li.p̄.me.iiij
Contra ſupbos vanam gl'am q̄⸗ rentes li.v.me.vij
Supplicia reqre premia.
TAciturnitas dupliciter pue nit li.p̄.pro.ij.
Taciturnitas triplex li.ij.pro.i.
Tactus require cognoſcitur
Tardus require aſinus
Tpalia hebetāt ⁊ ingroſſant mētē humanā li.p̄mo me.ij.
Tempus vernale ꝯuenit vite hu⸗ mane.ibidem.
Tpalia non ſt cā eternoꝝ li.ij.p.iij
Tps autūnale dat vuas ibidem
Tenebris aſſueti nō q̄unt lumē in⸗ tueri vt ſunt certe aues li.iiij.p.iiij.
Terra habitabilis ſolū ad tres p⸗ tes li.ij.pro.ſeptima
Terrena bona excecant vulgares. li.iiij.pro.iiij.
Teſtis ꝯditiones li.i.pro.iiii.
Tetragonū corpus compat ſapiē⸗ ti li.iiij.proſa.vij.
Tygris flumen reqre eufratis.
Timere nō h̄nt ſci malos li.i.m.iiij
Tonitru dr de₉ tonare vt ſic dīna ꝓuidētia recogitet li.iiij me.vi
Transformatio reqre animi
Trāſformatus reqre Ulixis
Triſticia ſedata reditur ad ſtudi⸗ um li.i.pro.iij.
Tullius negauit ꝓuidētiā ſtare poſſe cū libero arbitrio.li.v.pro.iiii.
Turbatōnes aī impediunt cogni⸗

Tabula

tionē veritatis li.ꝑ.me.vij.
Vaticinatio Tireſie quicq̄d dicā
Hoc erit vł nō erit li.v.pro.iij
Velle malum reqre poſſe
Venenū bibere reqre Socrates
Venti q̄tuor ꝑncipales a q̄tuor ꝑti
bus mūdi q̄libet duos hꝫ collatera
les ⁊ ſunt duodecim li.ꝑ.me.iij
Ventorꝝ generatio li.ꝑ.me.ij
Verba lenia mitigāt dolorē li.ij.p.iij.
Veritas require Socrates
Veritas q̄liter latet in principio in
noſtro intellectu li.iij.me.xi.
Veritas impedit̄ a falſis opinioni
bꝰ ⁊ paſſionibꝰ li.ꝑmo metro vij
Veritatē nō oēs eodē mō capiūt nā
q̄dam demrātiue. q̄dā autoritatiue
q̄dā ꝑ modū fabule li.iiij.me.xij
Veritas ꝓponum reqre ꝓpō
Veritas ↄtrariat̄ opinioni vulgari
ꝯ q̄ putāt malos impunitos felices
li.iiij.proſa q̄rta
Vertex capitis tres hꝫ ꝑtes. fanta-
ſia in anteriori. cogitatiua in medio
mēoratiua in occipite li.ꝑmo, pſa ꝑ.
Veſptina require ſerenitas
Veſtibꝰ nō eſt gl'andū li.ij. pſa v.
Veſtis ↄtinet pulchritudinē non
hō libro ſcdo,pſa q̄nta
Via ad beatitudinē require patria
Victꝰ antiq̄rꝝ fuit groſſus li.ij.me.ij
Vicia ſūt ſpernenda li.v.proſa vi
Vicia nō ſunt ſine penis li.iiij pſa.i
Vicioſus reqre accidioſus
Videre oīa require deus
Vini duo dolia in limine Iouis li
bro.ij.proſa.ij.
Virtutes ſūt colende.li.v. pſa.vi
Virtuoſi dnt eē fortiſſimi.li.iiij.me.vij.
Virtus q̄ntra ſuſtinet. ibidem
Virtus interꝑtatur.li.iiij.p.vij.
Virtutes ſunt via ad beatitudinem
require patria
Viſus require cognoſcitur
Vita humana require tempus vernale
Vitā hn̄s bonā non hꝫ timere. ſed
erigere poteſt vultū libro ꝑ.me.iiij.
Vita ↄtuoſa eſt ſtatꝰ mediocris ꝓp
ter ſiſitudinē edificij li.ij.me.iiij.
Vita hoīs reqre circulo
Vita hoīs reqre periodi
Vlixis ſocij ꝑ potū Circis in bru-
ta ſūt transformati li.iiij. me.iij
Vlixes plus reqre aduerſitas
Vnū ⁊ bonū idem ſūt li.iij.pro.xi.
Vnū manet interim qd̄ ē vnū ibid̄
Vnū eſt ad qd̄ oīa tēdūt li.iij. p.xi
Volitū nihil niſi cognitū li.v.m.iij
Volūtas require opus
Volūtas eſt occaſio pctī li.iiij,p.ij.
Volūtas ⁊ poteſtas requirunt̄ ad
oēm actum li.q̄rto,pſa ij
Voluptas duplex li.iij.p.vij
In voluptate nō ē beatitudo ibidē
Voluptas ↄiugalis habet anxieta
tem annexam vide exemplum no-
tabile li.iij. pſa vij
Voluptas eſt ſicut ſtimulus apū
li.tercio metro vij
Voluptatē q̄d mali ſequit̄ ibidem
Vulgi opinionibꝰ pl'es nomē mag
num receperūt li.iij.proſa vij
Vulnus detegere reqre ↄfiteri
Vultus reqre facies
Vultus reuerēdi dꝫ phia.q̄ ſicut
vultus honeſtus facit hoīem reuere
ri.ſic phia amatores ſuos li.i. p.ꝑ.
Vxoratorꝝ infelicitas li.ij. pſa iiij
Vxorē habere caſtā ⁊ filios habere
bonos iocūdum eſt li.iij proſa vij
Vxorem habere ꝑuerſam nihil in-
felicius ibidem

¶ Epilogū ↄpendioſum ⁊ ꝑutilē
totius libri Require in fine libri

¶ Finit tabula

Prohemium

¶ Boetij Romani ⁊ oratoris celeberrimi libri de conſo
latione philoſophie. ⁊ ꝯmentarius eximij preclariq; docto
ris ſancti Thome ſup eoſdem Incipiunt feliciter:

Philoſophie ſeruias

oportet vt tibi cõtingat vera libertas Nec ſunt ꝟba
Senece octaua ep̄la ad Luciliū. Quia vocari phi-
loſophiā ſciam veritatis recte ſe habet. ex ſcđo meta-
phiſice. Et ph̄ia affert delectatiões mirabiles firmi-
tate ⁊ puritate. ex ſcđo ethicoꝝ. Et multis viſa eſt ph̄ia res mirabilis et
diuina. ex de celo ⁊ mundo Areſtotel'. ¶ Item ꝙ nulla ſcia ſimilis eſt
ph̄ie que clarificat animā ⁊ facit delectari eam in hoc ſeculo in ꝑfcõne et
rectitudine. ex libro de pomo ⁊ morte Areſto. Et ph̄ia trahit hominē ab
obſcuritate ignorātie ad ſciam. a tenebris ſtulticie ad lucem ſapīe ⁊ ad cla
ritatē intellectus. ex eodē libro. Item qꝛ ph̄ia a ſupſtitione liberat. metu
mortis nõ ꝯturbat. ſm Tullium in libro de fini. bo. ⁊ ma. Ideo Seneca
has ⁊ ꝯſimiles ꝯditiones ⁊ effectus laudabiles ph̄ie aduertēs hortatur
nos ad ſeruitium ph̄ie in ꝓpõne ꝓpoſita ſic dicens Ph̄ie ſeruias oꝫ. Que
quidē ꝓpoſitio poteſt ꝓbari multis rõnib;. Primo ſic. illi oportet ſeruire ꝑ
cuius ſeruitutē homini cõtingit vera libertas. ſed ph̄ia eſt hmõi. ergo ⁊c.
Maior eſt nota. qꝛ libertas eſt nobiliſſima cõditio. quā natura humana
deſiderat ⁊ affectat. Minor pꝫ ꝑ eundē Senecā. qui poſtq̄ꝫ p̄miſit ꝓpõez
iſtam Ph̄ie ſeruias oꝫ. ſubiungit vt tibi ꝯtingat vera libertas Et paucis
interpoſitis dt. Hoc enī ſcꝫ ipm ſeruire ph̄ie libertas eſt Probaꝝ ſecū
do ſic. Illi oportet ſeruire qđ animū perficit. vitam diſponit. actiões regit
agenda ⁊ omittēda demonſtrat. ⁊ ſine quo nemo eſt ſecurus. ſed ph̄ia eſt
hmõi. ergo ⁊c. Maior eſt nota. nam iſte ꝯditiones ſunt de ꝑfcõne homīs
Minor declaratur ꝑ Senecā. xvi. ep̄la ad Luciliū loquens de ph̄ia dt
Hec animū format ⁊ fabricat. vitam diſponit. actiões regit. ⁊ omittēda
demõſtrat. ſedet ad gubernandū errantia. fluctuantiū dirigit curſum. ſed
ſine hac nemo eſt ſecurus Probaꝝ tercio ſic. illi eſt ſeruiendū quod tra
dit cognitioni vltimi finis magnū incrementū. ſed ph̄ia eſt hmõi. ergo ⁊c.
Maior eſt nota. qꝛ cognitio vltimi finis magnū incrementū confert ad
vitam. ex p̄mo ethicoꝝ. Minor declaraꝝ. nam vltimus finis vite huma-
ne eſt beatitudo. cuius cognitionē ph̄ia tradit Dicit enī ph̄ia in. iij. de cõ
ſolatione pſa. ij. ꝙ beatitudo eſt ſtatus oīm bonoꝝ aggregatiõe ꝑfectus.
Et in eodē tercio oſ̄dit ph̄ia in quo ſit vera beatitudo. ⁊ quõ ad eam ꝑue
niatur. Probaꝝ quarto ſic. illi oportet ſeruire quod facit hoīem parem
deo. ph̄ia eſt hmõi. ergo ⁊c. Maior eſt nota ꝑ ſe. ſed minor pꝫ ꝑ Senecā
xlix. ep̄la ad Luciliū. vbi dt. Hoc enī mihi ph̄ia ꝓmittit vt me parē deo
reddat. Probatur quinto ſic. illi eſt ſeruiendū quod eſt magiſtra oīm
ſcientiaꝝ. nutrix omniū virtutū. ſummū ſolatium lapſoꝝ animoꝝ. quod
eſt primū veri luminis. ⁊ cuius exhortatio eſt recta ſui autoritate digniſſi
ma. ph̄ia eſt hmõi. ergo ⁊c. Maior eſt nota. qꝛ rõnabiliter ꝓpter has cõdi

tiones laudabiles alicui ſeruitur. Minor declaratur. nam phia eſt magi-
ſtra oim virtutū. ex pmo de ꝯſol'. pſa. iij. Ipſa eſt nutrix oim virtutū. ſcdo
de ꝯſol'. pſa. iiij. Ipſa eſt ſummū ſolatiū lapſoꝝ animoꝝ. iij. de ꝯſol'. pſa. i.
Ipſa eſt preuia veri luīs. iiij. de ꝯſol'. pſa. i. Et eius exhortatio ē recta ſui
autoritate digniſſima. v. de ꝯſol'. pſa. i. Sic ergo ptꝫ ꝓpoſitio declarata. q̄
dicit Phie ſeruias oportet Sꝫ diceres. quid mihi ꝓdeſt phia ſi fatū eſt
Quid mihi ꝓdeſt phia ſi deus rector eſt. Quid mihi ꝓdeſt phia ſi caſus
imperat Ad hoc reſpōdet Seneca. xiij. epl'a ſua Siue inexorabili lege
fati nos ſtringāt. ſiue deus arbiter vniuerſis cuncta diſponit. ſiue caſus ac
tiones humanas ſine ordine ꝑmiſcet. adhuc phie inſiſtendū eſt. Phia eñi
nos tueri habet. hec eñi hortatur vt libēter deo placeamus. vt ipm ſequa-
mur. vt continue fortune reſiſtamus. ⁊ vt caſum feramus Licet aūt om-
nes hoīes natura ſcire deſiderent. tñ pauci (de quo dolor eſt) phie vacāt
quod ideo ꝯtingit. quia plures omiſſis delectationibꝫ interioribꝫ ad dele
ctationes refugiunt corꝑales. Non tñ oportet delectatiōes corꝑales eſſe
eligibiliores interioribꝫ delectationibꝫ. quia delectatiōes corꝑales impe-
diunt a ſummo bono. interiores aūt ad id ꝓmouent. Unde Boetius in
tractatu de ſummo bono dicit. Dolere debent qui delectationibꝫ ſenſua
libus detinent᷑. bona interiora omittēdo. Nam dediti bonis ſenſualibus
ſumma bona non attingūt. Quos hoīes ſenſuales Boetius. iiij. de ꝯſol'.
pſa. iiij. ꝯꝑat veſꝑtilionibꝫ dicens Nequeunt eñi oculos ſuos tenebris aſ
ſuetos ad lucem ꝑſpicue veritatis attollere. ſimileſqꝫ ſunt auibꝫ quaꝝ in
tuitum nox illuminat. dies excecat. Et licet hoīes ſenſuales ⁊ vulgares
nō magnificent nomen phie. ſed magis blaſphemāt. nihilominus tamē
ipſa phia in ſua dignitate ꝑſeuerat. teſte Seneca. xiiij. epl'a ad Lucilliū.
Nunqꝫ inualeſcet ad tantū malitia. neqꝫ ad tantū exceditur ꝯtra ꝟtutes
vt non nomen phie ſacrum ⁊ venerabile ꝑmaneat Sed diceres. philo
ſophari nō valeo qꝛ pauper ſum. ſꝫ ſi diuitias haberem totū me phie dede
rem. ⁊ hoc videtur rōnabile. qꝛ natura ꝑ ſe nō eſt ſufficiēs ad ſpeculandū
ſed oportet cibum ⁊ potum ⁊ reliquū famulatū preexiſtere. Et ꝓ tāto ſa
cerdotes egypti habitis neccārijs ꝓpter admirari inceperūt philoſophari
Hec excuſatio rōe pauꝑtatis nō valet. audi Senecā. xvij. epl'a ad Lu
cillium. qui dr̄. Non eſt quo nos pauꝑtas a phia reuocet. tolerāda eñi eſt
fames quam tolerauerūt quidā in obſidionibꝫ. ⁊ quid aliud erat premiū
patientie illoꝝ qꝫ in arbitrium nō cadere .ſ. inimicoꝝ. quātomagis eſt qꝫ
promittit᷑ ꝑpetua libertas. nullus hoīs timor. ⁊ quod animū liberat a fu-
roribꝫ. multis eñi ad philoſophandū obſtitere diuitie Pauꝑtas aūt expe
dita ſecura eſt. ſi vis animo vacari paup ſis. oportet aūt pauperi ſilis. quia
nō poteſt ſtudium ſalutare fieri ſine cura fragilitatis. fragilitas aūt eſt vo
luntaria pauꝑtas. hec Seneca. Uerum eſt igitur. ad philoſophandū exi
guntur neccāria. ſed ſufficiunt homini pauca. non eñi oportet futurum fe
licem deum terre ⁊ maris eſſe. qꝛ natura paucis minimiſqꝫ ꝯtenta eſt. ex
ſcdo de ꝯſol'. pſa. v. Proijce ergo omnia a te. et ad phiam magno curſu
totiſqꝫ viribꝫ attende. hec Seneca. xvij. epl'a ad Lucilliū. Phie ergo ſer
uias oꝫ. vt tibi contingat vera libertas. vt tibi cōtingat vera ſecuritas. vt
tibi innoteſcat felicitas. vt par deo fias. ⁊ ꝑcipue vt in aduerſitatibꝫ ⁊ tri

Prohemium

bulationibꝫ poſitus per ipſam veriſſime ꝯſoleris exemplo Boetij. quem
phia in exilium relegatū ab omnibꝫ bonis pulſum. dignitatibꝫ exutū. mul
tis miſerijs afflictū dulciſſime ꝯſolabatur De cuius phie ꝯſolatione agi
tur in libro Boetij qui intitulat᷑ Liber de ꝯſolatione phie. de quo ad pre
ſens noſtra eſt intentio. Hec ſufficiant de introductiõe huius libri.
¶ Sꝫ anteq̄ȝ ad lrām accedamus quinqȝ ſunt p̄mittenda. Primū eſt de
cauſa ſuſcepti operis. Scd̄m de cauſis huius libri. Tercium de titulo hu
ius libri ⁊ eius expõne. Quartū de cauſa intitulatiõis p̄ñtis libri. Quin
tum de generali ſumma ⁊ ſentētia huius libri ¶ Circa primū vide
licet circa cām ſuſcepti operis. quare Boetius hunc librū ꝯſcripſit eſt ſciē
dum. ꝙ boetius vir eximius cõſul rhomanus. fide catholicus extitit. qui
diſputās de fide catholica ꝯtra duos hereticos. ſ. ꝯtra Neſtoriū ⁊ Euti
tem. cum nullus eſſet q̄ eis reſiſteret. Boetius ipſos in ꝯmuni ꝯſilio deui
cit. ſicut pꝫ in libro ſuo de duabꝫ naturis in xp̄o. Tpe vero Theoderici re
gis gothoꝝ cū idem Theodericus tyrannidē ſuam ꝯtra rhomanos vel⸗
let exercere ⁊ quoſlibet bonos opprimere. Boetius virtute dei armatus
plus omnibꝫ alijs ſibi reſtitit. ⁊ quos tyrānica rabies inuaſerat Boetius
amore iuſticie exponens ſe piculis ipſos liberauit. Uidens aūt Theode
ricus rex gothoꝝ ſolum ipm̄ boetium reſiſtentē. cogitabat qualiter ipſuꝫ
pderet. Et cum iuſtam cām ꝯtra eum nõ inueniret. duas falſas cās ꝯfin
xit. Dixit eñ boetium impediuiſſe quendā delatorem litteraꝝ ſibi. q̄ ꝯti
nebant accuſationē ſenatus rhomanoꝝ. vt ſic ſenatus redderet᷑ reus leſe
maieſtatis. Hanc cām tangit boetius pſa. iiij. huius p̄mi. dicens Dela
torem ne documēta deferret quibꝫ ſenatū maieſtatis reum faceret impe⸗
diſſe criminamur. Scd̄o accuſabatur boetius ꝙ quaſdam lrās direxiſſet
ad imperatorem ꝯſtantinopolitanū. p quas reſtitueret libertatē priſtinā ip
ſis rhomanis. Hanc cām tangit boetius eadē pſa ſic dicens Nā de ꝯpo
ſitis falſo lrīs quibꝫ libertatē arguor ſperaſſe rhomanā quid attinet dice⸗
re. His de cauſis boetius p viles pſonas ⁊ infames accuſatus. indefen⸗
ſus reus eſt iudicatus. ⁊ a rege Theoderico Papie in exiliū eſt relegatus
Boetius aūt ſic in exilio poſitus preteritā pſperitatē ſecū reputās. ⁊ pre
ſentē aduerſitatē ꝯſiderans. ne aliquis hõ in ſimili ſtatu poſitus deſparet
ſed vñ ꝯſolaretur haberet. philoſophicā ꝯſolationē ꝯpoſuit ꝯtra mutabi
litatem fortune. Ex quibꝫ dictis pꝫ ꝙ cauſa ſuſcepti operis eſt illa. quati
nus Boetius ſe in exilium relegatū ab omnibꝫ bonis pulſum. dignitatibꝫ
exutum videns. philoſophice ſe tueretur. volens ꝯſolari quemlibet hoīem
in ſimili ſtatu poſitum. ne deſperet ſilr̄ eſſe ꝯtuendū ¶ Secundo
videndū eſt de cauſis huius libri. cuius cauſa efficiens fuit Boetius. qui
deſcribēs materiā huius libri vtitur tā pſa q̄ȝ metro imitatus Marcia⸗
num felicem capellam. qui in deſcribēdo nuptias Mercurij ⁊ Philogie
hoc ſtilo vſus eſt. de quo fit mentio in Theodolo. vbi dr̄ Egregiam ſobo
lem cui per ſtilbontis amorem Ui ſuperum magna ſociaſti teſte capella
Licet iſte liber boetij multum excedat librū martiani tam nobilitate ma
terie q̄ȝ priuilegio eloquentie Boetius eñ nec Tullio in proſa. nec Uir⸗
gilio in metro minor reputatur. Utitur autē boetius in hoc libro proſa.
in qua ponit rõnes ad ꝯſolandum ipſum boetium. probando ꝙ non ſit

Prohemium

dolendū de amiſſione rex̄ tpalium. Utitur aūt metro delectabili. vt dū3
audiatur meroꝛ obliuioni tradat. Cauſa materialis hui⁹ libri eſt phi-
loſophica ꝯſolatio oꝛdinata ad ꝯtemptū mundanoꝝ. ⁊ ad appetitū ſum
me felicitatꝫ. vel philoſobhica ꝯſolatio pſuadens neminē extolli in pſpe-
ris. nec depmi in aduerſis. Uel aliter Cā materialis ſiue ſubiectū hui⁹ li-
bri eſt ſtatus miſerabilis boetij philoſophica ꝯſolatōe ſupinducta Cā
formalis tractatus hui⁹ libri ꝯſiſtit in eius diuiſione. de qua videbit̄ poſt
Cā autē formalis tractādi eſt modus agendi boetij. Et eſt dyalogus .i.
ſmo duoꝝ. introducit eñ boetius in h̄ libro duas pſonas. ſ. ſeipm ſuā mi-
ſeriam deplangentē. ⁊ phiam ſibi ꝯdolentē. ⁊ ipm ſup ſua miſeria ꝯſolan
tem. hoc eſt rōnabile. Nam ſm btm Gregoriū Uerus oꝛdo ꝯſolatōis eſt
vt cum volumus aliquē a meroꝛe ſuſpēdere. pmo ſtudeamus luctui eius
ꝯdolere. Uel ideo cā formalis eſt dyalogus. q2 in quadā pte hui⁹ primi
libri phia introducit fortunā ipſum boetiū alloquentē. vbi incidit qdam
figura tropi q̄ vocatur ethopeia. de qua dicit Greciſmus. Ac introducit
aliquos ethopeia loquētes. Ut cum fortuna loqtur Boetius ipſe Uel
poteſt dici ſm cōiter loquentes. q̧ cauſa formalis tractandi eſt qntuplex
ſcꝫ diffinitiua. diuiſiua. pbatiua. improbatiua. ⁊ exemploꝝ poſitiua. ſicut
videbitur in pceſſu libri Cauſa ꝟo finalis eſt. vt ipo cognito noſipſos
et quoſlibet alios in tribulatiōe ⁊ aduerſitatibꝫ poſitos philoſophica ꝯſo-
latione tueamur. ⁊ ne extollamur in pſperis neq3 depmamur in aduerſis

¶ Tercio videndū eſt de titulo huius libri ⁊ de eius expōne. Unde
ſciendū q̧ titulus ſm Remigiū ſup Donato eſt clauis ſiue ingreſſus ope
ris ſeqntis Et dr̄ titulus a titan qd̄ eſt ſol. ſicut eñ ſol illuminat mundū
ſic titulus librū. Et p̄ponitur titul⁹ libro ad ꝯmendationē opis ⁊ ad lau
dem autoris Eſt ergo titulus pn̄tis libri talis Anitij Manlij Torqua
ti Seuerini Excōſulis Patricij Ordinarij Boetij viri illuſtris incipit li
ber de ꝯſolatiane phie Sed qritur. qre tot ppria noīa ponunt̄ in titulo
Dicūt aliqui q̧ forte fuit ꝯſuetudo rhomanoꝝ vt ſibi nomīa aſcriberēt
ſuoꝝ auoꝝ ⁊ pdeceſſoꝝ. Uel aliter pt̄ dici. q̧ plura noīa ponunt̄ in titulo
propter honoꝛē ⁊ laudē ipſius Boetij. q2 ſm Senecā in libꝛo de clemen
tia ad Neronē Multa cognoīa honoꝛi data ſunt. Sicut eñ vilis pſona
nō vult noīari niſi vno nomine. q2 quāto plus noīatur tanto plus cogno
ſcitur. ⁊ tanto magis ſoꝛdeſcit. Sic honeſta pſona vult noīari pluribꝫ no-
minibꝫ. vt ſic magis innoteſcat ⁊ clareſcat alijs ſua fama. nā omne bonu3
in ꝯmune deductū magis eluceſcit ¶ Exponit̄ autē titulus ſic Boe
tius dictus fuit Anitius a quodā nobili rhomano ſic dicto. de cui⁹ gene
re ipſe fuit. Uel dictus Anitius q̄ſi inuictus. ab a qd̄ eſt ſine. ⁊ nicos vic
toꝛia. p ꝯtrariū Nunq3 eñ boetius vinci potuit vt flecteret̄ a iure ad in-
iuſticiā. ſicut ipſe teſtatur. iiij. pſa hui⁹ primi dicens. Nunq3 a iure ad in-
iuriam me quiſq3 detraxit. Scd̄o boetius dictus fuit Manlius. quia
de genere manlioꝝ fuit qui erant nobiles rhomani. Tercio boetius di
ctus fuit Toꝛquatus a quodā nobili rhomano ſic dicto. qui cum ſingula
re bellum iniret cum quodā de gallia. ipm deuicit ⁊ toꝛquem in collo ha-
bitum ſibi abſtulit. cuius rōne dictus fuit Toꝛquatus. de cuius gn̄e fuit
boetius Quarto dictus fuit Seuerinus a ſeueritate. ſeuerus eñ fuit

cum Theoderico regi gothoꝝ ſe oppoſuit. Vel dictus fuit ſeuerinus q̄ſi
ſequens veritatē. nūq̄ em̄ in iudicijs vel amore vł odio flecti potuit a ve-
ritate. Quinto boeti⁹ dictus fuit Excōſul. q̄ſi vnus ex ꝯſulib⁹ rho-
manoꝝ. vel excōſul q̄ſi extra ꝯſulatū poſit⁹ quē p̄us habuit Excōſulares
dicebanł qui iā depoſuerāt ꝯſulatū. ꝛ licet ab honore ꝯſulatus ceſſarent
tñ poſtea plus alijs in magna reuerētia habebanł. Sexto dictus fuit pa-
tricius a nobiliſſimo rhomano ſic dicto. de cui⁹ genere fuit Boeti⁹ Vel
alio mō patricij dicebanł nobiles rhomani q̄ prouidebāt reipublice ſicut
pater filio q̄ꝝ noīa ſcripta erant aureis litterꝫ. ꝛ ideo dicebanł pr̄es de q̄ꝝ
numero fuit Boeti⁹. ꝓpter qđ dictus fuit patricius Septimo dicebał
ordinari⁹. q̄ꝛ rēpublicā ordinauit. Vel alił ordinarij dicebanł q̄ tante di-
gnitatis erant vt quolibet ordine digni eſſent. ꝛ ſic fuit boeti⁹ Octauo
noīe ꝓprio dictus fuit Boeti⁹ qđ interp̄tał adiutor. q̄ꝛ in neċitate paupi-
bus ſubueniebat. Quarto videndū ē de cā intitulatōis hui⁹ libri. Inti-
tulał iſte lib̄ de ꝯſolatōe philoſophica ¶ Ubi ſciēdū. ph̄ica ꝯſolatio đꝛ rō-
nalis demrātio. declarās de cui⁹ amiſſiōe nō eſt dolendū. ꝛ de cui⁹ poſſeſ-
ſione nō ſit gaudendū. ꝛ q̄ꝛ hoc ꝯtractał in p̄nti libro. iō ſic intitulał. Qui-
to videndū eſt de generali ſumma hui⁹ toti⁹ libri ¶ Ubi ſciendū q̄ Bo-
etius in h̄ libro oñdit bona t̄palia eſſe trāſitoria ꝛ nō ꝯſiſtere totałr in eis
totalē ꝛ verā felicitatē. ꝛ ꝑ ꝯñs non eſt dolendū de eoꝝ abſentia. nec gau-
dendū de eoꝝ p̄ñtia. ꝛ neminē debere extolli in ꝓſperis. nec dep̄mi in ad-
uerſis Oſtendił etiā in p̄nti libro q̄d ſit ſummū bonū. vbi ſit ſitū. ꝛ q̄uo ad
ip̄m ꝯueniał. Etiā oſtendił q̄ boni ſꝑ ſunt potētes ꝛ mali ſꝑ ſunt impo-
tētes. ꝛ q̄ bonis nunq̄ deſunt ſua premia. malis nūq̄ ſua ſupplicia. Poſt
hoc oſtendił q̄d ſit diuina ꝓuidētia. q̄d caſus. q̄d fatū. quid liberꝝ arbitriū
Et ponit boeti⁹ rōes q̄bus ꝓbat liberꝝ arbitriū nō poſſe ſtare cū ꝓuidē-
tia diuina. ꝛ ponit quorūdā falſaꝫ ſolutōem ꝛ eā improbat. Poſtea oſtē-
dit verā ſolutōem quā rōibus confirmat Iſta ꝛ alia plura pulchra det-
minał in hoc libro. ſicut patebit in ſequentib⁹.

¶ Anitij Manlij Torquati Seuerini Boetij Ordinarij
Patricij viri excōſuł de cōſolatōe ph̄ie liber p̄mus incipit.

¶ Metrū primum heroicum elegiacum

Carmina q̄ quondā ſtudio florente peregi
Flebilis heu meſtos cogor inire modos

¶ Preſens liber Boetij p̄ma ſui diuiſione diuidił in
quinq̄ ꝑtes ſm̄ q̄ ponit quiq̄ libros ꝑtiales q̄s ꝯti-
net. In p̄mo ꝯquerił ſe miſerijs ſubiectū In ſcđo po-
nit remedia ꝯſolatiua. In tercio determinat de vera felicitate in q̊ ſit ſita
et q̄uo ad eā ꝯueniał. In q̄rto mouet q̄ſdam q̄ſtiones ipſi ph̄ie. In q̄nto
determinat de caſu ꝛ ꝓuidētia diuina. Prim⁹ liber incipit h̄ (Carmia)
Secundus liber incipit ibi (Poſt hec pauliſꝑ) Tercius ibi (Iā cantuꝫ
illa finierat) Quartus ibi (Hec cū ph̄ia. Quītus ibi (Dixerat orōiſq̄.

ſurſum. Quid ⁊ de ꝗ̃ agatur in ꝗlibet libro patebit loco ſuo. Primus li-
ber diuidit᷑ in tredecim ꝑtes. qꝛ hui⁹ ꝑmi libri ſunt ſeptem metra ⁊ ſex ꝓſe.
ꝗ̃ partes patebūt. ꝗ̃ aūt ſit materia ⁊ intentio cuiuſlibet ꝑtis ſilr patebit.
¶ Notandū aūt ꝙ primū metrū hui⁹ ꝑmi libri vocat᷑ elegiacū. Eſt aūt
metꝝ elegiacū quod cōſtat ex vno verſu hexametro. i. ſex pedū. ⁊ alio pen
tametro. i. ꝙnꝙ pedū. Et dꝛ elegiacum ab eleyſon quod eſt miſereri Ele
gia eñ eſt miſeria. Metrū eñ elegiacū inuentū fuit pro deſcribenda miſe
ria. ꝗ̃uis eo hodie aliqui vtunt᷑ ad alia deſcribenda. vnde Horatius. Ver
ſibus impariter iunctis querimonia primum. Poſt etiam incluſa eſt vo-
ti ſententia compos. Quis aūt fuerit adinuētor talis metri elegiaci du-
bitat᷑. vnde Horatius. Quis tamen exiguos elegos emiſerit autor Gra
matici certant ⁊ adhuc ſub iudice lis eſt. Et diuiditur hoc ꝑmum metꝝ
in quatuor ꝑtes. Primo deplangit Boetius ſtatum ſue miſerie ex ꝑte ꝑ
mutationis ſtudij. Secundo ex parte defectus corporalis. Tercio ex ꝑ-
te prolōgatōis vite miſerabilis. Quarto apoſtrophat ꝯtra ſuos amicos
ſcd̄a ibi. Gloria felicis. tercia pars ibi. Mors hoīm felix. ꝗrta ibi. Quid
me felicem. Primo facit qđ dictū eſt. ſcd̄o approbat dictū ſuum ibi Ecce
mihi lacere. Dicit ꝑmo Ego Boetius qui quondã tꝑe proſperitatis
ſtudio meo florente peregi. i. cōpoſui carmīa. ſupple delectabilia ⁊ iocūda.
nunc tꝑe aduerſitatis flebilis. i. dignus vt defleat. vel flebilis. i. triſtis. co-
gor inire. i. inchoare meſtos modos. i. triſtia metra de mea miſeria.
¶ Notandū ſicut dictū fuit ꝑus Boetius vtit᷑ in hoc libro tam proſa
ꝗ̃ metro. metro qꝛ talis modus ſcribendi magis fuit ꝯueniens ſue mate
rie. ſicut eñ potio curatiua ꝗ̃ amara eſt delectabilius ſumitur ſi fuerit ali-
qua dulcedine ꝑmixta. ſic rōes ꝑhie in ꝓſa tradite libentius a Boetio ſuſ
cipiunt᷑ ſi fuerint iocunditate metri dulcorate. Et ideo boetius nunc me
tro nunc proſa vtit᷑. qꝛ alternatis vti delectabilius eſt. Vñ autor poetice.
Quod ſapit inſipidū vicioſa frequētia reddit ¶ Itē nota ꝙ Boetius
potius incipit librū ſuū a metro ꝗ̃ a proſa. qꝛ modus ſcribēdi metric⁹ ma
gis fuit vſitatus apud antiquos ꝗ̃ proſaicus. Vel ideo qꝛ metrū eſt de-
lectabilius proſa. vt ergo magis alliciat audiētes ad ſuū librū. ideo in ꝑn-
cipio libri ſui vtitur metro. ¶ Itē nota circa lrām ꝙ carmina vno mo
do dicunt᷑ ſcripta metrica certis pedibus menſurata. Alio mō dicuntur
queců̄ꝙ dicta vel ſcripta. etiam proſaica que ſunt de re dictabili. Boeti⁹
aūt florente ſtudio ꝯpoſuit vt plurimum carmīa proſaica de re delectabi
li. Edidit enim quedam carmina philoſophica. quedā logicalia. quedam
theologicalia. ſicut patet reſpicienti eius diuerſos libros. Tꝑe aūt aduer
ſitatis cogebatur boetius ad componēdum carmina metrica triſtia.
¶ Item nota ſtudium eſt vehemens applicatio animi ad aliꝗd agendū
cum bona voluntate. Dico cum bona voluntate. quia in maliuolā ani-
mā non introibit ſapientia. Hec Salomon. Et ꝑfectio diſcipuli in trib⁹
conſiſtit. ex boetio de diſciplina ſcholarū. In attentione, docilitate. ⁊ be-
niuolētia. Homini eñ nolenti ſciam ⁊, vt opꝫ ſtudenti impoſſibilis eſt poſ-
ſeſſio boni. Euſtratius ꝑmo ethicoꝝ ¶ Itē nota ꝙ duplex eſt ſtudiū.
florens. ⁊ aridum. Ad ſtudiū florēs tria exigunt᷑. Primo reꝗrit᷑ iuuēt⁹. qꝛ
iuuenes ꝑſpicatiores ſūt ſenib⁹. ſenes aūt magis ſūt immemores. Secūdo

re quirit habitus neccãrioꝝ.qꝛ natura ꝑ ſe nõ eſt ſufficiẽs ad ſpeculandum ſʒ oꝫ neccãria exiſtere.ex q̃rto ethic̃. Tercio requirit animi tranq̃llitas que ꝯtingit ꝑ ſedatõem paſſionũ.qꝛ aĩa in quiete ⁊ reſidẽtia fit prudens.vij. phiſicoꝝ. Ubi em̃ paſſiones dñantur ibi intellectus obſcurat. Jõ boeti⁹ in fine huius ꝓmi hortando nos ad fugã paſſionũ dr. Gaudia pelle.pelle timorem. Spemq́ȝ fugato.nec dolor adſit. Nubila mẽs ẽ vinctaq́ȝ frenis hec vbi regnant. Studiũ aũt aridũ eſt ad qd̃ concurrũt oppoſite ꝯditiones.ſ.ſenectus.neccãriorum defectus ⁊ animi ꝑturbatio ¶ Nota ꝙ ꝟſus de miſeria dicũt meſti modi. Dicũt em̃ modi a modulãdo.qꝛ pedibꝫ modulãt.⁊ dicũt meſti rõe materie.qꝛ ſũt de triſti materia.ſ.aduerſitate ¶ Nota ꝙ in ꝓmis duobꝫ ꝟſibus notat antitheſis.i.ꝯtrapõ. Dicit em̃ in ꝑmo ꝟſu(q̃ndã ꝑegi)cui ꝯtrariat in ſcd̃o ꝟſu.cogor inire.i.inchoare. Jtẽ dr in ꝑmo verſu(florẽte ſtudio)cui ꝯ̃riat in ſcd̃o flebilis. Jtẽ dr in ꝑmo ꝟſu carmina ſupple iocũda.cui ꝯ̃riat in ſcd̃o meſtos modos ¶ Jtẽ notandũ ꝙ boetius rõnabiliter depi..git ſtatũ ſuũ ex ꝑte ꝑmutatõis ſtudij philoſophici.qd̃ verſũ fuit in ſtudiũ poeticũ q̃ nũc cogebat vti. ꝓpoſuit em̃ boetius dolorẽ ſuũ metrice ꝯſcribere.⁊ eũ philoſophice ꝯſolari. nam ſtudiũ philoſophicũ eſt ſtudiũ veritatis.qꝛ ſcd̃o metaph.vocari phiaꝫ ſcientiã veritatis recte ſe hꝫ.ſtudiũ aũt poeticũ eſt ſtudiũ falſitatis.nã ex ꝓhemio metaphice ſm ꝓuerbiũ.mentiunt multa poete Item ꝑ ſtudiũ phiſicum acquirit beatitudo.ex decio ethic̃. Per ſtudiũ aũt poeticũ falſitatꝭ certitudo.ex ſcd̃o metaphiſice

¶ Ecce mihi lacere dictant ſcribenda camene

Et veris elegi fletibus ora rigant

¶ Hic Boetius approbat dictũ ſuũ. Dixit em̃ ꝙ cogat inire meſtos modos.hoc ipſe probat ſcd̃o rñdet queſtioni.ibi. Has ſaltem. Primo dr. Bene dixi ꝙ cogor inire meſtos modos. Ecce demõſtratio hui⁹ ad ſenſum Nã camene.i.muſe poetice.lacere.i.lacerãtes mẽtes hoĩm.ille dictãt mihi dicta ſcribẽda ſupple carmĩa metrica.⁊ elegi.i.verſus miſerie q̃s mu ſe mihi dictant.illi rigãt.i.humectãt ora.i.faciẽ meã veris fletibus.

¶. Notandũ ꝙ ſm poetas nouem fingunt fuiſſe muſe in monte elicone. iuxta fontẽ cabellinũ.de quo fonte loq̃tur Perſeus in ꝑcipio ſui libri dicens. Fonte cabellino ⁊c̃. Que muſe fingunt poetis miniſtraſſe ſciam cõponendi carmina metrica. Et iſte muſe poetice vocabant camene quaſi canentes amene.eo ꝙ multum delectant homines ratione metri

¶ Nota ꝙ ille muſe poetice dicuntur lacere actiue.qꝛ lacerant.id eſt diſtrahunt mentes hominum ſubijcientes ipſas diuerſis paſſionibus.nũc paſſioni amoris.nunc doloris ſicut pꝫ ꝑ Ouidium de amore tractantem. et ꝑ alios poetas. Uel dicunt lacere paſſiue ratõe poematũ ſuoꝝ.que poemata dicunt lacera.qꝛ non ſunt firmitate rõnis ſtabilita ¶ Ubi notãdũ ꝙ quedã carmina dicuntur integra quedam lacera Integra ſũt carmĩa philoſophica nulla falſitate permixta.ſed firmitate rõnum ſtabilita.⁊ animũ firmant. Lacera ſũt carmĩa poetica q̃ non inſtruũt hoiem nec cõſolantur

ſed lacerant.i.diſtrahunt mentes hominum nunc reducendo homini ad
memoriam voluptates.nunc dolorem.nunc alias paſſiones ¶ Item
notandum verſus elegi pͥncipaliter inuenti fuerunt ꝓpter miſeriam deſcri
bendam.ꝛ quia hos verſus muſe dictabant Boetio ꝑ quos Boeti⁹ ma
gis ſuam miſeriam reduxit ad memoriam ꝙ̄ ꝑ eos ꝯſolaretur.ideo elegi
erant cã ipſi Boetio veri fletus ¶ Item notandũ duplex eſt fletus adu
latorius ꝛ verus.Adulatorius qui eſt fictus q̄lis eſt flet⁹ amaſie.Si em̄
dixerit amaſius ad amaſiã.non diligis me.ipſa incipit flere.quare vt per
fletum firmius ipſum tenere poſſit.cum aũt nummos non poterit extor-
quere ab ipſo dicit.vade garrio te nõ noui vere.Alius eſt fletus verus.q̄
ex vero cordis dolore ꝛ ex vera pietate procedit.ꝛ ad talem fletum Boe-
tius prouocatus fuit ꝑ muſas dictãtes ſibi carmina. ¶ Notandu ꝙ
hec dictio elegi pͭ exponi dupl'r.vno mõ ꝙ teneat̃ nominatiue.ꝛ tunc eſt
ſenſus.elegi.i.verſus miſerie rigant ora mea fletibꝫ.Alio mõ ꝙ teneat̃ ge-
nitiue.ꝛ tunc eſt ſenſus.camene rigãt veris fletibꝫ ora elegi.i.miſeri hoĩs.
qꝛ elegus a um.i.miſer ſꝫm Huguitionem

¶ Has ſaltem nullus potuit peruincere terror
Ne noſtrum comites proſequerentur iter.

¶ Hic Boetius reſpondet tacite queſtioni.Quereret aliq̄s q̄n̄o mu-
ſe dictant tibi carmĩa ſcribẽda cũ ſis in exiliũ relegatus.qꝛ intraſti ſine om
ni comitiua.Ad hoc reſpondet boetius.Licet omnes amici mei dereliq̄
runt me in exilio propter timorem imperialem.tamen has muſas nullus
terror imperialis potuit vincere quin comites ꝓſequerentur noſtruꝫ iter.
vſqꝫ in exilium.dictantes nobis carmina. ¶ Notandum licet bona
exteriora poſſint auferri ab homine per violentiã ſicut ꝑ furtum.per rapi
nam.per incendium.tamen ſcientia non poteſt auferri ab homine.nõ em̄
ſcientia violentia aufertur.nec vetuſtate conſumitur.nec triſticia minuit.
Unde Seneca.ix.epiſtola ad Lucillum recitat.ꝙ cuꝫ Stilbon capta pa
tria.amiſſis liberis.amiſſa vxore ſua ꝛ aliis bonis.ſolus ab incendio exie-
rat.Requiſitus fuit a Demetrio.nunquid om̄ia perdidiſſet reſpondit.
Nihil perdidi.ſed omnia bona mea mecum ſunt.iuſticia.virtus ꝛ prudẽ
tia.ꝛ hoc innuit Boetius dicens muſas ſe non reliquiſſe. Unde etiam
Alanus in libro de planctu nature de ſcientia dͭ.Super omnem poſſeſ
ſionem generoſa emanat poſſeſſio que ſparſa colligitur.erogata reuerti-
tur.publicata ſuſcipit incrementum.per quam nobilis thezaurus ſecre-
tis penetralibus naſcitur.effectus eterne delectatõnis acquiritur. Nec
eſt ſol per quem mẽs dieſcit a tenebris.cordis oculus delicioſa animi pa
radyſus.hec immortalem ex mortali facit.ꝛ caducum hominem in deuꝫ
deifice mutationis autoritate conuertit. ¶ Nota circa hanc dictio-
nem ſaltim.ꝙ tres dictões proferri poſſunt per tim que deberent profer
ri per tem.vnde proferimus ſaltim pro ſalteꝫ.timpus pro tempus.extim
plo pro extemplo.quod eſt contra Huguitõem qui dicit.Tim tria de-
feſtor.extimplo timpora ſaltim

Metrum primū

Gloria felicis olim viridiſq3 iuuente
Solantur meſti auuc mea fata ſenis

¶ Hic Boetius deplāgit ſtatū ſuū ex pte defect⁹ corpalis.

Et pmo ꝑponit eū in generali. ſcđo in ſpeciali. ſcđa ibi. Venit em̄ Dicit pmo. quondā conſolabant̄ me gloria felicis. i. pſpere iuuentutis. ⁊ gl'a viridis iuuente. id eſt delectabilis iuuētutis. ſed nūc fata. i. euētus. meſti ſenis. i. triſtis ſenectutis. ſolant̄. i. conſolant̄. mea. i. meā partē. quaſi diceret. pus conſolabar dulci iuuētute. nūc aūt ꝯſolor triſti ſenectute. Scđm illā ſententiā ſic exponit̄ littera. Gl'a felicis iuuēte. i. pſpere iuuētutis. viridis id eſt delectabil' iuuētutis. quondā ſupple ꝯſolobat̄ me. nūc fata. i. euētus meſti ſenis. i. triſtis ſenectutis. ſolant̄ mea. i. meā partē ¶ Notanduꝫ q̄ cōiter illa lr̄a aliter exponit̄. referendo eā ad muſas poeticas ſic. Camene q̄ quondā tpe iuuētutis erant gloria felicis ⁊ viridis iuuētutis. qđ dicit̄ p tanto. q2 iuuenes olim ſolebant informari in arte poetica. in qua pficientes gloriabant̄ in vſu metroꝝ ⁊ richmoꝝ. nūc aūt camene ſolant̄ mea fata inq̄m meſti ſenis ¶ Notandū q̄ felix iuuētus eſt q̄ bonis exterioribꝫ eſt adornata. De q̄bus bonis loquitur Areſto. circa principiū libri de bona fortuna dicens. Sine rebꝫ exteriorībꝫ quoꝝ fortuna eſt dn̄a non contingit eſſe felicē. ſed viridis. i. delectabil' iuuētus eſt illa q̄ eſt bonis nature decorata. ſ. fortitudine. pulchritudine. ⁊ agilitate Vn̄ Areſto. in ethi. Non om̄ino felix eſt qui ſpecie turpis. aut ſolitarius. aut carēs prole eſt ¶ Nota q̄ Boetius repn̄tat in ſe ſtatū miſerie cū dicit. Fata meſti ſenis ſe cōſolari cū minime hoīem cōſolantur. ſed magis ꝑturbant. Et etiaꝫ cū dicit muſas poeticas ſe ꝯſolari ſil'r repn̄tat ſtatū miſerie. q2 muſe poetice nō cedent alicui in ſolatiū. ſed potius in alimentū doloris. ¶ Itē de ſignificationibꝫ fati ponit Huguitio duos verſiculos dicēs. Cōſtellatio mors prece rn̄ſaq3 deoꝝ. Euentus reꝝ ſignant̄ noīe fati

¶ Venit em̄ ꝑperata mal' inopina ſenect⁹
Et dolor etatem iuſſit ineſſe ſuam
Intēpeſtiui funduntur vertice cani
Et tremit effeto corpore laxa cutis

¶ Hic Boeti⁹ declarat in ſpēali defectū corpalem dicēs. Bn̄ dico q̄ fata meſte ſenectutis nūc ꝯſolāt̄ me enim p q2 ſenect⁹ inopina. i. inopinata p apocapā. ꝑperata. i. feſtinata venit malis. i. cū ſuis malis ⁊ incōmodis. ⁊ dolor ſupple quē patior. iuſſit ineſſe. id eſt induxit mihi ſuam etatē. Per quod innuitur q̄ non ſolum etas inducit dolorem. ſed inducit dolorem. ſed econuerſo. dolor inducit ⁊ cauſat etatē ⁊ ſeniū. Et tunc Boetius ponit duo ſigna ſue ſenectutis dicens. Cani ſupple capilli. intēpeſtiui. i. ante debitum tēpus. funduntur vertice. i. in capite meo. Aliud ſignum ſenectutis ibi. q̄ cutis mea laxa. id eſt ſoluta tremit corpore. effeto id eſt carne conſumpta ⁊ euacuata ¶ Nota q̄ hominem ſenem multa incommoda circumueniūt

Nam pellis eius contrahitur. cor eius concutitur. pulmo eius debilitatꝛ lumbi eius indurantur. dorſum incuruatur. mēbra tremunt. Unde poeta dixit. Optamus ſeniū. dum venerit eſt male ventum. Hoc eſt gibboſum ſurdū ſecūqꝫ moroſum. Propter hoc dicit Boetius. ꝙ ſenectus venit mihi cum ſuis malis ¶ Notandū circa illam partē (et dolor etatem) ꝙ triplex eſt cauſa ſenectutis. ſ. etas. infirmitas. ⁊ aduerſitas. Senectus que inducitur ꝑ etatem naturalis eſt. que autem inducitur per infirmitatem vel aduerſitatē accidentalis eſt. qualis fuit in Boetio. qui ſenu erat propter multitudinē doloris ⁊ triſticie ¶ Notandū ꝙ canicies Boetij fuit intēpeſtiua. Huguitio dicit. intempeſtiuū eſt quod eſt incōgruū. inconueniens. inutile vel ſine tempore. Unde intempeſtiuū dicitur illud quod non habet idoneū tempus vel quod non eſt conueniēs pro tēpore. Et quia boetius iuuenis erat etate. ⁊ cum ſenuerat ex aduerſitate iam canicies eius fuit intempeſtiua. ¶ Nota ꝙ in iuuenibus cutis eſt denſa propter multitudinem ſanguinis. ex quo ſanguine generatur caro. Sed quia ſanguis diminuitur in ſenibus. diminuitur etiam caro in eis ideo cutis ſenū eſt laxa ¶ Notandū circa hoc vocabulū (effeto) ꝙ ip̄m tractū eſt a mulieribus pregnantibꝫ. que cū pepererint dicuntur effete. id eſt fetu euacuate. Unde dicit Huguitio ꝙ fetus eſt natus mulieris adhuc in vtero exiſtens. ⁊ dicitur a foueo. eo ꝙ ibi foueatꝛ. Inde fetus a um id eſt plenus a um. Inde effetus id eſt debilis. quaſi ſine fortitudine viriū. vel viribus euacuatus. Inde fetoſus a um. id eſt plenus fetu Unde dicit pſalmiſta. Oues eorum fetoſe. id eſt plene fetu. Et ſenes poſſunt dici effeti quaſi extra fetum poſiti. quia ſenectus non eſt apta ad generādum fetum..

¶ Mors hoīm felix q̄ ſe nec dulcibꝰ ānis
Inſerit. ⁊ meſtis ſepe vocata venit
Eheu q̄ꝫ ſurda miſeros auertitur aure
Et flentes oculos claudere ſeua negat.
Dū leuibꝰ malefida bonis fortuna fauerꝫ
Pene caput triſtis merſerat hora meū
Nunc qꝛ fallacē mutauit nubila vultū.
Protrahit ingratas impia vita moras

¶ Hic Boetius deplāgit ſtatū ſuum ex parte durationis vite miſerabilis. Et primo p̄mittit que mors hominū ſit felix et que non. Et dicit ſic. Illa mors hominum eſt felix q̄ nec inſerit. id ē nō immittit ſe dulcibus annis. i. tēporibus proſperꝭ cū delectat homineꝫ viuere. Similiter illa mors eſt felix que ſepe vocata venit meſtis ſupple annis. id eſt triſtibus annis. quia in annis aduerſitatis miſeri cōſueuerūt vocare mortem. Tunc oſtendit que mors hominum ſit crudelis dicens. Eheu q̄ꝫ ſurda aure. id eſt recluſa aure. ſeua mors. id eſt crudelis auertitꝛ

Metrum primū

id eſt ſpernit miſeros hoīes. ⁊ negat. i. non vult claudere flentes oculos
eoꝝ. quaſi dicat. crudelis mors eſt que non ꝑmittit miſeros mori. ⁊ dicit.
(claudere flētes oculos) ꝑ hoc innuens ꝙ in morte oculi hoīm claudūtur
Et tūc Boetius deplangit ꝓlongatōem ſue vite dicens. Dū fortuna ma
leſida. i. ꝑfida mihi faueret. i. arrideret. leuibꝫ. i. trāſitorijs bonis triſtis ho
ra ſupple mortis pene merſerat. i. oppreſſerat meū caput. q̄ſi dicat. tpe ꝓſ-
peritatis ſꝑ accelerauit mors opprimere me. nūc aūt qꝛ fortuna nubila. id
eſt aduerſa mutauit fallacē vultū. impia. i. miſera vita ꝓtrahit. i. ꝓlōgat
moras ſupple viuendi ingratas. i. odioſas mihi. quia ꝓpter miſeriaꝫ tede
bat ipm Boetiū viuere ¶ Notandū ꝙ licet ſcd̄m vulgares ⁊ ſcd̄m apparē
tiam hec ſentētia de morte felici ⁊ crudeli videat̄ vera. tū ſcd̄m rei veritateꝫ
eſt falſa. quia mors etiā tpe ꝓſperitatis p̄t eſſe bona. Nā ſcd̄m Sen̄. Opti
mū eſt mori cū delectat viuere. ⁊ tpe aduerſitatis p̄t mors eſſe mala. quia
aduerſitas ſepe inducit deſperatōem. Boetius aūt repūtando ſtatū mi
ſeri hoīs hanc ſentētiam ponit tanꝙ verā ¶ Notandū ꝙ mors vel cō
parat̄ ad vitā p̄ntem vel futuraꝫ. Primo mō. illa mors dꝛ felix q̄ fugit tpe
ꝓſꝑitatis ⁊ accelerat tpe aduerſitatis. Si aūt compatur mors ad vitaꝫ
futurā. tūc ipſa pōt dici bona ⁊ mala tpe ꝓſꝑitatis ⁊ etiā aduerſitatis. qꝛ
ſi mors ducit ad glãm dꝛ bona. ſi ad penā dꝛ mala ¶ Notandū ſcd̄m Re
migiū ſuꝑ Donatū. heu eſt aliq̄n monoſyllabū. aliq̄n diſſyllabū. ſicut re
quirit metri neceſſitas Vn̄ in ꝓpoſito eſt diſſyllabū dicēdo. eheu ꝙ ſurda
miſeros auertit̄ aure ¶ Notandū ꝙ h̄ verbū auertoꝛ qn̄ꝫ eſt paſſiuuꝫ
ꝯſtructū cū ablatiuo mediante prepōe. vt dicendo. auertoꝛ a te. ⁊ eſt ideꝫ
qḋ remoueoꝛ. aliq̄n eſt verbū deponens ꝯſtructū cum accō. vt dicendo.
auertoꝛ te. ⁊ tunc idē eſt qḋ ſperno te. ⁊ ſic accipit̄ in ꝓpoſito. cū mors auer-
titur. i. ſpernit miſeros. Vn̄⁹. In vi paſſiui notat auertoꝛ remoueri. Si ſit
deponens auertoꝛ ſpernere ſignat ¶ Notandū Boetius appellat for-
tunā malefidā. quia eſt deceptiua. vn̄ Seneca. neminem aduerſa fortuna
cōminuit niſi quem ſecūda decipit. Et alibi Seneca. Fortuna nemini fi
dem ſeruat nulli ſemel obeſſe contēta eſt. quē nimiū fouit hunc ſtultū fa-
cit. Nota. fortune bona dicunt̄ leuia quia tranſitoria. non eñ perdurant
circa hominem ſcd̄m Senecam. Illud non eſt tuum quod fortuna fecit eē
tuum. Donum eñ quod dare potuit. potuit ⁊ auferre. ¶ Notandū
ꝙ Boetius appellat fortunam nubilam. id eſt obſcuram ſiue cecam De
pingebatur enim antiquitus fortuna ceca. quia ex improuiſo accedit ⁊ re
cedit. vel quia cecū reddit hominem. extollendo eum in proſperis ⁊ depri
mendo in aduerſis. ¶ Notandum ꝙ Boeti⁹ dicit fortunam olim cir
ca ſe mutaſſe fallacem vultum. quia fortuna olim depingebatur duplici
facie. anteriori alba. poſteriori autem parte nigra. ꝑ albā deſignat̄ ꝓſperi-
tas. ꝑ nigrā aduerſitas. mutauit ḡ fortuna circa boetiū fallacem vultū ꝓſ
peritatis. poſtea oſtēdit ei vultū aduerſitatis.

¶ Quid me felicē totiēs iactaſtis amici
Qui cecidit ſtabili non erat ille gradu.

¶ Hic boetius
deplangit ſtatum
miſerie ſue. apo-
ſtrophando cōtra

amicos dicens. O amici mei quid. i. propter q̄d iactaſtis. id eſt iactando dixiſtis me totiens felicem. fruſtra em̄ hoc dixiſtis. quia felicitas mea non erat ſtabilis. quod patʒ ex hoc quia ego cecidi. ⁊ iſte q̄ cecidit de proſperitate in aduerſitatem nō erat in ſtabili gradu proſperitatis ¶ Notādum. duplex eſt felicitas. ſ. politica que conſiſtit in bonis exterioribꝯ. ⁊ talis nō eſt ſtabilis. ſicuti nec bona exteriora. Alia eſt felicitas ſpeculatiua que conſiſtit in actu ſapientie. ſcʒ in ſpeculatione ſubſtantiarum ſeparatarū et talis felicitas eſt ſtabilis ⁊ immutabilis cum ſit bonū optimū pulcherrimū delectabiliſſimum. ex primo ethicorū

¶ Hic incipit proſa p̄ma huius primi libri. in qua Boetius introducit philoſophiam ſuper ſuam miſeriam conſolātem ¶ Ubi nota q̄ boetius dolēs ⁊ ipſa philoſophia ipſum cōſolās non ſunt aliud niſi animus dolens ex oppreſſione ſenſualitatis. ⁊ ratio conſolans ex vigore ſapientie. Et diuiditur. nam p̄mo oſtendit Boetius quomodo philoſophia ſibi apparuit. Secundo quid circa ipſum egerit. ſecunda ibi. Que vbi poeticas muſas Primo deſcribit apparitionē philoſophie. quo ad tempus ⁊ ad locū. Et deſcribit eius diſpoſitionem quo ad vultum. q̄ ad aſpectum. quo ad colorem et vigorem. ⁊ quo ad etatem. Secundo deſcribit philoſophiam quantum ad habitum exteriorem: Tercō quo ad ornamēta ⁊ inſignia que manibꝯ geſtabat. ſecūda ibi. Ueſtes erāt. tercia ibi. Et dextera q̄dem. Dicit p̄mo. dū ego Boetius hec q̄ ſup̄ in metro dixi tacitus mecū reputarē. i. cogitarē. ⁊ querimoniam lachrymabilē. i. prouocantem ad lachrymas. deſignarem. i. deſcriberem officio ſtili. Uiſa eſt mihi mulier aſtitiſſe ſupra verticem. i. ſupra

¶ Proſa prima p̄mi libri.

Hec dū mecum tacitus ipſe reputarē. q̄rimoniamq; lachrymabilē ſtili officio deſignarem. aſtitiſſe mihi ſupra verticeʒ viſa eſt mulier reuerēdi admodū vultus oculis ardentibus ⁊ vltra cōem hominū valētiam perſpicacibus. colore viuido. atq; inexhauſti vigoris: Quamuis ita eui plena foret. vt nullo modo noſtre crederetur etatis. ſtatura deſcriptionis ambigue. Nam nunc quidem ad communem ſeſe hominum menſuram cohibebat. Nunc vero pulſare celum ſummi verticis cacumine videbatur. Que cum caput altius extuliſſet ipſum etiam celū

Proſa prima

penetrabat. ſeſe reſpicientiūq; hoīm fruſtrabatur intuitum.

capur. ad modum. i. val
de reuerēdi vultus. ocu
lis ardētib⁹ ꝛ pſpicacib⁹
.i. claris vltra oēm valē/

tiam hoīm. i. vltra omnes hoīes. que apparuit in colore viuido. i. delecta/
bili. ꝛ apparuit mihi tanq̄ inexhauſti. i. incōſumpti vigoris. q̄uis ipſa fo/
ret ita plena eui. i. duratiōis. vt nullo mō crederet̄ eſſe noſtre etatis ſtatu/
ra eius ambigue. i. dubie diſcretiōis. i. cognitiōis. q: nunc. i. aliq̄n cohibe/
bat. i. extēdebat ſeſe ad cōem menſurā hominū. i. longitudinē. nunc. i. ali/
quādo videbatur pulſare. i. attingere celum cacumine ſumme ꝟticis. i. al
titudine capitis. que cum caput altius extuliſſet. ipm etiā celum ſua lon/
gitudine penetrabat ¶ Nota q̄ Boetius deſcribit phiam ſibi appa
ruiſſe ſub ſpē mulieris. q: phia apud grecos ꝛ ſapia apud latinos ſunt gñ
fei. Vel ideo. quia ſicut mulier infantes lacte nutrit. ſic phia minus per/
fectos nutrit facilib⁹ doctrinis Vel ideo. q: boetius erat eger. mulier āt
magis eſt ꝯpaſſiua ꝛ magis habilis ad ꝯſolandū egrum q̄ vir. Nā ſm
Salomonē. vbi non eſt mulier ibi ingemiſcit eger ¶ Notandū q̄ ſta
re eſt recto mō ſe habēre. q: phia erigit hoīem ad delectatiōes intellectua
les faciens cadere ſenſuales. iō ipſa ſcribitur ſteſiſſe Et dr̄ ſteſiſſe ſup̄ ver
ticem. q: phia eſt in aīa intellectiua que nō habet organū in vertice. nā ani
ma intellectiua nullius organi corꝑalis eſt actus Vel dr̄ ideo ſtare ſupra
verticē. q: de ſupno cardine delapſa venit. vt dr̄ Boetius tercia pſa hu/
ius pmi libri ¶ Nota q̄ phia dr̄ reuerēdi vultus. q: ſuos poſſeſſores
reuerēdos facit. Nam ſm Tullium ſola ſapia eſt que meretur honores
¶ Item ſm Tulliū. reuerētia decens ac nature grauitas. que habetur ꝑ
phiam. ergo dr̄ reuerendi vultus ¶ Notandū q̄ illud qđ eſt ardens
eſt penetratiuū. ꝛ q: ꝑ rōem ꝛ intellectū que ſunt oculi phie penetramus
intima rez ꝛ q̄dditates eaꝝ Ideo phia dr̄ apparuiſſe ardētib⁹ oculis Et
q: ꝑ phiam ſpeculamur ea que cōes ꝛ vulgares nō ſpeculant̄. ideo dr̄ ha/
buiſſe oculos pſpicaces vltra cōem hoīm valentiā ¶ Nota q̄ color vi
uidus dr̄ color naturalis pulcher ꝛ delectabilis. q: mirabiles affert dele/
ctationes. ideo deſcribit̄ apparuiſſe viuido colore ¶ Item phia appa
ruit inexhauſti vigoris. q: phia cum ſit ꝑpetua exhauriri non pt. Vel iō
dr̄ inexhauſti vigoris. q: q̄ntumcūq; hō cognoſcat de phia adhuc reſtant
plura cognoſcēda. Qđ pz ex diuerſitate opinionū in phia. q̄z vna deſtruit
aliam. Item q: phia eſt eterna ꝛ pceſſerat ipm Boetiū. ideo dr̄ eam nō
fuiſſe ſue etatis ¶ Notandū q̄ tres ſunt ꝑtes phie eſſentiales. ex ſex
to metaphiſice. ſ. naturalis mathematica ꝛ diuina Scđm naturalē philo
ſophiā dr̄ phia ſe habere ad cōem hoīm menſurā. inq̄ntū tractat de natu
ralib⁹. que cōiter via ſenſus cognoſcunt̄. inter q̄ natura hoīs eſt ſummū
ad qđ ꝑuenitur. Dr̄ aūt phia pulſare celū quo ad mathematicā. i. quo ad
aſtronomiā. inq̄ntū tractat de motib⁹ ꝛ figuris aſtroꝝ Dicit̄ aūt penetra
re celum quo ad metaphiſicā. inq̄ntū dirigit ad cognitionē dei ꝛ ſubſtā/
tiaꝝ ſeparataꝝ Et dr̄ phia fruſtrare intuitū hoīm reſpicientiū. q: ꝑfectam
cognitionē ſubaꝝ ſeparataꝝ in hac vita hēre nō poſſum⁹. Nam ſic ſe hȝ ocu
lus nycticoracis ad lumē ſolis. ita intellcūs nr̄ ad manifeſtiſſima nature

¶ Veſtes erant tenuiſſimis filis ſubtili artificio. indiſſolubili materia perfecte. quas (vti poſt eadem ꝓdente cognoui) ſuis texuerat manibus. Quarum ſpēm veluti fumoſas hymagines ſolet caligo quedā neglecte vetuſtatis obduxerat. Harum in extremo margine Π.grecum. in ſupremo vero Θ. legebatur intextū. Atqꝫ inter vtraſqꝫ litteras in ſcalaꝝ modū gradus quidam inſigniti videbātur. quibus ab inferiori ad ſupius elemētum eſſet aſcenſus. Eandem tamen veſtem violentoꝝ quorundā ſciderāt manus. ⁊ particulas quas quiſqꝫ poterat abſtulerat

¶ Hic boetius deſcribit phiam quātum ad habitū exteriorē. Primo quantū ad materiā veſtium. ſcdo quantum ad picturā veſtium. tercio quantū ad violentiā veſtibus illatam. ⁊ legātur ꝑtes ſimul. Dicit pͥmo. Veſtes phie erant ꝑfecte tenuiſſimis .i. ſubtiliſſimis filis. ⁊ erāt ex ſubtili artificio ⁊ ex materia indiſſolubili. quas veſtes ipſa texuerat proprijs manibꝰ. vti ꝓ ſicut ego cognoui eadē phia ꝓdente .i. reuelāte mihi in tercia proſa huiꝰ primi. quaꝝ ſupple veſtiū ſpēm .i. pulchritudinē q̄dam caligo .i. obſcura ignorātia neglecte vetuſtatis .i. negligentie veterū obduxerat .i. offuſcauerat. veluti ſolet ſpᵉ obducere caligo fumoſas hymagines .i. ſtantes in fumo Tunc oſtēdit quid fuerit depictū in veſtibus eius. dicens In extremo margine .i. in inferiori parte harum veſtiū legebatur intextum. Π. id eſt practica. in ſupmo vero margine id eſt in ſuperiori parte veſtium legebatur intextum. Θ. id eſt theorica. quod interpretatur ſpeculatiua. ⁊ inter vtraſqꝫ litteras ſcꝫ Θ ⁊ Π erant quidā gradus inſigniti. id eſt impreſſi ad modum ſcalaꝝ. quibus gradibꝰ aſcendebatur ab inferiori littera ad ſupiorem Tunc tangit violentiā illis veſtibus illatam. dicens Eandem veſtem abciderant. id eſt lacerauerāt manus quorundā hominum violentoꝝ ſupple facientiū violentiam. ⁊ vnuſquiſqꝫ abſtulerat ꝑticulas a veſte quas poterat auferre ¶ Notandū q̄ per veſtes philoſophie intelliguntur partes eſſentiales que ſunt artes liberales. Sicut eñ corpus veſtibus ornatur. ſic philoſophia ſuis partibus decoratur. Per fila autē ſubtiliſſima intelliguntur precepta phiſicalia ſiue ꝓpōnes phiſicales. Sicut eñ vnum filum in veſtibus ordinatur circa aliud. ſic ordinatur vna propoſitio iuxta aliam. que ꝓpōnes dicūtur ſubtiliſſime. quia per eas homo ſubtilia inueſtigat. Dicuntur etiam huiuſmodi precepta ſubtili artificio contexta rōne ornatus verboꝝ ⁊ ſentētiaꝝ que in eis inueniuntur. Et ſunt ex materia indiſſolubili. quia licet a quibuſdā male exprimantur. tamē in ſeipſis habent veritatem indiſſo

Proſa prima

Iubilem ¶ Notandū ꝙ per manus philoſophie quibus ſuas veſtes
texuerat intelliguntur philoſophi. qui precepta phiſicalia cōſcripſerunt. et
dicuntur rōnabiliter manus philoſophie. quia niſi fuiſſent inſtructi pre-
ceptis philoſophicis ea minime exprimere valuiſſent. ¶ Notandū
ꝙ veſtes philoſophie dicuntur fuiſſe obducte quadā caligine. quia tem-
pore boetij artes liberales ad tantā negligentiā deuenerant. ꝙ pauci eas
curabant. ſed Boetius ipſas trāſtulit ex greco in latinum. ⁊ expoſuit ſiue
cōmentatus eſt. Et ideo veſtes philoſophie dicūtur fuiſſe fumoſe. quia
ab antiquis obſcure fuit tradita philoſophia ab Empedocle poetice. ⁊ a
Platone enigmatice. ab Areſtotele ꝟo ſub verboꝝ obſcuritate ¶ No-
tandum ꝙ quia due ſunt partes ꝑncipales philoſophie. ſ. practica ⁊ theo-
rica. ideo in veſte philoſophie erant due littere intexte. ſcʒ P ⁊ T. Sed p
erat in pte inferiori veſtis. T ꝟo in ſuperiori parte Per quod innuitur ꝙ
practica philoſophia eſt inferior ſpeculatiua rōne dignitatis Per gradꝰ
autē medios qui erant inter vtraſqʒ litteras intelliguntur ſcientie eloquē-
tie. que ſunt ſcientie triuiales. ſ. grāmatica logica ⁊ rhetorica ¶ No-
tandum ꝙ dicitur aſcenſum fuiſſe per gradus a practica ad ſpeculatiuā
per hoc innuitur ꝙ homo primo debet eſſe ſufficienter inſtructus in prac-
ticis. vt poſt aſcendere valeat in cōtemplatiuis ¶ Notandum quid
ſit ſcindere veſtes philoſophie. Illi eñ dicuntur ſcindere philoſophie ve-
ſtes. qui habentes vnam ſciam putant ſe perfectos eſſe philoſophos ſine
alijs. Si autē aliqui ſciant vnam artem ſine alia dūmodo ſe cognoſcant
non eſſe perfectos philoſophos. tales non ſcindunt veſtes philoſophie.
Vel illi ſcindunt veſtes philoſophie qui per extortas expoſitiones trahūt
veras ꝓpoſitiones ad ſuas falſas opiniones

¶ Et dextra quidem eius libellos
ſceptrum vero ſiniſtra gerebat

¶ Hic boetius de-
clarat philoſophiā quā-
tum ad inſignia ⁊ orna-
menta que in manibus
geſtabat. dicens Et dex-
tra manus philoſophie geſtabat libellos. ſiniſtra vero geſtabat. i. porta-
bat ſceptrum. id eſt virgam regalem ¶ Notandū ꝙ omnis cura et in-
tentio viri ſapientis verſatur vel circa ꝯtemplationem ſapientie. que de-
ſignatur p libellos. vel circa regimen reipublice. quod deſignatur per ſcep-
trum. ⁊ quia cōtemplatio ſapientie potior eſt ꝙꝫ regimen reipublice. ideo
philoſophia dicitur ha-
bere in dextra libellos. in
ſiniſtra vero ſceptrū

¶ Que vbi poeticas muſas vi-
dit noſtro aſſiſtētes thoro. fletibuſqʒ
meis verba dictantes. cōmota pau-
liſper. ac toruis inflammata lumini-
bus P Quis inquit has ſceni-
cas meretriculas ad hunc egrum

¶ Poſtꝙꝫ boetius
oſtendit quomō philo-
ſophia ſibi apparuit. Hic
oſtendit que circa ipſuʒ
egerit. Et pmo oſtēdit

permiſit accedere. Que dolores eius nõmodo nullis fouerẽt remedijs. verum dulcibus inſuꝑ alerẽt venenis. He ſunt em̃ que infructuoſis affectuum ſpinis vberem fructibꝫ rõnis ſegetem necant. hominũqꝫ mentes aſſuefaciunt. morbo nõ liberant. At ſi quem ꝓphanum (vti vulgo ſolitũ) nobis blandicie veſtre detraherent minus moleſte ferendũ putarem. Nihil quippe in eo noſtre opere lederentur. Hũc vero eleaticis atqꝫ archademicis ſtudijs enutritũ. ſed abite potius ſyrenes vſqꝫ in exitiũ dulces. meiſqꝫ cum muſis curandũ ſanandũqꝫ relinquite. B. His ille choros increpitus deiecit humi meſtior vultum. confeſſuſqꝫ rubore verecundiã limen triſtis exceſſit.

quõ muſas poeticas fugauit. ſcđo oſtendit quõ ipſe de h̃ obſtupuit. tercio quõ phia ſibi appropinquãs ſtatum eius deplanxit. ſcđa ibi At ego tercia ibi Tum illa Dicit ṗmo. Que ſpᵉ philoſophia. vbi id ẽ poſtq̃ vidit poeticas muſas aſſiſtentes noſtro thoro .i. lecto. q2 boetius tanq̃ eger in lecto decubuit. ⁊ cum vidit muſas dictãtes carmina meis fletibꝫ ipſa phia pauliſꝑ .i. aliq̃ntulum cõmota ⁊ inflammata .i. incenſa toruis luminibꝫ id ẽ crudelibꝫ vel terribilibꝫ oculis. inquit quis ꝑmiſit has meretriculas ſcenicas .i. vmbroſas accedere ad hunc egrum. que dolores eius nõmodo .i. non tm̃ fouerent .i. ſanarent nullis remedijs .i. medicamẽtis Uerum ꝓ ſed alerẽt ſupple dolores eius dulcibꝫ venenis Hec em̃ ſũt muſe que infructuoſis ſpinis affectuũ .i. paſſionuꝫ necant .i. ſuffocant vberem id eſt fertilem ſegetem rõnis fructibꝫ .i. in fructibus ſuis. ⁊ mentes hoim aſſuefaciunt morbo. ⁊ nõ liberant eas. Tunc phia alloquitur muſas dicens. O muſe ſi veſtre blãdicie detraxiſſent nobis quem id eſt aliquẽ virum ꝓphanum id eſt illitteratũ. vti pro tanq̃ ſolitum id eſt ſimilẽ vulgo. ego putarem id ferendũ id eſt patiendũ minus moleſte. quippe in hoc nihil lederent noſtre opere .i. noſtre ſedulitates. ſed vos allexiſtis nobis hunc hominẽ enutritũ ſtudijs id eſt ſcientijs eleaticis id eſt areſtotilicis atqꝫ archademicis id eſt platonicis Tunc fugat eas dicens. Sed abite id eſt recidite vos ſyrenes dulces vſqꝫ in exitium id eſt in mortem. relinquite eum curandũ meis muſis id eſt doctrinis ſalutiferis. Tunc iſte chorus id eſt turba muſaꝝ increpitus .i. redargutus meſtior .i. triſtior exiſtens vultum ſuũ deiecit .i. inclinauit humi id eſt terre. ⁊ rubore confeſſa verecundiã triſtis exceſſit. id eſt exiuit limen .i. domũ in qua decubuit boetius ¶ Notandum q̃ ideo muſe poetice dice/

hantur aſſiſtere thoro Boetij.qꝛ boetius ſtuduit metrice dolorem ſuum
ↄſcribere Item phia dr paulilꝑ fuiſſe ↄmota.ꝑ qḋ innuitur ꝙ ira imo/
derata nō debet cadere in virū ſapientē.qꝛ ꝟtus ↄſiſtit in moderatiōe paſ
ſionū. Vñ licet iraſci ſit hoī naturale. tñ iraſci qñ oꝫ ꝛ quantū oꝫ eſt hoīs
virtuoſi ꝛ ſapientis.vñ Seneca dr Quid crudelius ira. Silr in de q̈tuoꝛ
virtutibꝫ cardinalibꝫ dr Eſto tardus ad iram. Item interrogatio fit
qñqꝫ cauſa ignorantie alicuius. aliqñ vt ex rñſione facta aliquid ꝓbetur.
quādoqꝫ fit ꝓpter increpationē faciendā.et hoc vltimo mō phia interro/
gat dicens Quis has ſcenicas meretriculas ꝛc. ¶ Notandū ꝙ mu
ſe poetice dicunt meretricule. Sicut eñ meretrix allicit hominē delectan
do nihil vtilitatis ſibi cōferendo.ꝛ commiſcet ſe cuilibet non ex amore.ſꝫ
ſpe lucri.ita poete non ſcribunt amore ſcientie.ſꝫ vt aliquid laudis vel pre
mij cōſequantur.ꝛ delectant rōne metri modicum vtilitatis conferendo
diuerſas paſſiones inducendo. Appellat autē philoſophia muſas poeti/
cas ſcenicas meretriculas.quia carmina poetica in ſcena ↄſueuerunt pro
nunciari. Ubi nota ꝙ ſcena dicebat locus vmbroſus in theatro.vbi ab/
ſcondebātur perſone ꝓnunciantes carmina tragica vel comica. vnde ſce/
na interꝑtatur vmbratio vel vmbra. Uel ideo muſe poetice dicunt ſce/
nice.id eſt vmbratiles.quia ſunt tñ vmbra ſciētie.non vera ſcientia. cum
obumbrent mentes hominū. Item metrica deſcriptio doloris non ſa/
nat dolorem.ſed magis auget.quia cōſideratio materie eſt ꝓuocatiua tri
ſticie.vnuſquiſqꝫ aūt cum diligentia conſiderat quod ſcribere vult Itē
metrica deſcriptio dr eſſe dulce venenū.quia placet ꝛ nocet. Placet ꝗdem
rōne metri. ſed propter recordationē doloris nocet. Item affectus eſt
vehemens animi paſſio animū torquens ꝛ verum iudicium rōnis impe
diens Et ſunt quatuor affectus animi .ſ. gaudium dolor ſpes ꝛ timor.ꝗ
dicunt infructuoſe ſpine.quia ſuffocant ſegetem rōnis que eſt ſcia ꝛ ꝟtus
¶ Item licet de omni errore dolendū ſit. potius tñ de errore ſapientis ꝗ̄
inſipiētis.nam error ſapientis alios exemplo corrumpit. error aūt inſipiē
tis non. qꝛ ab inſipiēte nō trahitur exemplū.propter quod dr Saluſtius
Omnia mala exempla a rebꝫ bonis orta ſunt Ergo dicit phia magis eſſe
dolendū de errore boetij ꝗ̄ alterius prophani. Item ſm Huguitionē
phanum idem eſt quod templū. Inde prophanus.i.ſacrilegus quaſi pro
cul a phano.i.a templo Prophanū etiam dicitur quicquid nō eſt ſacrum
Unde omnes laici ꝛ illiterati dicunt prophani.quaſi ꝓcul a phano ſapiē
tie. Item ſm Huguitionē opera opere eſt ſedulitas in rebus agēdis
opera aūt philoſophie eſt intentio vel labor ad aliquid philoſophicū ad/
diſcendū Item Eleys eſt ciuitas grecie in qua ſtuduit Areſtoteles. vñ
ſtudia ſua dicunt eleatica. Achademia aūt fuit ciuitas vel villa in q̄ ſtu/
duit Plato. vnde ſua ſtudia dicūtur achademica. Utriſqꝫ autē ſtudijs
Boetius fuit enutritus Item philoſophia muſas poeticas appellat ſy
renes.ſicut eñ ſyrenes dulcedine cantus attrahūt naues periclitando eas
ſic muſe poetice delectatione metri alliciunt homines vel mentes hominū
et rōnem aliquo affectu ſubmergunt ꝛ obſcurant Item ꝙ vna philoſo
phia ↄuentum muſarum expulit ſignificat ꝙ vnus ſapiens ſua virtute ꝛ
ſapiētia infinitos errores ſtultoꝝ extinguit

Liber Primus

¶ At ego cuius acies lachrymis merſa caligarat. nec dinoſcere poſſem qneuā hec eſſet mulier tam imperioſe autoritatis. obſtupui. viſuqꝫ in terram defixo. quidnā deinceps eſſet actura expectare tacitus cepi

¶ Hic boetius oſtēdit quō obſtupuit de actu phie dicens At ego boetius cuius acies.i.viſus merſa lachrymis caligauerat.i.obſcurata fuerat vt nec poſſem dinoſcere .i.inueſtigare quenā.i.q̄ eſſet hec mulier tam imperioſe autoritatis.i.potētie.ego obſtupui.i.miratus fui.⁊ defixo .i. inclinato viſu in terrā tacitus cepi expectare quidnā deinceps.i.ꝯſequēter eſſet actura circa me ¶ Notandū ꝙ boetius doluit multū de amiſſione reꝝ tꝑalium.⁊ eius acies .i. rō ⁊ intellcūs caligarat.ita ꝙ nō potuit cognoſcere phiam ¶ Nota ꝙ licet boetius de actu phie obſtupuit. tñ tacitus expectauit q̄d deinceps facere vellet. ꝑ hoc innuēs ſe eſſe talem qui ꝯſolationē acciꝑet. Qui eñ refutant alios audire nec auditis rōne acq̄eſcunt. tales ſibiipſis obſtaculū ꝯſolatiōis faciūt

¶ Tum illa propius accedens in extrema lectuli parte cōſedit. meumqꝫ intuens vultum luctu grauē. atqꝫ humum merore deiectum. his verſibus de noſtre mentis perturbatione conqueſta eſt.

¶ Hic boetius oſtēdit quō phia ſibi appropinquās ſtatū eius deplanxit dicēs Tum illa phia accedēs ꝓpius conſedit in extrema ꝑte lectuli.i.cordis mei. ⁊ intuēs meum vultū grauē.i.grauatū luctu. atqꝫ deiectū.i.inclinatū in humū.i. in terram merore.i.triſticia ꝯqueſta eſt his verſibꝰ ſequentibꝰ de ꝑturbatione noſtre mētis ¶ Nota ꝙ phia dicitur ſediſſe in extrema parte lectuli.i.cordis boetij. Nam cū eſſet in triſticia magna.⁊ doleret propter amiſſionē reꝝ tꝑalium parū vel nihil ſapiētie habebat.quia tota cura eius erat circa terrena amiſſa Ideo dꝛ habuiſſe vultum merore in humū deiectum.

¶ Metrum ſcōm primi libri

Heu q̄ꝫ precipiti merſa ꝓfundo
Mens hebet ⁊ ꝓpa luce relicta
Tendit in externas ire tenebras
Terrenis quotiens flatibus acta
Creſcit in immenſum noxia cura

¶ Hic incipit metrum ſcōm huius primi qđ vocatur metrū dactilicū a pede ꝑdominante Et dꝛ tetrametrū a numero pedū. a tetra qđ e q̄tuor.qꝛ q̄tuor pedes cōtinet. Et dꝛ hyꝑcatalecticū ꝓpter ſyllabā abundantē in medio verſus.

Metrum ſecundū

Uerbi gratia.primus pes eſt Heu q̃.ſecūdus precipi.ſʒ ſyllaba ti hui⁹
nois p̄cipiti ſupabundat.tercius pes eſt merſa pro. q̃rtus fundo Siĺr eſt
in alijs. In hoc ergo metro pħia deplangit ſtatum Boetij dolendo de ꝑ
turbatione ſue mentis Et facit duo.nam p̄mo vl̃iter pħia deplāgit per
turbationē mentis hoim.Secundo ſpecialr̃ conuertit planctū ſuum ſuꝑ
boetium.ibi Hic quondā.Primo dr̃.heu q̃.i.quantū mens hominū he
bet.i.obſcuratur merſa precipiti ꝓfundo.i.cura rerꝫ tꝑalium que p̄cipitat
hoīem.⁊ talis mens relicta propria luce.i.cōtemplatione tendit.i.laborat
ire in tenebras externas.i.in ignorātias exteriores Hoc aūt ꝯtingit ho/
mini quotiēs ſupple mens acta.i.agitata flatibus.i.ꝓſperitatibꝫ vel cue/
tibus cura.i.ſollicitudo rerꝫ tꝑalium noxia.i. nociua creſcit in immenſum
id eſt ſup̄ modum ¶ Nota q̃ in nobis eſt duplex virtus.ſ.rōnalis ⁊
ſenſualis.ſenſus aūt ſemꝑ aduerſatur rōni.quia caro ꝯcupiſcit aduerſus
ſpm̄.⁊ ſpūs aduerſus carnem.cum aūt ſenſualitas vincit rōem tunc ho/
mo eſt in malo ſtatu reginīs.⁊ efficitur beſtialis.vn̄ Albertus ſuꝑ de ani/
ma dicit.Turpe eſt nobis abijcere regimen ſupioris ⁊ inducere regimen
inferioris ꝟtutis.quod nobis cōmune eſt cum beſtijs.Ideo ſcribitur.iij.
ethicorꝫ in antiqua trāſlatione.Ualde conandū ⁊ laborandū eſt nobis
vt ꝟtus noſtra ꝯcupiſcibilis ſubiecta ſit rōni.Queadmodum eīn pueri
ꝑuerſe viuunt ſi nō a ſuis pedagogis fuerint coacti ad recte viuendū.ſic
appetitus ſenſualis ducit nos ad inſolentiā.niſi ꝑ regulam rōnis fuerit
coartatus.plures aūt homines ſequunt̃ ſenſualitatē q̃ rōem.inſudātes
bonis exterioribꝫ ⁊ delectationibꝫ ſenſualibꝫ.ꝑ que impediunt̃ in ſpeculatio
ne ⁊ cognitōe ſummi boni Ideo pħia hoc deplangēs dicit in metro Heu
q̃ precipiti ⁊c. Item cum anima ingerit ſe curis rerꝫ tꝑaliū ꝓfunde he/
bet ⁊ p̄cipitatur.qꝛ cognitiōe rerum ſpiritualiū ⁊ ſui creatoris deſtituitur
et deſtituta cadit in tenebras externas.i.in ignorātias exteriores ¶ Ubi
nota q̃ duplex eſt ignorātia.q̄dam eīn eſt naturalis que ineſt iuuenibꝫ ⁊
decrepitis.⁊ vocatur ignorātia interna.quia ex naturali defectu cōtingit
Alia eſt ignorātia que cauſatur ex negligētia hominis.quādo ſeꝫ ſollici/
tatur circa exteriora.⁊ talis dr̃ externa.quia eſt extra naturam.de qua dr̃
q̃ omnes hoīes natura ſcire deſiderant.Prima aūt ignorātia cum ſit na
turalis nō eſt vicioſa. qꝛ turpes a natura nemo increpat.neqꝫ bonos lau/
dat.Scđa vero eſt vicioſa cum ſit ꝑ hominis negligentiā.de qua loq̃tur
Boetius ſcđo huius ꝓſa.v.Ceteris animātibꝫ ſeſe ignorare natura eſt.
hominibꝫ ꝟo vicio venit Item dr̃(noxia cura)vn̄ Seneca in ꝓuerbijs
Magnā ꝑtem ꝑturbationis ſibi dedit qui exterioribꝫ ſe iniecit ¶ Item
ratio ⁊ intellectus dicunt̃ lux hominis.qꝛ illuminā̄t hoīem ad cognitionē
creature ⁊ creatoris.Dicūtur aūt ꝓpria lux hoīs.qꝛ ſolum genus hominū
arte ⁊ rōne viuit.ex ꝓhemio metaphiſice

¶ Hic quondā celo liber aperto
Suetus in ethereos ire meatus
Cernebat roſei lumina ſolis

¶ Hic pħia ſpecialiter ꝯuertit ſe ad deplangē/dū boetiū.⁊ p̄mo oñdit q̄nta ꝯtēplatōe boetius q̄ndā viguit.ſcđo oñdit

Viſebat gelide ſidera lune
Et quecūq3 vagos ſtella recurſus
Exercet. varios flexa per orbes
Cōprehēſam numeris victor hēbat

quō deſtitutus a tali cō tēplatione ſolum de terenis cogitabat. ibi Nunc iacet effecto. Prio phia ɔmēdat boetiū ab aſtronomia. ſecūdo a naturali phia. tercio a metaphiſica. ſecūda ibi Quinetiā cauſas. tercia ibi Quis voluat ſtabilem. Primo dt Boetius quondā liber. i. ſolutus a cura rex tpalium celo ſibi apto per cognitionē ſuetus fuit ire p rōem in ethereos meatus. i. in motus corpox celeſtium. 7 ipſe cernebat. i. ſpeculabat lumina. i. radios roſei ſolis viſebat. i. cum deſiderio videbat ſidera. i. ɔſtellationes gelide. i. frigide lune Et ipſe boetius victor ignorantie habebat oēm ſtellam ɔphenſam numeris. i. certis ɔputationib3 quecūq3 ſtella erratica exercet. i. opatur vagos. i. varios recurſus nūc progrediēdo. nunc regrediēdo. ſtella inquā flexa. i. mota p varios orbes. i. circulos ¶ Nota q animo liberato a curis exteriorib3 ɔceſſum eſt philoſophari. ideo q̄dam artes dicunt liberales. q2 filij liberox. i. nobilium qui erant liberati a curis tpalib3. talib3 vacabāt. ideo dicit phia q boetius q̄ndam liber 7c. ¶ Nota q dicit celo apto. licet hō planetas celi corpaliter non attingat. tn̄ ſpeculatione ɔprehēdit. hoc pulchre tangit Termegiſtus dicens Magnū miraculū eſt homo. 7 aīal honorandū. hic anima intellectiua in naturā dei tranſit. quaſi ipſe deus ſit. hic p naturā anime dijs eſt ɔiunctus. hic demonū genus nouit. terram colit. elemētis ɔmiſcetur. acumine mentis in maris pfunda deſcendit. celum qd̄ videtur altiſſimū animi ſagacitate metitur. intentionē animi eius nulla aeris caligo cōfundit. Nec terre denſitas eius opationē impedit. nō aque pfunditas aſpectū eius occumbat ¶ Nota q ſol in ortu ſuo apparet roſeus ppter vapores interpoſitos inter viſum nr̄m 7 ſolem. nā album viſum p fumū apparet rubeū. Etiā licet in meridie vapores ſint interpoſiti. non tn̄ apparet tunc roſeus. eo q illi vapores nō ſunt groſſi ſ3 ſubtiliati calore ſolis ¶ Nota q phia dt lunam eſſe gelidā. quod non eſt intelligendū formalit quia prime q̄litates q̄ ſunt calidum frigidū humidū 7 ſiccum non hn̄t locum in corpib3 celeſtib3. cum nō recipiant pegrinas impſſiones. ſed dr luna gelida vtualiter vel effectiue. q2 frigus 7 etiā humores efficit in iſtis inferiorib3. ppter quod noctes quib3 luna p̄eſt ſunt frigidiores 7 humidiores dieb3 ¶ Nota q planete dicunt habere vagos recurſus. q2 mouetur duplici motu. ſ. p̄mi mobilis ab oriente in occidentē. 7 motu pprio ab occidēte in orientē. Vel ideo. q2 qn̄q3 apparent nobis ſtationarij. qn̄q3 retrogradi. qn̄q3 ppinqui. qn̄q3 aliq̄liter remoti ¶ Nota q ſtella erratica dr flexa. i. mota p varios orbes circulox. ſ. deferētis 7 epicycli. rōne quorū circulox nunc dicūtur pgreſſiui. nūc retrogradi. nūc ſtationarij. vt dcm̄ eſt vt habet videri in theorica planetax vel aſtronomia

¶ Hic phia ɔmendat Boetiū ex parte naturalis phie. dicēs Quin etiā p certo boetius ſolitus fuit rimari. i. inqrere cāſ. vnde. i. ppter q̄s cau

Metrum ſecundū

Quinetiā cauſas vnde ſonora
Flamina ſollicitant equora ponti

ſas ſonora flāma.i.ſonoroſi venti.ſollicitāt.i. perturbent eq̄ra.i. planiciē. ponti.i.maris.q̄ſi diceret
Boetius ſciuit cauſas generatōis ventoꝝ q̄ cōmouent ip̄m mare ¶ Nota ꝙ ex libro metheoroꝝ patꝫ ꝙ vētus generaꝛ ex vapore calido ⁊ ſicco eleuato p caloꝛē ſolis q̄ ꝓueniens ad locum nubiū.frigiditate nubis repcutitur.⁊ repcuſſus fertur in latus ⁊ facit ſonū impellendo aerem.⁊ q2 aq̄ faciliter eſt diuiſibilis de facili cedit ⁊ reuerberatur p ventos. Uel aliter poteſt intelligi. Antiqui enim dixerunt ꝙ ideo venti turbant mare q2 in ipo mari generanꝛ venti q̄ non exeunt ſed faciūt fluxum maris.licet hec opinio nō ſit vera.q2 mare fluit ⁊ refluit tp̄e determinato.ſicut bis in die naturali.venti aūt generanꝛ tp̄e indeterminato

¶ Quis voluat ſtabilē ſpūs orbem
Uel cur heſperias ſidus in vndas
Caſuꝝ rutilo ſurgat ab ortu.
Quis veris placitas temperet horas
Ut terrā roſeis floribus ornet.
Quis dedit vt pleno fertilis anno
Autūnus grauidis influat vuis
Rimari ſolitus.atq3 latentis
Nature varias reddere cauſas.

¶ Hic phia ꝯmendat Boetiū a metaphiſica. et iterato a naturali philoſophia dicēs. Boeti9 etiā ſolit9 fuit rimari q̄s ſpūs.i. intelligentia voluat motu diurno ſtabilē orbem firmamenti.vl' etiam cur ſidus ſolis vl' aliud habēs ortū ⁊ occaſuꝫ caſurum in heſperias vndas.i.in aquas maris occidentalis ſurgat. id eſt iterū oriaꝛ ab ortu rutilo.i.ab oriente ſplēdido quaſi diceret Boeti9 ſolitus erat inquirere cur ſtelle que in occidente videntur occidere iterū reſurgant in oriente.etiam erat ſolitus rimari quis temperet placidas horas veris.i.tp̄is vernalis vt ornet terram roſeis floribus.quis dedit.i.ordinauit vt autūnus fertilis anno pleno.i.fecūdo influat.i.influentiā faciat grauidis vuis.i.botris repletis.etiaꝫ erat ſolitus reddere.i.aſſignare varias cauſas latētis nature.i.reꝝ naturaliū. ¶ Nota oīe qđ moueꝛ ab alio moueꝛ.ex.vij.phiſicoꝝ.ergo celū ab alio mouetur. Mouetur aūt celū duplici motore.p ꝯmēratorē.xij.metaphiſice. ab vno ꝯiuncto ⁊ appropato q̄ vocaꝛ intelligentia a quo moueꝛ effectiue.ab alio motore ſepato q̄ eſt deus a q̄ moueꝛ in rōe finis. Item dr̄ orbem celeſtem eſſe ſtabilem.licet em̄ moueaꝛ ⁊ mutet locū ſm partes.nō tn̄ ſm totuꝫ.et quantū ad hoc dr̄ eſſe ſtabil'.i.immobilis. Itē cauſa q̄re ſtelle que occidūt iterū orianꝛ nō eſt alia niſi motus circularis p̄mi mobilis qui ſecum rapit omes ſtellas tam fixas q̄3 erraticas ¶ Item heſper9 eſt ſtella q̄ de veſpe ſequiꝛ ſolem occidentē.a qua ſtella mare occidentale dr̄ heſperium mare.

ro ꝙ ſolet heſperus ibi ſe mergere. nõ ꝙ ita ſit.ſed quia vulgares ſic opinã
tur.cum eñ ſtelle occident ꝓpter impoẽm maris inter viſum ⁊ ſtellas.vi⸗
dentur ſtelle mergi in mare ¶ Itẽ tps vernale dr placitũ.qꝛ eſt ꝯueni
ens vite hois. Eſt eñ tp̃s veris calidũ ⁊ humidũ in quibꝫ ꝯſiſtit vita.ex
li.de morte ⁊ vita. Et ideo illo tpe ꝓducunt flores.nam materia florum
eſt humidũ aqueũ ſubtile bene coctũ a calido aereo.qꝛ igit in vere dñatur
calidũ aereũ ⁊ humidũ aqueũ ſubtile quod qua indiget digeſtiõe.iõ in
vere (cuius calor tpatus eſt) flores producũt ¶ Itẽ vitis multũ abũ
dat de humido aqueo ⁊ groſſo cuius ſignũ eſt.qꝛ tpe putationis diſtillat
ab eis q̃ſi humidũ lachrymabile.tale autem humidũ groſſum multũ reſi
ſtit digeſtioni.ideo vue ad maturitatẽ tarde ꝑueniũt.ſ.tpe autũni ¶ Itẽ
Boetius ꝯſuenit reddere cauſas latẽtes rer̃ naturaliũ.qđ fuit iudiciũ fe
licitatis:nã ſm Virgiliũ. Felix q̃ potuit rerũ cognoſcere cauſas

¶ Hic oſtendit pħia
qũo Boetius deſtitutꝰ
fuit p̃dicta ſpeculatõne
cum de terrenis cogita⸗
bat dicens. Nũc.i.tem⸗
pore doloris. Boetius
iacet.i.proſtratus eſt.ef

¶ Nunc iacet effeto lumine mentis
Et preſſus grauibꝫ colla cathenis
Decliñeq̧ʒ gerens pondere vultũ
Cogitur heu ſtolidã cernere terrã.

feto.i.euacuato.lumine id eſt ſpeculatione mentis.⁊ ipſe preſſus colla.id
eſt ſm colla grauidis cathenis paſſionum que mentẽ grauãt gerenſq̧ʒ de
cliuem vultũ.id eſt inclinatum pondere amiſſionis rerũ temporaliũ.heu
cogitur cernere ſtolidam terram.id eſt bona terrena.que homines ſtoli⸗
dos efficiunt. ¶ Nota cathena eſt ferreum inſtrumentum quo ali⸗
quid contra ſuã naturã detinetur. Quatuor aũt affectus qui ſunt.gaudi
um.ſpes.timor.⁊ dolor.ſimilitudinarie dicũtur cathene.quia animũ ho⸗
minis detinent ⁊ contra ſuã naturam ⁊ rationem ad illicita trahunt.naʒ
ratio ſemp deprecatur ad optima.ex primo ethic. Et propterea Boetiꝰ
in fine huius primi hortatur ad fugã paſſionũ.ibi. Tu q̧ʒ ſi vis ¶ Nota
nõ eſt eſtimandũ ꝙ boetius ſic eſſet ita euacuatus lumine mẽtis ſicut lit
tera ſonat.qꝛ alś fuiſſet inſufficiẽs pro compõne huius libri.ſed pħia lo⸗
quitur hoc compaſſiue. Ille eñ eſt lumine mentis ſtultus qui inclinat ſe
ad terrena diligendo ipſa.⁊ nõ eleuando intellectũ ſuum ad ſpeculabilia
qualis nõ fuit boetius. Vñ dicit Auguſtinus Tales ſtꝫ hoĩes qualia ſtꝫ
ea que diligunt.quia dilectio tranſmutat diligentem in ſimilitudinem rei
quam diligit. Hec Marquardus.

¶ Hic incipit ſecunda
pſa huius primi libri.in
qua pħia inueſtigat mor
bũ Boetij ex quibuſdã
ſignis. Secundo conſo⸗
latur ipſum ne deſperet
ſecunda ibi. Quunq̧ʒ me

¶ Proſa ſecunda p̃mi libri.

SEd medicine inquit tempꝰ po
tius q̧ʒ querele. B. Tum vero

Proſa ſecūda

totis in me intēta luminibus. P. Tu
ne ille es ait. qui noſtro quondam lac
te nutritus. noſtris educatus alimen
tis in virilis animi robur euaſeras.
Atqui talia contuleramus arma que
niſi prior abieciſſes: inuicta te firmi/
tate tuerētur. Agnoſcis ne me. Quid
taces. Pudore an ſtupore. Siluiſti
mallem pudore. ſed te (vt video) ſtu/
por oppreſſit.

non. Primo dicit phia
O boeci. ego poſſem mł
ta cōqueri de ꝑturbatio
ne mētis tue. ſed nūc po
tius medicine tps eſt q̄
querele. vero ꝓ ſed. tum
id eſt tūc. mulier illa intē
ta me totis luminibꝰ. i. o
culis ait. es tu ne ille qui
quondā tpe iuuētutꝫ nu
tritus noſtro lacte. i. fa/
cilibꝰ documētis in eta/
te aūt ꝑfecta educatus.
id eſt nutritꝰ noſtris ali
mētis. i. doctrinis diffici
lioribus. tu euaſeras. id
eſt ꝑueneras in robur. i.
in fortitudinē virilis animi. Atqui pro certo nos contuleramus tibi ar/
ma talia. id eſt documenta. q̄ niſi prior abieciſſes ꝑ obliuionem. ipa tuerē/
tur te inuicta firmitate Dicit phia. agnoſcis ne me. quid taces. ſiluiſti ne
pudore. i. verecūdia. an ſtupore. id eſt mentis alienatione. ego mallē. id eſt
magis vellem te ſiluiſſe pudore. ſed vt ego video ſtupor oppreſſit te
¶ Nota ꝙ phia in deplangendo Boetium nō facit longam morā ne bo
etius deſperet ſuꝑ infirmitate ſua. ergo dicit phia magis eſſe tempus me
dicine q̄ querele ¶ Item boni medici eſt totis oculis diligenter reſpice/
re faciem infirmi. eo ꝙ in facie magis apparent ſigna prenoſticatōis infir/
mitatis. iō phia dr eſſe intuita Boetium totis luminibus ¶ Item ꝑ
arma phie intelligūtur precepta phiſicalia q̄ ꝑſuadent minime extolli in
ꝓſperis nec depmi in aduerſis. Hortatur eni nos philoſophia ad mag/
nanimitatem. magnanimus autem eſt qui contra diſformes inſultus for
tune vnanimi mentis conſtantia militat. De his ⁊ ſimilibus preceptis
philoſophicis Boetius oblitus fuit propter dolorem ¶ Nota ꝙ ta
citurnitas quandoq; prouenit ex pudore. quandoq; ex ſtupore. quando
enim manifeſtatur alicui aliquid quod vellet celari. ipſe efficitur verecun/
dus ⁊ oculi eius deprimūtur. facies eius rubet ⁊ auertitur. ⁊ lingua eius
in loquendo ligatur ¶ Item notandum ꝙ ſtupor vno modo eſt ab
undans admiratio mentis. vt ibi. Papa ſtupor mundi. Alio modo eſt
mentis alienatio. ⁊ ſic accipitur in propoſito. ⁊ inducit taciturnitatem Ex
quo eni motus lingue eſt ſm conformitatem ad fantaſiam. turbata fan/
taſia ſicut contingit in alienatione mentis prepeditur lingua in loquēdo.
ergo dicit phia. pudore an ſtupore ſiluiſti. ⁊ quia taciturnitas prouenīēs
ex ſtupore deterior eſt q̄ que cauſat ex pudore. cuꝫ ipſa cauſetur ex aliquo
defectu interiori. ideo dicit philoſophia. mallē pudore ſiluiſſes ¶ Nota
ſm Huguitionem. pudor eſt corpori. ſed pudicicia eſt mentis. Eſt autē
pudor verecundia ex aliquo caſu innata non auferens memoriam. ſꝫ im/
pediens linguam. ſtupor autē eſt caſus memoriā auferēs ⁊ linguā impe/

diens. ⁊ peius eſt tacere ſtupore q̄z pudore. q2 melius eſt memoriā retinē do nō loqui. q̄z loqui ⁊ memoria carere ¶ Nota phīa dicit Boetium habuiſſe nutrimentū ſuo lacte. p nutrimentū lactis intelligit triuium. ſcz grāmatica logica ⁊ rethorica. quibꝰ iuuenes ſunt ſeriatim informandi tā q̄z facilibꝰ documentis. ſicut puer lacte nutrimento molli. ⁊ facilis digeſtionis nutrit. Sed p hoc ꝙ dicit in virilis animi robur euaſeras. ſcz ad ſciētiam mathematicā ⁊c. q̄ tanq̄z p ſciam magis ſubtilē hō pfecte etatis efficitur ¶ Nota phīa ꝯtulit Boetio arma nō corpalia ſed ſpūalia. ſicut ſtꝫ virtutes intellectuales. q̄s enumerat Areſto. vi. ethicoꝝ. ⁊ ſtꝫ illa. intellectus. ſapiētia. ſciā. ars. ⁊ prudētia. Et ſilr virtutes cardinales q̄ ſūt q̄tuor. prudentia. iuſticia. fortitudo tpantia. Et dicunt cardinales. quia quandā pncipalitatē ſibi vendicāt. ſ. materiā circa quā habent fieri. Illa eīn arma abiecit qñ tpalibꝰ adheſit. appetitui ſenſitiuo annuēs. Et ab attentione celeſtium ſequeſtratus. Et de iſtis armis dr aplꝰs. Abijcite ergo opa tenebraꝝ. ⁊ induimini arma lucis. ⁊c.

¶ Cūq3 me nonmō tacitū ſz elingue3 prſus mutūq3 vidiſſet admonuit pectori meo leniter manum: P. Et nihil inquit piculi eſt lethargum patit cōe3 illuſarū mentiū morbū. Sui pauliſp oblitus eſt. recordabit facile ſui ſiqdē nos ante cognouerit. Quod vt poſſit pauliſp lumina eius mortalium reru3 nube caligātia tergamus. B. Hec dixit: oculoſq3 meos fletibus vndātes contracta in rugā veſte ſiccauit.

¶ Hic phīa cōſolatur Boetiū ne deſper dicēs Cūq3 phīa vidiſſet me nō mō. i. nō tm̄ tacitū. ſz prorſus. i. totaliter elinguē. q3 pro et. mutū ipſa admonuit. i. appoſuit pectori meo leniter manu3 et inqt. i. dixit. nihil periculi eſt circa hūc hoīe3 ipſe patit lethargū. i. morbū obliuionis. morbum inq̄3 cōem mentiū illuſarum. i. deceptarum. ⁊ ipſe pauliſp. i. modicu3 eſt oblitus ſui. ſed facile ſui recordabit. ſiquidem p certo. cognouerit nos philoſophiam ante. id eſt p̄us. quod vt ipſe poſſit facere. tergamus lumia. i. oculos eius. caligantia nube. id eſt obſcuritate. rerum mortalium. id eſt temporalium. Hec dixit philoſophia ⁊ veſte ſua contracta. id eſt conuoluta. in rugam ſiccauit oculos meos fletibus vndantes. i. humectantes. ¶ Nota ꝙ tacitus eſt ille qui nō loquitur. licet habeat poteſtatem lingue ad loquēdum. ſed eliuguis vel mutus dicitur ille ille qui non ſolum non loquitur. ſed non habet poteſtatem lingue ad loquendum. ⁊ talis fuit Boetius ꝓpter ſtuporem. i. mentis alienatōem. ¶ Nota ꝙ phīa innuens ſe eſſe bonam medicam ꝯſolatur Boetium dicens. nihil periculi eſt in homine iſto. quia ſcdm Senecam in libro de clementia ad Neronem.

Metrum terciū

Mali medici eſt deſperare ne curetur eger. ¶ Nota ꝙ lethargia eſt infirmitas cauſata ex oppſſione cerebri cum obliuione. ⁊ iūgitur cōtinuo ſomno. ⁊ ſic lethargus eſt morbus inducens obliuionē ⁊ ſomnū. Inde lethargicus. ⁊ eſt hō qui talē patitur morbū Et đr a lethos qđ interp̄tatur obliuio. ⁊ lethes eſt fluuius infernalis. Boetius ergo patiebat᷑ lethargū .i. morbū obliuionis. quia ſi p̄cepta phīe in memoria habuiſſet nunq̄ȝ de amiſſione reꝝ tꝑaliū doluiſſet ¶ Item đr lethargū eſſe morbū illuſaꝝ mentiū. qꝛ mens illuſa eſt vbi rō eſt ligata ꝓpter defectū fantaſie. ſicut in freneticis. vel ꝓpter defectū memorie ſicut in lethargicis ¶ Nota ꝙ hō ꝯponitur ex aīa immortali ⁊ corpe mortali. Sȝ qꝛ Boetius oblitus fuit bonoꝝ anime. ideo đr fuiſſe oblitus ſui nō totaliter ſed pauliſꝑ. qꝛ adhuc curam habuit de bonis terrenis que reſpiciūt corpus ¶ Item hō per philoſophiā hȝ ſuiipſius ꝑfectā cognitionē. ad cognoſcendū aūt illud qđ per phiam cognoſcit᷑ oȝ primo phiam cognoſcere. Ideo đr phia. recordabitur ſui facile. ſi nos p̄us cognouerit ¶ Item p veſtes phīe in rugā cōtractas intelligunt᷑ precepta philoſophicalia in vnū volumē ꝯgregata. ſicut in illo libro. quibꝫ ipſa boetiū ꝯſolatur ¶ Nota ꝙ ad medicū infirmum curare volentē plures requirunt᷑ ꝯditiōes Primo vt q̄litates ⁊ cōditiones egroꝝ reſpiciat. ⁊ vt humores peccātes cognoſcat. Scđo ad loquendū eum moueat. Tercio ſi p̄ualida egritudie obmuteſcat. vt manū corpi infirmo adhibeat. Quarto vt eum verbis ꝯſolatorijs reficiat. Sic phia vidēs dolores boetij p̄mo eum inſpexit. ſcđo ad loq̄ndū mouit. tercio manū ſuam corpi appoſuit. ⁊ q̄rto verbis ꝯſolatorijs refecit

¶ Metrum tercium primi libri

Tunc me diſcuſſa liq̄runt nocte tenebre
Luminibuſq̄ȝ prior redijt vigor
Vt cum p̄cipiti glomerant᷑ ſidera coro
Nimboſiſq̄ȝ polus ſtetit ymbribꝫ
Sol latet. ac nondū celo venientibꝫ aſtris
Deſuper in terram nox funditur
Hāc ſi trabicio boreas emiſſus ab antro
Verberet. ⁊ clauſum reſeret diem
Emicat ⁊ ſubito vibratus lumine phebus
Mirantes oculos radijs ferit.

¶ Hic incipit terciū metrum hui⁹ p̄mi libri cui⁹ p̄mus verſus vocat᷑ metrum dactilicū hexametrū. ſecundus đr metrū alemanicū ab inuētore. tetrametrū a numero pedū. dactilicū a pede p̄dominā̄te. acatalecticū qꝛ nulla ſyllaba abūdat nec deficit. In h̄ metro declarat boeti⁹ ꝙ quodā ſite. quō remotis impedimētis vigorem cognitionis recupauit. et talis eſt ſitudo Sicut coro flante nubes generant᷑. ⁊ p interpoſitionē nubium ſol ⁊ alia

aſtra nobis occultātur. ſic aduerſitate imminēte homo afficitur diuerſis paſſionibꝫ offuſcantibꝫ intellectū. Et ſicut auſtro flante nubes diſſoluunt et radij ſolares reuertunt. ſic aduerſitate adueniēte ꝯſolatiōe philoſophica paſſiones ſedant. ⁊ intellectus illuminat ¶ Dicit ergo in lrā Tunc cum phīa terſerit oculos meos tenebre liqͥrunt me diſcuſſa nocte .i. obſcuritate. ⁊ prior vigor cognitōis redijt luminibꝫ meis .i. oculis. vt ꝓ ſicut ſol latet .i. occultatur cum ꝓ qñ ſidera .i. ſtelle glomerant .i. inuoluunt precipiti coro .i. tali vento. ⁊ polus .i. celū ſtetit .i. ſtare videbat nimboſis ymbribꝫ .i. pluuijs nubiloſis. ac ꝓ etiā nox .i. obſcuritas fundit deſuꝑ .i. de nubibꝫ in terrā. nondū .i. non adhuc aſtris .i. ſtellis venientibꝫ .i. apꝑentibꝫ in celo Si boreas emiſſus a trahicio antro .i. a tracia regione verberet .i. depellat hanc noctē .i. obſcuritatē. ⁊ reſeret clauſum diem. tūc phebus .i. ſol emicat .i. lucet. ⁊ vibratus .i. fortificatꝰ lumine ſuo ferit .i. ꝑcutit oculos hoīm mirantes ſubito lumine ſolis poſt tenebras ¶ Nota ꝙ phīa trahit hoīez ab obſcuritate ignorātie ad lumen ſapīe. ex libro de pomo Areſtotelis. ⁊ etiā ꝑ metriſtā dicentē Ars hoīem format. nec ſinit eſſe malum Et ergo cum phīa ſiccaſſet oculos Boetij fugatis tenebris ignorātie redijt vigor intelligētie ¶ Nota ꝙ quatuor ſunt venti ꝑncipales qui flant a qͣtuor partibꝫ mundi .ſ. ab oriente occidente ſeptētrione ⁊ meridie. quoꝝ qͥlibet habet duos collaterales. ⁊ ſunt duodecim venti qui patent in his verſibꝫ Flant ſubſolanus vulturnus ⁊ eurus ab ortu. Atqꝫ die medio nothus heret affricus auſtro. Circius occaſum zephiruſqꝫ fauonius afflant. Sꝫ veniūt aquilo boreas ⁊ corus ab arcto. Corus ergo eſt vētus quo flante generant nubes. ⁊ ꝯglomerant ſidera. ſic ꝙ ꝑ nubes occultant ¶ Nota ꝙ polus eſt qͣdam ſtella que ſemꝑ in eodē loco videtur. ſꝫ hic polus ponitur ꝓ toto firmamēto tanqꝫ ꝑs ꝓ toto ꝑ ſynodochē ¶ Nota ꝙ polus .i. celum dr ſtare qñ eſt obductū nimboſis ymbribꝫ. nō ꝙ ſtet. ſꝫ qꝛ motus eius tūc nobis nō apparet. motum eñ celi nō ꝑcipimus niſi ꝑ motū alicuiꝰ ſtelle. cum aūt eſt celum cooꝑtum obſcuris nubibꝫ nulla videri pt

¶ Nota ſm Huguitionē. ꝙ nimbus eſt nubiū denſitas ex intēpeſtate orta. Et dr boetius hic (nimboſis ymbribꝫ) .i. denſis pluuijs Et eſt ratio. qꝛ tenuis ymber nō impedit aſpectū aſtroꝝ ¶ Nota ꝙ boreas dr flare ab antro trahicio. qꝛ forte regio tracie eſt cauernoſa. de cuiꝰ cauernis exit vētus generatus ex vaporibꝫ ſiccis in terra ¶ Nota ꝙ poſtqꝫ phīa terſerit oculos boetij. ⁊ eoſdē a fletu lachrymaꝝ ꝯpeſcuerit. ipſe reſtitutꝰ fuit priſtino vigori Vñ oculi ipſius boetij vt ratio ⁊ intellectus offuſcati erant tenebris ignorātie. cum iſtis tꝑalibꝫ adheſerit ꝓpter amiſſionē rerū tꝑalium diuerſis fuit paſſionibꝫ ſubiectus Sed phīa oculoꝝ ſuoꝝ caliginem abiecit. cum ipſius intellectum illuminauit. tenebras ignorātie fugando. ⁊ lumine ſpirituali (vtputa ſcīa) illuminādo.

¶ Hic incipit tercia proſa ꝑmi libri. in q̄ boetius oñdit. quō phīam agnouerit Et diuiditur qꝛ ꝑmo oñdit quō phi-

¶ Proſa tercia primi libri

Haud aliter triſticie nebulis diſſolutis. hauſi celum. et ad cog-

noſcendam medicātis faciem, mentē recepi Itaqꝫ vbi in eam deduxi oculos intuitūqꝫ defixi. reſpicio nutricē meam (cuiꝰ ab adoleſcētia laribꝫ obuerſatus fueram) philoſophiā Et qd inquā tu in has exilij noſtri ſolitudines. O omniū magiſtra virtutū ſupno cardine delapſa veniſti. An vt tu quoqꝫ mecū rea falſis criminationibꝫ agiteris. An inquit illa te alumne deſererem. nec ſarcinā quam mei nominis inuidia ſuſtuliſti ꝯmunicato tecū labore partirer. Atqui phie phas nō erat incomitatū relinquere iter innocentis. Meam ſcꝫ criminationē vererer. ⁊ quaſi nouum aliquid acciderit phorreſcerē. Nunc enī primū cenſes apud improbos mores laceſſitā periculis eſſe ſapientiam

loſophiā cognouit. ⁊ q̄liter de p̄ntia eius admirari cepit. ⁊ quō phia ſibi rn̄dit. Secūdo phia probat ꝑſecutionē ſapientū a vulgaribꝫ nō eſſe nouā ſcd̄a ibi Nōne apud veteres Dicit p̄mo. haud ꝓ nō aliter nebulis triſticie mee diſſolutis .i. fugatis ꝑ ꝯſolationē phie qm̄ ſicut nubes diſſoluūtur ꝑ flatū boree. ſic ego boetius hauſi .i. reſpexi celum.i.ſurſum. ⁊ recepi mentē.i. vigorē rōnis ad cognoſcendā faciē medicantis .i. medici. Itaqꝫ ꝓ ergo vbi.i. poſtq̄ ego deduxi.i. cōuerti oculos. qꝫ ꝓ et defixi.i. ſtabiliui intuitū in eam. reſpexi nutricē meā phiam. in cuiꝰ laribꝫ.i. ſcholis fuerā obuerſatus ab adoleſcētia .i. a iuuētute mea. ⁊ inq̄ .i. dixi o mgr̄a oīm ꝟtutū quid.i. ꝓpter qd veniſti delapſa ſupno cardine .i. de celeſti porta in has ſolitudidines.i. loca deſerta noſtri exilij.i. nr̄e relegatiōis. an.i. nunqd ꝓpter hoc veniſti vt exn̄s rea.i. tanq̄ culpabil' mecum agiteris.i. moleſteris falſis criminationibꝫ. Illa phia inquit .i. dixit o alumne.i. ꝑ me nutrite. an.i. vtrū te deſererē. q.d. nō. nec ꝑtirer.i. diuiderē tecum cōicato labore.i. diuiſo conatu. ſarcinā.i. pondus quā tu ſuſtuliſti ob inuidiā mei nois.i. rōne ſapie. Atqui ꝓ certe nō erat phas .i. honeſtū phie relinquere iter innocētis incomitatū.i. ſine comite. ſupple ſi ego te dereliquiſſem ego vererer.i. timerē meam criminationē .i. meā damnationē et valde ꝑhorreſcerē quaſi aliquod nouū acciderit. ſupple circa te. enī ꝓ qꝫ num.i. nunqd tu cenſes.i. iudicas primā ipſam ſapiam eſſe laceſſitā .i. afflictam ꝑiculis.i. ꝑturbationibꝫ apud improbos mores.i. male morigeratos hoies. quaſi dicat hoc nō eſt nouū ¶ Nota ꝙ phia dr̄ medica. ſicut enī medicus morbo fugato ſanitatē corpori inducit. ſic phia ignorantia relegata vitam vtriuſqꝫ ſeculi cōdonat. nam habetur in libro de pomo Areſtotelis Qui philoſophiā inuenerit. vitam in vtroqꝫ ſeculo inueniet.

Et alibi Qui me inuenerit vitam inueniet. ⁊ hauriet ſalutem a dño. Et ideo dicit boetius (faciem medicātis) ¶ Nota ꝙ boetius nō ſolū deduxit oculos in phiam. ſꝫ defixit in eā intuitū. ꝑ qđ innuit ꝙ qui vult philoſophari oꝫ ſe totū tradere phie per ꝯtinuū ſtudiū ⁊ laborē. Nam ſicut vna hyrundo aduenīēs nō facit ver. nec vna dies calida facit eſtatem. ſic nec vna ſpeculatio philoſophica facit phm. ¶ Nota ꝙ tp̄s oportunū ad philoſophandū eſt tp̄s adoleſcētie. qđ innuēs boetius dt. Cuiꝰ laribꝫ ab adoleſcētia fuerā obuerſatus. Nam etas hoīs aſſimilatur cere. que ſi nimis eſt mollis vel dura nimis formā ſigilli nō recipit nec retinet. ſi aūt eſt tꝑate mollis vel dura formā ſigilli recipit ⁊ retinet. Sic ſilr etas nimis tenera ſicut infantia nō recipit doctrinā phie. nec etas nimiū dura ſicut decrepitus. Sꝫ etas tꝑata qlis eſt adoleſcētia que faciliter intelligit. ⁊ intellecta memorie ꝯmendat ¶ Nota ꝙ ꝑlares phie intelligunt diuerſe ſecte phoꝝ. ſicut Areſtotelis Platonis. quibꝫ boetius ab adoleſcētia ſua fuit obuerſatus Et dicit Huguitio. ꝙ obuerſari idem eſt qđ ꝯuerſari.

¶ Nota ꝙ phia dr̄ omniū virtutū magiſtra. qꝛ omnes ꝟtutes morales docet. vtꝫ ex ethicis Et dico morales ꝓpter ꝟtutes theologicales. que ſunt fides ſpes ⁊ caritas Et dr̄ phia dilapſa a ſuꝑno cardine. qꝛ oīs ſapientia a dño deo eſt. Nam ſicut ſcribitur in ꝓlogo libri de regimine ꝑncipum. Deus eſt qui diuitias ſue ſapie influit animabꝫ. id eſt ſtudentibꝫ tribuit grām cognoſcēdi. cui nihil eſt difficile. ⁊ ſine q̄ nihil eſt poſſibile poſſideri. ¶ Nota vt poſtea latius patebit. ꝙ boetius falſe criminabat̄ de litteris ꝯpoſitis ⁊ de impedimēto delatoris. ⁊ illud qđ faciebat ſapiētia dicebatur facere arte magica. ideo dt ad phiam Nunqd veniſti vt tu me cum rea. falſis criminationibꝫ agiteris ¶ Nota ꝙ phia tangit tres rōnes ꝓpter quas non debuit derelinquere boetium. Primo qꝛ nutrix nō debet derelinquere ſuū alumnū. Scđo qꝛ qui patitur ꝓpter alium nō decet vt deſeratur ab illo. Tercio quia nō decet phiam derelinquere innocentē Boetius autē fuit alumnus phie. ⁊ ipſe patiebatur iniurias ꝓpter philoſophiā. ⁊ fuit innocens. ergo ⁊c̄. ¶ Nota ſm Huguitionē. ꝙ laceſſo .i. cum deſiderio lacero vel vexo vel iniurijs afficio.

¶ Hic phia probat ꝑſecutionem ſapiētum a vulgaribꝫ non eſſe nouā Et hoc primo ꝓbat exemplis antiquoꝝ Secūdo magis exemplis modernoꝝ. Tercio oſtēdit quid faciendū ſit cōtra inſultus vulgariū. ſcđa ibi Qꝫ ſi nec. tercia ibi Qui ſiqn̄. Primo dt. bn̄ dixi ꝙ ꝑſequutio ſapientū a vulgaribꝫ nō eſt noua. Nōne apud veteres

¶ Nōne apud veteres q̄ꝫ ante nr̄i platonis etatē magnū ſepe certamen cum ſtulticie temeritate certauimus. Eodēqꝫ ſuꝑſtite preceptore eius Socrates iniuſte victoriā mortꝫ me aſtāte promeruit. Cuius hereditatē cum deinceps epicureum vulgus ac ſtoicum. ceteriqꝫ pro ſua quiſqꝫ parte rap

Proſa tercia.

tum ire molirentur. meqꝫ reclamantē
renitentemqꝫ velut in ptem prede tra
herent. veſtem quam meis texueram
manibus diſciderunt. arreptiſqꝫ ab
ea panniculis totā me ſibi ceſſiſſe cre
dentes abiere. In quibus quoniam
quedam noſtri habitus veſtigia vide
banť meos eſſe familiares impruden
tia rata. nōnullos eoꝝ prophane mul
titudtnis errore peruertit

ante etatem noſtri Pla
tonis nos phia ſepe cer
tamus magnū certamē
cū temeritate ſtulticie. i.
cuꝫ ſtultis ⁊ temerarijs
hoībus. eodēqꝫ Plato-
ne vincēte magiſter eius
Socrates iniuſte pme-
ruit victoriaꝫ mortis me
ne ſibi aſtante. cui⁹ So
cratis hereditatem. id ē
ſciam hereditarie relic-
tam ſuis diſcipulis. cum
epicureū vulg⁹ ⁊ ſtoycū
et ceteri molirenť. i. labo
rarent ire raptū. id ē ra-
pere vnuſquiſqꝫ pro ſua
parte. ⁊ cū ipſi traherent
me philoſophiam in partem prede me reclamantē. id eſt contradicentem
qꝫ pro et renitentē ipſi diſciderunt veſtē meā quam texueram meis mani
bus. ⁊ ablatis panniculis abierunt credentes me totam ſibi ceſſiſſe. Et
quia in iſtis apparuerunt quedā veſtigia noſtri habitus. id eſt prudentie.
imprudentia rata. i. opinata ipos meos eſſe familiares. id eſt meos diſci-
pulos ratione ſapientie peruertit nonnullos eoꝝ. id eſt aliquos errore. id
eſt perſecutione prophane multitudinis. i. indocti vulgi. ſicut vulgares ſo
lent peruertere doctos ¶ Nota ꝙ ante tempus Platonis multi ſa-
pientes pſecuti fuerunt a vulgaribus. ⁊ tempore Platonis Socrates
magiſter eius interijt propter ſuaꝫ ſapientiā. nā ipſe cognouit ſua ſapien-
tia eſſe vnū deum. alios autē colentes plures deos redarguit. quod pcipi
ens dux athenienſiū noīe Anetus coegit ipm bibere venenū in nomīe vni
us dei ⁊ nihil ſibi nocuit. Poſtea coegit ipm bibere venenū in nomine plu
riū deorum ⁊ interijt. ¶ Nota mortuo Socrate diſcipuli ſui q̄ ſciam
Socratis tanqꝫ hereditariā ſibi vendicabant inceperūt diſſentire in quo
magiſter eoꝝ Socrates poſuiſſet ſummū bonū. Quidā eñ ſuoꝝ diſcipu
lorū dicti epycuri dicebant ipm poſuiſſe ſummū bonuꝫ in voluptatibus.
Alij ſicut ſtoyci dicebant ꝙ in ꝟtutibus. ⁊ q̄libet eoꝝ pro defenſione ſue
opinionis rapuerūt autoritates phie ipſas errore exponendo. propť qđ
phia dicit illud reclamaſſe. ⁊ ſic male exponendo ſciderūt veſtes phie ⁊ p
ticulas abſtulerūt. ⁊ q̄uis non eſſent veri phi. quia tamen videbanť eſſe
multi eorum a vulgarib⁊ occiſi ſunt

¶ Qđ ſi nec Anaxagore fugam. nec
Socratis venenū. nec zenonis tor-
mēta qm̄ ſtꝫ peregrina nouiſti. ac ca-

¶ Nic phia pbat pſe
cutoēm ſapientū exem-
plis magꝭ modernis di
cens. O Boeci non no
uiſti fugam Anaxagore

nios.ac Senecas.ac Soranos. qꝝ
nec ꝑuetuſta nec incelebris memoria
eſt.ſcire potuiſti. Quos nihil aliud in
cladem detraxit.niſi ꝙ noſtris mori/
bus inſtituti.ſtudijs improborũ diſſi
millimi videbantur Itaqꝫ nihil eſt ꝙ
admirere.ſi in hoc vite ſalo circũſtan
tibus agitemur ꝓcellis. quibus hoc
maxime propoſitum eſt peſſimis diſ/
plicere.Quoꝝ quidē tametſi numero
ſus exercit⁹.ſpernēdus tñ eſt.qm̄ nul
lo duce regitur ſꝫ errore tm̄ temere ac
paſſim lymphante raptatur

nec venenuꝫ Socratis.
nec tormenta Xenonis
quoniam iſta ſunt pere/
grina.id eſt extranea et
aliena.quomodo tu po/
tuiſti ſcire Canios.id ē
perſecutionem Canij ac
Senecas.ac Soranos.
id eſt ſequaces Soranij
quorũ memoria non eſt
ꝑuetuſta.id eſt valde an
tiqua.nec incelebris.id ē
non ſine gloria.quos vi/
ros nihil aliud detrax/
it in cladeꝫ.id eſt in mor
tem.niſi ꝙ inſtituti.id ē
informati noſtris mori/
bus.ipſi videbantur diſ
ſimillimi ſtudijs impro/
borum.Itaqꝫ nihil eſt.
id eſt non eſt cauſa ꝙ tu
admirere. id eſt debeas
admirari.ſi in hoc ſalo vite.id eſt amaritudine nos ſapientes agitemur.i.
vexemur.procellis.id eſt aduerſitatibus malorum circũſtantibus. quib⁹
ſcilicet nobis ſapientibus maxime propoſitum eſt.id eſt intentio diſplice
re peſſimis quorum malorum ſi ſit numeroſus exercitus.tamen eſt ſper/
nendus.quia nullo duce ſupple ratiōis regitur.ſed tm̄ rapitur errore lym
phante.id eſt precipitante eos ad modũ lymphe temere.id eſt preſump/
tuoſe.ac paſſim.i.vbiqꝫ ¶ Nota ꝙ Anaxagoras ſtulticiam hominũ
ſolem pro deo colentium reprehendit dicens ſolem non eſſe deũ.ſꝫ lampa
dem ardentem propter quod reus iudicatus eſt ⁊ in fugam ꝯpulſus.er/
go dicit philoſophia Anaxagore fugam ¶ Nota dicit Socratꝭ ve
nenũ.de quo dictũ eſt ſupra quo veneno interijt.Similiter Xeno multa
tormenta ratione ſue ſapientie ſuſtinuit ¶ Nota ꝙ Canius Sene/
ca Soranus fuerunt nobiles rhomani ex moribus phie inſtructi ꝓpter
quod interierunt.Unde canij dicebantur imitatores a magiſtro ſuo Ca
nio.Similiter Soranij dicuntur a Sorano qui fuit poeta ⁊ eius ſeqces.
ab eo ꝯdemnantur ¶ Nota de Seneca dicit Boetius in de diſcipli
na ſcholariũ.ꝙ Nero familiarē ſuũ preceptoremqꝫ Senecã ad eligende
mortis arbitriũ coegit ¶ Nota ꝙ ſapiētes diſſiles ſtꝭ ſtudijs improbo
rũ.q2 dt Seneca in li.de amicicia.diſpares mores diſparia ſequũt ſtudia
qꝝ diſſimilitudo diſſoluit amiciciã.nec vnqꝫ improbi ꝓbis nec ꝓbi impro/
bis amici eſſe pñt.nō ob aliã cauſam niſi q2 tãta eſt inter ipos diſtãtia qn
ta eſſe pt ſtudioꝝ maloꝝũqꝫ moꝝ diſtantia ¶ Nota ꝙ ꝓpoſitũ ſapien/
tũ eſt diſplicere peſſimis.q2 dt Seneca in de remedijs fortuitoꝝ. Mal
diſplicere laudabile eſt.⁊ alibi ꝟtus ſeſe diligit.aſpernatqꝫ malũ Et poe

tā. Opto placere bonis prauis odioſus haberi. ¶ Nota ꝙ dicit exercitū malorū eſſe innumeroſum. qꝛ ſcḋm Salomonē. Stultorū infinitus ē numerus. ⁊ ꝑuerſi difficiliter corrigūtur ¶ Nota ꝙ mali nō reguntᷣ duce rationis. qꝛ rō deprecatur ad optima. mali aūt opantᷣ peſſima. Ducūtur em̄ errore ſenſualitatis vitā beſtialem ꝓſequētes. de qbꝰ dꝛ in li. ethico Quidā ſunt hoīes vitā pecudū eligentes ſiles ſardonapalo. Et ſ̄ dicit philoſoſophia. ꝙ tales nō ſunt timendi. quia ex q̊ nō reguntᷣ ꝑ ratōem tūc eorum fatuitas faciliter diſſipatur.

¶ Qui ſiquando contra nos aciem ſtruens valentior incubuerit. noſtra quidem dux copias ſuas in arcem cōtrahit. Illi vero circa diripiendas inutiles ſarcinulas occupātur. Ac nos deſuper irridemus viliſſima rerum q̄qꝫ rapiētes. ſecuri totiꝰ furioſi tumultus. eoqꝫ vallo muniti quo᷑ graſſanti ſtulticie aſpirare fas non ſit

¶ Hic oſtendit philoſophia quid ſit faciendū contra inſultus malorū dicens. Si exercitꝰ malorum incubuerit. i. inſtiterit. ſtruens. id eſt faciens. aciem. id eſt bellum contra nos ſapientes. qſ dez pro certo noſtra dux id eſt ratio contrahit. id eſt colligit. copias. id eſt ſcientias ⁊ virtutes copioſas. in arcem id eſt in altitudinem ſpeculationis celeſtium. vero ꝓ ſed illi mali occupantur circa diripiendas. i. auferendas. inutiles ſarcinulas. i. diuitias corꝑales. que ſarcina ⁊ pondus corꝑis ſunt inutiles. aīam ſubmergentes. at nos ſapiētes in ꝯtemplatōe celeſtiū ꝯſtituti irridemus malos rapiētes q̄qꝫ viliſſima reꝝ. nos ſecuri exn̄tes totius furioſi tumultus. i. ꝯtra furioſum tumultū maloꝝ. qꝫ. i. ⁊ nos ſumꝰ muniti eo vallo. i. munimīe q̊ nō ſit fas aſpirare. i. accedere ſtulticie graſſāti id ē īpugnāti nos ¶ Nota boetius hᷣ nr̄ām rōez appellat ducē. vn̄ rō diffinitᷣ ſic. Eſt habitꝰ dirigēs oēm actionē humanā in vltimū ⁊ optimū finē ¶ Itē nota ꝙ ꝑ arcē ip̄e intelligit altitudinem ſpeculatōis celeſtiū. et ad hāc ducit nos rō. Et hᷣ ē vltimū bonū hūane vite qḋ nullꝰ auferre pt̄ Nota copie in hᷣ loco dicūtᷣ appetitꝰ ſenſitiui. ⁊ dicūtᷣ copie q̄ſi cupie. qꝛ cupiūt res aliq̄n ꝯ̄ rōem. ⁊ tales copias dꝫ regere rō ⁊ dꝫ ſe munire vallo hūilitatis ⁊ patiētie ⁊ tūc om̄es impugnatōes aduerſitates ⁊ miſerias eq̄nimiter ſuſtinebit ⁊ tēptatōes ⁊ delectatōes noxias q̄s ſuggerit dyabolꝰ ⁊ caro īpellit ⁊ mūdꝰ cōmouet nō timebit. Hec Marquardus ¶ Nota ille merito eſt deridēdus q̊ maiori ⁊ meliori bono dimiſſo eligit ⁊ occupatᷣ circa bona viliora. ſed ſapiētes eligūt bona aīe q̄ ſūt maxime bona ꝑ̇mo ethico. Et vulgares eligūt bona tꝑalia que dicuntᷣ viliſſima rerū. qꝛ impediunt hoīem in cognitōe ſummi boni ¶ Notandū ꝙ arx arcis eſt altū edificiū in quo hoſtes pugnant. hic aūt accipitur pro ꝯtemplatione celeſtiū et ſpe futuroꝝ bono. nā ꝑ hec duo ſapientes omnē aduerſitatē malorum

ſuperant. ⁊ circa ↄtemplationē diuinorū tota intentio ſapientis verſatur. Vñ Boetius in tractatu de ſummo bono dicit. Phs maxime delectat in primo principio. ⁊ in contemplatione ſumme bonitatis. ⁊ hec ſola ē recta delectatio. Hec eñ eſt vita phorū ſine qua nemo viuit vita recta. ¶ Nota de hoc noīe vallum dr̄ Greciſta. Eſt vallus palus circa caſtrū pacutus. Nexio paloꝝ ſed mutua ſit tibi vallū. ¶ Nota aſpirare ſm̄ Huguitōem eſt anhelare conari vel deuenire Item ſm̄ eū graſſor graſſaris per g. i. inuadere crudeliter punire.

¶ Metrū quartum pmi libri

¶ Hic incipit quartū metrū huius pmi quod vocat metrū valenticū ab inuentore. ⁊ cōſtat ex ſpondeo dactylo ⁊ trib' trocheis. vñ poteſt dici metrum trochaicū a pede predominante. In h metro phia oſtendit qliter homo debeat ſe habere vt perſecutōes improboꝝ non pualeant contra ipſum. ⁊ hoc pmo declarat quibuſdā ſimilib' ſecundo exclamat cōtra timentes tyrannos. Secūda ibi. Quid tm̄ miſeri. Dicit primo. Quicūqꝫ homo ſerenus. i. clarus virtute compoſito.

Quiſqs ↄpoſito ſerenus euo
Fatū ſub pedib' egit ſupbum
Fortunamqꝫ tuēs vtranqꝫ rectus.
Inuictum potuit tenere vultum.
Non illum rabies minecqꝫ ponti
Verſum funditus agitantis eſtū
Neruptis quotiens vagus caminis
Torquet fumificos veſeuus ignes.
Aut celſas ſoliti ferire turres
Ardentis via fulminis mouebit

euo. id eſt ordinata vita egit. i. calcauit ſub pedibus ſuperbum fatum. id eſt euentum rerum temporalium. ⁊ quicunqꝫ tuens. id eſt reſpiciens vtrāqꝫ fortunam. id eſt proſperam ⁊ aduerſam. rectus. id eſt non flexus potuit tenere vultum. id eſt animum inuictum. ita ꝙ non vincatur proſperitate ſe extollendo nec aduerſitate deprimendo. illum hominem non mouebit. id eſt turbabit. rabies ponti. id eſt inundatio maris exagitantis. id ē mouentis. funditus. id eſt a fundo. eſtum verſum. id eſt ebulitionem verſam. quia in ebulitione maris aqua vertitur per fluxum ⁊ refluxum. quaſi dicat. Impetus maris faciens ebulitionem non nocebit illi homini qui non extollitur in proſperis nec deprimit in aduerſis. Nec tali homini nocebit ignis veſeui montis. quotiens ille mons torquet. id eſt emittet ignes fumificos ruptis caminis. i. cauernis ſuis. quaſi dicat. nec tali homini nocebit vagus veſeuus ſuis ignib'. nec illū hoiem mouebit via ardentis fulminis ſoliti. i. conſueti ferire celſas turres. ¶ Nota phia tria tangit que non nocent homini qui conſtans eſt in vtraqꝫ fortuna. Primū eſt rabies maris p quā deſignantur luxurioſi. ſicut eñ mare fole ⁊ motu ſuo in

Metrum quartū

caleſcit ⁊ fetet.ſic luxurioſi concupiſcētia ſua inardeſcunt ⁊ ꝑacta libidine fetent.de quib⁹ ſic dicit ſcriptura. Perierunt iumēta in ſtercore ſuo.tales luxurioſi non nocebūt hoī conſtanti in vtraqꝫ fortuna.Scōm quod tangit eſt ignis veſeui montis ꝑ quē deſignant̄ auari ⁊ inuidi.Sicut eñ ignis veſeui montis ſꝑ ardet.ita auari ardent in ꝯcupiſcētia bonoꝝ exteriorum.⁊ ſicut ignis eructans qñqꝫ conſumit loca vicina.ſic inuidi quandoqꝫ nocēt verbis ſi nō pñt factis.⁊ tales inuidi nō nocebunt homini ꝯſtanti. Terciū quod tangit eſt ictus fulminis ꝑ queꝫ intelligunt̄ ſuꝑbi.ſicut eñ fulmen generat̄ in alto.ſic ſuꝑbi alte ſe extollunt.⁊ mirabile videtur de ſuꝑbis ꝙ cū alijs hoībus habitare nolūt.⁊ tamē ad celū volare nō poſſunt tales ſuꝑbi nō nocebunt homini ꝯſtanti.Alij ꝑ rabiem maris intelligūt inuidos.ꝑ ignem iratos.ꝑ fulmē ſuꝑbos vt dictū eſt. Alij ꝑ mare intelligūt quod eſt ſonoroſum auariciam.ꝑ ignem penā corꝑis.ꝑ fulmen reruꝫ ablationem ¶ Nota veſeus eſt mons ſicilie intrinſecus ardens ꝗ̄ qñqꝫ ruptis cauernis emittit ignem qui loca vicina ꝯſumit ¶ Nota circa hoc quod dicit ſerenus euo.Seneca dicit.Talis eſt animus ſapientis qualis eſt mundus ſuꝑluminatus.talis au tem mūdus ſemper eſt ſeren⁹ ⁊ ſic animus ſapientis in vtraqꝫ fortuna ſemper eſt ſerenus.vñ Ariſtoteles in ethic̄.dicit.Sapiēs bene ſcit ferre fortunas.quia ſe habet ſicut tetragonum ſine vituperio.

¶ Quid tantū miſeri ſeuos tyrānos
Mirant̄ ſine viribus furentes
Nec ſperes aliquid.nec extimeſcas
Exarmaueris impotētis iram
At q̄ſq̄s trepidus pauet vel optat
Qd̄ non ſit ſtabilis ſuiqꝫ iuris.
Abiecit clypeum.locoqꝫ motus
Nectit qua valeat trahi catenam.

¶ Hic ph̄ia exclamat cōtra timentes tyrānos dicens.Quid.i.q̄re miſeri homīes mirantur timendo ſeuos tyrannos furētes ſine viribus.q̄ſi diceret.tyranni ſunt impotētes.q꞉ nō preualent niſi inquātū hō ſe ſubijcit eis Et addit.nō ſperes aliq̄d de bonis tꝑalibus.nec timeas eos de aduerſitatib⁹.tūc tu exarmaueris.i.debilitaueris.iram impotētis tyrāni.ſed quicūqꝫ hō trepidus pauet timore maloꝝ tꝑalium vel optat bona tꝑalia.talis nō eſt ſtabilis ⁊ ſui iuris.i.ꝓprie libertatis ipſe abiecit clypeū ſecuritatis.⁊ motus a loco ſtabilitatis ipſe nectit.i.ꝯponit catenam affectionū qua valeat trahi ad triſticiā ⁊ dolorē mentis Nota ptās terrena ad nihil ſe extendit niſi ad largiendū bona tꝑalia vel ad auferendū ea.⁊ ideo nullus ſubiacet terrene poteſtati niſi qui ſperat talia bona vel timet eoruꝫ ablatōem.qui aūt nec timet nec ſperat ipſe eſt omino ſupra vel extra terrenam poteſtatem.⁊ ꝑ ꝯñs terrena ptās ſibi nec ꝓficere nec obeſſe pt̄ Propter quod ph̄ia exclamat contra illos tanqꝫ miſeros qui ſpe bonorum temporalium.vel timore ablationis eorum ſubijciūt ſe terrenis poteſtatibus

dicens Quid tm̃ miſeri. ¶ Nota circa illud. Ac quiſquis trepidus. Seneca dicit in libro de virtutibꝫ cardinalibus. Magnanimitas ſi inſit animo tuo cũ magna fiducia viues intrepidus ⁊ alacer. magni aĩmi ē nõ vacillare. ſꝫ ꝯſtare ⁊ finē vite intrepide expectare. ſi magnimus es nunꝙ iudicabis tibi ꝯtumeliã inferri ab inimico. ſꝫ dices nihil mihi nocuit ſed aĩm nocendi habuit ¶ Nota tyrãnus quondã dicebaꝛ rex fortis. ⁊ dicebaꝛ a tyro .i. fortitudine. ſed illud nomē eſt iam approꝑatum ꝑncipantibus peſſimis. ⁊ dicũꝛ a tyro .i. ab anguſtia quã inferũt ſuis ſubditis ¶ Nota clypeus h̃ ſumiꝛ ꝓ rõe hoĩs. qꝛ ſicut clypeꝰ defendit nos ne ledamur a telis ⁊ a ſitibꝫ. ita rõ hoĩs tueꝛ eum ⁊ ꝓuidet ſibi ne offendaꝛ

¶ Proſa quarta primi libri.

Sentis ne inq̃t hec. atqꝫ aĩo illabunꝛ tuo. Exꝑs es ne lyre al's Es ne aſinus ad lyrã. Quid fles. q̃d lachrymis manas. Confiteare mihi et ne occultes mala tua Si opam medicantis expectas: oportet vt vulnus detegas tuum

¶ Hic incipit ꝓſa q̃rta. in qua philoſophia ꝑmo inquirit boetium ſuper attentionē ꝑdictorũ et hortatur ipſum ad ſui morbi reuelatõem. ſecũdo boetius reuelat morbum ſuũ ibi. Tum ego Primo dicit. O boeci nunquid ſentis .i. intelligis ea que relicta ſunt atqꝫ illabunꝛ .i. imprimuntur aĩo tuo. Et ſubiungit grecum. qđ in latino valet. Es ne aſinus ad lyrã. Quid fles. q̃d manas .i. fluis lachrymis Et ſubiungit grecũ quod tantũ valet: Confitere mihi ne abſcondas. Si expectas operam .i. diligentiã medicantis. oꝫ vt detegas .i. manifeſtes vulnus tuũ ¶ Nota ꝙ ꝓuerbiũ erat apud grecos. cũ aliquis audiuit verba alicuius nõ aduertit nec curauit intellectũ verboꝝ illi dicebaꝛ Es ne aſinus ad lyrã. facis eñ ſicut aſinus poſitus circa lyram. audit ſonum lyre. ſꝫ nõ percipit melodiã nec ꝓportionem ſonoꝝ intelligit. nec delectatur in ea. Sic aliquis audiens verba ⁊ nõ curãs intellectũ eoꝝ đr eſſe aſinus ad lyrã ¶ Nota ſi q̃s voluerit ſanari oꝫ morbũ vel vulnus ſuũ detegere ⁊ manifeſtare. vñ Señ. tercia ep̃la đt. Nemo ꝑ ſe ſatꝭ valet vt emergat ſed oꝫ vt manũ porrigat ⁊ alius ipm̃ extrahat. tũc eñ morbi ad ſanitatē inclinanꝛ. cũ ex abdito erumpũt ⁊ vim ſuã proferunt

¶ B. Tum ego collecto in vires animo. An ne adhuc eget ammonitione nec per ſe ſatis eminet fortune in nos ſeuientis aſperitas Nihil ne te ipſa loci facies mouet. Heccine eſt biblio

¶ Hic Boetius reuelat morbũ ⁊ dolorem ſuum. ⁊ ꝑmo oñdit ſe eē ꝑturbatum ex his que iniurioſe agebantur circa ipſum. ſcđo ex his q̃ generaliter vidit i alijs. ibi Uidere autem videoꝝ

theca quam certiſſimaȝ tibi ſedem no
ſtris in laribus ipa delegeras. in qua
mecum ſepe reſidens de humanaruȝ
diuinarumqꝫ rerum ſcientia diſſere/
bas Talis habitus. taliſqꝫ vult⁹ erat
cum tecum nature ſecreta rimarer. cū
ſiderum vias radio deſcriberes. cum
mores noſtros. totiuſqꝫ vite rationeȝ
ad celeſtis ordinis exemplar forma/
res. Heccine premia referimus tibi
obſequentes

Primo oñdit ſe pertur
batū ex ſui exilij relega/
tione. ſcdo ex meritoruȝ
ſuoꝝ fruſtratione. tercō
ex iniuſta ſui ꝯdemnatō
ne. quarto ex fame ſue le
ſione. ſcda ibi. Quotiēs
ego. tercia ibi. Quibus
āt. qrta ibi Et ꝓ hoc Ad
huc diuidit. pmo fcit qd
dictū eſt. ſcdo rñdet obie
ctioni ibi.. Atqui tu.
Dicit pmo ſic. Tū. id ē
tūc ego Boetius collec
to animo in vires. id eſt
reſumptis viribus ani/
mi dixi. an ne ſatis emi/
net. i. apparȝ aſpitas for
tune ſeuiētis cōtra nos.
Nūqd adhuc eget admi
ratōe. i. declaratōe. Nū
qd facies. i. diſpō huius
loci. ſ. carceris mouet te. heccine. i. nūqd hec eſt bibliotheca. i. locus ſtudij
quē habui in patria. quā tu phia delegeras. i. eligiſti tibi certiſſimā ſedeȝ
in noſtris laribus. in q bibliotheca tu mecū ſedens diſſerebas. i. diſputa/
bas de ſcia rerū diuinarū ꝛ humanaꝝ. nūqd erat mihi tūc talis habit⁹ vi
lis ꝛ talis vultus triſtis. cū ego rimarer. i. inueſtigarē tecū ſecreta nature. cū
deſcriberes mihi vias ſideꝝ. i. curſus ſtellaꝝ radio. i. ꝟga geometrali. cū tu
formares. i. formare docuiſti mores noſtros. i. mores hoīm. ꝛ rōeȝ. i. diſpō
nem totius vite ad exēplar. i. ſilitudinē celeſtis ordinis. ſunt ne iſta pmia
q referimus. i. reportamus tibi obſeqntes. i. ſeruientes. ¶ Nota ꝙ bi
bliotheca eſt locus vbi reponunt libri. ꝛ dr a biblo. i. iunco in quo antiqui
ſcribebant libros. talem bibliothecam habuit boetius rhome marmore/
is lapidib politam. in q ſtuduit de reb diuinis ꝛ humanis ¶ Nota bo
etius dr phiam ſibi elegiſſe certiſſimā ſedem in bibliotheca. hoc dicit pro
tanto. qꝛ licet boetius eſſet diuerſis officijs ꝛ negocijs occupatus. tñ nul
li eoꝝ tam certis tpibus. taȝ certa intentōe vacabat. ſicut ſtudio in libris
philoſophicis qs in certo loco repoſitos habuit ¶ Nota phia tractat d
reb diuinis ꝛ humanis. vñ Señ. xxxi. epla. Nō pt ꝟtus pfecta eē. nec eq
lis tenor vite ſine phia. p quā diuina ꝛ humana cognoſcuntur. q ſi te occu
pas incipis eſſe deoꝝ ſoci⁹. Et alibi dr. O lucille ſcio neminē bene viuere
poſſe ꝛ tolerabiliter ſine ſtudio phie. qꝛ ſine ſtudio phie animus eger eſt.
¶ Nota boetius ſtuduit in naturali philoſophia. ꝑpter hoc dicit. Cum
tecū nature ſecreta rimarer. Studuit etiam in phia morali. ergo dr Cū
mores noſtros. Studuit etiam in aſtrologia. propter hoc dicit. Cum
mihi ſiderum vias radio deſcriberes ¶ Ubi notandū ꝙ radius eſt

Liber Primus

virga geometralis qua geometri deſcribunt figuras in puluere ſuppiſito
¶ Nota ꝙ vita humana ⁊ mores hominū debent formari ad ſimilitudi
nem celeſtis ordinis. ſicut eñ ſpere inferiores planetaꝝ obediunt ſpere ſu
periori ⁊ reguntur motu firmamenti. ſic virtus noſtra ſenſibilis debet obe
dire virtuti rationali ⁊ regi ab ipſa. Turpe eñ eſt abijcere regimen ſupio-
ris ⁊ inducere regimē inferioris quod nobis cōe eſt cum beſtijs. ſicut dicit
Albertus ſup tercio de anima. ¶ Nota ex quo Boetius ratione ſue
ſapientie in miſeriam fuit poſitus. ideo dicit ad philoſophiā. ſunt ne hec
premia que nos referimꝰ obſequentes tibi

¶ Hic Boetius reſ
pondet obiectōni poſ
ſet enim philoſophia
ſibi obijcere dicendo
quale premium debu
iſti reportare. cum tu
non ſtuduiſti propter
commune bonum. ſꝫ
propter vanam glori-
am ⁊ propter propri
am vtilitatem. cui ob
iectioni reſpondet bo
etius dicens O phi-
loſophia. tu ſanxiſti
id eſt confirmaſti hāc
ſententiam ore Pla
tonis. beatas eſſe reſ-
publicas ſi eas ſapien
tes regerent vel ſi re-
ctores earum conti-
giſſet ſtudere ſapien-
tie. Et confirmaſti
ore eiuſdem Plato-
nis neceſſarium eſſe
reipublice ꝙ a ſapien
tibus regeret̄. ne gu-
bernacula. id eſt regi-
mina commiſſa im-
probis. ꝗꝫ id eſt et. fla
gicioſis ciuibus vr-
bium inferrent peſtē.
id eſt diſcordiā. ac id
eſt etiam perniciem. i.
dampnum bonis ho-
minibus. Igitur ego
ſequutus hanc au-

¶ Atqui tu hanc ſentētiam Platonis
ore ſanxiſti. beatas fore reſpublicas ſi
eas vel ſtudioſi ſapientie regerent. vel
earum rectores ſtudere ſapientie cōti
giſſet. Tu eiuſdem viri ore hanc ſapi
entibus capeſcende reipublice neccā-
riam cauſam eſſe monuiſti ne impro-
bis flagicioſiſqꝫ ciuibꝫ vrbium relicta
gubernacula. peſtem bonis ac perni-
ciem ferrent. Hanc igitur autoritatē
ſecutus quod a te inter ſecreta ocia di
diceram trāſferre in actū publice am
miniſtrationis optaui. Tu mihi ⁊ ꝙ̃ te
ſapientū mentibꝫ inſeruit deus ↄſcij.
nullū me ad magiſtratū niſi cōe bonū
omniū ſtudiū detuliſſe. Inde cū im-
probis graues inexorabileſqꝫ diſcor
die. Et quod ↄſciētie libertas habet
pro tuendo iure. ſpreta potentiū ſem
per offenſio

Proſa quarta

toritatem .i. ſententiã quod' ego didicerã a te phia inter ſecreta ocia. ego
opraui.i.curaui tranſferre.i.deducere in actum.i. in opus publice admini
ſtrationis.i.cõmunis vtilitatis. Tu phia ⁊ deus qui inſeruit.i. infudit te
mentibus ſapientum eſtis mihi conſcij .i. teſtes nullum ſtudium me de-
tuliſſe ad magiſtratũ niſi commune ſtudium omniũ bonoꝝ. quaſi diceret
Nihil mouit me ad magiſtratũ gerendum niſi cõmunis vtilitas Inde.i.
propter hoc mihi erant graues.i.difficiles.ꝗ.ꝑ et inexorabiles.i.inexpli-
cabiles diſcordie cum improbis. ⁊ ſemp fuit mihi ſpreta offenſio potentũ
pro tuendo iure.i.pro iuſticia defendẽda. quod habet libertas ꝯſcientie.i.
libera ꝯſcientia. ſcʒ nullum timere pro tuendo iure ¶ Nota ſm Pla
tonem. beata eſt reſpublica cuius dñs phs eſt. et ve genti cuius dñs puer
eſt. Et rõnabiliter q̃dem. quia phia ⁊ ſapientia vitam diſponit. actiões
regit. agenda ⁊ dimittẽda demõſtrat. vñ Seneca.xvi.ep̃la dicit. Si vis
omnia tibi ſubijcere. ſubijce te rõni. multos em̃ reges ſi ratio te rexerit.
Et areſto. in phemio metaphiſice dr. Sapientis eſt regere ⁊ ordinare. ex
quibꝫ patet. ꝙ regimen reipublice ſpectat ad ſapiẽtes. pro tanto dr Tul-
lius in pncipio ſue rhetorice Ad rempublicã plurima ꝑtinent commoda
ſi moderatrix ⁊ regulatrix omniũ rerum preſto eſt ſapientia ¶ No-
ta ꝙ ſtudioſi ſapientie dicunt illi qui iam per ſtudium adepti ſunt ſapien
tiam. Illi aũt dicuntur ſtudere ſapientie qui adhuc ſtudendo acquirunt
ſapientiã ¶ Nota ꝙ Boetius ſtudium vocat ſecretũ ocium. quia in
ſtudio homo ociatur ab exteriori occupatione. de quo ocio ſiue quiete lo-
tur Seneca.lvij.ep̃la. dicens Nulla placida eſt quies. niſi quã ratio com
ponit. ⁊ illa vera eſt tranquillitas in qua mens bona explicatur ¶ No
ta ꝙ deus immittit ſapientiã mentibus ſapientũ. hoc ſcribitur in prolo-
go de regimine principũ. Deus eſt qui diuitias ſapiẽtie ſue influit in ani
mas ſapientũ ¶ Nota ꝙ libertas ꝯſcientie nullum habet metuere.
quia dicit Macrobius Hoc habet libera ꝯſcientia ꝓprium. ꝙ ſi quid poſ
ſideat nullum potentẽ metuat ¶ Item Seneca.liiij. Sapiens ex li-
bero arbitrio nihil habẽs timet imbecillitatẽ hominis. quia ſecuritatẽ dei
habet. Et Seneca de quatuor virtutibꝫ cardinalibꝫ dicit. Vt iuſtus ſis
non ſufficit ꝙ innocens ſis. ſed vt innocentes ab iniuria ſerues. Et idem.
Juſticia eſt vinculũ diuine ⁊ humane ſocietatis

¶ Quotiens ego. Conigaſtum in
imbecillis cuiuſcꝫ fortunas impetũ
facientem obuius excepi. Quotiens
Triguillam regie ꝓpoſitum domus.
ab incepta ⁊ ꝑpetrata iam prorſus in
iuria deieci Quotiens miſeros quos
infinitis calumnijs impunita barba-

¶ Hic boetius oſtẽ-
dit ſe perturbatũ ex me
ritoꝝ fruſtratione ſuoꝝ
Et primo tangit meri-
ta ⁊ beneficia alijs exhi-
bita. ſcdo tangit fruſtra
tionẽ eorum. ibi Sʒ eſſe
Prima i ſeptem partes
ſm ꝙ recitat ſeptẽ bene-
ficia. que patebunt. Pri
mo dicit Ego boetius
multotiens ipſum Coni

roꝝ auaricia ſemꝑ vexabat. et ob/iecta ꝑiculis autoritate protexi Nunquã me a iure ad iniuriam quiſquã detraxit.

gaſtum. qui fuit officia/lis regis Theoderici. obuius .i. cõtrarius excepi .i. impediui ipm facien/tem impetũ .i. inſultum ꝯtra fortunas .i. ꝯtra bona fortune cuiuſcꝫ hoīs imbecillis .i. impotẽtis reſiſtere ¶ Tunc ponit ſcdm beneficiũ. dicens Quotiens ego abieci .i. auerti Triguillam ſic dcm̃ prepoſitũ domus re/gie .i. regalis aule. ego ipm deieci ab incepta ⁊ ꝑpetrata iniuria ipſis pau/perib⁹ ¶ Tunc ſubiungit terciũ beneficiũ dicens Quotiens ego ꝓtexi miſeros .i. pauperes quos auaricia barbaroꝝ .ſ. crudelium gothoꝝ impunita .i. incaſtigata vexabat infinitꝭ calumnijs .i. miſerijs. illos ego protexi autoritate mea obiecta .i. expoſita periculis .i. damnis Nuncꝫ quiſquã .i. aliquis detraxit me .i. deflexit a iure ad iniuriã ¶ Nota ꝙ Conigaſt⁹ fuit q̃dam nobilis familiaris regis Theoderici. qui ſuus officialis fuit. et totus tyrannus. qui plures homines inuaſit impotẽtes .ſ. eoꝝ bona ipſis auferendo. quẽ Boetius ipſi contrarius a ſuo impetu iniurioſo auertit. talis etiã erat Triguilla ꝓpoſitus aule regie. ¶ Nota ſm Huguitionẽ ꝙ barbarus idem eſt quod crudelis incultus ⁊ ſtolidus. ⁊ eſt nomen crudelitatis Unde olim omnes ac vniuerſe gentes dicte fuerũt barbare. preter grecos ⁊ latinos Et barbaria dicit̃ quedam terra iuxta greciam ſita propter crudelitatis excellentiã ¶ Nota ꝙ boetius dicit (nuncꝫ a iure ad iniuriam) et hoc debet ſic gloſari. Ego nec ſum retractus a iure ad iniuſticiã amore nec odio nec timore nec proprio cõmodo. que omnia ſolent impedire verũ iudicium. Vñ dicit Laborintus Quẽ munus perſona preces de tramite recto Nõ ducunt. iudex ſidera laude ferit

¶ Prouincialiũ fortunas. tum priuatis rapinis. tum publicis vectigalib⁹ peſſundari. non aliter ꝙꝫ qui pa/tiebantur indolui

¶ Hic boetius ponit quartũ beneficiũ. di/cens Ego indolui ſicut illi qui patiebant̃ fortu/nas .i. bona fortune pro/uincialiũ .i. illoꝝ hominũ tum .i. aliquãdo peſſun/dari .i. ſubijci. priuatis rapinis .i. occultis ſpolijs. tum id eſt aliquãdo publicis vectigalib⁹ .i. tributis. q̃ſi di. cum ꝓuinciales nunc ſpoliarent̃. nunc in tributis bona ipſoꝝ auferendo. ego dolui tantũ ſicut qui patiebantur.

¶ Nota ꝙ omnẽ ciuitatem vel regionẽ quam rhomani expugnaue/runt fecerunt tributariã vel coloniam vel ꝓuinciam. Tributariã faciebãt quãdo relictis inhabitatorib⁹ terre ad tributum ſoluendũ homines cõ/pellebant Coloniam aũt faciebant. cum expulſis inhabitatorib⁹ alienos inſtituerunt ad inhabitandũ Prouinciã vero faciebant quãdo aliquem rhomanũ illi terre ꝓficiebant. qui collectis redditib⁹ eos rhomã miſerat. et inhabitatores illius terre dicebantur ꝓuinciales Iſti ꝓuinciales aliqñ moliebantur occultis rapinis .i. exactionib⁹ ſuoꝝ prefectoꝝ. aliqñ publi/

Proſa quarta

eis vectigalib9. i. tributis que indebito ⁊ iniuſto modo exigebant ab eis. de quo Boetius doluit ¶ Nota q vectigal proprie dr tributũ quod datur de vectura ¶ Nota ſm Huguitionẽ. q ꝓuincia eſt regio ſubiugata rhomanis ⁊ tributaria facta. Iñ ꝓuincialis. i. tributarius

¶ Cum acerbe famis tempore grauis atq; inexplicabilis indicta coẽptio ꝓfligatura inopia campaniã ꝓuinciam videret. certamẽ aduerſum prefectũ pretorij cõmunis commodi rõne ſuſcepi. rege cognoſcẽte cõtendi et ne coemptio exigatur euici

¶ Hic ponit q̄ntũ beneficiũ di. Cum tpe mg̃ne famis eẽt indicta. i. inſtituta grauis coẽptio. i. angaria erat ꝓfligatura. i. punitura Campaniã ꝓuinciam inopia. i. paupertate. ego boetius ſuſcepi certamen ꝯtra prefectũ pretorij. qui indixerat iſtam coemptionẽ. ⁊ rõne cõmunis boni ego certaui rege cognoſcente. ⁊ euici ne exigeretur illa coemptio ¶ Nota q coemptio eſt inſtitutio ſup aliqua porcione danda de re emenda vel vendenda. ⁊ vocatur vulgariter vngelt. ⁊ talis fuit inſtitutio ſup Campaniam ꝓuinciam deſtruendã. quam Boetius remouit

¶ Paulinum ꝯſularem virum cuius opes palatini canes iam ſpe atq; ambitione deuoraſſent. ab ipſis hiãtium faucibus traxi. Ne albinum cõſularem virum preiudicate accuſationis pena corriperet. odijs me Cypriani delatoris oppoſui Satis ne in me magnas videor exacerbaſſe diſcordias .·.·.·.

¶ Hic ponit ſextum beneficiũ dicens. Ego traxi id eſt liberaui Paulinum virum cõſularem cuius opes iam deuoraſſent ſpe ⁊ ambitione id ẽ cupiditate canes palatini. id eſt familiares regis ſimiles canib9. illũ traxi a faucibus hiantiũ id ẽ appetentiũ opes Paulini ¶ Nota q familiares regis qui preſidebant palacio vocabãtur canes palatini. ſicut enĩ canes habent ora hiantia ad capiendas eſcas. ſic iſti hiabant ad diripiendas facultates pauperum rhomanoꝝ ¶ Tunc ponit ſeptimũ beneficium dicens Ego interpoſui me odijs Cypriani delatoris. i. accuſatoris ne pena preiudicate accuſationis corriperet. i. puniret Albinum virum cõſularem ¶ Nota q Cyprianus qui fuit de familia regis iniuſte accuſauit Albinum cõſularem. qui prius iudicatus fuit ad penam q̃ accuſatus. ne iſta pena cui adiudicatus fuerat ipm Albinum corriperet Boetius ſe opponens odijs Cypriani accuſatoris Albinum ſaluauit a morte. ¶ Nota ex iſtis

beneficijs enumeratis apparet. q Boetius non geſſit magiſtratũ pro vti litate propria. ſed p vtilitate cõmuni. Si eñ ꝓpriam vtilitatẽ intendiſſet vtiqꝫ odium ⁊ offenſam potentũ euitaſſet. quod non fecit. Et pũs dixit Nunqꝫ me a iure ad iniuriã quiſqꝫ detraxit. Ex quo ſilr apparet ipm nõ queſiuiſſe ꝓpriũ ꝯmodũ. tales eñ freqnter de iure deflectunt. Et ſub dit. nunquid videor in me. i. ꝯtra me exacerbaſſe. i. irritaſſe ſatis magnas diſcordias opponẽdo me potentibꝫ. q̃ſi di. ymmo

¶ Sꝫ eſſe apud ceteros tutior de bui. q̃ mihi amore iuſticie nihil apud aulicos q̃ magis eſſe tutior reſeruaui.

¶ Hic tangit fruſtra tionẽ ſuoꝝ beneficioꝝ di cens. Sꝫ ego debui eſſe tutior apud ceteros ſup ple rhomanos. quibꝫ im pendi iſta beneficia. ⁊ tñ non ſum tutus vt poſtea videbitur. Licet ergo non meruerim ſecuritatẽ apud aulicos. i. familiares regis aulam inhabitãtes. opponendo me eis amore iuſticie. ¶ Nota vna cauſa ꝑturbationis boetij fuit fruſtra tio ſuoꝝ meritoꝝ. quia amicicia ⁊ grã iſtoꝝ fruſtrabatur circa ipm. quibꝫ multa beneficia impendit. et propter quos multis multa beneficia impẽ dit. ⁊ propter quos multa odia ⁊ indignatiões incidit

¶ Quibus autem deferentibꝫ per culſi ſumus. Quoꝝ baſilius olim re gio miniſterio depulſus in delationẽ noſtri nominis alieni eris neceſſitate cõpulſus eſt. Opilionẽ vero atqꝫ gau dentiũ cum ob innumeras multipli ceſqꝫ fraudes ire in exilium regia cen ſura decreuiſſet. Cũqꝫ illi parere no lentes ſacrarum ſeſe edium defenſio ne tuerentur. ꝯpertumqꝫ id regi foret edixit vt ni intra p̃ſcriptum diem Ra uenna vrbe decederent. notas inſig niti frontibꝫ pellerenſ. Quid huic ſe ueritati poſſe aſtrui videtur Atqui eo dic deferentibꝫ eiſdẽ nominis noſtri delatio ſuſcepta eſt. Quid igiſ. noſtre

¶ Hic boetius tã git ſuam ꝑturbationem ex iniuſta ſui ꝯdẽpnatio ne. Et p̃mo facit hoc. ſe cũdo expurgat ſe de qui buſdã ſibi obiectis. ſecũ da ibi Quã vtiqꝫ. Pri mo oſtendit iniuſtã ſui ꝯdemnationẽ ex accuſa tione ꝑſonaꝝ vilium. ſe cundo ex falſitate crimi nis ſibi impoſiti. tercio ex ſeueritate iudicum et ꝑuerſitate. ſcđa ibi At cui⁹ criminis. tercia ibi Cuius vnqꝫ Primo di cit Nos ſumus percul ſi. i. percuſſi aulicis defe rentibus id eſt accuſan tibꝫ nos. quoꝝ vn⁹ erat Baſilius. qui ꝓpter ma liciam ſuã depulſus fue rat olim a miniſterio re gio. i. regis Ille ꝯpulſus pecunia ſuſceptus eſt in delationẽ. i. accuſationẽ

ne artes ita meruerũt. An illos accu ſatores iuſtos fecit premiſſa damna tio. Ita ne nihil fortuna puduit. ſi mi nus accuſate innocẽtie. ⁊ accuſantiũ vilitas pudori debuiſſet

noſtri nominis. Alij duo accuſatores noſtri fuerũt Opilio ⁊ Gaudentius quos cum rex Theodericus ꝓpter innumerabiles fraudes ipſoꝝ ordinaſſet ire in exiliũ. et ipſi nollent parere. i. obedire ſꝫ tuerent̃. i. defenderẽt ſe intrando eccleſias. cum illud eſſet ꝯptum. i. reuelatũ regi. ipſe rex edixit. i. precepit vt niſi infra ſtatutũ terminũ decederẽt ab vrbe Rauenna deberent repelli. ⁊ ꝑmo ſignari in frontib⁹ ſicut ſignari ſolent malefactores Et dicit Boetius. q̇d videtur poſſe aſtrui. i. ꝯformari huic ſeueritati. ꝙ eodẽ die ipſis accuſantib⁹ nos ſuſcepta fuit eoꝝ accuſatio. Quid igitur o phia eſt dõm. meruerũt ne hoc artes noſtre. q. d. nõ Nunq̇d iſti iuſtificati ſunt ꝓpter noſtram accuſationẽ. quaſi di. ymmo debuit pudere fortunã. ⁊ ſi nõ puduit fortunã innocentia accuſati. tñ vilitas accuſantiũ merito debuit eſſe pudor ipſi fortune ¶ Nota circa hoc vocabulũ ꝑculſus. Huguirio dicit. ꝙ ꝑcello is ere perculi in p̄terito ⁊ ꝑculſum in ſupīo eſt idem q̃ ꝑcutere. vel potius terrefacere. ſꝫ ꝑcutere ꝑtinet ad corpus. ꝑcellere vero ad aĩam ¶ Nota circa hoc vocabulũ deferentib⁹. ꝙ defero tria ſ̄cat. Primo eſt idem q̃ deporto Jñ delator. i. deportator. Scd̃o idem eſt q̃ honoro. Jñ delator. i. honoris exhibitor. Tercio idem eſt q̃ accuſo Jñ delator. i. accuſator qui ſcꝫ detegit q̃ latebat. ⁊ hoc vltimo mõ capitur hic vñ⁹ Accuſat defert. dat honorẽ. fertq̧ deorſum ¶ Nota ꝙ ad teſtes ydoneos ſeptẽ requirunt̃ ꝯditiones. q̄ parent in his ꝟſib⁹ Etas. cõditio ſexus. diſcretio. fama Et fortuna fides. in teſtib⁹ iſta requires Primo req̇ritur etas. q̄ pueri nõ poſſunt eſſe teſtes Scd̃o requirit̃ libera ꝯditio. ⁊ iõ ſerui nõ pñt ꝑhibere teſtimoniũ. Tercio req̇rit̃ ſexus maſculin⁹. ⁊ iõ mulieres nõ pñt eſſe teſtes Quarto req̇rit̃ diſcretio. ⁊ ideo furioſi ⁊ ſtulti nõ pñt eſſe teſtes. Quinto req̇rit̃ fama. ⁊ ideo ꝑſone infames nõ poſſunt eſſe teſtes Sexto req̇rit̃ fortuna. ꝓpter quod paupes non pñt teſtificari. Septimo req̇rit̃ fides. ꝓpter quod infideles non pñt ꝑhibere teſtimoniũ. Jnter quas ꝯditiones due ſunt viliores. ſ. paupertas ⁊ infamia. Boetius ergo volens oſtẽdere ſuam ꝯdemnationẽ fore iniuſtã ex vilitate teſtium accuſantiũ. propter quã repellendi erant a teſtimonio. dicit in vno fuiſſe defectum fortune. ſ. in baſilio. ſed in alijs duob⁹ ſcꝫ in opilione ⁊ gaudẽtio dicit fuiſſe vicium infamie ¶ Nota ꝙ nihil videtur ſeuerius ⁊ nequius q̄ ꝑſonas viles ⁊ damnãdas admittere in teſtimoniũ ꝯtra innocẽtes. q̄ dicit Seneca in de remedijs fortuitoꝝ Non p̄t vllam habere autoritatẽ vbi qui damnãdus eſt male de te loquitur

¶ At cuius criminis cã arguimur ſummã queris. Senatũ dicimur ſaluum eſſe voluiſſe. Modũ deſideras

¶ Hic boetius oñdit iniuſtã ſui ꝯdemnatõez ex falſitate criminis ſibi impoſiti. ſcd̃o ex dictis

Delatorē ne documenta deferret. q̄bꝫ
ſenatū maieſtatis reum faceret. impe
diſſe criminamur. Quid igiṫ o mḡra
cenſes. Inficiabimur crimen. ne tibi
pudori ſimus. At volui nec vnq̄ȝ vel
le deſiſtam fatebimur Sȝ impediēdi
delatoris opera ceſſabit. An optaſſe
illius ordinis ſalutem nephas voca/
bo Ille q̄dem ſuis de me decretis vti
hoc nephas eſſet effecerat. Sed ſibi
ſemꝑ mentiens imprudētia. rerū me/
rita non poteſt immutare: Nec mihi
ſocratico decreto phas eſſe arbitror.
vel occuluiſſe veritatē. vel conceſſiſſe
mendaciū. Verum id quoquo modo
ſit. tuo et ſapientū iudicio eſtimandū
relinquo Cuius rei ſeriē atqȝ veritatē
nec latere poſteros queat. ſtilo etiam
memorieqȝ cōmendaui

infert quandā admira/
tionē. ibi Qua in re. Pri
ma i duo. ſm ꝙ duo im
ponebanṫ boetio de q̄bꝫ
ſe excuſat. ſcd̄a ibi Nam
de ꝯpoſitis. Primū qd̄
ſibi imponebaṫ fuit. ꝙ
impediuiſſet quendam
nunciū deferentē regi ac
cuſationē ſenatus. vt ſe
natus redderet reus le/
ſe maieſtatis. Dicit er/
go in lr̄a. O phia tu for
te que queris ſummā .i.
ſententiā criminis. cuiꝰ
criminis cauſa arguimꝛ
Nos dicimꝛ voluiſſe ſal
uare ſenatū. forſan deſi/
deras ſcire ꝑ quē modū
Dico ꝙ nos criminamꝛ
.i. arguimur impediuiſſe
delatorē. ne deferret do/
cumēta .i. lr̄as regi theo
derico. quibꝫ faceret ſe/
natum reū leſe maieſta/
tis. Quid igiṫ o mḡra
cenſes .i. iudicas. inficia/
bimur .i. negabimus cri
men illud ne ſimus tibi
pudori. atqȝ .i. ſȝ ego vo/
lui ſaluare ſenatū nec vn
quā deſiſtā velle. ſȝ ope/
ra .i. diligētia impediēdi delatoris ceſſabit .i. ceſſare debet. qꝛ nō eſt verum
ꝙ impediuerimꝰ delatorem litterarꝝ Nunq̄d eſt nephas optare ſalutem
illius ordinis .ſ. ſenatus. q. d. nō eſt nephas. Iſte vero ſenatus qui ꝯſenſit
in meam damnationē effecerat hoc ſuis decretis .i. iudicijs. acſi eſſet ne/
phas ſaluare ipm̄. ſed imprudētia ſibi mentiens .i. in damnū ſuum men/
tiens nō poteſt immutare merita rerꝝ. ita ꝙ illud qd̄ prius fuit meritoriū
poſtea fiat demeritoriū. Nec puto eſſe licitū ſm preceptū Socratis occu
luiſſe .i. occultaſſe veritatē. vel conceſſiſſe mendaciū Sed quō illud ſit ego
relinquo tuo ⁊ ſapientū iudicio. veritatē autē huius rei ne lateat poſteros
.i. ſucceſſores noſtros ego cōmendaui ſtilo .i. ſcripto ⁊ memorie ¶ No
ta ꝙ accuſatio Boetij fuit deteſtabilis. qꝛ facta fuit per infames ꝑſonas
et fuit irrōnabilis. qꝛ de bono accuſabatur .ſ. de ſaluatiōe ſenatus, qd̄ erat
bonum Etiā fuit iniuſta. qꝛ falſa. accuſabatur eīn impediuiſſe delatorem
quod falſum fuit ¶ Nota ꝙ ille dꝛ eſſe reus leſe maieſtatis. qui cōtra

regem vel principem aliquẽ malum aliquod machinatur ¶ Nota ꝙ inficioꝛ aris p̓me ꝯiugationis deponẽtale .i. negare. vñ Huguitio Inficioꝛ aris ꝓprie eſt nõ fateri factũ qḋ verum eſt. ſʒ ꝯtra veritatẽ vti mendacio. vel ꝓprie inficiari ẜm eum eſt rem debitã denegare. cũ a creditoꝛe depoſcitur. ⁊ etiã eſt ꝯtẽdere vel denegare ¶ Nota ꝙ dr̓ in textu (nunq̇d optare ſalutẽ ſenatui nephas vocabo) duplex eſt ſalus .ſ. ſpũalis q̄ eſt aĩe et tp̄alis q̄ eſt corpis Salutẽ ſpũalem tenemur oĩb⁹ velle. etiã malis rõne caritatis. ꝑ quã etiã mali diligẽdi ſunt. licet nõ in eo ꝙ mali. Salutẽ vero tp̄alem tenemur velle oĩb⁹ bonis. ⁊ p̄cipue amicis. amicoꝝ vero peccantiũ tenemur ſalutẽ velle q̄ꝺiu ſanabiles ſunt vt recupent ꝟtutẽ amiſſam. Sed ſi ꝓpter magnitudinẽ malicie ſint inſanabiles diſſoluit̃ amicicia. nec eſt optanda ſalus eoꝝ. ⁊ qꝛ malicia ſenatus rhomanoꝝ erat ſanabilis. q̇a forte ſenatus ꝯpulſus metu regis fuit ꝯſentire in damnationẽ Boetij. iō optare ſibi ſalutẽ non erat nephas. licet Boetio turbato hoc videretur

¶ Nota ꝙ veritas nõ eſt occultãda ẜm Socratẽ. nam qui tacet veritatẽ alijs neſcientib⁹ mentitur. ⁊ q̇ mendacib⁹ ꝯſentit ſil̓r facit ¶ Nota ꝙ mendaciũ non eſt ꝯcedendũ. qꝛ ẜm Areſto. in ethicis Mendaciũ ꝑ ſe prauũ eſt ⁊ fugiendũ Et p̓mo elenchoꝝ dr̓. Duo ſunt opa ſapiẽtis. nil mentiri de his de quib⁹ nouit. ⁊ mentientẽ poſſe manifeſtare

¶ Nam de cõpoſitis falſo litteris quibus libertatẽ arguoꝛ ſperaſſe rhomanã quid attinet dicere. Quarum fraus aperta patuiſſet: ſi nobis ipſoꝝ cõfeſſione delatoꝝ (qḋ in omnib⁹ negocijs maximas vires habet) vti licuiſſet. Nam q̃ ſperari reliq̃ libertas pt. atq; vtinã poſſet vlla Reſpõdiſſẽ canij verbo. qui cũ a Gaio ceſare germanici filio conſcius contra ſe facte ꝯiurationis fuiſſe diceretur. Si ego inquit ſciſſem. tu neſciſſes

¶ Hic boetius excuſat ſe de ſcđo crimine ſibi impoſito Imponebat̃ eñ ſibi. ꝙ ſcripſiſſet lr̃as ad imꝑatorẽ ꝯſtantinopolitanũ ꝓ liberatõe rhomanoꝝ de manu regis Theoderici. vñ dicit in lr̃a Nam de litteris falſo ꝯpoſitis. qꝛ falſe hoc mihi imponit̃. quib⁹ lr̃is arguoꝛ ſperaſſe rhomanam libertatẽ. quid attinet dicere. cuʒ nõ detur mihi locus defenſionis Quaꝝ litteraꝝ fraus .i. fraudulẽtia fuiſſet apta .i. manifeſta ſi nobis licuiſſet vti ꝯfeſſione .i. alloquutõe ipſoꝝ delatoꝝ .i. accuſatoꝝ. qḋ ſcʒ vti examinatione accuſatoꝝ maximas vires habet in omnib⁹ negocijs .i. cauſis iudiciarijs. nam que reliqua libertas ſperari poteſt ipſis rhomanis. q̄ſi di. nulla. Tantũ eñ Theodericus rex gothoꝝ inualuerat. ꝙ nullus poterat vel audebat contra ip̄m Vtinã poſſet vlla libertas ſperari. vtiq; ita prudẽter egiſſem de negocio ꝙ regi nõ innotuiſſet. ⁊ rñdiſſem ꝟbo Canij

qui cum accuſaretur a Gaio ceſare filio germanici. ꝙ eſſet reus cōiurationis facte ꝯtra ſe reſpōdit Canius. Si ego ſciſſem tu neſciſſes. q̄ſi di. Si eſſem reus ita prudēter celaſſem negociū ꝙ ad tuā noticiā nunꝗ̄ ꝑueniſſet ¶ Nota ꝙ in cauſis iudiciarijs teſtium ſiue accuſatoꝝ examinatio maximas hꝫ vires. q꜡ ꝑ eam deuenit̃ ad rei veritatē. ſicut pꝫ de Daniele. q̄ examinā do duos preſbiteros falſe accuſantes Suſannā ipſos de falſitate accuſatiōis corā omni pp̄lo ꝯuicit. Sil'r boetius ſi datus fuiſſet ſibi locus examinādi ſuos accuſatores. vtiqꝫ ipſos mendaces reddidiſſet.

¶ Nota ꝙ Canius fuit q̄dam rhomanus prudēs ⁊ ſapiens. ⁊ accidit vt q̄dam ex rhomanis ꝯſpirarēt ⁊ facerēt ꝯiurationē ꝯtra Gaium ceſarē et cum ceſar ꝓponeret Canio ꝙ eſſet reus ꝯiurationis facte. rn̄dit Canius ſi ego ſciſſem tu neſciſſes Sic boetius rn̄ diſſet regi Theoderico. ſi ſibi impropaſſet de lr̄is ꝯpoſitis ſuꝑ reſtituēda libertate ipſis rhomanis ipſe nō ſciuiſſet hoc.

¶ Qua in re non ita ſenſus nr̄os meroꝛ hebetauit. vt impios ſcelerata contra virtutem querar molitos: ſꝫ ea que ſperauerint effeciſſe vehementer admiroꝛ. Nam deterioꝛa velle noſtri fuit foꝛtaſſe defectus Poſſe autē contra innocentiā que ſceleratus quiſqꝫ cōceperit. inſpectante deo monſtro ſimile eſt Unde haud iniuria tuoꝝ quidam familiarum queſiuit. Siq̄dem deus inquit eſt. vnde mala Bona vero vnde. ſi non eſt

¶ Hic boetius ex dictis infert quandā admirationē. ſecūdo inuehit ꝯtra ſenatores. q̄ cōſenſerunt in ſuam dānationē. ibi Sed ſi fas fuerit. Dicit ꝑmo Ex quo a malis iniuſte accuſatꝰ ſum. qua in re. i. propter quid nō ita. i. nō intantū meroꝛ. i. triſticia hebetauit. i. oppreſſit ſenſus noſtros vt ego querar. i. ꝯquerar impios. i. malos molitos. i. machinātes ſcelerata. i. neq̄ciosa cōtra virtutē. i. ꝟtuoſos hoīes. ſꝫ ego admiroꝛ vehemēter. i. foꝛtiter effeciſſe. i. ad effcm̄ ꝑduxiſſe ſuꝑple illa que mali ſperauerint. i. cōceperint. nam velle deterioꝛa. i. mala foꝛſitan fuerit noſtri defectus. i. ex noſtro defectu. ſed poſſe ſupple ꝑficere malum contra innocentiā. i. ꝯtra homines innocētes. que quiſqꝫ ſceleratus cōceperit. i. cogitauerit. deo hoc inſpectāte. ſupple hoc eſt ſil'e monſtro. i. admirabile Unde. i. ꝓ tanto quidā tuoꝝ familiarium. i. ꝑ hoꝝ queſiuit haud iniuria. i non iniuſte. Siq̄dem ꝓ certo deus eſt. vnde mala ſupple ꝓueniunt. vero ꝑſꝫ vnde. i. a quo bona ꝓueniunt ſi deus nō eſt. Quaſi diceret. ex quo iniuſte a malis accuſatus ſum. propter hoc non intantū oppreſſus ſum doloꝛe. ꝙ cōquerar malos machinari mala bonis. ſꝫ amiroꝛ ꝙ illi qui mala ꝯcipiunt ꝯtra bonos poſſint ꝑducere ea ad effectū. Nam velle malum eſt foꝛte ex noſtro defectu. ſed ꝙ malus poſſit ꝑficere malum ꝯtra bonos. deo hoc inſpiciēte. eſt ſimile monſtro. Unde q̄dam

Proſa quarta

ꝑhs nō iniuſte queſiuit. Si deus eſt vñ ꝓueniūt mala. ⁊ ſi deus nō eſt vñ ꝓueniūt bona ¶ Nota ex quarto huius duo requirūtur ad aliquē effectū producendū. ſ. volūtas ⁊ ptās. Requirit volūtas. q: nullus aggredit quod nō vult. Requirit etiā ptās. q: ſine ptāte volūtas fruſtrat. ꝙ āt mali habent volūtatem offendēdi bonos nō eſt mirādum. ſed ꝙ hñt poteſtatem ꝓducendi ad effectū ſuā volūtatem deo reſpiciēte eſt ſilē mōſtro ¶ Nota ſimile monſtro eſt quod cōtingit preter intentiōem nature. ſicut ergo monſtra fiūt preter intentōnem nature. ſic videbatur Boetio ꝙ mala preter ordinem diuine ꝓuidētie ꝯtingerēt. Nō videret rationabile. cū deus ſit ſummū bonuz ꝙ aliquo mō ſit cauſa male fieri. ꝗ male fieri in mūdo deo inſpiciente videtur ſilē monſtro ¶ Nota ꝙ deus nō eſt cā effectiua mali cū ſit ſumme bonus. licz ſit cauſa mali ꝑmiſſiua. q: ꝑmittit fieri malū: ⁊ ſic exponit autoritas prophetie dicētis. Ergo dñs faciēs omnia hec faciēs bonū ⁊ creans malū ſupple ꝑmiſſiue. Aliter dr. duplex eſt malū. ſcz malum pene ⁊ malum culpe. deus eſt cauſa mali pene quod punit. ſed nō eſt cauſa mali culpe. q: hic eſt q̇ pctm̄ nō fecit.

¶ Sed fas fuerit nefarios hoīes qui bonoꝝ oīm totiuſqꝫ ſenatꝰ ſanguinez petunt. nos etiā quos ꝓpugnare bonis ſenatuſqꝫ viderant perdituz ire voluiſſe. Sed num idem de patribus q̄ qꝫ merebamur. Meminiſti vt opinor quoniam me dicturum quid facturū ve. pñs ſemꝑ ipſa dirigebas. Meminiſti inq̄m verone cū rex auidus exitij communis maieſtatis crimē in Albinū delatum ad cunctū ſenatus ordinem tranſferre moliret. vniuerſi innocentiam ſenatus quanta mei periculi ſecuritate defenderim. Scis me hec et vera ꝓferre. ⁊ in nulla vnq̄ꝫ mei laude iactaſſe. Minuit em̄ quodammō ſeſe probantis ꝯſcientie ſecretū. quotiens oſtentando q̇s factū recipit fa-

¶ Hic Boetius inuehit contra ſenatū q̇ conſentit in ſuā condemnatiōnē tangendo ſuā beniuolentiaz quam habuit ad eos. ⁊ dicit. Si fas fuerit. id eſt ponamus fas eſſe nefarios hoīes. i. malos homīes q̇ omnīū bonorū ⁊ totius ſenatus. i. ꝯſulatus rhomane ciuitatis. petūt. i. deſiderant ſanguinē. i. mortem. nos etiam voluiſſe ire perditū. id eſt ad perdenduz. quos viderant ꝓpugnare bonis hominibus. qꝫ pro et ſenatus Sz num id eſt nūquid nos idem ſcilz ꝑdere merebamur de patribꝰ. i. de ſenatoribꝰ. qſi diceret nō. Sed o ꝑhia meminiſti vt opinor qm̄ me dicturū. i. volentē dicere. quid. i. aliq̇d vel facturū. ipſa ſemꝑ pñs ſupple exiſtens dirigebas. i. regebas. Ergo nec verbis nec factis

me p̄ciū. Sꝫ innocētiam nrām q̄s excepit euentus: vides Pro vere virtutꝭ p̄mijs. falſi ſceleris penas ſubimus

offendi ſenatuꝫ. Demiſiſti inq̄ꝫ phia Verone id eſt apud veronam ciuitatem. cum rex Theodericus auidus exiſtēs cōis exitij. i. tormenti ſenatorꝫ. cum ipſe crimen leſe maieſtatis delatū in Albū ipſe rex moliretur. i. laboraret transferre illud crimē ad totū ſenatuꝫ. quāta ſecuritate. i. tutela mei periculi. defenderim. i. liberauerim innocentiā vniuerſi ſenatus. i. totius ꝯſulatus. O phia tu ſcis me ꝓferre. i. loqui vera ꝛ nūq̄ꝫ me iactaſſe in vlla mei laude. eīn pro quia. minuit quodāmodo ſecretū ꝯſcie probantis. i. laudantis ſe quotiēs q̄s oſtentādo. i. manifeſtādo factū. recipit p̄cium fame. i. mercedē laudis ab hoibus. Sed tu phia vides q̄s euentus exceperit. i. liberauerit noſtrā innocētiā. nos ſubimus. i. ſuſtinemus penas falſi ſceleris. i. falſe nobis impoſiti ꝑ premijs vere ꝟtutis. ¶ Nota ſ̄m Senecā. dolor duplicaꝛ cū ab eo a quo bonū merueras malū venit. Cū igiꝛ Boetius oēm beniuolētiā exhibuerit ſenatoribus grauius doluit de ſua offenſiōe ¶ Nota in ciuitate Verona cū Albinus eſſet accuſatus de graui crimine. ita vt diceretur reus leſe maieſtatis. illud crimē rex Theodericus voluit transferre ad totū ſenatū ꝛ ip̄m damnare. ſed Boetius exponēs ſe periculis ſenatum liberauit. ¶ Itē nota ꝙ ſecretū ꝯſcie eſt ꝟtus que minuiꝛ cum aliq̄s virtuoſe operatur iactando ſe vt ꝯſequatur famā ꝛ laudē ꝓpli. vn̄ Seneca. ꝯſcientiam potius q̄ꝫ famā attende. Et dicit Macrobius. Sapiens gloriā ſuam in ꝯſcia ponit. ſtultus autem in laude humana. vn̄ dr̄ Iſidorus. q̇ aliquod donum a deo largitum in laudē ſuaꝫ ꝯuertit. proculdubio virtutem in viciū tranſire facit

¶ Et cuius vnq̄ꝫ facinoris manifeſta cōfeſſio. ita iudices habuit in ſeueritate cōcordes vt nō aliq̄s vel ipſe humani error ingenij. vl' fortune cōditio cūctis mortalib⁹ incerta ſūmittere. Si inflāmare ſacras edes voluiſſe. Si ſacerdotes impio iugulare gladio. Si bonis omnibus necē ſtruxiſſe diceremur. p̄ntem tn̄ ſentētia cōfeſſuꝫ cōuictū ve puniſſꝫ. Nūc q̄ngētis fere paſſuum milib⁹ ꝓcul moti atqꝫ īdefenſi ob

¶ Hic Boetius oñdit ſe ꝑturbatū ex iudicū ſeueritate ꝛ inflexibilitate dicēs. Cuius vnq̄ꝫ facinoris. i. peccati maifeſta cōfeſſio. i. cui⁹ vnq̄ꝫ hois pctm̄ manifeſtū habuit iudices ita ꝯcordes in ſeueritate vt non aliquos eorꝫ vel ipſe error humani ingenij ſummitteret. id eſt flecteret ad miſericordiā vel ꝯditio fortune. i. euētus fortunatus. exn̄s incerta cūctis mortalib⁹ ſupple hoib⁹ ſummitteret aliq̄s eorū. Si diceremur voluiſſe inflā

Proſa quarta

ſtudiũ ꝑpenſius in ſenatum .morti ꝑ ſcriptioniq; damnamur. O meritos de ſimili crimine neminẽ poſſe cõuinci. cuius dignitatem reatus ipſi etiaʒ qui detulere viderunt.

mare.i.incendere ſacras edes.i.eccľias.⁊ ſi nos diceremur ſtruxiſſe.i.ꝑcuraſſe necẽ.i.mortem bonis oib9. ⁊ ſi diceremur iugulare.i.punire ſacerdotes impio gladio. tamẽ ꝑ ſed ſentẽtia.i. iudiciũ damnaſſet me pñtez

ↄuictum ⁊ ↄfeſſum crimẽ.ſed nos procul moti.i.abſentes qngẽtis milib9 paſſuũ ⁊ indefenſi ob ꝓpenſius ſtudiũ.i.ꝓpter ſtudiũ nos damnamur .id eſt adiudicamur in ſenatũ morti.q; ꝑ et ꝓſcriptioni. Et tũc exclamat dicens. O meritos.i.dignos vel beatos iudicio neminẽ poſſe ↄuinci de ſili crimine.ſicut nec ego iuſte ↄuictus ſuʒ.cuius reatus.i.criminis dignitatẽ id eſt innocentiã ipſi etiã viderũt.i.cognouerũt q̇ detulere.i.accuſauerunt me ¶ Nota ꝙ iudices qñʒ mouenť ad miſcďiam duplici de cã. ꝓmo ꝓpter errorẽ humani ingenij.q2 hũanũ ingeniũ ſepe fallit in iudicio.q2 ignorat vtrũ aliquãdo iuſte de re ſentiat vel nõ .⁊ timẽs deũ ne iniuſte iudicet mouet ad miſcďiam ꝑcendo reo. Scďo iudices mouenť ad miſcďiaʒ ꝓpter euentũ fortune q̇ incertus eſt hoïbus .qď em̃ iudex in alio damnat ſibi facile ꝑ fortunã euenit.⁊ illud debet recordari. ſed nulla illarũ cauſaꝝ mouit iudices ad miſerandũ boetio.ſʒ ↄcorditer ipm damnabãt. ¶ Nota ꝙ nullus debet damnari etiã ꝓ crimine quãtũcũq; enormi niſi ſit pſens ↄuictus vel crimẽ in iudicio ↄfeſſus. Boetius aũt cũ damnareť nõ erat ↄuictus nec crimen ↄfeſſus.⁊ erat abſens q2 in ſtudio athenieñ.ergo iniuſte erat damnatus. ¶ Nota ꝙ boetius cũ damnareť diſtabat a loco iudicij qngentis milibus paſſuum.⁊ cũ mille paſſus faciunt vnũ miliare ideo bene diſtabat ad qngenta miliaria ¶ Nota boetius dãnatus fuit ꝓſcriptioni. Huguitio dt Proſcriptio eſt iudicialis ſentẽtia lata ↄtra aliquẽ cuius nomẽ pro ſcelere de ſcriptura tabule enee delebať. Cõſuetudo em̃ rhomana fuit ꝙ noïa ſenatorũ quoꝝ ↄſilio vrbs rhomana regebatur. aureis litteris in tabula enea ſcriberenť.vñ ⁊ patres ↄſcripti dicebãť. Et dr ꝓſcriptus qſi ꝓcul a ſcriptura poſit9.⁊ ſic boetius erat ꝓſcriptus q2 nomẽ ſuum deletum fuit de tabula enea

¶ Quã vti alicui9 ſceleris admixtiõe fuſcarẽt ob ambitũ dignitatis ſacrilegio me ↄſciam polluiſſe mẽtiti ſt; Atq̇ ⁊ tu īſita nob oẽʒ reꝝ mortaliũ cupidinẽ de nři aī ſede pellebas.ſb tuis oculis ſacrilegio locũ eſſe fas non erat

¶ Hic boetius expurgat ſe de qbuſdam obiectis.ſcďo oñdit vñ ſumpta fuit rõ obiectõis.ſecũda ibi. Sed o nefas.
¶ Nota boetio obijciebatur ꝙ ipſe vſus arte nigromantica ſacrificaret demonibus pro dignitatibus acquirẽdis. De hoc ipſe Boetius excuſat ſe dicens. Quaʒ

Inſtillabas cū aurib⁹ cogitationib⁹ ꝗ quotidie meis pythagoricum illud Enyoy benō.i.deo nō dijs ſeruiēdū. Nec ꝯueniebat viliſſimoꝝ me ſpirituū ꝑſidia captare. quē tu in hanc excellentiā cōponebas vt cōſimilez deo faceres. Preterea Penetral innocēs domus. honeſtiſſimoꝝ cetus amicorū. Socer etiā ſcūs. ⁊ eque actus ipo reuerendus ab oīni nos huius criminis ſuſpitione defendunt

ſuppleme mēā dignitatem vti pro vt offuſcarent.id ēſt denigrarent admixtione alicuius ſceleris· mētiti ſunt meam polluiſſe conſcientiā ſacrilegio.id ēſt demonuʒ obſeqo ob ambitū.i.ꝓpter cupiditatem dignitatis acquirēde. atqui pro certe.tu inſita.i.inſerta nobis pellebas deſede.id eſt de loco cupiditatē omniū rerum mortaliuʒ.⁊ ſub tuis oculis nō erat fas eſſe locum ſacrilegio.id ē cultui demonum.ꝗ pro et. tu inſtillabas auribus ⁊ cogitationibus meis illud pythagoricū. Deo non dijs ſeruiendū.nec ꝯueniebat me captare.i.optare ꝑſidia.i.auxilia viliſſimoꝝ ſpirituū.i.demonū quem tu componebas.i.locabas in hanc excellentiam.vt ſimilem deo faceres. Preterea innocens Penetral.i.vxor domus mee.cetus.i.multitudo honeſtiſſimorū amicoꝝ. Et ſocer Symachus ſanctus ⁊ eque reuerendus ipſo actu defendūt me ab oīni ſuſpitiōe huius criminis ¶ Nota ꝙ conſuetudo inuidorum eſt cū nō poſſunt alicui ſuam probitatem auferre.nituntur ipſam ſaltem aliquo vicio denigrare.⁊ ſic fama Boetij denigrata fuit in vicio ſacrilegij. ¶ Nota ꝙ ſacrilegiū eſt ſacre rei furtū.⁊ ponitur ſacrileg⁹ pro homine ſcelerato. Etiam ſacrilegium eſt cultura demonum ſiue ydolorum. Inde ſacrilegus.id eſt ydolatra.⁊ ſic capitur in propoſito ¶ Nota ꝙ ambitus media ꝓducta eſt cupiditas honoris. Sed ambitus media correpta eſt circuitus Et ꝑmo modo accipit̄ hic ¶ Nota ꝙ phia repellit omnē cupiditatez honoꝝ exterioꝝ.quod ſcribitur in primo libro de plantis.ꝙ phia tria inducit.ſ.mentis illuſtratōem.felicitatis appetitum.⁊ mollis affluentie cōtemptū ¶ Nota phia facit hoīem ſimilem deo.nō ſimilitudine oīmoda.ſed ꝑticipatiua.ita ꝙ hō participat aliq̄d conditōis diuine.ſ. intelligentie. Vñ Seneca. Hoc mihi phia promittit.ꝙ me ſimilē deo reddit Et alibi dicit. Vir ſpeculatiuus eſt quaſi deus in humano corꝑe hoſpitatus. ¶ Nota ſacrilegiū non hʒ locū ſub oculis phie.q2 phia per ſe oīa agenda ⁊ facienda ordinatiſſime diſponit.⁊ nō permittit hoiem ad vana declinare. Quia dicit Tullius in libro de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ Phia a ſuperſtitione liberat metu mortis non conturbat. Et eſt ſupſticio vana religio.ſcʒ ydolorū cultura ¶ Nota penetral eſt ſecreta camera vel locus ſecretus interior in domo vel in templo.vbi reponūtur clinodia vel aliqua talia. Et ponitur hic pro vxore Boetij per metaphoram.

Proſa quarta

ponendo ptinens p ptento.qꝛ ipſa pſueuit morari in penetrali ¶ Nota ꝙ Symachus fuit quidã nobilis rhomanus ⁊ ſocer boetij.cuius filiã boetius in vxorẽ duxerat noĩe Elphia.q̃ ſymachus nõ fuit tm̃ ſanctus interius in affectu.ſ ʒ etiã reuerẽdus fuit in exteriori actu.ſicut dt Boetius

¶ Sed o nefas.illi vero de te tanti criminis fidem capiunt.atqꝫ hoc ipſo videbimur affines fuiſſe maleficio ꝙ tuis imbuti diſciplinis.tuis inſtituti moribus ſumus. Ita non eſt ſatis.nil mihi tuam profuiſſe reuerentiam.niſi vltro tu mea potius offenſione lacereris

¶ Hic boetius oſtendit vñ fuerit rõ ſumpta obiecti criminis.qꝛ ex ipſa phĩa cui deditus erat Unde exclamãdo dicit O nefas ipſi mali capiunt fidem tãti criminis de te o phĩa.⁊ ꝓpter hoc videbimur fuiſſe affines maleficio ſacrilegij.quia nos ſumus imbuti.i.inſtructi tuis diſciplinis.i.doctrinis.⁊ ſumus inſtituti.i.iformati tuis moribus.ita nõ eſt ſatis tuam reuerentiã nihil mihi pfuiſſe niſi vltro.i.ſponte tu potius lacereris ab illis mea offenſione. Hoc dicit boetius p tanto qꝛ iniuriati ſunt ſibi ꝓpter phĩam.ideo magis iniuriati ſunt philoſophie ꝙ ſibi. ¶ Nota ꝙ Boetius vacabat ſtudio.fugiebat conſortia ſtultoꝝ.⁊ querebat ſecreta loca ꝓpter ſtudium.ideo putabãt ipm loqui cum demonibꝫ ⁊ eis ſacrificare ¶ Item quia Boetius fere omnia q̃ volebat facere ſua ſapientia faciebat.ideo putabãt eum demonẽ habere familiarem ſibi obſequentẽ.ſicut Apuleius opinatus eſt de Socrate ꝙ haberet deum familiarẽ.de quo fecit librum quẽ intitulauit de deo ſocratis

¶ At uero hic etiam noſtris malis cumulus accedit:ꝙ exiſtimatio plurimoꝝ non reꝝ merita.ſed fortune ſpectat euentũ.eaqꝫ tm̃ iudicat eſſe prouiſa que felicitas pmendauerit Quo fit vt exiſtimatio bona prima omniũ deſerat infelices. Qui nũc populi rumores.q̃ʒ diſſone multipliceſqꝫ ſententie.piget reminiſci. Hoc tm̃ dixerim vltimã eſſe aduerſe fortune ſarcinam

¶ Hic boetius oſtẽdit ſe eſſe pturbatum ex fame ſue leſione dicẽs Hic cumulus.i.augmẽtatio accedit noſtris malis ꝙ exiſtimatio.i.iudicium plurimoꝝ.i.vulgarium non ſpectat.i.nõ reſpicit merita reꝝ ſicut hõ meretur.ſed exſpectat euẽtum fortune.id eſt iudicat hominẽ ſm ꝙ fortuna ſe hʒ circa ipſum.⁊ ea tm̃ iudicat vulgus eſſe puiſa a deo.que cõmendauerit felicitas.i.pſpe

ꝙ dum miſeris aliquod crimen affigitur. que perferunt meruiſſe creduntur. Et ego quidem bonis omnibus pulſus. dignitatibꝫ exutus. exiſtimatione fedatus. ob beneficium ſupplicium tuli.

ra fortuna. quo fit .i. ex q̄ ſeq̄tur vt exiſtimatio bona deſerat. Vn̄ me piget .i. tedet reminiſci q̄ nūc ſint rumores ppl'i. ⁊ q̄ꝫ multiplices. q̄ꝫ ꝑ ⁊ diſſone id ē diſcordātes ſentētie ſint de me. Nam q̄dam dicunt me reum eſſe. q̄dā nō. hoc em̄ dixerim .i. volui dixiſſe vltimā eſſe ſarcinam .i. grauiſſimū pondus aduerſe fortune. ꝙ dum aliquod crimen affigitur .i. imponitur miſeris .i. infelicibꝫ. ipſi creduntur meruiſſe ſupple illa que ipſi miſeri ꝑferunt .i. patiunt'. ⁊ ego bonis omnibꝫ pulſus qꝛ in exilium relegatus. ⁊ exutus dignitatibꝫ quia monatione ꝓſcriptus. ⁊ fedatus .i. maculatus exiſtimatione. ego qui ꝑus ꝟtute honeſtus reputabar nunc ſcelere deformis reputor. ⁊ tuli .i. recepi ſuppliciū .i. penam ob beneficium .i. propter beneficiū ¶ Nota ꝙ vulgares nō iudicant ſc̄m merita rerꝫ vtrum hō mereatur aliquid vel non. ſꝫ iudicāt ſc̄m euentū fortune. vnde hominē bene fortunatū iudicant felicem, male aūt fortunatū iudicant miſerum. ſed hoc iudicium falſum eſt Vn̄ dicit Seneca .xlv. ep'la Non felicem hunc eſtimes quē vulgus appellat felicem. ad quē pecunia ꝯfluxit. ſed illum cui omne bonum in animo eſt erectū ⁊ extenſum. ¶ Item bona eſtimatio deſerit infelices. qꝛ primū malum quod infelices incurrūt eſt ꝙ vulgus male de ipſis opinatur. credit em̄ vulgus ea q̄ miſeri patiuntur ꝙ ex merito talia patiantur

¶ Videre autem videor nefarias ſceleratorꝫ officinas gaudio leticiaq̄ꝫ fluitantes. perditiſſimū quemq̄ꝫ nouis delationum fraudibus imminētem: iacere bonos noſtri diſcriminis terrore proſtratos. flagicioſum quēq̄ꝫ ad audendum quidem facinus impunitate. ad efficiendū vero premijs incitari. Inſontes autem nonmodo ſecuritate. verum ipſa etiam defenſione priuatos Itaq̄ꝫ libet exclamare

¶ Hic boetius oſtēdit ſe eſſe ꝑturbatū ex his que vidit in mundo generalit' .ſ. bonos deprimi ⁊ malos extolli dicēs Ego videor videre .i. ꝯgnoſcere nefarias officinas .i. malas ſocietates ſceleratorꝫ hoīm fluitantes gaudio. q̄ꝫ ꝑ et leticia. ⁊ quēcunq̄ꝫ ꝑditiſſimū .i. peſſimū imminentē .i. inſiſtentē nouis fraudibus delationū .i. accuſationū. et video bonos iacere ꝓſtratos .i. depreſſos terrore noſtri diſcriminis. ⁊ etꝫ video quēq̄ꝫ flagicioſum .i. prauū ho/

minē incitari ad audendū.i. preſumendū facinus .i. peccatū impunitate .i.ſine pena Uero .p ſed incitare p̄mijs ad efficiendū.i. ad ꝑpetrandū facinus.i.peccatū. autē .p ſed vt ego video inſontes.i. innocētes nō modo.i. non tm̄ priuatos ſecuritate. verumetiā defenſiōe. Itaqꝫ .p ergo libet.i.placet mihi exclamare ad deum celi. quare talia ꝑmittat in mundo. vt mali exaltentur ⁊ boni deprimātur ¶ Nota ꝙ boetio qui erat turbate mētis ⁊ in ſtatu miſerie videbatur ꝙ mali in hoc mundo eſſent potētes ⁊ viuerent impuniti. boni autē impotētes ⁊ viuerent irremunerati. ſed ph'ia in quarto huius ipſum cōſolando probat malos ſemꝑ eſſe impotentes. ⁊ bonos eſſe potētes. ⁊ malis nunqꝫ deeſſe ſua ſupplicia. ⁊ bonis nunqꝫ ſua premia ¶ Nota ꝙ officine dicuntur domus officialium. vbi reponūtur ea que ad ipſos ſpectant. ⁊ ad eorum officia. ſicut ſunt cellaria ⁊ granaria. ⁊ alia hmōi. Hic autē accipiūtur officine pro cōgregatione maloꝝ. et dicuntur ab officio is ere. qđ idem eſt quod nocere

¶ Metrum quintum primi libri

O Stelliferi conditor orbis
Qui ꝑpetuo nixus ſolio
Rapido celum turbine verſas
Legemqꝫ pati ſidera cogis
Ut nunc pleno lucida cornu
Totis fratris obuia flammis
Condat ſtellas luna minores
Nunc obſcuro pallida cornu
Phebo propior lumina perdat
Et qui prime tempore noctis
Agit algentes heſperus ortus
Solitas iterum mutet habenas
Phebi pallens lucifer ortu
Tu frondiflue frigore brume
Stringis lucem breuiori mora
Tu cum feruida venerit eſtas
Agiles nocti diuidit horas

¶ Hic incipit quintū metrum huius primi libri. quod dr̄ pindaricū ab inuētore. anapeſticū a pede predominante. Eſt aūt anapeſtus pes cōtrarius dactilo conſtans ex p̄mis duabus breuibꝫ ⁊ tercia longa ſyllaba. ⁊ eſt metrum acatalecticū.i.ſine defectu. In hoc autē metro Boetius exclamat contra prouidētiam diuinā. admirans ꝙ omnia regantur a deo preter actus humanos. licet h' falſum ſit. tamē Boetio ſic videbatur ſm̄ ſtatum turbatum. Et diuiditur. quia primo cōmendat prouidētiam diuinam ex gubernatione celeſtium ⁊ terreſtriū Secūdo tangit actus humanos nō regi a deo. Tercio rogat deum vt regat actus hoīm. ſcđa ibi Oia certo. tercia ibi Quiſquis rex. Prima diuidit̄. primo cōmendat regimē diuine prouidētie circa corpa celeſtia.

Secundo magis circa terreſtria. ibi Tua vis varium temperat Primo dicit O conditor .i. o creator orbis ſtelliferi .i. ferentis ſtellas. qui nixus .i. adiunctus perpetuo ſolio .i. eterne ſedi. verſas .i. frequenter vertis celum rapido turbine .i. veloci motu. ⁊ cogis ſidera pati legem .i. debitum ordinem. vt ipſa luna nunc .i. aliquãdo lucida pleno cornu ſicut in plenilunio obuia .i. oppoſita totis flammis .i. luminibꝰ fratris .i. ſolis. ipſa luna condat .i. abſcondat minores ſtellas que in plenilunio non videntur propter maius lumen. ⁊ tu cogis nunc .i. aliquãdo vt ipſa luna exiſtẽs pallida obſcuro cornu. ipſa exiſtens propior phebo .i. ſoli perdat .i. amittat lumina .i. lucem. q̃ſi di. Tu facis vt luna quanto magis recedit a ſole tanto magis illuminatur. ⁊ lumine ſuo obſcurat minores ſtellas. ⁊ quãto magis appropinquat ſoli tanto plus obſcuratur. ⁊ tu cogis vt heſperus .i. ſtella veſpertina. qui agit algentes .i. frigidos ortus tempore noctis .i. in crepuſculo quod eſt prima pars noctis ſequendo ſolem. Iſte heſperus de mane lucifer dictus pallens in ortu phebi iterum mutet ſolitas habenas .i. ſolitos curſus. nam cum de veſpere ſeq̄tur ſolem. de mane precedit ip̃m. ⁊ tu ſtringis .i. coartas lucẽ .i. diem breuiori mora tp̄e brume .i. hyemis frondiflue id eſt facientis frondes defluere. ⁊ cum feruida eſtas venerit. tunc tu diuidis .i. diſtinguis agiles horas .i. breues horas noctis. q̃ſi di. tu facis ꝙ tp̄e hyemali noctes ſunt ꝓlixiores diebus. ⁊ tempore eſtiuali fit econuerſo

¶ Notandũ ꝙ deus dicitur conditor ſtelliferi orbis. quia ab ipſo dependet celum ⁊ tota natura. ex .xij. metaphiſice. Et dicitur reſidere in ꝑpetuo ſolio. quia in celo quod eſt ꝑpetuum. nam celum eſt locus deorũ et ſpirituũ. ⁊ omnes barbari ⁊ greci ⁊ quicũq; putant deos eſſe eum locũ qui ſurſum eſt deo attribuunt tanq̃ immortale immortali coaptãtes. primo celi ⁊ mundi. Et dꝛ vertere celum rapido turbine. motus eñ firmamenti dicitur rapidus. quia motu ſuo rapit ſecum alias ſperas inferiores

¶ Nota ꝙ verſo as are eſt ꝟbum frequentatiuũ. ⁊ ſ̄cat frequenter vertere. ⁊ ex hoc innuitur ꝙ celum ſemꝑ mouetur ⁊ non ceſſabit. qꝛ dicit cõmentator. non eſt timendũ ꝙ celum ſtet. Et ratio eſt. quia mouens celum mouet ſine fatigatione ⁊ pena. xij. metaphiſice. ¶ Item deus eſt nixus ꝑpetuo ſolio .i. cõiunctus ꝑpetuo celo. Unde deus tripl'r eſt in vniuerſo. ſcʒ eſſential'r ſeu preſential'r. ſacramẽtaliter ſeu miſterialiter. ⁊ miſericordialiter. Eſſential'r ſeu preſential'r in ſua vera claritate. in qua ip̃m homo nunq̃ vidit. ſicut dicit ꝓpheta Deum nemo vidit vnq̃. ſicut ipſe eſt in ꝑpetuo ſolio. Sacramẽtaliter ſeu miſterialiter deus eſt ſacramento euchariſtie. quod rata fide credimus. Sed miſericordial'r deus eſt vbiq; ſ̄m ꝙ dicit ſcriptura Miſericordia dñi plena eſt terra. Et inde prouenit dcm̃ cõmune ſ̄m ꝙ dicit ſcriptura Deus eſt vbiq; ¶ Nota ſ̄m Huguitionẽ. ꝙ ſolium eſt ſedes regalis ex ſolidis lignis facta a ſoliditate dcã id eſt a firmitate ¶ Nota ꝙ deus cogit ſidera pati legem. non violenta nec coacta motione. quia nullum violentũ ꝑpetuum. ſʒ cogit ea voluntaria ordinatione obſeruare legem .i. determinatũ motum. vt tempore eis ſtatuto oriantur ⁊ occidant. ¶ Nota ꝙ luna de ſe eſt corpus opacum recipiẽs lumen a ſole. ⁊ in ea parte que eſt verſus ſolem illuminatur Cum autẽ directe oppoſita fuerit ſoli ſicut in plenilunio. tũc lumine ſuo

obſcurat minores ſtellas. eo ꝙ maius lumen offuſcat minus. ſed cū luna
eſt in iſta parte celi in qua eſt ſol. ſicut contingit in cōiunctione. tunc ſupe-
rior pars que eſt verſus ſolem eſt illuminata. ⁊ inferior pars que eſt ꝟſus
nos eſt obſcurata. ⁊ tūc nihil videmus de luna. ſed cū incipit elōgari a ſo
le. tūc ꝑs elōgata incipit modicū apparere nobis. ⁊ tūc dicimus eſſe nouī
luniū. ⁊ quanto plus elongatur tanto plus apparet nobis illuminata
¶ Nota Boetius dicit ſolē eſſe fratrē lune. q꞉ ſm fabulas Jupiter cō
cubens cū latona genuit ex ea duos gemellos. ſ. phebū qui dr̄ ſol. ⁊ dyanā
q̄ dr̄ luna. ⁊ ſic ſm fabulas ſol eſt frater lune ¶ Nota ſtella q̄ de veſpe
ſequit̄ ſolem ⁊ q̄ de mane p̄cedit habēt diuerſa noīa. ptꝫ ꝑ verſum. Luci-
fer aurora venus veſpus heſperus idē. Q̄ō aūt poſſibile ſit ꝙ eadem ſtel
la de veſpe ſequat̄ ſolem ⁊ de mane p̄cedat. dicūt aliqui ꝙ hoc nō contin
git in vna ⁊ eadē pte anni. ſed in diuerſis. Dicūt em̄ ꝙ in eſtate ſeq̄tur ſo-
lem ⁊ in hyeme p̄cedat. ſed hoc eſt ꝯtra oēs autores dicētes hoc eſſe in
eodē tpe anni. Alij dicūt ꝙ mercurius ⁊ venus ſint ſtelle ſimilis coloris ⁊
quātitatis. quaꝝ vna qūqꝫ ſeq̄tur ſolē alia p̄cedit. ⁊ ſic videt̄ eſſe vna ſtel
la q̄ p̄cedit ⁊ que ſeq̄tur. ſed h̄ non eſt. Huguitio dicit ꝙ ven⁹ eſt altior ſo
le. ⁊ loquit̄ ſm antiq̄s aſtrologos q̄ locauerunt venerē ſupra ſolem. Cuꝫ
igit̄ contingit ꝙ venus ⁊ ſol ſimul veniūt ad occaſum q꞉ venus eſt altior
diutius videt̄ in ſero q̄ꝫ ſol. eadem rōe citius videt̄ de mane. q̄uis eque ci
to diſcurrāt. Nā citius vident̄ aſcendētia remota q̄ꝫ ꝓpinqua. ⁊ diuti⁹ vi-
dent̄ deſcendētia remota q̄ꝫ propinq̄. licet equali motu incedant. ſed mo-
derni aſtrologi locant venerē ſub ſole. Alij dicūt ꝙ vna eſt ſtella que vno
tpe ſequitur ſolem. alio tpe p̄cedit. ⁊ dicūt ſm Ptholomeū illā ſtellam
epyciclū in cuius circūferentia defertur corpus eius. Eſt aūt epyciclus
circulus ꝑuus cuius centrum eſt in circūferentia orbis deferētis. Nunc
aūt eſt ita ꝙ epyciclus veneris ſꝑ eſt cū ſole. ita ꝙ ſi protrahat̄ linea a cen
tro terre ꝑ centrū epycicli veneris ad firmamentum: eadem linea tranſi-
bit ꝑ centrum ſolis ⁊ non multū diſtabit ab eo. cum aūt venus feratur in
circuitu epycicli. aliqn̄ erit in eadem linea cū ſole. aliquādo p̄cedit. aliquā
do ſequitur. Item mora ſolis ſuper orizontē facit diem. cū dies ſit latio ſo
lis ſuꝑ terram. Mora aūt ſolis ſub orizonte facit noctē. ⁊ quia ſol longio
rem facit morā tpe eſtiuali ſuꝑ orizontē ⁊ breuiorem ſub orizonte. ideo di
es eſtiuales longiores ſunt noctibus In hyeme aūt fit ecōuerſo ꝓpter qđ
dies hyemales breuiores ſunt noctibus.

¶ Tua vis variū tempat annum
Ut quas boree ſpūs aufert
Reuehat mitis zephirus frondes
Queqꝫ arcturus ſemina vidit
Syrius altas vrat ſegetes
Nihil antiqua lege ſolutum

¶ Hic Boetiuꝫ com
mendat regimen diuine
prouidētie magis circa
terreſtria. ſcilicet circa ꝑ-
tes anni dicens. O de-
us tua vis. i. virtus tem
perat. i. ordinat variū an
nū. i. diuerſas partes an
ni. vt mitis zephirus. i. vē
tus ꝟnalis. reuehat. id ē

Linquit proprie ſtationis opus.

reducat frōdes quas aufert.i.deſtruit ſpūs boree id eſt flatus boree.ꝛ tua vis temperat vt quecūqꝫ ſemina viderat arcturꝰ illa ſtella altas ſegetes.id eſt longas ſegetes vrat ſyrius.id eſt ſtella canicula tpe eſtiuali. Et ſubdit.nihil ſolutum.id eſt ſegregatū antiqua lege.id eſt eterna lege diuine ꝑuidentie linquit.i.derelinquit opus ꝓprie ſtationis.i.ad quod opandū eſt ſtatutū. ¶ Nota ꝙ quatuoꝛ ſꝫ partes anni.ver.hyems.autumnus ꝛ eſtas. In vere flat ventus q̇ dꝛ zephirus q̇ eſt collateralis fauonij.ꝛ qꝛ flatus eius eſt lenis.ideo dꝛ mitis ꝛ ꝓducit viridia. In hyeme ꝛ maxime in ṗncipio viget flatus boree q̇ eſt vētus collateralis aq̄lonis.cuius flatus eſt foꝛtis ꝛ frigidus.ꝛ deſtruit viridia denudando arboꝛes ¶ Nota ꝙ arcturus eſt ſtella circa maioꝛem vꝛſam.q̄ dꝛ videre ſemina.qꝛ tpe ſui oꝛtus quo oꝛitur cū ſole tūc ſeminatur ſicut in autumno ¶ Nota ſyrius eſt ſtella q̄ alio noīe dꝛ canicula Et dꝛ ſyrius a ſyꝛen quod eſt tractus ꝓpter longū tractum caloꝛis.ꝛ apparet cū ſol eſt in cancro.ꝛ dꝛ vrere ſegetes.i.maturare ¶ Nota de arcturo dicit Iſidoꝛus in libꝛo ethimologiarū.arcturus eſt ſidus poſt caudā maioꝛis vꝛſe poſitum.ꝛ oꝛitur tpe autūnali.ſed dicit Uegetius arcturum oꝛiri poſt ydus ſeptembꝛis.xvij.kal'.octobꝛis. Itē dicit Iſidoꝛus.canicula eſt ſtella.ꝛ dꝛ ſyrius q̄ eſtiuis menſibus in medio centro celi eſt.ꝛ iūcta cū ſole duplicatur caloꝛ eius.ꝛ diſſoluunꝭ coꝛpa ꝛ euapoꝛant.a qua ſtella dicunꝭ dies caniculares.in quibus moleſte ſunt purgationes.

¶ Omnia certo fine gubernās
Hominum ſolos reſpuis actus.
Merito rectoꝛ cohibere modo
Nam cur tantas lubꝛica verſat
Foꝛtuna vices.pꝛemit inſontes
Debita ſceleri noxia pena.
At peruerſi reſident celſo
Moꝛes ſolio.ſanctaqꝫ calcant
Iniuſta vice colla nocentes
Latet obſcuris condita virtus
Clara tenebꝛis.iuſtuſqꝫ tulit
Crimen iniqui
Nil periuria nil nocet ipſis

¶ In iſta parte boetiꝰ tangit actus hoīm non regi a pꝛouidētia diuina ſed derelictos regimini foꝛtune dicens. O deus tu gubernans omnia certo fine.id eſt certo oꝛdīe ad finem ꝛ reſpuis.id eſt ſpernis regere ſolos actus hominū.ꝛ ergo o rectoꝛ deus.tu merito cohibere.id eſt coercearis.cur lubꝛica foꝛtuna.id ē inſtabilis foꝛtuna verſat id eſt vertit tātas vices id eſt alternationes.q̄a ipſa pꝛemit inſontes.i.innocentes noxia pena debita ſceleri.i.homini ſcelerato ꝛ peruerſi moꝛes.id eſt homines peruerſi in moꝛibus reſidēt in celſo ſolio id eſt in alto loco

Fraus mēdacij compta colore.
Sed cum libuit viribus vti
Quos innumeri metuūt populi
Summos gaudent ſubdere reges.

et ipſi nocentes.id ē miſli calcant ſancta colla.id eſt ſanctoꝝ hoim iniuſta vice.i.iniuſta alternatōe qui ſancti potius deberent calcare colla nocentum q̄ econuerſo.ꝛ clara virtus.i.homo clare virtutis ꝛ bonis opibus iacet condita.id eſt abſcondita vel nō manifeſta obſcuris tenebris.i.ab hominibus vicio obſcuratis.ꝛ iuſtus hō tulit.id eſt ſuſtulit crimen iniqui hominis.ꝛ periuria nil nocent ipſis iniquis.nec fraus compta.i.ornata mendacij colore.i.falſa apparentia nocet ipis.ſed cum prauis libuit vti viribus.i.exercere vires.quos prauos metuunt innumeri populi.i.vulgares.tūc ipſi gaudent ſubdere.i.ſupplātare ſūmos reges.i.bonos ꝛ ſapientes quorum eſt regere ꝛ alios gubernare ¶ Itē deus omnia gubernat certo fine.quia dicit commentator.x.metaphiſice. Deus eſt menſura omnium ꝛ regula ꝛ infallibiliter verum metruȝ. Et commentator dicit primo celi ꝛ mundi. Entia diuina nos gubernant ꝛ regunt.in nobis ſunt quaſi finis ¶ Item illud quod eſt ſapientiſſimuȝ regit certo fine.cum ſapientis eſt regere.ſed deus eſt ſapientiſſimus eo ꝙ ſapientia a deo proceſſit Unde ſacra ſcriptura. Om̄is ſapientia a deo eſt ¶ Nota Boetius vidit in mundo bonos deprimi.ꝛ malos exaltari.cuȝ tamen potius fieret econuerſo. Ideo ſibi videbatur ꝙ actus ꝛ operationes hoim non regerentur a deo.ſed magis a fortuna.que hūc humiliat ꝛ hūc exaltat. Ideo boetius deo ꝯqueritur.

¶ O iam miſeras reſpice terras
Quiſquis rerum federa nectis
Operis tanti pars non vilis
Homines.quatimur fortune ſalo
Rapidos rector comp̄me fluctus
Et quo celū regis immenſum.
Firma ſtabiles federe terras.

¶ Hic Boetius rogat vt deus regat actus hominum ꝛ homines ſicut regit celum dicens. O quiſquis deus es tu qui nectis id eſt coniungis federa.id eſt concordias rerum.reſpice miſeras terras.id eſt homines in terris habitantes nos enim homines non ſumus vilis pars ſȝ valde nobilis tanti tui operis.i.mūdi.nos quatimur.i.ꝯcutimur ſalo.i.mari ꝛ amaritudini fortune. Ideo tu deus comp̄me.i.reſtringe.rapidos fluctus.i.magnos impetus fortune.ꝛ eo federe.i.regimine quo regis immenſum celū.tu firma.i.robora ſtabiles terras.i.homines ſtabiles in terra.ſcȝ quos tu creaſti vt inhabitarent terram ¶ Nota Boetius dicit hominem nō eſſe vilem preȝ mūdi.quia ſcribitur in prologo libri de pomo Areſtotelis. Hō eſt digniſ

ſima creatura ſimilitudo oĩm ad hymaginem dei factus. ⁊ ſcđo de aĩa q̃ damnõ aĩa ꝯuenit cũ oĩbus creaturis. ꝯuenit eĩm cũ angelis in intelligen do. cũ brutis in ſentiendo. cũ plantis in vegetando. cũ lapidib9 in eſſendo ¶ Nota boetius ꝯparat fortunaz ſalo. i. mari. Sicut eñ nauis vndis marinis iactatur nũc in altum. nunc in profundum. ſic homo p fortunam nũc in proſperitate leuat᷑. nunc in aduerſitate deijcitur

¶ Hic incipit quinta ꝓſa huius primi libri. in q̃ boetius oſtendit quõ phĩa ſe habuit ad ſuam querimoniaz. ⁊ q̃d ex ea cognouerit. ſcđo phĩa q̃dam dicta boetij irrati/ onabilia paruipẽdit. tercio ſub breuitate recolli/ git ea que ipſum boeti/ um perturbant. quarto phĩa dat modum reme dendi ipſum boetiũ. ſecũ da ibi. Itaq; non taz me loci huius. tercia ibi. Et tu quidem de tuis. quar ta ibi. Sed quoniaz plu rimus. Dicit primo ſic Poſtq̃ ego boetius de/ latraui. id eſt contra ra/ tionem locutus ſum hec ſupple predicta. continu ato dolore. id eſt aſſidua turbatiõe. illa ſupple phi loſophia placido vultu nihil mota eſt. i. irata me is queſtibus. id ẽ de me is querimonijs. inquit. id eſt dixit. Cũ. i. quãdo ego vidiſſem te boetiuz meſtum. i. triſtem. q; p ⁊ lachrymantẽ. i. flentem. illico. i. ſtatim ꝯgnoui te miſerum. q; pro et exulẽ id eſt patientẽ exiliũ. ſed q̃ longinquũ. i. remotuz eſſet illud exiliũ ego neſ/ ciebam. i. ignorabaz. niſi tua orõ. i. ſermo mihi. p/

¶ Proſa quinta primi libri

¶ Increpatio phĩe cur ſe exulẽ putet ꝓpter longinq̃tatem vrbis cum eius patria ſit paradyſus.

Hec vbi cõtinuato dolore delatraui illa vultu placido nihilq; meis queſtib9 mota. P. Cum te inq̃t meſtum lachrymantemq; vidiſſem. illico miſerum exuleq; cognoui. Sz q̃ id longinquũ eſſz exilium. niſi tua pro didiſſz oratio neſciebã. Sed tu q̃ p/ cul a patria. nõ quidẽ pulſus es ſz ab erraſti. At ſi te pulſum exiſtimari ma/ uis. te potius ipſe pepuliſti. Nã id q/ dem de te nunq̃ cuiq̃ fas fuiſſet. Si eñ cuius oriũdus ſis patrie reminiſ/ caris. non vti athenienſium quondam multitudinis imperio regitur Sz ei9 vnus dñs eſt ⁊ vnus rex. vnus ⁊ prin/ ceps q̃ regit eam. Qui frequẽtia ciui um nõ depulſione letat᷑. Cui9 agi fre nis atq; obtẽperare iuſticie. ſumma li

bertas eſt. An ignoras illam tue ciui/
tatis antiquiſſimam legem qua ſan/
xitum eſt ei ius exulare non eſſe quiſ/
quis in ea ſedem fundare maluerit.
Nam qui vallo eius ac munimine cō
tinetur. nullus metus eſt. ne exul eſſe
mereatur. At quiſquis inhabitare
eam velle deſierit. pariter deſinit eti/
am mereri.

didiſſet. id eſt reuelaſſet
ſed tu ſupple boeci· q̇deꝫ
pro certo non es pulſus
q̄ꝫ procul. i. valde remo/
te a patria. i. iudicio rati
onis. ſed oberraſti. i. deui
aſti. at pro ſꝫ. ſi te mauis
id eſt magis vis eſtima
re pulſum a patria poc⁹
ſupple tuipſe pepuliſti te
Boetium. Nam ꝑ q̄a
quidē pro certo id ſup/
ple repellere te a patria
nunq̄ꝫ fuiſſet fas. i. licitū
cuiq̄ꝫ ſupple homini. ſi ei
reminiſcaris. id eſt recor
deris cuius patrie. id eſt de qua patria ſis oriūdus. i. natus. nō. vt pro ſi/
cut ciuitas athemenſium quondam regitur imperio. i. ex precepto multi/
tudinis. id eſt multorum rectorū. Sequitur grecum quod tantū valet in
latino. ſed vnus eſt dominus ⁊ vnus rex vnus ⁊ princeps qui gaudet de
frequentia. i. frequenti inhabitatione ciuium. i. incolarum ⁊ nō de pulſio/
ne. cuius regis agi. i. duci frenis. i. preceptis. atq̄ꝫ pro et obtemperare. id ē
obedire iuſticie ſumma eſt libertas. an pro nūquid. ignoras illam antiquiſ
ſimam legem id eſt ſtatutum tue ciuitatis. i. recte rationis. quia ſāxitum
id eſt confirmatū eſt ius non eſſe. id eſt ad eam non pertinere exulare. i. ex
iliū pati quiſquis. i. quicunq̄ꝫ maluerit. i. optauerit fundare. i. locare in ea
ciuitate ſedem. i. habitationem ſuam. nam pro quia qui continetur. id eſt
comprehenditur vallo ac munimine eius ſupple ciuitatis nullus met⁹. id
eſt timor eſt illi vt mereatur eſſe exul. at pro ſed quiſquis deſierit. i. ceſſaue
rit velle inhabitare ipſam ciuitatem pariter deſinit etiam mereri id ē me/
ritum conſequi ¶ Nota q̄ delatrare proprie eſt canum. in propoſito
autem delatrare eſt vrgente dolore contra rationem loqui. ⁊ ſic Boetius
quia dixit actus hominum non regi a deo contra rationem loquebat̄. er/
go dicit ſe delatraſſe ¶ Nota nō eſt hominis ſapientis moueri ex his
que dicuntur ab inſipiente contra rationem. ſed magis debet inſipientem
inſtruere ⁊ conſolari. ergo philoſophia nō fuit mota ex queſtibus Boetij
ſed magis ipſum conſolabatur. ¶ Nota ꝑhia cognouit boetium eſſe
miſerum ⁊ exulem. Miſer eſt ille cuius animus ſequitur mutationem re
rum temporalium. ita q̄ extollitur in proſperis ⁊ deprimitur in aduerſis.
Exul in propoſito eſt ille nō qui mutat regionem. ſed qui agit cōtra rōeꝫ
¶ Nota q̄ ꝑ lachrymas poteſt cognoſci q̄ ratio hōis ſit turbata. ſꝫ
quārum turbatus ſit nō cognoſcitur niſi ſermone doletis. ergo dicit phi/
loſophia lachrymis cognoui te eſſe exulem. ſed quantū eſſet exilium neſci
ebam. niſi tua oratio mihi prodidiſſet ¶ Nota q̄ ille pulſus eſt a pa/
tria qui omnino rationem amittit. ſed ille aberrat qui infra patriam in ali
quo rationem retinet. ⁊ in aliquo amittit. Boetius autem non erat pul/

ſus procul a patria. quia nõ totã rõem amiſerat. credebat em̃ oĩa regi a deo. ſed in hoc aberrabat ꝙ actus hoĩm a deo regi nõ putabat ¶ Nota de patria hoĩs que eſt recta ratio loquitur Sen̄. in de remedijs fortuitoꝝ dicens. Patria eſt vbicũqꝫ hõ bene eſt. illud aũt qđ bñ in hoĩe eſt nõ in loco eſt. In hoĩs inq̃m ptãte eſt ſi ſapiẽs eſt nõ peregrinat̃. ſi ſtultus exulat ¶ Nota a patria rõis nullus boetiũ expulit niſi ipe ſeipm̃ qꝛ boetius nõ alieno impetu ſed ꝓprio defectu terminos ⁊ limites rõnis exuit ¶ Nota ciuitas Athenienſiũ regebat̃ imperio multitudinis. ꝑmo em̃ eam regebant reges. poſtea ſuccedente tp̃e ꝑncipes. tandẽ pro regimine eius ſingulis annis elegebant̃. xxxviij. ſapientes. ſed patria ratõis tm̃ vno ꝑncipe regitur. ſ. deo q̇ eſt regula recte ratõis. ¶ Nota hõ dr̃ orũdus a patria rõis inq̃ꝫtũ aĩa eius intellectiua. q̄ vtit̃ recta ratõe a deo orit̃ ¶ Nota intm̃ hõ manet in patria rõis inquãtũ deo ſubijcit̃ ⁊ legi diuine. ⁊ qꝛ deus in ſubiectione ſuoꝝ delectatur. ideo letat̃ in multitudine ciuiũ. ⁊ nõ in expulſione eoꝝ. Repellit̃ aũt aliq̇s a patria rõis deo rebellando ⁊ a recta rõe recedendo ¶ Nota q̇ obtempat ſe deo eſt ſumme liber. qꝛ inq̃ꝫtũ aliquis agit ſm̃ rõez intantuꝫ eſt liber. ſed ꝑ obtemparе ſe deo homo maxime agit ſm̃ rõem. ergo talis maxime liber eſt. vñ Sen̄. lij. ep̃la dicit. Queris que ſit libertas. Libertas vera ẽ nulli rei ꝑterq̃ꝫ deo ſeruire. equanimiter proſpera ⁊ aduerſa ferre. ⁊ fortunã in equum ducere ¶ Nota ꝙ a ciuitate rationis nullus exulat niſi ꝑ affectõnẽ tpaliũ. talis aũt affectio eſt volũtaria. ⁊ ideo ſola voluntate aliq̇s exulat a tali ciuitate. et qꝛ talis affectio nõ põt hoĩem occupare q̃ꝫdiu eſt infra terminos recte rõis. ideo dr̃ phĩa. Nam q̇ vallo eius ⁊c.

¶ Itaqꝫ nõ tam me loci huius q̃ꝫ tua facies mouet Ne bibliothece potius cõptos ebore ac vitro parietes q̃ꝫ tue mẽtis ſedẽ requiro. In q̄ nõ libros ſꝫ id quod libris preciuꝫ facit. librorum quoudã meoꝝ ſentẽtias collocaui.

¶ Hic phĩa q̄dam dicta irrõnabilia boetij ꝑuipendit dicens. Et q̄ aberraſti a patria rationis. itaqꝫ pro ergo. non tam. i. nõ tm̃ facies id eſt diſpõ huius loci. i. exilij q̃ꝫ. i. q̄ntum tua facies. i. interior diſpoſitio mẽtis tue mouꝫ. i. ꝑturbat me phĩam q̄ deiecta eſt aduerſitate fortune. Et quia ſupius conqueſtus fuit de carentia bibliothece libroꝝ. iſtam carentiã paruipendẽs phĩa dicit. Nec ego phĩa requiro. i. inueſtigo parietes bibliothece comptos. i. ornatos. ebore. i. oſſib' elephãtum. ac pro etiã vitro. id eſt gemmis precioſis. q̃ꝫ. i. inquantum. ſupple requiro ſedem. i. tranquillitatem tue mentis. in qua mente. non collocaui. i. non poſui libros. ſed illud quod facit precium. i. precioſitatem libris. ſ. ſententias meorũ librorum ¶ Nota ꝙ Boetius ſupra conquerendo de ſtatu ſuo ſolum deplanxit incommoda corpalia non curans deiectionem animi ſui. Unde philoſophia contra hoc ſolum deplangit animi ſui deiectionem. ⁊ incõmoda corporalia peruipendit. Et quia ſuperius in quer-

Proſa quinta

ta proſa dixit boetius. Nunquid non mouet te facies huius loci. iõ phĩa hic ſibi reſpondeus dicit. multo plus moueoꝛ ꝓpter animi deiectionē ꝗ̄ ꝓpter locum exilij in quo exiſtis. hõ eñ fortis animo om̃i loco vtitur pro patria. vnde Ouidius in libro de faſtis. Omne ſolum forti patria eſt vt piſcibus equoꝛ. Et qꝛ etiã conq̃ſtus fuit de bibliotheca. reſpondet phĩa ꝙ ipſa potius deplangat ſentẽtias libꝛoꝝ quas ꝑ obliuionem perdit q̄m carentiam bibliothece ꝛ libꝛoꝛum.

¶ Et tu quidem de tuis in commune bonum meritis vera quidem: ſed pro multitudine geſtoꝛum tibi pauca di/xiſti. De obiectoꝛum tibi vel honeſtate vel falſitate. cunctis nota memo/raſti. De ſceleribus fraudibuſq; delatoꝛum recte tu quidem ſtrictim attin/gendum putaſti. ꝙ ea melius vberiuſq; recognoſcentis omnia vulgi oꝛe celebꝛentur. Increpuiſti etiam vehemẽter iniuſti factum ſenatus. De noſtra etiam criminatiõe doluiſti. Leſe quoq; opinionis damna fleuiſti. Poſtremo aduerſus foꝛtunam doloꝛ incan/duit. conqueſtuſq; non equa meritis pꝛemia penſari. In extremo muſe ſeuientis. vt vtiq; celum terras quoq; pax regeret poſuiſti

¶ Hic phĩa ſub breui/tate recolligit que Boetium perturbauerũt di/cens. Et tu boeci dixi/ſti vera de tuis meritis. i. factis in cõmune bonū id eſt ꝓpter vtilitatē oīm hoīm. ſed ſupple dixiſti pauca ſupple beneficia ti/bi eueniſſe pꝛo multitu/dine geſtoꝝ. i. factoꝝ tu/oꝝ. ꝛ tu memoꝛaſti. i. re/citaſti. nota. i. manifeſta cũctis hoībus. de honeſtate: ſ. de ſaluatõe ſena/tus. vel falſitate. i. ꝯpila/tõe falſarũ lrãꝝ obiectorũ. i. imputatoꝝ tibi. qui dē pro certo tu ſtrictim putaſti. i. exiſtimaſti. at/tingendũ ſupple eē recte id ē rõnabiliter de ſcele/ribus. i. de vicijs. ꝗ pꝛo ꝛ fraudibꝫ. i. deceptõibus delatoꝝ. i. accuſantiũ. ꝙ ea. i. om̃ia iſta celebꝛent̃. id ē memoꝛent̃ meli⁹. ꝗ ꝑ et vberius. i. copioſius oꝛe. i. ſermone vulgi recognoſcẽtis. i. memoꝛãtis omnia. etiam tu boeci increpuiſti vehementer id eſt foꝛtiter factum id eſt opus iniuſti ſenatus ſupple totius. ꝛ tu etiam doluiſti de noſtra crimina/tione. id eſt vituperatione. ꝛ etiam tu fleuiſti. id defleuiſti damna. id ē crimina leſe opinionis. i. maculare fame tue. poſtremo. i. vltimo doloꝛ incanduit aduerſus foꝛtunam. id eſt contra foꝛtunam. ꝗ pro et. ſupple tu boeci. conqueſtus es non penſari. id eſt retribui equa. id eſt digna pꝛemia.

Liber Primus

meritis .i. pro meritis. In extremo .i. in fine. ſeuientis muſe .i. furientis metri tu propoſuiſti .i. dediſti. vota .i. p̄ces ꝙ ea pax ſupple diuine ꝓuidentie regeret terras .i. hoīes terrenos. vti pro ſicut regit celū. ¶ Nota ꝙ iſta om̄ia fuerūt cauſa perturbationis Boetij. ⁊ ꝯtractantur ea in quarta proſa in fine metri. ſcilicet. O ſtelliferi.

¶ Sed quoniam plurimus tibi affectuum tumultus incubuit. diuerſum qꝫ te dolor ira merorqꝫ diſtrahūt. vti nunc mentis es. nonduz te validiora remedia contingunt. Itaqꝫ te leuioribus paulisꝑ vtemur. vt que in tumorem perturbationibus influentibus indurruerunt. ad acrioris vim medicaminis recipiendam tactu blandiore molleſcant.

¶ Hic philoſophia dat modū medendi ip̄m boetium dicens. Sed quoniam plurimus tumultus .i. valde magna multitudo affectuum .i. paſſionum incubuit .id eſt inſtitit tibi. ⁊ dolor ira ⁊ meror .i. triſticia diſtrahunt te diuerſuz .i. ad diuerſa. ideo ſicut nūc mentis es nondum ꝯtingūt id eſt reſpiciunt te validiora remedia. id eſt fortiora medicamēta. Itaqꝫ nos vtemur paulisper id eſt modicum leuioribus remedijs. vt ea que induruerūt. id eſt indurauerunt. in tumorem: id eſt inflaturam. perturbationibus .i. triſticijs animi influētibus. id eſt euenientibus. ⁊ vt illa molleſcant .i. mollia fiant blandiore tactu .i. leuiori medicina ad recipiendū vim acrioris .i. fortioris medicaminis. ¶ Nota ꝙ Boetius fuit diſtractus multitudine affectionum. ſcꝫ ira. merore. ⁊ dolore. Nam ira trahit hominem ad vindictam. dolor ad deſperationez. meror ad totius mentis aggrauationem. Ideo dicit philoſophia ꝙ ſua perturbatio iam non poſſit ſuſtinere fortiora remedia. ſed velit ſibi adhibere leuia. vt per talia preparatus ⁊ diſpoſitus conſequenter poſſet percipere remedia acriora.

¶ Metrum ſextum libri p̄mi.

Cum phebi radijs graue
Cancri ſidus ineſtuat
Tum qui larga negantibus.
Sulcis ſemina credidit
Eluſus cereris fide
Quernas pergat ad arbores

¶ Hic incipit ſextū metruz huius primi qđ dicitur metrum glyconicum ab inuentore. choriambicum a pede predominante. Eſt autez choriambus pes conſtās ex prima ⁊ vltima longa ⁊ duabus medijs breuibꝰ. Unde primus pes huius metri eſt ſpoudeus. ſecūdus choriambꝰ. ter-

Metrum ſextum

Nunq̃ purpureū nemus
Lecturus violas petas
Cum ſeuis aquilonibus
Stridens campus inhorruit
Nec queras auida manu
Vernos ſtringere palmites
Uuis ſi libeat frui
Autumno potius ſua
Bacchus munera contulit

eius pyrrhikius. q̇ eſt pes ↄſtans ex duabꝫ breuibꝫ. ⁊ loco eius aliq̄n ponit᷑ iambus. q̇ ↄſtat ex p̄ma breui et vltima longa. In hoc ergo metro ph̄ia ꝓbat dictū ſuū ꝑ exempla. Dicit em̄ ꝙ Boetio ꝓ nunc nō ↄuenirent remedia fortia. ſꝫ alio tp̄e. Probat ergo ꝙ oīa requirant tempus determīatum. et ſi fiant extra ſuū tēpus nō ꝓſꝑantur. ⁊ hoc ꝓbat tribꝫ exēplis. ſcd̄o tangit tp̄a nō ꝑmiſceri q̄ deus diſtinxit. ibi Signat tp̄a.

Primū exemplū eſt de ſemine. quod ſi ſeminat᷑ non debito tp̄e nō ꝓfert fructū. vt ſi quis ſeminaret in iulio vel in auguſto. vn̄ dicit ſic in lr̄a Cum pro q̄n graue ſidus cancri .i. illius ſigni ineſtuat .i. inardeſcit radijs phebi .i. ſolis. Tum .i. in illo tp̄e q̇ credidit .i. cōmiſit larga ſemina .i. copioſa ſemina ſulcis .i. cauernis terre negantibꝫ ſupple ſpem meſſis. talis eluſus .i. fruſtratus fide .i. beneficio cereris .i. dee frugū. pergat .i. accedat ad arbores quernas .i. quercuū. ⁊ veſcatur fructibꝫ eax. Tunc ponit ſcd̄m exēplum de floribꝫ quos hō fruſtra querit tp̄e hyemali. cuꝫ tp̄s eox fit in vere. vn̄ dicit in lr̄a Tu lecturus .i. collecturus violas .i. tales flores nunq̃ petas .i. accedas purpureū nemus .i. floridā ſiluam. cum .i. q̄n cāpus ſtridēs .i. ſonās campus inhorruit .i. horribilit᷑ apparuit ſeuis aquilonibꝫ .i. crudelibus ventis hyemalibꝫ Tūc ponit tercium exemplū. ⁊ eſt de vuis que mature ſunt in autumno. ⁊ ideo fruſtra querūtur tp̄e vernali. Vn̄ dicit in lr̄a. Si libeat frui vuis nō queras auida .i. cupida manu ſtringere vernos palmites .i. ꝟnales vites. quia bacchus deus vini potius cōtulit ſua munera .i. vuas autumno .i. tp̄e autūnali ¶ Nota ꝙ ſidus cancri dr̄ graue quia ſole exn̄te in cancro homines grauant᷑ nimio calore. quo tp̄e non eſt ſeminandū. quia ad hoc ꝙ ſemen ↄualeſcat req̄ritur humor. qui calore ſolis feruido tp̄e reſoluitur ⁊ euaporat᷑. ¶ Nota ſm̄ fabulas. cum pluto rapuerāt proſerpinā mater eius ceres q̄rens ipſaꝫ in terris ⁊ nō inueniēs denegauit hominibꝫ beneficiū frugum. ⁊ tūc homines ꝑgebant ad arbores quercuū ⁊ comedebāt glandes. ⁊ ſic loq̄tur ph̄ia in lr̄a ¶ Nota de hoc qd̄ dicit (ſtridens cāpus) dr̄ Huguitio ꝙ ſtrideo des. et ſtrido dis eſt fortiter ſonare. vel dentes ↄcutere. vel frendere

Signat tempora proprijs
Aptans officijs deus
Nec quas ipſe coercuit

¶ Hic oſtendit ph̄ia tp̄a non ꝑmiſceri q̄ deus diſtinxit. dicens Deus ſignat .i. ornat tp̄a aptans ea ꝓprijs officijs. nec ipſe deus patit᷑ miſceri vices .i. alternatōes

Miſceri patitur vices
Sic quod precipiti via
Certum deſerit ordinem
Letos non habet exitus

tempoꝝ. ita ꝙ tempus vni officio deputatū conueniat alteri. quas vices tempoꝝ ipſe coercuit. i. diſtinxit. Et addit. ſicut querēs aliqua tpe nō debito fruſtratur in querendo. ſic illud qđ deſerit certum ordinē precipiti .i. feſtina via. illud nō habet letos exitus .i. pſperū euentū. ſic a ſilī ſi phia relicto debito tpe miniſtraſſet boetio fortem medicinā non fuiſſet pſpata in medicando ipm. ¶ Nota ꝙ ꝑ debitum ordinem res ꝯſeruatur in ſuo eſſe ⁊ in ſua natura, ⁊ quod deficit ab ordine etiā deficit ab eſſe. vñ Boetius in q̄rto huius pſa ſcđa dicit. Eſt em̄ quod retinet ordinem ſeruatq3 naturā. quod vero ab hoc deficit. eſſe qđ in ſui natura ſitū eſt derelinquit. ꝓpter qđ debitus ordo in omnib9 eſt obſeruādus. vñ poeta Eſt ordo ſumma limes ſapiētis in arte Ergo dicit phia. quod precipiti via ¶ Nota ꝙ omne agens in agendo debet ꝯſtituere ſibi bonū finem. qa rōne boni finis agens meretur. et rōne mali finis demeret. Unde poeta. Non datur exemplo bona poſt primordia merces Congrua. ſed rectus premia finis habet Cū igitur inordinatio impediat bonitatē finis. ideo vitanda eſt

¶ Proſa ſexta primi libri

¶ Inquiſitio egritudinis

PRimum igitur inquit pateris ne me pauculis rogationib9 ſtatum tue mentis attingere atq3 temptare. vt qui modus ſit tue curationis intelligam. B. Tu vero arbitratu inquam tuo quem voles vt reſponſurū rogato

¶ Hec eſt ſexta ⁊ vltima proſa hui9 primi in qua phia inquirit cauſam radicalē infirmitatis Boetij ex quibuſdā interrogationib9. Et primo phia captat beniuolentiā Boetij. ſcđo ponit ſuas interrogatiōes ibi Tum illa Dicit primo O boeti anteq3 adhibeam tibi remedia. ne pro nunq̄d pateris. i. admittis me phiam pmū pauculis rogationib9 .i. interrogatiōib9 attingere per cognitionē atq3 temptare id eſt rimari ſtatum. i. diſpōnem tue mentis. vt intelligam id eſt cognoſcam quis ſit modus tue curationis .i. ſanationis. vero pſed ego boetius inquā .i. dixi tu philoſophia rogato. i. interrogato tuo arbitratu. i. ſm tuā voluntatē. que voles. vt pro ſicut reſponſurū. i. volentem reſpōdere ¶ Nota ꝙ phia more boni medici nō ſolum ſcrutatur cauſas doloris per ſigna extrinſeca ſicut medici per vrinam ⁊ pulſum. quia hec ſigna quādoq3 fallunt. ſ3 etiā ſcrutatur cauſas doloris Boetij per reſponſionē ad queſtiones. Et pri-

Proſa ſexta

mo captat eius beniuolentiã reddendo ipſum attentum per hoc q̃d di-
cit pauculis rogationib⁹ ¶ Nota q̃ infirmi habent naturalem im-
potentiã nihil patiendi. ergo ex facili ꝯturbantur. non ſolum p̃ multas in
terrogationes ſed ex vna ſola. volens ergo phĩa mouere paucas queſtio-
nes boetio infirmo. primo captat eius beniuolentiã

P. Tum illa. Hunccine inquit mũ
dum temerarijs agi fortuitiſq̃ caſib⁹
putas. an vllum credis ei regimẽ in-
eſſe rationis. B. Atqui inquã nullo
exiſtimauerim modo vt fortuita teme
ritate tam certa moueantur. Uerum
operi ſuo cõditorem preſidere deum
ſcio. nec vnquã fuerit dies qui me ab
hac ſententie ỽitate depellat. P. Ita
eſt inquit. Nam id etiam paulo ante
cecinisti. homineſq̃ tm̃ diuine exor-
tes cure eſſe deploraſti. Nam de cete
ris quin ratione regerentur nihil mo
uebare. Pape autem vehementer ad
miror cur in tam ſalubri ſententia lo
catus egrotes. Uerum altius pſcru
temur neſcio quid abeſſe cõiecto

¶ Hic philoſophia
primo facit interrogatio
nes. Secũdo cauſas to
tius infirmitatꝭ ex reſpõ
ſionib⁹ boetij recolligit.
Tercio oſtendit ipſum
curabilem eſſe dãdo mo
dum ꝓcedendi circa cu-
ratione eius. ſecunda ibi
Quare pleniſſime. ter-
cia ibi Sed ſoſpitatꝭ au
tori ¶ Primo philoſo-
phia querit de mũdi gu
bernatiõe. ſecũdo de cir-
cumſtãtijs gubernatio-
nis. ibi Sed dic mihi.
Adhuc diuidit. q: pri-
mo philoſophia querit.
ſecundo boetius reſpon
det. tercio philoſophia
reſponſionẽ eius appro-
bat. Dicens ergo. o boe-
ci putas hunc mundũ
agi id ẽ regi temerarijs
q̃ pro et fortuitis caſib⁹
id eſt euentib⁹. an id eſt
nunquid tu credis nul-
lum regimen rõnis id ẽ
ꝓuidentie diuine ineẽ et

mundo. Ego boetius inquã. i. dixi. atqui id eſt certe non eſtimauerim id
eſt putauerim nullo modo. vt tam certa entia moueantur. i. regantur for
tuita temeritate id eſt improuida ſtulticia. ſed ſcio deum conditorẽ id eſt
creatorem preſidere ſuo operi id eſt ſue creationi. nec dies fuerit vnquã in
aliquo opere. qui dies depellat id eſt remoueat me boetium ab hac veri
tate ſententie iam dicte. Tunc phĩa approbans eius reſponſionẽ. Philo
ſophia inquit. i. dixit itaq̃ eſt. nam tu cecinisti id eſt dixiſti etiã illud pau-
lo ante id eſt in quinto metro huius primi. q̃ ꝑ et tu deploraſti id eſt plan
xiſti tm̃ id eſt ſolũmodo ipſos homines eſſe exortes id eſt carentes vel nõ
participes diuine cure. i. diuine ꝓuidentie. nam q̃ pro quia tu nihil moue-

bare.i.dubitaſti de ceteris ſupple creaturis. quin regerent rõne ſupple pꝫ/
uidentie dei. At p ſed. pape eſt interiectio admirãtis. ego admiror vehe/
menter ꝙ tu locatus .i. poſitus in tam ſalubri ſentẽtia egrotes.i.lãgueas
Uerum p ſed. nos pſcrutemur altius .i. pfundius ego neſcio q̇d ſupple
ſit illud. ego coniecto.i.opinor abeſſe tibi quid.i.aliq̇d ¶ Nota ꝙ infir/
mitas Boetij ꝓtim fuit ex ordinata affectiõe inquantũ Boetius doluit
de tpalium rex amiſſione. ⁊ ꝓtim fuit ex falſa exiſtimatõe quantũ ad duo
Exſtimabat em̃ malos homĩes ⁊ potentes eſſe felices Scd̃o exiſtimabat
hoĩes non regi a diuina puidentia. ergo phia requirit cãm radicalem. ꝓp
ter quã Boetius incidit in iſtas incõmoditates. ⁊ qꝛ radix totius mor/
bi fuit ignorãtia diuine gubernatõis quantũ ad homines. ideo pͥmo que
rit de mundi gubernatiõe. ¶ Nota ꝙ Boetius innuit duas rões
ꝙ mundus regaꝭ a deo. primã ibi Tam certa. que talis eſt. Ea que ſunt
certa ⁊ determiata non regunꝭ a caſu ⁊ a fortuna. cuꝫ regimẽ talium ſit in
certũ. ſꝫ entia huius mundi ſunt certa. qꝛ a certis cauſis pducta. Scd̃am
rõem innuit ibi Uerum operi ſuo. q̄ talis eſt. Cauſatũ regitur a cauſa ſua
ſꝫ deus eſt cã mundi. cum ab ipſo depẽdeat celum ⁊ tota natura. ergo ⁊c.

¶ Nota ꝙ phia rationabiliṫ miratur. ꝙ Boetius credẽs mundũ regi
a deo putabat hoĩes non regi ab ipſo. qꝛ poſſet phia ſic arguere. Deus re
git mundũ ſm boetiũ. ſꝫ hoĩes ſunt pͥncipalis ps mundi ſicut pͥus dixiſti
in metro (operis tanti ps non vilis) ergo homĩes regunꝭ a deo

¶ P. Sed dic mihi. qm̃ a deo mũ
dum regi non ambigis. quibꝰ etiã gu
bernaculis regaꝭ aduertis. B. Uix
inquam rõnis tue ſententiã noſco. ne
dum ad inquiſita reſpondere queam
P. Num me inquit fefellit abeſſe ali
quid per quod velut hianti valli ro/
bore in animũ tuum perturbationũ
morbus irrepſerit

¶ Hic phia querit de
circũſtãtijs gubernatio/
nis mũdi. ſcd̃o qꝛ res gu
bernate dirigũtur in ſuũ
finem. ideo ſcd̃o querit
de fine rex. ⁊ qꝛ guberna
tio dei ſm veritatẽ etiaꝫ
eſt circa hoĩes. Ideo ter
tio querit de cognitiõe
hominis. ſcd̃a ibi Sed
dic mihi. tercia ibi Sed
hoc q̄ꝫ Primo dicit Sꝫ
o boeti dic mihi philoſo
phie qm̃ nõ ambigis .i.
non dubitas mundũ re
gi.i.gubnari a deo Etiã
nunquid aduertis. id eſt cognoſcis quibꝰ gubernaculis mundus regatur
Ego boetius inquã.i.dixi vix noſco ſententiã .i. intellectũ tue rogatiõis
.i. tue interrogatiõis. nedum.i.adhuc nõ queam .i. poſſim reſpõdere ad
inquiſita.i.ad interrogata. ſupple phia inquit.i. dixit non fefellit nõ dece
pit me ſupple phiam abeſſe.i.deficere tibi aliquid p quod velut hiante.i.
patente robore.i. firmitate valli.i.munitionis morbus perturbationũ ir/
repſerit .i. ſubintrauerit in tuũ animũ. quaſi di. Nunquid em̃ verum fuit

Proſa ſexta

quod predixi tibi aliquid abeſſe. ꝑ quod abeſſe ſiue ꝑ quem defectum do/lor intrauit te ſicut aptum oſtium ¶ Nota ꝙ deus nõ regit mundũ aliquib9 gubernaculis extrinſecis. qꝛ ſic nõ eſſet ꝑ ſe ſufficientiſſim9. ſ; regit ipm̃ ſua potẽtia. que attribuit patri. ſua ſapĩa que attribuitur filio. ſua pietate ⁊ clemẽtia que attribuitur ſpũi ſancto. ⁊ de h̃ patebit ſcd̃o huius ¶ Nota ꝙ illud qd̃ aliquis hõ vix intelligit. aliquo mõ intelligit. lic; cum difficultate. ex hoc ergo ꝙ Boetius dt ſe vix intelligere interroga/tionẽ philoſophie. innuit ſe aliquo mõ intelligere. tñ cum difficultate ꝓp/ter dolorem opprimentẽ rõem. ⁊ ideo rñdere nõ potuit ¶ Nota ꝙ qñ robur valli alicui9 munitionis hiat ꝓpter aliquã rupturã in eo factã. tunc hoſtes ingrediunt̃ munitionẽ. ſic a ſimili qñ munimen rõnis quo animus munitur tanq; vallo hiat propter defectũ alicui9 cognitionis. tũc neceſſario ꝑturbationes affectuum ſubintrant animũ.

¶ Sed dic mihi. meminiſti ne q̃s ſit rerum finis. quo ve totius nature tendat intentio. B. Audieram inquã ſed memoriam meroꝛ hebetauit. P. Atqui ſcis vnde cuncta proceſſerint B. Noui inquam. deum eſſe reſpon/di. P: Et qui fieri poteſt. vt ꝑncipio cognito quis ſit finis ignores. Se/rum hic ꝑturbationũ mores ⁊ ea va/lentia eſt vt mouere quidem loco ho/minem poſſint. conuellere autẽ ſibiq; totum extirpatre nõ poſſunt

¶ Hic ph̃ia querit de cognitiõe finis rerum di cens. Dic mihi ne. i. an memiſti. i. recorderis q̃s ſit finis rex̃ ſupple oĩm ve pro vel quo. i. ad quẽ finem intentio toti9 na/ture tendat id ẽ laboret ego boetius inquã id ẽ dixi audierã ſupple olim ſ; meroꝛ. i. ꝑturbatio he betauit. i. obſcurauit me moriam id eſt intellectũ Atqui ꝑ certo ſcis vnde cuncta. i. oĩa entia ꝓceſſe rint. i. principiũ ſuũ ha/buerint. ego boetius in/quã. i. dixi. noui. ꝙ pro ⁊ reſpondi deũ eſſe ꝑnci/piũ omniũ rex̃. Et dixit ph̃ia. et qui. i. quõ poteſt fieri hoc vt cognito. i. noto principio. ſ. omniũ rerum ignores id eſt neſcias quis ſit finis rerum ſupple omniũ Uerum ꝑ ſed hij mores ꝑturbationũ ſunt. ⁊ ea valentia id eſt vigoꝛ vel poteſtas ꝑturbationũ eſt. vt quidẽ. i. cer te poſſunt mouere hominẽ loco. i. a ſtabilitate perfecte cognititionis. au tem pro ſed nõ poſſunt euellere ſupple radicitus. ꝙ pro et extirpare. i. era dicare ſibi totum ¶ Nota ꝙ philoſophia rõnabiliter querit Boe tium an cognoſcat finem omniũ rerum. quia finis eſt cauſa cauſax̃. ⁊ eſt optimũ cuius gratia alia fiunt. propter quod ignorato fine nihil perfecte cognoſcitur eorum que ſunt ad finem. nam ſm̃ exigentiã finis cetera mo/derantur. ¶ Nota quãdo principiũ ⁊ finis coincidunt in vnum. ſi/cut in circulo idem eſt ꝑncipium ⁊ finis. tunc videtur mirabile ꝙ tunc ꝑn

cipium cognoſcatur ꝛ finis ignoretur. cum ergo deus ſit prinicipiū ꝛ finis omniū rerum. cognito ipſo ſub rōne principij videtur etiā cognoſci ſub rōne finis. Q; aūt deus ſit principiū omniū patet. quia ab ipſis deriuatū eſt ſingulis eſſe ꝛ viuere. ꝑmo celi ꝛ mundi. Q; autē ſit finis omniū patet. qꝛ grā eius omnia fiunt. ꝛ ad ipſum ordinātur. nam in rebus conſtantibꝫ ex arte ꝛ natura ſemꝑ vilius eſt ꝓpter melius. deus aūt eſt optimū eoꝝ que in natura ſunt. ex ꝓhemio metaphiſice ¶ Nota ꝙ licet ꝑturbati alíqualem cognitionē rerum habeāt. tamē impediunt ne ꝑfecte cognoſcant. Licet ergo boetius aliq̃liter cognouerit deuꝫ eſſe principiū rerum. tamē quia turbatus fuit perfecte naturā huius principij nō cognouit. ꝛ ideo ignorauit ipſum eſſe finem reꝝ ¶ Nota ꝙ paſſio eſt motus ꝑticule appetitiue ſub fantaſia boni ꝛ mali. ſm Euſtratiū ſcdo ethicoꝝ Et hij ſtꝫ motus paſſionū que poſſunt hominē mouere a ſtabilitate rōnis. ſed totaliter ipſum nō poſſunt euellere ab omni cognitione

¶ Sed hoc quoqꝫ reſpondeas velim. hominē ne te eſſe meminiſti. B. Quidni inquā meminerī. P. Quid igitur homo ſit poteris ne ꝓferre. b. Hoccine interrogas. an eſſe me ſciā rationale animal atqꝫ mortale Scio et id me eſſe confiteor. P. Et illa nihil ne te. b. Nihil. P. Jam ſcio inq̃t morbi tui aliam vel maximā cauſam quid ipſe ſis noſſe deſijſti.

¶ Hic phia facit aliam iterrogacionē de cognitione humane nature. dicens Sꝫ ego etiā velim tu reſpōdeas id ē reſpōſum des. hoc id eſt ad hoc. ne ꝑ nunquid tu meminiſti .i. ſcis te eē hominē. Ego boetius inquam .i. dixi quidni id ē propter quid nō meminerim .i. ſcio Et querit vlterius phia Igitur ne .i. nunquid poteris ꝓferre .i. dicere quid ſit hō .i. diffinitionē hominis. reſpondet Boetius. nunquid philoſopia tu interrogas me hoccine .i. hoc an id eſt verum ne ſciam me eſſe rationale atqꝫ ꝑ et mortale animal. Ego boetius ſcio ꝛ confiteor id eſt fateor me eſſe id ſupple animal rōnale ꝛ mortale. Et illa ſupple philoſophia dixit. ne pro nunquid nihil nouiſti te eſſe aliud ꝙ̃ animal rationale mortale. Dicit boetius. nihil. ſupple philoſophia inquit id eſt dixit. Jam ego ſcio aliam cauſam ſupple ꝙ̃ ignorantiā diuine prouidentie. vel maximā cauſam tui morbi. tu deſijſti id eſt ceſſaſti noſſe id eſt noſcere q̃d ipſe ſis ¶ Nota ꝙ licet homo ſit mortalis ſm corpus. non tamē ſm animam intellectiuā. que eſt dignior pars hominis. Et quia boetius dixit ſe eſſe nihil aliud ꝙ̃ animal rationale ꝛ mortale. ideo non queſiuit niſi bona mortalia. de quorum bonoꝝ amiſſione ipſe maxime doluit. non curās partem immortalē ſcꝫ animam. rōne cuius debuit appetere bona immortalia. Ideo philoſophia dicit ꝙ boetius ſe non nouerit ¶ Nota ꝙ cauſa maxima morbi hominis eſt ſeipſum ignorare. quia dicit boetius ſecun

Proſa ſexta

do huius proſa quinta. ꝙ conditio humane nature eſt cum ſe cognoſcat ꝙ alias res excellat. Cum autē noſſe ſe deſierit eadē natura infra beſtias redigatur. nam ceteris animātibꝫ ſeſe ignorare naturale eſt. hominibꝫ vero vicio venit. Et dicit Themiſtius ſup de anima Quid turpius eſt anime cum ſit aliorum cognoſcitiua ꝙ ſuijpſius eſt ignara Anima ſeipſam ignorans quō de alijs fida putabitur cognoſcitiua. q̄ſi di. nullo mō

¶ Quare pleniſſime vel egritudinis tue rōnem vel aditum reconſiliāde ſoſpitatis inueni. Nam quoniam tui obliuione confunderis. exulem te et exſpoliatū proprijs bonis eſſe doluiſti. Quoniā vero quis ſit rerum finis ignoras. nequā homines atqꝫ nefarios potentes feliceſqꝫ arbitraris. Quoniam vero quibus gubernaculis mundus regatur oblitus es. has fortunarū vices eſtimas ſine rectore fluitare. Magne non ad morbū modo verum ad interitum q̄ꝫ cauſe

¶ Hic phia ex dictis boetij recolligit omnes cauſas totius infirmitatis dicens Quare pro igitur ego philoſophia inueni pleniſſime. i. pfectiſſime rōnem. i. cauſam tue egritudinis id ē infirmitatis. vel inueni aditum id eſt acceſſum recōſiliande ſoſpitatis. i. recupande ſanitatis tue quod declarat. Nam p quia quoniā tu cōfunderis id eſt cōfuſus es obliuione id eſt ignorātia tuijpſius. tu doluiſti te eſſe exulem. qꝫ pro ⁊ exſpoliatum id eſt priuatū proprijs bonis. id eſt diuitijs. quoniā p quia tu ignoras id eſt neſcis q̄s ſit finis omniū rerum. tu arbitraris id eſt putas nequā id eſt malos. atqꝫ pro et nefarios id eſt iniquos homines eſſe potentes. qꝫ pro et felices. qm̄ pro quia tu oblitus es quibꝫ gubernaculis id eſt regiminibꝫ ipſe mūdus regatur. tu eſtimas id eſt opinaris has vices. i. alternatōes fortunaꝝ id ē rerum fortuitaꝝ fluitare id eſt diuagari ſine rectore. iſte ſunt magne cauſe nōmodo. i. non ſolum ad morbum. verum pro ſed ſunt ad interitum id eſt ad mortem vel ad perditionē anime ¶ Nota ꝙ homo ſeipm̄ ignorans extra limites recte rōnis poſitus eſt. ⁊ talis dicit̄ eſſe exul vt ꝓus viſum eſt ¶ Nota ꝙ homo ſeipm̄ ignorans tm̄ ſe exiſtimando mortalem eſſe. dolet de amiſſione bonorum temporaliū ⁊ mortalium. ergo dicit philoſophia. quia tui obliuione cōfunderis. te exulem ⁊ exſpoliatū proprijs bonis doluiſti. ¶ Nota ꝙ ex aſſequutione vel ꝑditione vltimi finis homo dicitur potens vel impotens. vt patet ex quarto huius. q̄r ergo Boetius ignorauit vltimū finem rerum. ideo putabat malos eſſe potentes ⁊ felices ¶ Nota ꝙ boetius ignorauit quibus gubernaculis mundus regeretur. ideo ignorauit ꝙ deus ſua bonitate omnia diſponeret. ergo putabat vices fortunaꝝ eſſe ſine rectore.

¶ Sed ſoſpitatiſ autori grates ꝙ te nondū totum natura deſtituit. Habemus maximum tue fomitem ſalutis. veram de mundi gubernatōe ſententiam: ꝙ eam non caſuū temeritati ſed diuine rōni ſubditam credis. Nihil igitur pertimeſcas. iam tibi ex hac intima ſcintillula vitalis calor illuxerit. Sed quoniā firmioribus remedijs nondum tempus eſt. ⁊ eam mentium conſtat eſſe naturā. vt quotiens abiecerint veras falſis opinionib9 induantur. ex quibus orta perturbationū caligo. verum illum confundit intuitum. Hanc pauliſper lenibus mediocribuſq; fomentis attenuare tēptabo. vt dimotis fallaciū affectionū tenebris ſplendorem vere lucis poſſis agnoſcere

¶ Hic phia oſtendit boetium eſſe curabilem dando modum ꝓcedendi circa curatōez eiꝰ dicens. Tu des grates autori ſoſpitatis .i. ſanitatis. ꝙ nondū .i. adhuc non natura .i. vigor naturalis deſtituit .i. deſeruit te totū .i. totaliter. Nos phia habemus maximū fomitem .i. radicē tue ſalutis .i. ſanitatiſ .ſ. veram ſententiā .i. intellectū de mūdi gubernatiōe. ꝙ tu credis eā ſupple gubernationē non eſſe ſubditā id eſt ſubiectā temeritati caſuū ſupple fortuitoꝝ ſed diuine rōni. Igitr̄ nihil ꝑtimeſcas iā tibi boetio. ex hac minima ſcintillula .i. parua veritate illuxerit vitalis calor .i. ardor mere veritatiſ animā viuificās. Tunc dat modum ꝓcedendi circa curationē eius dicens. Sz quoniā ꝓ quia nōdum id eſt adhuc nō eſt tempus firmioribus remedijs vti. ⁊ conſtat .i. manifeſtum eſt eam eſſe naturam mentium. vt quotiēs abiecerint veras opiniones. induantur id eſt inuoluātur falſis opinionib9. ex quib9 falſis opinionib9 caligo id eſt obſcuritas ꝑturbationū id eſt paſſionum orta id eſt creata confundit illum verum intuitū id eſt cognitionē mentis. ego ſupple philoſophia temptabo attenuare id eſt remouere pauliſꝑ id eſt modicum hanc caliginem lenibus id eſt facilibus q; pro et mediocrib9 fomentis id eſt medicinis. vt dimotis id eſt remotis tenebris fallacium affectionum id eſt falſaꝝ opinionum vel paſſionum poſſis agnoſcere id eſt intelligere ſplendorem id eſt claritatem vere lucis .i. lucide veritatis ¶ Nota ꝙ ſicut in morbo corporali vigente principali membro puta corde poteſt per medicinas introduci ſanitas alijs membris. ſed naturali calore ipſum cor deſtituente fruſtratur ſpes ſanitatis. Sic in morbo ſpirituali manente in Boetio ex cognitione illius principij ꝙ deus gubernat mundū et omnia contenta in ipſo poteſt procurari ſalus quantum ad errorem

Metrum ſeptimū

in alijs. ergo dicit phia quaſi ꝯgratulãdo Boetio debes reddere grates
autori ſoſpitatis. ¶ Nota qn̄ intellectus abijcit verã opinionem, ſtatim
afficitur falſa opinione. qr intellectus nō abijcit verã opinionē. niſi ꝓpter
aliquã ꝑſuaſionē ꝑ ꝯtrium. nihil aūt ꝯtrariat̃ vero niſi falſum. ideo intellect⁹
nō poteſt abijcere verū niſi accipiēdo falſum ¶ Nota tenebre affectio
nū impediūt rectū iudiciū. qr triſticia ſtupefacit ꝛ corrūpit naturã ex ethi
cis. ſed amor ꝛ odiū ꝑuertūt iudiciū ſm Ptholomeū in cētilogio. ꝛ ire ꝛ
ꝯcupiſcētie venereoꝝ maxie trãſmutãt corpus. ꝛ qbuſdã inſanias faciūt
vij. Ethic. ꝛ impedit ira aim ne poſſit cernere verū ſm Cathonē

¶ Hic incipit ſeptimū ꝛ vltimū metrū huius pmi. qd vocat̃ metrū
adonicū ab inuētore. dimetꝝ a numero pedū. dactylicū a pede ꝑdominã
te. In quo metro phia ꝓbat ꝑ exēpla qd dixit. Dixit eīn phia ꝙ caligo ꝑ
turbationū impedit intuitū veritatis. Hoc pmo probat phia tribus ex
emplis. ſecūdo hortatur nos ad fugam ꝑturbationum. ibi. Tu qꝫ ſi vis

¶ Metrum ſeptimū libri pmi

Nubibꝫ atris Condita nullū
Fundere pñt Sidera lumen
Si mare voluens Turbid⁹ auſter
Miſceat eſtum Uitrea duduz
Parqꝫ ſerenis Unda diebus
Mox reſoluto Sordida ſceno
Uiſibns obſtat Quiqꝫ vagat̃
Montibus altis Deflu⁹ amnis
Sepe reſiſtit Rupe ſoluti.
Obice ſaxi.

Prima in tres ſm tria
exēpla q̃ patebunt. Di
cit pmo Sidera cōdita
id ē abſcōdita atrꝫ. i. ob
ſcuris nubibus. nullum
lumē poſſunt fūdere ad
illuminãduz terrã. Tūc
ponit ſcdm exēpluz. Si
turbidus auſter. i. obſcu
rus vetus voluens: id ē
mouēs mare miſceat. i.
cōmiſceat cum ſceno qd
eſt in fundo eſtum marꝭ
id eſt feruorē. tunc vnda
maris dudū. i. prius vi-
trea. i. tranſparēs ad mo
dū vitri. par. i. ſimilis ſe-
renis. i. claris diebꝫ. mox
id eſt ſtatim ſupple illa
aqua facta ſordida ꝑ fla
tū venti reſoluto ſceno. i.
eleuato luto. obſtat. i. re
ſiſtit viſibus. i. oculis nō potentibus penetrare vndam maris. Tunc po
nit terciū exemplū. Amnis. i. fluuius qui de altis montibꝫ vagatur. i. diſ-
currit. ille ſepe reſiſtit. i. flectitur obice. i. obiectione ſoluti ſaxi. i. rupti lapi-
dis rupe. id eſt de monte ¶ Nota ſimilitudo quam phia pretendit eſt
iſta. Sicut ſidera conſueta nobis lucere ꝛ terram illuminare ceſſant hoc
facere propter interpoſitionem nubium obſcurarum. ſic intellectus ꝛ ra-
tio que lucent ꝛ illuminant hominem in cognitione veritatis impediun-
tur caligine perturbationum. ¶ Nota ꝙ ſimilitudo ſecundi exem-
pli in hoc conſiſtit. Sicut aqua maris manente clara ad modum vitri. vi

ſus poteſt eam penetrare ⁊ videre que ſub aqua. Sed ſi turbať illa ꝑ ventum tunc obſtat viſui. Sic animus hoīs q̇etus non impedit iudiciū rōnis. ſed ſi moueatur ⁊ turbeť affectōne tꝑalium ſtatim obſiſtit ratōni impediens eius iudiciū ¶ Nota ꝙ ſilitudo tercij exempli talis eſt. Sicut aqua currens de altis montibus libere recto tramite ꝓcedit. ⁊ ꝑ obſtaculū lapidis q̇ reſoluitur de monte. impediť ne recte ꝓcedat. ſic rō libera non impedita recte iudicat. Si autem ratio afficitur motibus affectuum impeditur in iudicio ⁊ veritatis cognitōne ¶ Nota ꝙ rupes eſt moles lapidea ſiue mons lapideꝰ. ſed ſaxū eſt ꝑs reſoluta a rupe. i. a monte

Tu quoqȝ ſi vis
Lumine claro
Cernere verum
Tramite recto
Carpere callem
Gaudia pelle
Pelle timorem
Spemqȝ fugato
Nec dolor aſſit
Nubila mens eſt.
Vinctaqȝ frenis
Hec vbi regnāt.

¶ Hic phīa hortať ad fugā perturbationum ſiue affectionuȝ animi dicēs. Si tu vis cernere. i. videre vel iudicare verū id ē veritatē claro lumīe id ē vera cognitōe. Et ſi vis etiā carpere. i. attingere callē. i. viā veritatis recto tramite. i. proceſſu rōis. tūc tu pelle. i. repelle gaudia ſupple q̄ ſunt de bonis preſentibꝫ. ⁊ pelle. i. remoue a te timorē ſupple de futuro malo. qȝ ꝓpeť tu fugato ſpem ſupple q̄ eſt de bona fortuna. nec etiā aſſit dolor ſupple q̇ eſt de pn̄ti amiſſione bonoꝝ. mens eſt nubila. id eſt obſcura vel operta. qȝ ꝓpť. ⁊ eſt vincta. i. ligata frenis. i. ligaminibꝫ. vbi id eſt in q̄ mente. hec ſupple ꝑdicta. regnant. i. dominā̄ť. ſ. gaudiū de pn̄tibus bonis. timor de futuro malo. ſpes de futuro bono. dolor de pn̄ti malo ¶ Nota ſicut ꝑ̇us tactū eſt affectio eſt motus ꝑticule ſenſitiue ſub fantaſia boni vel mali aīm afficiēs. ⁊ rectū rōis iudiciū impediēs. Et ſūt q̄tuor affectiones tales ꝑ̇ncipales ad q̄s oēs alie reducunť. ſ. gaudiū ſpes timor ⁊ dolor. quaꝝ ſufficiētia ſic accipiť. Omīs paſſio vel eſt reſpectu boni vel mali. ſi reſpectu boni hoc eſt duplr̄. vel reſpectu boni pn̄tis. ſic ē gaudiū quod eſt de pn̄ti bono. ſi eſt reſpectu boni abſentis ſic eſt ſpes q̄ eſt de futuro bono. Si aūt paſſio eſt reſpectu mali. h̄ eſt duplr̄. vel reſpectu mali pn̄tis ſic eſt dolor qui eſt de pn̄ti malo. ſi eſt reſpectu mali abſentis. ſic ē timor q̇ eſt de futuro malo ¶ Nota ꝙ iſte paſſiones nō ſunt pellende vt nō ſint in animo hoīs. q꞉ vix inueniť homo ſine ipſis. ſed ſic ſūt pellende vt nō dominenť in hoīe. Vn̄ ſedare hm̄oī paſſiones vt nō dominētur eſt hoīs ꝟtuoſi. q꞉ ꝟtus ꝯſiſtit in moderatōe paſſionū. ſi aūt regnāt ⁊ dominanť in hoīe tunc impediūt iudiciū rōis propter quod dixit Euſtratius ſuper libro ethicoꝝ. Oportet reluctari ꝯtra paſſiones ſenſitiuas. que ſi preualuerint impediūt vires aīe. ¶ Nota iſte paſſiones ⁊ affectiones ſi ordinanť ad terrena tunc ſunt nociue: attamē poſſunt eſſe meritorie ⁊ ꝟtuoſe ſi fuerint ad debitos fines ordinate. Vn̄ Richardus in li. xij. patriarcharū dicit. Ordinatū ⁊ verū gaudiū tunc habemus qn̄ de veris ⁊ eternis bonis gaudemus. Etiā timor eſt virtuoſus ſi fuerit ad deū ordina

tus.qꝫ ſcriptū eſt. Initiū ſapiētie timor domini. Et idem Richard⁹ dicit. Prima ꝟtutū proles ſine q̄ q̄s ceteras habere nō pt eſt timor dei Itē ſpes vt dicit idē Richardus efficit̄ ordinata ſi de indulgentia venie generat̄. Vn̄ dicit. Vere ⁊ abſqꝫ vllo dubio q̄nto q̄s frequētius q̄ntoqꝫ vehementius de ſuo reatu interno dolore afficit̄.tanto certior tantoqꝫ ſecurior ꝓ ſpem de indulgētia venie efficit̄. Sil'r dolor eſt ꝟtuoſus q̄n fit ad deplangendū culpā.vn̄ Richardus. Quāto quis vehemētius metuit penam quā meruit.tāto acerbius deplāgit culpā quā fecit.

¶ Hic eſt ſcd̄s liber Boecij de ꝯſolatione ph̄ie.qui continuat̄ ad librum precedentē in hunc modū. Poſtq̄ꝫ ph̄ia in primo libro inueſtigauit cauſas radicales infirmitat̄ Boecij.in h̄ ſcd̄o procedit ad eius curatōem Primo adhibendo ſibi remedia leuia.ſecundo remedia validiora in libris ſequentibus.hunc modum medicandi ph̄ia promiſit Boetio. Et diuidit̄ iſte liber in ſedecim ꝑtes.qꝫ octo ſunt ꝓſe ⁊ octo metra huius ſecundi que ꝑtes patebunt. q̄d aūt in qualibet ꝑte agat̄ ſil'r videbitur Prima ꝓſa diuiditur.ꝑmo oñdit Boetius q̄d ph̄ia egerit poſt predicta.⁊ reſumit vnā cauſaꝫ doloris boetij.Secūdo ph̄ia ponit quēdam effectū fortune tercio excuſat ſe de quodam.q̄rto tangit oportunitatē medēdi boetiū quīto procedit ad leuia medicamenta eius.ſcd̄a ibi.Intelligo.tercia ibi. Sed vt arbitror. quarta ibi Sed tp̄s eſt.q̄nta ibi Quid eſt igit̄ o homo.Primo dr̄ Poſt hec que dicta ſūt ph̄ia obticuit.i.tacuit paulíſꝑ.id eſt modicū.atqꝫ ꝑ ⁊ vbi id eſt poſtq̄ꝫ collegit.id ē intellexit meā attentionem.i.diligentiam modeſta taciturnitate.i.temꝑato ſilentio exorſa eſt.i.incepit loqui ſic.i.taliter ſi ꝑ quia.ego cognoui cauſas.i.rōes radicales.qꝫ ꝑ ⁊ habitū.i.diſpōnem tue egritudinis.id eſt infirmitatis.tu boeci tabeſcis.id eſt triſtaris affectu.qꝫ pro et deſiderio prioris fortune que fuit tibi ꝓſpera.ea fortuna nūc

¶ Finit ꝑmus liber.

Incipit ſecundus

¶ Proſa prima

¶ Oſtendit poſt monitionē fortune animum eſſe turbatum quem vult ſanare philoſophia per facundiam loquele.

POſt hec pauliſper obticuit atqꝫ vbi attentionem meā modeſta taciturnitate collegit ſic exorſa eſt. P. Si penit⁹ egritudinis tue cauſas habitū qꝫ ꝯgnoui fortune prioris affectu deſiderioqꝫ tabeſcis Ea tm̄ animi tui ſtatū ſicuti tu tibi fingis mutata peruertit:

rata.i.variata apud te peruertit.i.mutauit statū.i.diſpōnem tui animi.i.
tue mētis ſicut tu tibi fingis ¶ Notandū ꝙ phia post ꝑdicta obticu/
it vt Boetius magis animo deliberato verba phie colligere poſſet ⁊ ſibi
reſpondere.qꝛ ſm Senecā in ꝓuerbijs. Deliberare vtilia mora tutiſſima
eſt. Deliberandū eſt diu quicq̄d faciendū eſt ſemel:diſcute quid audias.
proba q̄d credas. Et ideo phia obticuit tanq̄ laſſata ex queſtionib⁹ pri
us motis.vñ Seneca in li° de virtutib⁹ cardinalib⁹. Nō ſemꝑ in actu ſis
ſed interdū aīo tuo requiem dato.⁊ requies illa ſit plena ſapiētia ¶ No
ta de hoc ꝙ dicit (moleſta taciturnitate) duplex eſt taciturnitas. q̄dam
moderata.alia ſuꝑflua. Moderata taciturnitas eſt qñ tacetur qñ tacen
dū eſt.de qua loquit̃ Seneca in ꝓuerbijs dicens. Tene ſꝑ vocis ⁊ ſilentij
tēperamentū.tamen hoc libentius incumbe vt libentius audias q̄ loqua
ris.qui eñ neſcit tacere neſcit loqui. Superflua taciturnitas eſt quando
tacetur cū loquendum eſt.de qua dicit poeta. Nam nimiū tacuiſſe nocet
¶ Nota ꝙ Boetius in ſtatu miſerie non erat magnanimus. qꝛ habuit
animū peruerſum fortuna. Magnanimus eñ eſt qui contra difformes
inſultus fortune vnanimi mentis conſtantia militat ſm Albertum ſuper
primo libro ethicorum. Et Seneca ꝑma epiſtola ad Lucillū dicit. Pri
mū argumentum compoſite mentis exiſtimo poſſe conſiſtere ⁊ ſecū mo
rari ¶ Nota ꝙ phia dicit fortunā eſſe mutatā circa Boetiū ſicut ipſe
fingit.hoc dicit ꝓ ꝛo tanto.quia ſm rei veritatē fortuna non erat circa ip
ſum mutata.ſicut phia infra probabit.

¶ Intelligo multiformes illius ꝓdi
gij fucos.⁊ eouſq̄ cū his q̄s eludere
nititur blandiſſimam familiaritatem
exercet dū intolerabili dolore confun
dat quos inſperata reliquerit. Cuius
ſi naturam.mores ac meritū reminiſ/
care nec habuiſſe te in ea pulchꝝ ali/
quid.nec amiſiſſe cognoſces.

¶ Hic phia ponit quē
dam effectū fortune di/
cens. Ego intelligo.i.co
gnoſco multiformes fu
cos.i.deceptōes illius ꝓ
digij.i.fortune.⁊ eouſq̄
id ē tādiu.ſ.ipſa fortunā
exercet blandiſſimā fa/
miliaritatē cū his q̄s ni/
tit̃.i.laborat eludere.i.de
cipere.dū.i.donec ꝯfun/
dat.i.ꝓtrahat intolera/
bili dolore eos q̄s fortu/
na inſperata.i.ſine ſpe.re
liq̄rit.i.dimiſerit.cui⁹ ſcʒ
fortune ſi tu Boeci reminiſcare.i.recorderis naturā mores.ac ꝓ etiā me
ritū.i.dignitatē.nec etiā cognoſces te boetiū in ea fortuna habuiſſe aliq̄d
pulchꝝ nec amiſiſſe.⁊ ꝑ ꝯñs de amiſſione eius nihil eſt dolendū ¶ Nota
ꝙ ꝓdigiū eſt miraculū ꝑter ſolitū curſum nature ꝓueniēs.⁊ dr̃ ꝓdigiū q̄ſi
porro ꝓducens hoīes in admiratōem. Vel ſm Huguitōem Prodigium
eſt monſtꝝ ad vaſtandū paratū.dictū a ꝓdigo gis.qđ eſt vaſto as. For/
tuna āt pt dici ꝓdigiū ꝑmo.qꝛ ducit hoīes in admiratōem.eo ꝙ bonis ma
la ⁊ malis bona tribuit.vl̃ dr̃ ꝓdigiū ſcđo mō.qꝛ vaſtat aīm hoīs.ꝓſpera

Proſa prima

em̄ fortuna vaſtat animū hominis per nimiam ſollicitudinē. aduerſa em̄ per nimiam deſolationē. ¶ Nota ꝙ fucus in vna ſignificatiōe dicit̄ color ſuppoſitus naturali colori. ⁊ ponitur pro deceptiōe. quia talis color decipit viſum. cum faciat mulierē deformē apparere pulchram ¶ Nota ꝙ fortuna ſua familiaritate decipit hominē ⁊ confundit. quia dicit Seneca in libro de ꝯſolatione filij Elye. Neminē aduerſa fortuna cōminuit. niſi quem ſecūda decipit. Et dicit in ꝓuerbijs Fortuna quem nimiū fouet hunc ſtultum facit. fortuna nulli ſemel obeſſe contenta eſt. fortuna vitrea eſt. dum ſplendet frangitur. Et Seneca in quarta ep̄la dicit. Neminem eo fortuna prouexit. vt non tantū illi minaretur quantū promiſerat. noli huius tranquillitati confidere. memento ꝙ mare euertitur. et eodem die vbi luſerunt nauigia abſorberētur

¶ Sed vt arbitror haud multum tibi hec in memoriam reuocare laborauerim. Solebas enim preſentem quoqȝ blandientēqȝ virilibus inceſſere verbis. eamqȝ de noſtro aditu prolatis inſectabare ſententijs. Uerum omnis ſubita mutatio rerum non ſine quodā quaſi fluctu contingit animoꝝ. Sic factū eſt vt tu quoqȝ pauliſper a tua trāquillitate diſceſſeris

¶ Hic ph̄ia excuſe de quodā dicens. Sȝ vt ego ph̄ia arbitror id eſt opinor haud multuȝ id eſt non multū laborauerim reuocare id eſt reducere tibi hec ſupple p̄dicta de moribus fortune in memoriam. em̄ ꝓ quia tu ſolebas .i. ꝯſuetus fuiſti preſentē .i. aſtātem fortunam. qȝ pro et blandientē .i. applaudētem inceſſere id ē arguere virilibus .i. aſperis verbis. qȝ ꝓ ⁊ inſectabare .i. ꝓſequebaris eam fortunam de noſtro aditu. id eſt de noſtra informatione. prolatis id eſt ꝓnunciatis ſententijs. Uerum pro ſed omnis ſubita id eſt feſtina mutatio non contingit id eſt aduenit ſine quodā conflictu id eſt turbatiōe animoꝝ. ſic id eſt taliter factum eſt ſcȝ de te. vt tu diſceſſeris pauliſꝑ .i. modicum a tua tranquillitate id eſt a tue mentis quiete. ¶ Nota ꝙ ſapientis ⁊ magnanimi eſt contra fortunā ꝯſtanter militare. ⁊ non puſillo animo ſuccumbere. vnde Seneca in libro de clementia dicit. O magnos viros qui maligne fortune ſuccumbere neſciunt. ⁊ aduerſas res ſue virtutis experimenta faciunt. Nam ſm̄ Areſtotelē primo ethicoꝝ. ſapiens ſcit bene ferre fortunam. quia habet ſe ſine vituperio ſicut tetragonū. opus em̄ tetragonū quocunqȝ ꝓijcitur firmiter ſtat. Sic animus ſapientis conſtans ꝑmanet quacunqȝ fortuna imminente. ¶ Nota ꝙ quies animi fit per ſedationem paſſionum. que cauſatur ex inordinatione rōnis cum deliberatione. ſed ſubite mutationes preueniunt deliberationē rationis. ideo mutāt et turbant animū. propter quod dicit ph̄ia. Omnis ſubita mutatio rerū non contingit ſine fluctu animoꝝ

Liber Secūdus

¶ Sed tempus eſt haurire te aliquid ac deguſtare molle atq; iocundum. quod ad interiora tranſmiſſuʒ validioribꝫ hauſtibꝫ viam fecerit. Aſſit igitur rhetorice ſuadela dulcedis. que tunc tm̄ recto calle procedit. cuʒ noſtra inſtituta non deſerit. Cumq; hac muſica lar' noſtri ꝟnacula nūc leuiores nūc ḡuiores modos ſuccinat.

¶ Hic phia tangit oportunitatē medēdi ipſum boetiū dicens. Sʒ tēpus eſt. i. inſtat te boetium haurire .i. recipere ac pro etiā guſtare aliq̄d molle id eſt facile. atq; ꝑ et iocundū. i. delectabile quod leue vel delectabile trāſmiſſum ad interiora. ſ. cui animi fecerit viā validioribꝫ hauſtibꝫ. i. fortioribus remedijs. Igitur pro ergo ſuadela. i. ꝑſuaſio rhetorice dulcedinis id eſt rhetorici ornatus aſſit id eſt preſens ſit. que rhetorica procedit tm̄. i. ſolummō tunc recto calle. id eſt recta via. cum non deſerit id eſt nō derelinquit noſtra inſtituta. i. documenta. Cumq; hac ſcʒ rhetorica muſica. id eſt arithmetica ꝟnacula id eſt famula noſtri laris id eſt noſtre domus ſcʒ aſſit ⁊ ſuccinat. i. decantet. nunc id eſt aliquādo leuiores modos. i. faciliores verſus. ⁊ nunc id eſt aliquādo grauiores. i. difficiliores ¶ Nota ꝙ phia inuitat duas ſciētias ad curationē Boetij. ſcʒ rhetoricā ⁊ muſicam. rhetoricā quidem inuitat rōne proſe in qua vtitur rationibꝫ ꝑſuaſiuis rhetoricis coloribꝫ adornatis ſed muſicam inuitat propter metrum. nam ſicut muſica vtitur arſi ⁊ rheſi. id eſt concordi eleuatione ⁊ depreſſione vocis. Sic ſilr̄ in metro vtimur eleuatione quādo ꝓducte ſyllabe eleuantur. Et vtimur depſſione quādo breues ſyllabe deprimunt' quadā concordātia proporcionali.

¶ Nota ꝙ Tullius dicit in prohemio rhetorice ſue. ꝙ eloquētia ſine ſapientia plerūq; obeſſe poteſt. nunquā autē prodeſſe. cum igitur rhetorica ſit ſciencia eloquendi ornate. ipſa nō prodeſt ſine ſapiētia. ideo dicit phia ꝙ rhetorica tunc procedit recto calle quādo non deſerit noſtra inſtituta. que ſunt inſtituta ⁊ documenta ſapientie.

¶ Quid eſt igitur o homo quod te in meſticiam luctumq; deiecit: Nouum credo aliquod inuſitatumq; vidiſti Tu fortunam putas erga te eſſe mutatam. erras. Hij ſemꝑ eius mores ſunt Iſta natura ſeruauit circa te propriam potius in ipſa ſui mutabili

¶ Hic phia adhibet Boetio leuia medicamenta. Ubi nota ꝙ leuia medicamēta ſiue remedia dicuntur ratiōes ſumpte ſm̄ ꝯmunē hominū vſum. ꝑſuadētes non eſſe dolendū de aduerſitate fortune Remedia autē validiora ſunt rōnes que ſunt cōtra cōmunem hominū opnio-

tate cōſtantiam Talis erat cum blan
diebatur. cum tibi falſe illecebris feli
citatis alluderet. Deprehendiſti ceci
numinis ambiguos vultus: que ſeſe
adhuc velat alijs tibi tota prorſus in
notuit.

nem oſtendētes quid ſit
ſummū bonū. ⁊ in quo
conſiſtat. et quō ad ipm
pueniatur. ⁊ ꝙ mali ſint
impotētes ⁊ boni poten
tes. ⁊ ſimilia. Primo er
go oſtendit philoſophia
non eſſe dolendū de for
tuna. quia ſuat ꝓpriam
naturam circa ipſum. et
hoc oſtendit quinqꝫ rōni
bus pſuaſiuis. ſecundā ponit ibi Si probas. terciam ibi An vero. quar
tam ibi Q; ſi nec. qntam ibi Poſtremo equo ⁊c. Prima ratio talis eſt.
Nullus in meſticiam vel luctum deijcitur niſi propter aliquod nouum ⁊
inuſitatum. ergo eius mutatio nullum debet deijcere in dolorem. Dicit
ergo in littera. Igit o homo id eſt tu boeti. quid eſt illud quod deiecit. id
eſt proſtrauit te in meſticiam. qꝫ pro et luctum. ego phia credo ꝙ tu boe
ti vidiſti aliquid nouum. qꝫ pro et inuſitatum id eſt inconſuetū ſupple cō
tingere circa te. Tu boeti putas id eſt eſtimas ipſam fortunā eſſe muta
tam id eſt pverſam a ſua natura erga .i. circa te. erras id eſt falſe eſtimas
qꝛ hij ſemp ſunt eius mores. Iſta eſt natura eius. ꝙ nunc ſit aduerſa nūc
pſpera. ipſa fortuna ſeruauit circa te potius ꝓpriam cōſtantiam in ipſa ſui
mutabilitate. quia mutatio fortune eſt ſua conſtantia. Talis eīn erat ſcꝫ
mutabilis cum tibi blandiebatur id eſt adulabatur. cum tibi alluderet il
lecebris id eſt delectationibꝫ falſe felicitatis id eſt pſperitatis. tu dephen
diſti id eſt cognouiſti ambiguos vultus id eſt dubias facies ceci numinis
id eſt cece dee fortune. que ſcꝫ fortuna adhuc velat id eſt occultat ſeſe id ē
ſeipſam alijs hominibꝫ. tamē appellando eis proſperitate ipſa tibi tota in
notuit id eſt manifeſta eſt prorſus id eſt omnino. ſcꝫ proſperitate ⁊ aduer
ſitate ¶ Nota ꝙ illecebra bre eſt delectatio carnalis illicita hominē
alliciens. licet etiā inueniatur pro quacūqꝫ alia delectatione ¶ No
ta ꝙ ſicut beſtia vel auicula vel piſcis delectatiōis ſpe decipitur. ſic homo
delectatione pſperitatis fortune fallaciter irretitur. vñ Seneca viij. epla.
Clamo vitate quecunqꝫ caſus tribuit ad omne fortuitū bonum ſuſpicio
ſi pauidiqꝫ ſubſiſtite. nam fera ⁊ piſcis ſpe aliqua oblectante decipitur

¶ Nota ꝙ delectatiōes fortune ſunt falſe. nam ſm Auguſtinū pro
ſpera huius mundi aſpitatem habent veram. iocunditatē falſam. certū
dolorem. incertam voluptatē. ¶ Nota ꝙ philoſophia appellat for
tunam cecum numen. Huguitio eīn dicit ꝙ numen eſt virtus dei vel ip
ſe deus. vel dei poteſtas aut maieſtas. hic autē accipitur pro dea. quia an
tiqui fortunā colebant pro dea ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit fortunā eſſe
cecam. dicit Tullius in libro de amicicia. Fortuna vt medicus ignarus
multos excecauit. nō ꝙ ipſa ceca ſit. ſed eos cecos plerūqꝫ efficit quos cō
plexa eſt ¶ Nota ꝙ fortuna antiqtus depingebat duplici fronte. ſ. cal
ua ⁊ capillata. per caluā deſignādo aduerſitatē. p capillatā pſperitatē. er
go dicit phia (dephendiſti ambiguos vultus fortune)

¶ Si probas vtere moribus. ne querarꝭ. Si ꝑfidiam ꝑhorreſcis. ſperne atq̧ abÿce ꝑniciosa ludentem Nā que nunc tibi eſt tanta cauſa meroris hec eadem trāquillitatis eſſe debuiſſet. Reliquit em̄ te. quā non relicturā nemo vnquā poterit eſſe ſecurus

¶ Hic ponit ſcdam rōnem que talis eſt. De illi⁹ amiſſione nō eſt dolendum quod eſt ꝑnicioſuꝫ. ⁊ quo habito homo nunq̄ eſt ſecurus. fortuna eſt hm̄ōi. vt tangit in lrā. ergo ⁊c̄. Dicit ergo Si probas. i. approbas fortunā vtere moribꝫ ei⁹ ne queraris. i. ꝯqueraris ſi ꝑhorreſcis. i. ꝑtimeſcꝭ ꝑfidiam eius. ſperne atq̧ abÿce fortunā ludentē. i. ludendo inferentē tibi ꝑnicioſa. i. damnoſa. nā fortuna que nūc eſt tibi cā tanti meroris ꝑ ſui abſentiā. hec debuit eſſe tibi cauſa trāquillitatis. i. ſecuritatꝭ ꝑ ſui preſentiā ſꝫ non fuit. em̄ ꝓ quia fortuna reliquit te. quā non relicturā nemo vnquā poterit eſſe ſecurus ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit ꝑnicioſa ludentē dr̄ Seneca Ludit fortuna cuꝫ ſuis moribꝫ. ⁊ q̄ dedit aufert. ⁊ q̄ abſtulit reddit nec vnquā tutus eſt illam expiri q̄ꝫ cum locū iniurie nō habet ¶ Nota ꝙ ſecuritas maxime hominē delectat. ꝓpter qḋ eſt apperēda. vn̄ Seneca vi. ep̄la. Nec res me vlla delectabit. licet ſit eximia ⁊ ſalutaris. q̄ꝫ ꝙ mihi vni ſecurus ſum ¶ Nota ꝙ ꝓſperitas fortune nō reddit hominē ſecurum. qꝛ dicit Seneca Munera fortune amica putatis. inſidie ſunt. quiſquis vr̄m tutā vitam agere volet. q̄ꝫ plurimū poteſt fortune beneficia deuitet. in quibꝫ miſerrimi falluntꝰ. habere putamus honores. in p̄cipitia curſus iſte deducit ¶ Nota Senecā in libro de remedÿs fortuitoꝝ. Exonerauit te fortuna ſi intelligis. ⁊ in tutiori loco poſuit. damnū putas. remedium eſt. clamas ꝙ opibꝫ expoliatus es. tuo vicio iſta tibi iactura tam grauis eſt. nō tam moleſte ferres ſi tanq̄ꝫ ꝑditurus habuiſſes.

¶ An vero tu p̄cioſam eſtimas abituram felicitatē. Et chara tibi eſt fortuna preſens. nec manendi fida. ⁊ cuꝫ diſceſſerit allatura merorem.

¶ Hic ph̄ia ponit terciam rōem que talis eſt. Illud nō eſt putādū precioſum ⁊ carū quod nō eſt manſurū. ⁊ ſuo receſſu eſt afflicturū. ſꝫ fortuna eſt hm̄ōi. ergo nō eſt reputāda precioſa ⁊ cara. ⁊ per ꝯn̄s nō eſt dolendū de eius amiſſione. nec gaudendū de eius poſſeſſione Vn̄ dicit in lrā. Vero ꝓ ſed. an tu eſtimas felicitatē abituram. i. receſſuram ſupple p̄cioſam. ⁊ fortuna preſens eſt cara tibi. nec eſt fida manendi. ⁊ cum diſceſſerit eſt allatura. i. adductura merorem. quaſi di. nō debēt eſtimari precioſa ¶ Nota ꝙ appellat fortunam felicitatē. quia ſm̄ Areſtotelē fortuna vel eſt felicitas vel eſt ꝓxima felicitati. Unde in libro de bona fortuna dicit Areſto. ꝙ non cōtingit eſſe felicem ſine rebus exterioribꝫ. quaꝝ fortuna eſt domina. ⁊ hoc eſt intelligendum de felicitate politica ⁊ non ſpeculatiua. que conſiſtit in actu ſa-

pſentie ¶ Nota ꝙ fortuna diſcedens inducit merorem. quia dicit Seneca in libro de tranquillitate animi. Letiores reliquit quos fortuna nūquā reſpexit ꝙ̄ mors deſeruit. ⁊ Boetius poſtea dicit. ꝙ infeliciſſimū genus infortunij eſt fuiſſe felicem

¶ Et ſi nec ex arbitrio retineri po/teſt. ⁊ calamitoſos fugiēs facit. Quid eſt aliud fugax ꝙ̄ future quoddā calamitatis indicium. Neqꝫ enī qđ ante oculos ſitum eſt. ſuffecerit intueri. Rerum exitus prudentia metitur. eademqꝫ in alterutro mutabilitas. nec formidandas fortune minas. nec exoptādas facit eſſe blandicies

¶ Hic ponit q̄rtam rōnem que talis eſt. Illud qđ eſt indiciū future miſerie. nec eſt carū nec precioſum. nec ꝑ ꝯñs de ipſo eſt dolendū. ſed fortuna eſt hmōi. ſicut tangit in lrā. Unde dicit. ꝙ fortuna ſi nec pt retineri. i. haberi ex arbitrio. i. ſm voluntatē. ⁊ ipſa fugiēs. i. recedens facit calamitoſos. i. miſeros qđ aliud ē fortuna fugax ꝙ̄ quoddam indiciū. i. ſignū future calamitatꝭ. i. miſerie. enī ꝓ qꝛ neqꝫ ſufficit intueri. i. inſpicere illud qđ ſitum eſt. i. poſitū eſt ante oculos. i. quod pñs eſt. Uerum ꝓ ſed prudētia. i. homo prudens metitur. i. menſurat exitus. i. fines reꝝ. ꝙ ꝓ et eadē mutabilitas. i. inſtabilitas in alterutro. i. in aduerſitate vel ꝓſperitate. nec facit minas. i. inſidias fortune eſſe formidādas. i. timēdas. nec facit blandicies eſſe exoptādas. i. deſiderādas ¶ Nota ꝙ calamitas eſt miſeria cum aliq̄s nihil habꝫ nec in re nec in ſpe. ⁊ eſt dicta a calamo. qui eſt vacuus ⁊ inanis ¶ Nota ꝙ nō ſufficit ſolum intueri pñtia. ſed etiā futura. qꝛ licet qñqꝫ ꝓma ſalua fiant indicia. vltima tñ alterius ſaporis inquinamēta ꝑmanebūt. hec in fine de diſciplina ſcholariū Et tullius ſcđo rhetorice dicit Errant qui in ꝓſperis oīs impetꝰ fortune putāt effugiſſe ſapiēter cogitant. q̄ in tꝑibꝫ ꝓſperis cauſas aduerſas reformidant. Et Seneca in de q̄tuor virtutibꝫ cardinalibꝫ dicit Si prudēs es animus tuꝰ tribꝫ tꝑibꝫ diſpenſet. pñtia ordina. futura prouide. ⁊ ꝓterita recordare. Nam qui nihil de ꝓterito cogitat perdit vitā. Qui nihil de futuro premeditat per omnia incautus incedit pone ante aīm tuū mala futura ⁊ bona. vt iſta poſſis ſuſtinere ⁊ illa moderari. et Ganfredus in poetria ſic dicit Exemplo ſyrenes habe. docearis in illis. Sub meliore ſtatu ſꝑ peiora cauero: Nulla fides reꝝ ſeq̄tur poſt mella venenū Et claudit nox atra diem nebuleqꝫ ſerenū

¶ Poſtremo equo animo toleres oportet quicq̄d intra fortune aream geritur: cū ſemel iugo eius colla ſum

¶ Hic ponit q̄ntam rōem que talis eſt. Quicūqꝫ alterīꝰ iugo ſe ſummittit oportet ꝙ mores eius patienter ſuſtineat.

miſeris Qꝰ ſi manendi abeundiqꝫ ſcribere legem velis ei. quam tu tibi dominā ſponte elegiſti Nonne iniurius fueris ꝛ impatiētia ſortē exacerbabis quam ꝑmutare non poſſes

ſed homo affectione tēpaliū ſummittit ſe iugo fortune. ergo oportꝫ ꝙ mores fortune patiēter tolleret. Vñ ſicut iniuſte agit ꝗ vult imponere legem dñe ſue. ita volens imponere legem fortune agit iniuſte. Hanc rōnem ꝑendit in lrā. Secundo declarat ſuum dictum ꝑ quedā ſimilia. ibi Si ventis. Poſtremo. i. vltimo dicam ꝙ oportet vt tu toleres. i. patiaris equo animo. i. conſtanti animo. quicquid geritur. i. fit intra aream fortune. i. intra mundū cum ſemel ſummiſeris. i. ſubiugaueris colla ſcꝫ tua iugo fortune appetendo tpalia tanqꝫ premia tuoꝝ meritoꝝ. ꝙ pro ſed ſi velis ſcribere. i. ſcribendo imponere legem manendi ꝛ abeundi ei quā tu tibi dominā ſponte elegiſti. nonne fueris iniurius. ꝛ impatientia. i. ꝑ impatiētiam tuam exacerbabis. i. argues ſortem. i. fortunā quam non poſſis permutare ¶ Nota ꝙ phia mundum appellat aream fortune. quia ſicut in area triturando torquent manipuli. ſic fortuna in mundo torquet homines nunc ꝓſperitate nunc aduerſitate rotando ¶ Notandū circa hoc ꝙ dicit (nonne iniurius fueris) ꝙ iuſticia eſt libertas animi tribuēs vnicuiqꝫ quod ſuū eſt ſm ſuam dignitatē. ſcꝫ deo amorem ꝛ obedientiā. maiori reuerentiā. pari concordiā. ꝛ minori diſciplinā. Si ergo famulus vellet imponere legem domine ſue. cui tenetur exhibere reuerentiā. oparetur ꝯtra iuſticiā ¶ Nota ꝙ ꝗcunqꝫ afficitur bonis exterioribꝫ ꝛ mutatur ſm mutationē eorum dꝫ eſſe ſubiectus fortune. ꝛ colla ſua iugo eiꝰ ſummittere. quia fortuna eſt domina bonoꝝ exteriorum. Talis aūt fuit Boetius. ergo iniuriabatur fortune volens ſibi imponere legem manendi ꝛ recedendi

¶ Si ventis vela cōmitteres non quo voluntas peteret. ſed quo flatus impellerent ꝓmoueres. Si aruis ſemina crederes. feraces inter ſe annos ſterileſqꝫ penſares Fortune te regendum dediſti. domine moribꝫ oportet obtemperes. Tu vero voluentis rote impetum retinere conaris. At omnium mortaliū ſtolidiſſime ſi manere incipit. ſors eſſe deſiſtit.

¶ Hic probat dictū ſuum per ꝗdam ſimilia ſcꝫ ꝙ fortūa nō ſit in poteſtate hominis. ꝛ dicit. Si cōmitteres vela vētis tu ducereris nō quo voluntas tua peteret. i. deſideraret. ſed quo flatus vēti te pelleret. ſi crederes. i. cōmitteres ſemina aruis. i. agris tu penſares. i. iudicares annos feraces. i. fertiles. qꝫ ꝓ et ſteriles inter ſe. ita ꝙ nō hñs illos annos in poteſtate tua. a ſimili tu de

diſti te regendum fortune. oportet ꝙ obtemperes .i. obedias moribꝰ domine. Vero ꝓ ſed tu conaris .i. laboras retinere impetum .i. curſum voluentis rote .i. mobilis fortune. ⁊ fruſtra laboras. O ſtolidiſſime .i. ſtultiſſime omniū mortalium neſcis tu ꝙ ſi ſors .i. fortuna incipit manere .i. ſtabilis eſſe ꝙ tūc deſinit .i. deſiſtit eſſe ſors. Sicut eñ non ſimul ſtant ꝙ aliqͣs ſit homo ⁊ non ſit rōnalis. ſic non ſtant ſimul ꝙ ſit fortuna ⁊ nō ſit mutabilis ¶ Nota ꝙ ſicut cōmittens velum vento. amplius non eſt in poteſtate ſua duci quo voluerit. ſed ſm̄ impetum venti ducitur. ⁊ ſicut committens ſemina agro nō eſt in poteſtate eius ꝙ ꝓueniant anni fertiles vel ſteriles. ſic a ſimili qui cōmittit ſe fortune non eſt in poteſtate ſua vt habeat fortunā ꝓſperam vel aduerſam. ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit (voluētis rote) ꝙ antiqͣtus fortuna depingebatꝛ cum rota hac rōne. Nam in rota ſunt quatuor diuerſitates. vna pars eſt ſumma. alia infima. tercia qua de ſummo deſcēditur ad ymum. quarta qua de ymo aſcenditur ad ſummum. Sił'r in hominibꝰ inueniūtur q̄tuor varietates. quidam eñ ſunt in ſumma ꝓſperitate. tales ſunt eleuati in rota fortune Alij ſunt in ſumma aduerſitate. tales iacent deiecti ſub rota. Tercij declinant de ꝓſperitate in aduerſitatem. ⁊ tales deſcendunt de ſummitate rote Quarti procedunt de aduerſitate in ꝓſperitatem. et tales aſcendunt rotam fortune. Unde eleuatus in rota fortune dicit (glorior elatus) deſcendēs dicit (deſcendo mortificatus) deiectus dicit (infimus axe rotor) ſed aſcendēs dicit (letus ad alta vehor) ¶ Nota ꝙ natura non aſſueſcit in ꝯtrariū nam ſi lapis milleſies ꝓijciatur ſurſum non aſſueſcit aſcendere ſurſum. cū ex natura ſua ſemꝑ deſcendat. Sicut ergo eſſet ſtolidiſſimus qui laboraret auferre alicui ſuam naturam. vel quod ſibi naturaliter ꝓprium eſt. ſic ſtolidus eſt qui laborat fortune auferre mutabilitatē que eſt eius natura ergo dicit phīa At omniū mortalium ſtolidiſſime ⁊c.

¶ Metrum primū libri ſecundi

Hec cū ſuꝑba deterit vices dextra
Et eſtuātis more fertur euripi
Dudū tremendos ſeua proterit reges
Humileq; victi ſubleuet fallax vultū
Nō illa miſeros audit. haud curat fletꝰ
Ultroq; gemitus dura q̄s fecit ridet
Sic illa ludit: ſic ſuas probat vires
Magnūq; ſuis monſtrat oſtentum
Si q̄s viſatꝛ vna ſtratus ac felix hora

¶ Hic incipit ꝓmū metrū huius ſecūdi. qd̄ dr̄ hyponauticū ab inuētore. q̄r labor nautaꝝ cantu hmōi metri ſubleuatꝛ. ⁊ dr̄ metrū iambicū a pede ꝑdominātę. eſt āt iābꝰ pes ꝯrius trocheo ꝯſtans ex ꝓma breui et vltia longa. ⁊ dr̄ metrū trimetrū licet eñ hoc metrū habeat ſex pedes. tñ ꝯputando duos pedes ꝓ metro erit metrum trimetrū. in q̄ metͦ phīa deſcribit

mores fortune dicens. Cum hec ſcʒ fortuna verterit vices.i.alternatiões pſperitatis ⁊ aduerſitatꝭ ſupba dextra. ⁊ cum fertur more euripi .i.maris eſtuantis.i.inundātis.tunc fortuna ſeua.i.crudelis ꝓterit.i.ↄculcat reges ducū tremendos .i. metuēdos.⁊ ipſa fallax ſubleuat de aduerſitate hu-milē vultum victi.i.depreſſi.nec ipſa audit fletus nec curat miſeros.i.pau peres.et ipſa exn̄s dura q̄ꝛ non flectiꝛ ad voluntatē hoīm.ridet.i. deridet vltro.i.ſpontanee gemitus miſeroꝝ q̄s fecit.ſic illa ludit.ſic ꝓbat .i. expi-tur ſuas vires.⁊ ipſa mōſtrat ſuis magnū oſtentū.i.miraculū.ſi quis viſaꝛ vna hora ſtratus.i.aduerſitate depſſus.⁊ felix.i. ꝓſperitate eleuatus.q.d. fortuna videtur exhibere ſuis.i. hoībꝫ qui bonis eius inhiāt magnū mira culū.qn̄ ſcʒ aliq̄s ſubito videtur mutari de aduerſitate in ꝓſperitatē.⁊ ecō uerſo ¶ Nota ꝙ fortuna dꝛ ſupba.eo ꝙ nullū vereꝛ. nec aduertit ꝓbi-tatē nec maliciā alicuiꝰ.et ſi vocaꝛ more ſupboꝝ obaudit. ¶ Nota ꝙ euripus ſm aliq̄s eſt ventus turbinis.⁊ dꝛ euripus q̄ſi eurus rapidus.et eſt eurus noⁿ venti.ſm alios aūt ⁊ forſan meli⁹ Euripus eſt brachiū vel ſinus maris.cuiꝰ decurſus ē incertus.⁊ ꝓpter incertitudinē ſui curſus fre quēter piclitanꝛ ibi naues Et dꝛ ab eu q̄d eſt bonū ⁊ ripa.q̄ſi bona ripa ꝑ ↄtrariū. Sicut ḡ curſus euripi eſtuātis eſt incertus.ſic ⁊ mutabilitas for tune ¶ Nota ꝙ de opatiōe fortune q̄liter hos eleuat ⁊ hos deprimit loq̄tur Alanus in anticlaudiano dicēs. Precipitē mouet illa rotam mo tuſq̄ laboꝝ. Nulla quies claudit.nec ſiſtūt ocia motu. Hos premit.hos eleuat.hos deīcit.erigit illos Cogit ⁊ in varios homies deſcēdere caſus Et ſamarieſis alꝰs paup Henricꝰ Quicq̄d agas. quicq̄d dicas.quicq̄d patiaris. Nō facis vt retrahas q̄ mea dextra trahit. Sic ego primatū ve nerandaq̄ ſceptra tenebo Et pro velle meo mel tibi felq̄ dabo

¶ Hic incipit proſa ſe-cūda huiꝰ ſecūdi. in qua phia probat boetio nō eſſe cōquerendū de for-tuna.q̄ꝛ nihil ſibi abſtu-lit.⁊ introducit fortunā alloquentē boetium Et diuidiꝛ.quia pmo ꝑſua-det boetio introductionē fortune. Scdo introducit eam.ibi Quid tu o homo. Primo phia dicit. o boeti.ego phia vellem tecum pauca agitare .i.diſcutere verbis ipſius fortune. Tu vero animaduerte an ius.i. iuſticia poſtulet hoc ¶ Nota ꝙ ſimilitudo orōnis qn̄q̄ generat faſtidium ideo qn̄q̄ ipſam oportet mutare. vn̄ Tullius iiij.libro rhetorice dꝛ Ser-monē in dicendo ↄmutari oportet. vt facile ſacietas varietate vitetur. iō phia hic variat orōnem per introductionē noue perſone vtendo proſopo peia.que figura à Tullio vocatur cōformatio. Perſuadet igitur philoſo phia boetio introductionē fortune dicens Vellem aūt ⁊c̄.

¶ Proſa ſecunda libri ſecundi

Vellem autē pauca tecū fortu ne ipſius verbis agitare. Tu igitur an ius poſtulet aīaduerte

¶ Hic phia introdu-ciꝛ fortunā alloquētem

¶ Quid tu hō reā me q̄tidianis agis

Proſa ſecunda

querelis. quã tibi fecimus iniuriaȝ. q̄ tibi tua detraximus bona Quouis iudice de opum dignitatũq; mecũ poſſeſſione ꝯtende Etſi cuiuſq; mortaliũ ꝓprium quid hoꝝ eſſe monſtraueris. ego iam tua fuiſſe que repetis ſponte ꝯcedam. Cũ te de matris vtero natura ꝓduxit nudum rebus omnib⁹. inopẽq; ſuſcepi. meis opib⁹ foui. ⁊ qđ te nunc impatiẽtem noſtri facit. fauore prona indulgẽtius educaui. omniũq; mei iuris ſꝫ affluentia ⁊ ſplendore circũdedi Nũc mihi retrahere manũ libet. habes grãm veluti vſus alienis. nõ habes ius q̄rele. tãq; pſus tua pdideris. Quid igiť ingemiſcis. nulla tibi a nobis ẽ illata violẽtia. opes. honores. ceteraq; taliũ mei ſũt iuris Dominã famule cognoſcunt: mecum veniunt: me abeũte decedũt. Audacter affirmẽ ſi tua forent que amiſſa ꝯq̄reris nullo modo perdidiſſes

Boetiũ q̄ oñdit q̄rimoniã ipſius eẽ iniuſtaȝ. q̄a nihil ſibi abſtulit. Primo ergo fortuna oſtẽdit ꝙ nihil boetio iiuſte abſtulit. ſcđo qñ rñſionem boetij excludit ibi. An tu mores. pmo facit qđ dictũ eſt. ſcđo rñdet tacite q̄ſtioni ibi. An ego. Primo đt fortũa ad boetiũ O tu hõ q̄d agis. i. vexas vel facis me ream quotidianis. i. aſſiduis q̄relis. q̄ſi diceret. facere nõ deberes. Quã tibi fecimus iniuriã. q̄ſi diceꝛ nullã. Que tua bona tibi detraximus. q̄ſi diceret nulla Cõtẽde mecũ in iudicio de poſſeſſione opũ ⁊ dignitatũ corã q̄cũq; iudice. ⁊ ſi mõſtraueris aliq̄d eſſe ꝓpriũ horũ bonoꝝ cuiuſq; mortaliũ ego ſpõte ꝯcedã tibi ea q̄ repetis fuiſſe tua. ꝙ aũt nõ ſint tua nec alicuius hoĩs ꝓpria. probo tibi. q² cũ natura ꝓduxit te de vtero matrꝭ ego ſuſcepi te nudũ ⁊ inopeȝ. i. carentẽ oĩbus reb⁹. ⁊ foui te meis opib⁹. ⁊ ego ꝓna. i. ꝓmpta educaui. id eſt nutriui te indulgẽti⁹ id ẽ clemẽtius fauore. id eſt grã mea. qđ te nũc facit impatiẽtẽ noſtri. i. cõtra nos. quia ſi boetius a principio nõ fuiſſet nutritus proſperitate fortune nõ fuiſſet ĩpatiens de amiſſione eius Et ſubdit. Ego circũdedi te affluentia ⁊ ſplendore omniũ bonoꝝ que ſꝫ mei iuris. i. ptãtis. nũc aũt libet. i. placet mihi retrahere manũ. tu habes gratiam id eſt mihi referre g̃tes. tãq; vſus alienis nõ habes ius querele tãq; tua pdideris. Quid igiť ingemiſcis querulando. nulla tibi a nobis illata eſt violentia. opes. honores ⁊ cetera taliũ ſunt mei iuris. id eſt poteſtatis. ⁊ famule mee ſcꝫ honores ⁊ poteſtates recognoſcũt me dominã. mecũ veniũt

mecū receꝺunt. audacter affirmē ſi tua forēt que ꝯquereris amiſſa. nullo modo ea ꝑdidiſſes ¶ Nota ꝙ tota rō fortune in hoc ꝯſiſtit. Nulli manet rōnabilis qrimonia de eo ꝙ nihil alioꝝ aufert. ſed ꝓpria ꝓ ſuo libito diſpoſuit. ſed fortuna nihil abſtulit qꝺ erat boetij. ſꝫ ꝓpria diſpoſuit ꝓ ſuo libito. ḡ ⁊c. ¶ Nota de hoc ꝙ ꝺr. q̄ tibi tua. Sen̄. ꝺr in de remedijs Nō eſt tuū qꝺ fortuna fecit eſſe tuū. Alienū eſt om̄e ꝗcquid optādo euenit. ⁊ nihil ipſius ꝓpriū putari licet quod eripi poteſt ¶ Nota qꝛ hō producit nudus ex vtero matris. ꝑ h̄ innuit magna eius miſeria. ſi em̄ hō nudꝰ naſceret ⁊ nullo indigeret. minus eſſet miſer. ſed qꝛ nudus naſcitur nihil poſſidens ⁊ pluribꝫ indigens. iō magis miſer eſt. vn̄ paup̄ Henricus Primitus in mundo tecū tua q̄nta tuliſti. Nudus eras p̄mo. ⁊ poſtea nudꝰ eris ¶ Nota ꝙ bona exteriora nō ſtꝫ ꝓpria hoīs. qꝛ ꝺr Sen̄. Nihil ꝓpriū dicas qꝺ mutari pt̄ fortuna. Repoſcit qꝺ dedit donū. qꝺ dari potuit auferri potuit. ⁊ qꝺ fortuna nō dedit non eripit

¶ An ego ſola meū ius exercere ꝓhibeoꝛ. Licet celo ꝓferre lucidos dies. eoſdēqꝫ tenebroſis noctibꝫ ꝯdere. Licet anno terre vultū nūc floribꝫ frugibuſqꝫ redimiri. Nūc nimbis frigoribꝫqꝫ ꝯfundere. Jus ē mari nūc ſtrato eq̄ reblādiri. nūc ꝓcellꝭ ac fluctibꝫ inhorreſcere. Nos ad ꝯſtantiā nr̄is moribꝫ alienā inexpleta hoīm cupiditas alligabit. Hec nr̄a vis eſt. hūc ꝯtinuū ludū ludimus. rotā volubili orbe verſamus. infima ſummis. ſumma īfimis mutare gaudemus. Aſcende ſi placꝫ ſed ea lege ne vti cū ludicri mei ratio poſſet deſcendere. iniuriam putes

¶ Hic rn̄det tacite q̄ſtioni. Diceret aliq̄s fortuna. licꝫ bona exꝉiora ſint tua tn̄ poſtq̄ ea hoī ꝯtuliſti nō deberes āpliꝰ auferre. Huic q̄ſtioni rn̄dꝫ fortuna dicēs. ꝙ h̄ eēt ꝯ̄ ius ⁊ ꝯ̄ naturā ſuā quaꝫ nullus dꝫ ſibi auferre. immo dꝫ vti ſic̄ ⁊ cetere res vtunꝉ ſua natura. vn̄ ꝺr Nūq̇d ego ſola ꝓhibeoꝛ exercere ius meū. cū oīa alia exerceāt naturā ſuā. qꝺ declarat. qꝛ licꝫ. i. licitū ē celo ꝓferre lucidos dies ⁊ eos ꝯdere. i. abſcōdere tenebroſis noctibꝫ. et licet anno redimire. i. ornare vultū. i. ſupficieꝫ terre. nūc. i. aliq̄n floribꝫ. ſic in vere. nūc frugibꝫ ſic̄ in eſtate nunc ꝯfundere eam nimbis. i. pluuijs ⁊ frigoribꝫ ſicut in autūno et hyeme. Jus. i. natura eſt mari. nūc. i. aliquādo. ſ. tp̄e ſereno blandiri. id eſt blandū eſſe. eq̄re ſtrato. i. pacificato. ſed tp̄e tēpeſtatis inhorreſcere. id ē horridū apparere procellis ac fluctibꝫ. i. inundationibꝫ. nūquid inexpleta. id eſt inſaciabilis cupiditas hoīm alligabit nos ad ꝯſtantiam alienā noſtris moribus. q̄ſi diceret. non. etem̄ hec eſt noſtra vis. i. naturalꝭ poteſtas hunc ludū continue ludimus. rotā verſamus volubili orbe. i. veloci circu-

latione. ⁊ nos gaudemus mutare infima. i. aduerſa ſummis. i. proſperis. ⁊ ſummā infimis. i. proſpera aduerſis. Tu boeci aſcende rotā noſtram ſi placet. ſed ea lege. i. ꝯditione. vti ne putes tibi fieri iniuriā ſi ꝯtingit te deſcendere. cū ratio mei ludicri. i. ludi iocoſi hoc poſcat ¶ Nota ꝙ qlibꝫ res in ſua naturali operatione delectatur. fruſtra ergo laborat q̇ naturā rei auferre conatur. cū natura non aſſueſcat ꝯtrariū. vñ paup Henricus. Nonne ſua licite q̇uis ſic vtitur arte. Quod ſibi ſors dederit vtitur oīs hō. Miles equis. piſcator aq̇s. ⁊ clericus hymnis. Nauta fretis. pugiles marte. poeta metris. Ruſticus arua parat. numerat mercator auarus. Virgo legit flores. ſtult⁹ amator amat Semīat in ſpinis nature iura retractās ¶ Nota ꝙ dicit cupiditatē hominū eſſe inexpletā. qꝛ dit Ariſto. ij. politicoꝝ. Infinita eſt concupiſcētia hoīm. ad cuius repletionem multi viuūt Et Auicēna. xvi. ep̄la. Naturalia deſideria finita ſunt. ex falſa aūt opinione naſcentia vbi deſinant non habent. ⁊. lxuij. epiſtola. Oīa aliq̇s cōtemnere poteſt. oīa aūt habere non poteſt.

¶ An tu mores ignorabas meos Neſciebas Creſū regē lydoꝝ Cyro pauloañ formidabilē. mox deiñ miſerandū rogi flāmis tradito miſſo celit⁹ imbre defenſum: Nū te ꝑterit Paulū pſi regis a ſe capti calamitatib⁹ pias impēdiſſe lachrymas. Quid tragediarū clamor aliud deflet. niſi indiſcreto ictu fortunā felicia regna vertentē. Nōne adoleſcētulus ayon eyo cyot. id ē duo dolia vini. alteꝝ qdē malū. aliud aūt bonū in Jouis limine iacere didiciſti. Quid ſi vberi⁹ de bonoꝝ pte ſūpſiſti. Quid ſi a te nō tota diſceſſi. qd ſi hec ipſa mei mutabilitas iuſta tibi cā eſt ſperande meliora. tñ ne aīo ꝯtabeſcas. Et intra cōe oībus regnū locatus ꝓprio iure viuere deſideras

¶ Hic fortuna excludit quādā rñſionē Boetij. poſſꝫ eñ dicere boetius. O fortuna ego cōqſtus ſum de tua mutabilitate. quia ignoraui mores tuos. hanc rñſionem excludit fortuna ꝑ plura nota boetio. ex quibꝫ poterat ꝓpēdere mores et ſtabilitatē ſuā et dicit Nūquid tu ignorabas mores meos. qſi diceret nō. Neſciebas qūo Creſus rex lydorum q̇ pꝰus erat formidabil' Cyro regi perſarum: ſꝫ poſtea capt⁹ fuit a Cyro ⁊ traditus ignibꝫ ad cremandū. ſꝫ imbre miſſo celit⁹ fuit defēſus ⁊ euaſit. nūqd etiā ꝑterit te quomō Paul⁹ ꝯſul rhoman⁹ fudit pias lachrymas ſuꝑ calamitatibꝫ. i. miſerijs pſi regis quē captiuauerat Quid eñ aliō deflet clamor tragediaꝝ. i. poematū rephēdentiū vicia hoīꝫ. niſi fortunā ſubuer

tentem felicia regna indiſcreto ictu.i.incerto euentu. Nonne exiſtẽs ado-
leſcentulus didiciſti iacere in lumine.i.in domo iouis duo dolia.vnũ bo-
nũ aliud malum.de quibus oportuit vnũquẽq; intrantẽ guſtare Quid
conqreris ſi vberius de bonoꝝ parce ſumpſiſti. Quid eõ quereris ſi a te nõ
tota diſceſſi. Quid ꝯquereris ſi hec mei mutabilitas eſt tibi iuſta cã ſpe-
randi meliora.i.proſpera.tamen ne pro nõ contabeſcas.i. deficias animo.
et tu locatus infra cõe regnũ oĩbus.i.in mundũ deſideras viuere ꝓprio iu
re.q: hoc eſſe nõ poteſt.vt eximaris a cõi lege hoĩm. ¶ Nota ꝙ cũ Cre-
ſus rex lydorũ eſſet pugnaturus ꝯtra regẽ ꝑſarum ipſe ꝯſuluit Apollinez
de ſucceſſu pene.qui reſpondit ſibi hmõi verſiculo. Creſus perdet alim
tranſgreſſus plurima regna. Alim eſt fluuius quidã. Quem verſiculum
Creſus ſic intellexit.ꝙ Creſus tranſgreſſus alim perdet.i.deſtruet plu
rima regna ipſi⁹ Cyri. Sed apollo ſic intellexit. Creſus trãſgreſſus alim
perdet.i.amittet plurima regna ſua.⁊ hoc ꝯtigit.nã ipſe cuz tranſgreſſus
eſſet alim victus eſt a Cyro ⁊ in ignẽ poſitus.ſed tanta inũdatio pluuie
facta fuit ꝙ extinctus fuit ignis ⁊ euaſit.de quo cũ mltum gloriaret̃.dixit
filia ſua nomine Fauia. O pater expecta vltimũ diem ante quem nõ eſt
gloriandũ. Quadã vero nocte vidit Creſus in ſomno ꝙ eſſet ſuper altã
arborem vbi Iupiter eũ rigabat.⁊ phebus eum ſiccabat. quod ſomniuz
cum retuliſſet filie ſue.reſpondit filia. Tu eris captus a Cyro ⁊ in cruce
ſuſpenſus vbi Iupiter.i.pluuia te rigabit.⁊ phebus.id eſt ſol te ſiccabit.
quod ad vltimũ contigit.ex quo poteſt perpendi mutabilitas fortune
¶ Nota ꝙ Paulus conſul rhomanus miſſus fuit pugnare contra re-
gẽ perſarum q̃ erat ſupbiſſimus hoĩm. Cum aũt ipm deuiciſſet conſide
rans proſperitatem preteritã ⁊ aduerſitatem preſentem eius.motus pie-
tate fleuit ſup ipm ⁊ dimiſit euz. ex quo ſilr ꝑpendit̃ mutabilitas fortune
¶ Nota ꝙ tragedia eſt carmen rephenſiuũ viciorũ incipiens a proſperi
tate.deſinens in aduerſitate. Et dr̃ a tragos grece quod eſt hyrcus lati-
ne.⁊ odos cantus.q: cantus huiuſmõi carminis hyrco remunerabit̃. Inde
dicũtur tragedi poeti q̃ antiq gesta ⁊ facinora ſceleratoꝝ regum luctuoſo
carmine ꝑplo ſpectante.i.reſpiciente ꝯcinnebant ſicut dicit Iſidorus li°
ethimologiaꝝ ¶ Nota Homerus volens oñdere mutabilitatẽ fortu
ne deſcribit in domo Iouis iacere duo dolia vini.vnũ bonum aliud ma-
lũ.et oẽs intrantes domũ de vtroq; oportebat guſtare.ſed quoſdã pl⁹
de bono.quoſdã vero plus de malo. Et hec deſcriptio publice depinge-
batur athenis in tẽplo Iouis.vbi Boetius ſtuduit adoleſcens exñs.ſi-
cut ipſe teſtatur in de diſciplina ſcholariũ. Per domũ aũt iouis homerus
ſignificabat mundũ.ꝑ duo dolia ꝓſperitatẽ ⁊ aduerſitatẽ.⁊ oẽs q̃ viuũt
in mũdo de vtroq; guſtant.q̃dã plus de ꝓſperitate.q̃dã plus de aduer-
ſitate ¶ Nota dr̃ fortunã ſubuertentẽ felicia regna.dr̃ Ganfred⁹ in
poetria. Hoc vnũ ꝑſcire potes ꝙ nulla poteſtas Eſſe moroſa põt.q: res
fortuna ſecũdas Imꝑat eſſe breues.ſi vis exẽpla.priores. Reſpice fortu-
nas.enarrat illa priorũ. Florida proſperitas.minos ſubuertit athenas.
Ilion attrides.magne carthaginis arces Scipio.ſed multi rhomani fuit
alea fati. Tpe verſa breui breuis eſt diſtantia leti. Omis ⁊ meſti nox eſt
vicina diei. Nec aliena docent.⁊ te tua fata docebũt.

Metrum ſecundū

¶ Iſtud eſt ſcōm metrum huius ſecūdi. quod dr̄ aſclepiadiū ab inventore. choriambicū a pede predominānte Quis ſit pes choriābus ꝑus habitū eſt. ⁊ conſtat iſtud metrum ex p̄mo ſpondeo ⁊ duobꝫ choriambis et pyrrhikyo vel iambo. quale metrum eſt illiꝰ hymni Sanctoꝝ meritis inclita gaudia. Secūdū metrum dr̄ ferregratiū ab inuentore cōſtans ex primo ſpōdeo. ſcđo dactilo. ⁊ tercio ſpondeo vel trocheo. In hoc ergo metro fortuna cōqueriť de inexpleta cupiditate hominū. dicens Si copia .i. fortuna quā gentiles deam copie appellabāt pleno cornu fundat hominibꝫ tātas opes quātas arenas verſat .i. voluit pontus .i. mare incitus id eſt cōmotus rabidis flatibꝫ .i. impetuoſis ventis. et ſi fundat tantas opes quot ſidera fulgent in celo edita id ē orta ſtelliferis noctibꝫ. ⁊ ipſa copia nō retrahat manū auferēdo opes. haud pro nō ideo humanū genus ceſſat flere .i. flendo ꝯponere miſeras querelas. ⁊ q̄uis deus prodigus id ē diues multi auri. id eſt ad modū prodigi multū aurum diffundens. ipſe deus libēs excipiat vota hoīm. et ornet auidos id ē cupidos claris honoribꝫ. tñ iam parta .i. acquiſita ⁊ poſſeſſa nil videntur eis. ſed ſeua rapacitas vorās q̄ſita .i. acquiſita pandit id eſt manifeſtat alios hiatus .i. receptacula cupiditatis. Et tunc querit fortuna. que iam frena retentēt, id eſt detineant certo fine cupidinē .i. auariciam hominū precipitē .i. precipitantē hominē cum ſitis .i. deſiderium habendi fluens largis muneribꝫ ardeſcit in homine. ⁊ ideo ille qui trepidus terrore aduerſitatis ⁊ gemens credit ſe egentē

¶ Metrum ſcōm libri ſecūdi

Si q̄ntas rabidis flatibꝫ incitus
Pontus verſat arenas
Aut quot ſtelliferis edita noctibꝫ
Celo ſidera fulgent
Tātas fūdat opes nec rētrahat manū
Pleno copia cornu
Humanū miſeras haud ideo genus
Ceſſet flere querelas
Quāuis vota libens excipiat deus
Multi prodigus auri
Et claris auidos ornet honoribꝫ
Nil iam parta videntur
Sed queſita vorans ſeua rapacitas
Alios pandit hiatus
Que iam precipitē frena cupidinem
Certo fine retentent
Largis cum potius muneribꝫ fluēs
Sitis ardeſcit habendi
Nunq̄ꝫ diues agit q̄ trepidꝰ gemēs
Seſe credit egentem

Ille nunq̃ diues agit·:·vitam ducit ¶ Nota circa hoc ꝙ dr̃ (pleno co/
pia cornu. ꝙ cum Hercules quodã tp̃e luctaret̃ cũ Achilleo. ⁊ achilleus
mutaret ſe in thaurũ. Hercules apprehendẽs ipm̃ p̃ cornu effregit illud
et repletũ pomis ⁊ floribꝫ odoriferis ſacrificauit illud fortune. quod cor/
nu dr̃ fortuna quibuſdã ꝯpinare plenũ. quibuſdã vacuum. quibuſdã ſe/
miplenũ. ſcḋm diuerſum ſtatum pſperitatis ⁊ aduerſitatis hoim̃ ¶ No
ta ꝙ fortuna inuehitur ꝯtra auariciã hoim̃. quod Tullius in libro tuſcu
lanaꝝ queſtionũ dicit. Auaricia ſtudiũ pecunie hꝫ. quã nemo ſapiẽs ꝯcu/
piuit. ea enĩ q̃ſi malis venenis imbuta corpus aĩmqꝫ virilẽ offendit. ipſa
enĩ inſaciabilis manẽs neqꝫ copia neqꝫ inopia minuit̃. Et in eodẽ hoc dr̃
Quid eſt ꝙ multi cupiditate pecunie ferunt̃. quoꝝ ita perturbant̃ animi
vt nõ multũ abſint ab inſania. Et dr̃ Seneca lxxv. ep̃la. Auaricia nunq̃
habet magis malũ niſi ꝙ ingrata eſt. Et lxxiiij. ep̃la. auaros ꝯpat canibꝫ
dicens. Vidiſti aliquẽ canẽ miſſum a dño panis fruſta aut carnis aperto
ore captantẽ. quicq̃d arripit ꝓtinus integrũ deuorat. ⁊ ſemꝑ ad ſpem fu
turi inhiat. Idem euenit nobis. quicq̃d nobis fortuna expectantibꝫ por
rigit. illud ſine omni voluͦtate dimittimus. ⁊ ſtatim ad rapinã alterius eri/
gimur ¶ Nota ꝙ qui credit ſe egentẽ non eſt diues ſꝫ pauper. qꝛ dicit
Seneca p̃ma ep̃la Non q̃ parũ hꝫ ſed q̃ plus cupit pauꝑ eſt. Quid enĩ re
fert q̃ntum illi in arca. q̃ntum in horreis iaceat. ſi alieno hiatu imminet

¶ Nota ꝙ diuitie nõ tollunt auariciã ſꝫ magis augmentãt. vñ Sene
ca. xvi. ep̃la dr̃. Congerãt in te quicq̃d locupletes poſſederũt. vltra p̃ua/
tum pecunie modũ fortuna te ꝓuehat. auro tegat. purpura veſtiat. terrã
marmoribꝫ abſcõdat. accedãt ſtatue ⁊ picture. ⁊ quicq̃d vlla ars elabora/
uit. maiora cupere ab his deſiſtes. vñ Iuuenalis Interea pleno dum tur
get ſacculus ere Creſcit amor nummi q̃ntum pecunia creſcit.

¶ Hic incipit tercia
proſa huius ſecũdi. in q̃
ph̃ia probat Boetium
nõ debere ꝯqueri de for
tuna. qꝛ multa bona ſi/
bi contulit. Et p̃mo in/
quirit ph̃ia quid ſentiat
de dictis fortune. ſecũdo
bona fortune ſibi colla/
ta enumerat. ibi Verũ
tamẽ. Primo oñdit phi
loſophia ꝙ Boetius ni
hil habeat loqui ꝯtra for
tunã. ſecũdo Boetius
reſpõdet. tercio ph̃ia eius
reſponſionẽ approbat. ſi
cut patebit. Dicit p̃mo
Si fortuna loq̃retur te
cũ his verbis pro ſe Pro

¶ Proſa tercia ſecundi libri

HIs igitur ſi pro ſe te cũ fortu
na loq̃retur. quid ꝑfecto cõ/
tra hiſceres nõ haberes. Aut ſi quid
eſt quo querelã tuam iure tuearis. ꝓ/
feras oportet. dabim⁹ dicendi locuꝫ
B Tum ego. ſpecioſa q̃dem iſta ſunt
inquam. oblitaqꝫ rhetorice ac muſice
melle dulcedinis. Tum tm̃ cum au/
diuntur oblectãt. ſed miſeris. maloꝝ
altior eſt ſenſus Itaqꝫ cuꝫ hec auribꝫ

Proſa tercia

inſonare deſierint. inſitus animū me
ror ꝑgrauat. P. Et illa. ita eſt inquit
Hec em̄ nondū morbi tui remedia. ſꝫ
adhuc ꝯtumacis aduerſuꝫ curationē
doloris fomenta quedā ſunt. Nam q̄
in ꝓfundum ſeſe penetrēt. cum tēpeſti
uum fuerit admouebo

fecto ꝓ certe. tu nō habe-
res q̄d cōtra hiſceres .i.
nō haberes vñ apires os
ad rñdendū fortune. at ſi
quid eſt quo tuam que-
relā iure tuearis. oportꝫ
.i. neceſſe ē vt ꝓferas. da
bimus tibi locū dicendi
Tūc boetius reſpondet
Speciosa q̄dē ſunt iſta
q̄ fortuna dixit. ⁊ ſīc ob
lita .i. delinita melle .i. de
lectatiōe rhetorice dulcedinis .ſ. q̄ꝫtum ad ꝓſam. ac ꝑ et muſice dulcedis
ſcꝫ q̄ꝫtum ad metrū. ⁊ tñ tunc delectant aīm meū cum audiunt. ſꝫ ſenſus
.i. ꝑceptio maloꝝ eſt altior .i. ꝓfundior miſeris q̄ꝫ iſta poſſint attingere. q. d
q̄ꝫuis ꝟba fortune ſuꝑficialiter me delectent. tñ ad ꝓfunditatē mei dolo
ris nō attingūt. Itaqꝫ .i. ergo cū hec verba fortune deſierint .i. ceſſauerint
inſonare auribꝫ meis. meror inſitus .i. immiſſus ꝑgrauat aīm meū. Tunc
phīa approbat rñſionē Boetij dicens. Ita eſt. hec em̄ verba fortune non
dū ſunt remedia tui morbi. ſꝫ ſunt q̄dā fomēta .i. lenimēta aduerſum cura
tionē .i. ꝯtra ſanationē ꝯtumacis doloris. nā remedia q̄ penetrēt .i. immit
tant ſe in ꝓfundū ꝑturbationū expellēdo cām radicalē tui morbi. iſta ad
mouebo .i. apponā cum fuerit tempeſtiuū ¶ Nota ꝙ boeti⁹ nihil ha
buit loqui ꝯtra ꝟba fortune. q2 veꝝ dixit. ⁊ ꝯtra veritatē nō eſt loquendū
Nā vero oīa vera ꝯſonāt. ⁊ ꝟitas ſibiipſi atteſtaꝛ ſm Areſto. ¶ Nota
ꝙ hiſco eſt ꝟb[ū] inchoatiuū. ⁊ ꝓfertur ꝑ ſyncopā. q2 regularit̄ diceretur hiaſco
Vñ hiſcere eſt hiatū inchoare. cū ſcꝫ aliq̄s aperit os ¶ Nota ꝙ oblitus
media ꝓducta eſt ꝑti[ci]p[iu]m a ꝟbo obliuiſcor. Sꝫ oblitus media correpta deſcē
dit a ꝟbo oblino is ere. ⁊ oblitus idē eſt qḋ maculat⁹. vñ⁹ Immemor ob
litus notat. oblitus ē maculatus ¶ Nota circa h̄ ꝙ dīt (inſitus meror
aīm ꝑgrauat) q̄ꝫ nō doleret de infortunijs q̄ḋ nulli ꝯtingit niſi aīo multū
eleuato ſuꝑ fortunā. q2 dīt Seneca lxv. epl̄a. plus eq̄ te dolere nolo. ſꝫ vt
nō doleas vix exigere audeo. nulli aūt iſta firmitas aī ꝯtingit niſi multuꝫ
ſuꝑ fortunā eleuato Et ſubdit. illḋ agam⁹ vt iocūda fiat nobis amiſſoꝝ
recordatio. nemo libēter ad id redit quod nō ſine tormēto cogitatur⁹ eſt.
¶ Nota ꝙ ꝑ rhetoricā ⁊ muſicā dulcedinē fortune boetius adhuc nō
fuit reſtitut⁹ ꝟtuti ⁊ ſapie. qḋ atteſtaꝛ eius meror aggrauans aīm. nā ꝟtus
et ſapīa dolorē ⁊ merorē opprimit. vñ Sen̄. lxv. epl̄a. Queadmodū minu
ta luīa claritas ſolis obſcurat. ſic dolores ⁊ meſticias ſapia ⁊ ꝟtus ſua mḡ
nitudie elidit ⁊ opprimit

¶ Verum tñ ne te miſerū exiſtimare
velis. an numeꝝ modūqꝫ tue felicita
tis oblitus es. Taceo ꝙ deſolatū pa
rente ſummoꝝ te viroꝝ cura ſuſcepit

¶ Hic phīa enume
rat bona fortune boetio
collata. rōne quoꝝ non
debuit ſe eſtimare miſe-
rum. et primo enumerat
bona ꝑterita que ipm fe

licem fecerunt. Postea enumerat in quarta pſa bona que ipm in pñti felicem oſtendũt. Primo igitur phia deſcribit felicitatẽ ſuam pteritã. ſecũdo excludit quandã obiectionẽ. ibi Quodſi id circo. Primo enumerat quedã bona cõmunia. ſecundo qdã ſpecialia. ſecunda ibi Preterea libet

Delectuſq; in affinitatẽ principũ ciuitatis quod precioſiſſimũ ꝓpinquitatis genus eſt. prius carus ꝙ̃ proximus eſſe cepiſti. Quis nõ feliciſſimũ cum tanto ſplendore ſocerorum. cũ coniugis pudore. cũ maſcule quoq; proles oportunitate predicauit

Primo dicit. o boeti nõ velis te eſtimare miſerum. nũnqd oblitus es numerum ⁊ moduz felicitatis tue. taceo. i. ptranſeo ꝙ te deſolatũ. i. priuatũ parente. i. patre ⁊ matre. cura ſummorum virorum. i. cõſulum rhomanorum te ſuſcepit. ⁊ tu delectus. i. de alijs electus in affinitatẽ principũ ciuitatis cepiſti prius eſſe carus ꝙ̃ ꝓximus. quod eſt precioſiſſimũ genus ꝓpinquitatis. Quis nõ predicabit te feliciſſimũ cum tanto ſplendore tuorum ſocerorum cum tanto pudore coniugis. i. vxoris. ⁊ cum oportunitate. i. oportuna felicitate maſculine prolis. quaſi diceret. nullus eſt qui nõ iudicauerit te felicem in his ¶ Nota ꝙ triplex eſt genus ꝓpinquitatis. primũ eſt qđ cõtrahitur ex genealogia. ⁊ in tali ꝓpinquitate aliquis ſimul efficitur ꝓximus ⁊ carus. nam frater fratri eſt carus ⁊ ꝓximus Alia eſt ꝓpinquitas que cõtrahitur ex matrimonio. ⁊ vocatur affinitas. et in tali ꝓpinquitate aliquis prius efficitur ꝓpinquus ꝙ̃ carus. Tercia ꝓpinquitas cõtrahitur ex bonis moribus ⁊ virtutib. ⁊ hoc eſt precioſiſſimũ genus ꝓpinquitatis et in tali ꝓpinquitate aliquis prius efficitur carus ꝙ̃ ꝓpinquus. ⁊ ſic boetius prius factus fuit rhomanis principib carus rõne virtutis. ꝙ̃ propinquus matrimoniũ cõtrahendo cum eis ¶ Nota ꝙ philoſophia dicit boetium fuiſſe felicem ſplendore ſocerorum ſuorum in plurali numero. cum tamẽ non habuerit niſi vnum ſocerum. Nam ſocer dicit cuius filiam aliquis duxerit. ⁊ nõ legitur ꝙ boetius habuiſſet duas vxores. Ad hoc poteſt dici ꝙ hic accipitur ſocer large non tm̃ pro patre vxoris. ſed etiã pro fratre. qui large loquendo etiã poteſt dici ſocer. ergo dicit pluraliter ſocerorum ¶ Nota ꝙ ex tribus philoſophia dicit boetium fuiſſe felicem ſcz ex honeſtate ſocerorum ſuorum. ex pudore cõiugis. ⁊ ex oportunitate maſculine prolis. id eſt filiorum ſuorum

¶ Hic phia enumerat quedã bona ſpecialia ex quibus boetius nõ debet ſe eſtimare miſerum. Et dicit. ego ptereo id eſt ptranſire volo. quia mihi libet preterire communia bona. et delectat

¶ Pretereo. libet em̃ preterire cõia ſumptas in adoleſcẽtia. negatas ſenibus dignitates. ad ſingularẽ felicitatꝭ tue cumulũ venire delectat. Si qs rerum mortaliũ fructus vllũ beatitudi⸗

nis pondus hȝ. poterit ne illius memoria lucis quãtalibet ingruentium maloꝝ mole deleri Cũ duos pariter ꝯſules liberos tuos domo ꝓuehi ſub frequẽtia patrũ. ſub plebis alacritate vidiſti. Cũ eiſdem in curia curules inſidentib⁹ Tu regie laudis orator. ingenij gloriam facũdieqȝ meruiſti. Cũ in circo duoꝝ medius cõſulũ circũfuſe multitudinis expectatõem triũphali largitõe ſatiaſti. dediſti (vt opinor) verba fortune. dũ te illa demulcet: dũ te vt ſuas delicias fouet Munus qđ nulli vnqȝ ꝓuato cõmodauerat abſtuliſti. Uis ne igit̃ cũ fortuna calculũ ponere. Nũc te primũ liuẽti oculo ꝑſtrinxit. Si numerũ modũqȝ letorũ triſtiumve conſideres. adhuc te felicem negare nõ poſſis.

me venire ad ſpecialem cumulum tue felicitatꝭ ſcȝ ad ſumptas dignitates in adoleſcẽtia negatas ſenibus. Et ſubdit Si quis fructus rerum mortaliũ habet vllũ pondus beatitudinis. i. ſi ꝓpt aliquod tpale bonũ homo debet dici felix poterit ne memoria illius lucis. id eſt tue felicitatis: quã iã dicã deleri quantalibet mole. i. quocunqȝ pondere ingruentiũ malorũ. q̄ſi diceret nõ p̃t deleri. Et q̄ ẽ illa felicitas cum tu vidiſti liberos tuos. id eſt filios tuos pariter conſules. i. in cõſules electos. prouehi. id ẽ duci de domo tua ſb̃ frequẽtia. i. diligentia patꝝ ſcȝ ſeniorum. ⁊ ſub alacritate. i. ſub gaudio plebis. ⁊ cum tu eiſdem filijs tuis inſidẽtibus curules. i. ſedes iudiciarias orator id eſt predicator regie laudis meruiſti gl'iam ingenij ⁊ facũdie cũ tu medius in circo. i. in circundatione duorum ꝯſulum. ſcȝ filiorum tuorũ ſatiaſti expectationem circũfuſe multitudinis triũphali largitione. id eſt victoriali triumphatione vt ego opinor tu dediſti verba. i. deceptiones fortune. cum te illa demulcet dum te fouet vt ſuas delicias. tu abſtuliſti munus quod nunqȝ cõmodauerat vlli. i. alicui priuato. i. extraneo. vis ne cũ fortuna ponere calculũ: id eſt cõputationeȝ nunc ipſa fortuna primũ perſtrinxit te oculis liuentib⁹. id eſt inuidis. ſi cõſideres numerũ ⁊ modũ letorũ ⁊ triſtium. id eſt proſperitatis ⁊ aduerſitatis adhuc nõ potes te negare felicem ¶ Nota phia ꝑ hoc q̄ dicit. p̃tereo ⁊ prius dixit taceo vtitur quodã colore rhetorico qui đr occupatio. et diffinitur ſic a Tullio. Occupatio eſt cum dicimus nos preterire aut neſcire aut nolle dicere illud quod tamen maxime dicimus. ¶ Nota q̄ mos erat rhomanoꝝ ante triceſimũ annũ nulli conferre aliquã dignitatẽ niſi ꝓpter ſingularẽ dignitatẽ vel ꝓbitatẽ. vel ꝓpter publice rei euidẽteȝ

vtilitatē. Boetius aūt in adoleſcētia ante triceſimū annuꝫ electus fuit in
conſulē ⁊ hoc phia vocat felicitatē cōem. nō q cōiter omībꝰ h̄ ꝯcederetur
ſed q꜡ nō ſolū boetio ſed alijs paucis hoc accidit. Refert em̄ Tullius in
li. de amicicia q Scipio an̄ triceſimū annū bis factꝰ eſt ꝯſul. ſilr Germa/
nicus iuuenis factus eſt ꝯſul an̄ triceſimū. ſed ſingulareꝫ felicitatē boetij
tangit dicens. Cū duos pariter conſules ¶ Nota q ſm̄ Iſidorum
in li. ethimologiarū. curules erant ſedes in quibus magrātus ſedentes iu
ra reddebant. ⁊ dicūtur curules a curru. quia tali ſede vtebantꝛ in curru iu
dices quo vehebantꝛ vt expeditius ꝑplo iudicia redderent. ¶ Nota
q ꝯſuetudo erat apud rhomanos in electione conſulū habere ſermonem
ad populū de laudibꝰ regum ⁊ electoꝝ in magiſtratuū. et ſi bene p̄dicauit
inde gloriam conſequebatur. Huiuſmodi ſermonē fecit boetius in elec/
tione ſuorū filioꝝ in conſules. ⁊ exinde ſua gloria fuit geminata. Et quia
ꝯſimilis ſermo ꝯſueuit fieri in triumphis in laudem eoꝝ qui obtinuerant
victoriā. ideo hm̄ōi ſermonē vocat triumphalē largitionē ¶ Nota q̄
bonum aliquod promittit ⁊ nō adimplet ille dat verba ⁊ nō rē. ⁊ ſic deci/
pit. ergo dicit phia. dediſti fortune verba. i. deceptōes ꝓmittēdo ei aliq̄d
boni q ipſa te ita fouet ¶ Nota q calculus in vna ſignificatōe eſt ꝑ/
uus lapillus q̄ calcando nō ledit. ⁊ quia talibus lapillis vtebātur antiqui
in computando. ideo calculare vel calculum ponere ponitur pro compu/
tare vel pro rationem facere. ergo dicit phia. Uis ne cum fortuna calculū
ponere. quaſi diceret. non debes. ſi cōputabis cū ea ipſa inueniet te multo
feliciorem q̄ miſerum.

¶ Hic philoſophia ex
cludit quandā obiectō/
nem. poſſet aliq̄s dicere
hec p̄dicta bona nō faci
unt me feliceꝫ. quia ſunt
ꝑtranſita. Hanc obiec/
tōnem excludit phia di
cens. q ꝑ ſed. ſi non eſti/
mas te fortunatū. id eſt.
feliceꝫ quia illa abierunt
que tūc videbantur leta
etiā nō debes te eſtima/
re miſerū. quia que nunc
creduntꝛ. i. videntur me/
ſta pretereūt Nunq̄d tu
veniſti primū in hanc ſce
nā. id eſt vmbrā vite ſub
itus. i. improuiſus ⁊ hoſ
pes. i. aduēa tu ignoras
que gerantur in hac vi/
ta. Ne pro nunq̄d reris.
id ē opinaris vllā ꝯſtan/

¶ Et ſi idcirco te fortunatum eē non
eſtimas. quoniam que tunc leta vide
bantꝛ abierūt. Non eſt q te miſeꝝ pu
tes. qm̄ que nūc creduntꝛ meſta prete/
reūt. An tu in hanc vite ſcenam nunc
primū ſubitus hoſpeſqꝫ veniſti. Ul/
lam ne humanis rebus ineſſe conſtā/
tiam reris. cū ipm ſepe hominē velox
hora diſſoluat Nam etſi rara eſt for/
tuitis manendi fides. vltimus tamē
vite dies. mors quedam fortune eſt
etiam manentis. Quid igitur refer/
re putes. Tu ne illā moriēdo deſeras

tiā ineſſe humanis rebus cum ipſm hoīem ſepe diſſoluat velox hora mortis: nā ſi fortuitis rebꝫ eſt fides ꝑmanēdi. licet rara. tn̄ vltimus dies vite ē q̄dam mors fortune. etiā manentis fortune. Quid igit̄ putas referre id eſt diſtare. ne. i. an tu deſeras illam fortunaꝫ moriendo. an pro vl. illa te deſerat fugiendo. quaſi dicat nihil refert quantū ad inconſtantiā fortune. ſiue fortuna hoīem deſerat ſiue deſeratur manifeſtū eſt ꝙ manere non pōt

¶ Notandū ꝙ in rebus humanis nō eſt ꝯſtantia. cuius rō. In iſto quod eſt genitū nulla eſt conſtantia. quia nihil eſt genitū quod nō ſit corruptibile ⁊ nō permanēs. ſed res humane ſunt genite ⁊ producte. g̈ ⁊c

¶ Notandū ꝙ nō eſt durabilis fortune proſperitas. q2 ipam cito fugat aduerſitas. vñ Ganfredus in poetria. Omnibꝫ ne crede tuis ſi tpe paruo Illuxere tibi mox ſunt clauſura ſerenum. Nubila fata diē inducentq3 crepuſcula noctem. propter quod non eſt adhibenda fides rebus fortuitis.

¶ Nota ꝙ phia tangit vnam rōem ꝙ fortuna nō eſt conſtans que talis eſt. Homo non eſt conſtans ergo nec fortuna. Añs patꝫ. quia hoīem ſepe diſſoluit hora mortis. Conſequentia probatur ex hoc quia fortuna non habet eſſe niſi circa hominem cum ſit in agentibus a propoſito. ſecundo phiſicoꝝ. ergo dicit philoſophia. nihil differt quo ad inconſtantiaꝫ fortune ſiue fortuna derelinquat hominem fugiendo ſiue homo dereliquat ipſam moriendo quocunq3 modo fiat ſemper ipſa eſt inconſtans et non permanens.

¶ Metrū terciū libri ſecundi

Cum polo phebꝫ roſeis q̄drigis
Lucez ſpargere ceperit
Pallet albētes hebetata vultus
Flammis ſtella prementibus.
Cū nemus flatu zephiri tepentis
Uernis irrubuit roſis.
Spiret inſanū nebuloſus auſter
Jam ſpinis abeat decus
Sepe tranquillo radiat ſereno.
Jmmotis mare fluctibus
Sepe feruētes aquilo procellas
Uerſo concitat equore
Rara ſi conſtat ſua forma mūdo
Si tantas variat vices.

¶ Iſtud eſt tercium metrum huius ſecundi cuius primus verſus dicitur ſaphicus ab inuentore. trochaycus a pede predominante. Metrū autem ſecūdi verſus dr̄ glyconicum ab inuētore choriābicum a pede predominānte. In hoc g̈ metro phia declarat tribꝫ exemplis mutabilitateꝫ mūdanoꝝ. Primū exēplū eſt de corporibus celeſtibꝫ tale. Sole lucente in celo tunc obſcuratur lumen aliarum ſtellarū. Ecce mutatio ſtellarum quo ad lumē qđ tamen prius apparebat tempore noctis. Sed ſole nobis lucente non apparet. vnde dicit in lit

Crede fortunis hominū caducis
Bonis crede fugacibus
Cōſtat eterna poſitūq₃ lege eſt
Ut cōſtet genitum nihil

tera. Cū phebus. id eſt ſol cepit. i. inceperit ſpargere. i. emittere lucem roſeis quadrigis. id eſt roſeo curru ſtella hebetata id eſt obſcurata flāmis. id eſt luminibus ſolis p̄mentibus ipſa pallet. id eſt pallida fit ſ̄m albentes vultus. Secundū exemplū eſt in terrenaſcentibus tale. zephiro flante ornatur terra floribus. ſed auſtro flāte flores deficiunt. ecce mutatio in terrenaſcentibus. vnde dicit in littera. Cum id ē quando nemus irrubuit vernis. i. vernalibus roſis flatu zephiri tepentis id eſt calentis. ſi auſter nebuloſus ſpiret. i. flare inceperit inſanum. id ē inſane. iam decus roſarum abeat ſpinis. i. recedat de ſpinis. Terciū exemplū eſt de mari tale. Quando mare non agitatur ventis apparet tranquillū ſed ventis agitatum efficitur tempeſtuoſum. ecce mutabilitas maris. vnde dicit in littera. Sepe mare radiat. i. ſplendet tranquillo ſereno. i. ſerena tranquillitate immotis. i. non motis fluctibus. ſepe aquilo cōcitat. id eſt prouocat feruentes procellas. id eſt tempeſtates verſo equore. id eſt moto mari. Tunc hortatur philoſophia ne credamus bonis fortune, dicēs Si mundo conſtat. id eſt permanet ſua forma rara vt ex dictis patz Etſi mundus variat tantas vices. i. alternationes. tunc crede caducis. i. tranſitorijs fortunis hominū id eſt noli credere. ⁊ loquitur hyronice. debet eīn intelligi per contrarium. crede. id eſt noli credere bonis fugacibus qualia ſunt bona fortune. quod patet ex hoc quia conſtat. i. manifeſtum eſt. ⁊ eſt poſitum. i. ſtabilitū eterna lege. id eſt diuina lege. vt nihil genitum conſtet. id eſt immutabiliter permaneat ¶ Nota ꝙ poete attribuunt ſoli quadrigam que dr̄ a numero quatuor equorū. poete eīn fingūt currū ſolis trahi quatuor equis ꝓpter quatuor diuerſitates ſolis. Naz ſol cum oritur eſt ruteus. hora tercia ſplendens. hora meridiei eſt feruēs. ſed hora veſpertina eſt tepens. Lune vero attribuunt bigam propter duas proprietates lune. nā luna virtualiter eſt frigida ⁊ humida. ¶ Nota circa h̄ ꝙ dicit crede fortuitis bonis. Seneca in li. de ꝯſolatōe fi. ij Elye. Nunq̄ ego fortune credidi que cū mecū videretur pacem agere oīa quecūq₃ in me indulgentiſſime conferebat. pecuniam. honores. gratiā. eo loco poſui vnde poſſet ſine motu meo repetere. Interuallū magnum inter me ⁊ ipſamhabui. itaq₃ nec illa abſtulit nec auulſit. Neminem aduerſa fortuna comminuit niſi quem ſecūda decepit. Fortuna fortes metuit. ignauos expauit. opes auferre poteſt. aīm aūt ſurripere non pōt. ¶ Nota ꝙ phia bona fortune appellat caduca. q₂ dr̄ Seū. lxviij. ep̄la. Omnia iſta in que fortuna dominiuz exercet ſua ſunt. ſicut pecunie, honores. imbecilla ſunt fluida. mortalia ſunt ⁊ paſſiones incerte. ¶ Nota dicit nullū genituz eſſe cōſtans dicit Seneca. ep̄la p̄allegata. Omnia mortalia minuuntur cadunt deferuntur. decreſcunt exhauriūtur. itaq₃ in illis in ſorte cauſa incerta inequalitas eſt. diuinorū aūt vna natura eſt.

Sequitur proſa quarta ſecundi libri.

Proſa quarta

¶ Proſa quarta ſcdi libri.

TUm ego. vera inquam cōme/
moras. O virtutum omnium
nutrix nec inficiari poſſum proſperita
tis mee velociſſimum curſum. Sed
hoc eſt quod recolentem vehementi/
us coquit. Nam in omni aduerſitate
fortune infeliciſſimuz genus eſt infor
tunij fuiſſe felicem

¶ Nec eſt quarta pſa
huius ſcdi. in q̄ phia p/
bat Boetiū nō eſſe con
querendū de fortuna p
ter preſentia bona q̄ ſibi
dereliquit. Et p̄mo bo
etius ꝯfitetur ſe fuiſſe fe
licē deplangens p̄n̄tem
infelicitatē. ſecūdo phia
oſtendit ip̄m eſſe felicez
in p̄n̄ti ibi. Sz ꝙ tu. Di
cit ḡ Boetius. O phia
nutrix oīm virtutū tu cō
memoras vera. nec poſ/
ſum inficiari. i. negare ve
lociſſimū curſum. i. receſ
ſum mee pſperitatis. ſz
hoc eſt quod coquit. i. anxiat vehemēter me recolētem p̄teritam pſperita
tem. nā in oīni aduerſitate fortune infeliciſſimū genus infortunij eſt fuiſ/
ſe felicem ⁊ iā non eſſe ¶ Nota phia dr̄ nutrix oīm virtutū. qr oīnis vir
tus conſiſtit in medio. mediū non attingit̄ niſi recta ratione. q̄ recta rō eſt
ſapiētie ⁊ phie ¶ Itē cū phia diuidat̄ in practicā ⁊ ſpeculatiuam. ipſa
inducit prudentiam que eſt recta rō agibiliū ex. vi. ethic. Prudētia autē
colligata eſt oībus virtutibꝫ. ex eodē. vi. ꝓpterea phia dr̄ nutrix omniū
virtutū. ¶ Itē nota ꝙ recordatio p̄terite felicitatis coquit hoīem. Iō dr̄
Seneca. lxv. epl'a. Illud agamus vt iocūda nobis fiat amiſſorū recorda/
tio. hoc aūt contingit cum animus p̄paratus eſt ad amiſſionem eoruz
¶ Nota ꝙ duplex eſt infortuniū. quoddam continuū. aliud interpolatū
ſiue diſcontinuum. p̄mum infortunium eſt felix. ſecundū eſt infeliciſſimū.
Infortuniū eīn continuum ex conſuetudine minus nocet. quia dicit Se
neca in libro de tranquillitate animi. Tolerabilius eſt bona non acq̄re/
re q̄z acquiſita amittere. ideoq̄z letiores videbis quos fortuna nunq̄z reſpe
xit q̄z quos deſeruit. Itē dicit in libro de ꝯſolatione filij Alye. Unū ha/
bet bonum aſſidua infelicitas. ꝙ illos indurat quos vexat. Infortuniuz
aūt diſcontinuū eſt cum aliquis mutatur de aduerſitate in proſperitatez
et iterū de proſperitate in aduerſitatem. ⁊ tale eſt infeliciſſimum g nꝰ. q̄a
ſepe deijcit hoīem in deſperationem. Uñ Samarienſis al's paup Hen/
ricus. O bona pſperitas vbi nunc es. nūc mea verſa eſt. In luctū cytha/
ra fit lachrymoſa lyra. O mala dulcedo ſubito q̄ ſumpta venenas. Que
vē recōpenſas mellea felle graui

P. Sed tu inquit falſe opiniōis ſup
plicium luis. id rebus iure imputare
non poſſis. Nam ſi te hoc mane for/

¶ Hic philoſophia oñ
dit Boetium in preſen
ti eſſe felicem ꝓpter mul
ta bona que adhuc poſ/
ſidet. ſecundo probat fe

tuite nomē felicitatis mouet ꝗ̄pluri/
mis maximiſq; abundes mecuꝫ repu
tes licet Igitur ſi quod in omni fortu
ne tue cēſu precioſiſſimū poſſidebas.
id tibi diuinitus illeſum adhuc inuio
latūq; ſeruat᷑ Poteriſne meliora que
q; retinens de infortunio iure cauſa/
ri. Atqui viget incolumis illud p̄cio
ſiſſimum humani generꝫ decus. Sy
machus ſocer. ⁊ qđ vite p̄cio non ſeg
nis emeres. vir totus ex ſapiētia virtu
tibuſq; factus. ſuarū ſecurus. tuis in
gemiſcit iniurijs Viuit vxor ingenio
modeſta. pudicicie pudore precellēs.
et vt oēs eius dotes breuiter includā
patri ſimil᷑. viuit inq; tibi que tm̄ vite
huius exoſa ſpm̄ ſeruat. Quoq; vno
felicitatē minui tuā vel ip̄a cōceſſerim
tui deſiderio lachrymis ac dolore ta
beſcit. Quid dicam liberos conſula
res. quorum iam vt in id etatis pue/
ris: vel paterni vel auiti ſpecimen elu
cet ingenij.

licitatem fortuitam nul
li poſſe totaliter euenire
Tercio probat veram fe
licitatem in bonis fortui/
tis non conſiſtere. Secū
da ibi. Quis eſt enī. ter
cia ibi. At vt cognoſcas
Primo ponit philoſo/
phia. ꝙ non debet queru
lari Boetius de infortu
nio cuꝫ adhuc abundet
pluribus bonis ⁊ illa bo
na p̄hia enumerat. ſcđo
ipſa ꝯſolat᷑ eum ibi. Cū
igit᷑. Dicit p̄mo. o boe/
ti. ꝙ tu luis. i. pateris ſup
plicium falſe opinionis
illud non potes iure im
putare rebus. naꝫ ſi mo
uet te inane nomen for/
tune felicitatis. licet. i. li/
citū eſt vt tu reputes. id
eſt ꝯputes mecū ꝗ̄plu/
rimis. q; pro ⁊ maximis
bonis abundes. ſi igit᷑ il
lud bonū tibi ſeruat᷑ di/
uinitus illeſuꝫ ⁊ inuiola
tū qđ tu poſſidebas p̄ci/
oſiſſimū in om̄i cenſu. id
eſt thezauro tue fortune
poteriſne retinēs queq;
meliora iure cauſari. i. cō
queri de infortunio. q̄ſi
diceret nō. Tūc enūerat
bona eius. atqui ꝓ certe
illud p̄cioſiſſimū decus
humani generis. ſ. Sy/
machus ſocer tu⁹ iſte vi
uit incolumis. i. ſan⁹ qđ
tunquā decus non ſegnis. i. nō tardus emeres precio vite. q̄ſi diceret. tu. tm̄
diligis eum ꝙ vitā tuā pro eo exponeres. Symachus vir totus fact⁹ ex
ſapiētia ⁊ ꝟtutib⁹ ille ſecur⁹ ſuarū iniuriaꝝ ingemiſcit de tuis iniurijs vi
uit vxor tua modeſta ingenio. p̄cellens pudore pudicicie. ⁊ vt includā bre
uiter om̄es dotes. i. virtutes eius. ipſa eſt ſimilis patri ſuo. ſ. ſymacho ⁊ ip
ſa ex̄ns exoſa. i. tedioſa huius vite tm̄ tibi ſeruat ſpiritum. id eſt tm̄ ip̄a vi
uis propter te. in quo vno ego ꝯcedo tuam felicitatem minui ꝙ vxor tua

Proſa quarta

tabeſcit id eſt triſtatur lachꝛymis ⁊ doloꝛe deſiderio tui. Quid dicā libe-
ros tuos ꝯſulares q̃ꝝ ſpecimen .i. ſimilitudo ingenij paterni .i. tui vel aui-
ti .i. aui ipſoꝝ ſcꝫ Symachi .q̃ fuit auus ipſoꝝ ex parte matris elucet. vt in
id etatis pueris. quaſi diceret liberi tui ſunt ſimiles patri ⁊ auo ipſoꝛuꝫ in
pꝛudentia inquantū eras ꝑmittit ¶ Notandū ſicut inferius pꝛoba-
bitur. ꝙ in rebus foꝛtuitis non poteſt conſiſtere vera felicitas. Ideo illi q̃
adoptione taliū rerum felices ſe exiſtimabant. ⁊ ex amiſſiōe earū infelices
falſa opinione decipiebantur. ⁊ licet in opinione eoꝝ ſic eſſet. nō tñ erat in
re. iō dicit pħia ad Boetiū. ꝙ tu falſe opinionis ſupplliciū luis id reb⁹ im
putare nō potes. ¶ Nota ſuppliciū falſe opinionis eſt in animo nō in
re. vñ Sen. xvij. epl'a. Multis paraſſe diuitias nō fuit finis miſeriarum.
ſed mutatio diuitiaꝝ. nec hoc miroꝛ. non eñ in reb⁹ eſt viciū ſed in animo
ſepius eñ opinione q̃ꝫ re laboꝛamus. ꝗ infoꝛtuniū boetij non erat impu-
tandū rebus quia non erat. ſed imputandū fuit ſue falſe opinioni ¶ No
ta ꝙ pħia oſtendit pñtem felicitatem in tribus ꝯſiſtere. ſ. in amicis. in vx
oꝛe pudica. ⁊ filioꝛum ſuoꝛum pꝛudentia. Pꝛimo eñ ad felicitatē requi-
rūtur amici. nā amicus eſt ꝑcioſiſſimum genus diuitiarum ex octaua pſa
huius ſecundi. ⁊ Areſto. ix. ethic. Nemo eligit viuere ſine amicis habēs
reliq̃a bona. ⁊ ſm Tullium in libꝛo de amicicia. Qui amiciciā tollit de
mundo ſolem tollere videtur. ⁊ Seneca in de reme. foꝛ. Nihil eſt ꝑcius q̃ꝫ
amicos nō habere. ſi amicū perdidiſti aliū quere ⁊ ibi eū queras vbi inue-
nias. quere inter artes liberales. inter recta ⁊ honeſta officia. quere in la-
boꝛibus. ad menſam iſta res non queritur. Secūdo requiritur ad felicita
tem politicam vxoꝛ pudica que rara ē. vñ Seneca in de reme. foꝛt. Mul
te inter pꝛobas matrimonialis oꝛdinis. ceperūt eſſe exempla meretricula
rū. q̃ꝫ multas ex ꝯiugibus optimis peſſimas videmus. ex diligentiſſimis
diſſolutiſſimas. ex liberaliſſimis rapaciſſimas. Etiam ſi bonam vxoꝛem
habuiſti non potes affirmare eam eſſe permanſuram in illo pꝛopoſito. ni
hil tam mobile. nihil tam vagum q̃ꝫ feminarum voluntas. Tercio requi
ritur ad felicitatem politicam pꝛoles. quia ſm Areſto. i. ethicoꝝ. Nō om
nino felix eſt qui ſpecie turpis eſt aut ſolitarius. aut pꝛole carens ¶ No
ta ſm Hnguitionem ſpecimen eſt pulchꝛitudo vel ſimilitudo vel ſignuꝫ
vel hymago vel noticia vel experimentum vel bonū operis documentuꝫ.
ſed in pꝛopoſito accipitur pro ſimilitudine. Item ſm eundem auitus ta
tum. id eſt ab auo habitus vel poſſeſſus vel ad ipſum pertinens. ⁊ poni-
tur quandoq̃ꝫ pꝛo antiquo

¶ Cū igitur ꝑcipua ſit moꝛtalib⁹ vite
cura retinēde o te ſi tua bona ꝯgſcas
felicē. cui ſuppetunt etiā nūc q̃ vita ne
mo dubitat eē charioꝛa. Quare ſicca
iā lachꝛymas nondum eſt ad vnū oīs

¶ Hic philoſophia ex
dictis conſolatur Boe-
tium dicens. Ex q̊ ho-
minibus eſt pꝛecipua cu
ra id eſt maxima cura.
retinende vite. id eſt ſal-
uande vite. o te felicem ſi
ꝯgnoſcas tua bona cui

exoſa fortuna. Nec tibi nimiū valida tempeſtas incubuit q̄niaꝫ tenaces herēt ancore. q̄ nec preſentis ſolamē nec futuri ſpem tp̄is abeſſe patiantur. B Et hereant inq̄ꝫ p̄cor. Illis nāqꝫ manentibus vtcūqꝫ ſe res habeant. enatabimus. Sed (quantū ornamentis noſtris deceſſerit) vides. P. Et illa. Promouimus inquit aliquantū. ſi te nondū totius tue ſortis piget. Sed delicias tuas ferre nō poſſum. q̄ abeē aliquid tue beatitudini tā luctuoſus atqꝫ anxius ꝯqueraris.

etiam nunc ſuppetunt. i. abundant talia bona. qꝛ nemo dubitat eſſe chariora ipſa vita. quare iaꝫ ſicca lachrimas ⁊ noli flere. nondum enim om̄is fortuna eſt tibi exoſa. id eſt aduerſa ad vnū. id eſt omnino. nec tibi incubuit. id eſt inſtetit tempeſtas aduerſitatis nimiū valida. q̄m tenaces ancore. i. amici inſeparabiles herent. i. firmiter manent. que ſcꝫ ancore non patiuntur tibi eſſe ſolamen p̄ñtis temporis nec ſpem futuri tēporis. Et dt̄ Boetius p̄cor vt hereant. i. maneāt ille ancore. quia ipſis manentibꝰ vtcunqꝫ. i. qualitercūqꝫ. res ſe habeāt nos enatabimus euadendo aduerſitatem fortune. Sed o p̄hia tu vides quantum decus nr̄is ornamētis bonoꝝ exterioꝝ q̇bus ornabamur deceſſerit. Subdit p̄hia. Nos ꝑmouimus aliquātū animū tuū ad cōſolatōem ſi nonduꝫ piget te totius tue ſortis. qꝛ maior pars ſalua tibi manet. ſed non poſſum ferre tuas delicias. q̄ tam luctuoſus. i. plenus luctu atqꝫ anxius ꝯquerari aliquid abeſſe tue beatitudini. i. tue felicitati ¶ Nota q̄ ſicut mors ē omniū amariſſima. qꝛ om̄ia abſcindit. om̄ia deuorat. ⁊ qꝛ aliqui iudicāt ſe nō timere mortē ⁊ tn̄ timent ſm̄ Senecā in de reme. for. Sic vita eſt omniū dulciſſima. om̄ia eīn appetunt eſſe ⁊ viuere. iō vnūquodqꝫ naturalr̄ nitit̄ ad ſaluandum vitā qua nihil eſt charius. Si ḡ boetius poſſedit bona q̄ chariora ſunt vita nō debuit ſe eſtimare miſerum ſed magis felicem

¶ Nota q̄ p̄hia amicos appellat ancoras. Sicut eīn tempeſtate incūbente p ancoram nauis retinetur ⁊ a periclitatione ſaluat̄. ſic imminēte aduerſitate fortune homo fidelibꝰ amicis ne ſuccūbat infortunio ſubleuat̄. fideles eīn amici retinent hoīem impetu fortune agitatū ne totalr̄ deijciatur a ſua ſtabilitate ¶ Nota ſm̄ Nuguitōnem ſuppetere. i. ſumminiſtrare vel ſuperabundare. ſed pigere eſt pigrū eſſe vel penitere. vel grauare vel offendere

¶ Quis eſt eīn tā compoſite felitatis vt nō aliq̄ ex parte cū ſtatus ſui qualitate rixetur. Anxia eīn res ē humano

¶ Hic p̄hia probat felicitatē nulli poſſe totaliter euenire. ſc̄do oſtēdit q̄ quanto aliquid eſt feli

Proſa quarta

rum conditio bonoꝝ. ⁊ que vł nunq̃ tota ꝑueniat. vel nunq̃ ꝑpetua ſubſiſtat. Huic ſenſus exuberat. ſ; eſt pudori degener ſanguis. Hunc nobilitas notum facit. ſed anguſtia rei familiaris incluſus eẽ mallet ignotus. Ille vtroq; circũfluus vitam celebẽ deflet. Ille nuptijs felix. orbus liberis. alieno cenſum nutrit heredi Alius ꝓle letatus. filij filie ve delictis meſtus illachrymat. Idcirco nemo facile cu; fortune ſue cõditione concordat. Ineſt eñi ſingulis qđ inexꝑtus ignoret. expertus exhorreat

cior tanto leuiori aduerſitate ꝓſternitur. tercio concludit ex his felicitatem fortuitã amarã eſſe et miſerã. quarto inuehit ↄtra hoies. ſcđa ibi Adde q felicissimi. tercia ibi Quã multis. q̃rta ibi. Quid igit̃ o mortales Primo dicit. quis eſt hõ tam ↄpoſite felicitatis. i. tam copioſe felix vt nõ rixetur. i. diſcordet ex aliqua pte cum q̃litate. i. cum diſpõne ſui ſtatus. i. ſue fortune. q̃ſi di. nullus eſt ita felix. quia conditio. i. ſtatus humanoꝝ bonoꝝ ẽ anxia res. i. miſera res. que homini nunq̃ tota prouentat vel nunq̃ perpetua ſubſiſtat. Tunc declarat q nõ tota ꝑueniat homini quia huic. i. alicui homini exuberat cenſus. i. abundat pecunia. ſ; aliud ſibi deficit. q: degener ſanguis. i. ignobilitas eſt ſibi pudori. hunc aũt. i. alium hominẽ nobilitas facit notum. ſ; ipſe incluſus anguſtia rei familiaris id ẽ paupertatis mallet. i. magis vellet eſſe ignotus. Ille. i. alter hõ circũfluus. i. circũdatus vtroq;. i. tam diuitijs q̃ nobilitate. ipſe deflet celibem vitã. i. caſtam vitam. q: nõ poteſt forſan ducere vxorem. Ille. i. alter homo felix nuptijs. ſ. habẽdo vxorem orbus. i. carens liberis. i. pueris. ipſe nutrit. i. congregat cenſum alieno heredi. Alius autẽ letatus prole ipſe meſtus illachrimat. i. ingemiſcit delictis. i. pro criminibꝫ filij vel filie ſue. Idcirco nemo facile concordat cum cõditione ſue fortune. Ineſt eñi ſingulis hominibꝫ aliquid quod ipſe inexꝑtus ignoret vel expertus ipſum exhorreat. ⁊ ſic rixatur cum qualitate ſui ſtatus ¶ Nota q nõ eſt homo tam felix quin inueniat aliquã ↄditionẽ in ſe quã vellet non habere. ꝓpter quod miſera eſt conditio humanoꝝ bonoꝝ. quia nunq̃ homini tota ꝑuenit. q: aliquis cõtemnere omnia poteſt. ſ; omnia habere nemo poteſt. Et elicit̃ vna ratio ex lrã que talis eſt. Illi conditio humanoꝝ bonoꝝ nõ tota prouenit cui ſuus ſtatus in aliquo diſplicet. ſ; nullus inuenitur tam felix cui ſtatus ſuus nõ diſpliceat in aliquo. ſicut declarat in lrã. ergo ⁊c. ¶ Itẽ ſanguis ſeruilis ↄditionis dr̃ degener. q: hoies naturalr̃ liberi ſunt. ſ; per ſeruitutẽ degenerant a natura. ¶ Nota q vita caſta dr̃ vita celebs q̃ſi celeſtis. q: in carne viuere p̄ter carnẽ eſt vita celeſtis ⁊ angelica ¶ Nota ſm Huguitionẽ q illachrymari eſt intus lachrymari. vel cũ dolore la-

chꝛymoꝛ.ꝛ eſt deponentis generis.licet ſm antiquos inueniaṫ neutrius generꝭ.ꝛ ſic boetius ponit hic in neutro gnē.cum dṫ meſtus illachꝛymat

¶ Adde ꝙ feliciſſimi cuiuſqꝫ deli/catiſſimus ſenſus eſt.et niſi ad nutuꝫ cuncta ſuppetant. omnis aduerſitatꝭ inſolens minimis quibuſqꝫ ꝓſterni/tur. Adeo perexigua ſunt que fortuna/tiſſimis beatitudinis ſummā detra/hunt. Quāmultos eſſe cōiectas qui ſeſe celo ꝓximos arbitrenṫ: ſi de for/tune tue reliquijs ps eius minime cō/tingat. Hic ipſe locus quē tu exiliuꝫ vocas incolentibꝫ patria eſt. Adeo ni/hil eſt miſerū niſi cum putes. Cōtraqꝫ beata ſors omnis eſt eq̄nimitate tole/rantis. Quis eſt ille tam felix qui cuꝫ dederit impatientie manus ſtatū ſuū mutare non optet

¶ Hic oñdit phīa ꝙ hō magis felix leuio/ri aduerſitate ꝓſternitur cuꝫ hoc ꝯpando boetiū ad alios. Et dicit. adde ꝓdictis ꝙ ſenſus cuiuſli/bet hominis feliciſſimi.i. fortunatiſſimi eſt delica/tiſſimus .i. impatiētiſſi/mus niſi ad nutū ſuum cuncta ſuppetant.i. abū/dent.ipſe erit inſolens.i. impatiens oīs aduerſi/tatis.ꝛ ꝓſternitur a ſua felicitate quibuſqꝫ mini/mis aduerſitatibꝫ. adeo perexigua ſunt.i.valde exi/gua. q̄ fortunatiſſimis detrahūt.i.auferūt ſum/mā.i. pfectionē beatitu/dinis. O boeti q̄ꝫ mul/tos eſſe cōiectas.i.opina/ris.q̄ ſe arbitrenṫ proxi/mos eſſe celo.i.deo.ſi eis ꝯtigeret minima ps de reliquijs id eſt de ꝑticu/lis tue fortune.hic locus quē tu vocas exiliū eſt patria incolentibꝫ.i.habitantibꝫ.et ita eoꝝ iudicio ſpectat ad felicitatē Uniuerſaliṫ ergo de rebꝫ fortuitis cōtulit.adeo nihil eſt miſerū niſi cum tu putes.i.niſi ex reputatiōe animi tui eſtimes.ꝛ cōtra .i. per ꝯtrariū omnis ſors eſt beata eq̄nimitate .i. patiētia animi tolerātis Quis eſt ille tam felix q̄ cum dederit manus impatiētie.i. cum ſeūs fue/rit impatiens quin ipſe nō optet mutare ſtatū ſuū.q.d.nullus tam felix.

¶ Nota ꝙ forſan aliq̄s diceret.nulli hoī placet ſtatus ſuus ſi deeſt ſi/bi magnū fortuniū.ſꝫ defect⁹ modici boni nō impedit ꝯplacentiā ſtatus quin hō totaliter ſit felix. Hoc excludit phīa dicens.q̄nto aliq̄s eſt felicioꝛ tanto eſt delicatioꝛ.ꝛ q̄nto eſt delicatioꝛ tanto magis ḡuatur ex defectu modici boni.ꝛ ſic feliciſſimis detrahiṫ ꝯplementū beatitudis ¶ Nota ꝙ vna ꝛ eadē res quā vnus iudicat ſpectare ad miſeriā.alius iudicat ſpe/ctare ad felicitatē. Ergo dṫ phīa.ꝙ locus quē tu exiliū vocas incolentibꝫ eſt patria ¶ Nota ꝙ quātumcūqꝫ hō ſit abundās rebꝫ fortuitis ſi ali/quid diſplicet ſibi in ſtatu ſuo.ipſe optat ſtatū ſuū mutari ꝯmēdādo ſta/tum alterius. Unū miles emeritus laudat ſtatū mercatoris.ꝛ cōtra merca

for expertus picula marina laudat militiā. Silr legiſpiti laudāt agricolas et agricole vrbanos Silr exemplū patet in de ſcholariū diſciplina de filio incōſtantie, qui habens diſplicentiā vnius ſtatus ſemp alium ⁊ alium aſſumpſit ¶ Nota q̄ dicit (nihil eſt miſerū niſi cum putes) Vn̄ dicit Seneca .ix. epl'a. Miſer eſt qui ſe beatū non iudicat. licet mundo imperes nō eſt beatus qui ſe beatū non eſſe putat.

¶ Quāmultis amaritudinibꝰ humane felicitatis dulcedo reſperſa eſt. Que ſi etiā fruenti iocunda eſſe videatur. tamē quominus cum velit abeat retineri non poſſit. Liquet igitur q̄ʒ ſit mortalium rerum miſera beatitudo. que nec apud equanimos perpetua pdurat. nec anxios tota delectat

¶ Hic phia oñdit fortuitā felicitatē eſſe amarā ⁊ miſerā. dicēs Quā multꝭ amaritudibꝰ dulcedo humane felicitatis eſt reſpſa .i. pmixta. que etiā ſi videat̄ iocūda hoī frueti. tñ non pt retineri quominus ꝓut hō habeat eam cuʒ velit abeat .i. nō poteſt retineri ad voluntatē hominis. ⁊ liquet .i. manifeſtū eſt q̄ʒ miſera ſit beatitudo reꝝ mortalium. que nec ppetua pdurat apud equanimos id eſt cōſtantes vel patientes. nec ipſa tota .i. ſimul delectat anxios id eſt miſeros ¶ Nota q̄ felicitas ⁊ dulcedo humana nō eſt ſine amaritudine. quia dicit beatus Bernhardus Nunq̄ in honore ſine labore. nunq̄ in prelatione ſine tribulatione. nunq̄ in ſublimitate ſine vanitate quis eſſe poteſt. Item Alanus in anticlaudiano dicit Sed nihil inuenio quod in omni parte beate Viuat. quin multas nobis deferre querelas Poſſit. ſi noſtram velit accuſare mineruam

¶ Quid igitur o mortales extra petitis intra poſitam felicitatē. error vos inſciciaq̄ʒ confundit. Oſtendam breuiter tibi ſumme cardinē felicitatis. Eſt ne aliq̄d tibi teipſo precioſiꝰ Nihil inquies Igitur ſi tui compos fueris poſſidebis. q̄d nec tu amittere vnq̄ velis. nec fortuna poſſit auferre

¶ Hic phia inuehit ꝯtra homines. ⁊ dicit ſic O mortales quare petitis .i. queritꝭ extra id eſt in rebus exterioribꝰ felicitatem poſitā intra vos error ⁊ inſcicia id eſt ignorantia confundit vos oſtendam tibi breuiter cardinem id eſt radicem ſumme felicitatꝭ Eſt ne aliquid tibi p̄cioſius te ipſo. nihil inq̄es. Si igitur fueris compos tui p tranquillitatē animi tu poſſidebis quod nunq̄ amittere velis. ſcʒ delectationē in ogatione perfecte ꝟtutis. nec fortuna poterit tibi vnq̄ auferre

¶ Nota ꝙ duplex eſt beatitudo.ſ. pfecta ⁊ impfecta. pfecta beatitu do habet̃ poſt hanc vitã. ⁊ eſt vita eterna. de q̃ loq̇tur Johãnes dicẽs Hec eſt vita eterna vt cognoſcãt te ſolũ verũ deũ. ⁊ quẽ miſiſti ihm xp̃m. Alia eſt beatitudo impfecta que p̃t eſſe in p̃nti vita. quã phi poſuerũt ꝯſiſtere in opatione optime ꝟtutis. Vñ radix talis beatitudinis eſt trãquillitas animi ex moderatõe ⁊ ſedatione paſſionũ per habitũ ꝟtutis. p talem aũt tranquillitatẽ homo efficitur ſui ꝯpos vt non deijciat̃ paſſionibꝫ. iſta aũt tranquillitas nõ eſt q̃renda in rebus exterioribꝫ. ſ; ſolum h; eſſe in animo hoĩs. de qua beatitudine ⁊ trãquillitate hic loq̇tur phia dicens Quis igitur o mortales ⁊c̃. Et Seneca loquẽs de eadem felicitate .ix. ep̃la. dicit. Summũ bonũ extrinſecus inſtrumẽta nõ querit. domi colitur. ex ſe totũ eſt. incipit fortune eſſe ſubiectũ. ſi quã ptem ſui foris querit Item Seneca. xxiij. ep̃la d̃t. Felicitat; auiditas tuta eſt. q̃ ſi aut vnde pueniat q̇ris ex bona ꝯſcia. ex honeſtis ꝯſilijs. ex rectis actionibꝫ. ex ꝯtemptu fortuitoꝝ. Et. xxxi. ep̃la d̃t Illud bonũ eſt querendũ quod nõ fiat de die in diem peius. q̇d eſt hoc. animus ſ; hic rectus. bonus. mḡnus. q̇d aliud voces hunc aĩm q̃ꝫ deum in corpe humano hoſpitatũ. Et xli. ep̃la d̃t. Lauda bonum in hoĩe quod eripi nõ poteſt. quod eſt ꝓprium hoĩs queris q̇d ſit illud. animus ⁊ rõ pfecta. rõnale namq; aĩal eſt homo

¶ Atq; vt cognoſcas in his fortuitis rebus beatitudinẽ ꝯſtare non poſſe. ſic collige. Si beatitudo ẽ ſummũ nature bonum rõne degentis. nec eſt ſummũ bonum quod eripi vllo modo poteſt. quoniã precellit id quod nequeat auferri. manifeſtũ eſt quin ad beatitudinem percipiendã fortune inſtabilitas aſpirare non poſſit

¶ Hic phia ꝓbat verã felicitatẽ non poſſe ꝯſiſtere in rebus fortuitis tribus rõnibꝫ. ſcd̃a; ponit ibi Ad hec. terciã ibi Et q̃m Prima rõ talis eſt. In illo nõ ꝯſiſtit felicitas hoĩs. qđ poteſt auferri ab hoĩe. ſ; bona fortune ſũt hmõi. g̃ ⁊c̃. Maior eſt nota. q² ſummũ bonũ eſt ꝓprium hominis. bonũ aũt qđ auferri poteſt non eſt ſummũ bonum. q² illud qđ auferri nõ poteſt melius eſt eo qđ auferri p̃t. Minor patet. q² bona fortune p̃nt auferri cũ ſint mutabilia. Vñ dicit in lrã Vt agnoſcas beatitudinẽ nõ poſſe ꝯſtare in rebꝫ fortuitis. ſic collige p tales rõnes Si beatitudo eſt ſummũ bonũ nature degentis rõne. i. nature rõnalis. nec illud eſt ſummũ bonũ quod vllo mõ poteſt eripi. i. auferri. q² illud bonũ quod nequeat. i. nõ poſſit auferri hoc precellit. i. melius eſt eo qđ poteſt auferri. Ex q̃ manifeſtũ eſt. ꝙ inſtabilitas fortune nõ poſſit aſpirare. i. accedere ad beatitudinẽ accipiendam

¶ Nota ꝙ beatitudo eſt ſummũ bonũ. q² in tercio hu⁹ proſa ſcd̃a d̃; ꝙ beatitudo eſt ſtatus pfectus aggregatiõe omniũ bonoꝝ. et beatitudo eſt ſummũ bonum nature degentis. i. viuentis rõne id eſt nature rõnalis

Proſa quarta

ſicut hominis. qꝛ hominū genus arte ꝛ rōne viuit. ex ꝓhemio metaphiſi/
ce. Nullum em̄ alioꝝ animaliū eſt felix. ex decimo ethicoꝝ. Bruta em̄ ani
mantia nemo felicitabit. ꝑmo ethicoꝝ. Et talis beatitudo nō conſiſtit in
bonis exterioribꝫ. ſed in actu ſapiētie. quia dicit Areſto. in libro politicoꝝ.
Teſtis eſt mihi deus ꝙ in bonis exterioribꝫ non ꝯſiſtit ſummū bonum.
Et idem in eiſdē. Nos ſumus felices ꝛ dij. dij aūt non ſūt felices bonis
exterioribꝫ. ergo nec homines Nota ꝙ licet in bonis exterioribꝫ fortui/
tis non conſiſtit felicitas formaliter ꝛ eſſentialit̄. tamē felicitas conſiſtit in
eis organice. quia deſeruiūt ad felicitatē veram. ſine em̄ rebus exterioribꝫ
quaꝝ fortuna dn̄a eſt non contingit eſſe felicem ſupple organice. ex libro
de bona fortuna. ꝛ ex decimo ethicoꝝ. Opus eſt exteriori ꝓſperitate om/
ni enti. Natura em̄ ꝑ ſe nō eſt ſufficiens ad ſpeculandū. ſꝫ oportet cibum
et potum ꝛ reliquū famulatum preexiſtere

¶ Ad hec. quem caduca iſta felici/
tas vehit. vel ſcit eam. vel neſcit tam
eſſe mutabilem Si neſcit. que nā bea
ta ſors eſſe poteſt ignorantie cecitate
Si ſcit. metuat neceſſe eſt. ne amittat
quod amitti poſſe non dubitat. Qua
re continuus timor non ſinit eſſe feli/
cem. An vel ſi amiſerit. negligēdum
putat. Sic quoqꝫ percxile bonum eſt
qd̄ equo animo feratur amiſſum

¶ Hic phia ponit ſe/
cundā rōnem que talis
eſt. Ille qui felix ē fortui
ta felicitate aut ſcit eam
mutabilē eſſe aut neſcit.
Si neſcit eſt ignorās. ꝛ
ꝑ ꝯn̄s eſt infelix. Si ſcit
eam eſſe mutabilē. necē
eſt ꝙ timeat ne eā amit/
tat. cui āt ineſt ꝯtinuus
timor felix eſſe nō poteſt
Un̄ dicit in lrā ſic. Ad
hec ſcꝫ ꝑdicta addā aliā
rōnem. homo quē vehit
id ē ducit iſta caduca .i.
fortuita felicitas. vl' ſcit
eam eſſe mutabilē. vl' ne
ſcit. ſi neſcit que nā ſors beata .i. que felicitas beata poteſt eſſe cecitate ig/
norantie. qſi di. nulla. Si ſcit eam eſſe mutabilē. neceſſe eſt vt metuat ne
amittat illud quod nō dubitat poſſe amitti. quare cōtinuus timor nō ſi/
nit ipſum eſſe felicem. Et forſan diceres. homo nō timet amiſſionē fortu
ne. quia nō curat vtrum eam amittat vel non. Hoc excludens phia dicit
ſi amiſerit bonum fortuitū. ꝛ putat illud negligendū .i. non curandū. tunc
illud bonum erit valde exile. quod amiſſum feratur equo animo .i. equa/
li animo. ſicut cōſeruatum. ꝛ per cōſequens illud non eſt ſummū bonum
¶ Nota ex tercio huius proſa .ix. ꝙ vera ꝛ ꝑfecta felicitas facit ho/
minē potentem. reuerendū. celebrem ꝛ letum. ergo vera ꝛ ꝑfecta felicitas
excludit timorem. ꝛ per cōſequens ꝯtinuus timor qui excludit leticiam
non ſinit hominē eſſe felicem. vnde Seneca. ix. ep̄la dicit Ille beatiſſimus
eſt ꝛ ſecurus ſui poſſeſſor. qui craſtinū diem ſine ſollicitudine expectat.
¶ Item nota. ex quo felicitas ꝯſiſtat in ſpeculatiōe dei ꝛ ſubſtātiaꝝ ſepa
taꝝ ipſa excludit cecitatē ignorātie. in qua ignorātia felicitas eſſe non pt̄

¶ Et quoniā tu idem es cui ꝑſuaſum atqꝫ inſitum ꝑmultis demonſtrationibꝫ ſcio. mētes hominū nullo modo eſſe mortales. Cūqꝫ clarum ſit fortuitam felicitatē corporis morte finiri. Dubitari nequit ſi hec afferre beatitudinē poteſt. quin omne mortaliū genus in miſeriā mortis fine labatur Qꝫ ſi multos ſcimus beatitudīs fructum nō morte ſolum. verumetiā doloribꝫ ſupplicijſqꝫ queſiſſe. quonā mō preſens vita facere beatos pt. que miſeros tranſacta nō efficit

¶ Hic ponit ph'ia terciam rōem que talis eſt Si beatitudo cōſiſteret in rebus fortuitis. cum bona fortuita finiuntur morte hoīs. ſequitur ꝙ omnis hō in morte fieret miſer. qđ nō eſt verū quia multi ꝑ mortē ꝯſequuti ſunt felicitatē. ſicut martires et alij ſancti. q̄ ꝑpeſſi ſunt maxima tormenta vt ꝯſequerentur beatitudinē in aīa Dicit ergo ſic in lrā. Quoniā tu idē es hō. cui ego ſcio eſſe ꝑſuaſum ꝑmultis .i. valde multis demōſtrationibꝫ mētes .i. animas hoīm nullo mō eſſe mortales. ⁊ cum ſit clarum .i. manifeſtū fortuitā felicitatē finiri .i. terminari morte hoīs nequit .i. nō poteſt dubitari ſi hec fortuita felicitas poteſt afferre .i. dare beatitudinē quin omne genus mortalium .i. hoīm labatur in miſeriam in fine mortis. Sꝫ ſi ſcimus multos ſcꝫ ſanctos queſiſſe fructum beatitudinis nō ſolum morte. verumetiā doloribus ⁊ ſupplicijs. quonā modo .i. per quē modum preſens vita ſupple bonis fortuitis ornata poteſt facere beatos. que vita tranſacta .i. terminata non efficit miſeros. q̄ſi di. nullo modo ¶ Nota ꝙ cuius pñtia eſt cauſa felicitatis, eius abſentia eſt cauſa miſerie ⁊ infelicitatꝭ. Sicut eñ nauta per ſui preſentiā eſt cauſa felicitatis nauis. ſic eius abſentia eſt cauſa periclitationis eius. ex ſcđo phiſicoꝝ. Si ergo bona fortune per ſui preſentiā eſſent cauſa beatitudinis. per ſui abſentiā eſſent cauſa miſerie Cum autē in morte hominis bona fortune relinquunt hominē fugiendo. ⁊ homo relinquit ea moriēdo. omnis homo poſt mortem eſſet miſer ⁊ infelix. quod falſum eſt. nam multi poſt mortem ꝯſequunt̄ beatitudinē Et quia forſan aliq̇s diceret. mortuo homine moritur ⁊ anima eius. ⁊ ſic poſt mortē nullam ꝯſequetur beatitudinē. Hoc excludēs ph'ia dicit ad boetiū. tu es idē ille cui ꝑſuaſum eſt multis demōſtrationibꝫ animas hoīm eſſe immortales ¶ Nota ꝙ omnes leges in hoc cōueniunt ꝙ anima intellectiua hoīs ſit immortalis. ſeparatur eñ ab alijs ſicut ꝑpetuū a corruptibili. ex .ij. de aīa, ⁊ hoc eſt rōnabile. q⁊ anima intellectiua immaterialis nō eſt educta de potētia materie, ſꝫ ab extra. ſ. a deo. ipſa eñ ſm Auguſtinū creādo infunditur ⁊ infundēdo creatur, ꝓpter qđ cum abciſio materie ſit cauſa ꝑpetuitatis ſm Commentatorē primo celi ⁊ mundi. Anima intellectiua immaterialis exiſtens ipſa eſt immortalis.

Metrum quartū

¶ Metꝝ quartū ſecundi libri

Quiſquis volet pennem
Cautus ponere ſedem
Stabiliſqꝫ. nec ſonori
Sterni flatibus euri
Et fluctibus minantem
Curat ſpernere pontum.
Montis cacumen alti
Bibulas vitet arenas
Illud proteruus auſter
Totis viribus vrget
He pendulum ſolute
Pondus ferre recuſant
Fugiens periculoſam
Sortem ſedis amene
Humili domū memento.
Certus figere ſaxo
Quamuis tonet ruinis
Miſcens equora ventus
Tu conditus quieti.
Felix robore valli
Duces ſerenus euum
Ridens etheris iras

¶ Hic incipit quartū metrū huius ſecundi quod dr̄ metrū anacriuntiū ab inuētore. iambicū a pede p̄dominā̄te. dimetrū a numero pedū. catalecticū quia deeſt vna ſyllaba ad ꝯplemētū metri. Huic metro adiungit metꝝ feregratiuꝫ ſic dictū ab inuentore. de q̄ ſupius dictū eſt. In hoc ergo metro philoſophia ꝯmendat vitam mediocrē p talem metaphoraꝫ Edificiū conſtructuꝫ in loco nimis alto vrgetᷣ tē-peſtibus ventoꝝ. ⁊ fundatū in loco arenoſo defluit. ſed fundatū in loco humili ⁊ ſaxoſo vtrunqꝫ vitat incōmodū. ſic vita pn̄s nimiū eleuata ꝓſperitate vel nimiū dep̄ſſa aduerſitate freq̄nter euē-tu inopinato calamitatibus defluit. mediocris autē ſecura manet. Dicit ergo in littera. Quiſquis hō cautus volꝫ ponere ſedem pennem. id eſt firmā manſionē ⁊ ip̄e ſtabilis exiſtens nec velit ſterni. id eſt deijci. ſonoris flatibꝫ euri. i. illius venti. ⁊ q̄ſq̄s curat ſpernere pontū minantē fluctibus. i. mare fluctuans ille vitat cacumen. i. ſummitatē alti montis ⁊ vitet arenas bibulas. i. ſiccas. Tūc aſſignat cām q̄re debeat vitari in edificando cacumē alti montis. q̄ illud. ſ. cacumē alti mōtis vrget. i. manifeſtat auſter proteruus. i. ventus impetuoſus. Tunc aſſignat cauſam quare debeant vitari arene quia he arene ſolute. id eſt diſiuncte per ſiccitatem recuſant ferre. i. nolunt portare pendulum pondus. i. labile pondus. Tu ergo fugiens periculoſam ſorteꝫ. i. euentū amene ſedis. i. amene mā̄ſiōis ⁊

certus exñs memento figere .i. ſtabilire domũ tuã in humili ſaxo .i. depſſo lapide cꝙuis ventus miſcens equora .i. voluens maria tonet .i. ſeuiat ruinis .i. flatibus ruinoſis. tu felix conditus robore .i. firmitate quieti valli .i. munitionis ⁊ tu ſerenus .i. tranquillus duces .i. ages euũ .i. vitã tuã. ridẽs id eſt deridens ⁊ pro nihilo habens iras .i. pſecutões etheris .i. aure ſeuiẽtis venti ¶ Nota q̈ oĩs virtus ſupfluitate corrũpit̃ cũ virtus conſiſtat in medio. Eſt eñ virtus habitus electiuus in medietate ꝯſiſtẽs recta rõne determinatus. iõ oĩs ſupfluitas tanq̈ vicioſa vitanda eſt Phia q̃ docet vitare ſupfluam proſperitatẽ quã deſignat p cacumen alti montis. q̃ proſperitas plerũq̈ impugnat̃ inuidia ⁊ potẽtia magnatum q̃ p ventũ impellentẽ deſignat̃. Docet etiã vitare nimiã paupertatẽ quam deſignat bibula arena. q̃ paupertas recuſat ferre indigẽtiã neccãriorũ que p pondus pendulũ deſignat̃. indigentia eñ grauat hoiem ad modũ pẽduli põderis ¶ Nota ſecuritas ſm Tulliũ in rethorica ſua eſt ꝓtus incõmoditates imminẽtes ⁊ inchoate rei affines nõ formidãs. que ſecuritas maxime appetenda eſt. ꝓpter quod phia docet appetere vitã mediocrẽ q̃ reddit hoiem ſecurũ ſm illud poeticũ. Medio tutiſſimus ibis. ⁊ Naſo. Tuta mage puppis eſt medio que flumine fert̃. Quã vitã mediocrẽ deſignat p humile ſaxũ. in quo edificiũ impetu venti nõ deijcit̃. nec inundatõibꝫ tã q̈ bibula arena diſſoluit̃ ¶ Nota q̈ duplex eſt pauptas. voluntaria ⁊ leta. alia inuolũtaria ⁊ triſtis. Prima pauptas eſt appetenda. ſcða fugiẽda. De prima loquit̃ Señ. in ep̃la. Honeſta res eſt leta pauptas. pauptas eñ expedita ſecura eſt. Et xviij. ep̃la. O lucille incipe cum pauptate hr̃e ꝯmertium. aude ꝯtemnere opes. nemo alias eſt deo dignꝰ q̈ q̃ opes ꝯtempſerit. Scða pauptas .ſ. inuolũtaria ⁊ triſtis fugiẽda eſt. qꝛ mortalis eſt ⁊ rõe triſticie ſtupefacit ⁊ corrumpit naturam

¶ Proſa quinta libri ſecundi

Sed quoniam rationum iaꝫ in te mearum fomẽta deſcendũt paulo validioribus vtendum puto. Age enim ſi iam caduca ⁊ momentaria fortune dona non eſſent. Quid in eis eſt quod aut veſtrum vnq̈ fieri q̃at aut non perſpectum conſideratum q̈ vileſcat

¶ Hic incipit quĩta proſa huius ſecundi. in qua phia ponit remedia magis mouentia Boetiuꝫ ad oſtendendum q̈ bona fortune ſunt contemnenda ⁊ minus eſſe dolendum de amiſſione eorum. Iſta autem remedia ſunt rationes ſumpte ex conditionibus particularium bonoruꝫ fortune. ſcilicet diuitiarum bonorum. poteſtatum ⁊ glorie. Et primo oñdit hoc de diuitijs. q̈ non ſunt magnopere appetende ponendo vnam rationem generalẽ reſpicientẽ oĩa bona fortune. Scðo ponit rationes de diuitijs ibi. Diuitie. Primo intendit talẽ rõem. Nullus magnopere debet illud appetere qð nõ po

teſt eſſe ſuū ⁊ quod in ſe ꝯſideratuꝫ eſt vile. ſed oīa bona fortuita ſꝫ hmōi qꝛ ſunt mutabilia. ideo non pn̄t eſſe ꝓpria hoīs ⁊ in ſe ꝯſiderata vileſcūt. ġ ⁊c. vnde dr̄ in littera. Qm̄ fomenta .i. medicamēta mearū rōnum vtendū validioꝛibꝫ rōibus .i. magis mouentibus. Age eſt aduerbiū hoꝛtandi ſi eīm dona fortune non eſſent caduca .i. caſualia ⁊ momētaria id eſt tranſitoꝛia ad modū momenti quid eſt in eis quod vnꝗꝫ queat fieri veſtrū aut ꝓſpectū ⁊ in ſe cōſideratū non vileſcat. q̄ſi diceret nihil. ¶ Nota ꝙ bona fortune ſunt caduca ⁊ tranſitoꝛia. qꝛ dicit Sen̄. lxxvi. ep̄la. Om̄ia bona fortune nobis accidunt. ſed nō adherent etſi abducant̄ ſine vlla nr̄i lachꝛymatione diſcedunt. ex quo pꝫ ſi mutabilia ſunt ꝙ nō ſunt ꝓpria bona hoīs. qꝛ ſm̄ eundē Senecā. Nihil ꝓpꝛium dicas quod mutari poteſt. ¶ Nota ꝙ bona fortune in ſe ꝯſiderata vileſcūt. qꝛ dr̄ Johes chꝛiſ. Bona fortune in ſeipſis veteraſcunt ⁊ ꝯſumunt̄ aut ab extraneis dolo vl̄ violentia vel calumnia diripiuntur.

¶ Diuitie ne vel veſtra vl̄ ſui natura ꝓcioſe ſunt. Quid eaꝝ potius. auꝝ ne. an vis ꝯgeſte pecunie. Atq̄ he effundendo magis q̄ꝫ coarceruando meliꝰ nitent: Siquidem auaricia ſemper odioſos. claros largitas facit. Qꝫ ſi manere apud quenꝗꝫ nō poteſt. quod tranſfertur in alterum tunc eſt ꝓcioſa pecunia cū tranſlata in alios largiendi vſu. deſinit poſſideri

¶ Hic ph̄ia ponit rōnes de diuitijs in ſpeciali. ꝙ nō ſunt magnopere appetende. Scd̄o ꝓbat hoc generaliter de diuitijs ibi. Quid aūt Pꝛima diuidit̄ in quinꝗꝫ ꝑtes ſm̄ ꝙ quinꝗꝫ ſꝫ genera diuitiaꝝ que ꝓbat nō multū eſſe appetēda ſcꝫ pecunia. gemme. poſſeſſiones. veſtes. ⁊ famuli. Pꝛimo oſtendit ꝓpoſitū de pecunia. ſecundo de gemmis ibi. An gemmarū. tercio de poſſeſſionibus ibi. An vos Quarto de veſtibꝰ ibi. Jam vero. Quinto de famulis. ibi. An vero Pꝛimo duabus rationibꝫ probat diuitias nō multum eſſe appetendas. ſecūda ibi. At eadem. Pꝛima ratio talis eſt. Illa non ſunt multuꝫ appetenda. que nec ex ſui natura nec ex natura vtentis ſunt precioſa. diuitie ſunt huiuſmodi. ġ ⁊c. Maioꝛ eſt nota quia nihil appetitur niſi bonum ⁊ precioſum. Minoꝛ declaratur. diuitie non ſunt bone ex ſui natura. quia non faciūt bonum eum cui aduenīunt. Nec ſunt bone ex parte vtentis. quia non inquantū conſeruantur. ſic enim faciunt hominem auarum. nec inquantum diſtribuuntur. quia ſic relinquūt hominem. Dicit enim in littera. Diuitie vel ſunt precioſe ſui natura aut natura veſtra vtentium eis. ⁊ quid earum eſt potius. id eſt precioſius. an auruꝫ aut vis congeſte pecunie. id eſt congregate. atqui pro certe. he ſcꝫ diuitie non ſunt precioſe conſeruando eas. quia melius nitent effundendo. id eſt

diſtribuendo eas ꝙ̃ coaceruando.i.retinendo eas.ſiquidē auaricia q̄ pecuni.i coaceruat ſp̄ facit hoīes odioſos.⁊ largitas que pecuniaꝫ effundit facit claros.i.honeſtos. Subdit.etſi illud quod trāſfertur in alterū nō poteſt manere apud quēꝙ̃ tunc eſt precioſa pecunia loquendo hyronice cuꝫ ipſa vſu largiendi tranſlata in alios deſinit poſſideri. ¶ Notandum ꝙ aliquid eſt bonū dupl'r.vel ex natura ſui vel ex natura vtentis. Illd̄ dr̄ bonū ex natura ſui quod a ſe vel in ſe habet vnde ſit bonū.⁊ cuicūꝙ̃ aduenit facit ipſum bonū ſicut ratio recta.pax ⁊ ſimilia.ſed illud dr̄ bonū ex parte vtentis quo ſi aliquis ꝯueniēter vtat̄ aliquid inde ꝓuenit. ¶ Nota ſm̄ Bernhardū. Solus error hoīm facit ꝙ aurū ⁊ argentū reputant̄ precioſa.cum ſint niſi terra rubea ⁊ alba ¶ Nota ꝙ Seneca.lxxxviij.ep̄l'a probās diuitias nō eſſe bonas ſic arguit. Quod bonum eſt bonos facit. diuitie nō faciunt bonos.ḡ diuitie bone nō ſunt. Itē bonū ex malo nō fit diuitie aūt fiūt ex auaricia que mala eſt.ḡ bone nō ſunt.

¶ At eadem ſi apud vnū quāta ē vbiꝙ̃ gentiū congeratur. ceteros ſui inopes fecerit. Et vox q̇dem tota pariter multorū replet auditū Veſtre vero diuitie niſi cōminute in plures tranſire nō poſſunt: Quod cū factū eſt.paupe res neceſſe eſt faciāt quos relinquunt O igitur anguſtas inopeſꝙ̃ diuitias quas nec habere totas pluribus licꝫ et ad quemlibet ſine ceterorum paupertate non veniunt

¶ Hic ponit ſcd̄am rationem que talis eſt. Illa nō ſunt multū appetēda que a pluribus non poſſunt poſſideri.⁊ non tranſeunt ad alium ſine paupertate aliorum. diuitie ſunt huiuſmōi. ergo ⁊c̄. Unde dicit in lrā Si eadē pecunia quāta eſt vbiꝙ̃ gentium.i.apd̄ oīes gentes ſi illa ꝯgeratur apud vnum hoīeꝫ ipſa facit ceteros hoīes inopes ſui.i.carentes.et vna vox pariter tota.id eſt ſimul replet audituꝫ multoꝝ.diuitie aūt non poſſunt trāſire in plures niſi comminute.i.diuiſe in ꝑtes.quod cū factū eſt.ſ.ꝙ ꝯminute tranſeunt in alios.neccē eſt vt illos faciāt paupes quos relinquūt. Et tūc exclamat ꝯtra diuitias dicēs. O igit̄ ſupple dico diuitias eſſe anguſtas.i.artas ⁊ inopes q̄s nō licet pluribꝰ habere totas.⁊ q̄ nō veniūt ad quēlibet ſine paupertate ceteroꝝ.i.alioꝝ hoīm ¶ Nota ꝙ diuitie nō veniūt ad quēlibet ſine alioꝝ paupertate.vn̄ Sen̄.in de re.for. Pecuniā ꝑdidiſti quaꝫ vt haberes alius an̄ te ꝑdidit.ꝑdidiſti pecuniā habes vno periculo minꝰ.ḡ te felicē ſi cū illa auariciā ꝑdidiſti. Et idē.lxxxviij.ep̄l'a dr̄. Diuitie aīos inflant.ſuperbiā pariunt.inuidiā ꝯtrahūt.mētē alienāt.timorem inducūt. inſolētiā faciūt.nihil āt aliud inſolētia ē ꝙ̃ ſpes falſe magnitudīs.ḡ diuitie bone nō ſūt

Proſa quinta

¶ An gemmarum fulgor oculos trahit ſed ſi quid eſt in hoc ſplendore pcipui gemmarũ eſt lux illa nõ hoim. Quas quidem mirari homines vehemẽter admiror. Quid eſt em̃ carẽs aĩme motu atqʒ ɔpage. quod animate rationabiliqʒ nature pulchrum eẽ iure videatur Que tametſi conditoris opera ſuiqʒ diſtinctõne poſtreme aliquid pulchritudinis trahunt. infra veſtrã tamẽ excellentiam collocate admiratiõem veſtram nullo modo merebant

¶ Hic phia oſtendit ꝙ gemme nõ ſunt appetende tanqʒ ꝓpriũ bonũ hois. intẽdens talẽ rationez. Quicqd bonitatis vel precioſitatis ẽ in gẽmis. hoc conſiſtit in luce et ſplendore gemmaruʒ ſed lux gẽmarũ nõ eſt ꝓpriũ bonũ hois. ſʒ eſt bonũ ipſarum gemmarum. ergo ꝛc. Unde dicit in littera An fulgor gemmarum trahit oculos hominũ ſupꝫple ad concupiſcendum eas tanqʒ proprium bonum. ſed ſi quid eſt precipui. id eſt precioſitatis in hoc ſplendore. illa lux eſt gemmarũ ⁊ non hominum. quas qdẽ gemmas vehemẽter admiror homines mirari. id eſt mirando deſiderare tãqʒ bonũ ſuũ. Quid eſt em̃ carens motu aĩe atqʒ ɔpage. i. ɔiunctõe mẽbrorum qſi diceret. qd reperitur in rebꝫ inaĩatis. qđ iure videat. i. videri debeat eſſe pulchrũ rei animate ⁊ rõnabili nature. qſi diceret nihil. q̃ gẽme tametſi ꝓ qʒuis trahant. i. recipiãt aliquid poſtreme pulchritudinis opa. i. diligẽtia cõditoris ⁊ ſui diſtinctõe. i. ſpecifica formatõne. tñ ipſe collocate infra veſtrã excellẽtiam. i. dignitatẽ nullo mõ merebant veſtrã admiratõem

¶ Nota ꝙ nõ eſt gloriandũ de gẽmis tanqʒ de ꝓprio bono. qr dr Sen. xli. epla. Nemo gloriariari dʒ niſi de ſuo. qd em̃ eſt ſtultius qʒ in hoie aliena laudare. qd eſt eo demẽtius qui ea mirat q̃ ad aliũ trãſferri ꝓtinꝰ pñt Nõ faciũt equũ meliorẽ aurei freni. ¶ Nota ꝙ q̃druplex eſt pulchritudo Prima ẽ animaliũ rõnaliũ. ſecũda eſt brutorum ſenſibiliũ. tercia plantarum vegetabiliũ. quarta eſt rerum inaĩatarum. in quo genere gẽme collocant ꝓpter quod dicit phia. Si gemme trahũt aliquid poſtreme pulchritudinis. id eſt vltime pulchritudinis.

¶ An vos agrorum pulchritudo delectat. B. Quidni. Eſt em̃ pulcherrimi operis pulchra portio Sic quondam ſereni maris facie gaudemus. Sic celum ſidera lunam ſo/

¶ Hic philoſophia idẽ intendit de poſſeſſionibꝫ ſicut de agris. et intendit hanc ſententiaʒ. Bonitas agrorum vel conſiſtit in pulchritudinẽ eorum que delectant aſpectum. et talis pulchritudo non magis ẽ ipſiꝰ

lemq; miramur. P. Num te hoꝝ ali/
q̄d attingit. Nū audes alicuius taliū
ſplēdore gloriari An vernis floribus
ipſe diſtinguerer. aut tua in eſtiuos fru
ctus intumeſcit vbertas. Quid inani
bus gaudijs raperis. Quid externa
bona ꝓ tuis amplexaris Nūq̄ tua fa
ciet eſſe fortuna. q̄ a te natura rerū fe/
cit aliena. Terrarū quidē fructus ani
mantiū ꝓculdubio debent alimentis
Sed ſi qḋ nature ſatis ē replere indi/
gētiā velis. nihil eſt qḋ fortune affluē
tiā petas. Paucis eñ minimiſq; natura
cōtenta eſt. cuius ſacietatē ſi ſuꝑfluis
vrgere velis. aut iniocūdū quod infu
deris fiet aut noxium

hoīs q̄ pulchritudo flo
rum vel ſtellaꝝ que eti/
am delectant aſpectum
hoīs. ⁊ tamē nihil ad ho
minē pulchritudo iſto
rū. ¶ Vel bonitas agroꝝ
conſiſtit in vtilitate eoꝝ
que eſt ad ſuſtentatōē
hominis. ſ; hec poſſeſſio
agrorum non eſt multū
appetenda vt ſit ampla
quia natura paucis ē cō
tenta. ¶ Unde dicit in lit
tera. An pulchritudo
agrorū delectat vos vt
gaudeatis de ea tanq̄m
de bono veſtro. Et dꝫ
boetius. Quidni. i. qua
re non delectaret. eſt eñ
pulchra portō operꝭ pul
cherrimi. i. mundi. Sic
nos gaudemus facie. id
eſt aſpectu maris ſereni.
id eſt trāquilli. ſic. i. eadē
rōe miramur celum. ſide
ra. ſolē ⁊ lunam. Reſpō
det phia. Nunquid ali/
quid horum attingit te
tanq̄ propriū. q̄ſi diceret
nō. Nūquid audes gloriari ſplendore alicuius taliū tanq̄ tuo q̄ſi diceret
nō. Nūquid tu diſtingueris. i. ornaris vernis floribꝫ. certe nō. Nūq̄d tua
vbertas. i. fertilitas intumeſcit. i. ſuꝑbit in eſtiuos fructus. i. ꝑ eſtiuos fru
ctus. q̄ſi diceret nō. Quid raperis. i. circūdaris inanibꝫ gaudijs ſupple re/
putando iſta eſſe tua bona. Quid amplexaris externa bona ꝓ tuis. q̄ſi di
ceret fruſtra h̄ facis. q2 fortuna nūq̄ faciet eſſe tua q̄ natura rerū a te fecit
aliena. Tunc dꝫ phia. Nō nego quin iſta pñt tibi eſſe vtilia fruct⁹ eñ ter
raꝝ proculdubio debent alimentis animantiū. i. animalibꝫ pro alimentis
Sed ſi velis replere indigentiā nature qḋ ſatis eſt. i. ad ſufficiētiā nihil ē.
id eſt nō oꝫ ꝙ petas. i. deſideres affluentiā fortune ſupple ad dilatandū
et ampliandū agros. natura eñ paucis cōtenta eſt cuius ſatietatem ſi velꝭ
vrgere. i. cogere ſuꝑfluis cibis ⁊ potibus illud qḋ infuderis ventri ſuper/
fluū aut fiet iniocūdum. i. triſte. aut fiet noxium. id eſt periculoſum
¶ Nota ꝙ ex littera pōt formari talis rō. Si illud qḋ magis videt̄ ineſſe
nō ineſt. nec illud quod minus ſ; magꝭ videt̄ ꝙ hō debet gl'ari de pulchri
tudine celi ⁊ ſtellarū. ⁊ non dꝫ. q2 nihil hoꝝ eſt ſuū. ergo minus debet glo/
riari de pulchritudine agrorum ⁊ aliarū poſſeſſionum ¶ Nota ꝙ na/

tura non eſt onerā da ſupfluis. ſed eſt alenda paucis. q2 paucis ꝯtenta eſt
vñ Seneca ep̄la. xvi. Si ad naturā vixeris nunꝗ̄ pauper eris. ſi ad opi-
nione nunꝗ̄ diues eris Exiguū natura deſiderat. opinio vero immen-
ſum. Et btūs Aug. dicit. Sumenda ſunt alimenta tanꝗ̄ medicamēta
Grego. Dū venter nimia ſacietate extendit aculeus libidinis ſuſcitatur.
¶ Nota ꝙ Areſtoteles in quadā ep̄la ad Alexandrū dicit. Qui trā-
greditur debitū modū in pleno ⁊ vacuo nō poterit euadere furorē egritu
dinis ⁊ moleſtias infirmitatū. Qui ergo appetit viuere ⁊ dominari renū
ciet deſiderio proprie voluptatis. nec comeſtionē comeſtioni ſupaddat.
quia omnis incōtinens volūtarie eſt egrotās. ij. ethicoꝝ. Et ſubdit Au
diui ab Hypocrate. ꝙ ꝯſeruauit dietas pro quibꝰ debilitatē corpis ſuſti
nebat. Cui dixit diſcipulus Doctor egregie ſi velles bene comedere non
ſuſtineres tantā corporis debilitatē Cui reſpōdit hypocrates. Ego cōe
do vt viuā. non viuo vt comedā. Vñ dicit Areſtoteles ibidē. Alimentū
ꝑpter durabilitatē eſt querendū. non durabilitas ꝑpter alimentū. Sub-
dit. Multos noui qui diminuerūt de alimento ⁊ comeſtione. abſtinētes
a ſuis appetitibꝰ ⁊ parcētes gule viuentes tpāte per dietas qui fuerūt ſa
niſſimi corporis longioris vite ⁊ boni appetitus

Iam vero pulchrū varijs fulgere veſtibꝰ putas. quarū ſi grata intuitu ſpecies eſt. aut materie naturam. aut ingenium mirabor artificis

¶ Hic phia oſtēdit ꝙ
nō ſit gaudendū de pul
chritudine veſtiū tanꝗ̄
de ꝓprio bono. ⁊ arguit
ſic. De illius pulchritu-
dine non eſt gaudendū
que non eſt homis pul-
chritudo. ſed pulchritu
do veſtiū non eſt homis
pulchritudo. ſed eſt ipſaꝝ veſtium. ergo non eſt gaudendū de ea. Unde
dicit in lrā. Iam putas pulchrū eſſe .i. tue pulchritudini aſcribendū fulge
re varijs veſtibꝰ. q̄ſi di. nō debes hoc putare. quaꝝ ſcꝫ veſtium ſi ſpēs id eſt
pulchritudo. eſt grata id eſt delectabilis intuitu. ego mirabor naturā ma
terie veſtiū. aut mirabor ingeniū i. eſt ſubtilitatē artificis veſtem formā
tis nihil aſcribēdo tibi ¶ Nota ꝙ ſplendor habitus exterioris nō fa-
cit hominē meliorem. niſi fulgeat habitus mentis interior in eo. Unde
Seneca Nullus dicit gladium eſſe bonū. ſi balteus eius deauratus eſt.
et vagina gemmis diſtincta. ſꝫ gladius bonus eſt qui bene incidit ⁊ bonū
acumen habet. Et mucro bonus eſt qui omne munimē rupturus eſt. vñ
ſunt ꝟſus. Aurea nobilitas luteā ſi veſtiat ollam. Non ideo ſeq̄tur hanc
minus eſſe lutum. Item poeta Cinge caput lauro. tege gēmis corpus
et auro. Si fueris pridē remanebis ruſticus idem

An vero te longus ordo famuloꝝ facit eſſe felicē. Qui ſi vicioſi moribꝰ ſunt. ꝑnicioſa domus ſarcina. et ipſi

¶ Hic phia oſtēdit ꝙ
nō eſt gloriandū de mꝉ-
titudine famuloꝝ tanꝗ̄
de ꝓprio bono. ⁊ arguit
ſic. Famuli aut ſunt ꝑ
uerſi in moribꝰ. ⁊ ſic ſunt

domino vehemēter inimica. Sin vero ꝓbitas. quonā modo in tuis opibus aliena ꝓbitas numerabit᷑ Ex quibus omnibꝫ nihil hoꝝ que tu in tuis cōputas bonis tuū eſſe bonum liquido monſtrat᷑. Quibꝫ ſi nihil ineſt appetende pulchritudīs. quid eſt ꝙ vel amiſſis doleas. vel leteris retētis Q̄ ſi natura pulchra ſunt. quid id tua refert. Nam hec per ſe a tuis quoqꝫ opibus ſequeſtrata placuiſſent Neqꝫ eīn idcirco ſunt precioſa ꝙ in tuas venere diuitias: ſed quoniā precioſa videbantur. tuis ea diuitijs annumerare maluiſti.

nocivi. aut ſunt bene morigerati. tunc nihil ad te qꝛ hec ꝓbitas eſt famuloꝝ et nō tua. Vn̄ dicit in lrā. An vero lōgus ordo famuloꝝ facit te eſſe felicem. qui ſcꝫ famuli ſi ſint viciosi moribꝫ. tunc ſunt ꝑnicioſa ſarcina .i. ꝑiculoſum pōdus ipſiꝰ domus. ⁊ ſunt vehemēter inimica ſarcina ipſi dn̄o. Si vero ſint probi quonā modo .i. ꝑ quem modū aliena ꝓbitas numerabit᷑ .i. cōputabit᷑ in tuis opibus. q. d. nullo mō Et tūc ↄcludit de omnibꝫ p̄dictis. dicens Ex quibꝫ omnibꝫ p̄dictis mōſtratur liquido .i. apte nihil hoꝝ eſſe tuū bonū. que tu ↄputas in bonis tuis. quibꝫ ſi nihil ineſt appetēde pulchritudinis. ſpͤ q̄ tibi aſſeribi poterit. q̇d eſt .i. quare eſt ꝙ tu doleas de amiſſis. vel leteris de retētis Q̄ꝫ ꝑ ſed ſi p̄dicta ſunt pulchra naturā .i. propter naturā ꝓpriam. quid refert id tua. id eſt quid ꝑtinet hoc ad te. q. d. nihil. nam hec ſequeſtrata .i. diuiſa a tuis opibꝫ per ſe placuiſſent. non eīn idcirco ſunt precioſa ꝙ in tuas venere diuitias. ſed qm̄ tibi videbant᷑ precioſa. ideo maluiſti ea annumerare tuis diuitijs. ¶ Nota ꝙ ſerui ꝑuerſi in moribꝫ ſunt familiares inimici domini ⁊ totius domus. de quibꝫ poſtea dicetur tercio huius q̄rta proſa. Non eſt peſtis efficacioꝛ ad nocendū q̄ꝫ familiaris inimicus. et ſi videntur aliq̄n amici. hoc eſt rōne vtilitatis. non rōne virtutis De quibus loq̇tur Seneca in de remedijs fortune. dicens. Vel muſce ſequūtur cadauera lupi. frumēta formice. predā ſequitur iſta turba. non hoīem Item Seneca dr. xli. ep̄la. In homine illud laudandū eſt qḋ ipſius eſt. ſi familiā formoſam hꝫ ⁊ domū pulchrā. ſi multū ſerit. ſi multum venerat᷑. nihil hoꝝ in ipſo eſt. ſꝫ circa ipm̄. lauda in illo qḋ ꝓprium eſt. qḋ nec auferri nec eripi poteſt

¶ Quid eīn tanto fortune ſtrepitu deſideratis Fugare credo indigentiā copia queritis. At qui hoc vobis in cō

¶ Hic ꝑhia oſtēdit generalit᷑ diuitias non eſſe appetēdas magnopꝑe. ⁊ facit hoc tribus rōnibꝫ.

trarium cedit Pluribꝰ quippe admi/
niculis opus eſt ad tuendã precioſe
ſupellectilis varietatẽ. Veruꝫ illud
eſt. ꝑmultis eos indigere qui ꝑmulta
poſſideãt. Cõtraꝗꝫ minimũ qui abũ/
dantiã ſue nature neccitate. nõ ambi/
tus ſupfluitatẹ metiantur

ſcdam ponit ibi Ita ne.
terciã ibi Ego ꝟo nego
Prima rõ eſt iſta. Illa
nõ ſunt multũ appeten/
da ꝑ que hõ nõ ꝯſequit
ea ꝓpter q̃ appetunt. ſed
ꝑ diuitias hõ nõ ꝯſequi
tur ea ꝓpter q̃ diuitie ap
petunt. appetunt eñ di
uitie ꝓpter fugam indi/
gentie. quã fugam indi
gentie hõ non ꝯſequit ꝑ
diuitias. ſicut declarat lrã dicens. Quid aũt tanto ſtrepitu. i. tãto labore
deſideratis. i. cum deſiderio inſiſtitis fortune. credo vos queritis fugare
indigentiã copia. i. diuitijs. q. d. Ideo deſideratis diuitias vt ſuppleatis
veſtrã indigentiã. ſed hoc cedit vobis in ꝯtrariũ. qꝛ pluribꝰ adminicul᷑. i.
adiutorijs opus eſt ad tuendã varietatẽ precioſe ſupellectilis. i. poſſeſſio
nis. veruꝫ illud eſt ꝑmultis eos indigere qui ꝑmulta poſſident. ⁊ etiam
cõtra. i. per ꝯtrariũ illi minimũ indigent qui metiant. id eſt qui menſurãt
ſuã abundantiã nõ ſupfluitate ambitus. i. cupiditatis. ſed neceſſitate na
ture ¶ Nota ſm Senecã. ꝑmultis indigent qui ꝑmulta poſſident. ꝓp
ter quod multe diuitie nõ fugant indigentiã ſed magis excitant. Unde
poeta Nulla ditari rõne poteſtis auari. Uos faciunt inopes quas cumu
latis opes ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit (minimũ indigent) dicit Seneca
lxij epl'a. Thaurus pauciſſimoꝝ iugerum paſcuis impletur. ⁊ vna ſilua
pluribꝰ elephantibꝰ ſufficit. homo terra paſcitur ⁊ mari: quid igitur tam
inſaciabilẽ ventrem natura dedit nobis. cum tam modica corpora dede
rit nobis. vt vaſtiſſimoꝝ edaciſſimorũꝗꝫ animalium auiditatem vincere
mus. quantulũ eſt ẽm quod nature datur. paruo illa educatur. nõ fames
noſtri ventris nobis magno conſtat. ſed ambitio. ventri autẽ obedientes
loco animaliũ annumerant. non hominũ.

¶ Ita ne autẽ nullum eſt ꝓprium vo
bis atꝗꝫ inſitum bonum. vt in exter/
nis ac ſepoſitis rebꝰ bona veſtra que
ratis Sic rerum verſa cõditio eſt. vt
diuinũ merito rõnis aĩal nõ aliter ſi/
bi ſplẽdere niſi inaĩate ſupellectil' poſ
ſeſſiõe videat. Et alia qdẽ ſuis ꝯtẽta
ſunt. Uos aũt (deo mẽte ꝯſiles) ab re

¶ Hic ponit ſecundã
rõem. ſcdo ꝯcludit ma/
nifeſtum errorẽ hominũ
ibi Quã vero late. Et
rõ talis eſt. illa non ſunt
appetẽda quibꝰ appeti/
tis homo putans ſe tali
bus ornari facit iniuriã
ſuo creatori. ſed bona ex
teriora ſicut diuitie ſunt
hmõi. vt declarat in lit/
tera. ergo ⁊c. Et dicit
O homines numq̃d nul
lum bonũ eſt ꝓpriũ atꝗꝫ

bus infimis excellentis nature orna
menta captatis. nec intelligitis quã-
tam conditori veſtro faciatis iniuriã
Ille genus humanũ terrenis om̃ibꝰ
preſtare voluit: vos dignitatẽ veſtrã
infra infima queq; detruditis. Nam
ſi omne quod cuiuſq; bonũ. id eo cu-
ius eſt conſtat eſſe precioſius. cum vi
liſſima rerum veſtra bona eſſe iudica
tis. eiſdem voſmetipſos veſtra exiſti
matione ſummittitis. Quod quidem
haut immerito cadit Humane quip
pe nature iſta conditio eſt. vt tum tm̃
ceteris rebus cum ſe cognoſcit excel
lat. eadem tamẽ infra beſtias rediga
tur. ſi ſe noſſe deſierit. Nam ceteris
animantibꝰ ſeſe ignorare natura eſt.
hominibꝰ vicio venit

inſitum. i. naturale ⁊ in-
trinſecũ vobis. ita vt q̃-
ratis bona veſtra in ex-
ternis rebꝰ. i. in extrinſe-
cis rebꝰ ⁊ in rebꝰ ſepoſitꝪ
. i. a vobis ſeorſum poſi-
tis. q. d. ymmo in vobis
eſt bonũ ſi ꝯſiderare vul
tis Sz ſic eſt verſa. i. mu
tata cõditio reꝝ. vt aĩal
diuinũ ſcz hõ. qui eſt ſi-
milis deo. nõ aliter vide
atur ſibi ſplẽdere niſi in
poſſeſſione ſupellectilis
inaĩate. i. bonoꝝ exterio
rum que ſunt inaĩata. et
alia q̃dem ab hoĩe ꝯten
ta ſunt ſuis bonis Vos
autẽ hoĩes deo ꝯſimiles
mente captatis. i. q̃ritis
ornamẽta veſtre excellẽ-
tis nature a rebꝰ ĩfimis
ſcz inaĩatis. qđ eſt erro-
neũ. nec intelligitis quã
tam iniuriã faciatis vr̃o
cõditori ſupple ꝑuerten
do ordinem ab eo inſti-
tutũ. ille eñ ꝯditor vole
bat humanũ genus pre
ſtare . i. ꝓcellere omnibꝰ
terrenis. ſz vos detruditis veſtrã dignitatẽ infra queq; reꝝ infima. quod
ꝓbatur ex hoc. nã omne bonũ eſt ꝓcioſius eo cuius eſt bonũ. cum vos iu-
dicatis viliſſima reꝝ ſicut ſunt dona fortune eſſe vr̃a bona. vos ſummitti
tis. i. ſubijcitis voſmetipſos eiſdẽ veſtra exiſtimatõe. i. opinione. ⁊ hoc nõ
ĩmerito accidit hoĩ. nã illa ẽ hũane nature ꝯditio ꝙ tũc tm̃ excellat ceterꝪ
rebꝰ cũ ſe cognoſcit. eadẽ tñ natura humana redigatꝛ infra beſtias ſi deſie-
rit ſe noſſe. Nã ceteris animãtibꝰ natura eſt ignorare ſeſe. ſz hoĩbꝰ venit . i.
ꝓuenit ex vicio ¶ Nota ꝙ hoĩ eſt inſitum ꝓpꝛium bonum qđ eſt recta
ratio que ſemꝑ depcatur ad optima. in cuiꝰ actu ⁊ ſpeculatiõe ꝯſiſtit feli
citas. q: ſapiẽs maxime eſt felix. x. ethicoꝝ. Et homo curãs intellectũ. deo
amãtiſſimus videtur. ibidẽ. ideo nõ eſt querendũ bonũ hoĩs in rebꝰ exter
nis ¶ Nota ꝙ hõ mente ⁊ rõne eſt ſil'is deo. q: ſm Senecã ratio nihil
aliud eſt q̃ ps diuini ſpũs merſa in corpus humanũ. Et idem dr̃. ꝙ ani-
mus rcũs eſt q̃ſi deus in hũano corpe hoſpitãſ. Et dr̃ idem. diſce potius
aĩm extollere in immẽſum. nobilis eñ ⁊ generoſa res ẽ animus ¶ Nota
ꝙ homo ſeipm̃ ignorans deterior eſt beſtia. vnde Boetius in tractatu de

Proſa quinta

ſummo bono allegans ꝯmentatoꝛē ſic dicit. Ue vobis hominibꝫ qui de numero beſtiaꝝ ꝯputari eſtis. diuinū quod in vobis eſt non cognoſcētes. ꝓpter qđ ad ſupioꝛa aſcēditis ⁊ deo ſiles eſtis. Et ſubdit. Diuinū autē in homine vocat intellectū ⁊ rōnem ¶ Nota q̄ nihil ꝓhibet vnū ⁊ idem eſſe nobilius ⁊ ignobilius. quod diuerſificat̄ ſm̄ ꝯditionē ſeu ꝯſideratio-nem Unde q̄uis homo ſm̄ ſe ⁊ ſimpl̄r ſit nobilioꝛ beſtijs. tamē inquantū deficit ab aliquo quod ſibi debetur ſm̄ naturam. ſ. cognoſcere ſe. quod nō debetur beſtijs. ſic homo eſt ignobilioꝛ beſtijs.

¶ Quā vero late patet veſter hic erroꝛ qui oꝛnari poſſe aliquid oꝛnamentis exiſtimatis alienis. At id fieri nequit Nā ſi quid ex appoſitis luceat. ipſa q̄dem q̄ ſunt appoſita laudant̄. in ſua nihilominꝰ feditate ꝑdurat

¶ Hic ꝓhia concludit manifeſtū erroꝛē hominum dicens. O homies q̄ late patet erroꝛ veſter qui exiſtimatꝭ aliq̄d poſſe oꝛnari oꝛnamētis alienis. ſꝫ illud fieri nequit. nā ſi aliquid lucet ex oppoſitis ſibi ⁊ nō ex ꝓpria pulchritudine. tūc oppoſita illa laudant̄. ſꝫ illud qđ eſt velatū ⁊ tectū. appoſitis illis nihilominꝰ ꝑdurat. i. ꝑſeuerat in ſua feditate. i. turpitudine ¶ Nota ſi aliq̄d eſt fetidum in ſe. eius feditas nō tollitur ꝑ oꝛnatum extrinſecū. vnde dt̄ poeta Aurea nobilitas lutēam ſi veſtiat ollam. Nō ideo ſeq̄tur hanc minus eſſe lutum. Et q̄dam cleri-cus reſpōdens mulieri q̄renti. vtrum eſſet pulchꝛa. dixit O domina pul-chꝛa ſunt tibi appenſa.

¶ Ego vero nego vllum eſſe bonum quod noceat habenti. Num id mentioꝛ. Minime inquis. Atqui diuitie poſſidentibꝫ perſepe nocuerunt. cum peſſimus quiſq̄ eoq̄ alieni mag̃ auidus. quicq̄d vſquā auri gemmarūq̄ eſt ſe ſolum qui habeat digniſſimum putat. Tu igitur qui nunc contū gladiūq̄ ſollicitus ꝑtimeſcis Si vite huiꝰ callem vacuus viatoꝛ intraſſes coꝛam latrone cantares. O preclara opum moꝛtalium beatitudo. quam

¶ Hic ponit ſecundā rōem que talis eſt. Illđ nō eſt multum appetendū quod nocet poſſidēti ſꝫ diuitie ſepe nocēt poſſidentibꝫ. qđ declarat ex duobꝫ Primo q2 diuitie faciunt poſſidētes de ſe falſa opinari vl̄ exiſtimare Secūdo q2 faciūt poſſidentes amiſſa ſecuritate timere. vnde dt̄ in lr̃a Ego ꝓhia nego illđ eſſe bonum qđ nocet habēti Num id mentioꝛ. inq̄s minime. Atqui ꝓ certo diuitie ꝑſepe nocuerunt poſſidētibꝫ. q2 quiſq̄ hō ex eo q̄ ipſe eſt auidus magis alieni eris ſpe pu

tat illum hominē ſolum dignissimū qui hȝ.i. poſ ſidet quicquid vſquā eſt auri ⁊ gemmaꝝ. Tu igi tur homo qui in diuitijs ꝯſtitutus nunc ꝑtimeſcis gladium ⁊ contū ſi in traſſes callem.i.ſemitam huius vite tanqȝ viator vacuus corā latrone ſe curus cātares. Tunc inuehitur ꝯtra diuitias O preclara beatitudo opū mortalium.⁊ loquitur hyronice. quaſi dī. minime preclara.quā tu homo cum adeptus fueris ſecurus eſſe deſiſtis. ¶ Nota ꝙ diuitie nocent habenti.vñ Areſtoteles ꝓmo ethicoꝝ. dicit. Talem q̄dem errorem habēt bona ꝙ multis ꝯtingunt detrimenta ex ipſis. multi eīn propter diuitias perierūt. ¶ Nota ꝙ mali tm̄ diuites reputant eſſe dignos.vnde dicit Ambroſius. Ita incubuerūt mores hominū in admiratiōe diuitiaꝝ vt nemo niſi diues putetur dignus ¶ Nota ꝙ diuitie nō reddunt ho minē ſecurum.vñ Iuuenalis poeta. Pauca licet portes argenti vaſcula puri. Nocte iter ingreſſus contum gladiumqȝ timebis. Et mote ad lunā trepidabis arundinis vmbram Cantabat vacuus coram latrone viator Et Seneca.xliiij.epl'a dicit. Nudum latro tranſmittit.et in obſeſſa via pauperi pax eſt. Et lxxvi. epl'a dicit. Quiſquis ſe multū fortune dedit in gentem ſibi viam ꝑturbationis fecit Una hec via eſt ad tuta vadendi.ex terna deſpicere.⁊ honeſto cōtentum eſſe.

cum adeptus fueris. ſecurus eſſe de ſiſtis .·.·.·

¶ Hic incipit q̄n tum metrum huius ſe cundi.quod dicit penti thacū ab inuentore. ana peſticum a pede predo minātē. ⁊ eſt dimetrum quia q̄tuor pedum. nā duo pedes vnū metruȝ ꝯſtituunt. ⁊ eſt catalecti cū. quia in quarto pede vna ſylł'a deficit ad cō plementū metri. In quo metro ph'ia ꝯmendat ꝓ mam etatem.que erat ſi ne cupiditate diuitiarū. deplāgēdo preſentē eta tem.in qua dn̄atur ⁊ re gnat auaricia Primo er go ꝯmendat etatē anti quoꝝ.ſcd'o noſtram eta tem deplangit. ibi Uti nam modo Primo dicit Prior etas nimiū felix fuit contenta fidelibus

¶ Metrum quintū libri ſecundi

Felix nimium prior etas
Contenta fidelibus aruis
Nec inerti perdita luxu
Facili que ſera ſolebat
Ieiunia ſoluere glande
Nec bacchica munera norat
Liquido confundere melle
Nec lucida vellera ſerum
Tyrio miſcere veneno
Somnos dabat herba ſalubres
Potum quoqȝ lubricus amnis
Umbras altiſſima pinus
Nondum maris alta ſecabat

Metrum quintū

Nec mercibus vndiqꝫ lectis
Noua litora viderat hoſpes
Tunc claſſica ſeua tacebant
Odijs neqꝫ fuſus acerbis
Cruor horrida tinxerat arma
Quid em̄ furor hoſticus vlla
Vellet prior arma mouere
Cum vulnera ſeua videret
Nec premia ſanguinis vlla

aruis .i. fideli agricultura. nec fuit perdita .i. depuata inerti luxu .i. graui ſupfluitate. q̄ etas ſolebat ſoluere .i. remouere ſera .i. tarda ieiunia facili glande .i. vili fructu nec illa etas norat .i. nouerat ꝯfundere .i. miſcere bacchica munera .i. vina liquido melle ad faciendum mellicratū. ſicut modo fit Nec etiam nouerat miſcere .i. intingere lucida vellera .i. albam lanam .ſerum .i. illoꝝ populoꝝ tyrio veneno .i. ſanguine conchiliorū quoꝝ copia apud tyrum inuenitur ad faciendū purpureū colorem. Herba dabat eis ſalubres ſomnos. non em̄ dormiebant in lectis eburneis. ſꝫ in herbis. ⁊ lubricus amnis id eſt labilis aqua dabat eis potum. ⁊ pinus id eſt illa arbor altiſſima dabat eis vmbras. id eſt vmbroſas habitatiōes non enim habitabant in domibus ⁊ in curioſis edificijs. ſed ſub arborib nondum em̄ hoſpes aliquis exiſtens ſecabat id eſt diuidebat nauigando alta id eſt profunda maris. quia adhuc non erat vſus nauium: nec mercibus id eſt mercimonijs vndiqꝫ lectis. id eſt collectis viderat noua litora id eſt alienas terras. quia manebant in propria terra vel patria vbi creſcebant. Tunc in illa etate tacebant ſeua claſſica id eſt horrende tube vel cornua vocantia homines ad bellum. Dicta claſſica a calo quod eſt voco. vel a claſſis quod eſt collectio multaꝝ nauium. vel cōgregatio multoꝝ equitum ſimul equitantiū. Neqꝫ cruor fuſus id eſt effuſus acerbis odijs .i. diris guerris tinxerat id eſt madidauerat horrida arma. quia tunc nō erat vſus armoꝝ. Quid em̄ id eſt propter quid hoſticus furor vellet prior arma mouere. cum videret ſeua vulnera. nec videret vlla premia ſanguinis quia nihil erat pro quo pugnarent ¶ Nota circa hoc qđ dicit (prior etas) ꝙ quatuor etates diſtinguūtur ſm poetas. In prima em̄ etate fuerunt homines boni ⁊ ſimplices paucis contenti. qui comedebāt glandes et bibebant aquā. non colebant vineas. ⁊ hanc etatē vocant poete aureā et erat ſub ſaturno. de qua loquitur Boetius in littera. Secūda etas dicebatur argentea. que erat ſub ioue. tunc em̄ homines magis aſtuti inuenerunt agriculturā. ⁊ ceperunt inhabitare domos ⁊ plantabant vineas. Terciam etatem vocabāt eneam. in qua homies ꝓter curam rerū ſuaꝝ ceperunt alios depellere. ⁊ ſe aliq̄liter malicie dare Quartā vero etatem vocabant ferreā. qꝛ intantū abundabat malicia hoīm ꝙ nec fides nec iuſticia manſit in terra. in qua etate nos ſumus. quā in fine Boetius deplāgit ¶ Nota circa hoc qđ dicit (inerti luxu) ꝙ inertia ⁊ ocium ſunt cauſa luxurie. vñ poeta Ocia ſi tollas. perire cupidinis artes Item Oratius Queritur egiſtus quare ſit factus adulter. In ꝓmptu cā eſt. qꝛ deſidioſ

ſus erat. Eſt aūt triplex luxuria ex de ſcholariū diſciplina. quedā ꝯſiſtit in coitu. q̄dam in crapula. ꝛ q̄dam in veſtitu. ꝛ q̄libet eſt fugienda ¶ Nota circa hoc qḋ dicit (lucida vellera ſerū) ꝙ ſeres ſunt q̄dā hoīes apud q̄s ꝯtexitur lana de arboribꝫ. fila ğ que a vermibꝫ q̄ dicunt̄ bombices opantur. illa vocat hic lucida vellera ¶ Nota ꝙ tyrus eſt vermis venenoſus. in cuiꝰ ſanguine intingit̄ purpura. Alij dicunt ꝙ ſit genus ꝯchilioꝝ in q̄ꝝ ſanguine intingit̄ purpura. quoꝝ ꝯchilioꝝ copia inuenitur apud tyrum inſulam

¶ Utinam mō noſtra redirent
In mores tempora priſcos
Sed ſeuior ignibus ethne
Feruens amor ardet habendi
Heu primus quis fuit ille
Auri qui pondera tecti
Gemmaſq̀ʒ latere volentes
Precioſa pericula fodit

¶ Hic pħia deplangit preſentē etatem dicens. Utinā noſtra tpa .i. cōditiones noſtri tpis redirent mō .i. redigerent̄ in priſcos mores .i. ī mores antiquos. Sʒ heu n̄ eſt ita. ſʒ amor .i. deſiderium habēdi feruens ſeuior .i. ꝑiculoſior ignibꝫ ethne .i. illiꝰ montis ardet Heu q̄s fuit ille qui primus fodit .i. effodit pondera tecti auri .i. abſcōditi. ꝛ effodit gēmas volentes latere. q̄ ſunt precioſa ꝑicula. q꞉ multi ꝓpter coꝝ ꝑcioſitatē ꝑicula incidunt ¶ Nota ꝙ Seneca in libro de diuiſione ſciaꝝ ꝯmendās priorē etatem dicit. O felix prior etas que tot ꝓtulit ſapiētes. quibꝫ velut ſtellis fulgentibꝫ mundi tenebras irradiaret. ſʒ heu nunc alij terrenis curis inſeruiūt. alij tpalis dignitatis ambitione inardeſcūt. omnes fere circa ſtudiū ſapīe elangueſcūt.

¶ Nota ꝙ ethna eſt mons ſicilie qui freq̄nter ignibꝫ inardeſcit. ad cuius ſilitudinē habet ſe auaricia ꝛ cupiditas hoīm. que inſaciabilis nunq̄ꝫ penitus extinguit̄. vnde Tullius ī libro de finibꝫ bonoꝝ ꝛ maloꝝ dī Cupiditates hoīm ſunt inſaciabiles. que nōmodo ſinglares ſʒ vniuerſas familias euertūt. Ex cupiditatibꝫ eīn odia ſeditiōes bella diſcordie naſcūtur. ex quibꝫ vitam amariſſimā neceſſe eſt effici.

¶ Proſa ſexta ſecundi libri

Quid autem de dignitatibus potentiaq̀ʒ diſſeram. Quas vos vere dignitatis ac poteſtatis inſcij celo exequatis. que ſi in improbiſſimum quemq̀ʒ ceciderint. Que incendia flammis ethne eructuantibꝫ

¶ Hec eſt ſexta ꝓſa huius ſecundi. in qua philoſophia oſtendit. ꝙ dignitates ꝛ poteſtates non ſunt magnopere appetende. Et primo probat intentum de dignitate ꝛ poteſtate ſil̄. Secundo de poteſtate diuiſim. ibi Que vero. Tercio boetius iterato ſimil̄

Proſa ſexta

quod diluuium tantas ſtrages dederit. Certe (vti meminiſſe te arbitror) conſulare imperiū (quod libertatiſ principium fuerat) ob ſuperbiam conſulum veſtri veteres abolere cupierunt. Qui ob eandem ſuperbiam prius regium de ciuitate nomen abſtulerant. At ſiquando (quod perrarū eſt) probis honores deferantur. quid in eis aliud q̄ꝫ probitas vtentium placet. Ita fit vt non virtutibus ex dignitate. ſed ex virtute dignitatibus honor accedat.

de dignitate ꝛ poteſtate ibi. Ad hec. Primo intēdit rōnem talem Illa nō ſtꝫ multū apperenda q̄ cū adueniūt malis faciunt ipſos deteriores et bonos nō efficiūt meliores. Sed dignitates et poteſtates hmōi ſunt ſicut declarat in lrā. igitur ꝛc. vn̄ dicit ſic. Quid diſſerā. i. dicā de dignitatibus ꝛ poteſtatibꝫ quas vos inſcij. id ē ignari vere dignitatis ꝛ ptātis vere exeq̄tis. i. aſſimilatis celo. i. ſummo bono. que ſi ceciderint in queq̄ꝫ improbiſſimum. i. vicioſiſſimū. que incendia ethne illius mōtis dederint tātas ſtrages. i. ꝑicula flāmis eructuantibus. i. exeuntibꝫ. ꝛ qđ diluuiū dederit tātas ſtrages. ſicut illi mali q̄bus adueniūt dignitates. q̄ſi diceret. plura mala ꝓueniūt ex dignitatibꝫ ꝛ ptātibꝫ maloꝝ q̄ꝫ ex incendio ignis vel diluuio fluuij. Et ſubdit phia. Sicut arbitror te meminiſſe veſtri veteres. i. antiq̄ores rhomani cupierūt abolere. i. delere imperiū ꝯſulare. i. dignitatem ꝯſularē ꝓpter ſuperbiā conſulū. quod imperiū ꝯſulare fuerat principiū libertatis. q2 rhomani liberius viuebant ſub ꝯſulibꝫ q̄ꝫ ſub regibus. qui rhomani etiā prius abſtulerāt de ciuitate nomē regiū ꝓpter eandē ſupbiā. ſ. regū. Ex q̊ pꝫ ꝙ dignitates faciūt malos deteriores. Si aūt ptātes ꝛ dignitates deferātur ꝓbis (qđ raꝝ eſt) quid in eis aliud placet dignitatibꝫ q̄ꝫ probitas vtētiuꝫ. q̄ſi diceret. nihil Ita fit. i. ꝓpter hoc fit vt virtutibꝫ nō accedat honor ex dignitate. ſed honor accedit dignitatibꝫ ex ꝟtute vtentiū eis. ꝛ ita dignitates nihil boni adijciūt ipſis bonis. ¶ Nota duplex eſt dignitas ꝛ poteſtas. quedā mūdana ſiue tēporalis que ꝯſiſtit in bonis tꝑalibus exterioribꝫ. ꝛ in tali non conſiſtit vera felicitas cū ſit reſperſa multis amaritudinibꝫ. Alia eſt dignitas ꝛ poteſtas anime ſiue ſpūalis que conſiſtit in ſcientijs ꝛ ꝟtutibꝫ. ꝛ illa non pt ſupari vicio. nec aduerſitatibꝫ. nec proſperitatibꝫ. in qua ꝯſiſtit beatitudo ꝛ beata vita. Vn̄ Amb. in libro de officijs dicit. Dico beatā vitā ꝯſiſtere in altitudine ſapiētie. i. ſuauitate cōſciētie et in virtutis ſublimitate ¶ Nota ꝙ inſcij dignitates ꝛ ptātes mūdanas adequant celo. q2 non recte iudicant. Iudicāt enī ſm ꝯcupiſcentiaꝫ et nō ſm rei veritatē. Imperiti enī velut a longe diſtantes a veritate ſpeculanẜ p̊mo elenchoꝝ ¶ Nota ꝙ mali dignitatibꝫ ꝛ poteſtatibꝫ prediti plus nocent q̄ꝫ ignis vel diluuiū aquarū. q2 mali dignitate ſua ꝛ ptāte

extollunt in ſuperbiā. alios iugo ſeruitutis opprimendo. p quo exequendo mouent bella quibꝫ humanū genus plus offendit q̄ʒ igne vel diluuio. ¶ Nota q̄ ciuitas rhomana a tēpore rhomuli ſui ꝯditoris a regibꝫ erat gubernata. poſtea rhomani exigente malicia ꝛ ſupbia regū ipſos deleuerūt et cōſules inſtituerūt. qui etiā propter eoꝝ ſupbiā erāt abiecti. Ex q̄ pꝫ q̄ dignitas ꝛ poteſtas maloꝝ eos efficit peiores ¶ Nota honor nō debet alicui rōe dignitatis. ſed potius rōe virtutis. vn̄ Areſto. q̄rto ethic. Nō erit vtiqꝫ dign⁹ honore ꝑuus exn̄s. ꝟtutis em̄ ꝑmiū honor ē. Vn̄ ꝫm ꝟitatē ſolus bonus ē honorād⁹.

Que vero eſt iſta vr̄ā expetibil' ac p̄cla ra potētia. Nonne o terrena aīalia cō ſideratis q̄bus qui p̄ſidere videamini Nū ſi inter mures videres vnum ali quē ius ſibi ac poteſtatē pre ceterꝭ vin dicantē. quāto moueretis cachinno. Quid vero ſi corp⁹ ſpectes: imbecilli us hoīe repire q̄as. q̄s ſepe muſculaꝝ q̄ʒ vel morſus. vel in ſecreta q̄qꝫ rep tātiū. necat introit⁹ Quo ꝟo q̄ſq̄ʒ ius aliq̄d in quēpiā niſi in ſolū corp⁹ ꝛ q̄d infra corpus ē (fortunā loq̄r) poſſit ex ercere Nū q̄cq̄ʒ libero impabis aīmo Nū mentē firma ſibi rōe coherētē; de ſtatu ꝓprie q̄etis amoueb Cū liberū quēdā virū ſupplicijs ſe tyrānus adactum putaret. vt aduerſum ſe facte ꝯiurationis ꝯſcios pderet. linguā ille momordit atqꝫ abſcidit. ꝛ in os tyrāni ſe uientis abiecit. Ita cruciatus q̄s putabat tyrannus materiā crudelitatis. vir ſapiens fecit eſſe virtutis.

¶ Hic philoſophia ꝓbat ſpecialiter de poteſtate q̄ non ſit multū appetenda duabus ratōnibus. ſcd̄a ibi. Quid aūt eſt. Rō talis eſt Illa poteſtas nō eſt multū appetenda que non eſt magne ꝛ fortis reputatōnis. ſed tm̄ eſt fragilis ꝛ imbecillis. Sed ptās tpalis eſt hmōi. q2 ꝑ eaꝫ hō non poteſt ſupra animā: ſed tm̄ ſupra corp⁹ ꝛ ſuper ea bona que corpis ſunt. humano auteꝫ corpore nihil eſt imbecillius Dicit ḡ in littera. Que eſt iſta veſtra expetibilis id eſt deſiderabilis ac p̄clara. i. nobilis potentia quaſi diceret nulla eſt. nōne conſideratis terrena animalia quibus videamini preeſſe. Si enim inter mures videres vnuꝫ pre ceteris ſibi vendicantem. id eſt vſurpantem ius ac poteſtatem ſuper alios mures. O quanto cachinno. id eſt riſu. tu mouereris. quia deriſibile eſſet. et talis eſt poteſtas terrena. ſcilicet deriſibilis que non extendit ſe niſi ad corpus Quid vero ſi tu ſpectes. id eſt conſideres corpus eſt imbecillius. id eſt debilius

Proſa ſexta

homine. quaſi diceret nihil. quos homines ſepe necat. i. interficit morſus
muſcularum. i. paruorum vermiũ vel etiam introitus in ſecreta. i. in iterio-
ra hominis quecꝫ reptantiũ. id eſt ſerpentium. Quo vero. id eſt quomo-
do quiſqꝫ poteſt exercere ius aliquod in quẽpiam niſi in ſoluꝫ corpus ⁊ in
fortunã. id eſt in bona fortune que ſunt infra corpus. quaſi diceret nullo
modo. Nunquid tu vncꝫ imperabis libero animo. qͣſi diceret non. Nun-
quid tu amouebis de ſtatu proprie quietis mentem ſibi firma ratiõe co-
herentẽ. quaſi diceret non. Et hoc probat exemplo cuiuſdam philoſophi
qui nullis tormentis ad hoc potuit compelli vt illud faceret quod ratio
naturalis iudicabat non faciendum. vnde dicit. Cum quidam tyrãnus
putaret ſe adacturũ. i. compulſuꝝ ſupplicijs quendã liberum virũ. i. phi-
loſophum vt ipſe proderet conſcios facte coniurationis aduerſum ſe. ille
liber homo linguam momordit atqꝫ abſcidit ⁊ abiecit eam in os. i. in faci-
em ſeuientis tyranni. Ita illos cruciatus quos tyrannus putabat eẽ ma-
teriam. i. cauſam crudelitatis. vir ſapiens fecit eſſe materiam virtutis. qꝛ
hoc pro virtute non pro crudelitate ei reputatũ eſt ¶ Nota ꝙ muſcula
eſt diminutiuũ huius nominis muſca. ⁊ per muſculam dat intelligere q̃-
cunqꝫ animalia venenoſa vel vermes venenoſos. ⁊ ab iſto loco recepit au-
tor floꝝ cum dixit. Debilius quid ſit mare quos nece muſcula perdit.
¶ Nota ꝙ animus hominis liber eſt ⁊ cogi non poteſt. vñ Seneca. Er-
rat ſi quis ſeruitutem credit tranſire in totum hominẽ. non eñ tranſit in
animã. quia libertas eſt in anima ¶ Nota ꝙ homo liber ⁊ conſtans nul-
lis ſupplicijs vinci poteſt. quia dicit Seneca in libro de clementia. Ma-
gni animi proprium eſt placidum eſſe ⁊ tranquillũ ⁊ iniurias ⁊ offēſio-
nes ſupbie deſpicere. Et. xxviij. epl'a. triginta tyranni Socratẽ circũſte-
terũt. nec potuerũt animũ eius infringere.

¶ Quid autem eſt quod in alium face-
re quiſqꝫ poſſit quod ſuſtinere ab alio
ipſe non poſſit. Buſiridem accepimꝰ
necare hoſpites ſolitum. ab Hercule
hoſpite fuiſſe mactatũ. Regulus plu-
res penoꝝ bello captos in vincula cõ-
iecerat. ſed mox ipſe victorũ cathenis
manus prebuit. Vllã ne igitur eiꝰ ho-
minis potentiã putas. q̃ qđ ipſe ĩ alio pt
ne id in ſe alter valeat efficere nõ poſſit

¶ Hic phĩa ponit ſe-
cũdam rõem que tal' eſt
Illa ptãs nõ eſt multuꝫ
appetenda p quã nemo
poteſt facere ꝙ alius nõ
poſſit in ipm qđ ipſe po-
teſt in aliũ. ſed poteſtas
tẽporalis eſt hmõi. ſicut
in littera dclarat ponẽs
duo exẽpla de Buſiride
et regulo Primũ eſt de
Burſiride. Buſirides
fuit filiꝰ neptuni ex ma-
tre Lybia q̃ hoſpites ſu-
os mactabat. Hercu-
les autem apud ipſum
hoſpitatus ipſum econ-
tra mactabat Secũm ex-
emplũ eſt de Regulo. Regulus iſte de q̃ hic fit mẽtio fuit ꝯſul romanꝰ

qui cū multa bella geſſiſſet cū karthaginēſibꝫ.multos ex eis captiuauit.ſꝫ tandē ab eis fuit captus. Ex quo patꝫ ꝙ quicq̄d poteſt aliquis in alium facere pt etiā illud ab alio pati.vñ Cato. Victorē a victo ꝛc.ꝛ p ꝯſeqns nulla eſt potentia humana que hoc intercipere pōt.vñ dicit in littera.q̄d eſt quod quiſq̄ꝫ pt facere in aliū quod ipē non poſſet ſuſtinere ab alio.q̄ſi diceret.nihil.poſtea declarat. Nos accepimus.i.cognouimus Buſiridē ſolū.i.ꝯſuetum necare hoſpites.ipm fuiſſe mactatū ab Hercule hoſpite ſupple ſuo. Aliud exemplū ponit Regulus ꝯſul rhomanus plures peſnoꝝ.i.carthaginenſiū captos bello ꝯiecerat.i.poſuerat in vincula.ſꝫ mox ipſe prebuit manus cathenis victoꝝ.i.carthaginenſiū. Nunq̄d igit͛ vllā putas eſſe hoim potentiā q̄ nō poſſit efficere ne alius valeat in ſe quod ipſe poteſt in alio.quaſi diceret nulla reputanda eſt hec potentia.

¶Ad hec Si ipſis dignitatibꝫ ac ptātibꝫ ineſſet aliq̄d naturalis ac pꝛopꝛij boni.nūq̄ꝫ peſſimis prouenirent. Neq̄ꝫ eīm ſibi ſolent aduerſa ſociari: Natura reſpuit vt ꝯtraria queq̄ꝫ iungant͛ Ita cū peſſimos plerūq̄ꝫ dignitatibꝫ fungi dubiū non ſit.illud etiā liquet natura ſui bona nō eſſe q̄ ſe peſſimis herere patiant͛ Q̄d q̄dē de cūctis fortune muneribus dignius exiſtimari poteſt que ad improbiſſimum queq̄ꝫ vberiora proueniunt

¶ Hic ꝓbat phia ſimil͛ de dignitatibꝫ et ptātibus ꝙ nō habēt in ſe aliquod naturale bonum. ꝓpter q̄d ſint appetende Scđo oſtendit ꝙ idem poteſt concludi de omnibus bonis fortuitis.ibi. Poſtremo. Primo facit quod dictum eſt. Secūdo oſtendit falſam noīationem bonoꝝum exteriorū ibi. De q̄bus etiā illud. Ratio quam intendit eſt illa Illud quod in ſe naturaliter eſt bonuꝫ non poteſt adiungi peſſimis.ſed dignitates ꝛ poteſtates peſſimis aduenīūt.ergo ꝛc. Maioꝛ declarat͛ in littera. Vñ dicit. Si ipſis dignitatibꝫ et poteſtatibꝫ ineſſet aliquid naturalis ꝛ ꝓpꝛij boni nunq̄ꝫ ꝓuenirent peſſimis neq̄ꝫ eīm aduerſa.i.oppoſita ſolent ſibi ſociari.q꞉ natura reſpuit vt q̄q̄ꝫ ꝯtraria ꝯiungātur.i.ſtent ſimul Cum ergo non ſit dubium peſſimos plerūq̄ꝫ fungi.i.vti dignitatibus illud etiam liquet.i.manifeſtum eſt ipſa non eē bona ſui natura que ſe peſſimis patiantur herere.i.ꝯmanere Q̄d quidem dictum de dignitatibꝫ ꝛ poteſtatibus dignius poteſt exiſtimari de cunctis muneribus foꝛtune.que ſcꝫ munera vberioꝛa.i.copioſioꝛa ꝓueniunt ad queq̄ꝫ improbiſſimū ¶ Nota ꝙ duplex eſt bonuꝫ. vnum q̄d conuertitur cum ente.ꝛ ſic dignitates ꝛ poteſtates licet malis adueniant tamen ſunt bone Aliud eſt bonum quod eſt quedam qualitas derelicta ex bonis operationibus.ꝛ vocat͛ bonum moꝛis.ꝛ ſic dignitates ꝛ poteſtates bone non ſunt.q꞉ vt plurimū peſſimis ſociantur.

Proſa ſexta

¶ Hic phia probat ꝙ bona fortuita non poſſunt in ſuum effectum. ⁊ ſic per ꝯſequens habēt falſam denominationē ſic arguēdo. Omne quod eſt naturalit̄ bonum efficit quod eſt ei ꝓprium ⁊ expellit ꝯtrarium. ſicut fortitudo facit fortem. velocitas velocem Sed bona fortune nō efficiunt

¶ De quibus illud etiam ꝯſiderandū puto. ꝙ nemo dubitet eſſe fortem cui fortitudinē ineſſe cōſpexerit. Et cuicunqꝫ velocitas adeſt. manifeſtum eſt eſſe velocem. Sic muſica muſicos. medicina medicos. rhetorica rhetores facit. Agit em̄ cuiuſqꝫ rei natura quod ꝓprium eſt. nec contrariū rerū miſcetur effectibꝫ. ſed vltro que ſunt aduerſa depellit. At qui nec opes inexpletam reſtringere auariciā queunt Nec poteſtas ſui ꝯpotem fecerit nūc vicioſe libidines inſolubiles aſtrictū retinent cathenis. Et collata improbis dignitas. nōmodo nō efficit dignos: ſed prodit potius ⁊ oſtentat indignos. Cur ita ꝓuenit. gaudetiſ em̄ ſeſe aliter habētes: falſis cōpellare nominibꝫ: que facile ipſaꝝ rerum redarguuntur effectu Itaqꝫ nec ille diuitie nec illa potentia. nec hec dignitas iure appellari poteſt

quod videtur eſſe ꝓpriū quia diuitie non faciunt diuitem. cum nō reſtringant auariciā. nec potentia facit potentē. nec dignitas dignū. ꝓpter qḋ diuitie falſe nominātur Vn̄ dicit in lrā De qbꝫ bonis fortuitis illḋ etiā puto ꝯſiderandū. ꝙ nemo dubitat illum ēe fortem cui ꝯſpexerit ineſſe fortitudinē. ⁊ illum eſſe velocem cuicūqꝫ ineſt velocitas. ⁊ ſic muſica muſicos facit. medicina medicos. rhetorica rhetores. Natura em̄ cuiuſcūqꝫ rei agit qḋ ſibi eſt propriū. ⁊ nō miſcetur effectibꝫ ꝯtrarioꝝ. et vltro .i. ſponte expellit q̄ ſunt aduerſa .i. cōtraria. Atqui ꝓ certo nec opes .i. diuitie queūt .i. pn̄t reſtringere inexpletā auariciā hominū .i. inſaciabilem. nec ptās facit illuꝫ ꝯpotē .i. potentē ſui. quē vicioſe libidines retinent aſtrictū inſolubilibꝫ cathenis .i. paſſionibꝫ. ⁊ dignitas collata improbis nōmodo .i. non ſolū non efficit dignos. ſed ꝓdit ⁊ oſtentat indignos Cur ita ꝓuenit ꝙ bona fortune n̄ efficiūt quod videt̄ eis eſſe ꝓprium. hoc eſt ideo. qꝛ vos hoīes gaudetis res ſeſe aliter hn̄tes q̄ꝫ videant̄ ꝯpellare .i. denoīare falſis noībꝫ. que noīationes facile redarguūtur effectu ipſaꝝ reꝝ. Ideo nec ille diuitie iure poſſunt appellari. cū nō faciūt diuitē. nec illa potentia nec hec dignitas iure appellari poteſt ¶ Nota

ꝙ diuitie non faciunt diuitem. quia non reſtringunt auariciā. Nam diui-tie ſm Senecā. xxvij. epl'a. ſunt cōpoſita paupertas in lege nature. talis autē paupertas ſm legem excludit auariciā que inſaciabilis eſt. Natura eñ paucis contenta eſt. ¶ Nota ꝙ dignitas improboꝝ oſtentat im-probos. quia improbus tanto a pluribꝫ cognoſcitur quanto magis inno-teſcit eius vicium. ⁊ quanto aliquis in maiori dignitate cōſtituitur. tan-to plus cognoſcitur. Propter quod dicit Seneca in ꝓuerbijs. Loco ig-nominie apud indignum eſt dignitas.

¶ Poſtremo idem de tota cōcludere fortuna licet. in qua nihil appetendū nihil natiue bonitatꝭ ineſſe manifeſtū eſt. que nec ſe bonis ſꝑ adiungit. ⁊ bonos quibꝫ fuerit adiūcta nō efficit

¶ Hic phia oſtēdit idē poſſe ↄcludi de omnibꝫ bonis fortuitis. dicens Poſtremo. i. finaliter li-cet hoc idem cōcludere de tota fortuna. in q̄ ni-hil eſt appetendū. i. deſi-derandū. nihil ineſſe ſibi natiue bonitatis. i. natu-ralis. manifeſtum eſt que fortuna nō adiungit ſe ſemꝑ bonis. ⁊ quibꝫ fue-rit adiuncta bonos non efficit ¶ Nota ꝙ bonum fortune non facit il-lud bonum cui additur. ſicut muſica facit muſicum. ⁊ virtus facit virtuo-ſum. Sed ꝙ fortuna malos quibus aduenit non facit bonos patet quia nihil natiue bonitatis ſibi ineſt Qualiter autē mali malos faciunt bonos patebit in quarto huius proſa ſexta.

¶ Metrum ſextum ſecūdi libri

Nouimus q̄ntas dederit ruinas
Vrbe flāmata patribuſqꝫ ceſis
Fratre qui quondā ferus interēpto
Matris effuſo maduit cruore
Corpus ⁊ viſu gelidum perrans
Ora non tinxit lachrymis. ſꝫ eſſe
Cenſor extincti potuit decoris
Hic tamē ſceptro populos regebat
Quos videt ↄdēs radios ſub vndas
Phebus. extremo veniens ab ortu.
Quos premunt ſeptē gelidi triones

¶ Iſtud eſt ſextum metrum huius ſecundi. quod dicitur ſaphicum ab inuentore. trochaicū a pede predominātē. ⁊ ē vndecaſyllabū. qꝛ quili-bet verſus cōtinet vnde-cim ſyllabas Et eſt aca-lecticum. quia nulla ſyl-laba deficit ad ꝑfectōeꝫ metri. In q̄ metro phia declarat per exemplū ꝙ dignitates ⁊ poteſtates malis aduenīētes nō fa-ciunt eos bonos Et hoc declarat per Neronem qui quanto fuit potenti-or tanto fuit peior. Tā-git autē philoſophia q̄-tuor malicias Neronis in hoc metro. quaꝝ pria.

Metrum ſextum

Quos notus ſicco violentus eſtu
Torret. ardētes recoquēs arenas
Celſa num tandem valuit poteſtas
Vertere praui rabiem neronis
Heu grauē ſortem: quotiēs iniquus
Additur ſeuo gladius veneno

eſt. ꝙ vrbem rhomanā incendit. que ſeptē dieb9 bus ⁊ ſeptem noctib9 arſit. vt ſpectaculo illi9 ignis cognoſceret quātus olim fuerat ignis quando Troia capta arſerat. Scd'm malum eſt. ꝙ nero magnam ptem ſenatus ſine vlla cauſa interfecit. Terciū eſt. ꝙ proprium fratrē ſuum occidit. vt ſolus ſecurius regnaret. Quartū eſt. ꝙ matrem ſuam occidi fecit. vt videret locum ventris in quo iacuit. Dicit ergo in littera. Nouimus quantas ruinas. id eſt q̄nta pericula dederit Nero vrbe ſupple rhomana flāmata. id eſt incenſa. ⁊ ceſis id ē occiſis patrib9 id eſt ſenatorib9. qui nero quondā ferus id eſt crudelis interempto fratre ſuo. Ipſe etiā maduit cruore matris effuſo. Et deſignans eius crudelitatem circa matrem dicit. Et ipſe nero perrans id eſt ptranſiens viſu gelidum corpus. id eſt infrigidatū corpus matris ſue. non tinxit. id eſt non madidauit ora. id eſt faciem ſuam lachrymis. ſed ipſe potuit ſine omnib9 lachrymis eſſe cenſor. id eſt iudex extincti decoris. id eſt interfecte matris que decora fuit. Tamē hic nero licet adeo malus eſſet regebat populos ſceptro. id eſt imperiali dignitate Hos inquā populos rexit quos pheb9 id eſt ſol veniens ab ortu extremo videt. id eſt aſpicit. condens id eſt abſcondens radios ſuos ſub vndas Et loquitur more poetarū. quaſi diceret Ipſe rexit om̄es populos qui erant ab ortu ſolis vſq; ad occaſum. Similiter regebat populos quos gelidi id eſt frigidi ſeptē triones id eſt ſeptem ſtelle in maiori vrſa collocate. que dicuntur triones quaſi teriones. q2 illam plagam terre terunt ⁊ premunt. ſc; magna frigiditate. plaga em̄ ſeptentrionalis frigida eſt. quaſi diceret Ipſe regebat omnes populos aquilonares. Et iſtos populos regebat quos notus. id eſt ille ventus collateralis auſtro violentus exiſtens torret. id eſt cremat ſicco eſtu. id eſt magno calore. notus inquā recoquēs arenas ardētes. id eſt calidas. venit em̄ ille ventus a torrida zona. ⁊ ideo calidus eſt. q̄ſi di. Nero etiā regebat omnes populos auſtrales. ⁊ ſic per quatuor plagas mundi oſtendit eius poteſtatem ſup omnes populos. Tandem celſa. i. magna poteſtas nō valuit vertere id eſt mutare rabiem id eſt crudelitatē praui neronis. Et tūc deplangit ꝯiunctionē magne poteſtatis cum magna malicia. quia multa mala ex ea ꝓueniunt. dicens Heu ſupple dico eſſe grauem ſortem. id eſt euentū. quotiēs iniquus gladius. id eſt iniqua poteſtas additur ſeuo veneno. id eſt venenoſe crudelitati. ¶ Nota ſm̄ Areſto. v. ethicorū. p̄ncipatus virum oſtēdit. malicia em̄ hominis vel ꝓbitas oſtendit̄ principatu ſicut p3 in nerone. cuius malicia ⁊ crudelitas in imperio ſue dignitat; apparuit. ꝓpter q̄d dixit Areſto. Seuiſſima eſt iniuſticia hn̄s. Et vij. ethicorū dr̄. Simile eſt igitur ꝯparare iniuſticiā homini iniuſto. Etem̄ deterior beſtia decieſmillies. plura em̄ mala facit homo malus q̄; beſtia.

Liber Secūdus

¶ Nota q̄ propter hec mala Neronis que tangūtur in littera multo plura ipſe ꝑpetrauit. nam dicit pħia tercio huius. proſa q̄nta. Nero Senecam familiarē ſuum preceptorē ad eligende mortis coegit arbitriū. et quia Nero fuit crudeliſſimus hominū. ideo Seneca ſcripſit quendā libellum ad ipſum qui intitulat̄ liber de clementia. in quo hortatur eum ad fugam crudelitat̄. ⁊ ad vſum clementie. qui q̄dem liber ſic incipit. Tibi ſcribere de clementia Nero ceſar institui ⁊c̄.

¶ Hic incipit ſeptima proſa huius ſecūdi libri. in qua oñdit pħia q̄ gl̄a mūdana nō ſit multum appetēda. ⁊ p̄mo inducit Boetiū cōfitentē ſe non multū deſideraſſe p̄dicta. ſ. ptātes ⁊ dignitates. niſi inquātū ſunt materia rerū gerendaꝝ. Scd̄o oñdit pħia q̄ gl̄a ſit perexile bonum. ⁊ q̄ nō ſit multū appetēda. ſcd̄a ibi Et illa Dicit p̄mo

¶ Proſa ſeptima ſecundi libri

Tum ego ſcis inquā ipſa minimū nobis ambitionē mortalium reꝝ fuiſſe dominatā Sȝ materiam gerendis rebus optauim⁹. quo ne virtus tacita ↄſeneſceret.

Tum ꝓ tunc ego boetius inquā. i. dixi. o pħia tu ſcis ambitionē. i. cupiditatē reꝝ mortaliū. de quib⁊ dixiſti minimū nobis fuiſſe dominatā. ſȝ bene optauimus materiā reb⁊ gerēdis. quo ne ꝓut nō ↄſeneſceret in nobis virtus tacita. i. nō excitata. ¶ Nota q̄ in ſapiente non dn̄atur cupiditas reꝝ tp̄alium. q̄ pħia inducit mobilis affluētie ↄtemptū. ex libro de plantis. Et ſocrates cū athenis ad ſtudiū ꝓgeret. magnū pondus auri in mare ꝓiecit. dicēs Mergā te ne mergar a te ¶ Nota q̄ materia reꝝ gerēdaꝝ ſunt iſta ſine quib⁊ res ↄuenieter geri nō pn̄t. ⁊ ſunt tria. ſ. ſapia autoritas ⁊ potētia. Sine ſapia eīn nihil ↄueniēter geritur: vt de ſe pȝ. res etiā gerenda autoritate ornatur. q̄ homo autēticus libētius auditur ⁊ facili⁹ ei creditur. Potētia vero mali deprimunt̄ ⁊ boni extollunt̄. hanc materiā Boetius deſiderans potentiā ⁊ dignitates queſiuit ¶ Nota q̄ Boetius materiā dignitatis ⁊ ptātis ideo queſiuit ne ꝟtus ſua tacita ↄſeneſceret. i. dum ipſe ad ſenectutē ꝓueniret. ꝟtus ſua tacita eſſet dūȝ nullus aliq̄d loqueret̄ de laude ſue ꝟtutis vel ſcriberet Tunc eīn virtus tacita cōſeneſcit qn̄ non agit aliq̄s vnde alij loquant̄. ⁊ cum nihil ſcribit̄ de ſuis beneficijs. q̄ ꝟtus habentē ꝑficit. ⁊ opus eius laudabile reddit

¶ Hic pħia oñdit gloriā mundanā nō eſſe appetendā. Et p̄mo p̄mittit q̄ cupido gl̄ie m̄ltos allicit. ſcd̄o ꝓbat eā eſſe exilē ⁊ vanā. ibi Omnē terre ambitū. Primo dicit Et quo boetius q̄nq̄ȝ

P. Et illa. Atqui hoc vnū eſt qd̄ p̄ſtantes q̄dē natura mētes. ſȝ nondū ad extremā manū virtutū ꝑfcōne ꝑductas (allicere poſſit) glorie ſcȝ cupido. ⁊ optimoꝝ in rempublicam fama

Proſa ſeptima

meritoꝝ. Que ꝗ̄ ſit exilis ⁊ totius va
cua ponderis: ſic conſidera

queſiuit dignitates ⁊ po
teſtates. ne ꝟtus ſua ta
cita cōſeneſceret. Videt̄
ꝙ iſta ꝓpter laudē ⁊ glo
riam q̄ſiuit. ideo d̄t phia. hoc vnuꝫ eſt. ſcꝫ cupido glorie ⁊ fama optimoꝝ
meritoꝝ in rem publicā. que fama ſolet allicere mentes hoīm natura pre
ſtantes. i. excellētes. ſꝫ nondū. i. non adhuc ꝑductas ad extremā manum
ꝑfcōne virtutū. id eſt ad ſummā ꝑfcōem. que fama ⁊ gloria ꝗ̄ ſit exilis ⁊
vacua totius ponderis. i. ꝓcioſitatis ſic ꝯſidera ex ſequentibꝫ ¶ Nota
ꝙ cupido vane glorie multos allicit ⁊ delectat. vñ Seneca. lxi. epl̃a ſic d̄t.
Illud p̄cipue nos impedit ꝙ cito nobis placemus ſi inuenimus qui nos
bonos viros dicant. qui prudētes. qui ſcōs. nō ſumus modica laudatiōe
ꝯtenti. quicq̄d in nos adulatio ſine pudore ꝯgeſſerit tanꝗ̄ debitū puta-
mus. optimos nos eſſe ſapiētiſſimoſq̄ꝫ affirmātibꝫ aſſentimus. cum ſcia
mus nos ſepe multa mentiri. adeo q̄ꝫ indulgemus nobis vt laudari veli
mus in id cui ꝯtrariū maxime fecimus ¶ Nota ꝙ duplex eſt bonitas
mentis. ſ. naturalis ⁊ acquiſita. Naturalis bonitas eſt ſm̄ quā aliqui na-
turaliter ſt̄ pij. manſueti. ſobrij ⁊ caſti. ſed hec bonitas ſi nō emendat̄ vir
tute ⁊ ſapiētia cito extollit hominē ad inanem gl̃am Alia eſt bonitas ac
quiſita exercitio virtutū ⁊ ſcientiaꝝ. que nō ꝑmittit hominē extolli ꝑ va-
nam gl̃am. q꞉ ſapiens ponit fructū ſuum in ꝯſcientia. ſtultus aūt in laude
ſm̄ Macrobiū. Ideo d̄t phia ꝙ cupido glorie allicit mētes natura p̄ſtan
tes nondū adhuc virtutibꝫ ꝑfectas. ¶ Nota ꝙ laus eſt frequens fa-
ma optimoꝝ meritoꝝ in rempublicā geſtorum. ſꝫ gloria eſt clara noticia
cum laude. Vel gloria eſt late patens preconiū. i. annunciatio

¶ Omnē terre ambitum ſicuti aſtrolo
gicis demōſtrationibꝫ accepiſtis ad
celi ſpacium puncti conſtat obtinere
rōem Id eſt vt ſi ad celeſtis globi mḡ
nitudinem ꝯferatur. nihil ſpacij pror
ſus habere iudicet̄. Huius igit̄ tam
exigue in mūdo regionis quarta fere
porcio eſt. ſicut Ptholomeo ꝓbante
didiciſti. que nobis cognitis animā
tibꝫ incolat̄. Huic q̄rte ſe q̄ntū maria
paludeſq̄ꝫ premū: quantūq̄ꝫ ſiti vaſta
regio diſtenditur cogitatiōe ſubtraxe

¶ Hic phia oñdit glo
riam mundanā eſſe exi-
lem. nec multum appe-
tendā. primo hoc oſten-
dit ex parte ſpacij i quo
dilatatur. ſcdo oſtendit
hoc ex diuerſitate natio
nū ad quas nō diuulga
tur. tercio oſtēdit idem
ex diuerſitate moꝝ ꝓp-
ter quos de eodem ꝯtra
rie iudicat̄. quarto oſten
dit idē ex breuitate du-
rationis. ꝓpter quā non
ꝑpetuat̄. ſecūda ibi Ad
de ꝙ hoc ip̄m. tercia ibi
Quid ꝙ diuerſaꝝ. q̄r-
ta ibi. Sed ꝗ̄ multos.
Primo intendit talem
rōem. latitudo fame cō-

ris. vix anguſtiſſima inhabitādi hominibꝰ area relinquetur In hoc minimo igitur puncti quodā puncto circū ſepti atqꝫ concluſi. De ꝓuulganda fama. de proferendo nomine cogitatis At quid habeat amplum magnificū qꝫ gloria tam anguſtis exiguiſqꝫ limitibus artata

ſiſtit in latitudine terre. ſup quā dilatatur. ſꝫ terra nō eſt lata ſup quā fit dilatatio fame. ſicut declarat ī lrā. ergo fama late nō poteſt diffundi. et ꝑ ꝯñs eſt exilis. nec multum appetēda. Vñ dicit in lrā. Tu accepiſti.i. didiciſti aſtrologicis demonſtrationibꝰ oēm ambitum terre.i.ſpaciū terre obtinere.i.habere rōez puncti ad ſpacium.i.ad magnitudinē celi. quod magis exponens dicit. Ut ſi terra ꝯferatur.id ē ꝯparetur ad magnitudinē celeſtis globi. ipſa iudicetur prorſus nihil ſpacij habere. Huius igitur tam exigue regionis.i. terre in mundo fere quarta porcio.i.quarta pars eſt que incolatur.id eſt inhabitatur ab animātibꝰ nobis cognitis.ſicut tu didiciſti a Ptholomeo hoc ꝓbante. Si ſubtraxeris cogitatione huic quarte terre quantū maria ⁊ paludes premunt.i.occupant. ⁊ quantū vaſta.i.ampla regio diſtenditur ſiti.i.ſiccitate. tunc vix relinquetur hominibꝰ anguſtiſſima area. id eſt artiſſimus locus inhabitādi. In hoc ergo quodā minimo pūcto puncti. id eſt minima porcione terre vos homines circūſepti atqꝫ concluſi cogitatis de ꝓuulganda fama. de ꝓferendo id eſt extollendo nomine.i. fama. ⁊ hoc fit inutiliter. Sed quid habeat.i. quid poteſt habere gloria amplum ⁊ magnificū. que artata eſt tam anguſtis ⁊ exiguis limititibꝰ id eſt terminis. q̄ſi di: nihil habet magnificum ¶ Nota ꝙ terra reſpectu celi non eſt alicuius quātitatis ſenſibilis.ſed habet ſe ſicut punctus. quia orizon qui terminat viſum noſtrum diuidit celum in duo media.quod non eſſet ſi terra in cōparatione ad celum haberet aliquam quantitatē. Item ſi terra eſſet alicuius quātitatis ſenſibilis reſpectu celi.tunc ſtelle nō apparerēt nobis eiuſdem quātitatis. quod patet falſum. quia in ea parte vbi terra eſſet magis gibboſa ⁊ ꝓpinquior celo apparerēt ſtelle maiores. ⁊ in oppoſita parte minores ¶ Itē minima ſtella fixa viſu notabilis eſt maior tota terra. Si ergo talis ſtella apparet nobis exiſtentibꝰ in terra ſicut punctus.multo magis terra reſpectu celi erit ſicut punctus ¶ Item punctus eſt quoddā indiuiſibile a quo linea equaliter diſtans facit circulū. ⁊ quia celum ex omni parte equaliter diſtat a terra.ideo terra reſpectu celi habet ſe ſicut punctus ¶ Nota ꝙ tres partes terre ſunt inhabitabiles. vna ꝓpter nimiū calorem. ⁊ due propter nimium frigus. Sed quarta pars que eſt temperata in caliditate ⁊ frigiditate a nobis inhabitatur. ſꝫ quia adhuc non tota inhabitatur propter maria ⁊ paludes ⁊ propter nimiam ſiccitatē. Ideo dicit phīa ꝙ quarta pars fere eſt habitabilis. Unde dicit fere ſꝫm alios. quia eſtus ſolis non facit torridam zonam totaliter inhabitabilē. cum quedā ciuitas dicta zenith (ſupra quā Ptholomeus dicitur fundaſſe aſtrolabiū) direc

te ſit ſub equinoctiali poſita. ſed dicitur inhabitabilis. quia eſt grauis in/habitationis. Sed vltra equinoctialē omnino eſt inhabitabilis propter nimium calorem ¶ Item dicit q̄rtam p̄tem terre inhabitari ab animātibus nobis cognitis. hoc forte dr̄ propter antipedes ſi ſunt. qui nobis ſunt omnino incogniti

¶ Adde q̄ hocipſum breuis habita/culi ſeptum plures incolunt natiões lingua. moribꝫ: totius vite rōne diſtā tes. Ad quas tum difficultate itineꝝ tum loquendi diuerſitate. tum cōmercij inſolentia. nōmodo fama hominū ſingulorꝫ. ſed ne vrbium q̄dem p̄ueni requeat. Etate deniq̄ꝫ marci tullij (ſicut ip̄e quodā loco ſignificat) nondū caucaſum montē rhomane reipublice fama trāſcenderat: ⁊ erat tunc adulta parthis etiā ceteriſq̄ꝫ id locorꝫ gentibus formidoloſa. Uides ne igitur q̄ꝫ ſit anguſta q̄ꝫ cōpreſſa gloria quā dilatare ac propagare laboratis An vbi rhomani nominis tranſire fama nequit. rhomani hominis gloria progredietur .·.·.·

¶ Hic ph̄ia oñdit gloriam non eſſe appetendam ex diuerſitate nationum ad quas nō diuulgatur. ⁊ intendit talem rōnem. Diuerſe nationes et diuerſa ydeomata non ſolum impediunt promulgationē fame hominū ſed etiā vrbium. ſed in terra habitabili ſūt diuerſe nationes diuerſorꝫ ydeomatū ergo p̄mulgatio fame p̄talia impeditur. ⁊ per cōſequens nō eſt multum appetēda Unde dicit in littera. Adde p̄dicte rationi q̄ hocipſum ſeptū .i. ſpacium terre eſt breuis habitaculi. id ē parui ſpacij in quo nos habitamus incolunt .i. inhabitant plures natões id eſt plures gentes diſtantes id eſt differētes lingua id eſt ydeomate et moribus. ⁊ rōne totiꝰ vite. id eſt rōne modi viuendi. ad quas non poteſt peruenire nōmodo .i. non tm̄ fama ſingulorꝫ hominū. ſed etiā nec fama vrbium. tum .i. tam difficultate itineꝝ .i. viaꝝ. tum .i. tam diuerſitate loq̄ndi .i. ydeomatū. tum .i. tam inſolentia .i. incōſuetudine ꝯmercij. q̄ꝛ aliqui hoīes non ꝯſueuerunt cum alijs cōicare in ꝯmercijs. q̄ꝛ etate .i. tp̄e Marci Tullij (ſicut ipſe marcus tullius ſ̄cat quodā loco .i. in quibuſdā ſuis ſcriptis) fama rhomane reipublice nondū tranſcēderat caucaſuꝫ mōtem. ⁊ tn̄ fama rhomanoꝝ erat adulta .i. ab antiquo nota. etiā formidoloſa parthis. id eſt illis hominibꝫ. ⁊ ceteris gentibus id locorꝫ. id eſt circa caucaſum montem. Uideſne igitur q̄ꝫ anguſta id eſt coartata ſit gloria q̄ꝫ compreſſa id eſt in modicum redacta. quā gloriam laboratis dilatare

et propagare. an ꝑ numquid gloria vnius hominis rhomani illic ꝓgredie-tur .i. ꝑueniet. vbi fama rhomani nois .i. rhomane vrbis nequit transire q.d. non ¶ Nota ꝙ ꝑtem terre habitabilē vocat ſeptū. quia eſt ſepta .i. circūdata mari. vñ Linconienſis in tractatu ſuo de ſpera. ⁊ etiā Macro-bius dicunt. ꝙ quarta porcio noſtra habitabilis vndiqꝫ cingitur mari.

¶ Nota ꝙ inſolentia ſm Senecā eſt ſpēs falſe magnitudinis. Sꝫ ſm Huguitionē inſolentia eſt ſupbia vel fatuitas In ꝓpoſito aūt poteſt expo-ni pro incōſuetudine. ⁊ tunc dʒ ab in qḋ eſt non. ⁊ ſoleo quod eſt cōſueſco

¶ Nota ꝙ caucaſus eſt mons q̇dā ſitus in parte ſeptētrionis. ad quē non ꝑuenerat fama rhomane vrbis. licet parthis ⁊ alijs gentibꝫ circūna-centibꝫ fama rhomanoꝝ erat formidoloſa. id eſt formidabilis

¶ Quid ꝙ gentium diuerſaꝝ mores inter ſe atqꝫ ſtatuta diſcordant. vt qḋ apud alios laude. apud alios ſuppli-cio dignū iudicetur. Quo fit vt ſi quē fame ꝑdicatio delectet. huic in pluri-mos populos nomē ꝓferre nullo mō cōducat Erit igiť ꝑuagata inter ſuos gloria quiſqꝫ ꝯtentus. et intra vnius gentis termīos preclare illa fame im-mortalitas coartabitur

¶ Hic oſtendit gloriā mundanā eſſe exilem ex parte diuerſitatis morū propter quos de eodem apud diuerſos cōtrarie iudicatur. ⁊ intendit ta-lem rōnem. Cōtrarieta-tes ⁊ inſtitutionū ⁊ legū impediunt fame dilata-tionē. ſꝫ homines ꝯtra-riaꝝ inſtitutionū ⁊ legū terrā inhabitāt. ergo di-uerſitas inſtitutionū ⁊ le-gum impediunt dilata-tionē fame. ⁊ per ꝯñs nō eſt multum appetenda vnde dicit ita. Quid ſpe eſt iudicandū. ꝙ mores et inſtituta ⁊ leges diuerſaꝝ gentium inter ſe diſcordāt. vt illud qḋ apud alios iudicatur dignū laude. apud alios iudicetur dignū ſupplicio Quo .i. ꝓpter q̇d fit vt ſi ꝑdicatio .i. dilatatio fame delectet quē .i. aliquē nullo modo ꝯducat .i. laboret ꝓferre nomē .i. famā ſuam in plurimos ꝑplos. qꝛ licet ab aliquibꝫ laudareť ab alijs tñ vitupareť. Erit igiť quiſqꝫ ꝯtentus gloria ꝑuagata .i. dilatata inter ſuos. Et iſta preclara immortalitas fame (hic loq̄tur hyronice. qꝛ nō eſt ꝑclara nec immortalis illa) coartabiť .i. cō-ſtringetur intra terminos vnius gētis .i. vnius ydeomatis ¶ Nota ꝙ tanta eſt diuerſitas moꝝ in gentibꝫ. ꝙ illud qḋ reputatur apud alios lau-dabile: apud alios reputať vitupabile. Reputať eñ apud ſyros lauda-bile cōedere parentes mortuos: ne comedanť a vermibꝫ in terra. qḋ apud alios extraneos ē execrabile. Silř apud iudeos reddiť laudabile ducere vxores ꝯſanguinitate ꝓximas. qḋ apud xp̄ianos ꝓhibetur ¶ Item in triuallis laudabile ē occidere prēm ſexagenariū ⁊ cremare ipm̄. qḋ apud alios eſt vitupabile. Vñ dicit poeta Sūt loca ſunt gentes quibꝫ et mac-tare parētes Eſt phas ⁊ pietas dum longa ſugueuit etas

Proſa ſeptima

¶ Hic p̄hia oſtēdit exilitatē glorie ex breuitate duratiōis ꝓpter quā non ꝑpetuatur. Et diuidit in tres ptes. pmo oſtendit hoc ex hominum obliuione. ſcdo ex tpis breuitate. ibi. Uos vero. tercio oſtendit gloriam a viris virtuoſis nō eſſe appetendam. ibi Uos aūt. Primo dicit ꝙ fama et gloria nō ſūt immortales pȝ ꝙ̄ multos viros clariſſimos. id eſt glorioſos ſuis tpibus deleuit inops. i. defectuoſa obliuio ſcriptoꝝ quāꝗ etiā ipſa ſcripta ꝓficiāt quid. i. parū. que ſcripta longior et obſcura vetuſtas tpis p̄mit. i. conſumit cuȝ ſuis autoribus. quoꝝ ſunt ſcripta

Sed ꝙ̄ multos clariſſimos ſuis tpibus viros: ſcriptoꝝ inops deleuit obliuio. Quāꝗ q̄d ipſa ſcripta proficiāt que cū ſuis autoribus premit longior atꝗ obſcura vetuſtas.

¶ Nota ꝙ ꝑ ſcripturam fama geſtorum tranſmittitur ad poſteros. talis āt ſcriptura quādoꝗ deficit vel propter inopiā ſcriptoꝝ. vel quia ipſa ſcripta in ſe vetuſtate conſumuntur. ⁊ ideo fama ⁊ gloria in obliuionem perueniunt. vnde Saluſtius in catilinario conqueritur res geſtas rhomanorum minus eſſe famoſas. propter inopiam ſcriptorum. Athenienſium vero maiores fame ꝙ̄ rhomanorum propter ſcriptorum copiam

Uos vero īmortalitatē vobis ꝓpagare videmini. cum futuri famā temporis cogitatis. Quod ſi ad eternitatis infinita ſpacia ꝑtractes. quid habes ꝙ de nominis tui diuturnitate leteris. Unius etenim mora momenti ſi decem milibus conferatur annis quoniam vtrunꝗ ſpaciuȝ definitum eſt. minimam licet habet tamen aliquam portionem. At hic ipſe numerus annorum. eiuſꝗ quantūlibȝ multiplex ad interminabilem diuturnitatem ne comparari quidem poteſt. Et enim finitis ad ſeinuicem fuerit que/

¶ Hic p̄hia oſtndit famā ⁊ gloriā non eſſe durabilem ⁊ immortalē ex tpis breuitate dicens. Uos vero homines videmini vobis propagare. id eſt facere immortalitatem cū cogitātes famam futuri temporis. ⁊ in hoc fruſtra cogitatis. quia exilis eſt duratio fame per tempus. quod. ſ. tempus ſi pertractes. id eſt compares ad infinita ſpacia eternitatis. quid habes ꝙ leteris de diuturnitate tui nomis. id eſt tue fame. quaſi diceret. nihil eſt etenim mora vnius momenti ſi conferatur. id eſt comparetur decem milibus annis habet aliquam proportionem licet minimā

dam. infiniti vero atq̧ finiti nulla vnq̄ poterit eſſe collatio. Ita fit vt quã ticunq̧ prolixi tēporis fama ſi cū inexhauſta eternitate cogitet̃ non parua. ſed plane nulla eſſe videat̃

ſed eſt valde paruã. qm̄ vtrūq̧ ſpaciū tp̄is eſt finitū. ſed h̄ numerus annoꝝ. ſcʒ decem milia vel eius numeri quãtūlibet multiplex. ſicut duplū vel triplum non poteſt comparari ad interminabileʒ diuturnitatis que eſt eternitas. quia finitꝫ ad ſeinuicē quedam fuerit collatio. i. comparatō infiniti vero ꝛ finiti nulla vnq̄ poteſt eſſe collatio. i. comparatio Ita fit vt fama tp̄is quãticunq̧ prolixi ſi cogitetur. ꝯparando cū inexhauſta. i. infinita eternitate. ipſa videatur non parua ſed plane nulla eſſe ¶ Nota om̄e quod incipit in tempore neceſſario habet finem in tempore. cum tempus ſit cauſa corruptionis temporalium quarto phiſicorum. Cum igitur fama ſit temporalis incipiens. ipſa deſinet in tempore. ꝛ per ꝯſequēs non eſt perpetua ¶ Nota ꝙ tempus quantūcunq̧ magnū comparatum ad eternitatem minimū reputatur. ꝛ quaſi nullius momenti. licʒ eīn finitoꝛum ad ſeinuicem poſſit eſſe comparatio. ꝛ inter ipa poſſit eſſe proportio. tamen finiti ad infinitum nulla poteſt eſſe comparatio. Cum igitur eternitas ſit duratio infinita tota ſimul exiſtens. ꝛ tempus quantūcūq̧ magnum ſit finitū. tempus nullam habebit proportionem ad eternitatem. ꝛ per conſequens fama quanticūq̧ prolixi temporis comparata ad eternitatem nulla videtur eſſe.

¶ Vos aūt niſi ad populares auras inaneſq̧ rumores recte facere neſcitꝭ Et relicta ꝯſcie virtutiſq̧ p̄ſtantia de alienis p̄mia ſermunculis poſtulatis Accipe in hmōi arrogantie leuitate q̄ feſtiue aliquis illuſerit. Nã cum q̄dam adorſus eſſet hominem ꝯtumelijs q̄ nō ad vere virtutis viſum ſʒ ad ſupbam gloriam. falſum ſibi philoſophi nomen induerat. adiecifſetq̧ iam ſe ſcituꝝ an ille philoſophus eēt. ſi q̄dem illatas iniurias leuiter patiēterq̧

¶ Hic ph̄ia oſtendit gloriam a viris virtuoſis non eſſe curandam. et hoc duabus rationibus. ſecunda ibi. Quid autem eſt. Prima ratō eſt illa. Illud quod ſpectat ad leuitateʒ arrogãtie a ſapiētibus non eſt curandum. ſed gloria ꝑter quam homo recte facit ꝑpter laudes hominum illa ſpectat ad leuitatem arrogãtie. ꝛ eſt digna deriſione. ḡ ꝛc. ꝙ ãt talis arrogantia ſit quedam deriſio declarat in littera. ꝛ dicit. Vos homines neſcitis recte facere niſi ad pp̄lares auras. i. ad populoꝛū com

tolerаſſet. Jlle patiẽtiã pauliſꝑ aſſumpſit. acceptaqꝫ cõtumelia velut inſultans iam tandẽ inq̃t: intelligis me eẽ phm̃. Tũ ille nimiũ mordaciter. Jntellexeram inq̃t ſi tacuiſſes

placẽtias ⁊ ad inanes rumores ⁊ laudes. et vos poſtulatis .i. deſideratis premia de ſermunculis alienis. relicta id ẽ poſtpoſita preſtantia .i. dignitate veſtre ꝯſcie ⁊ virtutis ꝓpter quaꝫ deberetis recte opari. accipe .i. conſidera ꝙ feſtiue .i. glorioſe aliquis illuſerit .i. deriſerit quendã dicentez ſe eſſe phm̃ in leuitate hmõi arrogãtie. Nam cũ q̃dam tyrannus eẽt adorſus contumelijs .id eſt incepiſſet alloqui contumelioſe quẽdam hoĩem qui induerat .i. vſurpauerat ſibi falſum nomẽ phi. non ad vſum vere virtutis. ſed ad ſupbam gloriam. ⁊ tyrannus adieciſſet .i. dixiſſet ſe iam ſciturũ an iſte eſſet phs ſiquidẽ illatas ſibi iniurias patienter leuiterqꝫ toleraſſet. ille qui dixit ſe phm̃ pauliſꝑ patientiã aſſumpſit. ſcꝫ in principio. ⁊ accepta contumelia a tyranno velut ſibi inſultans inquit ad tyrannũ. Jntelligis ne me eſſe phm̃. tunc ille tyrannus mordaciter inquit. intellexerã te phm̃ eſſe ſi tacuiſſes ¶ Nota ſm̃ ꝯmentatorem in prologo. viij. phiſicoꝝ. Uerus phs debet eſſe perfectus omnibus generibus virtutũ. ⁊ ꝑ conſequens debet eſſe magnanimus. Sed ſm̃ Sen̄. in libro de clemẽtia. Magnanimi eſt iniurias ⁊ offenſiones ſupbi deſpicere. ⁊ ꝑ conſequens verbis ꝯtumelioſis ꝓuocari nõ dꝫ. ¶ Jtem veri phi eſt nõ vinci a paſſionibus. ſꝫ potius dꝫ moderare ⁊ refrenare paſſiões. cũ virtus ꝯſiſtat in moderatõe paſſionũ. vñ Areſto. iiij. ethicoꝝ dicit. Manſuetus vult imperturbatus eſſe ⁊ non duci a paſſione. Vñ q̃dam phs ꝯtumelioſe ſibi inſultanti dixit. Tu didiciſti maledicere ſꝫ ego didici maledicta ꝯtẽnere.

¶ Quid aũt eſt quod ad p̃cipuos viros (de his em̃ ſermo ẽ) q̃ virtute gloriam petũt: q̃d inquam eſt qḋ ad hos de fama poſt reſolutũ morte ſuprema corpus attineat. Nam ſi (quod noſtre rationes credi vetant) toti moriuntur homines. nulla eſt om̃ino gloria cum is cuius ea eſſe dr̃ nõ extet oĩno. Sin ꝗ̃o bene ſibi mens ꝯſcia terreno carcere reſoluta celũ libera petit nõne om

¶ Hic philoſophia ponit ſecundam rationem que eſt talis. Homines virtuoſi vel totaliter moriuntur corpore ⁊ anima vel aĩa viuit poſt mortem. Si totaliter moriuntur. nihil ſpectat ad eos de gloria poſt mortem. Si anima eoꝝ viuit poſt mortem illa petit celum ſpernens omne terrenum negocium. et ſi nihil ad eã de terrena gloria. ꝗ apud ꝟtuoſos homĩes nulla debet eſſe cura de gl'ia. Vicit

ergo in lrā. Quid eſt qđ ad p̄cipuos.i.ad virtuoſos viros attineat de fama poſt reſolutū corpus

ne terrenū negocium ſpernit. q̄ ſe celo fruens. terrenis gaudet exemptā

extrema morte. quaſi diceret nihil. de his em̄ viris eſt ſermo nr̄ q̄ petūt.i. querūt gloriā ꝟtute.i.opibus ꝟtuoſis. Nā ſi hoīes toti moriunť corpe et aīa vt quidā putāt. qđ tū noſtre rōes.i.philoſophice rōes vetāt.i. phibēt credi. qꝛ ſm phiaꝫ aīa intellectiua eſt immortalis. nulla eſt oīno glā poſt mortē cū iſte oīno non extet.i.nō ſit cuius ea glā eſſe đꝛ. Sin ꝟo mens bn̄ ſibi ꝯſcia.i.illeſa reſoluta.i.liberata terreno carcere.i.a corpe. poſt mortē libera petit celū. Nonne ipſa aīa que celo fruēs gaudet ſe exemptā terrenis ipſa ſpernit om̄e terrenū negociū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s terrenā glām. q̄ſi diceret ſic.

¶ Nota ꝙ ad ꝟtuoſos nihil ſpectat de fama nec in p̄nti vita nec in futura. non in preſenti. qꝛ dicit Seneca in puerbijs ꝙ plurimi curant famā pauci autem conſciam. ꝛ tales pauci curantes ꝯſciam ſunt virtuoſi ꝛ phi de q̄bus loq̄tur Boetius in fine tractatus de ſummo bono dicens. Pauci ſunt viri honorandi ſicut phi qui contemnūt deſideriū ſenſus ꝛ ſequūť deſideriū intellectus. Plurimi aūt ſunt qui curāt famam. ſicut ſtꝫ vulgares q̄ relicta virtute conſcie ꝓpter laudes hoīm recte faciunt. De quibus đꝛ ſcriptura. Amē dico vobis receperūt mercedē ſuam. Nec etiaꝫ fama ſpectat ad viros virtuoſos in futura vita. q̄ ꝟtuoſi ſi totaliter moriunť nihil ad eos de fama. Si aūt aīa viuit poſt mortē iſta euolat ad celū ꝛ nihil curat de fama. ſpernit oē terrenū negociū. ꝛ potius gaudet. qꝛ eſt exēpta a curis terrenis. ꝛ gaudio celeſti fruiť in eternum

¶ Hic incipit metꝝ ſeptimū huiꝰ ſcđi. qđ đꝛ archilogicū ab inuentore. iambicū a pede p̄domināte. ꝛ ꝯſtat ex p̄mo verſu trimetro. ſecūdo dimetro. In quo metro phia docet q̄uo glā ſit ꝯtemnenda ex ꝯſideratōe amplitudinis celi ꝛ ſtrictitudinis terre dicens. Quicūqꝫ petit.i.deſiderat p̄cipiti mente ſolā gloriaꝫ et credit iſtā eē ſummuꝫ bonum.i.precipuū inter appetenda. iſte cernat.i. conſideret plagas etheris. id eſt partes celi late patentes. ꝛ cernat artuꝫ ſitū terrarum.i.ſtrictum ſpaciū terre in compati-

¶ Metrū ſeptimū libri ſecūdi

Quicūqꝫ ſolā mēte p̄cipiti petit
Summūqꝫ credit gloriam
Late patētes etheris cernat plagas.
Artumqꝫ terrarum ſitum
Breuē replere non valentis ambituꝫ
Pudebit aucti nominis
Quid o ſupbi colla mortali iugo
Fruſtra leuare geſtiunt
Diffuſa linguas explicet
Et magna tituľ fulgeat claris domꝰ
Mors ſpernit altam gloriam

Metrum ſeptimū

Inuoluit humile pꝛiter ⁊ celſuz caput
Equatqꝫ ſummis infima
Ubi nūc fidelis oſſa Fabricij manēt
Quid Brutus aut rigidus Catho
Signat ſupſtes fama tenuis paucul̄
Inane nomen litteris
Sed q̄d decoꝛa nouimus vocabula
Num ſcire conſumptos datur
Jacetis ergo pꝛoꝛſus ignoꝛabiles
Nec fama notos efficit
Quod ſi putatis longius vitā trahi
Moꝛtalis aura nominis
Cū ſera vobis rapiet hoc etiā dies
Jam vos ſecunda moꝛs manet

one ad celū. ille pudebit. id eſt verecundabit̄ aucti nominis. i. aucte fame ſue non valentis replere breuē ambitum. i. puuz ſpaciū terre. Et tūc exclamat dicens. O ꝓpter hoc miroꝛ q̄d. i. pꝛopter q̄d ſupbi geſtiūt. i. cupiunt fruſtra leuare. id eſt tollere colla ſua moꝛtali iugo. i. moꝛtali fama. licet eñi fama diffuſa means. i. trāſiens ꝑ remotos populos explicet linguas. i. per linguas populoꝝ. ⁊ licet magna domus tua. i. nobilis parētela vel familia tua fulgeat claris titulis. i. laudibꝫ. tamē moꝛs ſpernit altam gloꝛiam. ⁊ moꝛs pariter. i. ſimul inuoluit humile caput. i. miſeruz hominem ⁊ celſum. id eſt nobilem vel diuitem. ⁊ moꝛs equat infima ſummis nulli parcendo quod declarat dicens. Ubi nunc manēt oſſa fidelis Fabricij. Quid Brutus aut rigidus Catho ſupple ē. quaſi diceret. q̄d manet de gloꝛia eoꝛum poſt moꝛtez. vtiqꝫ modicū. ſ. illud manet quod tenuis fama. id eſt exilis ſupſtes. id eſt manens ſignat inane nomen eoꝛum pauculis litteris ſcriptis in epitaphijs eoꝛum. ſed quid. id eſt ad quid nouimus decoꝛa vocabula ſcripta. nunquid intelligitur per ea ipſos eſſe cōſumptos. id eſt moꝛtuos. quaſi diceret immo. Jacetis ergo moꝛtui pꝛoꝛſus ignoꝛabiles. nec fama efficit vos notos. Et quia aliquis diceret. licꝫ ipſi ſint moꝛtui coꝛpoꝛe. tamē viuunt ſm famā. dicit philoſophia. Si putatis vitā veſtram longius trahi. i. pꝛolongari aura moꝛtalis nominis. id eſt ſplendoꝛe moꝛtalis fame. cum ſera. id eſt vltima dies vobis hoc rapiet id eſt famam auferet iam vos manet. i. expectat ſecunda moꝛs. quaſi diceret. ſi eſtis pꝛius moꝛtui coꝛpoꝛe ⁊ fama manēs eſt vita veſtra illa ceſſante ſecundario moꝛiemini ¶ Notandum Fabricius fuit conſul rhomanus qui cum mitteretur pugnare contra Pirrhum regem epirotaruz rex pꝛomiſit ſibi partem regni ſui vt tranſiret ad ipſum. quod Fabricius cōtempſit. ſequenti anno Pirrhus obtulit ſibi magnam pecuniam auri vt traderet rhomanum imperiū. cui ait Fabricius. Rhoma non vult aurum. ſed vult imperare habentibus aurum. pꝛopter quod ipſe dictus fuit fidelis Fabricius. Dicitur etiam de Fabricio ꝙ cum quidam ad euz veniſſet pꝛomittens ſe Pyrrhum regem occiſurum ſi Fabricius ſibi pe

cuniā aliquando dare vellet. ipſe vero Fabricius hunc traditorem miſit ligatum ad Pyrrhū pro tali ſcelere puniendum. cui tunc pyrrhus dixit. Poſſibilius eſt ſolē a ſuo tramite deuiare q̄ʒ fabriciū a via recte rationis diſcedere ¶ Nota q̄ Brutus fuit pmus conſul rhomanus qui amore libertatis ꝛ iuſticie ꝓpter ſtuprum Lucrecie plurima egit. ꝛ multa bella pro rhomanis ingit. propter quod etiā famoſus fuit ¶ Nota q̄ Cato dictus eſt rigidus propter rigorē animi ſui qui ad nihil turpe flecti potuit ꝛ tante iuſticie fuit. vt Lucanus ipm dijs compararet in iudicanda cā que fuit inter Julium ceſarem ꝛ Pompeyū dicens. Victrix cauſa dijs placuit ſed victa Cathoni. Et de hoc magis patebit quarto huius proſa ſexta.

¶ Iſta eſt octaua ꝛ vltima proſa huius ſecūdi. ꝛ quia phia oñdit bona fortune non multū eſſe appetenda. aliquis putaret q̄ in fortuna nihil eſſet boni. ideo iā oſtendit phia cuiuſmodi bonū ſit in fortuna. ꝛ pbat fortunā aduerſam plus eſſe bonā q̄ʒ proſperā. et pmo premittit ſuā intētionē. Scdo pbat intentum ibi Illa em̄ Primo dicit O Boeci ex dictis ptʒ q̄ fortuna eſt ɔtemnenda. ſed ne putes me gerere. i. facere bellū inexorabile cōtra fortunam ſupple ſcias q̄ aliquādo eſt. i. aliqñ ɔtingit q̄ ipſa fortuna nihil fallax. i. nihil fallaciter agens bene mereat̃ de hominibꝫ. eo q̄ aliquod bonū euenit hominibus ꝑ eam tum ſcʒ cum fortuna ſe aperit manifeſtādo ſuā falſitatem. cum profitetur mores ſuos per inſtabilitatem. Et ſubdit philoſophia. Nondum forte intelligis quid loquar. quia mirum eſt quod ego geſtio id eſt cupio dicere eoq; id eſt ideo vix queo explicare ſententiam verbis. Etenim ego reor. i. opinor aduerſam fortunam plus prodeſſe hominibus q̄ʒ proſperam.

¶ Proſa octaua libri ſecundi

Sed ne me inexorabile contra fortunaʒ gerere bellum putes. Eſt aliquando cuʒ de hoībus illa fallax nihil bene mereat̃. tuʒ ſcʒ cū ſe aperit. cum frontem detegit moreſq; profitet̃. Nondū forte quid loquar intelligis. Mirum eſt quod dicere geſtio eoq; ſententiam verbis explicare vix queo. Etenim plus hominibus reor aduerſam q̄ʒ proſperam prodeſſe fortunam.

¶ Nota quandocunq; in aliquo dicto videtur eſſe repugnantia illud videtur mirabile dictum. ſed dicere fortunam aduerſam hominibꝫ ꝓdeſſe videtur eſſe quedā repugnātia in dicto. nā eſſe aduerſum alicui ꝛ ſibi ꝓdeſſe ad inuicem repugnant. ideo dicit phia. mirum eſt quod geſtio dicere. ſcʒ fortunam aduerſam magis ꝓdeſſe q̄ʒ proſperam

Proſa octaua

¶ Illa enim ſemper ſpecie felicitatis cum videtur blanda mētitur. Hec ſemper vera eſt cum ſe inſtabilem mutatione demonſtrat. Illa fallit hec inſtruit. Illa mendacium ſpecie bonoꝝ mentes fruentium ligat. hec cognitōne fragilis felicitatis abſoluit. Itaqꝫ illam videas ventoſam fluentē. ſuiqꝫ ſemꝑ ignaram Hanc ſobriam ſuccinctamqꝫ ⁊ ipſius aduerſitatis exercitatione prudentem

¶ Hic phīa probat īntētum. ꝙ fortuna aduerſa melior ſit ꝙ̄ ꝓſpe[illegible]roībus. ſcđa ibi. Poſtremo. tercia ibi. an hoc. Primo dicit. Illa fortuna ꝓſpera ſꝑ mentit cum videtur. i. apparet blanda ſpecie felicitatis. i. proſperitatꝭ. ſꝫ hec id eſt fortuna aduerſa ſꝑ vera eſt cuꝫ demonſtrat ſe eſſe inſtabilem ſui mutatione. Oſtendit eīm ſe eſſe taleꝫ qualis eſt. ⁊ ita per eam non decipiūtur homines. ſed illa ſcꝫ ꝓſpera fortuna confidētes in ſe fallit. Nec aūt aduerſa fortuna hoīem inſtruit oſtendēdo ꝙ nō ſit ꝯfidendū ꝓſpere fortune ꝓpter eius mutabilitatem. Illa ſcꝫ proſpera fortuna ligat ſcꝫ fallendo mentes fruentium hoīm ſpecie bonorū mendacium. hec ſcꝫ aduerſa fortuna abſoluit. i. liberat ſcꝫ mentes hominū ꝯgnitione fragilis. id eſt tranſitorie felicitatis. Et tūc recolligit effectus vtriuſqꝫ fortune dicens. Itaqꝫ illam ſcꝫ ꝓſperā fortunā vides ventoſam. i. ſuꝑbam fluentē. i. prodigaꝫ et ſuiīpſius ignaram. nā homines in proſperitate continua ſeipſos nō cognoſcunt. hanc ſcꝫ aduerſam fortunam tu vides ſobriam ⁊ ſuccinctā. i. humilē non ſuperbā ⁊ prudentem exercitatōe aduerſitatis ¶ Nota ꝙ ex iſta littera pñt formari tres rationes ꝙ aduerſa fortuna melior ſit proſpera. Prima ratio eſt iſta. Bona fortuna in ſpecie vere felicitatꝭ decipit habentē ipſam. ſꝫ fortuna aduerſa nō decipit. ſed vera eſt oñdens ſe talem q̄lis eſt. ergo aduerſa melior eſt ꝙ̄ proſpera. Scđa rō eſt Proſpa fortuna ligat mentes hoīm mendacibus bonis. ſed aduerſa liberat mentes a falſa felicitate. ğ eſt melior. Tercia rō. ꝓſpera fortuna reddit hoīes ſui ignaros. ſed aduerſa facit hoīes ſapiētes. ğ melior eſt ꝙ̄ proſꝑa.

Poſtremo felix a vero bono deuios blandicījs trahit. aduerſa plerūqꝫ ad vera bona reducēs vnco retrahit.

¶ Hic phīa ponit ſecūdam ratōem q̄ talis eſt. Quecūqꝫ fortuna trahit ad inq̄ſitōem veri boni. illa melior eſt ꝙ̄ q̄ retrahit a vero bono. ſꝫ fortuna aduerſa ē hmōi. ğ ⁊c̄. Vñ dicit in lr̄a: Poſtremo felix. i. ꝓſꝑa fortuna cū ſuis blādicījs trahit deuios. i. errātes a ꝟo bono. ſꝫ aduerſa fortūa pleꝝqꝫ retrahit vnco. i. tenaculo reducēs ad ꝟa bona. Nota ꝙ qꝛ ꝓſꝑa fortūa videt eē ꝓpinq̄ felix

titati.eo ꝙ ſine bonis fortune non ꝯtingit eſſe felicē.extra de bona fortu na.ideo ſuis blandicijs trahit hominē ſenſualē a vero bono quod cōſiſtit in ſpeculatōe dei.aduerſa autem fortuna.quia oſtēdit ꝓſperā fortunā eē mutabilē ipſa re[illegible] hoīem ad veꝝ bonū qđ eſt immutabile

¶ Hic philoſophia ponit vltimā rationē que talis eſt.Illa fortuna eſt melior ꝑ quā cognoſcunt̃ veri amici.ſed aduerſa fortuna eſt talis. igit̃ ꝛc. vnde in littera dicit. An ꝓ nūquid putas hoc eſſe eſtimandū inter mini ma bona ꝙ hec aduerſa fortuna detexit.i.monſtrauit tibi mentes.i. cor/ da fidelium amicoꝝ.quaſi dicerꝫ.illud eſt bonū de maxis bonis.ꝛ hec ſup/ ple aduerſa fortuna. ſe/ creuit.i.diſtixit tibi cer/ tos amicos ꝛ ābiguos vultus ſodaliū.i.amico/ rū.qſi diceret. aſpera for tuna docuit te diſcerne/ re inter veros amicos et falſos.qꝛ proſpera fortu na a te diſcedens abſtu/ lit ſuos.i.qui erāt amici ratione ꝓſperitatis ꝛ reli quit tuos amicos qui te dilexerūt non ꝓpter tua. O quāti.i.q̄nto p̄cio tu emiſſes hoc integer.i.in tegritate fortune ꝯſtitutus cū videbaris tibi fortunatus vt potuiſſes co gnoſcere veros amicos.nunc deſine.i.ceſſa querere opes.i.diuitias amiſ/ ſas.quia inueniſti veros amicos qui ſunt precioſiſſimum genus diuitiaꝝ.

An hoc inter minima eſtimandū putas ꝙ amicoꝝ tibi fideliū mentes hec aſpa.hec horribilis fortuna detexit. Hec tibi certos ſodaliū vultus ambiguoſqꝫ ſecreuit.diſcedens (ſuos abſtulit) tuos reliqt.Quāti hꝰ integer et vt videbaris tibi fortunatus emiſſes Deſine nūc amiſſas opes querere qđ precioſiſſimuꝫ diuitiarum genus eſt. amicos inueniſti

¶ Nota in aduerſitate falſi amici fugiunt.ſed in tempore proſperitatis manent.vnde Seneca in li.de re.Quem tu felicem credis.illuꝫ multi co mitantur.vt mel muſce ſequuntur.cadauera lupi.frumenta formice.pre dam iſta turba ſequit̃ nō hominē ¶ Nota ꝙ aduerſa fortuna oſtendit fideles amicos. vnde Seneca.xx.epiſtola.Turba familiaris cum a te pa ſci deſierit ipſa te non paſcet.ꝛ quod tu beneficio tuo ſcire nō poteras pau pertate ſcies.illa veros amicos retinebit.diſcedit quicunqꝫ non te.ſꝫ ali/ ud ſequebatur.eſt autem propter hoc vnū amanda paupertas ꝙ a qbus ameris oſtendit. Unde pauper Henricus Preualet hoc ſolo mala ſors ꝙ monſtrat amicos. Qui boni qui mali monſtrat vtranqꝫ viam. Item poeta.Tempore felici non cognoſcuntur amici.Sorte patet miſera que ſit dilectio vera.Item alibi.Cum fueris felix multos numerabis ami/ cos.Tempora ſi fuerint nubila ſolus eris. Item Thobias. Fluctuat ad cenſum venalis amicus egenū.Sed verus refouet vt fabricatꝰ amor ¶ Nota ꝙ fidelis amicus eſt precioſiſſimū genus diuitiaꝝ.qꝛ amicꝰ.ix. ethicoꝝ eſt alter ego.i.amicoꝝ eſt idē velle ꝛ nolle. Nemo eīn elegit viuere

Metrum octauū

ſine amicis habens reliqua bona. Et Seneca .ix. epl'a dicit. Sapiens etſi contentus ſit ſeipſo. tamē amicum habere vult propter nihil aliud niſi vt exerceat amiciciā. ne tam magna ꝟtus lateat. Et Tullius in libro de officijs dt. Honores diuitie ⁊ dignitates nunꝙ ſunt amicicie anteponēde

¶ Metrum octauū ſecundi libri

Quod mundus ſtabili fide
Concordes variat vices
Q pugnantia ſemina
Fedus ꝑpetuum tenent
Q phebus roſeum diem
Curru prouehit aureo
Vt quas duxerit heſperus
Phebe noctibus imperet
Vt fluctus auidum mare
Certo fine coarceat
Ne terris liceat vagis
Latos tendere terminos
Hanc rerum ſeriem ligat
Terras ac pelagus regens
Et celo imperitans am o

¶ Hic incipit octauum ⁊ vltimū metruꝫ huius ſecūdi libri. quod dicitur glyconicū ab inuentore. amphimacrū a pede predominā te. ⁊ eſt amphimacrus pes antiquoꝝ conſtans ex prima ⁊ vltia longis. ⁊ duabus breuibꝰ medijs ſyllabis. dictus ab amphi quod eſt circum ⁊ macros longum. quaſi hn̄s circūquaꝗ longam ſyllabā. In quo metro philoſophia ꝯmendat amorem. ex quo dixit ꝙ amici ſunt precioſiſſimū genus diuitiaꝝ. Et pmo ꝯmendat amorem diuinum. ſcdo oſtendit quō humana natura amicicia ꝯſeruatur. ibi Hic ſancto. Primo facit hoc quod dcm̄ eſt. ſecundo oſtendit ꝙ ablato diuino amore omnia corrūpuntur. ibi Hic ſi frena

Primo dicit. ꝙ amor diuinus regens terras ac pelagus. ⁊ imperitās id frequenter imperans celo. ille amor ligat hanc ſeriem. id eſt cōcordiam rerum. ꝙ mundus ſtabili fide variat concordes vices. id eſt alternationes temporꝝ anni. id eſt noctis ⁊ diei. ⁊ ꝙ ſemina pugnātia. id eſt elementa cōtraria tenent ꝑpetuum fedus. id eſt cōcordiam ne vnum totaliter aliud corrumpat. ꝙ phebus id eſt ſol curru aureo prouehit. id eſt producit roſeum diem. i. clarum diem. Idem amor facit vt phebe id eſt luna imperet id preſit noctibus. quas noctes heſperus id eſt ſtella veſptina duxerit. i. adduxerit. ⁊ vt auidum mare ad exeundū coerceat fluctus ſuos certo fine. id eſt determinato fine. ne liceat ſibi tendere id eſt extendere latos terminos vagis terris. id eſt amplis terris ſupple totaliter coopiendo terrā.

¶ Nota ꝙ Tullius loquens de amicicia dicit. Amicicia eſt ꝟtus mouens ſuperiora ad protectionē inferiorum. ⁊ inferiora ad ſubiectionem

ſuperioꝝ. Amicicia em̃ ſublata omis in vita tollitur iocunditas ¶ No
taſq̃ elemẽta appellat ſemina. q2 ex ipſis tanq̃ ſeminibꝰ elementata ꝓdu-
cuntur. ſicut em̃ ſemen eſt principiũ fructus. ſic elementa ſunt principia
corporum mixtoꝝ. et dicit elementa pugnantia propter ipſoꝝ ꝯtrarieta
tem. nam aliqua ſunt calida. aliqua frigida. quedã humida. quedam ſic-
ca. Nec elemẽta diuino amore ordinate tenent ꝓprium fedus. quia gra
uitas inferiorum non aufert leuitatem ſuperioꝝ. nec econuerſo. ꝛ ſeinuicẽ
totaliter non corrumpunt.

¶ Hic ſi frena remiſerit
Quicquid nunc amat inuicem
Bellum continuo geret
Et quam nunc ſocia fide
Pulchris motibus incitant
Certant ſoluere machinam

¶ Hic oſtendit ꝙ amo
re diuino ſubtracto om-
nia corrumpunt. dicẽs
Si hic amor diuinus re
miſerit frena. i. legem gu
bernandi res. quicquid
nunc amat inuicem. i. cõ
cordat illud cõtinuo ge
ret bellum. ꝛ ipſa elemen
ta certant. i. litigant ſol-
uere. i. deſtruere machi-
nam ſcȝ mundanã. quã nunc ſocia fide. i. cõcordi federe incitant pulchris
motibus. id eſt faciunt ordinate mouere. ¶ Nota ꝙ ſublato amore
et concordia omnia diſſoluunt. vnde Alanus in anteclaudiano loquens
in perſona amoris ꝛ cõcordie dicit. Si mea iura. meas leges. mea federa
mundus Olim ſeruaſſet. vel adhuc ſeruaret amoris Vincula. nõ tantis
gemeret ſub cladibus orbis

¶ Hic ſancto populos quoq̃
Junctos federe continet
Hic ꝛ coniugij ſacrum
Caſtis nectit amoribus]
Hic fidis etiam ſua
Dictat iura ſodalibus
O felix hominum genus
Si veſtros animos. amor
Quo celum regitur. regat

¶ Hic oñdit phia. quõ
per amorem cõſeruatur
et cõciliatur amicicia hu
mana. dicẽs Hic amor
continet. i. ꝯſeruat popu
los iunctos ſancto. i. vir
tuoſo federe. ſ. amicicie
et hic amor nectit ſacrũ
id eſt ſacramentũ coniu
gij caſtis amoribꝰ viri ꝛ
vxoris. ꝛ h̃ amor dictat
ſua iura. i. imponit legẽ
amicicie fidis ſodalibꝰ. ꝛ
quia iſta proueniũt ab
amore diuĩo tanq̃ a ꝑn
cipio ſuo. Jdeo ſubiun-
git. O felix genus hominũ ſupple dico. ſi amor ſcȝ diuinus quo celum re
gitur regat animos veſtros ſupple cauſando in eis cõcordiam amicicie
¶ Nota ꝙ amor dictat ſua iura fidis ſodalibꝰ. Jura aũt amicoꝝ ꝛ ſo-

dalium innuit Seneca. iij. epl'a dicens Diu cogita an aliquis in amicum ſit tibi recipiẽdus: ſed cum placuerit fieri toto illum pectore admitte. tam audacter cum illo loquere ſicut tecum. Tu q̄dem ita viue. vt nihil tibi cō mittas. niſi quod etiam amico tuo cōmittere poſſis. Cum amico tuo omnes curas. omnes cogitationes miſce ſi fidelem putaueris. Sunt em̄ quidam qui que amicis ſunt tm̄ ꝯmittenda omnibꝫ narrant. quidā cariſſimoꝝ ꝯſcientiā reformidant nulli credituri. neutrum faciendū eſt. vtrūq em̄ vicium eſt ⁊ omnibꝫ credere ⁊ nulli. ¶ Nota circa p̄dicta ꝙ amicicia proprie dicta tm̄ inuenitur in rebus rationalibꝫ. ⁊ vt ſic amicicia ē par voluntas bonoꝝ inter aliquos. ſꝫ large accipiendo amiciciā ſic etiā eſt in irrationalibꝫ. ⁊ vt ſic amicicia eſt cōcordia diuerſaꝝ reꝝ ad inuicem

¶ Anicij Manlij Seuerini Boetij viri excōſulis patricij ordinarij phie ꝯſolationis liber ſcōs explicit

¶ Incipit liber tercius eiuſdem

¶ Proſa prima

¶ Animo ſolato mulcedine philoſophie. merore pulſo antiquo introducitur felicitas vera.

IAm cantum illa finiuerat. cum me audiẽdi auidum ſtupentē𝕢 arrectū adhuc aurībꝫ. carminis mulcedo defixerat. Ita𝕢 paulopoſt. O inquā ſūmum laſſoꝝ ſolamen animoꝝ. quantum me vel ſentētiaꝝ pondere. vel canendi etiā iocūditate refouiſti Adeo vt iā me poſthac imparē fortune ictibus nō arbitrer Ita𝕢 remedia q̄ paulo ante acriora eſſe dicebas. nōmodo non phorreſco. ſed audiendi auidus vehementer efflagito

¶ Iſte eſt tercius liber Boetij de ꝯſolatione phie. ⁊ ꝯtinuat᷑ ad libros p̄cedentes in hunc modum Poſtq̄ phia in p̄mo li. ſcrutata eſt cās doloris Boetij. ⁊ in ſcōo libro adhibuit ſibi remedia facilia. In p̄nti libro et ſequētibꝫ phia adhibet boetio remedia grauiora. ſunt aūt remedia g̃uiora rōes ꝯtra cōem opinionē hoim. ꝓbātes ꝙ in bonis exterioribꝫ n̄ ꝯſiſtit ꝟa felicitas. oſtēdendo in q̄ ſita ſit felicitas ꝟa. ⁊ quo mō ad ipſam ꝑueniat᷑. Et diuidit᷑ liber iſte in xxiiij. ꝑtes. q2 hꝰ libri ſunt xij ꝓſe ⁊ xij metra. q̄ ꝑtes patebūt in ꝓceſſu libri. Quid āt et de q̄ determinet᷑ in q̄libet iſtaꝝ ꝑtiū ſilr patebit. Prima ꝓſa hꝰ tercij diuidit᷑ in tres ꝑtes. p̄mo oſtendit Boetius quō poſt p̄dicta alloquutꝰ fuit ipſam phiam. ſcōo ponit rn̄ſionē phie. tercio dirigit boetius quandā

petitionē ad ipſam.ſecūda ibi Tum illa.tercia ibi Tum ego. Dicit ergo primo.Jam illa phia finierat cantum.i. metrum quod erat de cōmendatione amoris diuini ꝛ amicicie. Et cum ego boetius eſſem allectus dulcedine metri ad audiendū cum auiditate ꝛ admiratiōe verba phie. auribꝫ arrectis ego dixi O phia que es ſummū ſolamen animoꝝ laſſoꝝ quantū me refocillaſti tuis proſis ꝛ metris intantū ꝙ iam bene poſſum reſiſtere inſultibus fortune. Et ideo dicit. remedia que prius dixiſti eſſe grauia non timeo.ſꝫ ea audire diligēter expecto ¶ Nota ꝙ Boetius vocat metrū cantū.ſicut.eīn in cantu eſt eleuatio ꝛ depreſſio vocis.ſic ſilr in metro rōe quātitatis correpte ꝛ producte ſyllabaꝝ attenditur q̄dam eleuatio ꝛ depreſſio.quia rōne quātitatis producte fit eleuatio.rōne quātitatis correpte fit depreſſio ¶ Item quia metrum eſt ſubtilius ꝛ delectabilius proſa.ideo animū demulcet. Unde auctor poetrie metrum cōparat domicelle dicens, Vultqꝫ venire metrum tanqꝫ domicella compta crine. nitente gena.ſubtili corpore.forma egregia. Jdeo dt boetius.mulcedo carmīs .i. metri ¶ Item hō debet eſſe auidus ꝛ ſtupēs circa phiam. Auidus in quā.quia dicit Seneca.xviij.epla. Proijce oīa iſta ſi ſapis.ymmo vt ſapias.ꝛ ad phiam magno curſu totiſqꝫ viribꝫ tende Etiā homo debet eſſe ſtupens.i.admirans de phia.quia ipſa eſt res mirabilis ꝛ diuina ſm Ariſtotelē in pncipio libri ſui de celo ꝛ mundo. ꝛ phia confert mirabiles delectationes.x.ethicoꝝ ¶ Item animi laſſi ſunt graui cura vel aduerſitate aliqua oppreſſi.hoꝝ phia eſt ſummū ſolamen.qꝛ ipſa ꝑſuadet magnanimitatē. qua ꝯtra aduerſitates fortune homo inſtāter debet militare

¶ Item ꝑ phiam hō bene poteſt reſiſtere ictibꝫ fortune. qꝛ pmo ethicoꝝ dt Areſto. Sapiens bene ſcit ferre fortunas. ꝛ hꝫ ſe ſine vituperio ſicut tetragonū. Unde dt in trā. Jam illa ſupple phia finierat cantū .i. metrum de amore diuino.ꝛ cuꝫ mulcedo.i.ſuauitas carminis defixerat.i.ſtabilierat me auidū.i.cupidū audiendi.ꝛ ſtupentē.i. admirante ſupple ꝟba phie auribus meis arrectis.i. eleuatis ad hec ſcꝫ verba. Jtaqꝫ paulopoſt ego inquā.i.dixi. O ſummū ſolamen laſſoꝝ animoꝝ ſupple ꝑ aduerſitatē quantū me refouiſti pondere ſentētiaꝝ ſupple proſe. vel etiā iocunditate canēdi.i.metri.adeo.i.intantū vt iam poſt hac nō arbitrer me eē imparē.i. diſſimilē in reſiſtēdo ictibus.i.inſultibꝫ fortune. Jtaqꝫ remedia illa q̄ paulo ante dicebas eſſe acriora.i. grauiora nōmodo.i. non tm̄ non phorreſco .i.timeo.ſed ego auidus audiendi ſupple ea vehemēter efflagito.i. expoſtulo ¶ Ubi ſciendū eſt ꝙ ſm Huguitionē efflagitare eſt valde flagitare expoſtulare.petere cum clamore.poſcere.

¶ Hic ponit rñſionem phie dicens Ego bene ſenſi illud cum tu tacitꝰ et attentus recepiſti verba noſtra.cuꝫ ego ꝑfeci mentē tuā. talia eīn ſunt remedia que adhuc reſtant vt ipſa deguſtata

¶ P. Tum illa Senſi inquit cū verba tacitus nrā attētuſqꝫ rapiebas. cū qꝫ tue mētis habitū vl expectaui. vl qd eſt verius ipa ꝑfeci Talia ſꝫ quippe q̄ reſtant: vt deguſtata q̄dem mor/

Proſa prima

deant. interius autem recepta; dulceſcant. Sed ꝙ tu te audiendi cupidum dicis. quanto ardore flagrares ſi q̄nā te ducere aggrediamur agnoſceres B: Quonam inquā: Ad verā inquit felicitatem quam tuus quoqȝ ſomniat animus. ſed occupato ad hymagines viſu. ipſam illā nō p̄t intueri.

primo ſint amara. ſȝ poſtea dulceſcant. Sed qꝛ tu dicis te eſſe cupidum audiendi verba noſtra. O quanto deſiderio arderes ſi cognoſceres quo laboramus te ducere. et dicit Boetius. q̄ vis me ducere. Reſpōdet p̄hia ad cognitōem vere felicitatis quam animus tuus quaſi ſomniādo adhuc vix cognoſcit. qꝛ eſt occupatus hymaginibꝰ falſe felicitatis ¶ Nota ꝙ Boetius tacitus verba philoſophie rapiebat conſilia Senece dicentis. Eſto verborū tacitus auditor. auditorū promptus repertor ¶ Nota ꝙ precepta phiſicalia primo ſunt amara. poſtea dulceſcunt ſ̄m illud poete. Diſcere fit charum q̄uis primo ſit amarum. Et Euſtratius primo ethicorum dicit. Sciunt docti quoniā laborioſa eſt poſſeſſio virtutum. ſed propter eius amaritudinem philoſophia non eſt abijcienda. quia non eſt dignus dulcoris acumine qui amaritudinis nequit inuiſcari grauamine ſ̄m Boetium in de diſciplina ſcholarium ¶ Nota ſicut ſomnians putat fantaſmata ſibi occurrentia ēē veras res de quibus ſomniat. ⁊ tamen nō ſunt ipſe res. Sic Boetius in iſtis temporalibus rebus putauit eſſe veram felicitatem. que tamen non eſt. ſed tantū ſunt quedam ſimilitudines vere felicitatis. ſicut fantaſmata ſomniorum ſunt ſimilitudines rerum. ¶ Nota ꝙ Boetius bona exteriora vocat hymagines vere felicitatis. ſicut enim hymago eſt rei imitago ⁊ non ipſa res. ſic bona exteriora videntur exprimere formam vere felicitatis. ſed vera felicitas non eſt in ipſis Unde dicit in littera. Tum p̄ tunc. illa ſupple philoſophia inquit. ego ſenſi. id eſt noui intentionem tuam cum tu tacitus ⁊ attentus rapiebas verba noſtra. ꝙ pro et. cum ego expectaui. Alia littera habet expediui. id eſt reuocaui habitum tue mentis. vel quod eſt verius dicere cum ego ipſa habitum tue mentis perfect quippe mirum talia ſunt ſupple remedia que reſtant ſupple ſumenda vt ipſa quidem deguſtata primo mordeant. id eſt diſpliceant. interius autē recepta dulceſcant. ſed ꝙ tu dicis te cupidum audiendi. ſupple illa remedia. O quanto ardore. id eſt deſiderio flagrares. id eſt arderes. ſi cognoſceres quonam. id eſt ad quem locum aggredimur. id eſt incipimus te ducere. Ego Boetius inquam. id eſt dixi. quonam ſupple vis me ducere. Inquit ſupple philoſophia. ad veram felicitatem ſupple ducere te geſtio. quam. ſupple felicitatem tuus animus ſomniat. id eſt perfecte cognoſcit. ſed viſu. id eſt cognitōne occupato ad hymagines. id eſt ad bona t̄palia que bona temporalia ſunt hymagines ⁊ ſimilitudines vere felicitatis. tu ſupple Boeci. non potes intueri. id eſt inſpicere. ipſam ſupple veram et infallibilem felicitatem

Liber Tercius

¶ Hic Boetius dirigit petitõem phie. ⁊ ponit conſenſum ſue petitionis dicens. O philoſophia rogo vt ſine dilatione demõſtres mihi que ſit felicitas vera Et philoſophia ꝯſentiens dicit libẽter faciam tui cauſa ſed prius oſtẽdã tibi falſam felicitatẽ tibi notiorẽ. vt illa cognita ꝑ ꝯtrariũ poſſis poſtea agnoſcere verã felicitatem.

¶ B. Tũ ego. fac obſecro. ⁊ q̃ illa ꝓpa ſit ſine cunctatõe demonſtra. P. Faciam inquit illa tui cã libenter. Sed que tibi cã notior eſt eã prius deſignare verbis. atqꝫ informare conabor. vt ea ꝑſpecta. cũ in contrariã ꝑtem flexeris oculos. vere ſpecimen beatitudinis poſſis agnoſcere.

¶ Nota circa hoc ꝙ dicit (faciam tui cã libẽnter) ꝙ philoſophia petitiones hoim admittit. Vñ Seneca. Nulli precluſa eſt ꝟtus ſapiẽtie. omibꝫ ꝑꝫ. oẽs inuitat. oẽs admittit. nõ eligit donũ neqꝫ cenſum. ſꝫ nudo homine ꝯtenta eſt ¶ Nota innata eſt nobis via ꝓcedendi ex nobis magis notis ad minus nota. ꝑmo phiſi. ⁊ ſcđo de aĩa Cum igiť bona exteriora ſint magis nobis nota in quibꝫ aliqui poſuerũt conſiſtere felicitatẽ qꝫ bona interiora. iõ phia ꝑmo vult determinare de falſa felicitate nobis magis nota q̃ poniť in bonis exterioribꝫ ipſam extirpãdo. vt ꝑ eam cognoſcamus veram felicitatẽ tanqꝫ ꝑ ꝯtrarium ¶ Nota ꝙ Seneca in de virtutibꝫ cardinalibꝫ dicit. Scire debes ꝙ quedã nõ videnť eſſe bona ⁊ ſunt quedã videntur bona ⁊ non ſt. quecũqꝫ aũt ex rebus trãſitorijs poſſides nõ hec magna exiſtimes. non mireris qđ caducũ eſt. Ex quo ꝑꝫ ꝙ vera felicitas nõ ꝯſiſtit in bonis exterioribꝫ que videnť eſſe vera bona. ⁊ tñ non ſt. Vñ dicit in lr̃a. Tũ ꝑ tunc. ego ſupple Boetius dixi. O phia obſecro id eſt peto. fac. i. duc me ad illã felicitatẽ. ⁊ demonſtra mihi ſine cũctatiõe id eſt ſine mora. que ſit illa vera ſupple felicitas. Illa phia inquit. faciã libẽter tui cauſa. ſed ego ꝑus conabor. i. laborabo tibi deſignare ꝟbis. atqꝫ ꝑet informare que cã. i. que felicitas hñs rationẽ cauſe finalis ſit tibi notior id eſt manifeſtior. vt ea ſupple falſa felicitate ꝑſpecta. i. cognita poſſis agnoſcere ſpecimen. i. ſimilitudinẽ vere beatitudis. cũ flexeris oculos ſupple cognitõis in contrariam partem vere felicitatis

¶ Iſtud eſt primum metruꝫ huius tercij. qđ dicitur metruꝫ choriſtũ ab inuentore. dactylicuꝫ a pede predominante. ⁊ primus verſus huiꝰ metri eſt hypercatilecticus quia poſt primum pedẽ abundat vna ſyllaba. ſ. ſe. In hac dictione ſere

¶ Metrum ꝑmum libri tercij

Qui ſerere ingenuũ volet agrũ
Liberat arua ꝑus fruticibus.
Falce rubos filicemqꝫ reſecat
Ut noua fruge grauis ceres eat

Metrum primū

Dulcior eſt apium mage labor
Si malus ora prius ſapor edat
Gratius aſtra nitent. vbi nothus
Deſinit imbriferos dare ſonos
Lucifer vt tenebras pepulerit
Pulchra dies roſeos agit eq̄s.
Tu q̄ꝫ falſa tuens bona prius
Incipe colla iugo retrahere
Vera dehinc animum ſubierint

re. ⁊ quia philoſophia ꝓ dixit ꝙ prius eē̄t oſtendendū que ſit falſa felicitas. ⁊ poſtea que ſit ꝟa. iō phīa in hoc metro cō mendat hūc ordinem ꝑ exempla q̄tuor. Primū eſt. Quicūq̄ꝫ vult ſeminare bonum agrū opꝫtet prius extirpare nociuas herbas vt ager bene fructificet. Similiter aliq̄s volens cognoſcere veraꝫ felicitatem oportet prius extirpare falſaꝫ. Vñ dr̄ in lr̄a. Qui volet ſerere agrum ingenuum. i. nobilem prius liberat arua. i. agros fruticibus. id ē radicibus que impediūt ne ſemen creſcat ⁊ ille reſecat. i. ꝑſcindit filiceꝫ. i. herbam inutilem falce. i. falcaſtro vt noua ceres eat. i. proficiat ꝯuis. id ē onuſta fruge. Scd̄m exemplū eſt. Sicut preguſtando aliq̄d amaruꝫ mel apparet dulcius. ſic propter cognitōem falſe felicitatis magis ꝯgnoſcitur vera felicitas. Vñ dicit in lr̄a. Labor apium eſt mage dulcior. i. mel ē magis dulce ſi malus ſapor prius edat. i. inficiat ora. Tercium exempluꝫ eſt. Sicut poſt tempus nebuloſum gratior eſt ſerenitas ſic poſt cognitioneꝫ falſe felicitatis gratior eſt cognitio vere felicitatis. Unde dicit in littera. Ubi pro poſtq̄ꝫ nothus. id eſt ventus auſtralis deſinit. id eſt ceſſat. dare imbriferos ſonos. id eſt flatus producentes imbres. tunc aſtra nitēt gratius: id eſt delectabilius. Quartum exemplū eſt. Sicut pulchra dies ſequitur tenebras noctis. ſic cognitio vere felicitatis ſequitur cognitionem falſe felicitatis. Unde dicit in littera. vt. id eſt poſtq̄ꝫ lucifer. i. ſtella matutina pepulerit. id eſt fugauerit tenebras noctis. tunc pulchra dies agit. i. ducit roſeos equos ſolis. Tunc applicat exempla ad propoſitum dicēs. Tu prius debes conſiderare falſa bona. ⁊ ipſis extirpatis debes cognoſcere vera bona in q̄bus ꝯſiſtit felicitas. Unde dicit in littera. Tu quoq̄ꝫ prius intuens. id eſt reſpiciens falſa bona incipe retrahere colla iugo. id ē a iugo falſe felicitatis.. dehinc. i. poſtea vera bona ſubierint. i. ſubintrabūt animū tuum ¶ Nota ꝙ ſicut prius extirpanda ſunt vicia. ⁊ poſtea inſerende virtutes. ſic ager prius eſt purgandus ⁊ poſtea ſeminādus. Vñ Thobias. Spinis ⁊ tribulis purgare noualia debes. Agri vt ſemen fructificare queat. ¶ Nota ꝙ frutex ſm̄ Huguitōem eſt diuerſitas ꝟgulaꝝ vel arboꝝ vel ſpinarū. vel ſm̄ alios frutex eſt arbor parua que terrā frondegerit. ¶ Nota ꝙ filix eſt inutilis herba hñs folia ad modū filoꝝ. de q̄ dicit Perſius. Nō tñ iſta filix nr̄o māſueſcit aratro. ¶ Nota ꝙ pꝰ amaritudinē dulcedo eſt ḡtior ⁊ ſenſibilior. vñ poeta. Dulcia nō meminit q̄ nō guſtauit amara. Naq̄ꝫ ꝑ oppoſitū noſcit oē bonū. Nec pauꝑ hēricus. Nota ꝙ Boeciꝰ h̄ dr̄ apiū pro apū in gtō plurali. qd̄ eſt ꝯtra Alexādꝛ.

qui dicit. Um dat apis ⁊c. Et ꝙ hic dicaꝛ apiū ⁊ non apum ptꝫ ꝑ metrū qđ ſꝑ ꝯſtat ex tribus dactylis ꝯtinuis. Si aūt poneret apū nō eent tres dactyli ꝯtinui. poſſet tn̄ dici ꝙ cā metri poniꝛ apiū ꝓ apum

¶ Proſa ſecūda libri tercij

T Um defixo paululū viſu ⁊ velut in anguſtā ſue mētis ſedem recepta ſic cepit.

¶ Nec eſt proſa ſecunda huius tercij. in q̄ philoſophia ponit diuerſas opiniones circa falſaꝫ felicitatem. ⁊ primo Boetius oſtendit quomō ſe phia habuit poſt p̄dicta. Scđo phia oſtendit ꝙ oīes homines nituꝛ ꝑuenire ad beatitudinē quam ipſa diffinit Tercio oſtendit ꝙ homīes ſepe abducuntꝛ a vera felicitate diuerſis erroribus Quarto ponit errores ſiue opiniones circa felicitatem. ſecunda ibi. Oīs mortaliū. tercia ibi. Hunc vti. quarta ibi. Quoꝝ quidem. Dicit primo Poſtq̄ꝫ phia p̄miſit ordinē ꝓcedendi de falſa felicitate ad veraꝫ. Tum pro tūc ipſa paululū defixo viſu. i. inclinatis oculis ⁊ recepta velut in anguſtā. i. nobilem ſedē mentis ſue ſic cepit. i. incepit loqui ¶ Nota ꝙ capitis inclinatio eſt ſignū ſubtilis hymaginatōis. ꝓpter quod ſubtiliter ⁊ ꝓfunde hymaginātes caput inclinant. ⁊ qm̄ꝫ non vidēt delata ꝯtra oculos ideo phia volēs ſubtiliter ſpeculari de felicitate. cuiꝰ ſpeculatio difficilis eſt. ipā inclinatio viſu ꝯtraxit ſe in nobilē ſpeculatōem ſue mētis

P: Omīs mortaliū cura. quā multiplicīū ſtudiorū labor exercet. diuerſo q̄dem calle ꝓcedit. ſꝫ ad vnū tn̄ beatitudinis finē nititꝛ ꝑuenire. Id autē eſt bonū. quo quis adepto nihil vlterius deſiderare queat. Qđ quidē eſt oīm ſummū bonorū. cunctaqꝫ intra ſe bona ꝯtinēs. Cui ſi q̄d abforet ſummū eſſe nō poſſet. qm̄ relinquereꝛ extrinſecus qđ poſſet optari. Liquet igiꝛ eſſe beatitudinē ſtatum bonoꝝ oīm ꝯgregatione ꝑfectum

¶ Hic phia oſtēdit ꝙ oīes hoīes nituꝛ ꝑuenire ad vnū finē beatitudinis quā btitudinē ipā etiam diffinit ⁊ dicit ſic. Oīs cura. i. ſollicitudo. mortaliū. i. hoīm. quam curā exercet labor multiplicīū ſtudiorum. qꝛ aliq̄ ſtudēt in lrātura. aliq̄ in mercantia. ⁊cꝫis. illa cura ꝓcedit diuerſo calle. i. diuerſo mō viuendi. ſed tn̄ nitiꝛ ꝑuenire ad vnuꝫ finē beatitudinis. Illud aūt ad quod hoīes nitūtur ꝑuenire ē tale bonuꝫ quo q̄s adepto nihil vlterius q̄at deſiderare qđ ſcꝫ bonū eſt ſummū omniū bonoꝝ ꝯtinens in ſe cuncta bona. cui ſcꝫ bono ſi q̄d. i. aliquid abforet id ē deeſſet. non poſſet eſſe ſummū bonum. quia relinqueretꝛ aliquid ex-

trinſecus.id eſt extra illud bonū quod poſſet optari. Ex quibus dictis
philoſophia concludit diffinitionē beatitudinis dicens. Liquet.i. maniſ-
feſtū eſt beatitudinem eſſe ſtatū pfectum congregatione oīm bonoꝝ

¶ Nota cognitio vltimi finis magnū incrementū confert ad vitam.
pmo ethicoꝝ.qꝛ ſm exigentiam finis cetera moderantur ſm Lynconiē
ſem pmo poſterioꝝ.ideo phia tradit nobis cognitōem vltimi finis.ſ.bea-
titudinis ¶ Nota finis magis eſt eligēdus hijs que ſunt ꝓpter finē.vt
pꝫ p Areſto.tercio ethicoꝝ. Itē ibidē. Cuius finis eſt bonus ipm quo
qꝫ bonū. Item oīa denominā da ſunt a fine. Vñ poeta. Si finis bonꝰ
totum laudabile tunc eſt ¶ Nota finis in agibilibus habet ſe ſicut
principiū in ſpeculabilibus.ſicut ergo intellectꝰ noſter naturaliter adhe-
ret primis principijs.ſic appetitus noſter naturaliter adheret vltimo fini
qui eſt ſummū bonū ¶ Nota ꝙ duplex eſt finis.ſcꝫ finis quo.⁊ finis
gratia cuius oīa fiunt. Ille eſt eīn vnus ſicut deus vel beatitudo.et iſte
finis appetitur ab oībus ſub vna ratione inquantū eſt bonū ſatiās ap
petitum hominis. Finis autem quo eſt opatio qua homines nituntur
adipiſci finē gratia cuius ⁊ talis finis non eſt vnus.ſicut non eſt vna ope-
ratio omniū.ideo dicit phia ꝙ cura hominū procedit diuerſo calle ad con
ſequendū vltimū finem. ¶ Nota illud ad quod oēs hoīes nitūtur
peruenire eſt bonum.quia bonū eſt quod oīa appetunt.pmo ethicoꝝ
¶ Nota ꝙ beatitudo habet rationē vltimi finis.ipſa eīn eſt tale bonū q
adepto nihil vlterius deſideratur.nā de ratione finis eſt eſſe vltimū.⁊ vl-
tra illud quod eſt vltimū nihil eſt.ergo etiā oportet illud eſſe ſummū bo
num.qnia illud quo adepto nihil vlterius deſideratur eſt ſummū bonū
tale eſt autem beatitudo ¶ Nota qꝛ beatitudo eſt bonum optimum
pulcherrimū ⁊ delectabiliſſimū.ideo beatitudo eſt ſtatus perfectus con-
gregatione omnium bonorum cōtinēs in ſe oīa bona.ſi eīn aliquod bo
nū ſibi deficeret non eſſet ſummū bonum

¶ Hunc vti diximus diuerſo trami
te mortales oēs conāt adipiſci. Eſt
eīn mentibꝫ hoīm veri boni naturali
ter inſerta cupiditas.ſꝫ ad falſa deui-
us error abducit

¶ In iſta pte oñt phia
ꝙ hoīes a vera felicitate
diuerſ erroribꝫ abducūt
dicēs. Hunc.ſ.ſtatū be-
atitudinis oēs morta
les ſicut diximus conā-
tur adipiſci diuerſo tra-
mite.i.via.qꝛ cupiditas
id eſt appetitꝰ veri boni
naturaliter eſt inſerta mētibꝫ hoīm.ſꝫ beatitudo eſt veꝝ bonū.qꝛ ſummū
ſed deuius error abducit hoīes ad falſa bona ¶ Nota ꝙ beatitudo
aggregat in ſe oīa bona.ideo eius cupiditas naturaliter eſt hominibꝰ
inſerta. Ubi tamen ſciendum ꝙ beatitudinem continere oīa bona po-
teſt intelligi dupliciter.vno modo formaliter ſic non continet omnia bo-
na.quia felicitas formaliter ⁊ eſſentialiter poteſt eſſe ſine bonis exteriori-
bus vt ſine diuitijs ⁊ ceteris bonis. Alio modo intelligitur continere ea

virtualiter. ita ꝙ beatitudo excellat oīa bona. ⁊ ſic eſt vera ¶ Nota phia hic vtitur quadā figura q̄ dr̄ epitheton. dicēdo deuius error. nullus eīm error eſt q̇ non ſit deuius. vn̄ Alexander. Fiet epitheton ſi dicas triſtia bella ¶ Nota cum mens humana naturaliter deſideret verū bonū nunꝙ̄ tendit in falſum bonū niſi inquātū ipm̄ eſtimat eſſe verum bonuꝫ. tal' aūt eſtimatio eſt deui⁹ error. ḡ deuius error ad falſa abducit

¶ Quorū quidē aliȷ̄ ſummū bonuꝫ eē nihilo indigere credentes vt diuitȷ̄s affluant elaborāt Aliȷ̄ ꝟo bonū qđ ſit digniſſimū veneratione iudicātes adeptis honorib⁹ reuerēdi ciuibus ſuis eſſe nitunᷓ: Sūt q̇ ſummū bonū in ſūma potētia eſſe ꝯſtituāt. hi vl' regnare ipſi volūt. vel regnātib⁹ adherere conāᷓ. At q̇b⁹ optimū q̇ddā claritas videᷓ. hi vel belli. vel pacis artib⁹ glioſuꝫ nomē ꝑpagare feſtināt. Plīmi ꝟo boni frcm̄ gaudio leticiaq̇ metiūᷓ hi feliciſſimū putāt voluptate diffluere

¶ Hic phia ponit diuerſas opiniōes circa felicitatē oſtēdēs q̄modo hoies per errorem ad falſa bona ducebanᷓ. ſecundo oñdit q̄uo q̇dā in talib⁹ bonis poſuerūt beatitudinē. tercio oſtēdit ꝙ naturaliter eoꝝ intentio tēdebat ad verā beatitudinē. ſcđa ibi. Quib⁹ omnibus. tercia ibi. Sꝫ ad hoīm ſtudia Primo oñdit q̄uo homies errabāt circa falſa bona. ſtatuendo in eis finem. Secundo oſtendit quomō quidā fines ad inuicem permutabant. Tercio alia bona fortuita ꝛ̄ducit ad predicta. ſcđa ibi. Sunt etiam. tercia ibi. In his igiᷓ. Primo dicit. Quoꝝ ſupple hominū qui ducūtur ad falſa bona. aliȷ̄ credentes ſummū bonū eſſe nihilo indigere ipſi elaborant vt affluant. id eſt abundent diuitȷ̄s ponendo omnē ſufficientiā eſſe in diuitȷ̄s. ⁊ in hoc errabant. Aliȷ̄ vero ſummū bonū iudicantes quod digniſſimū eſt veneratione. i. honore. tales adeptis honoribus nituntur eſſe reuerendi ſuis ciuibus. putantes in honoribus tēporalibus veram dignitatem ꝯſiſtere. et in hoc errabant. Sunt aliȷ̄ qui ſummū bonum ꝯſtituunt in ſumma potētia. hi conanᷓ regnare vel adherere regnantib⁹ tanꝙ̄ ꝯſiliarȷ̄ vel familiares eorum. per hoc putantes ſe eſſe vere potentes. ⁊ in hoc decipiunᷓ Sꝫ quibus claritas. i. fama videtur eſſe optimū bonū illi feſtināt propagare id eſt dilatare glorioſum nomē. i. pulchram famam artibus. i. ſtudȷ̄s belli. ſicut viri militares. vel artibus pacis ſicut ſapientes mundi credētes ſe per hoc acquirere gloriā immortalē. ⁊ decipiuntur per hoc. Plurimi vero. i. multi metiunᷓ. i. menſurant fructū boni gaudio ⁊ leticia exteriori. hi putant. id eſt eſtimāt feliciſſimū diffluere. i. abundare voluptate. i. delectatione corporali. eſtimantes in hoc conſiſtere verum gaudium. quod ē er-

roneum ¶ Nota quinqꝫ ſunt in quibus errantes a vero bono poſue/runt conſiſtere veram felicitatem. ſcꝫ diuitie. honores. poteſtates. gloria. et voluptates. Quorum ſufficientia ſic accipitur. Cum finis habeat ra/tionem boni ſm diuerſitatem boni diuerſificatur finis. Eſt autem tri/plex bonum. ſ. vtile. delectabile. ꝛ bonum honeſtum. ꝛ illi qui intendebāt bono vtili poſuerunt felicitatem in diuitijs. ſed qui intendebāt bono de/lectabili colebant voluptates. ꝛ in illis poſuerunt finem ꝛ felicitatem. Qui autem intendebant bono honeſto iſti diuerſificantur. quia bonum honeſtum eſt bonum ſm rationem. Ratio autem eſt duplex. ſcꝫ ſpecula/tiua ꝛ practica. De bono honeſto quod conſiſtit in ſpeculatione non loq̄bantur iſti. quia tale bonum eſt latens. ipſi autem poſuerunt felicitatem in bono honeſto quod eſt bonum rationis practice. Tale ergo bonum vl conſiſtit in opinione hominum. ꝛ ſic eſt gloria. vel conſiſtit in exercitio ac tus realis. ꝛ hoc eſt dupliciter. vel enim conſiſtit in exercitio proprij actus circa alios. ꝛ ſic eſt poteſtas. vel conſiſtit in exercitio actus aliorum circa ſe. ꝛ ſic eſt honor.

¶ Sunt etiā qui horum fines cāſqꝫ alterutro ꝑmutēt. vt qui diuitias ob potentiam voluptateſqꝫ deſiderāt vel qui potētiam. ſeu pecunie cauſa. ſeu ꝑferendi nominis petunt

¶ In iſta ꝑte oſtendit quomodo quidam iſto/rum fines iam dictos ꝑmutabant. ꝛ dicit. Sūt etiam aliqui qui fines ꝛ cauſas finales ꝑmutāt alterutro. id eſt ad inui/cem deſiderātes vnum ꝓpter alterum. nam qui dam deſiderāt diuitias propter potentiā ꝛ vo/luptates. ſunt alij qui potentiam petunt. i. deſiderant cauſa pecunie. id ē ꝓpter diuitias. vel cauſa proferendi nominis. i. cauſa dilationis fame.
¶ Nota ſm Areſtotelem tercio ethicorum. Qualis vnuſquiſqꝫ eſt. tal finis videtur ei. ſm ǧ diuerſam diſpoſitionem hominum diuerſi fines eli guntur. Illud autē eligitur ꝓpter aliquē finem per quod aliquis videtur poſſe conſequi illum finem. Cum igitur ponentes finem eſſe diuitias ma gis putabant ſe diuitias conſequi per potentiam. ipi appetebant potenti am ꝓpter diuitias ꝛ econuerſo. quibus videbatur ſe poſſe conſequi poten tiā per diuitias ipſi appetebant diuitias propter potentiam. ꝛ ſic poſue/rūt ꝑmutationem iſtoꝝ finiū ad inuicem

¶ In his igit̄ ceteriſqꝫ talibꝰ hūanoꝝ actuū votorūqꝫ verſat̄ intentio. veluti nobilitas fauorqꝫ popularis. q̄ videt̄ quandā claritudinē cōparare. Ux/

¶ Hic philoſophia re ducit oīa bona fortūe in quibꝰ ponūt homīes felicitatē ad ṗdicta qn/qꝫ et dicit. In his igitur qnqꝫ bonis ꝛ ceteris ta libꝰ. ſcilꝫ reducibilibꝰ ad

or ac liberi que iocũditatis grã petun
tur. Amicoꝝ vero qđ ſanctiſſimũ qui
dẽ genus eſt. nõ in fortuna ſ; in ꝟtute
numerat᷑. Reliquũ vero vel potentie
cauſa vel delectatõis aſſumit᷑. Iã ve
ro corꝑis bona promptũ eſt. vt ad ſu-
periora referant᷑. Robur eñ magnitu
doq; vident᷑ preſtare valentiam. pul-
chritudo atq; velocitas celebritatem
ſalubritas voluptatem.

predicta verſat᷑ intentio
actuũ humanoꝝ ⁊ voto
rum. i. deſideriorũ. ⁊ ma
nifeſtat exemplariter. ꝙ
alia reducantur ad ipſa
dicẽs. Veluti nobilitas
et fauor popularis que
vident᷑ cõparare quãdã
claritatẽ. i. gloriam. ideo
ſupple reducũtur ad glo
riam. Vxor aũt ⁊ liberi
id eſt filij ſunt q̃ appetũ-
tur gratia iocunditatis
id eſt cã voluptatis. idõ
ad voluptatẽ reducun-
tur ſed ſanctiſſimũ genꝰ
amicoꝝ nõ numeratur
inter bona fortune. ſed numeratur inter virtutes. Reliquũ vero quod ca
dit ſub exteriori fortuna illud aſſumitur vel cauſa potentie ſicut eſt admi
niſtratio officiorũ. vel aſſumitur cauſa delectationis ſicut exercitiũ ludo-
rũ. Sed bona corꝑis promptũ eſt vt referantur. i. reducantur etiã ad ſu-
perior bona. quia robur ⁊ magnitudo que eſt ſignũ fortitudinis corpora
lis videntur preſtare valentiam. i. potentiã. ⁊ ſic ad potentiã reducuntur
ſic pulchritudo ⁊ velocitas videntur preſtare celebritatẽ. i. gloriã ad quã
reducunt᷑. Salubritas autem. i. ſanitas videtur conferre voluptatem ad
quã reducitur. ⁊ ſic oĩa bona fortune reducuntur ad ꝑdicta quinq;.
¶ Nota indigentia alicuius boni figit deſiderium illius boni. ideo
ſm variam indigentiã hoĩm variat᷑ eoꝝ deſideriũ. Vnde Areſto. primo
ethicoꝝ dicit ꝙ egrotans ſanitatẽ. mendicus diuitias. cõſcij aũt ſibijpſis
ignorantie eos q̃ magnũ aliquod habẽt ſupra ſe admirant᷑. ſm ꝗ̃ diuerſa;
diſpõem hoĩm felicitas ponebat᷑ in diuerſis bonis fortune que tamẽ ſub
ꝑdictis bonis q̃nq; comꝑhendunt᷑ ¶ Nota licet amici afferant iocũdi
tatẽ. tamen non ſt̃ ꝯputandi inter bona fortune. cum eñ amicicia ſit ꝟ-
tus or ꝙ amici ꝟtute acquirant᷑. quod aũt virtute acquiritur ꝑ virtutem
ꝯſeruat᷑. ⁊ tale nõ ꝑt eſſe bonũ fortuitũ ¶ Item amicicia fundata ſuꝑ
bono honeſto eſt ſanctiſſima ⁊ virtute numerat᷑. ſed amicicia fundata ſu
ꝑ bono vtili ⁊ delectabili fortuita eſt

Quibus omnibꝫ ſolã beatitudinẽ de
ſiderari liquet. Nã qđ q̃ſq; pre ceteris
petit. id ſummũ iudicat eſſe bonu;. ſ;
ſummũ bonũ beatitudinem eẽ defini
nimus. Quare beatũ iudicat eẽ ſtatũ

¶ In iſta parte probat
ꝑhia ꝙ oẽs ꝑdicti q̃re
bant beatitudinẽ in his
bonis. ⁊ dicit. Omnibꝫ
deſiderantibus predic-
ta bona liquet. id ẽ ma-
nifeſtũ eſt ipſos deſide-
rare beatitudinẽ nam il-

quē pre ceteris quiſqȝ deſiderat. Habes igitur ante oculos ꝓpoſitam fere formam felicitatis humane. opes honores. potentiā. gloriam. voluptates Que quidem ſola cōſiderans Epicurus. cōſequenter ſibi ſummū bonum voluptatem eſſe conſtituit. ꝙ cetera omnia iocunditatem animo videantur afferre.

illud bonuȝ quod quiſqȝ petit id eſt deſiderat pre ceteris illud iudicat eſſe ſummū bonum. ſed nos diffinium⁹ ſummū bonum eſſe beatitudinē. q̄re ſtatū illuȝ quē quiſqȝ deſiderat pre ceteris illud iudicat eſſe ſtatum. i. beatitudinē. Et tunc recolligit bona falſe felicitatꝫ dicens Habes ante oculos ꝓpoſitam formā humane felicitatꝫ. ſcȝ opes honores. potentiā. gloriam. voluptates. q̄ ꝯſiderans Epicurus conſtituit voluptatē eſſe ſummū bonum. eo ꝙ omnia cetera videantur afferre. i. dare animo iocunditatē. ¶ Nota ꝙ omnes appetentes predicta bona appetebāt beatitudinē. nam quicq̄d aliq̄s eligit pre alijs hoc videtur eſſe ſibi ſummū bonum. ſed aliquis pre ceteris eligit diuitias. ergo diuitie videbant̄ ſibi ſummū bonum. aliquibꝫ honores. ⁊ ſic de alijs. ergo omnes predicti appetebant beatitudinē ¶ Nota ꝙ predicta bona videntur eſſe ordinata ad iocunditatē. quia in voluptatibus eſt maxima iocunditas. ideo Epicurei poſuerunt felicitatē conſiſtere in voluptatibꝫ. ſ. in crapula luxuria. ⁊ ſic de alijs

¶ Sed ad hominū ſtudia reuertor quorum animus etſi caligāte memoria. tamen bonum ſummū repetit. ſȝ velut ebrius. domum quo tramite reuertatur ignorat

¶ Hic oñdit ph̄ia ꝙ licet homines in ꝑdicto modo errent. tamē eorū intentio ſemꝑ fertur ad verā beatitudinē. Scd̄o oſtēdit vnde hoc ꝓueniat. ibi In quo quāta ſit Primo ꝑmittit intentū ſuum. ſecundo declarat ibi Num eīn Primo dicit Ergo reuertor ad ſtudia id eſt ad intentiones hominū quoꝝ animus etſi pro q̄buis memoria caligante. id eſt obſcurata ſupple deſiderio preſentiū bonoꝝ. tamē ſemꝑ reperit per naturalē inclinationem ad ſummū bonum. ſȝ ignorat quo tramite id eſt qua via reuertatur domum ¶ Nota ꝙ ſicut ebrius ſcit ſe habere domū. ſed propter defectum rōnis que pre nimia potatiōe offuſcata eſt neſcit quō ad eā redeat. Sic homies aliquo modo in generali ſciunt ⁊ cognoſcūt ſummū bonum. ⁊ naturaliter inclinantur ad illud ſummū bonum tanq̄ȝ ad principium a quo ipſi ꝓceſſerunt. ſed illi homines qui fuerint inebriati amore temporaliū bonorum neſciunt quo modo ad illud ſummū bonum peruenire poſſint.

¶ Hic declarat in
tentum ſcꝫ ꝙ oṁes que
rentes predicta bona q̄/
rebant aliquod quod ꝓ
prie cōuenit ſummo bo
no Et primo oñdit hoc
de diuitijs. dicēs Num
pro nunquid iſti viden/
tur errare per intentio/
nem a ſummo bono. qui
nituntur nihilo indige/
re. rōne cuius querebāt
diuitias. q̄ſi di. nō errāt
a ſummo bono. quia ni/
hilo indigere maxie ſpe
ctat ad ſummū bonum
Unde dicit. Atqui pro
certe nō eſt aliud quod
eque poſſit ꝑficere beati
tudinē ꝙ̄ ſtatus copio/
ſus oīm bonoꝝ. nec alie
nis egens. ſꝫ ipſe ſibi ſuffi/
ciens Tunc oſtendit
idem de honorib̄ꝫ dicēs
Num ṽo labunt̄ ſpē ab
intentione ſummi boni.
qui illud qđ eſt optimū
putant id etiā eſſe dig/
niſſimū cultu reuerētie.
id eſt honoris. ⁊ reſpon/
det minime ſupple labū
tur. Neqꝫ em̄ eſt vile et
ꝯtemnendū quod intē/
tio omniū mortalium la
borat adipiſci. Et ſic q̄
rentes honorem quere/
bant aliquid quod ē in
ſummo bono. eo ꝙ ſum
mum bonum eſt hono/
rabiliſſimū. Tunc oſten
dit idem de potentia di
cens. An ꝓ nunquid in
bonis id eſt inter bona
non eſt numerāda potē
tia. q̄ſi di. ſic. Quid igi/
tur eſt dicendū niſi ꝙ q̄

¶ Num enim videntur errare hij
qui nihilo indigere nituntur. Atqui
non eſt aliud quod eque perficere bea
titudinem poſſit. ꝙ̄ copioſus bonoꝝ
omniū ſtatus. nec alieni egens. ſed ſi
bi ipſe ſufficiens. Num vero labūtur
hij. qui quod ſit optimum. id etiam
reuerētie cultu digniſſimū putent. mi
nime. Neqꝫ enim vile quiddā ꝯtem/
nendum eſt. quod adipiſci omniū fe/
re mortalium laborat intentio. An in
bonis nō eſt numerāda potētia Quid
igitur Num imbecillum ac ſine viri/
bus eſtimandū eſt. quod omnib̄ꝫ re/
bus conſtat eſſe preſtantius. An cla
ritudo nihili pendenda eſt. Sꝫ ſeque
ſtrari nequit. quin omen quod excel/
lentiſſimū eſt. id etiam videat̄ eſſe cla
riſſimū: Nam nō eſſe anxiam triſtēqꝫ
beatitudinē. nec dolorib̄ꝫ moleſtijſqꝫ
ſubiectam: quid attinet dicere. quan
do in minimis quoqꝫ rebus id appe/
titur. quod habere fruiqꝫ delectat At
qui hec ſunt que adipiſci homīes vo
lunt. eaqꝫ de cauſa diuitias. dignita/
tes. regna. gloriam. voluptateſqꝫ de/
ſiderant. ꝙ per hec ſibi ſufficientiā. re
uerentiam. potentiam. celebratatē. le/

ticiam. credant eſſe venturam. Bonū eſt igitur quod tam diuerſis ſtudijs homines petunt

rentes potentiā etiā tendunt ad ſummū bonum cum ſummū bonum ſit potentiſſimū. Num enī eſt illud eſtimandū imbecillum ⁊ ſine viribꝫ. id eſt ſine potentia. quod conſtat eſſe preſtātius. id eſt potentius omnibꝫ rebus. Tunc oſtendit idem de gloria dicens An claritudo id eſt gloria eſt vilipendēda. ita vt querentes gloriam non tendant ad ſummū bonum. quaſi di. non eſt nihilipendēda. ſed nequit id eſt non poteſt ſequeſtrari. id eſt negari quin omne quod eſt excellentiſſimū illud etiā videatur clariſſimum. id eſt glorioſiſſimū. Tunc oñdit idem de voluptate dicens. Quid attinet dicere. quaſi di. de ſe manifeſtum eſt beatitudinē non eſſe anxiam et triſtem nec ſubiectam doloribꝫ ⁊ moleſtijs. ſed ſupple magis eſt plena voluptate ⁊ iocunditate. ⁊ per ꝯſequens querentes voluptatē ⁊ leticiam tendunt ad ſummū bonum. Qꝫ autē voluptas ⁊ iocunditas includātur in ſummo bono probat per locum a minori. dicens Quoniā in minimis rebus ſcꝫ appetendis patet ꝙ aliquid appetitur quod delectat haberi et ipſo frui. Nec igitur ſunt que homies volunt adipiſci. ⁊ ea de cauſa querunt diuitias. dignitates. regna. gloriam ⁊ voluptates. quia ꝑ hoc credūt ſibi eſſe venturam ſufficientiā. reuerentiā. potentiam. celebritatē ⁊ leticiā. Bonum igitur eſt ꝙ homines appetunt diuerſis ſtudijs .i. intentionibꝫ.

¶ Nota ꝙ ex iſta tota littera poteſt formari vna ratio. ſcꝫ ꝙ querētes predicta bona querunt beatitudinē. Ratio eſt iſta. illi tendūt ad beatitudinem qui tendunt ad ſufficientiā. reuerentiā. potentiam. celebritatē et leticiam. ſed appetentes predicta bona ſcꝫ diuitias. dignitates. regna gloriam ⁊ voluptates tendunt ad ſufficientiā. reuerentiā. ⁊ ſic de alijs. ergo tendunt ad beatitudinē. Maior eſt nota. quia ſufficientia reuerentia potentia ⁊c̄. ſunt conditiones beatitudinis. que ꝑfectiſſime repiuntur in beatitudine. Querentes igitur proprietates beatitudinis tendunt ad beatitudinem. Minor patet ex littera ¶ Nota ꝙ q̄rentes diuitias ꝓpter ſufficientiā ferebantur in ſummū bonum naturali appetitu. qꝛ in ſummo bono eſt vera ſufficientia. ⁊ in hoc non errabant. ſed quia ſufficientiā que eſt nullius indigentia putabant ſibi prouenire per diuitias. et in hoc errabant. Similiter querentes dignitates ꝓpter reuerentiā naaurali intentione ferebantur in beatitudinē. eo ꝙ beatitudo eſt reuerendiſſima. ſed quia ſummā reuerentiā putabant ſibi ſubuenire per dignitates temporales. ideo in hoc errabant. ⁊ ſic intelligitur de alijs

¶ In quo quanta ſit nature vis facile monſtratur. cum licet varie diſſidenteſqꝫ ſententie. tamen in diligendo boni fine cōſentiunt

¶ Hic oſtendit philoſophia vnde hoc ꝓueniat ꝙ quantumcūqꝫ intentio hominū ſit diuerſa. tamē intendit in beatitudinem. ⁊ oſtendit ꝙ

hoc prouenit ex vi naturalis inclinationis. que nulli auferri poteſt. ⁊ dicit In quo ſcʒ appetitu boni vel beatitudinis facile monſtrat quanta ſit vis nature. cum licet ſint varie ⁊ diſſidentes .i. diſcordātes ſententie hominū de ſummo bono. tamē homines ꝯſentiunt. id eſt cōcordant in diligendo id eſt diligenter appetendo fine boni id eſt beatitudinis. ¶ Nota ꝙ fine exiſtente vno poſſunt diuerſificari actiones tendentes in illum finem Si enī propter diuerſitatem actionū eſſet diuerſitas finium nō eſſet deuenire ad vnum finem. ſed ꝓcederetur in infinitū in finibus. quod patet falſum eſſe ex ſecūdo metaphiſice Et hoc eſt verum de fine cuius gratia omnia fiunt ꝙ ille eſt vnus. ⁊ non de fine quo. vt ꝑus viſum eſt. licʒ ergo ſint diuerſe ſententie ⁊ ſtudia hominū. tamen cōueniunt in appetendo vnum finem ſcʒ beatitudinem

¶ Metrum ſecundū tercij libri

Quantas rex flectit habenas
Natura potēs: q̄bꝫ immēſuʒ
Legibus orbem ꝓuida ſeruet
Stringatqꝫ ligans irreſoluto
Singula nexu. placet arguto
Fidibus lentis promere cantu

¶ Hic incipit ſcḋm metrum huiꝰ tercij. qḋ dicit pyndaricū ab inuētore. anapeſticū a pede predominātē. et ē dymetrum. qꝛ conſtat ex quatuor pedibꝫ. quorū duo ꝯſtituunt vnum metrū. In quo metro quia philoſophia ſuꝑ dixerat. ꝙ vis nature oꝑatur ꝙ intentio hominū ſemꝑ tēdit in bonū. Ideo hic cōmendat vim nature oſtēdens ꝙ tanta eſt vis nature ꝙ quātumcūqꝫ res abducatur aſſuefactione vel violentia ad aliquid quod eſt ſibi ꝑter naturam. tamē ſibi ipſi derelicta ſemꝑ redit ad illud quod ineſt ſibi ſm̄ naturā et premittit ſuam intentionē. ſecundo manifeſtat ꝓpoſitum. ibi Quāuis Primo dicit. mihi philoſophie placet promere .i. manifeſtare cantu arguto id eſt ſonoro lentis fidibus .i. cordis lente ſonantibꝫ. quantas habenas id eſt naturales inclinatiōes potens natura flectat. id eſt regat quibꝫ legibus prouida natura ſeruat .i. conſeruat immēſum orbem. ⁊ quibus legibꝫ natura ſtringat ligans ſingula irreſoluto nexu. id eſt cōiunctione indiſſolubili. ¶ Nota ꝙ triplex eſt natura. ſcʒ natura naturans ſicut eſt d̄s a quo dependet celum ⁊ tota natura. Alia eſt natura naturans ⁊ naturata ſimul. ſicut celum quod dicitur natura naturata inquantū dependet a deo. et dicitur natura naturans inquantū influit naturis iſtoꝝ inferiorū. Tercia eſt natura naturata tm̄. quam beatus Auguſtinꝰ ſic diffinit. Natura eſt quedā vis ⁊ potentia diuinitus inſita rebus creatis. que vnicuiqꝫ ſuum eſſe tribuit. qua cum quiſqꝫ male vtitur malus eſſe videatur. In ꝓpoſito dictum philoſophie poteſt intelligi de natura tercio modo dicta. licet quidam exponant pro natura primo modo ſumpta ¶ Item leges nature hic vocat determinatōes ⁊ proprietates naturales cuiuſlibet rei a deo ſibi conſtitutas.

Metrum ſecundū

¶ Hic phia manifeſtat ꝓpoſitum per quatuoꝛ exempla. ſecundo generaliter concludit ſimiliter eſſe in om̄ibus alijs. ibi. Repetunt. Prima in quatuoꝛ partes ſm̄ quatuoꝛ exempla que patebunt. Primū exemplū eſt de quadrupedibus. ſicut de leonibus. qui licet ex quadam aſſuefactione domentur. ita vt miteſcant metuēdo ſuum magiſtrū. tamen ſi multū offendantur redit eorum crudelitas naturalis. ita vt p̄mo lacerant dentibus magiſtrū ſuū.

Quãuis peni pulchꝛa leones
Uincula geſtent: manibuſq; datas
Captent eſcas. metuantq; trucem
Soliti verbera ferre magiſtrū
Si cruoꝛ hoꝛrida tinxerit oꝛa
Reſides olim redeunt animi
Fremituq; graui meminere ſui.
Laxant nodis colla ſolutis.
Primuſq; lacer dente cruento
Domitoꝛ rabidas imbuit iras.

Uñ dr̄ in littera Quãuis leones peni. id eſt lybici geſtēt. i. poꝛtent. pulchꝛa vincula. i. cathenas in collo. ⁊ captent. id eſt recipiãt eſcas datas. id eſt poꝛrectas eis manibus ſui magiſtri ⁊ q̃uis metuant trucez. i. crudelem magiſtrum. leones inq̃z ſoliti ferre. id ē pati ꝟbera magiſtri. ſed ſi cruoꝛ tinxerit. id eſt madidauerit hoꝛrida oꝛa. i. colla leonū ꝑ nimia verbera tunc animi leonum reſides. i. quieti redeunt ad naturalem crudelitatem et leones meminere ſui. i. ſue nature graui fremitu. id eſt magno rugitu ipſi laxant. i. ſoluunt colla ſolutis nodis. id eſt ruptis vinculis. ⁊ primus ſuus domitoꝛ. ſcilicet magiſter ille imbuit. id eſt recipit. lacer id eſt lacera t⁹ rabidas iras cruento dente ſcilicet leonis ¶ Nota ſm̄ Iſidoꝛum in libꝛo ethimologiarum. peni ſunt homines carthaginenſes. Eſt autē carthago ciuitas lybie. pꝛopter quod leones lybie vocat leones peni. et huiuſmodi leones lybie facilius domantur q̃z alij leones. ¶ Nota ꝙ quãtūcunq; leones domentur ⁊ aſſuefactione ducantur a ſua crudelitate. ſi tamen afficiantur cruoꝛe vel ſanguine redeunt ad ſuam naturalem crudelitatem

Que canit altis garrula ramis.
Ales cauee clauditur antro
Huic licet illita pocula melle.
Largaſq; dapes dulci ſtudio
Ludens hoīm cura miniſtret

¶ Hic ponit ſecundum exemplum quod ē de volatilibus. et eſt tale. Auicula capta que p̄ter naturam domeſticatur quantumcūq; foueatur delicijs hominū tamē habita opoꝛtunitate redit ad aeris vaſtitatē. Unde dicit in lit

Si tamẽ acto ſaliens tecto
Nemorũ gratas viderit vmbras
Sparſas pedib⁹ proterit eſcas
Siluas tm̃ meſta requirit
Siluas dulci voce ſuſurrat.

tera. Ales garrula q̃ canit altis ramis. ſi illa capta claudiť in antro cauee. i. domuncule ſupple vt ibi maneat ad ſolatiũ hominum. licet ludẽs cura hominũ miniſtret huic aui pocula illita. i. linita melle ⁊ largas dapes miniſtret dulci ſtudio. ſi tamen illa auis ſaliens ex arto tecto. id eſt ex arta domũcula viderit gratas vmbras nemorum ipſa proterit pedibus ſuis eſcas ſparſas ⁊ ip̃a meſta quia fuit detenta requirit ſiluas ⁊ dulci voce ſuſurrat. id eſt cantat in ſiluis ¶ Nota natura non aſſueſcit in contrarium. ſi eñ lapis centies milleſies proijciatur ſurſum non aſſueſcit aſcendere ſurſum. licet ergo aliqua conſuetudine vel violentia natura poſſit ad tempus impediri. tamen ſemper inclinatur ad proprium opus

¶ Validis quondã viribus acta
Pronũ flectit virga cacumen
Hanc ſi curuans dextra remiſit
Recto ſpectat vertice celum.

¶ Hic ponit terciũ exemplũ de vegetabilib⁹ ſicut de virga creſcẽte qđ tale eſt. Licet ꝟgula erecta ꝑ violentiam incuruetur. tñ relicta ꝓprie nature ip̃a ſurſum erigitur Unde dicit in lrã. Uirga quondam acta. id eſt coacta validis viribus ſupple hominis incuruãtis eam. ipſa flectit pronum. i. flexum cacumẽ. ſed ſi dextra curuans remiſerit hanc. ipſa ſpectat. i. reſpicit celum recto vertice: quaſi diceret. depoſita violentia incuruantis virga redit ad naturalem rectitudinem ¶ Nota licꝫ natura rerum inanimatarum non facile aſſueſcat in contrarium. tamen in hominibus rationabilibus multum facit aſſueſcendo vel conſueſcendo. quia licet aliquis ſit male complexionatus. tamen per vſum ⁊ conſuetudinem habilitatur ⁊ complexio mutatur. Unde Seneca. Conſuetudo eſt altera natura.

¶ Cadit heſperias phebus in vndas
Sed ſecreto tramite rurſus
Currum ſolitos vertit ad ortus.

¶ Hic ph̃ia probat intentũ ſuũ ponẽdo quartum exemplũ in corꝑib⁹ celeſtibus. Et eſt tale. Sol motus ab oriente in occidentẽ cadit in mare heſpericum. ſed naturali inclinatõe redit ad orientẽ ſub noſtro hemiſperio. Unde đr in littera Phebus. i. ſol cadit in vndas heſperias. i. occidẽtales. ſed ſecreto tramite. i. ſecreta via. ſ. ſub terris. rurſus. i. iterum ꝟtit currum ſuum ad ſolitos

ortus.id eſt partes oriētales ¶ Nota ꝙ Boetius hic loquit̄ more poetarū. q̄ dicebant ſolem tp̄e veſpꝛino deſcendere in mare occidētale vt ibi lauaretur a ſordibus ⁊ a puluere quo maculatus fuit exiſtēs in noſtro hemiſperio.ſꝫ h̄ non eſt verꝫ.qꝛ ſic apparꝫ ruditati hoīm

¶ Repetunt ꝓpꝛios queqꝫ recurſus
Redituqꝫ ſuo ſingula gaudent
Nec manet vlli traditus oꝛdo
Niſi ꝙ fini iunxerit oꝛtum
Stabilemqꝫ ſui fecerit oꝛbem

¶ Hic philoſophia oſtendit idem eſſe in omnibus alijs entibus. videlicet ꝙ omnia entia q̄cunqꝫ modo ꝑ violentiam ſeu aſſuefactionem a ſua abducantur natura cuꝫ ſibi derelicta ſemper redeunt ad illud qđ ineſt eis ꝑ naturam Vn̄ dicit in littera. Queqꝫ id eſt quelibet entia repetūt ꝓpꝛios recurſus.i.naturales motus ⁊ ſingula.i.om̄ia entia gaudent ſuo reditu ſupple redeundo ad illud quod conuenit eis ſ̄m naturam.nec vlli manet.i.adeſt traditus oꝛdo. niſi quod ſuo fini iunxerit oꝛtum.i.pꝛincipium ⁊ fecerit ſtabilem oꝛbem.i.circulationem ſui coniungendo finem ꝑ̄ncipio ¶ Nota ꝙ oꝛbis in pꝛopoſito eſt circulus vel linea circūducta rediens ad idem punctum vnde incipit.equaliter diſtans a medio. Facit aūt homo ſtabilem ſui oꝛbē procedēs a deo tanꝗ̄ a ſuo pꝛincipio ⁊ tranſiēs ꝑ tp̄alia in illis nō ſiſtit.ſed redit ad deuꝫ tanꝗ̄ ad ſuum finē ꝑ contemplatōem mentis.

¶ Proſa tercia tercij libꝛi.

Latens argumentū

Vos q̄ꝫ o terrena aīalia.tenui licet hymagine vr̄m tn̄ ꝑ̄ncipiū ſomniatis.verūqꝫ illū btītudinis finē licet mīme ꝑſpicaci.q̄licūqꝫ tn̄ cogitatōe ꝑſpicitis.eoqꝫ vos ⁊ ad verꝫ bonū naturał̄ ducit intētio ⁊ ab eodē multiplex erroꝛ abducit. Cōſidera nanqꝫ an per ea quibꝫ ſe homines adeptu

¶ Iſta eſt tercia pꝛoſa huius tercij in qua et in alijs ſequentibus oſn̄dit ꝙ vera felicitas non conſiſtit in illis que quidam putauerūt eē ſumma bona.ſed tamen eſt falſa felicitas in ipis Et primo ph̄ia ea que dicta ſunt in metro adaptat ſpecialiter ad homines.et cū h̄ ꝓponit intentuꝫ ſuum.ſc̄do pꝛobat intentū.ibi. Pꝛimū igit̄. Dicit pꝛimo. Dictū eſt ꝙ oīa repetūt ſuū finē. vos q̄ꝫ o terrena aīalia.i.vos homīes qui eſtis dediti terrenis ſomniatis id eſt impfecte ꝯgnoſcitis ve

ſtrū principiū.licet tenui hi imagine.i.exili ſilitudine.ꝛ pſpicitis illū verꝫ ſinē beatitudinis.licet cognitōnem minime perſpicaci.tn̄ qualicunqꝫ ꝯgnitione.eorꝫ.i.ideo naturalis intentio ducit vos ad verū bonum ꝛ multiplex error ab eodem vos abducit Et tunc ponit intentū ſuum dicēs Cōſidera nūqꝫ o Bocci an homines valeant peruenire ad deſtinatū finem. id eſt ad beatitudinē per

ros beatitudinē putant.ad deſtinatū finē valeant puenire. Si em̄ vel pecunia vel honores ceteraqꝫ tale q̄d afferūt.cui nihil bonoꝝ abeē videatᷣ Nos q̄ꝫ fateamur fieri aliq̄s horum adeptione felices. Et ſi neqꝫ id valent efficere qd̄ promittūt.boniſqꝫ pluribꝫ carēt nonne liq̄do falſa in eis beatitudinis ſpecies deprehenditur

ea quibus putant ſe adepturos beatitudinē.ſi em̄ pecunia vel honores ꝛ cetera afferunt quid.i.aliquid tale cui nihil bonorum videatᷣ abeſſe nos fateamur aliq̄s fieri felices adeptione hoꝝ bonoꝝ.ſed ſi non valent efficere id ē facere qd̄ pmittunt ꝛ careant pluribꝫ bonis.nonne liq̄do.i.manifeſte falſa ſpēs beatitudinis in eis dephēditᷣ.q̄ſi diceret ſic ¶ Nota pͥncipiū oīm rerū qd̄ eſt deus eſt vera beatitudo.vt poſtea patebit.tale pͥncipium quaſi ſomniādo cognoſcitᷣ ꝛ difficulter ad ipm deuenitᷣ.non em̄ pfecte in pn̄ti ſtatu ipm cognoſcimus.qꝛ intellectꝰ noſter hꝫ ſe ad ipm ſicut oculus noctue ad lumē ſolis.ex.ij.metaph. Etiā ad talē beatitudinē cū difficultate pueniᷣ.vn̄ Alanus in anticlaudiano dr̄. Difficilᷣ acceſſus ad hāc.faciliſqꝫ receſſus. Acceſſus paucis.caſus pꝫ oībus.inq̄. Vix aliq̄s trāſire valet.valet oīs ab illā. Declinare via.q̄ paucis puia.multis Claudiᷣ.arta nimis.intranti larga ruine.

¶ Hic phīa pbat intētū ſuū ꝙ iſta bona nō efficiāt qd̄ pmittunt.ꝛ pꝯn̄s in eis eſt falſa beatitudo. Et pmo oñdit h̄ de diuitijs.poſt idē de alijs bonis. Primo ḡ pbat ꝙ diuitie nō ꝯferūt ſufficientiā quā videtur pmittere.ꝛ pp̄ter quam appetunᷣ. Scd̄o probat ꝙ diuitie ꝯferunt indigentiā. Tercio pbat ꝙ indigentiā non auferūt. ſecunda ibi. Atqui. tercia ibi. Quis autē mo

¶ Primū igitᷣ teipm q̄ paulo añ diuitijs affluebas interrogo īter illas abundatiſſimas opes.nūq̄ꝫ ne aīm tuū cōcepta ex q̄libet iniuria confudit anxietas B. Atqui inq̄ꝫ libero me fuiſſe animo. quin aliquid ſemper angeret reminiſci nequeo. P. Nōne qꝛ vlᷣ aberat quod abeſſe nō velles. vel aderat quod adeſſe noluiſſes B. Ita eſt inq̄ꝫ

Proſa tercia

P. Illius igitur preſentiã huius abſentiã deſiderabas. B. Confiteor inquã. P: Eget vero inquit eo qđ quiſqȝ deſiderat. B. Eget inquam. P. Qui vero eget aliquo. num eſt vſqȝquaqȝ ſibiipſi ſufficiens. B. Minime inqm P. Tu itaqȝ hanc inſufficientiã plenus inqt opib9 ſuſtinebas. B. Quid ni inquam. Ph. Opes igitur nihilo indigentem ſufficientemqȝ ſibi facere nequeunt: ⁊ hoc erat quod promittere videbantur.

dus. Primo intẽdit talẽ rationem In illis non ꝯſiſtit vera felicitas que nõ reddũt hoĩeȝ ſibi ſufficientẽ. ſed diuitie ſunt huiuſmõi. ergo ⁊c. Maior eſt nota. quia felicitas ẽ bonum ſufficientiſſimũ nullius egens. Minorẽ declarat in littera. ⁊ procedit phia more didaſcalico. id eſt interrogando ⁊ reſpondẽdo. ⁊ dicit ſic Primũ igitur te ipm Boetiuȝ interrogo qui paulo ante diuitijs affluebas. id eſt abundabas nũqȝ te anxietas. id ẽ triſticia concepta ex aliqua iniuria confundit animũ tuum inter opes abũdãtiſſimas. ⁊ rñdet Boetius. Atqui ꝓ certo. ego nequeo reminiſci me fuiſſe tam libero animo qn ſemꝑ angerer. id eſt offenderer aliquo. Et dt phia Nonne tibi aliqd aberat quod abeſſe nõ velles. vel tibi aliquid aderat qđ adeſſe noluiſſes. Reſpondet Boetius. Ita eſt inquã. Tunc phia ꝯcludit dicens. Ideo illius qđ aberat pñtiam deſiderabas. huius aũt qđ aderat deſiderabas abſentiam. Dicit Boetius. Cõfiteor inquã. Et phia inqt. Eget vero id ẽ caret quod qſqȝ deſiderat Dicit Boeti9 Eget Et phia. Qui vero eget. aliquo modo non eſt vſqȝquaqȝ ſibi ſufficiẽs. Et phia. Tu itaqȝ hanc ſufficientiã ſuſtinebas plenus opibus Concludit ergo phia ex conceſſis dicẽs. Igitur opes nequeũt facere nihilo indigentẽ ⁊ ſibi ſufficientem: ⁊ hoc erat quod promittere videbant ¶ Nota qꝫ omnis appetitus eſt ratione carentie. vnde illud qđ quis habet ꝓprie nõ deſiderat ſed magis amat. Vñ Aug9. ix. li. de tri. dt. Idẽ appetitus q̃ quis inhiat rei cognoſcende fit amor rei cognite. ideo dt phia. eget ꝓ eo qđ qſqȝ deſiderat ¶ Nota phia dicit. q̃ eger nõ eſt ſibi ſufficiens. Cõtra hoc diceret aliquis. Sapiẽs eget quia indiget bonis exterioribꝫ ſine quibꝫ viuere nõ poteſt. ⁊ tñ ſapiẽs eſt ſibi ſufficiens. ꝑ Señ. ix. epl'a. q̃ dt. Sapiens ſe ipſo ꝯtentus eſt. Ad h' dđm eſt qꝫ ſapiens indiget qbuſdã ad viuenduȝ ſȝ nõ ad beate viuendũ. Ad viuẽdũ eñ multis rebꝫ illi ẽ opus. ſȝ ad beate viuendũ tm̃ ꝯtent9 eſt aĩo ſano ⁊ erecto ⁊ deſpiciẽte fortunã.

¶ Atqui hoc qȝ maxime ꝯſideranduȝ puto qꝫ nihil habeat ſuapte natura pe

¶ Hic ꝓbat philoſophia qꝫ diuitie ꝯferũt indigẽtiã. ⁊ ꝑ ꝯſequẽs nõ conſiſtit in eis felicitas.

cunia vt his a quib9 poſſidetur: inui/
tis nequeat auferri: B. Fateor inquã
P. Quidni fateare. cũ eã quotidie va
lentior aliqs eripiat inuito Vñ em̃ fo
renſes q̃rimonie. niſi q vel vi vel frau
de nolentib9 pecunie repetunt erepte
B. Ita eſt inquã P. Egebit igit inq̃t
extrinſecus petito p̄ſidio quo ſuã pe/
cuniã quiſq3 tueat. B. Quis id inq̃m
neget. P. Atq̃ nõ egeret eo niſi poſſi/
deret pecuniã quã poſſet amittere. B
Dubitari inq̃3 neq̃t. P. In ꝯtrariu3
igit relapſa res eſt. Nã que ſufficiẽtes
ſibi facere putabant opes alieno poti
us preſidio faciunt indigẽtes

cũ felicitas ſit bonum ſi
ne omi indigentia. Pro
bat aũt in littera q pecu
nia ꝯfert indigentiã per
hoc. q3 pecunia facit vt
homo indigeat alieuo p̄
ſidio quo pecuniã ſuam
tueat ne p violẽtiam au
ferat. Vñ ſubdit in lrã
Atqui p certe. ego pu/
to hoc maxime ꝯſiderã
dũ q pecunia nihil ha/
beat ſuapte natura. i. ſua
natura vt neq̃at auferri
his inuitis. i. nolentib9 a
quibus poſſidet. Dicit
Boetius. Fateor inq̃3
Et phia. Quidni fate
are. q̃ſi diceret. o3 vt fate
ar cũ quotidie aliquis
valẽtior. i. fortior eripi/
at eam inuito. i. nolenti.
Vnde em̃ ſunt querimo
nie forenſes. i. iudiciales
niſi q pecunie erepte vi
vel fraude repetũt in iu
dicio. Reſpondet Boetius. Ita eſt inquã. Et phia. Egebit igit quiſq3
p̄ſidio. i. auxilio intrinſecus petito quo tueat ſuam pecuniam qua3 poſſet
amittere. Reſpondet boetius. Dubitari nequit. Tunc philoſophia con
cludit ex dictis dicens. Igitur res eſt relapſa. i. mutata in contrariu3. nam
opes que putabantur facere ſufficientes faciunt potius indigentes alie/
no preſidio ¶ Nota illud quod p violentiam acquiritur per violentia3
poteſt auferri. ſed pecunia per violentiam acquiritur. Vñ dicit Areſto.
primo ethicoꝝ. q omis pecunioſus eſt violẽtus. q̃ violẽter aufert pecunia
propter quã violẽtiã fiunt querimonie forenſes Ubi ſciendũ q forum eſt
locus rerũ venaliũ. ſed forus eſt locus exercẽdarũ litiũ corã iudicio. In
de forenſis quod idem eſt q iudicialis.

¶ Quis aũt modus eſt q̃ pellat diui/
tijs indigẽtia. Nũ em̃ diuites eſurire
nequeũt. Nũ ſitire nõ pñt. Num fri/
gus hibernũ pecunioſoꝝ mẽbra non
ſentiũt: Sed ades inq̃es opulentis q̃

¶ Hic phia pbat q di
uitie nõ auferũt indigẽ/
tiam. z ſic p ꝯñs nõ con
ſiſtit in eis felicitas. z di
cit. Quis eſt modus q̃
indigentia depellat di/
uitijs, nunquid diuites
nequeunt eſurire. q̃ſi di/

famez ſatiẽt. quo ſitim frigusqꝫ depel lant. Sed hoc mõ ꝯſolari q̃dem diui tijs indigẽtia poteſt. auferri penitus nõ poteſt. Nam ſi hec hiãs ſemꝑ at/ qꝫ aliquid poſcẽs opibꝫ expletur. ma/ neat neceſſe eſt que poſſit expleri Ta ceo ꝙ nature nimiũ. ꝙ auaricie nihil ſatis eſt Quare ſi opes nec ſummoue re indigẽtiam pñt. ⁊ ipſe ſuam faciunt quid eſt ꝙ eas ſufficientiam preſtare credatis.

ceret ſic. nũquid nõ pñt ſentire. q̃ſi dicerꝫ immo. nunq̃d membra pecuni oſoꝝ nõ ſentiũt frigꝰ hi bernũ. i. hyemale. q̃ſi dice ret ſic. Sꝫ tu indiges. i. di/ ces opulentis. i. diuitibꝫ. adeſt aliquid quo famẽ ſatiẽt ⁊ frigus depellant Reſpondet phia h̃ mõ Indigentia põt ꝯſolari diuites. ſed penitus au/ ferri nõ põt. Nã ſi hec in digentia ſemper hiãs. i. deſiderans ⁊ poſcẽs ali/ quid explet opibus. ne/ ceſſe eſt tamen vt mane at indigẽtia q̃ poſſet ex/ pleri. quia quãtũcũqꝫ ſi/ tis diuitis vel fames mitiget. adhuc diues poſt ſitiet ⁊ eſuriet. ⁊ qđ natu re nimiũ eſt. auaricie nihil ſatis eſt. Quare ſi opes non pñt ſummouere. i. replere indigentiã. ſed faciũt indigẽtiam. q̃d eſt. i. q̃uo eſſe poteſt ꝙ creda tis eas preſtare. i. dare ſufficientiã. q̃ſi diceret nullo modo debet credi.

¶ Nota ꝙ om̃is indigentia vel eſt indigentia nature vel auaricie In digentia nature pauciſſimis ſuppleri poteſt. eo ꝙ natura paucis minimiſ qꝫ ꝯtenta eſt. Vñ ꝓpter naturã non oportet multũ q̃rere diuitias. nec per diuitias indigẽtia nature amoueri poteſt. ſicut nec ipſa natura mutari põt. Indigentia vero auaricie eſt que nullo modo expleri poteſt. ⁊ ita diuitie eã amouere nõ pñt. ideo plus augent. qꝛ dꝛ Auarus nõ implebit pecu/ nia ¶ Nota ꝙ diuitie nõ ſolũ nõ inducũt ſufficiẽtiam. ſꝫ nec inducunt ſapientiã. qꝛ dicit Seneca. Quid proſunt ſtulto multe diuitie duꝫ ꝑ eas nõ poſſit fieri ſapiens

¶ Metrum terciũ tercij libri.

Quãuis fluẽte diues auri gurgite
Nõ expleturas cogat auarus opes
Queret baccis colla rubri littoris
Ruraqꝫ cẽteno ſcindat opima boue
Nec cura mordax deſeret ſuꝑſtitẽ.
Defunctũqꝫ leues nõ comitant opes

¶ Iſtud eſt terciũ metꝝ. hꝰ tercij qđ dꝛ archigoli cũ ab inuẽtore. iãbicuꝫ a pede ꝑdominãte cui cõ iũgit metꝝ elegiacũ. In quo metro phia inuehit ꝯtra auaros. q̃s in pñti vita ſollicitudo diuitia/ rũ affligit ⁊ in morte de/ relinq̃t ⁊ dicit. Quãuis diues auarus fluente. i. abundãte auri gurgite id ẽ multitudine cogat. i. ꝯgreget ſiue coacerues

opes non expleturas ſuam cupiditatē. ⁊ q̃uis diues oneret. i. premat colla ſua baccis. i. gemmis precioſis rubri litoris. i. rubri maris. quia gemme colligunt̃ in littore rubri maris. ⁊ q̃uis ſcindat. i. diuidat arãdo rura opima. i. agros fecundos centeno boue. i. cum centũ bobus. adhuc cura mordax. i. ſollicitudo non deſerit ip̄m ſupſtitem. i. viuentē. ⁊ leues opes q̄ leuiter tranſeunt non comitant̃ ipſum defunctũ. i. mortuũ. ¶ Nota ꝙ circa litterã gurges ſm̄ Huguitionē ⁊ Iſydorũ libro ethimologiarũ eſt locus altus. i. profundus in flumine. ⁊ in propoſito ſignat abundantē affluētiam auri. ¶ Itē ſm̄ Huguitōem bacca ꝑ duplex c. inuenit̃ poſitu; pro fructu oliue vel lauri. vel pro quolibet fructu. aliquãdo aũt inuenit̃ ꝑ gemma precioſa. ⁊ ſic capit̃ hic. ¶ Itē diues auarus duplici malo premit̃. in p̄n̄ti vita ſꝑ ſollicitat̃. ⁊ poſt morte; nihil ip̄m de diuitijs comitat̃. de quo diuite loquit̃ Alanus in libro de planctu nature dicens. Ut loculis varia nũmorum fercula donet. Imponit ꝓprio diues ieiunia vētri. ¶ Itē ſeculat̃ ocellis diues in argēto. ſ; venter philoſophari cogit̃

¶ Proſa quarta tercij libri

DE eo ſatis dixit ꝙ ꝑ diuitias ſufficientia adipiſci non p̄t nũc vult oſtendere ꝙ dignitas ꝓ magno nõ eſt habenda. q̄ malum magis ocioſum q̃; clarum efficit.

SEd dignitates hõrabilē reuerēdũq; cui ꝑuenerint reddunt.

¶ Iſta eſt q̄rta proſa huius tercij libri. in q̃ ꝓbat ph̄ia ꝙ dignitates t̄pales nõ ↄferũt honorē et reuerentiã quam promittere vident̃. ⁊ ꝑ ↄ̄ns non eſt in eis beatitudo. Et p̄mo ꝓponit ꝙ dignitates faciũt honorabilem. Scd̄o improbat illud ibi. Num vis. Primo dicit. Sed dignitates reddũt hoiem honorabilē ⁊ reuerendũ cui ꝑuenerint ¶ Nota honor eſt exhibitio reuerentie alicui in teſtimoniũ ꝟtutis ſicut accipit̃ ex q̄rto ethicoꝝ. Uel aliter honor eſt opinionis bñfactiue ſignũ. vt dt̄ Ariſto. in li. rethoꝝ. Qñ em̄ opinamur nobis poſſe benefieri ab alıq̃. ip̄m honoramus. S; reuerētia eſt decēs ac matura g̃uitas ſm̄ Tulliũ.

¶ Num vis ea eſt in gr̃atibus vt vtētium mētib⁹ ꝟtutes inſerãt. vicia depellant. Atqui nõ fugare. ſ; illuſtrare potius nequiciam ſolent. Quo fit vt indignemur eas ſepe neq̃ſſimis hoībus contigiſſe. Uñ Catullus lic; in

¶ Hic ph̄ia improbat ꝓpoſitum quadruplici via. ſ. ꝙ dignitates non conferunt honorē ⁊ reuerentiã. Primo q̄r malis ſepe eueniunt. ſecundo. quia per dignitates vicia improboꝝ innoteſcũt. Tercio quia opinione hoim vileſcũt. q̄rto

Proſa quarta

curuli Noniuũ ſedentem. ſtrumaꝫ tũ appellat. Uedeſne quãtũ malis dedecus adiiciãt dignitates. Atq̃ minus eoꝝ patebit ĩdignitas ſi nullis honoribꝫ inclareſcãt. Tu q̃ꝫ num tandẽ tot periculis adduci potuiſti vt cum Decorato gerere magiſtratũ putares. cũ in eo mentẽ nequiſſimi ſecure delatoriſqꝫ reſpiceres. Nõ em̃ poſſumus ob hõres reuerẽtia dignos iudicare. q̃s ipſis hõribꝫ iudicamus indignos. At ſi quẽ ſapientia p̃ditum videres. num poſſes eum vel reuerentia. vel ea q̃ eſt preditus ſapientia non dignũ putare. B: Minime. P: Ineſt ei dignitas ꝓpria virtuti. quã ꝓtinus in eos quibꝫ fuerit adiuncta tranſfundit. Quod q꞉ populares facere nequeunt honores. liquet eos propriam dignitatis pulchritudinem non habere

q꞉ tpm mutatõe ſplẽdere deſinunt. ſcõa ibi. In quo. tercia ibi. At qui vt agnoſcas. quarta ibi. Sed hoc apud exteras. Primo dr̃ Nũ ꝓ nũq̃d ea vis. i. talis ꝟtus ẽ magiſtratibꝰ. i. dignitatibꝫ vt inſerãt ꝟtutes mẽtibus vtẽtiũ eis. vt depellant vicia. q. d. nõ. vnde ſubdit Atq̃ ꝓ certe dignitates nõ ſolẽt fugare nequiciã. ſed potius illuſtrare. i. manifeſtare. q̃ fit. i. ꝓpter qđ fit. vt nos indignemur eas ſepiſſiẽ cõtigiſſe hoibꝫ nequiſſimis. vñ Catellus qui erat vir ſapiens ꝛ ꝟtuoſus Nonium q̃ erat hõ vicioſus appellat ſtrumaꝫ licet viderit ipſum ſedenteꝫ in curilu. i. in ſede dignitatis iudiciaria Uides igit̃ quantũ dedecus dignitates adiiciant malis hoibꝫ ꝛ manifeſtant eos ẽẽ ꝯtemptibiles a bonis atq̃ ꝓ certe indignitas. i. malicia eoꝝ minꝰ patebit ſi nullis honoribus inclareſcãt. i. ſplẽdeãt. o Boeti nunquid tu potuiſti tot periculis adduci id eſt affligi. vt Decorato id eſt tali viro magiſtratum gereres cum in eo reſpiceres mentem nequiſſimi ſcurre ꝛ delatoris quaſi diceret non Nunquid poſſumus iudicare dignos reuerentia ob honores id eſt propter dignitates quos iudicamus indignos ipſis honoribus. id eſt dignitatibꝰ. q. d. non Et ſi quem videres preditum ſapientia licet non haberet dignitatem nunquid poſſes eum nõ putare dignum reuerentia vel ſapientia qua preditus eſſet. q. d. non poſſis eum iudicare indignũ ſapientia ꝛ virtute ſua. quia propria dignitas ineſt virtuti quam virtus tranſfundit in eos quibꝰ fuerit adiuncta. ꝛ quia populares honores hoc facere nequeunt. liquet id eſt manifeſtum eſt eos proprium pulchritudinem dignitatis non habere ¶ Nota ex littera poteſt formari talis ratio. Illud quod adueniens alicui non confert. ꝛ non adueniens non aufert hono-

rem. illud non facit vere honorabilem. ſed dignitates non conferunt honorem cui adueniunt. nec tollunt ſi non adueniunt. ergo ⁊c. Minor probatur quia honor ſequitur virtutem ex. iiij. ethicorum. Unde vicioſuz nullo honore dignum reputamus in quacunqꝫ dignitate fuerit. ſed ſolū virtuoſum etiam ſi non ſit in dignitate Cum igitur dignitates temporales non conferant virtutem nec tollant vicia. manifeſtum eſt ꝙ honorabilem non faciunt. ¶ Nota Catullus erat vir ſapiens ⁊ virtuoſus qui Nonium ſedentem in curuli ex animi indignatiōe vocabat ſtrumam eo ꝙ viro tam malicioſo collata fuit dignitas Eſt aūt ſtruma congeries humorum in collo. ſub hac autem ſimilitudine ipſum appellabat ſtrumam. quia in pectore habuit congeridinē viciorum ¶ Nota ꝙ rex Theodericus voluit quendam nomine Decoratum violenter intrudere in magiſtratū vt vna cū Boetio rempublicā gereret. cuius nequiciam Boetius deteſtatus accuſauit ſibi aſſociari. ꝓpter quod Boetius multis iniurijs afflictus fuit a rege Theoderico ¶ Nota ꝙ ſcurra ſm̄ Huguitionē idem eſt qḋ leccator vel vaniloqus. ꝓprie aūt dr̄ qui ſequitur curiam gratia cibi ¶ Nota ꝙ virtus facit hoīem reuerendum ⁊ nobilē. non dignitas qꝛ dicit Seneca. xliiij. ep̄la. Uirtus nō accepit Platonem nobilem ⁊ reuerendum ſed fecit. quis enī eſt generoſus: virtuoſus ⁊ dignus niſi qui ad virtutem eſt bene diſpoſitus Non facit hominem nobilem atrium plenū famoſis imaginibus ⁊ nummis. ſed animus ⁊ virtus ſupra fortunam ſurgens

¶ In quo illud eſt aīaduertendū magis. Nam ſi eo abiectior eſt quo magis a pluribꝰ quiſqꝫ ꝯtēnit̄. cū reuerendos facere nequeat q̄s pluribꝰ oſtētat deſpectiores potius improbos dignitas facit Uerū nō impune Reddūt namqꝫ ip̄robi parem dignitatibꝰ vicē quas ſua contagione ꝯmaculant

¶ Hic phīa ꝓbat ſc̄da via ꝙ dignitates nō faciunt hoīem nobilem ⁊ honorabilē. qꝛ vicia improboꝝ manifeſtant dicens In quo. ſ. ꝙ dignitas aduenit malis illud eſt aīaduertendum ꝙ ſi aliquis eo ē abiectior. i. vilior quo. i. quanto magis contemnit̄ a pluribꝰ cū dignitas nequeat facere improbos reuerendos ipſos facit deſpectiores quos pluribus oſtētat. verū ꝓ ſed. hoc non eſt impune. i. dignitas non facit hec impunita. qꝛ improbi parem vicem reddunt dignitatibus quas ipſi ꝯmaculant ſua contagione. q. d. ſicut dignitas maculat improbos. qꝛ eoꝝ maliciā manifeſtat. ſic econtra improbi ꝯmaculant dignitates ¶ Nota ꝑ dignitates vicia improboꝝ innoteſcūt. qꝛ ꝓncipatꝰ virū oſtendit. cū igit̄ viciū faciat hoīem ꝯtemptibilem. tp̄alis dignitas adueniens improbis facit eos deſpectiores Uñ Iuuenalis poeta Omne animi viciū tanto ꝯſpectius in ſe crimen hꝫ. quāto qui peccat maior habetur Et Seneca Loco ignominie apud indignum eſt dignitas

Proſa quarta

¶ Hic phia ꝓbat tercia via ꝙ dignitates non faciũt reuerendum qꝛ opinione hoim vileſcunt. qui eñ dignitatibꝰ funguntᷣ ꝗuis a ſuis honorentᷣ tñ apud extraneos hoies nõ curantᷣ. vt ab illis qui ſtꝫ alteriꝰ dioceſis. vñ dt Atqꝫ vt tu ꝯgnoſcas verã reuerentiã q̄ eſt britudo nõ poſſe cõtingere alicui hõi per has dignitates vmbratiles. id ẽ trãſitorias ad modũ vmbre. ſic collige

Atqꝫ vt ꝯgnoſcas veram illam reuerentiam per has vmbratiles dignitates non poſſe contingere. ſic collige. Si quis multiplici ꝯſulatu functus. in barbaras nationes forte deuenerit venerandum ne barbaris honor faciet. Atq̄ ſi hoc naturale munus dignitatibus foret. ab officio ſuo quoquo gentium nullo modo ceſſaret. Sicut ignis vbiqꝫ terrarum nunq̄ꝫ tñ calere deſiſtit. ſed quoniaꝫ id eis non ꝓpria vis. ſꝫ hoĩm fallax adnectit opinio vaneſcũt illico cum ad eos venerint qui dignitates eas eſſe non eſtimant

Si q̃s homo functus. i. vſus multiplici ꝯſulatu. i. dignitate. deuenerit forte in barbaras nationes. i. extraneos gentes facit ne honor ꝯſulatus ipm venerandũ barbaris. q. d. nõ Atqui ꝓ certe. ſi hoc. ſ. facere reuerendũ eſt naturale munus dignitatibus nullo mõ ceſſarent ab officio ſuo quoq̊. i. q̊cunqꝫ loco gentiũ ſicut ignis vbiqꝫ terraꝝ nunq̄ꝫ deſiſtit calere. i. cremare. Sꝫ qm̃ id. ſ. reuerendũ facere eis annectit fallax opĩo hoĩm ⁊ non ꝓpria vis illico. i. ſtatim vaneſcũt cum ad eos venerint qui nõ eſtimant eas eſſe dignitates ſicut ſtꝫ nationes barbarice. i. extranee ¶ Nota ꝙ res non deſtituitᷣ a ſua ꝓpria opatione cũ eñ opatio ſit finis habentis opationem ſcđo celi ⁊ mũdi. res deſtituta a ſua ꝓpria opatione deſtitueretᷣ a ſuo fine. ⁊ ſic eſſet fruſtra. Si ğ facere reuerendũ eſſet naturalis opatio dignitatũ vbiqꝫ gentiũ facerẽt hoiem reuerendum. ſed videmus ꝙ dignitates faciunt aliquem reuerendum apud ſuos. apud extraneos non faciunt reuerendum

Sed hoc apđ exteras natiões Inter eos apud q̃s orte ſunt. Num ꝑpetuo ꝑdurant Atqui pretura. magna olim poteſtas. nũc inane nomẽ. ⁊ ſenatorij cenſus grauis ſarcina Si quis quondam populi curaſſet annonã. magnꝰ

¶ Hic phia ꝓbat quarta via q̄ ſumitᷣ ex hoc ꝙ dignitates tꝑis mutatione ſordeſcunt. qđ enim magna olim fuit dignitas moderno tꝑe pro nihilo reputatᷣ. vnde dicit Sed hoc quod dixi verum eſt apđ exteras nationes. id eſt extraneas. ſed inter eos apud

habebaꝛ Nunc ea ꝓfectura quid ab/
iectius Ut em̄ pauloante dixim9. qḋ
nihil hꝫ ꝓprij decoris. opinione vten
tiū nūc ſplendorē accipit. nūc amittit
Si igitur reuerendos facere neque/
unt dignitates. ſi vltro improboꝝ cō
tagione ſordeſcunt. ſi mutatione tem
porum ſplendere deſinunt. ſi gentiū
eſtimatiōe vileſcunt. quid eſt quod in
ſe expetende pulchritudinis habeant
nedum alijs preſtent

quos digitates orte ſtꝫ
non ꝑpetuo durant Et
qui ꝑ certe. nā prefectu
ra olim erat magna po
teſtas apud rhomanos
ſed nūc eſt inane nomen
et cenſus. i. ꝓcioſitas ſe/
natorij nunc eſt grauis
ſarcina q̄ olim erat mag
na dignitas Et ſi quis
quondā curaſſet anno/
nam populi qui dicebaꝛ
ꝓfectus annone. ille ma
gnus habebaꝛ. nunc illa
prefectura quid eſt abie
ctius. q. d. nihil. Ut em̄
pauloante dixim⁹ nihil
hꝫ ꝓprij decoris qḋ opi/
nione vtentium nunc ac
cipit ſplendorem nunc a
mittit Et tunc epilogat dicens Igiꝛ ſi dignitates nequeunt facere reue/
rendos vt patet ex prima via ſi ſordeſcunt contagione id eſt vicio impro
borum vt patet ex ſecunda via. ſi deſinunt ſplendere mutatione tempo/
rum vt docet quarta via. ſi vileſcunt eſtimatiōe gentium vt patet ex ter
cia via. quid eſt quod habeant in ſe expetende id eſt deſiderāde pulchri
tudinis. ne dum alijs preſtent. quaſi diceret nihil habent pulchritudinis
et ideo nec eā alijs ꝓſtare pn̄t ¶ Nota ꝙ ꝓfectura quondā erat ma/
gna dignitas apud rhomanos. ⁊ dr̄ ile ꝓfectus qui ceterꝭ ingrātibꝫ pre
fuit ⁊ oēs dignitates in ciuitate rhomana āncellebat. ſed poſtꝙ̄ Julius
ceſar imperiū inuaſerat talis ad imꝑatorem transferebaꝛ. ⁊ diminuebaꝛ
eius ptās. ita ꝙ nomen illius dignitatis manſit ſine re ¶ Itē ſena/
toria dignitas magna fuit apud rhomanos. qꝛ officiū ſenatoꝝ ꝑus fuit
honeſtum. ſ. vtiliter ꝯſulere reipublice. ſed poſtea cōpulſi fuerunt ſenato/
res ad ſeruiendum voluntati principis in damnū reipublice.

¶ Hic incipit quartū
metrum hui⁹ tercij qḋ
dicit metrū fallentiū ab
inuentore. dactilicum a
pede predominante te/
trametrū a numero pe/
dū. In quo metro phia
ꝯfirmat ꝑ exēplū ꝙ dig
nitates nō faciunt vere
reuerendum. ⁊ per ꝯn̄s
nō eſt beatitudo q̄rēda

¶ Metrum quartum libri tercij

Quāuis ſe tyrio ſuperbꝰ oſtro
Comeret. ⁊ niueis lapillis
Inuiſus tn̄ omnibus vigebat
Luxurie Nero ſeuientis
Sed quondā dabat iprobꝭ verēdis

Patribus indecores curules
Quis illos igitur putet beatos
Quos miſeri tribuunt honores

in eis. qꝛ dignitates ad ueniebant Neroni qui peſſimus erat. ⁊ ab eo alijs conferebantur. vñ dicit in littera Quãuis ſe oſtro tyrio. i. purpura ſupbꝫ Nero ſeuientis luxurie comeret. i. ornaret tincta in ſanguine tyri. ⁊ q̃uis comeret ſe niueis lapillis. i. albis margari tis. tñ ipſe vigebat omnibus inuiſus id eſt odioſus. nam improbus Ne ro dabat verendis patribus id eſt reuerendis ſenatoribus curules id ē tales dignitates propter quas ſedebant in curulibꝫ indecores. quia ab indigno dabantur. Quis igitur putet id eſt reputet iſtos honores bea tos quos miſeri id eſt improbi ⁊ vicioſi tribuunt. quaſi diceret nullus.

¶ Nota dicit Nero eñ ſeuientis luxurie. qꝛ eps Linconienſis no mine Preculfus narrat ꝙ Nero oia theatra ytalie ⁊ grecie perluſtrans aſſumpto vario decore veſtitꝰ cythariſtas tragedos ⁊ aurigas ſepe ſup aſſe viſus eſt tantis libidinibꝫ exagitatus vt nec a matre nec a ſorore ab ſtinuiſſe videbatur reuerentia ꝯſanguinitatꝫ. virum in vxorem duxerat et ipe a viro in vxorē receptus eſt. ⁊ fuit luxurie eam ineffrenate vt retibꝫ aureis piſcaretur que purpureis funibus extrahebantur ⁊ lauabant ea frigidis ⁊ calidis vngentis que nũꝙ minus q̃ȝ mille talentis cōfecit. ni hilominus ipſe Nero tam vicioſus dignitatem imperialem adeptus eſt ymmo etiam alijs dignitates largitus eſt.

Proſa quinta tercij libri

¶ Regno vel potentatu btōs nō fieri

An vero regna regũqȝ familiari tas efficere potentē valēt Quid ni qñ eoꝝ felicitas ꝑpetuo ꝑdurat At qui plena eſt exēploꝝ vetuſtas. plena etiã pñs etas. q̃ reges felicitatem ca lamitate mutauerint. O preclara po tentia. que nec ad ꝯſeruationē quidē ſui. ſatis efficax inuenitur

¶ Hec eſt q̃nta pſa huiꝰ tercij in qua oñdit phia ꝙ regnum ⁊ regnū familiares non ꝯferant veram potentiaȝ quam ꝓmittũt ꝓpter quã ap petũtur Et pmo oñdit verã potentiã nō eſſe in regnãtibꝫ. ſcd̄o ꝙ nō in regum familiaribus ibi Nã q̃d ego. ꝙ ãt in reg nãtibꝫ nō ſit vera potẽa ⁊ ꝑ ꝯñs nec btĩtudo ꝓ bat quatuor vijs Pria ſumit ex ꝑpetuitate durati onis regnantiũ. ſcd̄a ſu mit ex ꝑuitate extenſio nis. tercia ex annexione timoris. quarta ex defe ctu ſecuritatis. ſcd̄a ibi ꝙ ſi hec. tercia ibi Expertus ſortis. quarta ibi At qui vellent Primo ꝓponit intentũ ꝑ modum queſtionis dicēs. An regna et regum familiaritas valent efficere potentē. ⁊ rñdet ironice. quidni. i. quare nō efficerēt qñ eoꝝ felicitas. i. ꝓſꝑitas perpetuo perdurat qd̄ ſupple nunꝙ ꝯtingit. vñ ſubdit Atqui ꝑ certe. vetuſtas plena eſt exemplorum

et etiã pñs etas qui reges mutauerint ſuã felicitatẽ calamitate Et ſubdit O pclara eſt potẽtia loquendo yronice. q̃ nec inuenit̃ ſatis efficax ad pſeruationẽ ſui ¶ Nota nulla felicitas ꝑpetuo ꝑdurat ſaltem tp̃alis. hoc patuit ꝑus exẽplo vetuſtatis poſito de Creſo rege lydoꝝ. Hoc etiã patet exẽplis eoꝝ q̃ erãt tp̃e Boetij ſicut de ĩpatoꝛibꝰ rhomanis q̃ crebro circa tp̃a ſua mutabantur: nũc bellis. nũc inſidijs oppreſſi vel alio modo abiecti Et idem teſtat̃ Ganfridus in poetria dicens. Hoc vnũ pſcire potes ꝙ nulla ptãs Eſſe moroſa pt. ſi vis exempla poris Reſpice fortunas emicuit illa poꝝ Florida pſpitas Minos ſubuertit athenas.

Q3 ſi hec regnoꝝ poteſtas btĩtudinis auctoꝛ eſt. nonne ſi qua pte defuerit. felicitatẽ minuat miſeriã importet Sed q̃uis late humana tendant̃ imperia. plures necẽ eſt gentes relinqui quibus regum quiſq3 nõ imperet Qua vero pte beatos faciens deſinit ptãs hac impotẽtia ſubintrat que miſeros facit Hoc igitur mõ maioꝛẽ regibus ineſſe necẽ eſt miſerie poꝛtionem

¶ Hic oñdit ꝙ ptãs regia nõ eſt vera ptãs nec beatifica ꝓpter ꝑuitatẽ extenſionis eius dicens ꝙ ſi hec ptãs regnoꝝ ẽ auctoꝛ. i. cã beatitudĩs nonne ſi qua pte defuerit regia ptãs ipſa minuat felicitatem ⁊ inducat miſeriam. q. d. ſic. Sed q̃uis humana imperia late tendantur. tñ necẽ eſt plures gentes relinq̃ quibus quiſq3 regũ nõ imperat Non enim poteſt̃ eſſe ꝙ vnus omnibꝰ imperet. qua aũt parte deſinit ptãs faciens beatos. hac parte ſub intrat impotentia faciens miſeros. hoc ergo modo neceſſe eſt in regibus eſſe maiorem poꝛtiõem miſerie q̃3 felicitatis cum in maioꝛi parte ſint impotentes ¶ Nota ſi poteſtas regia efficit beatum. ergo vbi eſt defectus poteſtatꝰ regie ibi erit defectus beatitudinis. cum igitur plures ſint gentes ſuper quas nõ eſt poteſtas vnius regis q̃3 que ſubiaceant ſue poteſtati ſequitur rex in maioꝛi parte erit miſer ⁊ non beatus. igitur in poteſtate regia non conſiſtit vera beatitudo.

Expertus ſoꝛtis ſue periculoꝛum tyrannus regni metus pendentis ſupra verticẽ gladij terroꝛe ſimilauit. Que eſt igitur hec poteſtas que ſollicitudinu3 moꝛſus expellere que foꝛmidium aculeos vitare nequit

Hic oñdit ꝙ in regnãtibus nõ ſit vera ptãs ꝓpter annexionem timoris p exẽplum dicẽs. Quidã tyrann⁹. ſ. Dyoniſi⁹ exptus ſue ſoꝛtis. i. foꝛtune q̃tum eſſet anxia. piculum metus. i. timoris ſui. ipſe ſimulauit id eſt ſimilitudine demon/

Proſa Quinta

ſtrauit terrore gladij ſupra verticez pendentis. Que eſt igit̃ hec ptãs q̃ neq̃t expellere morſus. i. corroſiões ſollicitudinuz. nec p̃t vitare aculeos id eſt ſtimulos formidinũ. i. timorꝝ. q. d. exilis. i. pua eſt talis ptãs.

¶ Nota ꝙ dyoniſius fuit q̃dam rex q̃ cũ req̃reret̃ a q̃dã ſuo famil̃ĩ ari quare ſp̃ triſtaret̃ cũ tñ ſp̃ haberet vitã beatã. Iſte dyoniſius volẽs ſibi deſignare cãm ſue triſticie iuſſit eũ poni inter epulas lautas ꝛ ſibi ſu pra verticẽ iuſſit ſuſpendere gladiũ acutũ tenui filo. Iſte viſo gladio ꝑ territus nec epulari nec letari potuit. Cui dixit dyoniſius. Talis eſt eñ vita mea quã tu beatã putabas ſp̃ eñ mortẽ mihi imminentẽ preiudico. Cõſidera ḡ q̃uõ felix eſſe poterit q̃ timere nõ deſinit

¶ Hic phĩa oñ dit idẽ quarta rõe q̃ ſumit̃ ex defectu ſecuritatꝭ dicẽs. Atqui ꝓ certe ipſi reges vellẽt vixiſſe ſecuri ſed nequeũt. i. nõ p̃nt de hic id eſt ex q̃ ſeq̃t̃ ꝙ ſecuri

Atqui vellent ipſi vixiſſe ſecuri. ſed ne q̃unt. Dehinc de ptãte, gl̃iant̃. An tu potẽtem cenſes quez videas velle qđ nõ poſſit efficere. Potentem cenſes q̃ ſatellite latus ambit. plus quos terret ipſe metuit. q̃ vt potens eſſe videat̃. in ſeruientiũ manu ſitum eſt

eſſe nõ p̃nt q̃uõ gloriant̃ de ſua ptãte qđ nõ ẽ fa ciendũ qđ ꝓbat dicens An. i. nunq̃d tu potentẽ cenſes. i. iudicas illũ quẽ videas efficere. i. ꝑficere velle qđ non p̃t. q. d. non eſt potẽs An. i. nunq̃d il lum cenſes potentẽ quẽ ambit. i. circũdat latus ſuũ ſatellite. i. multitudĩ ne militũ. qui plus me tuit illos quos ip̃e terret q̃ vt videat̃ potens. ſitũ. i. locatuz. eſt in manu ſeruientium. quaſi dicat non eſt potens. ¶ Nota ex lr̃a poteſt for mari talis ratio. Illud qđ non facit hoiem ſecurꝝ hoc nõ facit vere beatũ ſed potentia t̃palis eſt hmõi igit̃ ꝛc. ꝯña eſt nota. q2 quãto maior poten tia tanto minor ſecuritas ¶ Nota reges ſecuri eſſe nõ p̃nt. q2 incom moditates imminẽtes non p̃nt non formidare. Narrat eñ Valerius de Dyoniſio ſupradicto ꝙ intaneũ timuit tonſores barbaꝝ ꝙ filias ſuas docuit detondere barbas Ipſis at̃ ſeneſcẽtib9 p̃cepit vt barbã ꝛ capil los ſibi aburerẽt ꝛ lectũ cubicularẽ in lata foſſa fecit in quẽ ſe ligneo põ te recepit. q2 ſatellites ꝛ barbaros timuit

Nã q̃d ego de r̃gũ familiarib9 diſſerã cũ r̃gna ip̃a tãte ĩbecilitatꝭ plẽa demõ ſtrẽ. q̃s q̃dẽ regia ptãs. ſepe ĩcolumis ſepe at̃ lapſa ꝓſternit. Nero Senecaz familiarẽ preceptorẽq3 ſuũ. ad eligẽde

Hic oñ ꝙ ĩ familiarib9 nõ ꝯſiſtit ṽa poña. ſcđo excludit q̃ndã obiectõẽ ex ibi An p̄ſidio. ꝓbat ḡ ꝙ familiaritas reguz facit eſſe vere potẽtẽ cũ hmõi familiaritas nõ poſſit re tineri ad nutũ ꝛ ip̃a retẽ ta frequẽter vergit in no cumentum. Dicit ergo

Nam quid ego diſſeraʒ .i. dicā de familiaribus regū cum ipſa regna demonſtrē eſſe magne ībecillitatis quos ſcʒ familiares regū regia ptās incolumis .i. ſana ſepe pſternit. ⁊ ipſa regia poteſtas lapſa etiaʒ pſternit ipſos. Quō aūt regia poteſtas incolumis deſtruat ſuos familiares doceʒ p exēpla dicēs Nero coegit Senecam familiarem ſuum preceptorem id eſt magiſtrū ad arbitrium eligende mortis. Anthonius impator obiecit gladijs militū Papinianum ſuum familiarem diu potentem inter aulicos. Cum aūt vterq Seneca ⁊ Papinianus vellent renunciare ſue potentie propter crudelitatem principum voluerunt ſe ſubtrahere ab eis, quorum duoruʒ Seneca conatus eſt opes ſuas tradere Neroni vt ipſum placeret et voluit ſe conferre in ocium id eſt in vitam ſolitariam, ſed dum ipſa moles id eſt magnitudo potentie trahit ipſos ruituros. id eſt caſuros. neuter effecit quod voluit. Que eſt ergo iſta potentia quam habentes pertimeſcunt quam cum habere velis non ſis tutus. et cum deponere cupias vitare non poſſis. vt patuit de Seneca et Papiniano.

mortis coegit arbitriū. Papinianum diu inter aulicos potentē. militū gladijs Anthoni⁹ obiecit. Atqui vterq potētie ſue renūciare voluerūt Quoꝝ Seneca opes etiā ſuas tradere Neroni ſeq in ociū cōferre conatus eſt. ſʒ dum ruituros moles ipſa trahit. neuter quod voluit effecit Que eſt igit̄ iſta potētia quam ptimeſcunt hn̄tes quaʒ nec habere cū velis (tutus ſis) ⁊ cum deponere cupias vitare non poſſis

¶ Nota Nero fingebat ſe magiſtrum ſuum Senecā timere poſtq̄ imperator factus eſt ſicut in puericia. vnde mandauit ſibi vt genus mortis eligeret. quia viuere nō poſſet. Seneca cibo et potu ſaciat⁹ aperire fecit venam. ⁊ bibens de anulo venenoſo interijt. Atqui em̄ potentes ⁊ nobiles ſub gemma anuli venenuʒ portabant. vt ſi quid aduerſi eos cōtigiſſet ad mortē cōfugerēt ¶ Itē Anthonius exn̄s imperator in ſuos tyrāniſauit qui Papinianū ſuū familiarē diu inter aulicos potētem gladijs militū occidi fecit. Ex q̄bus pʒ quō regia ptās incolumis ſepe ſuos familiares pſternit. Quō autē regia ptās lapſa pſternit ſuos familiares ex hoc pʒ. Cum em̄ familiares imitant̄ regiā ptātem neceſſe eſt vt ipſa deficiente etiā ipſi familiares deficiant.

¶ Hic phīa excludit obiectionē. Poſſet enim aliquis dicere q hō poteſt conſeruari in ſua potentia per amicos. Unde q aliqui perdunt po

An pſidio ſunt amici quos non virt⁹ ſed fortuna ɔciliat. Sed quem felicitas amicū fecit. infortuniuʒ faciet ini/

Metrum Quintū

micum. Que vero peſtis efficatioꝛ ad nocendū q̄ꝫ familiaris inimicus

teſtatem ꝓpter defectuꝫ amicoꝛum. hoc excludit phia dicēs ꝙ hoc nō pt eſſe verꝫ de amicis q̄ foꝛ-tuna cōciliant̄. de amicis aūt q̄ virtute ꝯciliant̄ nō eſt h̄ loquendū. cū nō computent̄ inter bona foꝛtune de q̄bꝫ h̄ loq̄mur. Vñ d̄r in lr̄a An p̄ſi-dio. i. auxilio ſunt amici q̄s nō virt⁹ ſed foꝛtuna ꝯciliat. q. dicat non. h̄ ꝓbat ꝑ locū ab oppoſitis ſic. Quē felicitas. i. foꝛtuna fecit amicū. illum in foꝛtunium faciet inimicū. q̄ vero peſtis eſt efficatioꝛ ad nocendū q̄ꝫ fami-liaris inimicus. q. d. nulla. qꝛ inimiciciam illius cauere nō poſſumus, cuꝫ ei cōſtent ſecreta noſtra ꝓpter familiaritatem

¶ Nota de amicis ſophiſticis loq̄tur Señ. i. ep̄l'a Qui vtilitatis cā aſſumptus fuerit tamdiu placebit q̄ꝫdiu vtilis fuerit. Amicoꝛū tur-ba floꝛentes circūſedit. ſed circa euerſos ſolitudo eſt Vñ poeta. Nam p̄-cio q̄ſitus amoꝛ cū munere cedit Inquantū durat largitio. durat amic⁹ Alter poeta. Dū foꝛtuna tonat fugiētes terret amicos. Nam q̄s amet q̄s nō. vera ꝓcella docet Et alter poeta Dum zephirus flabat multꝭ co-mitabar amicis Aſt oīs aq̄lo turbine flante fugat Et Ouidius Hoꝛ-rea foꝛmice tendunt ad inania nunq̄ꝫ. Nullus ad amiſſas ibit amicus opes. ꝙ aūt familiaris inimicus multum noceat d̄r poeta Plus nocet vt noſtis ad cūcta domeſticus hoſtis Et res ip̄a docet qualiter ip̄e nocet

¶ Hic incipit metrū q̄ntum hui⁹ tercij q̄d d̄r paramonticū ab inuē-toꝛe. anapeſticū a pede p̄dominā̄te. catalecticum. qꝛ vna ſyllaba deficit ad metri ꝑfectionez. In quo metro phia oſtēdit q̄uo vera poña ſit acq̄rē-da dicēs ꝙ vera potētia ꝯſiſtit in rep̄mendo vici-oſos motus vel cōcupiſ-centias inoꝛdinatas. q̄a ſine h̄ nullus eſt vere po-tens q̄ntūcunq̄ꝫ domine-tur. d̄r ḡ Ille qui volet ſe eſſe potentē domet ani-mos feroces. i. crudeles qꝛ crudelitate hō aſſil'a-tur feris. nec ſummittat colla victa libidine con-cupiſcentie fedis habe-nis. i. vicioſis motibꝫ. li-cet em̄ tellus indica. id ē terra īdie tremiſcat tua iura lōge. i. licꝫ p̄tās tua extendat ſe ad indiā. ꝛ licet tibi ſeruiat vltima thyle que eſt inſula vltra Britānīā vbi ſol facit ſolſticiū eſtiuū ꝛ vltra nō ꝓgredit̄ tñ ñ poſſe pelle

Metrꝫ q̄ntū tercij libri

Qui ſe volet eſſe potentē
Animos domet ille feroces
Nec victa libidine colla
Fedis ſummittat habenis
Etem̄ licet indica longe
Tellus. tua iura tremiſcat
Et ſeruiat vltima thyle
Tamē atras pellere curas
Miſeraſq̄ꝫ fugare querelas
Non poſſe. potentia nō eſt

re atras curas .i. obſcuras ſollicitudies. ⁊ fugare miſeras q̄relas ſupne mētes ex aduerſitate fortune nulla eſt poña ¶ Nota ꝙ vere potēs eſt q̄ ſenſualitatē ſubijcit rōni. Vn̄ Sen̄. Si vis oīa tibi ſubijcere ſubijce te rōni. Multos em̄ rexeris ſi rō te rexerit Et Areſto: iij. ethicoꝝ. Quēadmodū pueꝝ oꝫ viuere ſm p̄cepta pedagogi. ita oꝫ ꝯcupiſcibile ꝯſonare rōni: Itē Sen̄. Magnū imperiū regit q̄ ſibi ipi dn̄aẜ. Fortior eſt q̄ cupiditatē vincit q̄ȝ qui hoſtē ſubijcit. Eſt em̄ dulciſſimū vincere ſeipſum: Et Salomon. Fortior eſt expugnator animi expugnatore vrbiuȝ

Proſa. vi. Gl'a btōs fieri nō poſſe.

Gloria vero q̄ȝ fallax ſepe q̄ȝ turpis ē. Vn̄ nō iniuria tragicus exclamat. O gl'a gl'a millib; hoim̄ mortaliū nihil aliud facta niſi auriū inflatio magna Plures em̄ magnum ſepe nomē. falſis vulgi opinionib; abſtulerunt. Quo q̄d turpius excogitari pōt Nam q̄ falſo p̄dicanẜ. ſuis ip̄e neceſſe eſt laudib; erubeſcant.

¶ Iſta eſt ſexta pſa hꝰ terciȷ in qua ph'ia oñdit ꝙ gl'ia mūdana nō ſpectat ad verā btitudinem nec facit vere btm̄. Et primo oñdit hoc de gloria ꝓprie ꝟtutis. Scd'o de gl'a que ꝓuenit ex nobilitate ſanguinis. ibi. Iam vero. Primo oñdit intētum de gl'ia que ꝓuenit ex laude falſe virtutis. Scd'o de illa gl'ia que ex veris meritis ꝓcedit. ibi. Que ſi etiam. Primo intendit talē rōnem. Illud qđ eſt fallax non ſpectat ad beatitudinē. nec facit beatū. ſed gl'ia falſe acquiſita eſt fallax. igiẜ ⁊c̄. vn̄ dr̄ in lr̄a. Gl'a vero q̄ȝ fallax ſit ⁊ q̄ȝ turpis ſupple ſatis pȝ ꝙ aūt ſit fallax probat auctoritate cuiſdā poete qui tragedias compoſuit dicens. Vn̄ tragicus quidā exclamat. ⁊ ponit auctoritatē eꝰ in greco que tm̄ ſonat in latino O gl'a gl'ia in millibus hoim̄ nihil aliud facta es q̄ȝ magna auriū inflatio. qđ manifeſtat dicens. Plures em̄ magnum nomē. i. gl'iam abſtulerunt. i. falſe receperunt falſis opinionib; vulgi Et oñdit ꝙ hmōi gl'ia ſit turpis dicens. Quo ſcȝ tālī dicto. ſ. h'ꝛ gl'iam falſis opinionib; q̄d turpius excogitari p̄t. q. d. nihil. Nam q̄ falſo p̄dicantur id eſt laudanẜ neceſſe eſt vt erubeſcāt ſuis laudib;. ¶ Nota ſm Tullīū gl'a eſt frequēs fama cū laude. Et eſt duplex. vana et vera. Vana gl'ia eſt q̄ nullo cōficiente ꝓcedit in eſſe. Vera eſt q̄ nullo ꝯficiente nō ꝓcedit in eſſe. Fama aūt eſt cognitio alicuius nō ſolū in ꝓpinquo ſȝ etiaȝ in remoto ¶ Nota ꝙ fama inducit falſam gl'am. falſa gl'a erubeſcentiaȝ Nā erubeſcētia eſt crimē ingloriationis cauſatū ex aliq̄ turpi ꝑpetrato. Cū āt aliqs ſe cognoſcit falſe acquiſiſſe gl'iam. tūc hoc timet manifeſtari ex cuiꝰ manifeſtatione incidit ingloriationē ⁊ verecundiā

Que ſi etiā meritis cōqueſite ſint. q̄d tamen ſapientis adiecerint cōſcientie

¶ Hic ph'ia ꝓbat ꝙ gloria meritis acquiſita nō ſpectat ad beatitudi

Proſa ſexta

qui bonū ſuum non populari rumore ſed conſcientie veritate metitur. Et ſi hoc ipſum propagaſſe nomē pulchꝛū videtur cōſequens eſt vt fedum nō extendiſſe iudicetur. Sed cum (vt paulo ante diſſerui) plures gentes eſſe neceſſe ſit ad quas vnius fama hominis nequeat peruenire. fit vt quem tu eſtimas eſſe glorioſum pro maxima parte terrarum videatur inglorius.

Inter hec vero. popularem grām nec cōmemoratione quidem dignam puto· que nec iudicio vero prouenit. nec vnq̄ꝫ firma perdurat

nem intendēs talem rōnem. Illud non ſpectat ad beatitudinē de q̄ nulla eſt cura ſapienti. ſꝫ de glīa etiam meritis acq̄ſita nulla eſt cura ſapienti. ergo ꝛc. Maioꝛ ē nota. Nam ſapiens maxīe curat beatitudinem cuꝫ ſit maxime felix. x. ethi. Minorem ponit in littera dicens. Que ſcꝫ laudes ſpectantes ad glīaꝫ licet ſint ꝯquiſite meritis quid tamen adiecerint conſcientie ſapientis qui bonum ſuū metitur non rumoꝛe populi. ſed veritate conſcientie. q. d. nihil. Secūdo probat idem per locum ab oppoſitis dicēs. ꝙ ſi pulchꝛum eſt ꝓpagaſſe nomen. ergo miſerū eſt nomen non propagaſſe. Sed cum magna parte terrarum neceſſe ſit nomen non eſſe ꝓpagatum neceſſe eſt pro maiori pte miſerum eſſe. Dicit ḡ ꝙ ſi hoc ipm̄ pulchꝛum videt̃ ſcꝫ ꝓpagaſſe id eſt diuulgaſſe nomen id eſt glīam. ꝯñs eſt vt iudicet̃ fedum non extendiſſe nomen. ſed ſicut paulo ante diſſerui neceſſe eſt eſſe plures gentes ad quas fama vnius hominis nequit ꝑuenire. fit id eſt contingit vt pro maxima parte terraꝝ ille videatur inglorius quē tu eſtimas glīoſum. Et quia aliquis diceret. ſufficit ad beatitudinē ꝙ hō ſit glīoſus in populo ſuo habendo fauorem populi. Dicit phīa. inter hec bona que ſunt in opatione virtuoſa non puto grām popularem dignā cōmemoratione que nec iudicio recte rationis prouenit nec vnq̄ꝫ firma ꝑdurat ¶ Nota ꝙ ſapienti non eſt cura de glīa. quia dicit Macrobius Sapiens fructum in conſcientia ponit. ſtultus autem in glīa. Et Señ. Conſciam potius q̄ꝫ famā attende ſed pleriqꝫ famam. pauci conſcientiam verentur. ¶ Nota ꝙ fama popularis non prouenit ex recto iudicio rationis. Plus eñ populus ſequitur inclinationem ſenſus q̄ꝫ iudiciū rationis. Nec etiam fama eoꝛuꝫ perpetue durat. quia ſm̄ diuerſas paſſiones vulgi variatur fama populi. vnde vulgares iudicant ſm̄ concupiſcentiā non ſm̄ rei veritateꝫ. pro tanto ſimiles ſunt auibus quarum intuitum nox illuminat ꝛ dies cecat ex quarto huius proſa quarta.

Iā vero q̄ꝫ ſit inane q̄ꝫ futile nobilita

¶ Hic ꝓbat ꝙ gloria prouenīēs ex nobilitate

tis nomē quis nō videat. ꝗ ſi ad clari tudinē referꝛ aliena eſt Videꝛ nāqꝫ eē nobilitas q̄dā de meritꝭ veniēs laus parentū Q ſi claritudinē p̄dicatō facit illi ſint clari neceſſe eſt qui predicātur Quare ſpleudidum te. ſi tuam nō habes aliena claritudo nō efficit

ſanguis etiā nō ſpectat ad veraꝫ beatitudinem Et primo oñdit vanitateꝫ hmōi glorie. ſcd̄o oñdit quid boni ſit in nobilitate. ibi. ꝙ ſi q̄d Dicit primo. Jā vero quis nō videat ꝙ̄ inane ꝙ̄ futile. i. labile ſit nomē nobilitatis. q. d. manifeſtum eſt que ſcꝫ nobilitas ſi referꝛ ad claritudinem. id eſt ad gl'am. aliena eſt ab illis. qui ſe nobiles eſſe gloriantur. quod probat per diffinitionē nobilitatis dicens. Nāqꝫ nobilitas videꝛ eſſe q̄daꝫ laus veniens de meritis parentū. ꝙ ſi p̄dicatio. i. laus facit claritudineꝫ neceſſe eſt ut illi ſint clari q̄ predicanꝛ. i. laudanꝛ hmōi aūt ſunt parentes non tu. quare ſi nō habes tuā claritatē que ex laude tua ꝓueniat. aliena claritudo non efficit te ſplendidū. i. gl'ioſum ¶ Notandū ꝙ nobilitas ſanguinis eſt inane ꝛ futile nomeꝫ. qꝛ nihil vere nobilitat hoīem niſi virtus. Vñ Alanus in li. de planctu na. Quid tibi nobilitas q̄d claruꝫ nomen auoꝝ. Si fuus vicijs factus es ipſe tuis. Jteꝫ Nobilis eſt em̄ ſi quis virtute refulget. Degener eſt ſolus cui mala vita placet. Et paup henricus. Non ꝑſigne genus nec claꝝ nomē auorum. Sed probitas vera nobilitate viget. Et Sene. Nemo eſt melior altero niſi qui rectius ingenium habet altero ꝛ ad bonas artes aptius

Q ſi q̄d eſt in nobilitate bonū. id arbitror eſſe ſolum vt impoſita nobilibus neceſſitudo videaꝛ. ne a maioꝝ virtute degenerent

¶ Hic oñdit cuiuſmodi bonū ſit in nobilitate dicens. Si quid bonum eſt in nobilitate iſtud ſolū eſſe arbitror vt nobilibus videaꝛ eſſe impoſita neceſſitudo ne a virtute maioꝝ. i. ꝓgenitoꝝ degerent ſupple ꝑ mores vicioſos. Melius eſt ei a p̄re ignobili oñdere ꝛ morigeratū eſſe ꝙ̄ a nobili ꝛ ꝑ vicia degenerare ¶ Notandū ꝙ gl'anduꝫ nō eſt de nobilitate. qꝛ dr̄ Señ. Si pulcher es lauda naturā. ſi nobilis lauda parentes. ſi virtuoſus ꝛ ſapiēs lauda te ip̄m ſi diues lauda fortunā. ſi potēs expecta pauliſꝑ ꝛ nihil eris ¶ Notandū ſm̄ Tulliū optia hereditas a patribꝫ tradiꝛ liberis omī patrimonio p̄ſtantior. ſ. gl'a virtutū ꝛ decor reꝝ geſtaꝝ.

¶ Metrum ſextum libri tercij

OMne hoīm genus in terris
Simili ſurgit ab ortu

¶ Jſtud eſt ſextū metrū huius tercij quod dicitꝛ alemanicū ab inuentore dactylicum a pede p̄dominante. trimetꝝ a nu/

Metrum ſextum

Vnus enim rerum pater eſt
Vnus qui cuncta miniſtrat
Ille dedit phebo radios
Dedit ⁊ cornua lune
Ille homines etiam terris
Dedit ⁊ ſidera celo
Hic clauſit membris animas
Celſa ſede petitos
Mortalas igitur cunctos
Edit nobile germen
Quid genus ⁊ pauus ſtrepitis
Si primordia veſtra
Auctoremqꝫ deum ſpectes
Nullus degener extat
Ni vicijs peiora fouens
Proprium deſerat ortum

metro pedum. hypcatalecticū. qꝛ vna ſylla ſup abūdat. In quo metro phia ꝓbat oēs hoīes eē nobiles pter vicioſos dicens Omne genꝰ hoīm in terris cuiuſcūqꝫ ſit cōditionis ſurgit ab ortu ſimili. qꝛ ſm aīam omnes ſiꝫ ab vno creatore. Vnus em̄ eſt pater rerū .i. vnꝰ creator ſupple nobilis q̄ cuncta miniſtrat ſupple gubernando. ille vnꝰ pater dedit phebo radios ſuos. dedit lune cornua. dedit hoīes terris .i. habitare in terris dedit celo ſidera propter ornamentū eius Hic pater clauſit aīos membris ſupple corpis. animos inqꝫ petitos .i. accep̄tos celſa ſede .i. in celo. Igitur nobile germē .i. nobile principium edit id eſt producit cunctos mortales id ē homines O homines quid id eſt ad quid ſtrepitis id eſt cum ſtrepitu iactatis genus veſtrum ⁊ proauos veſtros. ſi em̄ tu ſpectes id eſt conſideres auctorem deum ⁊ primordia veſtra nullus extat id eſt ē degener id eſt ignobilis niſi fouens id eſt operans peiora vicijs ſuis deſerat ꝓprium ortum id eſt deum a quo ꝓceſſit.

¶ Nota ꝙ omnes homines ex ea pte qua ſunt homines ſunt eque nobiles. cū em̄ nobilitas ſit quedam excellentia contracta ab origine. nobilitas hoīs precipue debet attendi ex ea pte qua eſt homo ſcꝫ ex parte anime Cum igiť in oībus hoīb ſit eadem origo anime quia omnis anime ſunt a deo. omnes homines ſunt eque nobiles. ſolum aūt illi ſunt ignobiles qui degenerant a ſua origine. anima aūt a ſua origine producta eſt a deo ⁊ ſimilis eſt deo. ideo illi ſolia nobilitate degenerant qui vicioſis moribus ſimilitudinem dei deturpant quam ex origine ɔtraxerunt

¶ Nota dicit animos celſa ſede petitos. hoc loquitur more platonico qui voluit omnes aīas ſimul eſſe creatas in celo. ⁊ poſtea mitterentur in corpora quod non eſt verum. ſed anime creantur in corpibus. ꝟ loquitur more platonico ꝙ deus aīas receptas in celo clauſit membris corporeis. ⁊ de hoc magis videbitur. ix. metro huius tercij

¶ Nota ꝙ oīm hoīm eſt vna origo. qꝛ a deo ſunt quem patrem oēs vocamus. ⁊ oēs aīe ſunt a deo. ğ nullus eſt nobilioꝛ alio ſm̄ creationem licet ſm̄ ingeniū bene. qꝛ ſoli illi ſunt ignobiles qui degenerāt ſuā genealogiam cum diſcedunt a virtutibus ⁊ adherent vicijs.

¶ Proſa ſeptima libri tercij

De voluptatibus enarrat

Quid autem de corporis voluptatibus loquar. quarū appetentia quidem plena eſt anxietatis: ſacietas vero penitentie. Quātos ille morbos. q̄ꝫ intolerabiles doloꝛes q̄ſi quendam fructū nequicie. fruentiū ſolent referre corporib⁹ quarum motus quid habeat iocūditatis ignoꝛo Triſtis vero eſſe voluptatum exitus. quiſquis reminiſci libidinum ſuarum volet. intelliget

¶ Iſta eſt pꝛoſa ſeptima hui⁹ tercij. in qua phia oñdit btitudinē non eē in voluptate Et primo oñdit hoc de voluptate generaliter. Scd̄o de quadam voluptate ſpecialiter. ſcd̄a ibi. Honeſtiſſima quidem. Primū pꝛobat dupliciter. ſm̄ q̄d ponit duas rōnes. ſecūda. ibi. Que ſi beatos. Primo intendit talem ratione In illis non ꝯſiſtit beatitudo ad que ſequuntur multe incōmoditates: ſed ad voluptates ſequuntur multe incōmoditates ſicut declarat in littera. ⁊ d̄t Quid loquar de voluptatib⁹ corporalibus quarū appetentia. i. cupiditas plena eſt anxietatis. qꝛ homo anxiat̄ cū caret eo q̄d cupit. ſacietas vero. i. plenitudo voluptatū plena eſt penitētia. i. pena. cū igit̄ voluptatibus ſit ꝯiuncta anxietas ⁊ penitentia in eis nō ꝯſiſtit beatitudo. ⁊ addit quantos moꝛbos ille voluptates ⁊ q̄ꝫ intollerabiles doloꝛes ſolent afferre coꝛpoꝛibus fruentiū eis quaſi quendam fructū nequicie ſupple ſatis patet. quaꝝ voluptatū motus. i. affectus quid habeat iocunditatis. i. voluptatis ignoꝛo. quiſquis aūt volet reminiſci ſuarū libidinū. i. voluptatū ipe intelliget. i. cognoſcet exitus. i. fines voluptatū eē triſtes ¶ Nota ꝙ duplex eſt voluptas. ſ. intellectualis ⁊ coꝛporalis Prima eſt pſequenda. ſ. intellectualis qꝛ ꝯſiſtit in ſpeculatione aīam beatificans Scd̄a eſt fugienda qꝛ ꝯſiſtit in delectatione ſenſuali coꝛpus moꝛtificās Vñ Sen̄. lij. ep̄la d̄t Voluptates p̄cipue extirpa q̄ latronū moꝛe nos amplectunt̄ vt ſtrangulent Et Tullius Voluptas īpedit oē ꝯſiliū. atq; (vt ſic dicā) oculos p̄ſtringit mentiū. ⁊ inimica eſt rōni. nul tum vult cū ꝟtute habere ꝯmerciū ¶ Nota ꝙ voluptas plena eſt penitentia Narrat em̄ Ualerius ꝙ cū. Domoſthenes phs q̄reret amorem Thaidis meretricis vt ꝯſenſum ferret ei. centū talenta petebat Demoſthenes aſpiciens in celū r̄ndit. pꝛo tanto p̄cio nō emam tm̄ pn̄iē. ſciebat em̄ ꝙ voluptatē inſepabiliter ſequit̄ penitētia ¶. Nota ꝙ volupta

tes multos morbos afferunt. qꝛ dicit Seneca quadã ep̃la. multos mor bos multa fercula fecerunt. ⁊ vult Areſtote. in ethicis. ꝙ laborantes in paſſionibus veneris ⁊ crapule maxime tranſmutantur ſm̃ corpus. cra pula enim plures occidit ꝙ̃ gladius

¶ Hic ph̃ia ꝓbat ɔcluſionẽ ꝑus poſitam alio modo deducendo ad incõueniens. ⁊ eſt ratio iſta Si in voluptatibus ɔſiſteret beatitudo ſeq retur ꝙ pecudes eſſent beate qđ eſt falſum. pecudes eñ laborant ad ex plendam corporis voluptatẽ. vnde đt Que voluptates ſi poſſunt expli

Quẽ ſi beatos explicare poſſũt. nihil cauſe eſt q̃n pecudes quoqꝫ beate eſſe dicantur quarum oĩs ad explendam corporalẽ laſciuiam laborat intentio.

care beatos. nihil cauſe eſt id eſt nihil impedit quin pecudes iudicent̃ eſſe beate. quarum om nis intentio feſtinat ad explendam corporalem laſciuiam.

¶ Notandum ꝙ cũ felicitas ſit bonum nature rõnalis. nullus beſtias felicitabit qꝛ tm̃ genꝰ humanũ viuit arte ⁊ ratione ¶ Notandum ꝙ ad fugam beſtialiũ voluptatum hortatur Areſto. Alexandrũ quadã ep̃la dicens O Alex ander declina a conatibꝰ beſtialiũ voluptatũ que corruptibiles ſunt. car nalis eñ appetitus inclinat ad corꝑales voluptates que ɔtriſtant intel lectum Et ſubdit Conatus voluptatum generat carnalem amorẽ. hic generat deſiderium diuitiarum que generant inuerecundiam. inuerecũ dia preſumptionem. preſumptio infidelitatem. infidelitas latrocinium. ꝓpter que mala vitanda eſt voluptas

¶ Hic ph̃ia oſtẽdit ꝙ btitudo nõ ɔſiſtit in quadã ſpeciali volup tate. ſ. in matrimonio que licita eſt ꝓpter generatõem ꝓlis incẽdens taleꝫ rationem. In illa voluptate nõ conſiſtit felicitas que habet anxietatem

Honeſtiſſima quidẽ ɔiugis foret libe rorꝫqꝫ iocunditas. ſed nimis e natura dcm̃ eſt. neſcio quẽ filios inueniſſe tor tores. q̃rꝫ q̃ꝫ ſit mordax q̃cũqꝫ ɔditio/ neqꝫ alias exptũ. neqꝫ nũc anxiũ neceẽ eſt admonere In quo Euripidis mei ſententiam ꝓbo. qui carentem liberis in fortunio dixit eſſe felicem

ſibi annexam ſed volup tas matrimonij eſt hu iuſmodi ſicut tangit in littera. vnde dicit Iocũ ditas coniugis ⁊ libero rum foret honeſtiſſima. ſed nimis eſt extra natu ram dictum. qꝛ natura abhorret quod volo di cere. qꝛ neſcio id ẽ taceo quem. i. aliquẽ. inueniſſe . i. habuiſſe filios torto res quorum filiorꝫ q̃ꝫ ſit mordax. i. anxia quecun q̃ꝫ ɔditio ſiue bona ſiue mala non neceſſe eſt te admonerẽ. alias expertum eſt. Neqꝫ neceſſe eſt admonere te nunc anxium In quo ego approbo ſententiam Euripedis mei philoſophi qui dixit. carentem liberis infortunio felicẽ eſſe ¶ No

tandum ꝙ anxietas ineſt patribus ꝓpter maliciã filioꝝ. Narrat eñ Euripides tropius in hiſtoria rhomanoꝝ. ꝙ Demetrides in ſuos ſeuiens filios duos ex eis interfecit. ⁊ cũ ꝑſequeret̃ terciũ ille ꝯgregato exercitu obſedit patrem Pater aũt videns ſe non poſſe euadere ſeipm̃ interfecit. Etiã pater anxiat̃ de bonis filijs ꝓpter intenſam dilectionem eoꝝ ⁊ ꝓmotionẽ quibus ſi aliquid aduerſi ꝯtigerit. pater reputat ſe infelicẽ Ex quo pꝫ ꝙ voluntas ꝯiugalis hꝫ anxietatem ſibi annexam

Metrum ſeptimũ libri tercij.

Habet hoc voluptas oĩs
Stimulis agit fruentes
Apiumq; par volantum
Ubi grata mella fudit
Fugit. ⁊ nimis tenaci
Ferit icta corda morſu

¶ Iſtud eſt metꝝ ſeptimũ hui⁹ tercij qđ dicit̃ anacreuntiũ ab inuentore. iambicũ vel anapeſticum a pede ꝓdominãte qꝛ hꝫ pmũ pedẽ anapeſtum. ⁊ reliquos iãbos ⁊ eſt dimetrũ .i. quatuor pedũ. catalecticũ. qꝛ deficit ſylľa. Nam poſt tres pedes remanꝫ vna ſylľa de quarto pede In quo metro phĩa oſtẽdit quid mali ꝯſequat̃ oẽm voluptatẽ, oĩs eñ voluptas ꝑter anxietatem ſibi annexã eſt trãſitoria qđ ꝯfirmat ꝑ quoddã exemplũ. Oĩs voluptas hꝫ hoc qđ dicã qꝛ voluptas agit .i. vexat fruentes ſtimulis .i. punitõibꝫ et eſt par .i. ſimilis ſtimulis apiũ volantũ. vbi pro poſtq̃. apis fudit grata mella fugit ⁊ ferit corda icta .i. ꝑcuſſa anxietate nimis tenaci morſu. q.d. iucunditas voluptatis nimis eſt tranſitoria ſed anxietas quam affert nimis eſt ꝑmanſura ¶ Notandũ licet oĩs voluptas corpalis pmo delectet ⁊ poſtea pungat ad modũ apũ. tñ hoc maxime inuenit̃ in voluptate venerea ad cuius fugã Areſtoteles hortabat̃ Alexandrũ dicens O clemẽs impator noli te multũ inclinari ad coitũ. qꝛ coitus eſt quedã ꝓprietas porcoꝝ Que igit̃ tibi gloria ſi exerces viciũ beſtiarũ ⁊ act⁹ brutorũ Crede mihi indubitãter ꝙ coit⁹ eſt deſtructio corporis abbreuiatio vite corruptio ꝟtutum, legis trãſgreſſio. ⁊ generat femineos mores. Qualiter aũt ſit fugienda delectatio venerea docet Alanus in de planctu nature dicens Si venerẽ fugare velis loca tpa vita. Nã locus ⁊ tp̃s pabula donat ei. Et paup henric⁹ loquẽs de amore dt Proſcribat igit̃ gladijs ⁊ fuſtibus ipſum Et fugiendo fuga quẽ fuga ſola fugat

Proſa octaua libri tercij

Mentio ſupra noĩatorum id eſt diuitiarum. dignitatum. regnorum. glorie. voluptatum

¶ Iſta eſt octaua proſa hui⁹ tercij in qua phĩa oñdit quãtis malis ſint implicita ꝑdicta bona. in qb⁹ aliqui poſuerũt felicitatem. ſcđo oñdit ꝙ exilia ſunt corpis bo-

Nihil igitur dubium eſt quin
hec ad beatitudinez via deuia
quedam ſint. nec perducere queqꝫ eo
valeant ad quod ſe perducturas eſſe
promittunt. Quantis vero implicite
malis ſint. breuiſſīe monſtrabo Quid
enim pecuniam ne congregare cona/
beris. ſed eripies habenti Dignitati
bus fulgere velis: danti ſupplicabis.
Et qui preire ceteros honore cupis
poſcendi humilitate vileſces. Poten
tiam ne deſideres. ſubiectorum inſi/
dijs obnoxius. periculis ſubiacebis
Gloriam petis. ſed per aſpera queqꝫ
diſtractus. ſecurus eſſe deſiſtis Vo/
luptariam vitam degas. ſed quis nō
ſpnat atqꝫ abijciat viliſſime fragiliſſi
meqꝫ rei corporis ſeruum

na ibi. Jam vero Prio.
dr Nulli dubiū eſt p̄di/
cta ꝯſideranti qn he vie
quibꝫ nituntur hoīes ad
beatitudinē ꝑuenire ſtꝫ
quedā deuia nec valeāt
quemqꝫ ꝑducere eo id ē
illuc ad qđ ꝓmittūt ſe eē
ꝑducturas. Quātꝫ ꝟo
malis ſint implicite bre
uiſſie monſtrabo Quid
eīn ſupple iſtorūz eſt ſine
malo. q. nihil. vnde ſub/
dit pecuniā congregare
ne conaberis id eſt labo
rabis ſed eripies haben
ti ꝛ ita implicaberis ma
lo violentie Vis fulge/
re dignitatibꝫ. danti ſup
plicabis ꝛ qui cupis ce
teros p̄ire honore tu vi/
leſces humilitate poſcē/
di. Potentiā ne deſide/
ras. ſubiacebis pericu/
lis ſubiectorum. Gloriā
petis. ſed per aſpera di/
ſtractus ſecurus eſſe de
ſiſtis Voluptariam vi/
tam degas. ſed quis nō
ſpernat atqꝫ abijciat tā
q̄ꝫ cōtemptibilem ſeruū
viliſſime ꝛ fragiliſſime rei ſcꝫ corporis ¶ Notandum ꝙ homo que
rens pecuniam incidit in malum violentie. quia omnis pecunioſus eſt vi
olentus primo ethicorum. Sed querens honores ꝛ dignitates humiliā
do ſe alijs ſupplicabit Sed dicit Seneca in libro de beneficijs. Mole/
ſtum eſt verbum ꝛ oneroſum demiſſo vultu dicere rogo. Querens aūt
potentiam ꝛ gloriam oportet ꝙ propter potentiam ꝛ gloriam defendē/
dam perſecutionibus improborum ſe obijciat. ꝛ ſic ſecurus eſſe deſiſtit.
Querens autem vitam voluptuoſam oportet ꝙ corpori ſeruiat. Sed
dicit Seneca Maior ſum ꝛ ad maiora genitus ſum q̄ꝫ ꝙ ſim mancipiū
id eſt ſeruus mei corporis quod non aliter aſpiciam q̄ꝫ aliquod vinculū
mee libertati circundatum.

Jam ꝟo q̄ bona pre ſe corpis ferunt

¶ Hic philoſophi ꝓ
bat in ſpeciali q̄ꝫ vilia ſtꝫ
bona corpis que aliquī

ꝙ exigua ꝙ fragili poſſeſſione nitunt
Num enī elephantes mole. thauros
robore ſuperare poteritis Nū tigres
velocitate preibitis Reſpicite celi ſpa
cium. firmitudinem. celeritatē. Et alī
qn̄ deſinite vilia mirari. Qđ quidem
celū non his potius eſt. ꝙ ſua q̄ regit
ratione mirandum

reputant eximia bona. Scđo breuiter recolligit ſupradicta. ibi. Ex quibꝫ oībus Prio oſtēdit intentū de magnitudine. firmitudine. ꝛ corporis agilitate. ſcđo de pulchritudine. ibi. Forme vero Primo oñdit ꝙ homo non đꝫ mirari de magnitudine. fortitudine. ꝛ agilitate corporis. quia illa excellentius inuenitur in brutis ꝙ in hominibus dicens. Jam vero qui ferunt. i. cupiunt bona corporis pre ſe id eſt grā ſui tanꝙ ſint optima. ꝙ exigua. id ē valde vilia. ꝙ fragili poſſeſſione nitunt. i. laborant. Num enī elephantes mole. i. magnitudine. ſuperare. i. excedere poteritꝭ. ꝛ tauros robore. i. fortitudine Nū tigres preibitis velocitate Reſpicite ſpaciū. i. magnitudinē celi. firmitatem. i. fortitudinem celi. celeritatem. i. velocitatem eius. ꝛ aliquando deſinite id eſt ceſſare mirari vilia. i. inferiora bona. quod quidem celum nō his p̄dictis potius immo multominus mirandū eſt; ꝙ ſua rōne. i. intelligētia qua regitur. Sic ſimiliter in homine multo magis laudanda ſunt bona rōis ꝙ bona corporis ¶ Nota ꝙ bona corporis ſicut magnitudo fortitudo agilitas non multum ſunt miranda Quia đr Seneca Non magnitudine ꝛ corpis velocitate magne res gerūtur ſed virtute Unde Catho Conſilio pollet cui vim natura negauit Item Señ Excellentia ingenij p̄t latere ſub quacūꝙ pelle ¶ Nota ſm Iſidoruꝫ in li. ethimologiaꝝ. Elephantē greci a magnitudine corpis putāt dictū eo ꝙ formā montꝭ p̄ferat Apud indos vero đr barro eo ꝙ vox eius barritus đr dentes eius ebur. roſtrū eius promuſcida đr ¶ Nota ſm Iſidorū Tigris eſt beſtia varijs coloribꝫ diſtincta mirabilis velocitatis. ex cuiꝰ noīe quidā fluuius tigris appellatur qui rapaciſſimus eſt oīm fluuioruꝫ ¶ Et ſciendum ꝙ pro beſtia đr hec tigris. in gtō tigris vel tigridis. ſed pro fluuio đr tm̄ hic tigris. ꝛ in gtō huius tigris.

Forme vero nitor vt rapidꝰ eſt. vt ve
lox ꝛ vernalium floꝝ mutabilitate fu
gacior Qui ſi (vt areſtoteles ait) liceis
oculis hoīes vterentur vt eorū viſus
obſtātia penetraret Nōne itroſpectꝭ

¶ Hic philoſophia oñdit intentū de pulchritudine forme. ſupple ꝙ ſit exile bonum. quia eſt tranſitoria. ꝛ qꝛ eſt tantum ſupficialis. Et dicit. Uero pro ſed nitor id eſt pulchritudo forme. vt. i. ꝙ rapidus eſt. vt id eſt ꝙ velox ꝛ ꝙ ve

viſceribus Alcibiadis ſuperficie pulcherrimum corpus turpiſſimum videretur Igitur te pulchrũ videri non tua natura. ſed oculorum ſpectantiũ reddit infirmitas. Sed eſtimate ꝙ vultis nimio corpis bona:. dum ſciatis hoc quodcunqꝫ miramini. triduane febris igniculo poſſe diſſolui. Ex quibus omnibꝫ illud redigere in ſummam licet. ꝙ hec nec pſtare que pollicentur bona poſſunt. nec omnũm bonorum congregatione perfecta ſunt. ea nec ad beatitudinem: quaſi quidã calles ferunt. nec beatos ipſam perficiunt.

lociter eſt tranſiẽs. τ eſt fugatior: id ẽ mutabilior mutabilitate florꝝ vernalium. quaſi diceret ſatis euidens eſt Unde ſi homines vterentur linceis oculis vt ait Areſt. ita vt eorꝝ viſus penetraret obſtantia .ſ. corpora nõne illud corpus Alcibiadis ſupficie pulcherrimũ introſpectis viſceribus turpiſſimũ videret qſi diceret ſic. Ex quo concludit philoſophia. Igit te pulchrũ videri non facit tua natura. ſed infirmitas oculorũ ſpectantiũ Et ſubdit Sed eſtimate ꝙ nimio vultis bona corporis dum ſciatis hoc qđcũqꝫ fuerit de bonis corpis poſſe diſſolui igniculo .i. calore febris triduane. Febris enim acuta ſm medicos qñqꝫ tercio die perimit. Et tunc breuiter recolligit ſupradicta dicens Ex quibus omnibus licet redigere in ſummam ꝙ hec ſcꝫ predicta bona non poſſunt preſtare ea que pollicentur id eſt promittũt nec perfecta ſũt congregatione omnium bonorum nec ad beatitudinem ferunt quaſi quedam calles id eſt vie. nec ipſa perficiunt beatos

¶ Notandum ꝙ pulchritudo corporis non eſt durabilis. qꝛ dicit Uirgiliꝰ O formoſe puer nimium ne crede colori Alba liguſtra cadũt vaccinea nigra leguntur ¶ Notandum ꝙ communiter dicitur ꝙ viſus linceus obſtantia corpora penetrat. ſed illud nec ab Areſtotele neqꝫ ab aliquo autentico inuenitur. Unde Iſidorus in libro ethimologiarum loquens de lince dicit. ꝙ linx dictus eſt quia in luporum genere numeratur. beſtia maculis diſtincta tergo vt pardus. ſed ſimilis lupo. cuiꝰ vrinam conuerti in duriciem precioſi lapidis dicunt qui ligurus appellatur. nihil autem dicit Iſidorus de penetracione viſus

¶ Nota ꝙ Alcibiades mulier fuit pulcherrima quam videntes quidam diſcipuli Areſtotelis duxerunt eam ad Areſtotelem vt ipſam videret: qua viſa dixit Si homines linceos oculos haberent vt queqꝫ obſtantia penetrarent. introſpectis viſceribus corpus quod apparet pulcherrimum turpiſſimum videretur

¶ Sequitur metrum octauum tercij libri

Heu q̄ miſeros tramite deuio
Abducit ignorantia
Non aurum in viridi queritis arbore
Nec vite gemmas carpitis
Non altis laqueos montib9 abditis
Ut piſce ditetis dapes
Nec vobis capreas ſi libeat ſequi
Tyrrhena captatis vada
Ipſos q̄netiā fluctib9 abditos
Norunt receſſus equoris
Que gemmis niueis vnda feracior
Vel que rubentis purpure
Necnō que tenero piſce vel aſperis
Preſtent echinis litora
Sed quonā lateat qđ cupiunt bonū.
Neſcire ceci ſuſtinent
Et qđ ſtelliferū trans abijt polum
Tellure demerſi petunt

¶ Iſtud eſt octauum metrū hui9 tercij. cuius primus ꝟſus dr̄ metruꝫ aſclepiadiacum ab inuē tore. choriambicū a pede predominā te Secūdus ꝟſus dr̄ metrū archilogicum ab inuentore. iambicū a pede p̄dominā te. In quo metro phia deplangit errorem hoim qui in querendo minima bona ſunt prudentes. ſed in querendo ſummū bonū abducūt ignorantia Primo facit hoc. ſcđo precatur vt hoies tediati falſis bonis redeant ad verū bonum. ſcđa ibi Quid dignum Dicit ḡ. Heu eſt interiectio dolentis ⁊ eſt dyſſillaba ꝓpter metruꝫ que ignorantia abducit miſeros deuio tramite id eſt tranſuerſa via ſupple a ꝟo bono. vos homines nō queritis aurū in viridi arbore. nec carpitꝫ gēmas in vite. vos non abditis .i. non abſconditis laqueos ꝑ captura piſciū in altis montibus. vt ditetis dapes piſce. ⁊ ſi vobis liceat ſequi capreas non captatis. i. non acceditis vada tyrrhena. i. mare tyrrhenū qđ eſt in Italia. q̄nis etiā pro certe homines norunt id eſt nouerunt ipſos receſſus abditos id eſt abſconditos fluctibus equoris. etiam homines norunt que vnda ſit feracior rubentis purpure .i. conchilioꝝ quorū ſanguine fit purpura. Et hoies norūt que litora p̄ſtant .i. abundent. tenero piſce vel aſperis echinis. i. talibus piſcib9. ſed quonā id eſt mihi lateat bonū. ſ. beatificuꝫ qđ cupiunt. neſcire ſuſtinēt ceci exiſtentes. ⁊ illud bonum qđ abijt trans polū ſtelliferū illud hoies demerſi cecitate ignorātie petunt tellure id eſt querunt in terra ¶ Notandum ſm Iſidoꝝ libro ethimologiaꝝ Caprea eſt agreſtis capra que q2 acutiſſime videt. greci eam pondo idē

appellauerant ¶ Notandū ſm Iſidorum ꝙ echinus eſt piſcis par uus ſemipedalis qui adherendo videtur retinere nauem. et eſt piſcis aſperrimus ad modum ericij ad edendum ſatis ſuauis

¶ Hic ꝑcatur phia vt poſt tedium falſoꝝ bonorum homines redeant ad verum bonum et dicit. Quid dignū ego imprecer ſtolidis mētibus hominū. q. d. nihil aliud niſi hoc ꝙ homies ambiant ipos honores et opes et cum parauerint. i. acquiſiuerint ſibi falſa bona graui mole. i. rediosa ſolicitudine tandem tedio ducti cognoſcant vera bona ¶ Notanduȝ ꝙ iſta deprecatio phie non eſt ex maliuolentia ſed ex benignitate. et ideo non optat ꝙ homines permaneāt in deſiderio bonoꝝ temporaliū. ſed vt illud deſideriū magis ſit eis mediū perducendi ad veꝝ bonum. Nec ipſa imprecatur cupiditatem vł ambitionem honoris ad eē ſed vt quibus adeſt per hoc ad verū bonum deducantur.

Quid dignū ſtolidis mentib⁹ imꝑcer
Opes. honores. ambiant
Et cum falſa graui mole parauerint
Tum vera cognoſcant bona

Proſa nona libri tercij

De terrenis actib⁹. de veris in antea

Hactenus mendacis formā felicitatis oſ̄diſſe ſuffecerit. quā ſi ꝑſpicaciter intueris ordo eſt deinceps que ſit ꝟa mōſtrare. B. Atq̄ video in quā nec opib⁹ ſufficientiaȝ nec regnis potētiam. nec reuerētiā dignitatibus nec celebritati glām. nec leticiā voluptatib⁹ poſſe ꝯtingere. P. An etiā cauſas cur id ita ſit deprehēdiſti. B. Tenui quidē veluti rimula mihi videor intueri ſed ex te cognoſcere apertius malim. P. Atq̄ ꝓmptiſſima ratio eſt

¶ Iſta eſt nona proſa huius tercij in q̄ phia vult oſtēdere que ſit vera beatitudo. Et primo continuat dicta dicendis. ſcđo aſſignat cauſā falſe felicitatꝫ. tercio oſ̄dit que ſit vera felicitas ſecunda ibi. Quod eniȝ tercia ibi. Habes igitur Primo dicit. Hacten⁹ id eſt huculq̄ ſufficiat. formam mendacis felicitatis. id eſt falſe. quaȝ ſi perſpicaciter intueris id eſt conſideres. ordo ē. i. reſtat monſtrare deinceps id eſt poſtea que ſit vera felicitas. Et dicit Boetius Ego video nec opibus ſufficientiam poſſe contingere. nec regnis potentiam. nec dignitatibus reuerentiam. nec celebritati gloriam. nec leticiam voluptatibus que tamen vi

dentur promittere. ꝛ ſic falſa felicitas eſt in eis. Et dicit phia. Nunqͥd tu deprehendiſti cauſas cur ita ſit. Et dicit Boetius. Ergo videor intueri id eſt cognoſcere tenui rimula. q. d. nō plene ſed imperfecte video illas cauſas ſed apertius cognoſcere mallē id eſt magis vellem ex te Et dicit phia. Atqui pro certe ratio .i. cā falſe felicitatis promptiſſima eſt ¶ Nota ꝙ falſa felicitas dr̄ mendax ex eo ꝙ non adimplet quod promittit. Diuitie eñ promittunt ſufficientiam. reuerentiam. quaꝫ nō conferunt ſicut patet ex predictis ¶ Nota ꝙ cognitio falſe felicitatis vtilis eſt. quia cognitio mali expediens eſt ad cautelā ſm̄ Alanum in de plāctu nature. qꝛ malū non vitatur niſi cognitū ꝛ quia noticia mali ducit in cognitionē boni. per oppoſitū igitur vult phia primo aſſignare cauſas falſe felicitatis. ꝛ tunc oſtendere que ſit vera felicitas

¶ Hic phia aſſignat cauſaꝫ falſe felicitatis ꝛ declarans eam oñdit ꝙ ſufficiētia. potētia. ꝛ reuerentia. gloria ꝛ leticia ſint vnum in re. ſecūdo oñdit quō hoīes iſta ſeparant ab inuiceꝫ. ſcōa ibi. Hoc igit̄ quod eſt vnum. Primo dr̄ ꝙ cauſa falſe felicitatꝭ eſt ꝙ error humanus id qđ eſt ſimplex ꝛ indiuiſum natura ſeparat .i. diuidit. ꝛ error humanus traducit a vero bono ꝛ perfecto ad falſum ꝛ ad imperfectū bonū. Et tunc declarat iſtā cām oñdens ꝙ reuerētia. potentia. et omnia talia ſunt vnū et idem in re. ꝛ ꝑmo oñdit potentiam idem eſſe cū ſufficientia. ꝛ dr̄. An tu arbitrarꝭ illud qđ nihilo indigeat illō egere potentia. Et rñdet Boetius. Minime inquam Phia approbat dicens. Recte tu quidem reſpondes. nā ſi qđ eſt qđ valentie imbecillioris .i. potentie debilis in vlla

¶ Quod eñ ſimplex eſt indiuiſumqꝫ natura. id error humanus ſeparat et a vero atqꝫ perfecto ad falſum imperfectumqꝫ traducit. An tu arbitraris quod nihilo indigeat egere potentia. B. Minime inquam. P. Recte tu quidem Nam ſi quid eſt quod in vlla re imbecillioris valentie ſit. in hac preſidio neceſſe eſt egeat alieno. B. Ita ē inquā P. Igitur ſufficientie potentieqꝫ vna eſt eadēqꝫ natura B. Sic videt̄ P. Et vero huiuſmodi ſit ſpernendum ne eſſe cenſes an contra omniū rerum veneratione digniſſimum B. At hoc inquā ne dubitari quideꝫ poteſt P. Addamus igitur ſufficientie potentieqꝫ reuerētiam. vt hec tria vnum eſſe iudicemus. B. Addamus ſi quidem vera volumus confiteri.

ta eſt in aliqua re neceſſe eſt ꝙ hoc egeat alieno preſidio. Et dicit Boe-
tius Ita eſt inquã. Concludit ergo phia di. Igitur vna ⁊ eadem eſt na
tura ſufficientie ⁊ potentie. ⁊ dt Boetius.ſic videtur. Tunc oſtẽdit di-
gnitatem eſſe eandem cum predictis dicens. Quod vero hmõi eſt ſciꝫ
ſufficiens et potens nunqd illud cenſes id eſt iudicas ſpernendũ tanq̃
indignum. an contra nõ ſpernendũ ſed digniſſimum omni veneratione.
Rñdit Boetius Non p̃t dubitari quin hoc ſit digniſſimũ omi venera-
tione. Et phia. addamus ꝙ̃ ſufficientie ⁊. potẽtie reuerentiã ꝙ hec tria
vnũ iudicemus. Et dicit Boetius Addamus ꝙ̃ ſi volumus vera cõ-
fiteri ¶ Notandũ ꝙ potentia eadem eſt ſufficientia. ꝙ em̃ aliquid
omnino ſit ſufficiens ita ꝙ nullius egeat ⁊ tñ careat potentia. contradic
tionem includit. ſi careret potentia reſpectu alicuius poſſibilis non eſſet
omnino ſibi ſufficiens ¶ Notandũ cuicũq͡ʒ ineſt ſumma ſufficiẽtia
et ſumma potentia. eidem ineſt ⁊ ſumma reuerentia. Inquantum em̃ ali
quid habet rõnem principij intantum eſt dignum reuerentia. vñ filij re
uerentur patres quia ſunt principium eſſe eoꝝ. ⁊ ſerui dominos. qꝛ ſunt
principia ſeruoꝝ in mandato mouentia eos per imperium. ⁊ reueremur
viros virtuoſos quia ſunt principia gubernantia vitam politicam po-
tentia autem dicit rõnem principij. vnde illud eſt maxime principiuꝫ qđ
eſt potentiſſimum. ⁊ ideo tale reuerendiſſimum.

P. Quid vero inquit obſcurũ ne hoc
atq͡ʒ ignobile cenſes eſſe. an omni ce-
lebritate clariſſimum Conſidera ve-
ro ne qđ nihilo indigere qđ potentiſſi
muꝫ. quod honore digniſſimum eſſe
cõceſſum eſt. egere claritudine quam
ſibi preſtare non poſſit. atq͡ʒ ob id ali
qua ex parte videatur abiectius. B.
Non poſſum inquaꝫ quin hoc vti eſt
ita etiam celeberrimũ eſſe cõfitear P.
Conſequens igitur eſt vt claritudinẽ
ſuperioribus tribus nihil differre fa-
teamur. B. Conſequitur inquam. P.
Quod igitur nullius egeat alienũ qđ
ſuis cuncta viribus poſſit. quod ſit

¶ Hic oñdit p̃dictꝭ
eſſe annexã glãm ⁊ leti-
ciam dicẽs Quid vero
iudicas. Illđ qđ eſt ſuf
ficiẽtiſſimũ. potẽtiſſimũ
reuerendiſſimũ. eſt ne h̃
obſcurũ ⁊ ignobile. vel
eſt clariſſimũ omni cele-
britate, id eſt glia. Rñ-
det Boetius. ego confi
teor illud eſſe celeberri-
mũ. id eſt glorioſiſſimũ. ſi-
cut eſt Tunc phia ꝯclu
dit dicens Conſequens
igit̃ ẽ vt fateamur clari
tudinem id eſt glãm ni-
hil differre a trib' ſuperi
oribus. Et dicit Boe-
tius Conſequenter in-
q̃. Tũc oñdit ideꝫ de le
ticia dicẽs. Illud quod
nullius alieni egeat ⁊ qđ
cuncta ſuis virib' poſſit
qđ eſt reuerendũ ⁊ claꝝ
nõne hoc eſt letiſſimum

Rñdet Boetius. non possum cogitare vñ tali vll⁹ meroꝛ obꝛepat. i. intret. Tunc concludit phia dicens. Si supioꝛa manebunt vera necesse est illud plenū esse leticie ꝑ eadem concessa necesse est esse nomīa diuersa sufficientie. potentie. claritudinis. reuerentie. et iucūditatis. sed substantiam eoꝝ nullo modo discrepare. qd concedēs Boetius dicit. Necesse est inq̄z.

¶ Notandū ꝙ omnes creature comparantur ad deū sicut effectus ad suam causam. ⁊ quia noticia cuiuslibet cause relucet in suo effectu necesse est ipsius dei habere noticiā ꝑ effectum et noticiā cū laude. q2 effectus dei repñtant ipm sub rōne bonitatis ⁊ ꝑfectionis q̄ est materia laudis. cū igit̃ gl'a sit clara cuȝ laude noticia necc̄ ē principiū oīm reꝝ qd est sufficiētissimū. potētissimū. ⁊ reuerēdissimū. etiam esse gl'osissimū ¶ Notandū ꝙ sufficientissimo nullū bonū deest. et tale hȝ appetitū quietatū in bono adepto. q̄es aūt appetitus in bono adepto est leticia. g̃ bonū sufficientissimū etiā est letissimū ¶ Nota ꝙ oīa ista sufficiētia. poña. reuerētia. gl'a ⁊ leticia. sunt vnū in substātia. non at̄ sunt vnū in suba sicut aggregatū ex diuersis reb. tūc eñ esset ibi ꝯpositio qd repugnat potētissimo ⁊ dignissimo eo ꝙ simpliciora digniora st̄ ꝯpositis. sed de hoc postea melius patebit.

clarū atq3 reuerendū. nonne hoc etiā constat esse letissimuȝ. B. Sed vnde huic inq̄z tali meroꝛ vll⁹ obꝛepat. nec cogitare q̄dem possuȝ. P. Quare plenū esse leticie siq̄dem superioꝛa manebunt necesse est cōfiteri Atqui illud q̄ q3 ꝑ eadē necessariū est sufficientie. potentie. claritudinis. reuerētie. iucūditatis nomina quidē ēē diuersa: nullo modo vero discrepare substantiā. B. Necesse est inq̄z

Hic phia oñdit q̄liter hoies illud qd est vnuȝ re diuidūt. scdo mouet dubitatōem. ibi: Quid igit̃ inq̄z. Primo ostēdit qño hoies diuidūt illud qd est vnuȝ. ⁊ dt. Illud qd est vnū ⁊ simplex natura illud dispertit. i. diuidit prauitas humana. i. prauus erroꝛ hoīm q̄rendo vnum sine alio et dum hoies conant̃. i. laboꝛant adipisci ꝑtem rei que ꝑtibus caret. hō

P. Hoc igit̃ qd est vnū simplexq3 natura. prauitas humana dispꝛtit Et dū rei que partibus caret. partem conatur adipisci nec poꝛtionem que nulla est. nec ipsam quam minime affectat. assequitur. B. Quo nam inquaȝ modo. P. Qui diuitias inquit petit. penurie fuga: de potentia nihil laboꝛat vilis obscurusq3 esse mauult.

Proſa nona

Multas etiam ſibi naturales quoqꝫ ſubtrahit voluptates ne pecuniã quã parauit amittat. Sed hoc modo nec ſufficientia quidem contingit ei quem valentia deſerit. quem moleſtia pũgit quem vtilitas abijcit. quem recondit obſcuritas Qui vero ſolũ poſſe deſiderat. profligat opes. deſpicit voluptates. honoremqꝫ potentia carentem glãm quoqꝫ nihilipendit. Sed hunc quoqꝫ ꝙ multa deficiant vides. Fit enĩ vt aliqñ neccãrijs egeat. vt anxietatibus mordeatᷣ Cumqꝫ hec depellere nequeat. etiam id quod maxime petebat potens eſſe deſiſtat Similiter ratiocinari de honoribꝫ. gloria voluptatibꝫ licet Nam cum vnũquodqꝫ horꝫ idem eſt qđ cetera ſit. quiſqꝫ horum aliquid ſine ceteris petit. nec illud quidem quod deſiderat apprehendit

nõ aſſeqtᷣ vllam portionẽ. i. ptem. nec ipam rẽ integram quaꝫ affectat Et querit boeti⁹ Quõ modo diuidunt hoies iſta Dicit phia qui petit diuitias ꝓpter fugaꝫ penurie. i. cauſa ſufficientie nihil laborat de potentia ſed mauult. i. magꝭ vult eſſe vilis. i. indign⁹ ⁊ obſcurus. i. inglorius. ⁊ ita nihil curat de dignitate ⁊ gloria. talis etꝭ ſubtrahit ſibi multas voluptates naturales ne amittat pecuniam quã parauit. i. lucratus eſt. Sed hoc modo ne ſufficiẽtia ꝯtingit ei quem valentia. i. potẽtia deſerit quẽ moleſtia pungit. quẽ vtilitas. i. reuerẽtia abijci quem obſcuritas. i. infamia recondit. q. d. non Tũc oñdit idem de potentia dicens Qui ꝓ ſolum deſiderat poſſe. i. potentiam ille profligat id eſt diſpgit opes. deſpicit voluptates ⁊ honorem carentem potentia. ⁊ nihilipendit gloriã. ſꝫ vides ꝙ multa huic deficiant Fit enĩ aliquãdo vt talis egeat neccãrijs. vt mordeatᷣ anxietatibus Et cum nequeat iſta depellere etiã illud qđ maxime petebat deſiſtit eẽ potens Similiter licet ratiocinari de alijs tribus ſcꝫ de honoribus. de gloria. de voluptatibus. ſicut de predictis duobus. nam cũ vnũquodqꝫ horum pfecte acceptum ſit idem quod cetera vt declaratũ eſt. quiſquis petit aliquid horum ſine ceteris non apprehendit illud quod deſiderat

¶ Notandum qui querit partem rei indiuiſibilis partem non inueniet nec ipſam rem cuius partem querit. quia in rerum natura indiuiſibile partem non habet. cum igitur predicta quinqꝫ ſcꝫ ſufficientia. reuerẽtia ⁊c. ex parte rei ſint vnũ ⁊ indiuiſibilia. licet differant nominibus. qui querit vnum ſine alio non inueniet

¶ Notãdũ ꝙ iſta quinq; ꝑut inueniunt̃ iu rebus ſenſibilibus in quibus hñt eſſe mõ impfecto ⁊ diminuto. ſic vnũ inueniť ſine alio In q̃tum aũt accipiunt̃ ſm eſſe ꝑfectũ ⁊ ſm eſſe ſummũ ꝑut inueniunt̃ in beatitudine. ſic ſunt idem indiuiſibiliter ⁊ vnũ nõ inuenitur ſine alio. q̃ ſumma ſufficientia eſt beatitudo. ſumma reuerẽtia ẽ beatitudo. ſumma potẽtia eſt btitudo. ⁊c̃ĳs ¶ Notandũ ꝙ q̃ hõ naturaliter deſiderat btitudinẽ tũc vnũqꝺq; ꝑdictoꝝ quinq; deſiderat ſm ꝙ ſpectat ad btitudinẽ hoc aũt eſt ſm eẽ ꝑfectũ inq̃tum eadẽ ſunt btitudini. ⁊ q̃ btitudo cũ ſit deus eſt indiuiſibilis. oĩa quinq; ꝑdicta ſtꝫ vnũ indiuiſibiliter. Ex quo patet ꝙ q̃ hoĩes querunt iſta ſm ꝙ impfecta inquantũ ſunt in ſenſibilibus. ⁊ tamen deſiderant ea ſm perfectionem. ideo homines non aſſequuntur per ea quod deſiderant.

B. Quid igitur inq̃ Si quis cuncta ſimul cupiat adipiſci. ſummã quidem ille beatitudinis velit. Sed num in his eã reperiet. que demonſtrauimus id quod pllicentur non poſſe conferre B. Minime inquam. P. In his igiť que ſingula quedam expetendorum preſtare creduntur: beatitudo nullo modo inueſtiganda eſt. B. Fateor inquam. ⁊ hoc nihil dici verius poteſt

¶ Hic pħia mouet dubitationẽ. q̃ dictũ eſt iã ꝙ hõ querendo ſingulũ hoꝝ diuiſim ipſe fruſtratur beatitudine. ꝑt ergo dubitari vtrum querendo oĩa ſimul querať beatitudo. Dicit ḡ Boetius in lr̃a. Quid igiť inq̃. q. d. licet non querať btitudo. querendo vnũ qꝺq; diuiſim. quid igiť ſiquis cũcta ſimul cupiat adipiſci. nunquid ille velit ſummã beatitudinis. nunquid beatitudinem reperiet in his bonis que demõſtrauim⁹ non poſſe conferre. quod pollicentur id eſt promittũt Et reſpondet Boetius Minime inq̃. Concludit ergo philoſophia dicens. In his ergo nullo modo eſt inueſtiganda beatitudo que creduntur preſtare ſingula expetendorum id eſt deſiderandorum. quod Boetius concedit dicens. Quod fateor id eſt affirmo inq̃ ita eſſe. ⁊ hoc nihil verius dici poteſt]

¶ Notandum ſi aliquis querit omnia quinq; ille querit beatitudinem in vniuerſali. ſed errat in particulari querendo eam in iſtis temporalibus bonis in quibus non inuenitur. non eñ ſumma ſufficientia nec potentia inuenitur in eis. ⁊ ſic patet ꝙ querẽs vnum illorum vel omnia ſimul ſcðm ꝙ inueniuntur in rebus ſenſibilibus. cum habeãt eſſe in eis modo imperfecto non conſequitur beatitudinem. querens autem vnum iſtorum ſcðm eſſe perfectum cũ omnia ſint vnum indiuiſibiliter. omnia querit ⁊ querit beatitudinem

Sequitur proſa.

Proſa nona

¶ Poſtq̄ philoſophia aſſignauit cauſam falſe felicitatis. hic oſtendit que ſit vera felicitas Scdo oñdit in quo ſit ꝯſtituta. ibi Qm̄ igitur agnouiſti.

¶ P. Habes igitur inquit ⁊ formam falſe felicitatis ⁊ cauſas Deflecte nūc in aduerſum mētis intuitum Ibi em̄ veram quam ꝓmiſimus ſtatim videbis. B. Atqui hec inquam vel ceco ꝑſpicua eſt. eamq; tu pauloante monſtraſti. dū falſe cās aperire conabaris Nam niſi fallor ea vera eſt ⁊ ꝑfecta felicitas que ſufficientē. potentem. reuerendum. celebrem. letūq; ꝑficiat Atq; vt me interiꝰ aīaduertiſſe cognoſcas que vnū bonū qm̄ idem cūcta ſunt veraciter preſtare poteſt hanc eſſe plenā beatitudinem ſine ambiguitate cognoſco. P. O te alumne hac opinione felicem ſentio ſiquidē hoc inquit adieceris B. Quidnā inq̄. P. Eſſe ne aliquid in his mortalibꝫ caducisq; rebꝫ putas quod hmōi ſtatū poſſit afferre B. Minime inq̄ puto Idq; a te nihil vt amplius deſidereť oſtenſum eſt P. Hec igiť vel imagines veri boni vel impfecta quedā dare bona mortalibꝫ videnť. Verū aūt atq; ꝑfectū bonū conferre nō poſſunt: B. Aſſentior inquam.

Primo phīa dicit. Habes igiť iam cauſas ⁊ formam falſe felicitatis. nūc deflecte intuitum mētis tue in aduerſum. i. in contrarium falſe felicitatis hoc ē ad veram felicitatē ibi ſtatī videbis veram felicitatem quā ꝓmiſimus Et dicit Boetius. Atqui pro certe vera beatitudo ꝑſpicua id eſt eſt manifeſta ex dictis. etiā homini ceco. q. d. tam manifeſta eſt vera beatitudo ex dictis q etiā ceco ſi aliq̄d poſſet videre pateret. ⁊ tu pauloāte mōſtraſti eam ſupple veram felicitatem dum conabaris aperire id eſt declarare cauſas falſe felicitatis. Et dicit Boetius. Niſi ego fallor ea eſt vera ⁊ perfecta felicitas que perficiat ſufficientem. potentem ⁊ reuerendum. celebrem ⁊ letum. Ut etiam tu philoſophia cognoſcas me Boetium interius id ē plenius animaduertiſſe que ſit ṽa felicitas. ego ſine ambiguitate cognoſco hanc plenam beatitudinem que vnum horum ſcilicet predictorum veraciter poteſt preſtare quoniam idem cuncta ſunt. Et dt phīa q̄ſi

congratulando Boetio. O alumne hac opinione te felicem ſupple dico ſiquidem hoc adieceris ſupple qd̄ mō dicā Et dt Boetius Quidā di cam Dicit phia Putaſne aliquid eē in his reb⁊ mortalib⁊ ⁊ caducis.i. tranſitorijs qd̄ poſſit afferre.i.dare hmōi ſtatū Rn̄det Boetius Nini me puto Et illud oſtēſum eſt a te vt nihil āpli⁹ diſcederet beatitudine Concludit ḡ phia dicens Hec igit̃ ſcꝫ ſufficientia. reuerentia.⁊c̄.que in rebus caducis inueniunt̃ vel ſunt imagines.i. ſimilitudines veri boni et vident̃ clare mortalibus imꝑfecta bona. verū aūt ⁊ ꝑfectū bonū ꝯferre nō pn̄t Et dt Boeti⁹ Aſſentior inq̄ꝫ ¶ Nota ſufficientia iꝑfecta que ꝯſideraẛ in reb⁊ tꝑalib⁊ non eſt vera ſufficientia ſed tm̄ ſilitudinaria Sufficientia aūt ꝑfecta includit oīa alia quatuor ⁊ ſingulū alioꝝ quatuor ꝑfecte alia includit.⁊ ideo illud qd̄ dat vnū perfectū dat oīa.ſed illud qd̄ dat oīa facit vere ꝑfectum.ḡ dt Boetius Illud qd̄ poteſt veraciter vnū ꝯferre illud cognoſco eſſe beatitudinē Item aſſentior eſt verbū deponentale ⁊ idem ſignificat cū verbo neutrali quod eſt aſſentio.

¶ Hic oſtēdit phia in quo vera felicitas ſit cōſtitura Et ꝑmo tangit ordinē huius partis ad precedentia.⁊ docet diuinū auxilium eē implorandū vt cognoſcaẛ in quo ſit vera beatitudo. Scd̄o inuocat diuinū auxilium. tercio oſtēdit intētum .in quo ſit vera beatitudo.ſcd̄a.ibi. O qui perpetua, tercia ibi. Qm igit̃. Primo dicit phia O boeti qm̄ agnouiſti que ſit illa ꝟa beatitudo. ⁊ agnouiſti q̄ mētiant̃ beatitudinē: nunc ſupeſt vt agnoſcas . vn̄ illam veram beatitudinem petere poſſis . Et dicit Boetius Illud iā dudum a te vehemēter expecto. Et dicit phia

P. Qm̄ igit̃ agnouiſti que ꝟa illa ſit que aūt beatitudinē mentiantur: nūc ſupereſt vt vnde veram hanc petere poſſis agnoſcas. B. Jd quidem inq̄ꝫ iādudū vehementer expecto. P. Sꝫ cum vti in Thimeo platoni inq̄t nr̄o placet in minimis quoq; rebus diuinum p̄ſidium debeat implorari. quid nunc faciendū cenſes vt illius ſummi boni ſedē reperire mereamur. B. Jnuocandum inq̄ꝫ reꝝ oīm patrem quo p̄termiſſo nullū rite fundaẛ exordiuꝫ P. Recte inq̄t. ac ſil' ita modulata eſt

Cum diuinū auxilium in minimis rebus debeat implorari (ſicut placet Platoni nr̄o in Thimeo) quid nūc cenſes faciendū ſupple in tā arduo negocio Rn̄det boetius Inuocandū ſupple cenſeo.patrē oīm rerum ſcꝫ deū.ſine quo nullū exordiū rite fundaẛ.qd̄ approbat.phia dicens Recte tu inquit cenſes.⁊ ſimul ſine interuallo phia ita modulata eſt.i.ꝓpoſuit inuocationem dei metrica modulatione ¶ Nota ꝙ in oīb⁊ diuinū

Metrũ nonũ

auxilium eſt implorandũ. qꝛ deus eſt q̄ diuitias ſue ſapiẽtie influit in aſ
mas ſapientũ. ⁊ tribuit ſtudẽtib⁹ grãm ꝯgnoſcẽdi. cui nihil eſt difficile
et ſine q̄ nihil poſſibile eſt poſſideri. Ita ſcribit in ꝓlogo de regimĩe pnci
pum. ⁊ om̄e datum optimũ ⁊ om̄e donũ ꝑfectũ deſurſum eſt deſcẽdens
a prẽ luminu͡ꝫ vt dꝛ alia ſcriptura. Et dꝛ beatus Auguſtinus Nemo
tam eruditus. nemo tã doctus q̄ ſupna illuſtratõe nõ indigeat. Et bea
tus Aug̃. Niſi intus ſit q̄ doceat. inuanũ lingua doctoris laborat. Iõ
phĩa volens oñdere in quo ſit vera beatitudo. inuocat diuinũ auxilium
quo p̃termiſſo nullum rite fundatur exordium

¶ Iſtud eſt metrũ nonũ tercij qđ dꝛ homerricu͡ꝫ ab inuentore. q̄a
homerus ipſum adinuenit. ⁊ dꝛ heroicum a materia. qꝛ geſta herorũ id
eſt viroꝝ illuſtrium hoc metro deſcribebant. ⁊ dꝛ dactilicum a pede pre-
dominãte. hexametrũ a numero pedum. qꝛ conſtat ex ſex pedibus. In q̄
metro phĩa inuocat diuinum auxilium ad oſtendendũ in q̄ ſit vera bea-
titudo ⁊ q̃m ad ipm ꝑueniatur. Primo ḡ phĩa captando beniuolẽtiã
dei ipm multiplr̃ ꝯmendat. ſcđo petitõem ſuã exprimit ibi. Da pr̃. Cir
ca primũ ſciendũ ꝙ tria
reqrunt ad petitionẽ ex-
audiendã. Primo reqri
tur potentia exaudiẽdi.
Scđo voluntas. Tercio
ſcientia. De p̄mis duo
bus dr̃ in q̃rto hui⁹ ꝓſa
.ij. Duo ſunt in q̄bus
oĩs humanoꝝ actuũ ef-
fectus cõſiſtit. voluntas

Metrũ nonũ tercij libri

O Qui ꝑpetua mũdũ rõe gubernas.
Terraꝝ celiqꝫ ſator. q̄ tp̄s ab euo
Ire iubes ſtabiliſqꝫ manens das cũ-
cta moueri

et ptãs. quoꝝ ſi alteꝝ deſit nihil eſt qđ explicare queat. De ſcia pꝫ. q̄a ſi-
ne ea nihil rõnabiliter geritur Volens ḡ phĩa oñdere ꝙ deus poſſit ve
lit ⁊ ſciat exaudire ſuã petitõem oñdit ipm eſſe potentẽ ex mundi guber
natione. ex celi ⁊ terre creatione. ex tp̄is ꝓductione Scđo oñdit ipm vo
lentem ſiue beniuolum ex ſui bonitate ⁊ clementia qua produxit cuncta.
Tercio oñdit ipm eẽ ſapientẽ ex quadã effectuũ ſpecialiu͡ꝫ ꝓductiõe. ſe-
cũda ibi. Quem nõ externe. tercia ibi. Tu numeris. Primo dꝛ O pa-
ter q̄ gubernas mũdum ꝑpetua rõne id eſt ꝑpetua ꝓuidentia tua. q̄ es
ſator id eſt creator terrarum ⁊ celi. q̄ iubes tp̄us ire. i. pcedere ab euo. i. a
ꝑpetua tua duratione tu manẽs ſtabilis. i. immutabilis. das. i. facis cũ
cta moueri ¶ Notandũ ꝙ iſta tota lr̃a. O q̄ ꝑpetua. vſqꝫ ad illaꝫ ꝑ
tem. Da pater. debet legi ſuſpenſiue. ⁊ põt o hic teneri vocatiue admi-
ratiue vel deprecatiue. ¶ Notandũ ꝙ gubernare eſt res indebitu͡ꝫ
ſui finem ordinare. qđ ſpectat ad diuinã bonitatẽ. regit aũt prima cauſa
omnes res preter hoc ꝙ ꝯmiſceatur cum eis influendo ſuper eas virtu
tem vite ⁊ bonitatis ſm auctorẽ libri de cauſis. ¶ Notandum ꝙ
mđs ſm Ariſ. in libro de celo ⁊ mđo eſt ꝯſtitut⁹ ex celo ⁊ terra ⁊ natu-
ris q̄ in eis ſunt. quẽ mundũ de⁹ gubernat ꝑpetua rõe. i. ſua ꝓuidentia. ꝑ
petua que non eſt tranſitoria ſicut prouidentia humana. ſed permanet.

duratione infinita ¶ Notandũ ſicut aliq̄s dr̃ ſator q̄ ſemina plantaꝝ ⁊ arboꝝ ꝓducit. ſic deus dr̃ ſator inq̄ntũ celũ ⁊ terrã creauit ⁊ ꝓduxit. Per celũ aũt ⁊ terrã etiã intelligunt̃ elemẽta q̄ ſunt in medio. dr̃ aũt terraꝝ ponẽdo numeꝝ pluralẽ ꝓ ſingulari ꝑ antithesim ¶ Notandũ ꝙ tp̄s eſt duratio ſucceſſiua cũ ſit numerus motus ſm̃ ꝑus ⁊ poſterius. ex. iiij. phicoꝝ q̄ duratio differt ab euo. Ubi notandũ ꝙ euũ ẽ duratio ꝑmanẽs tota ſil̃ nullã hñs ſucceſſionẽ vel mutabilitatẽ annexã. et eſt idẽ ꝙ eternitas q̄ eſt ꝓpria duratio dei ſm̃ quaꝫ deus eſt cã tpis: ſicut eñ deus ꝑ ſuũ eſſe eſt cã cuiuſlibet eſſe. ⁊ ꝑ ſuã bonitatẽ eſt cã cuiuſlibet boni. ita ꝑ ſuã durationẽ eſt cã cuiuſlibet durationis ¶ Notandũ ꝙ deus eſt ſtabilis. i. immutabilis qꝛ nulla ſpẽ motus mouet̃. nõ gñatione ⁊ corruptione cũ ſit ingenerabilis ⁊ incorruptibilis. nec augmentatione ⁊ diminutõe cũ nõ ſit q̄ntus. nõ alteratione nec loci mutatione cũ ſit impꝑtibilis. Et ꝓbat Areſto. viij. phiſ. ex ordine mouentiũ ⁊ mobiliũ ꝙ neceſſe eſt deuenire ad aliq̄d primũ oĩno immobile. ⁊ ꝑ ſe ⁊ ꝑ accidens

¶ Notandũ ꝙ oĩa a p̄mo ſunt mutabilia vel ſm̃ ẽe vel ſm̃ operatõẽ Si ſm̃ eſſe hoc eſt dupl'r. vel ſm̃ eſſe ſubſtantiale ſicut entia gñabilia et corruptibilia. vel ſm̃ eſſe accñtale ſicut corꝑa celeſtia q̄ licet non mutent̃ generatione ⁊ corruptõne. tñ mutant̃ ſm̃ eſſe locale. Si aũt eſt mutatio ſm̃ oꝑationẽ. ſic intelligẽtie ſunt mutabiles. qꝛ in ipis eſt ſucceſſio intellectionũ. licet q̄ nõ mutent̃ q̄ ad eſſe tñ q̄ ad oꝑationeꝫ. Aliter exponitur. Stabiliſq̄ꝫ manẽs das cũcta moueri. vel oĩbꝫ ſpẽbꝫ motuũ vel aliq̄bus ſpẽbꝫ motꝰ. accipiẽdo motũ ſtricte vel large. Aliter exponitur. Stabiliſq̄ꝫ manens das cuncta moueri. non ꝙ oĩa moueantur. ſed q̄cquid mouetur te dante mouet̃ ⁊ ſimile genus loquutionis. habet̃ Johãnis p̄mo Illuminat oẽm hoĩem venientẽ in hunc mundũ. nõ ꝙ oẽs ſil̃ illuminentur. ſed oẽs q̄ illuminant̃ a deo illuminantur

Quẽ nõ externe pepulerũt fingere cãe
Matie fluitãtꝫ opus. veꝝ inſita ſũmi
Forma boni liuore carens. tu cuncta ſuperno
Ducis ab exemplo. pulchꝛũ pulcherrimus ipſe
Mundũ mente gerens ſimiliq̄ꝫ imagine formans
Perfcãſq̄ꝫ iubẽs ꝑfcm̃ abſoluere ꝑtes

¶ Hic phĩa oñdit deũ eſſe beniuolũ ex bonitate clementie q̄ oĩa ꝓduxit. ⁊ dr̃. Quem. ſ. deum externe. i. extrinſece cauſe non pepulerunt. i. non coegerũt fingere. i. componere opus. i. creaturã fluitãtis materie q̄ fluit de eſſe ad non eſſe. ⁊ ecõuerſo. de non eſſe ad eſſe forme. veꝝ pro ſed. inſita. i. intrinſeca. forma ſũmi boni. id eſt ſũme tue bonitatis. ſcꝫ pepulit te fingere opus fluitatis materie. O pater tu ducis id eſt producis cũcta. exemplo ſuperno id eſt ab exemplari perpetuo Tu ipẽ pulcherrimus ab omni deformitate elongatus gerẽs mẽte id ẽ mẽoria plenũ mundũ ſeu pulchꝛꝝ mundũ. ſ. architipũ ⁊ formãs. i. ꝓdu

Metrum nonū

cens ip̄m mundū ſenſibilē ſimili imagine ſicut ꝑfuit in mēte tua. ⁊ tu ſu-
bes mundū ꝑfectū .i. ꝑfecte ꝓductū abſoluere id eſt abſolutū tenere ſine
defectu alicuius ꝑfectas ptes. i. elementa ⁊ elemētata q̄ ſpectant ad in-
tegritatem mūdi. ¶ Notandū ꝙ omne qđ neceſſitatur a cā extrinſe-
ca neceſſitatur ab efficiente vel a fine. q2 non ſunt plures cauſe extrinſe-
ce. Efficiens aūt neceſſitat dupl'r. vel violentiam inferendo vt ꝓijciēs
lapidem ſurſum. vel aliq̄d ꝯferendo q̄ naturaliter moueatur. ſicut gene
rās dans formā leuitatis mouet ignē ſurſum de neceſſitate nature de9
aūt nō neceſſitat ab efficiēte p̄mo mō ſcꝫ neceſſitate nature: cū nihil ſit po
tentius eo nec neceſſitate ſcđo mō cū nihil ab alio recipiat. nec etiā neceſ
ſitatur neceſſitate finis. q2 qđ neceſſitatur ab alio tanq̄ꝫ a fine ꝯparatur
ad ip̄m ſicut imperfectum ad perfectum. eo ꝙ finis eſt bonum ⁊ ꝑfectio
illius quod eſt ad finem. deus aūt a nullo extrinſeco perficitur.

¶ Notandū ꝙ ſola bonitas diuina coegit ip̄m ad ꝓducendū op9
fluitātis materie. nō aūt coegit ip̄m neceſſitādo ſed libere mouendo.

¶ Notandū ꝙ inuidia facit ꝙ aliq̄s bonū alteri nō cōicat. q2 inui-
dia eſt triſticia de bono alterius. Et q2 talis inuidia in deo nō eſt ideo
ſummam bonitatem ꝑ creatōem alijs cōicauit: Unde dr̄ Plato in Ti
meo Ab optimo inuidia longe relegata eſt. ⁊ ꝑ p̄ns ſibi diſſimilis ꝑuę
naturaliter cuiuſq̄ꝫ capax btitudinis eſſe poterat. efficiq̄ꝫ voluerit

¶ Notandū ꝙ ſicut in agentib9 ꝑ naturā forma rei fiēde preexiſtit
in agente ſm̄ eſſe reale. ſic in agentib9 ſm̄ intellectū forma rei ꝓducende
p̄exiſtit ſm̄ eſſe intellectuale. Sicut artifex volēs ꝓducere domū oportꝫ
formā domus p̄mo in mēte p̄exiſtere tanq̄ꝫ exēplar ad cui9 imitationeꝫ
faciat domū in materia. cū igit̄ deus ſit agens ꝑ intellectū ꝓducēs mun
dum ip̄e ꝑhabuit in mēte ſua exemplar mūdi ⁊ oīm ptiuꝫ eius. ad cui9
imitatiōnē ꝓduxit mundum ad extra. q̄ mūdus in mēte diuina preexi-
ſtens dr̄ architypus. ab archos qđ eſt princeps ⁊ typos ſilitudo quaſi
p̄ncipalis ſilitudo cui9 imago dr̄ eſſe mūdus ſenſibilis

¶ Hic ph̄ia ꝯmendat deū ex pte ſapiētie q̄ ad ſpecialiū effectuū ꝓ
ductionē. Et p̄mo ex ꝓductōe elementoꝝ. ſcđo ex ꝓductione aīe mūdi.
tercio ex ꝓductiōe aīaꝝ noſtraꝝ. ſcđa ibi. Tu tri plicis. tercia ibi Tu cau ſis.

Tu numeris elementa ligas vt frigora flammis
Arida ꝯueniāt liq̄dis. ne purior ignis
Euolet. aut merſas deducant pondera terras.

Primo dr̄. O pater tu ligas elemēta nume- ris. i. ꝓportionib9 nume ralib9 vt elementa frigi da ꝯueniāt. i. cōcordēt flāmis. i. calidis elemē tis ⁊ arida id eſt ſicca elementa ꝯueniant liquidis. i. humidis. elemen-
tis ne ignis purior inter elemēta euolet. i. exeat ſperā ſuā magis aſcen-
dendo. ⁊ ne pōdera. i. ḡuitates deducāt. i. mag' deorſuꝫ ducāt t'ras mer
ſas. i. dep̄ſſas ¶ Notandū ꝙ elemēta h̄ñt ꝓportionē numeralem inter
ſe. ſicut eni duo numeri quadrati ꝯueniūt in vno numero medio ꝓporti-
onali. ſic duo elemēta ꝯtraria duab9 qualitatib9 ꝯueniūt in vno elemen

in medio ꝓportionabili vtriqꝫ. Exēpli grā. Numerus q̄dratus eſt q̄ cōſtat ex ductu ſuīp̄ius in ſeip̄m. dicēdo bis duo ter tria. bis duo in q̄ternariū et ter tria in nouenariū. ⁊ accipe vnū numeꝝ medium ꝓportionabilē. ſ. ſenariū q̄ ſm eandē ꝓportionē excedit q̄tuor in q̄ excedit᷑ a nouē. ſicꝫ em̄ nouem ꝯtinent ſex ⁊ mediā ꝑtem ſex. ita ſex ꝯtinent q̄tuor ⁊ mediaꝫ ꝑtem q̄tuor. Sic ſil'r eſt in elemētis. Nā ignis ⁊ aq̄ in duabꝫ q̄litatibꝫ ꝯtrariā tur. ignis em̄ eſt calidus ⁊ ſiccus. aqua frigida ⁊ humida. ⁊ colligantur vno medio. ſ. aere q̄ ꝯuenit cū igne in caliditate ⁊ cū aq̄ in humiditate. ſimil'r eſt de aere ⁊ terra reſpectu aque. Scd̄m hanc ſententiā lr̄a ſic exponat᷑. Tu ligas elemēta numeris. i. ꝓportionibꝫ numeralibꝫ. vt frigida. i. aque q̄ frigide ſunt ꝯueniant flām̄is. i. ignibꝫ q̄ calidi ſunt. ꝑ vnū elemētū mediū qđ eſt aer. ⁊ arida. i. terre que aride ſunt ꝯueniant liq̄dis. i. ꝑtibus aeris q̄ humide ſunt ꝑ elementū mediū qđ eſt aqua

Tu triplicꝫ mediū nature ꝯcta mouētē
Connectēs aīam ꝑ conſona membra
reſoluis
Que cum ſecta duos motum glome
rauit in orbes
In ſemet reditᷓ meat mēteqꝫ ꝓfundā
Circuit. ⁊ ſil'i ꝯuertit imagine celum

¶ Hic philoſophia oſtēdit ſapientiā ex oīe mūdi productōe. Ubi ſciendū ꝙ iſta lr̄a cōiter exponitur ad intentōem Platōis in Thymeo. ſꝫ q2 iſta expoſitio eſt difficillima ⁊ modice vtilitatꝫ ego eā pertranſeo ⁊ ponā facilem expōem q̄ ē de mente Areſt. Ad cuius euidentiam eſt notandū ꝙ ꝑ aīam mūdi hic intelligit᷑ intelligētia mouēs orbes q̄ ꝑ motū virtutē ſuā influit inferioribꝫ. ⁊ hec intelligētia đr media inter deū ⁊ aīam humanā. Sicut em̄ in dignitate ⁊ ꝑfectiōe excedit᷑ a deo. ſic ip̄a excedit aīam noſtrā ¶ Notandū ꝙ intelligētia hmōi đr eē triplicis nature ꝓpter tres oꝑationes quas hꝫ. ſ. mouere orbem. intelligere deū. ⁊ intelligere ſeip̄am ¶ Notandū ꝙ orbes celeſtes dicūt᷑ ꝯſona mēbra intelligētie. q2 ꝑ ip̄os tanq̄ꝫ ꝑ organa ⁊ inſtrumēta intelligētia influit inferioribꝫ. Licet em̄ intelligētia p̄ma intentiōe moueat ꝓpter ſe. tn̄ ſcđa mouet ꝓpter inferiora. Hiis p̄miſſis lr̄a plana erit. Un̄ đr ſic. Tu deus aīam ſuꝑple mūdi q̄ eſt intelligētia mediā ſuꝑple inter deū ⁊ aīam humanā triplicis nature. i. triplicis oꝑationis mouētem cuncta ſuꝑple inferiora ꝑ influxū illā tu ꝯnectens reſoluis. i. diſtinguis eā ꝑ ꝯſona mēbra. i. ꝑ ꝯuenientes orbes. q̄ aīa cū ſecta. i. diuiſa q̄ꝫtum ad oꝑatiōes glomerauit. i. imp̄ſſit motū in duos orbes ſuꝑple. in orbē primi mobilis ⁊ in orbē planetaꝝ. ip̄ſa reditura. i. reflexa meat. i. ꝓcedit in ſemetip̄aꝫ ſuꝑple intelligendo qđ eſt vna oꝑatio. ⁊ ip̄ſa circuit mentē ꝓfundā. i. diuinam. deū intelligēdo q̄ eſt alia oꝑatio. ⁊ ip̄ſa ꝯuertit. i. mouet celū ſimili imagīe. id eſt intellectiōe qđ eſt tercia oꝑatio eius ¶ Nota licet corpa celeſtia ſint diuerſa. tn̄ rōe vnitatis pn̄t dici vnū corpus. Sil'r intelligētie lꝫ ſint diuerſe tn̄ pn̄t dici vna intelligētia ꝓpter vnitateꝫ ordinis in operatione mouendi. ergo dicit in ſingulari animam ⁊ non animas

Metrū nonū

¶ Hic phia commēdat ſapientiā dei ex aiaꝝ noſtraꝝ creatōne dicens. O pr̄ tu prouehis. i. producis aīas hoīm ⁊ miores vitas. i. aīmas brutoꝝ ⁊ plantaꝝ parib⁹ cauſis q̄bus aiaꝫ mūdi ꝓduxiſti. ſcꝫ tu aptās ſublimes. i. aīas rōnales hoīm leuib⁹ curribus. i. celeſtib⁹ ſtellis. tu ſeris eas in celum ⁊ terrā. i. in corpe terreno. q̄s aīas conuerſas reduci igne. i. charitate reducente facis reuerti ad te benigna lege. i. ordinatōe tua ¶ Nota ꝙ aīe beſtiarum ⁊ plantaꝝ dicūtur mīoris vite reſpectu aīme hoīs. eo ꝙ nō habēt tot nec ita ꝑfectas operationes vite ſicut anime hominum

Tu cauſ aīas parib⁹ vitaſq́ʒ minores
Prouehis et leuibus ſublīmes curribus aptans
In celū terrāq́ʒ ſeris. q̄ lege benigna
Ad te ꝯuerſas r̄duci facꝭ igne reuerti

¶ Nota ꝙ ꝑ leues currus ſm̄ intentionē platonicoꝝ intelligit ſtellas ꝯpares currib⁹. Dixerūt eīn platonici ꝙ deus oēs aīas ſimul creauerit et ſemiauerit eas in celo delegēdo eas ſtellis ꝯparib⁹ a q̄b⁹ poſtea dilabunt in corpa. ſed hec opinio nō valet ſcꝫ ꝙ oēs aīe ſimul ſint create. immo oī die de nouo creant. ⁊ create corpib⁹ infundunt. Dicūt āt aīe ſeri in celum ꝓpter virtutem celeſtem et qua vnio anime ad corpus contrahit ſuam periodum. licet anima a deo producatur in corpore tū vnio ex parte diſpoſitionuꝫ corporaliū dependet a virtute celeſti. ideo dicit eas ſeri in celum ⁊ terram. quia anime non coaptantur corporibus niſi virtute celeſti. Unde. ij. phiſicorum Homo enim generat hominem ⁊ ſol

¶ Nota ꝙ deus aīas creatas aptat leuib⁹ currib⁹. i. ſtellis comparibus. qđ ſic pt̄ intelligi. q2 aīa creata comparitatē ⁊ ſilitudinem habꝫ cū ſtella. Sicut eīn ſtella eſt nobilior ps ſui orbis et eſt ꝑpetua. ſic anima rōnalis perpetua exn̄s eſt nobilior ps hominis. Ul' ſic pt̄ intelligi ꝙ de⁹ aīas creatas aptat leuib⁹ currib⁹. i. rōni ⁊ intellectui q̄ dicunt currus aīme q2 ducunt hoīem in cognitōem reꝝ quas aīas ſerit in celum ⁊ in terram. q2 aīa rōne ⁊ intellectu habet cognitōem celeſtium. ⁊ terreſtrium

¶ Nota ꝙ ꝑ ignem reducē intelligit ardorē charitatis q̄ hoīeꝫ auerſum a deo viciis facit ipm̄ redire virtutib⁹. niſi cū hō deū amet. ipm̄ nō q̄rit niſi q̄rat nō inueniet. niſi inueniat. ad ipm̄ nō reuertetur

Da pr̄ anguſtā mēti ꝯſcēdere ſedeꝫ
Da fontē luſtrare boni. da luce reperta
In te ꝯſpicuos animi defigere viſus
Diſiice terrene nebulas ⁊ pōdera mol'
Atꝫ tuo ſplēdore mica. tu nāq́ʒ ſerenū
Tu q̄es tranq̄lla piis. te cernere finis
Pricipiū: vector. dux. ſeita. t'min⁹ idē

¶ Poſtq̄ꝫ phia captauit beniuolētiā dei ipſuꝫ mltiplr̄ ꝯmendādo Hic exp̄mit ſuam petitionē dicens. O pr̄ q̄ facis oia p̄dicta da. i. concede menti humane cōſcendere ſedem anguſtam. i. nobilē ſedem ſummi boni. da luſtrare. i. inueſtigādo inuenire fon-

rem boni.i.deum qui eſt fons om̄is boni.da luce reperta.i. cognitiõe p̄ſ habita in te defigere.ſcꝫ per amorem.conſpicuos viſus.i.claros intuit⁹ animi id eſt rõnis ⁊ intellectus.O pater tu diſiĳce id eſt diſperge nebu‑ las.i.obſcuritates ⁊ pondera id eſt grauitates terrene molis id eſt dilec tionis terrene.atqꝫ mica id eſt reſplende tuo ſplendore. Tu namqꝫ es ſe renum quo ſupple om̄ia illuſtrant̄. Tu es tranquilla requies pĳs ſupple mentibus.te cernere id eſt videre eſt finis ſupple oĩm.tu idem exiſtẽs es principium quia origo omniũ rerum.tu es vector quia vehis nos ꝑ gra ciam quo peruenire non poſſumus per naturam.tu es dux ducẽs ab er‑ rore ignorantie.ad veritatem ſapientie.tu es ſemita cum ſis via et veri tas ⁊ cum ſis ſummum ⁊ perfectum bonum ¶ Nota ꝙ ſedes ſum mi boni dicitur anguſta id eſt ſubtilis.quia vix magno labore ad ipſam peruenitur. vel dicitur anguſta id eſt nobilis. quia nihil ſibi ꝯparari p̄t.

¶ Item deum vocat fontem ſummi boni.ſicut em̄ riuuli habẽt ex iſtere ⁊ fluere a fonte ⁊ ipſe a nullo. ſic a deo om̄e bonum habet eſſe. ipſe autem a nullo ¶ Notandũ ad hoc ꝙ ſedes ſummi boni conſcẽda‑ tur oportet ꝙ inueſtigetur, ⁊ quia non ſufficit inueſtigare ſi non inuenia tur.nec inuenire ſi non diligatur.ideo ph̄ia petit per amorem defigi vi‑ ſum animi ſcilicet rationem ⁊ intellectum in ſummum bonum.

¶ Nota ꝙ quia intellectus ⁊ ratio impediuntur ⁊ obſcurantur ꝑ af‑ fectionem ⁊ deſiderium terrenorum. qꝛ corpus qḋ corrumpitur aggra‑ uat animaꝫ quando corpori eſt ſubiecta.ideo ph̄ia petit fugari nebulas terrene molis.⁊ quia non ſufficit fuga tenebrarũ niſi aſſit lux illuminãs ſõ petit illuminationẽ dicens.Atqꝫ tuo ſplendore mica ¶ Itẽ diſiĳ cio cis.i.diuerſis modis iacere.diſpergere.ſeparare.diuellere.deſtruere. Et dr̄ a dis ⁊ iacio.⁊ ſcribitur per duplex ĳ.in ſcd̃a ſyllaba

¶ Proſa decima libri tercĳ

Demonſtrat beatitudinẽ deum ſum‑ mum bonum eſſe.

QUoniam igitur que ſit imper‑ fecti. que etiaꝫ perfecti boni for‑ ma vidiſti nunc demonſtranduꝫ reor quoniam hec felicitatis perfectio con‑ ſtituta ſit. In quo illud primum arbi‑ tror inquirendum.an aliquod huiuſ‑ modi bonum (quale pauloante diffi‑ niſti) in rerum natura poſſit exiſtere.

¶ Iſta eſt decima proſa hui⁹ tercĳ.in qua philoſophia oſtendit v‑ bi vera beatitudo ſit cõ ſtituta. et primo conti‑ nuando ſe probat beati tudinem perfectam eſſe in rerum natura. ſecun‑ do oſtẽdit in quo ſit ve‑ ra beatitudo.ibi. Quo vero. Primo dicit.O Boeci quoniam vidiſti in p̄cedentib⁹ q̄ ſit forma imperfecti boni ⁊ que ſit forma ꝑfecti boni. nunc reor id eſt opinor eſſe de monſtrandum.quo naꝫ id eſt vbi hec perfectio

ne nos preter rei ſubiecte veritatem. caſſa cogitationis imago decipiat. Sed quin exiſtat. ſitqꝫ hoc veluti quidam omniū fons bonoꝛuꝫ negari nequit. Omne enim quod imperfectum eſſe dicitur. id minime perfecti imperfectum eſſe perhibetur. Quo fit vt ſi in quolibet genere imperfectum quid eſſe videatur. in eo perfectum quoqꝫ aliquid eſſe neceſſe ſit. Etem̄ perfectō ne ſublata. vnde illud quod imperfectum perhibetur extiterit: ne fingi quidem poteſt. Neqꝫ enim a diminutis inconſummatiſqꝫ natura rerum cepit exoꝛdium. ſed ab integris abſolutiſqꝫ pꝛocedens. in hec extrema atqꝫ effeta dilabitur. Qđ ſi vti pauloante mōſtrauimus eſt quedam boni fragilis im/perfecta felicitas. eſſe aliquam ſolidā perfectamqꝫ non poteſt dubitari. B. Firmiſſime inquam veriſſimeqꝫ concluſum eſt.

felicitatis. id eſt perfecta felicitas ſit conſtituta in quo ſupple inueſtigando illud ego arbitroꝛ p̄mum eſſe inqrendū aliquid hmōi bonum ꝑfectum quale pauloante. ſ. octaua pſa diffiniſti poſſit exiſtere in rerū natura. ne caſſa. i. vana imago id eſt ſpecies cogitatōis nos decipiat p̄ter veritateꝫ ſubiecte rei. id eſt exiſtentis rei ſed nequit negari quin exiſtat in rerum natura perfectum bonū ꝛ ꝑfecta felicitas. ꝛ hoc bonuꝫ ſit veluti fons omniū bonoꝛū et tunc pꝛobat ip̄m eſſe tali rōne. In quocunqꝫ genere eſt reperire impꝑfectum. in eodem etiam eſt reperire perfectum. ſed in om̄i genere rerum eſt reperire impꝑfectū bonum ꝛ imperfectā felicitatem. vt p꒫ ex p̄cedētibus ergo in rerū natura erit dare perfectū bonum ꝛ ꝑfectam felicitatem. Hanc rōnem pertractat in littera ꝛ dicit Om̄e qđ đr eſſe impꝑfectū illud ꝑhibeť impꝑfectū diminutōe. i. ex defectu ꝑfecti. quo fit vt ſi in quolibet genere videať eſſe quid id eſt aliquid impꝑfectū in eo genere neceſſe ſit aliquid eſſe ꝑfectum. etem̄ ſublata. i. circunſcripta ꝑfectione. nec fingi poteſt vnde extiterit. et eſſe habeat quod ꝑhibetur impꝑfectū neqꝫ em̄ natura cepit exoꝛdium a diminutis ꝛ inconſummatis id eſt ab impꝑfectis. ſed natura pꝛocedens ab integris ꝛ abſolutis id eſt perfectis dilabitur in hec extrema id eſt inferioꝛa atqꝫ effeta id eſt infructuoſa. Ex hoc ergo accipitur maioꝛ rōnis. In quocūqꝫ reperitur aliquid impꝑfectū in eodem reperitur ꝑfectum. ¶ Tunc ſubiungit minoꝛem dicens Sed ſicut pauloante mōſtrauimus eſt quedā fragilis boni ꝛ impꝑfecta

felicitas. Et ponit concluſionē dicens: ergo dubitari non poteſt eē aliquam ſolidam ⁊ ꝑfectam felicitatem. Quod ↄcedens Boetius dr firmiſſime ⁊ veriſſime ↄcluſum eſt. ¶ Notandū ꝙ in tꝑalibus ⁊ ſenſibilib9 nō pt eſſe ſummū ⁊ ꝑfectum bonū. Et qꝛ multi ſunt q̄ nō putant eē alia bona preter ſenſibilia. ideo ne aliquis putet nullū eſſe ꝑfectuꝫ bonū in reꝝ natura phia primo anteꝗ̄ oſtendat vbi ſit ſitum ꝑfectum bonuꝫ probat ipm eſſe ¶ Nota ꝙ res ſubiecta eſt de qua habetur ſermo ⁊ cognitio. ſed dum cogitamus de re que non eſt tunc cogitatio caſſa preter veritatem ſubiecte rei decipiens nos. ne aūt talis cognitio videatur eſſe ſummi boni. iō ꝑmo ꝓbat ipm eſſe in reꝝ natura ¶ Notanduꝫ ꝙ imꝑfectū nō pt eſſe principiū reꝝ. qꝛ ꝑfectum ꝑus eſt imꝑfecto. principio aūt nō eſt aliqd prius. ex quo ſeqtur ꝙ vbi eſt imꝑfectū. ibi eſt reꝑire ꝑfectū ¶ Notandū ꝙ eſt deuenire ad aliqd ꝑfectū a q̄ natura incipiens ꝓgredit̄ ad poſteriora imꝑfecta. cuiuſmodi ſunt hec inferiora q̄ dicunt̄ extrema ⁊ effeta que ſunt vltima cauſatoꝝ. nō cā alijs inferiorib9.

P. Quo vero inquit habitet. ita ↄſidera. Deum reꝝ oīm principem (bonū eſſe) cōmunis humanoꝝ conceptio probat animorum. Nam cum nihilo deo meli9 excogitari q̄at. id quo melius nihil eſt bonū eſſe q̄s dubitet

¶ Hic phia oñdit in q̄ ꝑfectum bonū ſiue felicitas ſit ſita. ſecūdo ↄcludit quoddā correlariuꝫ tercio mouet dubitationem. ſcđa ibi. Sup hec tercia ibi. Atq̄ hoc quoq̄. Primo dr vel oñdit ꝑfectam felicitateꝫ eē in deo ↄſtitutam. Secundo oſtendit per quem modū ſit in deo: ibi. Sꝫ queſo. Primo ponit vnā ꝓpōnem notam. ſecūdo ex ea probat intentum. ibi. Ita vero. Primo dicit. Iam probatum eſt ꝙ eſt dare perfectum bonum quo vero. id eſt in q̄ habitet illud perfectum bonum. ita conſidera. Et tunc ſubiungit ꝓpōnem. Omnis conceptio humanorum animoꝝ probat id eſt cōcedit deū eſſe bonum. principem omniū rerum. Et ꝙ deus ſit quoddā bonum ꝓbat per hoc. quia deo nihil melius excogitari poteſt. ⁊ quis dubitat illud eſſe bonū quo melius nihil eſt. q. d. nullus. ¶ Notandū deum eſſe principem oīm rerum oēs concedunt. ſed quia piragorici duo poſuerunt eſſe principia rerum. vnum bonū. aliud malum ne ergo aliquis occaſione huius negaret deum eſſe bonum. ideo hoc probat ex eo ꝙ nihil poteſt melius excogitari deo. Unde dicit Auguſtinus in libro de doctrina chriſtiana. Omnes latine lingue ſcientes cum aures eorum ſon9 tetigerit quo profertur deus mouentur ad cogitanduꝫ excellentiſſimā quandam immortalem naturam. ita autem cogitatur deus vt aliquid quo nihil ſit melius.

Ita vero bonū eſſe deū rō demōſtrat vt ꝑfectum quoq̄ in eo bonū eē ↄuin

¶ Hic ꝓbat intentū ꝙ beatitudo ſiue perfectuꝫ bonuꝫ ſit ſitū in deo tali rōne. Perfectū bonū eſt

cat Nam ſi tale ſit rerū oīm princeps
eſſe nō poterit. Erit em̄ eo pſtantius
aliquid pfectū poſſidēs bonū qđ hoc
prius atq3 antiquus eſſe videatur Oia
nāq3 pfecta minus integris priora eē
claruerūt Quare ne in infinitum pce/
dat rō. pfitendū eſt ſummū deū ſum/
mi pfectiq3 boni eſſe pleniſſimū S3 p
fectū bonū. verā eſſe btitudinē pſtitui
mus Verā igit btitudinē in ſummo
deo ſitam eſſe neceſſe eſt. B. Accipio
inq̄3 Nec eſt quod cōtradici vllo mo
do queat.

vera btitudo. ſed in deo
eſt pfectū bonū g in deo
eſt pa btitudo. Vn̄ dr
in lrā Ratio iſta demō/
ſtrat deū eē bonū vt cō
uincat .i. infalibilr con/
cludat in eo eſſe pfectu3
bonū. nā niſi deꝰ ſit tale
ſc3 pfectū bonū. q2 oīa p
fecta claruerūt. i. manife
ſta ſꝫ eē priora minus in
tegris .i. impfectis. qua
re ne rō pcedat in infini/
tū pfitendū eſt ſummu3
bonū eē pleniſſimū ſum
mi z perfecti boni. z ſic
patet minor rōnis. ſc3 q
in deo eſt pfectu3 bonū
Tunc pbat maiorē di/
cens. Sed conceſſimus
.i. pbauimus nona pro/
ſa pfectū bonū eſſe veram beatitudinem. igit reſtat pcludere q necē eſt
verā beatitudinē ſitam eſſe in ſummo deo Cui Boetius conſentiens di
cit Accipio id eſt pcedo inq̄3. nec eſt quod vllo modo queat contradici.
¶ Notandū q ſi deus non eſſet pfectum bonum ſed impfectū pce
deretur in infinitū ſic arguendo Deus vel eſt pfectum bonū vel impfe/
ctū. ſi pfectum habet ppoſitū. ſi impfectū. erit aliqđ prius eo. cū pfectū ſit
prius imperfecto Illud ergo prius vel eſt perfectum bonum vel imperfe
ctum. ſi perfectum illud erit deus. z habetur ppoſitum. ſi imperfectum
erit aliquid prius eo. cum pfectum ſit prius imperfecto. iterum querit
de illo priori. vel eſt perfectū bonū vel impfectum Et ſic pcederet in in
finitum vel dabitur deum eſſe perfectum bonum z hoc innuit in littera
cum dicit. Quare ne in infinitum ratio procedat

P. Sed q̄ſo inquid te. vide q̄3 id ſctē
atq3 inuiolabiliter pbes q boni ſūmi
ſummū deū diximus eſſe pleniſſimū
B. Quonā inq̄3 modo Ne hunc rerū
omniū prēm. illud ſummū bonū quo
plenus eſſe perhibet. vel extrinſecꝰ ac
cepiſſe. vel ita naturaliter habere pſu

¶ Hic phia oñdit per
quem modū vera btitu
do ſit in deo. q2 non eſt
in deo tanq̄3 aliquid di/
ſtinctū ab ipo. ſicut acci
dens a ſubiecto ſ3 ē ide3
cum ipſo. quod probat
quatuor rationibus. ſe/
cūda. ibi. Poſtremo. ter
cia ibi. Omnem. quar/
ta. ibi. Reſpice inquit
Prio premittit intentū

mas quaſi habentis dei habiteqꝫ beatitudinis diuerſam cogites eſſe ſubſtantiam. Nam ſi extrinſecus acceptū putes. preſtantius id quod dederit ab eo quod accepit exiſtimare poſſis Sed hunc eſſe rerum omnium precellentiſſimum digniſſime confitemur. Qꝫ ſi natura quidem ineſt. ſed eſt rōe diuerſum. cum de rerum principe loquamur deo. fingat q̄ poteſt. quis hec diuerſa coniunxerit

ſuū cū quadā diuiſione cuius mēbra improbat dicens O Boeci queſo te vide qꝫ id ſcē. i. firmiter ⁊ inuiolabiliter probes ꝙ diximus ſummū deū eſſe pleniſſimū ſummi boni. ⁊ dt Boetius. Quonā mō ſupple hoc ꝓbat̄ Tunc ponit phia diuiſionē dicens Preſumis. i. putas ne hunc patrē oim̄ reꝝ accepiſſe extrinſecꝰ illud ſummū bonū quo perhibet̄ eſſe plenus. vel preſumis ita naturaliter habere a ſe illud bonum quaſi cogites diuerſā eē ſubſtātiā dei hn̄tis ⁊ btitudinis habite Et tunc improbat mēbra primo ꝙ deus non accepit ſummū bonū ab extrinſeco dicens. Nā ſi putes bonū qđ in deo eſt extrinſecus acceptū tunc tu poſſis. i. potes exiſtimare eſſe preſtantius. i. melius illud bonū quod dederit. eo quod acceperit. ſ. deo quod ē falſum. q2 confitemur hunc precellentiſſimum omnium rerum Tunc ꝓbat ꝙ perfectum bonū in deo non eſt in ipſo naturaliter tanq̄ͣ differens a ſubſtantia ſua dicens. ꝙ ſi natura id eſt per naturam ineſt deo ſummuꝫ bonū ſꝫ ē diuerſum ab ipō rōne q̇ditatiua. fingat q̄ pt̄ q̇s hec diuerſa cōiūxerit. ſ. deū ⁊ ſummū bonū. q. d. nō ē dare aliquē p̄orē iſta diuerſa ꝯiūgentē ¶ Notandū ꝙ rō quā phia p̄tendit eſt iſta Summū bonū qđ eſt in deo vel eſt acceptum ab extrinſeco vel ineſt ſibi naturaliter. ſi ab extrinſeco aliquid erit preſtantius ⁊ nobilius deo. q2 dans ſummū bonum preſtantius eſt recipiente ipſum Si autē ineſt deo naturaliter vel tanq̄ͣ idem ſibi. vel tanq̄ͣ diuerſum ab ipſo Si tanq̄ͣ idem ſibi habetur propoſitum. ſi tanq̄ͣ diuerſum ab ipſo erit aliquid prius quod iſta diuerſa cōiunxerit. talia autem fingere eſt difficile

Poſtremo qđ a qualibet re diuerſum eſt id non eſt illud a quo intelligit̄ eſſe diuerſum. Quare quod a ſummo bono diuerſum eſt: ſui natura id ſummū bonū nō eſt. Quod nefas eſt de eo cogitare. quo nihil ꝯſtat eē p̄ſtantius

¶ Hic phia ponit ſcđaꝫ rōnem ꝙ ſummū bonū in deo non differt ab ipō Et eſt ratio talis. Illud quod eſt diuerſum ab alio non eſt illud a q̄ eſt diuerſum. Si ergo ſummum bonum eſſet diuerſuꝫ a deo deus nō eſſet ſummū bonum qđ nefas ē dicere vā dt ī lrā

Proſa decima

Poſtremo illud qđ eſt diuerſum a qualibet re illud non eſt illud a q̄ vi/
detur eē diuerſum. quare qđ ſui natura diuerſum eſt a ſummo bono. illđ
non eſt ſummū bonū. ſi igiť ſummū bonū ita ſit in deo ꝙ ſꝫm naturam ſit
diuerſum a deo. ſequitur ꝙ deus nō ſit ſummū bonū. qđ nefas eſt cogita
re de deo quo nihil ꝯſtat eſſe preſtantius ¶ Nota ꝙ ſi aliquid eſſet in
deo diuerſum ab ipſo deus eēt ꝯpoſitus ⁊ nō eſſentie ſimplicis qđ ē fal/
ſum. Item qđ ē in deo diuerſum ab ipſo vel eſt accidens vel ꝑs eius. nō
accidens. qꝛ deus non eſt ſubiectum alicuius accidentis. ſi eſt pars eius
cū pars precedat totum aliquid erit prius deo quod falſum eſt.
¶ Hic phia ponit terciā rōem que eſt talis Illud qđ eſt ꝑncipiū oīm
formaliter eſt ſummū bonū. qꝛ ſummū bonum non poteſt eſſe principia/
tum. ſed deus eſt principium oīm. ḡ formaliter eſt ſummū bonum. ſum/
mum aūt eſt beatitudo. ergo deus formaliter eſt ſumma beatitudo Vñ
dicit in littera Omnino id eſt generaliter nullius rei natura poterit eſſe

¶ Omnino enim nullius rei natura
ſuo principio melior poterit exiſtere
Quare qđ oīm ꝑncipiū ſit. id etiā ſui
ſubſtantia ſummū eſſe bonū verißi/
ma ratione ꝯcluſerim. B. Rectiſſime
inq̄. P. Sed ſummū bonū beatitu/
dinem eſſe conceſſum eſt. B. Ita eſt
inq̄. P. Igitur inquit deū eſſe ipam
beatitudinē neceē eſt ꝯfiteri. B. Nec
ꝓpoſitis inq̄ priorib9 refragari queo
et illis hoc illatū ꝯſequens eē ꝓſpicio.

melior ſuo ꝑncipio. qua
reqđ omniū eſt ꝑncipiū
ſicut deus illud etiā cō/
cluſerim veriſſima rōne
ſummū eſſe bonum ſub
ſtantia. i. per ſui ſubſtan
tiam. cui aſſentiens boe
tius dē rectiſſime inq̄
ꝯcluſum eſt. Subiūgit
phia Sed ſummum bo
num eē btitudinē ꝯceſ/
ſum ē Dicit boetius ita
eſt inq̄ Concludit ergo
phia Igiť neceē eſt deū
ꝯfiteri ipam btitudinē
Dicit boeti9 Nec queo
refragari. i. reſiſtere prio
ribus ꝓpoſitꝭ. i. ꝑmiſſis
et ego ꝓſpicio hoc illatū
eſſe ꝯſequens illis. i. ad illa ¶ Nota ꝙ ꝑncipium oīm reꝝ opꝫ eſſe ſum
mum bonū ſubſtātialiter. qꝛ ſi aliquid aliud a ꝑncipio eēt ſummū bonū
ſubſtātialiter ſicut aliquid ꝑncipiatū ſequitur ꝙ ꝑncipiatum ſit nobili9
ſuo principio. nam bonum ſubſtantialiter nobilius eſt bono accidenta/
liter. Item ſi principium non eſt bonum ſubſtantialiter ſed accidentali/
ter. cū om̄e qđ eſt tale ꝑ accidens reducatur ad aliquod tale ꝑ ſe tūc ꝑnci
pium reduceretur ad aliquid ⁊ ꝑ ꝯñs non eſſet principium.

P. Reſpice inquit an hinc q̄ꝫ idē fir
mius approbeť ꝙ duo ſumma bona
q̄ a ſe diuerſa ſint eſſe non pñt. Etem̄

Hic ponit quartā rōēꝫ
ꝙ beatitudo in deo non
differt ab ipſo Si beati
tudo differret a deo cūꝫ
vtrūq̄ tam deus q̄
beatitudo ſit ſummum

que diſcrepant bona. nō eſſe alterum quod ſit alterum liquet Quare neutrū poterit eſſe ꝑfectum cum alterutri alterutrum deeſt Sed quod perfectum non ſit. id ſummum non eſſe manifeſtum eſt Nullo modo igitur que ſumma ſunt bona. ea pñt eſſe diuerſa. At qui ⁊ beatitudinem ⁊ deū. ſummū bonū eſſe collegimus Quare ipſam neccē eſt ſummā eē beatitudinē. que ſit ſumma diuinitas. B. Nihil inqȝ nec re/ ipſa verius. nec rōcinatione firmius. nec deo dignius concludi poteſt

bonū. eēnt duo ſumma bona quorū vnū nō eēt alterū. ⁊ cū vnum deſit alteri neutrū erit ꝑfectū et ſummū bonū. qꝛ ꝑfectū eſt cui nihil deeſt. ğ neccē eſt btitudinem eſſe idem cū deo. Unde dt in lrā. O boeti reſpice an huic qđ mō dicam illud qđ ꝓbatū eſt firmiꝰ approbeť. duo ſumma bona eē nō poſſunt que ſint a ſe diuerſa. etenim liquet. i. manifeſtū eſt. ꝙ bona que diſcrepant alterū non eſſe qđ alteruȝ ſit. quare cū alterū deſit alteri neutrū poterit eſſe ꝑfectum cū ꝑfectum ſit cui nihil deeſt. ſed manifeſtū e illud non eſſe ſummum bonū quod nō eſt ꝑfectū. igiť nullo mō pñt eſſe diuerſa ea que ſūt
ſumma bona. ſed deum ⁊ beatitudinē collegimus eſſe ſummū bonū qre
neccē eſt ipſam naturā que eſt diuinitas. i. naturā dei eſſe ſummā btitudi
nem qđ Boetius approbans dt. nihil verius eſt ipſa re nec rōcinatione
firmius. nec deo dignius ꝯcludi pt ¶ Notandū ex. iiij. thopicoꝝ qđ
ꝑ ſupabūdantiam dt ⁊ vni ſoli ꝯuenit. cū igiť ſummū bonū dicať ꝑ ſupera
bundantiā non erūt duo ſumma bona. Item ſi eſſent duo ſumma bona
vel eſſent eiuſdeȝ ſpeciei vel differrent ſpē. ſi eiuſdē ſpeciei erūt equaliter
ꝑfecta ⁊ vnū erit ſupfluū. ſi differūt ſpē vnum erit ꝑfectius altero. qꝛ im/
poſſibile eſt duas ſpēs eſſe equaliter ꝑfectas. ſed qđ eſt imꝑfectius non
eſt ſummum bonum. ğ non ſunt plura ſumma bona.

P. Sup hec inquit igitur veluti geometre ſolent. demrātis ꝓpoſitis aliqd inferre que poriſmata ipſi vocant. ita ego qȝ tibi veluti correllarium dabo: Nam qm̄ beatitudinis adeptione fiunt hoīes beati: beatitudo vero ē ipſa diuinitas. diuinitatis adeptione bea

¶ Hic pħia ꝯcludit ex dictis qndā ꝯcluſioneȝ correllariā dicēs. Sup hec ꝑdicta ego tibi dabo corrollariū. i. ꝯcluſionem correllariā ita ſcȝ. Sicut geometre aliqd ſolent demonſtratis ſuis ꝓpoſitis inferre. que illata ipſi vocant poriſmata id eſt apertiones Et tunc ponit correllarium

atos fieri manifeſtum eſt. Sed vti iu
ſticie adeptione iuſti. ſapientie ſapien
tes fiunt. ita diuinitatem adeptos. de
os fieri ſimili rōne neceſſe eſt Omnis
igitur beatus deus ſed natura quidē
vnus. participatione vero nihil pro/
hibet eē q̄ꝫ plurimos. B. Et pulchrū
inq̄ꝫ hoc atq̄ꝫ precioſum ſiue poriſma
ſiue correlarium vocari mauis

ꝙ oīs beatus eſt deus
qḋ ſic infert. q2 adeptio
ne beatitudinis fiūt ho/
mines beati. beatitudo
ꝓo ē ipa diuinitas vt ꝓ
batū eſt Manifeſtū eſt
hoīes beatos fieri adep
tione diuinitatis ſed ſi
cut adeptione iuſticie fi
unt hoīes iuſti ⁊ adepti
one ſapientie ſapientes.
ita neceſſe eſt adeptione
diuinitatis eſſe beatos
ſiue deos. Igitur oīs be
atus eſt deus. ſꝫ natura
quidē vnus deus eſt ⁊
non plures. participatione aūt nihil ꝓhibet plures deos eſſe. Hanc ꝯclu
ſionē ꝯmēdans Boetius dt Et pulchrū inq̄ꝫ hoc. ſ. qḋ mō ꝯcluſiſti at/
q̄ꝫ precioſum ſiue poriſma ſiue correlarium mauis. i. magis velis ipſum
vocari ¶ Notandū ꝙ oīs beatus eſt deus. hoc ꝓbatur ex littera ſic
Hoīes fiunt beati adeptione beatitudinis ſed beatitudo eſt diuinitas
ġ hoīes fiūt beati adeptōe diuinitatꝫ ſꝫ adeptōe diuinitatꝫ aliq̄s efficit̄
deꝰ. ġ oīs beatus eſt deꝰ Vel poteſt ſic argui Adeptione diuinitatis a
liquis efficitur deus. Adeptione diuinitatis aliquis efficitur beatus.
cū diuinitas ſit idem cum beatitudine. ergo omnis beatus eſt deus

¶ Nota ſm Huguitionē porus pori eſt ſubtile foramen in corꝑe
per quod ſudor emanat Inde poriſma poriſmatis. i. oꝑatio vel illumina
tio ſenſus Dicuntur etiā poriſmata regule quas geometre ꝓponunt ad
aliquid oſtendendum eo ꝙ aperiant ⁊ illuminent mentem lectoris. ⁊ ip
ſe ſic allegat Boetium in hoc libro de hoc noīe poriſma ¶ Notan/
dum ſm eundem Huguitionem a corona venit coronarium quod ē pre
mium victorie vel premiū belli vel certaminis. ſ. corona vel aliquid aliud
vel coronarium eſt vnde aliquis meretur honorem vel adipiſcitur coro
nam Et etiaꝫ allegat Boetium in hoc loco de hoc nomine coronarium
ſed cōiter ipm noīamus correlarium. ⁊ eſt correlarium concluſio ſequēs
ex premiſſis ¶ Nota aliquis diceret Si oīs beatus eſt deus. cum
plures ſint beati. plures erunt dij. Respondet Boetius ꝙ vnus eſt deꝰ
naturaliter ⁊ eſſentialiter. ſed participatiue. ſcꝫ participatione virtutis ⁊
immortalitatis poſſunt eſſe plures dij. Unde pſalmiſta. Ego dixi dij
eſtis ⁊ filij excelſi omnes Idem innuit philoſophus. xij. methaphiſice
vbi ſic concludit. Non valet pluralitas principum. ſit ergo vnus prin/
ceps ſcꝫ ſm naturam ⁊ eſſentiaꝫ Ergo dicit Seneca Uir ſpeculatiuus
eſt quaſi deus in humano corpore hoſpitatus.

¶ Pro quo vlterius notandum ꝙ deus eſt quadruplex Aliquis
eſt deus nuncupatiue vt ydolum. Alius vſurpatiue vt demones. cultū

dei ſibi vſurpantes (vt dicit ſcriptura) Oēs dij gentiū demonia Tercius ꝑticipatiue vt hoīes beatitudinem participantes Quartus eſt deus natura habens eſſentie eternitatem immutabilitatem ⁊ communicabilitatem Primis tribus modis poſſunt bene plures eſſe dij. ſed nō quarto modo ¶ Ultimo nota deitatem ſiue diuinitatem participare non eſt niſi immortalitatem. impaſſibilitatem. ſubtilitatem. ⁊ agilitatem adipiſci. Nam mortale additum nobis ſeparat nos a dijs (vt dt Porphirius) ergo adeptione immortalitatis erimus dij.

¶ P. Atqui hoc quoq; pulchrius nihil eſt qđ his annectendū eſſe rō perſuadet. B. Quid inq̄: P. Cū multa inquit beatitudo ↄtinere videatur vtrum ne hec omnia vnū veluti corpus beatitudinis quadā ꝑtiū varietate ↄiungant. an ſit corꝫ aliquid quod beatitudinis ſubſtātiā ↄpleat. ad hoc vero cetera referantur. B. Vellem inq̄ id ipſaꝝ reꝝ ↄmemoratione patefaceres. P. Nonne inquit beatitudinē bonū eſſe cenſuimus. B: Ac ſummū quidem inq̄. P. Addas inquit hoc omnibꝫ licet. Nā eadē ſufficiētia ſumma eſt: eadem ſumma potentia reuerētia quoq; claritas ⁊ voluptas btitudo eſſe iudicatꝛ. B. Quid igitur. P. Heccine oīa bona. ſufficientia. potentia. ceteraq; veluti quedā btitudinis membra ſunt. an ad bonū veluti ad verticem cūcta referuntꝛ. B. Intelligo inq̄ quid inueſtigandum ꝓponas. ſꝫ quid ↄſtituas audire deſidero.

¶ Hic phia mouet circa ꝑdicta quandā dubitatōez. ſecđo ſoluit eā ibi Cuius diſcretionē Primo dt. Et q̄ dicis hoc correlarium eſſe pulchꝛ Atqui procerte hoc qđ iam dicam nihil eſt pulchrius qđ rō perſuadet eſſe annectendū. his ſcꝫ ſupradictis. ⁊ dt Boetius. quid eſt pulchrū illud. Dicit phia cū beatitudo videatꝛ multa cōtinere dubitatur vtruꝫ hec oīa ↄiungant. i. ↄſtituant veluti vnū corpꝰ beatitudinis quadā varietate partiuꝫ. an ſit aliquid corꝫ quod compleat ſubſtantiam beatitudinis ad quod cetera referantꝛ Tunc Boetius petit hāc queſtionē magis elucidari dicens. Vellem inquit vt patefaceres illud quod queris commemoratione ipſarum rerū ſupple exemplificando Et philoſophia condeſcendens boetio querit. nōne cenſuimus btitudinem eē bonum Dicit Boetiꝰ. certe ſummum bonū Cui phia Licet. i. licitum eſt addas hoc. ſ. ſummum omnibus his. nam bea

Proſa decima

titudo eſt ſumma ſufficientia. eadē eſt ſumma potentia. ⁊ iudicaꝛ eē ſumma reuerentia. claritas ⁊ volupras Quid igiꝛ eſtimas dicendum. heccine id eſt nūquid hec oīa ſcȝ ſufficientia. potentia ⁊c. ſunt veluti quedam membra beatitudinis an cuncta referunꝛ ad bonū veluti ad verticē id ē tanq̄ ad ſummam rōem appetendi omnia alia Tunc Boetius fateꝛ ſe intelligere queſtionem ⁊ preſtolari eius ſolutionē dicens Intelligo quid proponas inueſtigandum ſed deſidero audire quid conſtituas .i. diffinias queſtionem diſſoluendo ¶ Notandum ꝙ queſtio quam philoſophia mouet eſt iſta Utrum predicta quinq̄ .ſ. ſufficientia. reuerentia ⁊c. ꝯſtituant beatitudinem ſicut diuerſa membra vnū corpus vel vtrū omnia ſunt eadem ⁊ referantur ad aliquod vnū ſcȝ ad bonum quod ſit ratio appetendi omnia iſta ¶ Notandum q2 in beatitudine eſt ſummum bonum. ⁊ in beatitudine eſt ſufficientia. reuerentia potētia. gloria ⁊ iocunditas. ideo queritur an iſta ſint in beatitudine tanq̄ diuerſa. aut ad vnum relata ſcȝ ad bonum ratione cuius appetunꝛ ¶ Nota ad primam ꝑtem queſtionis debet reſponderi ꝙ non. q2 membra vnū corpus conſtituentia debent eſſe inter ſe diuerſa vt ſtatim ꝓbabitur in littera ſequenti. ſed illa quinq̄ ſunt vnum vt probatum eſt ergo non poſſunt eſſe partes beatitudinis ꝯſtituentes ipſam ſicut membra vnum corpus Etiam ſi ſic ſequeretur ꝙ beatitudo ſeu deus non eſſet omnino ſimplex quod eſt impoſſibile

¶ Hic philoſophia ſoluit queſtionem Et ꝑmo oſ̄dit ꝙ iſta quinq̄ non ſunt ꝑtes ⁊ mēbra beatitudinis. ſcd̄o oſ̄dit ꝙ oīa referantur ad bonū ibi. Ad bonum vero. Primo intendit talē rōem Mēbra ꝯſtituētia aliquid vnū ad inuicē debent eē diuerſa. ſed iſta oīa quinq̄ ſunt idē ergo non ſunt membra ⁊ ꝑtes beatitudinis. vn̄ dr̄ in littera. Cuius rei

¶ P. Cuius diſcretionē rei ſic accipe Si hec oīa beatitudinis mēbra forēt a ſe quoq̄ inuicē diſcreparent. Hec ē eī̄ partiū natura. vt vnū corpus diuerſa ꝯponāt. B. Atqui hec oīa idē eſſe monſtrata ſunt. P. Minime igiꝛ membra ſunt Alioquin ex vno membro beatitudo videbitur eſſe ꝯiuncta quod fieri nequit. B. Id quidem inquam dubium non eſt. ſed id quod reſtat expecto

ſupple poſite in queſtione ſic accipe diſcretiōem .i. diſcretā ſolutionē Si hec oīa forent membra beatitudinis tūc diſcreparēt a ſe inuicem Hec eī̄ eſt natura partium vt diuerſa componant vnum. Atqui pro certo hec omnia quinq̄ mōſtrata ſunt idē eſſe ſupple in nona proſa igitur minime ſtꝫ mēbra btitudinis. Nā ſi in eis ſaluetꝛ ratio membri omnia erunt vnū membrū. ⁊ tunc ſequiꝛ btitudinē ꝯponi

ex vno mēbro qđ ē impoſſibile. ⁊ hoc eſt qđ dicit. alioquin. i. ſi aliter dica
tur ꝙ nō ſunt mēbra ſed vnū membrum. videt̃ beatitudo eſſe ꝯiūcta ex
vno mēbro quod fieri nequit. At dicit Boetius. id quidē qđ mō ꝯclu
ſum eſt non eſt dubium. ſed iſtud quod reſtat de veritate alteriꝰ partis
queſtionis expecto ¶ Notandum ꝙ beatitudo eſt diuinitas vt pri
us viſum eſt. ⁊ qꝛ diuinitas eſt omnino ſimplex ⁊ idiuiſibilis ex nullo pt
eſſe ꝯſtituta. cū em̄ ꝯſt ituens prius ſit conſtituto eſſet aliquid prius dei
tate quod abſurdum eſt. ergo beatitudo non poteſt eſſe cōſtituta ex plu
ribus membris vel ex vno membro

P. Ad bonū vero cetera referri palā eſt. Idcirco em̄ ſufficentia petit̃. qm̄ bonū eſſe iudicat̃. Idcirco potentia qm̄ id quoqꝫ eſſe creditur bonū Idē de reuerentia. claritudine. iocundita te coniectare licet Om̄ium igit̃ expeten dorum ſumma atqꝫ cauſa. bonum ē. Quod eī neqꝫ re neqꝫ ſimilitudine vl lum in ſe retinet bonū id expeti nullo modo poteſt Contraqꝫ etiam que na tura bona non ſunt tm̄ ſi eſſe videātur quaſi vera bona ſint appetūtur. Quo fit vti ſumma cardo atqꝫ cauſa expe tendorum omnium bonitas eſſe iure credatur.

¶ Hic phīa oſtendit ꝙ
oīa referant̃ ad bonum
tāqꝫ ad cām ꝓpter quā
appetunt̃. ſcđo ex dictis
deducit quaſdā ꝯcluſio
nes ſupius ꝓbatas. vt
melius intelligant̃. ſcđa
ibi. Cuius vero cā Pri
mo dicit Palā eſt cete
ra. ſ. quinqꝫ ſupradicta
ad q̄ oīa apperēda redu
cuntur. ipſa referri ad
bonū. Idcirco em̄ petit̃
id eſt appetit̃ ſufficientia
qꝛ bonū eſſe iudicat̃ id
circo potentia deſiderat̃
qꝛ id etiā credit̃ eſſe bo
num. idem licet ꝯiecta
re id eſt iudicare de reue
rentia. claritate. ⁊ iocun
ditate. ⁊ ſic vniuerſali
ter ꝯcludere ꝙ bonū eſt
ſumma. i. ꝑfectio ⁊ cau
ſa omniū expetendoꝝ. i.
deſiderandorum quod
declarat per ſignum di
cens Illud em̄ qđ neqꝫ in re neqꝫ in ſimilitudine. i. apparentia nullum bo
num retinet in ſe. illud nullo mō pt expeti. i. deſiderari. ⁊ ecōtra. i. ꝑ ꝯtra
rium illa que nō ſunt bona natura. i. ex natura. tm̄ ſi videantur. i. appare
ant eſſe, quaſi vera bona ſint appetuntur. quo fit vti bonitas iure credat̃
eſſe ſumma atqꝫ cauſa oīm expetendorum ¶ Nota ꝙ bonum eſt
cauſa oīm deſiderandorum. qꝛ deficiente rōne boni in aliquo ſiue ſit bo
nū ſm apparentiā ſiue exiſtētiam tollitur rō appetibilis. poſita vero rōe
boni in aliquo ſiue ſm rem ſiue ſm apparentiā ipſum eſt appetibile. ꝓpter
quod dicit Areſtoteles. iij. de anima Mouet em̄ appetibile hoc quidē
bonum. hoc autem apparens bonum

Proſa decima

¶ Hic ex dictis philoſophia deducit quaſdam concluſiones prius probatas vt melius intelligantur ⁊ ſunt due. Prima eſt ꝙ bonum et beatitudo ſunt idem. Secunda ꝙ deus ⁊ bonum idem ſunt. Deducens ergo primam concluſionez dicit. Illud maxime videtur optari cuius cauſa quid id eſt aliquid expetitur id eſt deſideratur vt ſi cauſa ſalutis id eſt ſanitatis quiſpiam id eſt aliquis velit equitare. non tam id eſt non tm̄ deſiderat actuz equitandi ꝙ̄ id eſt ꝙ̄tuz deſiderat effectum ſalutis id eſt ſanitatis Cuz igitur omnia petantur gratia boni illa non potius deſiderātur ab omnibus ꝙ̄ ipm bonũ. ſed nos conceſſimus beatitudinem eſſe ꝓpter quā cetera optanť quare ſola beatitudo tanꝗ̄ finis omnium alioꝝ deſideratur. ex quo liquido id eſt manifeſte apparet eē eādem ſubſtantiam ipius boni ⁊ beatitudis Boetius aſſentiēs iſti deductioni dr̄. nil video cur qſpiaz poſſit diſſentire.

¶ Notandũ quorũcunꝗ ꝓprietas ꝑ ſe ē eadem. neceſſe eſt illa eē eadem. cum igiť bonuz et beatitudo habeant vnā et eandē ꝑ ſe ꝓprietatē erunt eadē. Nam per ſe ꝓprium eſt beatitudini ꝙ oīa ꝓpter eam deſideranť. Silr illa ꝓprietas eſt boni ꝙ oīa appetũtur quia bona. ergo bonum ⁊ beatitudo ſunt idem

¶ Notandũ ꝙ illud magis appetitur cuius cauſa aliquid appetitur. quia illud ꝓpter quod aliquid appetitur. prius eſt in cauſando motuz deſiderij ꝙ̄ illud qđ appetitur ꝓpter aliud. qꝛ cā ꝑmaria ꝑus influit ꝙ̄ ſecũdaria. ⁊ iō illud ꝓpter qđ aliqd appetiť plus influit deſiderio ꝙ̄ illud qđ appetiť ꝓpter aliud ſicut finis plus influit ꝙ̄ ordinata in finē. et hoc declarat ꝑ exemplũ in littera de ſanitate que plus appetitur ꝙ̄ actus equitandi factus propter ſanitatem

¶ Cuius vero cauſa quid appetitur. id maxime videtur optari. Veluti ſi ſalutis cauſa quiſpiam velit equitare. non tam equitandi motũ deſiderat qꝫ ſalutis effectum. Cuz igitur omnia boni gratia petantur. non illa potius qꝫ bonum ipſum deſideratur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur. beatitudinem eē cōceſſimus. Quare ſic quoqꝫ ſola queritur beatitudo. Ex quo liquido apparet ipius boni et beatitudis vnā atqꝫ eandē eſſe ſubſtantiā. B. Nihil video cur diſſentire quiſpiam poſſit

P. Sed deũ veram beatitudinem atqꝫ idē eſſe mōſtrauimus. B. Ita inꝗ̄

¶ Hic phia ex concluſione prius probata deducit ſecũdũ. ſ. deum et bonũ eſſe idē ſm ſub

ex vno mēbro qđ ē impoſſibile. ⁊ hoc eſt qđ dicit. alioquin .i. ſi aliter dica tur ꝙ nō ſunt mēbra ſed vnū membrum. videt᷑ beatitudo eſſe ꝯiūcta ex vno mēbro quod fieri nequit Et dicit Boetius. id quidē qđ mō ꝯclu ſum eſt non eſt dubium. ſed iſtud quod reſtat de veritate alteri⁹ partis queſtionis expecto ¶ Notandum ꝙ beatitudo eſt diuinitas vt pri us viſum eſt. ⁊ qꝛ diuinitas eſt omnino ſimplex ⁊ indiuiſibilis ex nullo pt̄ eſſe ꝯſtituta. cū em̄ ꝯſtituens prius ſit conſtituto eſſet aliquid prius dei tate quod abſurdum eſt. ergo beatitudo non poteſt eſſe cōſtituta ex plu ribus membris vel ex vno membro

P. Ad bonū vero cetera referri palā eſt. Idcirco em̄ ſufficentia petit᷑. qm̄ bonū eſſe iudicat᷑. Idcirco potentia qm̄ id quoqꝫ eſſe creditur bonū Idem de reuerentia. claritudine. iocundita te coniectare licet Om̄ium igit᷑ expeten dorum ſumma atqꝫ cauſa. bonum ē. Quod eī neqꝫ re neqꝫ ſimilitudine vl lum in ſe retinet bonū id experi nullo modo poteſt Contraqꝫ etiam que na tura bona non ſunt tm̄ ſi eſſe videātur quaſi vera bona ſint appetūtur. Quo fit vti ſumma cardo atqꝫ cauſa expe tendorum omnium bonitas eſſe iure credatur.

¶ Hic phia oſtendit ꝙ oia referant᷑ ad bonum tāqꝫ ad cām ꝓpter quā appetunt᷑. ſcđo ex dictis deducit quaſdā ꝯcluſio nes ſupius ꝓbatas. vt melius intelligant᷑. ſcđa ibi. Cuius vero cā Primo dicit Palā eſt cete ra .ſ. quinqꝫ ſupradicta ad q̄ oia appetēda redu cuntur. ipſa referri ad bonū. Idcirco em̄ petit᷑ id eſt appetit᷑ ſufficientia qꝛ bonū eſſe iudicat᷑ id circo potentia deſiderat᷑ qꝛ id etiā credit᷑ eſſe bo num. idem licet ꝯiecta re id eſt iudicare de reue rencia. claritate. ⁊ iocun ditate. ⁊ ſic vniuerſali ter ꝯcludere ꝙ bonū eſt ſumma .i. ꝑfectio ⁊ cau ſa omniū expetendoꝝ .i. deſiderandorum quod declarat per ſignum di cens Illud em̄ qđ neqꝫ in re neqꝫ in ſimilitudine .i. apparentia nullum bo num retinet in ſe. illud nullo mō pt̄ experi .i. deſiderari. ⁊ ecōtra .i. ꝑ ꝯtra rium illa que nō ſunt bona natura .i. ex natura. tm̄ ſi videantur .i. appare ant eſſe. quaſi vera bona ſint appetuntur. quo fit vti bonitas iure credat᷑ eſſe ſumma atqꝫ cauſa oīm expetendorum ¶ Nota ꝙ bonum eſt cauſa oīm deſiderandorum. qꝛ deficiente rōne boni in aliquo ſiue ſit bo nū ſm̄ apparentiā ſiue exiſtētiam tollitur rō appetibilis. poſita vero rōe boni in aliquo ſiue ſm̄ rem ſiue ſm̄ apparentiā ipſum eſt appetibile. ꝓpter quod dicit Areſtoteles .iij. de anima Mouet em̄ appetibile hoc quidē bonum. hoc autem apparens bonum

Proſa decima

¶ Hic ex dictis philoſophia deducit quaſdam concluſiones prius probatas vt melius intelligantur ⁊ ſunt due. Prima eſt ꝙ bonum et beatitudo ſunt idem. Secunda ꝙ deus ⁊ bonum idem ſunt. Deducens ergo primam concluſionez dicit. Illud maxime videtur optari cuius cauſa quid id eſt aliquid expetitur id eſt deſideratur vt ſi cauſa ſalutis id eſt ſanitatis quiſpiam id eſt aliquis velit equitare. non tam id eſt

¶ Cuius vero cauſa quid appetitur. id maxime videtur optari. Veluti ſi ſalutis cauſa quiſpiam velit equitare. non tam equitandi motū deſiderat ꝙ̄ʒ ſalutis effectum. Cuʒ igitur omnia boni gratia petantur. non illa potius ꝙ̄ʒ bonum ipſum deſideratur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur. beatitudinem eē cōceſſimus. Quare ſic quoqʒ ſola queritur beatitudo. Ex quo liquido apparet ipſius boni et beatitudīs vnā atqʒ eandē eſſe ſubſtantiā. B. Nihil video cur diſſentire quiſpiam poſſit

non tm̄ deſiderat actuʒ equitandi ꝙ̄ id eſt ꝙ̄ tuʒ deſiderat effectum ſalutis id eſt ſanitatis Cuʒ igitur omnia petantur gratia boni illa non potius deſiderātur ab omnibus ꝙ̄ ip̄m bonū. ſed nos conceſſimus beatitudinem eſſe ꝑter quā cetera optanᷣ quare ſola beatitudo tanꝙ̄ finis omnium alioꝝ deſideratur. ex quo liquido id eſt manifeſte apparet eē eādem ſubſtantiam ip̄ius boni ⁊ beatitudīs Boetius aſſentiēs iſti deductioni dī. nil video cur quiſpiaʒ poſſit diſſentire.

¶ Notandū quorūcunqʒ ꝓprietas ꝑ ſe ē eadem. neceſſe eſt illa eē eadem. cum igiᷣ bonuʒ et beatitudo habeant vnā et eandē ꝑ ſe ꝓprietatē erunt eadē. Nam per ſe ꝓprium eſt beatitudini ꝙ oīa ꝓpter eam deſideranᷣ. Siſr illa ꝓprietas eſt boni ꝙ oīa appetūtur quia bona. ergo bonum ⁊ beatitudo ſunt idem

¶ Notandū ꝙ illud magis appetitur cuius cauſa aliquid appetitur. quia illud ꝓpter quod aliquid appetitur. prius eſt in cauſando motuʒ deſiderij ꝙ̄ illud qđ appetitur ꝓpter aliud. qꝛ cā ꝑmaria ꝑus influit ꝙ̄ ſecūdaria. ⁊ iō illud ꝓpter qđ aliqd appetiᷣ plus influit deſiderio ꝙ̄ illud qđ appetiᷣ ꝓpter aliud ſicut finis plus influit ꝙ̄ ordinata in finē. et h̄ declarat ꝑ exemplū in littera de ſanitate que plus appetitur ꝙ̄ actus equitandi factus propter ſanitatem

P. Sed deū veram beatitudinem atqʒ idē eſſe mōſtrauimus. B. Ita inꝙ̄

¶ Hic phīa ex concluſione prius probata deducit ſecūdū. ſ. deum et bonū eſſe idē ſm ſub

P. Secure igit̄ cōcludere licet. dei ſ q̄z in ipſo bono nec vſq̄z alio ſitam eē ſubſtantiam.

ſtantiā ⁊ dr. Sz demō ſtrauimus deū ⁊ veraz beatitudinē eſſe idem et vnū. ⁊ dr Boetius Ita eſt inq̄z Ex quo concluſdit phia dicēs. Igitur ſecure licet concludere ſubſtantiā dei ſitaz eſſe in ipſo bono nec vſq̄z alio id eſt alibi ¶ Notandū q̄ ex prima concluſione infertur ſecūda accipiendo primam concluſionem pro maiore. arguendo ſic. Bonum ⁊ beatitudo ſunt idem ſm ſubſtantiaz. ſed deus eſt vera beatitudo. ergo deus et bonum ſunt idem ſm ſubſtantiam

¶ Metrū decimū libri tercij

Huc oēs pariter venite capti
Quos fallax ligat iprob catēis
Terrenas habitans libido mentes
Hec erit vobis requies laboꝝ
Hic portus placida manēs quiete
Hic patens vnū miſeris aſilum
Non quicq̄d tagus aureis arenis
Donat. aut hermus rutilāte ripa
Aut indus calido ꝓpinquus orbi
Candidis miſcēs virides lapillos
Illuſtrāt aciem magiſq̄z cecos
In ſuas condunt aīos tenebras
Hoc quicq̄d placet excitatq̄z mētes
Infimis tellus aluit cauernis
Splendor quo regit̄ vigetq̄z celuz
Vitat obſcuris aīe ruinas
Hanc quiſquis poterit notare lucem
Candidos phebi radios negabit

¶ Iſtud eſt metrum decimū huius tercij qd̄ dr fallentiū ad inuentore. ⁊ eſt vndecaſyllabū ꝯſtans ex ſpōdeo ⁊ dactilo. ex duob₉ vel tribus trocheis. q2 vltimo loco p̄t poni ſpōdeus vl̄ trocheus In q̄ metro phia poſtq̄ȝ oñdit in q̄ ſit ſumma beatitudo hortatur ad iſtā beatitudinē puenire dicens. Oēs capti quos fallax libido. i. fallax delectatio habitans id poſſidēs. terenas mētes ligat improbis catenis. i. viciof cupiditatibus. venite pariter huc id eſt ad ſummū bonuz qd̄ eſt ſituz in deo. Tūc oñdit vtilitatē veniēdi ad illud bonum dicens Hec ſcz beatitudo q̄ eſt de⁹ erit vobis reqes laboꝝ. cum ipſe ſit p̄miuz in hac vita laborantiuz hic eſt port⁹. i. ſecuritas manens placida quiete hic eſt aſilum id eſt domus refugij vnuz id eſt forum q2 tm ad deuz eſt
turū refugiū. patens. i. aptum miſeris. Tunc ꝯparat iſtud bonū ad bona tp̄alia oñdens bona tp̄alia eſſe dānoſa. q2 ſui cupiditate obtenebrāt aīas dicens Quicq̄d donat tagus fluuius iſte aureis ſuis arenis. quic

quid donat hermus fluuius rutilāte.i.ſplendēte ſua ripa. aut Ind⁹ flu
uius a quo dr̄ India ꝓpinquus calido orbi.q2 vicinus torride zone In
dus inc̄ꝫ ꝯmiſcēs lapillos virides id eſt ſmaragdos candidis.i.marga
ritis. totū illud nō illuſtrat aciem ſupple mētis ſed magis condunt.i.in
uoluunt cecos aīos in ſuas tenebras.i.ignorātias veri boni.hoc ſcʒ bo
num tpale q̄cquid.i.qd̄cunq̄ꝫ placet ⁊ excitat mētes ad cupiditatē. illō
tellus aluit infimis cauernis.i.pfundis.q2 in ꝓfundo terre gignūt me
talla ⁊ gemme. Tūc oñ dit vtilitatē boni qd̄ eſt deus.in q̄ eſt vera beati
tudo dicēs. Splendor.i.beatitudo ſplendēs q̄ ſplendore regitur celum
ille vitat obſcuras ruinas anime.q2 ſplendor ⁊ obſcuritas ſe nō cōpati
unt in eodem.q̄ſquis g̃ poterit notare.i.notam habere hāc lucem ipſe ne
gabit.i.nō curabit candidos radios phebi.i. ſolis ¶ Notandum
ꝓpter lr̄am q̄ aſilum ſm̄ Huguitionē dr̄ domus refugij quā Rhomul⁹
fecit.ab a qd̄ eſt ſine. ⁊ ſilon qd̄ eſt tactus quaſi ſine tactu. q2 nō erat fas
aliquē ibi tangere vel offendere ¶ Notandū ſm̄ Iſid.li.ethymol.
Tagus eſt fluuius quē cartago hiſpanie ſic nūcupauit.ex q̄ ꝓcedit flu
uius arenis ⁊ auriferis copioſus. ⁊ ob hoc ceteris fluuijs hiſpanie eſt p̄
latus ¶ Notandū ſm̄ Huguitionē q̄ hermus eſt fluuius aſie q̄ cā
pos ſmirneos ſecat fluctibus. ⁊ eſt plen⁹ aureis arenis Indus aūt ſm̄
Iſid. eſt fluuius orienta
lis qui rubro mari exci
pitur a quo india nūcu
paē abundans margari
tis ⁊ ſmaragdis

¶ Proſa vndecima tercij libri

¶ Hic vult demōſtrare quid ſit bonum. q̄ vnū atq3 idem eſt bonuʒ. ⁊ q̄ vnū ſemꝑ deſiderat ſubſiſtere

Aſſentior inq̄ʒ. Cuncta eñ̄ fir/
miſſimis nexa rōnibus cōſtant.
P. Tuʒ illa quanti inquit eſtimabis
ſi bonum ip̄m quid ſit agnoueris. B.
Infiniti inquā.ſiquideʒ mihi pariter
deū quoq3 q̄ bonū eſt ꝯtinget agnoſ/
cere. P. Atq̄ hoc veriſſima inquit rō
ne patefaciā. Maneāt mō q̄ paulo ā/
te concluſa ſunt. B. Manebunt

¶ Iſta eſt vndeci
ma proſa hui⁹ tercij. in
qua phīa inducit Boe
tium in cognitione quo
rundā que prius faſſus
fuit ſe ignorare ſcʒ quis
ſit finis omniū rerum.et
q̄bus gubernacul' mun
dus regaē. Primo du
cit ipſum in cognitioneʒ
primi.ſecūdo ſecundi in
ſequenti proſa. Primo
phīa inueſtigat diffini
tionē boni. ſcd̄o ex h̄ oñ
dit q̄s ſit finis oīm rerū
ibi. Et illa nimiuʒ. Pri
mo premittit quedam.
Secūdo phīa aggredi
tur ꝓpoſitum. ibi. nōne
inq̄t. Prio Boe. aſſen
tiens p̄dictis dr̄. Aſſentior in.q̄ꝫ.ſ.iā dictis.cūcta eñ̄ ꝯſtant nexa firmiſ

P. Secure igit̃ cõcludere licet. dei q̃
q̃ʒ in ipſo bono nec vſq̃ʒ alio ſitam eẽ
ſubſtantiam.

ſtantiã ⁊ dr̃. Sʒ demõ
ſtrauimus deũ ⁊ veraʒ
beatitudinẽ eſſe idem et
vnũ. ⁊ dr̃ Boetius Ita
eſt inq̃ʒ Ex quo conclu-
dit phia dicẽs. Igitur
ſecure licet concludere ſubſtanciã dei ſitaʒ eſſe in ipſo bono nec vſq̃ʒ alio
id eſt alibi ¶ Notandũ q̃ ex prima concluſione infertur ſecũda ac
cipiendo primam concluſionem pro maiore. arguendo ſic. Bonum ⁊ be
atitudo ſunt idem ſm ſubſtantiaʒ. ſed deus eſt vera beatitudo. g̃ deus
et bonum ſunt idem ſm ſubſtantiam

¶ Metrũ decimũ libri tercij

Huc oẽs pariter venite capti
Quos fallax ligat ĩprob cateis
Terrenas habitans libido mentes
Hec erit vobis requies laboꝝ
Hic portus placida manẽs quiete
Hic patens vnũ miſeris aſilum
Non quicq̃d tagus aureis arenis
Donat. aut hermus rutilãte ripa
Aut indus calido ꝓpinquus orbi
Candidis miſcẽs virides lapillos
Illuſtrãt aciem magiſq̃ʒ cecos
In ſuas condunt aĩos tenebras
Hoc quicq̃d placet excitatq̃ʒ mẽtes
Infimis tellus aluit cauernis
Splendor quo regit̃ vigetq̃ʒ celuʒ
Vitat obſcuris aĩe ruinas
Hanc quiſquis poterit notare lucem
Candidos phebi radios negabit

¶ Iſtud eſt metrum
decimũ huius tercij q̃d
dr̃ fallentiũ ad inuento-
re. ⁊ eſt vndecaſyllabũ
ꝯſtans ex ſpõdeo ⁊ dac
tilo. ex duobꝫ vel tribus
troheis. q̃ʒ vltimo loco
p̃t poni ſpõdeus vł tro
cheus In q̃ metro phia
poſtq̃ʒ oñdit in q̃ ſit ſum
ma beatitudo hortatur
ad iſtã beatitudinẽ ꝑue
nire dicens. Oẽs capti
quos fallax libido. i. fal-
lax delectatio habitans
id poſſidẽs. trenas mẽ-
tes ligat improbis cate
nis. i. vicioꝝ cupiditati-
bus. venite pariter huc
id eſt ad ſummũ bonuʒ
q̃d eſt ſituʒ in deo. Tũc
oñdit vtilitatẽ veniẽdi
ad illud bonum dicens
Hec ſcʒ beatitudo q̃ eſt
de⁹ erit vobis req̃es la
boꝝ. cum ipſe ſit p̃miuʒ
in hac vita laborantiuʒ
hic eſt port⁹. i. ſecuritas
manens placida quiete
hic eſt aſilium id eſt do-
mus refugij vnuʒ id eſt
forum q̃ʒ tm̃ ad deuʒ eſt
tutũ refugiũ. patens. i. aptum miſeris. Tunc ꝯparat iſtud bonũ ad bo
na tp̃alia oñdens bona tp̃alia eſſe dãnoſa. q̃ʒ ſui cupiditate obtenebrãt
aĩam dicens Quicq̃d donat tagus fluuius iſte aureis ſuis arenis. quic

quid donat hermus fluuius rutilāte.i.ſplendēte ſua ripa. aut Indꝰ fluuius a quo dr̄ India ꝓpinquus calido orbi.qꝛ vicinus torride zone Indus incꝫ ꝯmiſcēs lapillos virides id eſt ſmaragdos candidis.i.margaritis.totū illud nō illuſtrat aciem ſupple mētis ſed magis condunt.i.inuoluunt cecos aīos in ſuas tenebras.i.ignorātias veri boni.hoc ſcꝫ bonum tēpale ꝙcquid.i.qđcunꝙ placet ꝛ excitat mētes ad cupiditatē. illđ tellus aluit infimis cauernis.i.pfundis.qꝛ in pfundo terre gignūt metalla ꝛ gemme. Tūc oñdit vtilitatē boni qđ eſt deus.in ꝗ eſt vera beatitudo dicēs. Splendor.i.beatitudo ſplendēs ꝗ ſplendore regitur celum ille vitat obſcuras ruinas anime.qꝛ ſplendor ꝛ obſcuritas ſe nō cōpatiunt in eodem.ꝗſquis ꝑ poterit notare.i.notam habere hāclucem ipe negabit.i.nō curabit candidos radios phebi.i.ſolis ¶ Notandum ꝓpter līam ꝙ aſilum ſm̄ Huguitionē dr̄ domus refugij quā Rhomulꝰ fecit.ab a qđ eſt ſine.ꝛ ſilon qđ eſt tactus quaſi ſine tactu. qꝛ nō erat fas aliquē ibi tangere vel offendere ¶ Notandū ſm̄ Iſid.li.ethymol. Tagus eſt fluuius quē cartago hiſpanie ſic nūcupauit.ex ꝗ pcedit fluuius arenis ꝛ auriferis copioſus.ꝛ ob hoc ceteris fluuijs hiſpanie eſt ꝓlatus ¶ Notandū ſm̄ Huguitionē ꝙ hermus eſt fluuius aſie ꝗ cāpos ſmirneos ſecat fluctibus.ꝛ eſt plenꝰ aureis arenis Indus aūt ſm̄ Iſid.eſt fluuius orientalis qui rubro mari excipitur a quo india nūcupatur abundans margaritis ꝛ ſmaragdis

¶ Proſa vndecima tercij libri

¶ Hic vult demōſtrare quid ſit bonum.ꝙ vnū atqꝫ idem eſt bonuꝫ. ꝛ ꝙ vnū ſemꝑ deſiderat ſubſiſtere

Aſſentior inqꝫ. Cuncta eñi firmiſſimis nexa rōnibus cōſtant. P. Tuꝫ illa quanti inquit eſtimabis ſi bonum ipm̄ quid ſit agnoueris. B. Infiniti inquā.ſiquideꝫ mihi pariter deū quoqꝫ ꝗ bonū eſt ꝯtinget agnoſcere. P. Atꝗ hoc veriſſima inquit rōne pateſaciā. Maneāt mō ꝗ pauloāte concluſa ſunt. B. Manebunt

¶ Iſta eſt vndecima proſa huiꝰ tercij. in qua phia inducit Boetium in cognitionē quorundā que prius faſſus fuit ſe ignorare ſcꝫ quis ſit finis omniū rerum.et ꝗbus gubernacul' mundus regat. Primo ducit ipſum in cognitioneꝫ primi.ſecūdo ſecundi in ſequenti proſa. Primo phia inueſtigat diffinitionē boni. ſcđo ex h oñdit ꝗs ſit finis oīm rerū ibi. Et illa nimiuꝫ. Primo premittit quedam. Secūdo phia aggreditur ꝓpoſitum. ibi. nōne inqt. Prio Boe. aſſentiens ꝑdictis dr̄. Aſſentior inꝗ.ſ.iā dictis.cūcta eñi ꝯſtant nexa firmiſ

ſunis rõnibus. q; demõſtratiuis. Et phia inqt. Quãti. ſ. pcij eſtima bis. ſi agnoueris qđ ſit ipm bonũ. Rñdet Boetius Infiniti ſcȝ pcij in/ quã eſtimabo ſiqdem mihi pariter ꝯtingat agnoſcere deũ q bonũ eſt. Di cit phia Atq; p certe h patefaciã veriſſima rõe. maneãt. i. ꝯcedant. mõ id eſt tñmõ q ꝯcluſa ſt; paulo ãte Et dr Boeti9. manebũt ſine oi ꝯtra dictõe in ſui veritate. Nota q ad ꝓbandã aliquã ꝯcluſionẽ opȝ princi/ pia manere in ſui veritate ⁊ ea cõcedi. ſi eĩ negarent̃ nõ poſſet ex eis de duci cõcluſio. Uolens g phia ex his que ꝯcluſa ſunt tanq; ex principijs cõcludere qđ ſit bonũ. dr hoc velle facere manẽtibus his que ꝓbata ſt; Et dr. B. q manebunt in ſui veritate

P. Nonne inquit monſtrauimus ea que appetũtur a pluribus. idcirco vera perfectaq; bona non eſſe quoniam a ſe inuicem diſcreparent cunq; alte/ teri abeſſet alterũ. plenum abſolutũq; bonum afferre non poſſe: Tũm autẽ verum bonũ fieri. cum in vnam veluti formã atq; efficientiam colliguntur vt que ſufficientia eſt. eadem ſit potẽtia. reuerentia claritas. atq; iocunditas. Niſi vero vnũ atq; idem oĩa ſint nihil habere quo inter expetenda numerent̃. Boe. Demonſtratũ inquam nec dubitari vllo modo poteſt. Phi. Que igit̃ cum diſcrepant. minime bona ſunt. cuȝ vero vnũ eſſe ceperint: bona fiunt. Nonne hec vt bona ſint. vnitatis fieri adeptione cõtingit. B. Ita inquã videt̃. P. Sȝ oẽ qđ bonũ ẽ. boni ꝑticipatõe bonũ ẽẽ ꝯcedis. an nũme. b. Ita ẽ. p. Oȝ igit̃ idẽ eẽ vnũ atq; bonũ. ſili rõe ꝯcedas Eadẽ nãq; ſuba

¶ Hic phia aggreditur intentũ oſtendendo quid ſit bonum. ⁊ intendit probare iſtam cõcluſionem. bonum eſt illud quod omnia appetunt quam probat tali rõne. Unũ et bonũ ſunt idẽ ſed omnia appetunt eſſe vnum. ergo omia appetunt bonũ. Circa iſtã rõem ſic procedit. Primo ꝓbat maiorẽ. ſcđo minorẽ. tercio reſumpta maiore infert ꝯcluſionẽ ſcđa ibi. Eſt ne igit̃. probat ergo maiorẽ q vnũ et bonũ ſunt idẽ per modum queſtionis. ⁊ pmo q̃rit dicẽs. Nõne ſupra mõſtrauimus in. ix. pſa ea que appetũtur a pluribus. ſ. ſufficiẽtia. reuerentia. potentia. idcirco non eſſe vera bona et ꝑfecta. quoniam diſcreparent a ſe inuicem ſupple eo modo quo appetuntur a pluribus. et cum alteruȝ abeſſet alteri nõ poſſe afferre plenum. et abſolutum bonuȝ quod nullo indigeat. Tunc autem monſtra/

eſt coꝝ quoꝝ naturaliter nõ eſt diuer/
ſus effectus. B: Negare inquã neq̃o.

uimus vnũ verũ bonũ fieri cũ colligunt in vnã formã beatitudinis atq̃ efficientiã .i. in vnã cãm efficientẽ .ſ. deũ vt queſſit ſufficientia. eadem ſit potentia ⁊ reuerentia. claritas ⁊ iocunditas. niſi vero oĩa ſint vnũ ⁊ idez monſtratum eſt ea nihil habere quo numerent̃ .i. ꝯputentur inter expe/tenda .i. deſideranda Et dt Boetius. demonſtratũ eſt inq̃ nec vllo mõ dubitari poteſt Ulterius querit phia Illa que cũ diſcrepãt minime ſtẽ bona ⁊ cũ ceperint eſſe vnũ fiũt bona Nõne hec ꝯtingit fieri bona adeptione vnitatis Dicit Boetius Ita videt̃ inq̃ Et ſubdit phia. ſed omne qd eſt bonũ participatione boni ꝯcedis eẽ bonũ an minime Et dt Boetius Ita eſt Tũc phia ex ꝯceſſis ꝯcludit maiorẽ dicẽs Igit̃ fili modo opꝫ vt ꝯcedas vnũ ⁊ bonũ eſſe idem. ⁊ ꝯfirmat illã ꝯcluſionẽ ꝑ locũ ab effectu dicens Namq̃ eadem eſt ſubſtantia coꝝ quorum nõ eſt natura/liter diuerſus effectus. q: idem inq̃tum idem natũ eſt facere idem Boetius ꝯcedens dicit Negare inquã nequeo ¶ Nota ex littera ſic ꝓbatur q̓ vnũ ⁊ bonũ ſint idem Quecunq̃ nõ ſunt bona niſi q: ſunt vnũ illa nõ ſunt bona niſi adeptione vnitatis. ſed oĩa ſunt bona adeptiõe vnitatis. g̃ vnũ ⁊ bonũ idem ſunt Uel aliter arguitur ſic. Omnia ſunt bona adeptione bonitatis oĩa ſunt bona adeptione vnitatis g̃ bonũ ⁊ vnũ idem ſunt. Aliam rõnem innuit in lrã dicens Illa ſunt vnum quorum non eſt diuerſus effectus. q: idem inq̃tum idem nõ facit niſi idem. ex. ij. de generatiõe. ſed vnius ⁊ boni nõ eſt diuerſus effectus. q: effectus vtriuſq̃ eſt bonũ. g̃ ſunt idem. Et hec ꝯcluſio ptꝫ ex. iiij. metaphiſice. vbi Areſtoteles vult q̓ bonum ⁊ vnum ꝯuertantur.

P. Noſti ne igit̃ inquit. omne qd eſt
tãdiu manere atq̃ ſubſiſtere q̃diu ſit
vnum. ſed interire atq̃ diſſolui pari/
ter. atq̃ vnũ eſſe deſtiterit. B. Quo/
nã mõ. P. Ut in aĩalibus inquit cũ
in vnũ coeũt ac ꝑmanẽt aĩa corpuſq̃
id aĩal vocat̃. Cũ ṽo hec vnitas vtri
uſq̃ ſeꝑatione diſſoluit̃. interire nec iã
eſſe aĩal liquet Ipm quoq̃ corpus cũ
in vna forma membroꝝ cõiunctione
permanet. humana viſit̃ ſpecies. At
ſi diſtribute ſegregateq̃ partes coꝝ/

¶ Hic phia ꝓbat minorẽ .ſ. q̓ oĩa appetũt eẽ vnũ ꝑ talẽ rõem Unũquodq̃ tamdiu manet atq̃ ſubſiſtit q̃diu ẽ vnũ ſed oĩa naturaliter appetũt manere ⁊ ſubſiſtere. ergo oĩa appetũt eſſe vnum Illius rõnis primo declarat maiorez. ſecundo minorẽ. ibi. Eſtne igitur. tercio reſumpta maiore ꝯcludit intentum. ibi. Quod autem inquit Primo g̃ declarans maiorẽ q̓ vnũquodq̃ tamdiu manet q̃diu eſt vnũ. dicit Noſti o Boeci omne quod eſt tãdiu manere atq̃ ſubſiſtere q̃diu ſit vnũ. ⁊ cũ

poris diſtraxerint vnitatē. deſinit eſſe
qđ fuerat Eoqȝ mō ꝓcurrenti cetera.
ꝓculdubio patebit ſubſiſtere vnūqđ/
qȝ dum vnū eſt. Cū vero vnū eſſe de
ſinit: interire. B: Conſideranti inqȝ
mihi plura minime aliud videtur

deſinit eē vnum. pariter
ꝯtingit diſſolui atqȝ in
terire Querit Boetius
Quonā mō. phia de/
clarat in exēplo dicēs In
aīalibꝫ hoc pꝫ cū aīa ⁊
corpus in vnū coeūt at/
qȝ ꝑmanent vnuȝ. illud
vnū vocaṫ aīal. cū vero
hec vnitas diſſoluiṫ ſep
aratione vtriuſqȝ aīe ⁊ corporis liquet id eſt manifeſtum eſt animal inter i
re ⁊ iam non eſſe aīal. Ponit aliud exemplum Ipſum etiam corpus hu/
manum cū ꝑmanet in vna forma ꝯiūctiōe membroꝝ tunc viſitur. i. vi/
detur humana ſpecies. ſed ſi partes corporis diſtribute ⁊ ſegregate. id ē
ſeparate ab inuicem diſtraxerint vnitatem corpus deſinit eſſe qđ fuerat
Eodē modo ꝓcurrenti cetera proculdubio patebit vnūquodqȝ ſubſi/
ſtere. i. permanere dum eſt vnum. cū vero deſinit eſſe vnū interire videṫ.
Et dicit Boetius Minime inqȝ videtur mihi aliud ꝯſideranti plura
¶ Nota ꝙ aliquis diceret. non videtur ꝙ eſſe ⁊ eſſe vnū ſint eadeȝ
q̄ꝛ mali ſunt. ⁊ tū non ſunt vnū ꝓbatio. vnū ⁊ bonū ſunt idem vt iam ꝓ/
batum eſt. ſed mali non ſunt boni. ergo non ſunt vnum Iſta ratio ſoluiṫ
ex quarto huius negando maiorem. quia philoſophia quarto huius
ſtis ꝓbat malos non ſolum non eſſe potentes ſed ſimpliciter nō eſſe. vn̄
mali bene ſunt mali. ſed ꝙ ſimpliciter dicanṫ eſſe non eſt verum. ſicut ho
mo mortuus ſimpliciter non eſt homo. ⁊ de hoc videbitur in quarto.

P. Eſt ne igitur inquit qđ inq̄ntum
naturaliter agat. relicta ſubſiſtendi ap
petentia. venire ad interitū corruptio
nemqȝ deſideret. B. Si animalia in
quam conſiderem que habent aliquā
volendi nolendiqȝ naturā. nihil inue
nio qđ nulliṫ extra cogētibꝫ abijciāt ma
nēdi intētionē ⁊ ad interitū ſpōte feſti
nent Omīe nāqȝ aīal tueri ſalutē labo
rat. mortem vero ꝑniciemqȝ deuitat
Sed quid de herbis arboribuſqȝ. q̄d

¶ Hic phia ꝓbat ſeu
declarat minorem ſcȝ ꝙ
oīa appetant eſſe ⁊ per/
manere Et ꝑmo oñdit
hoc. ſcđo probat ꝙ talis
appetitus eſt naturalis.
ſecunda ibi. Neqȝ nunc
nos Primo oñdit intē
tum in animalibus. ſecū
do in vegetabilibus. ter
cio in rebus inaīatis. ſe
cunda ibi. Atqui nō eſt
tercia. ibi Ea etiā Pri
mo dt philoſophia Eſt
ne aliquid quod inquan
tum naturaliter agat de
ſideret peruenire ad in/
teritum id eſt mortem ⁊
ad corruptionem relic/
ta appetentia ſubſiſten/

Proſa vndecima

de inanimatis omnino conſentiam rebus proꝛſus dubito

P. Atqui nõ eſt q̄ de hoc poſſis ābi/gere cū herbas atq; arboꝛes ītuearis primum ſibi ƺuenētib⁹ innaſci locis vbi quantum earum queat natura. ci to exareſcere atq; interire nõ poſſunt Nā alie quidē cāpis: alie mõtib⁹ ori unť. alias ferūt paludes. alie ſaxis he rent. aliaꝝ fecunde ſunt ſteriles arene Quas ſi in alia quiſpiā loca trāſferre conet areſcant. Sed dat cuiq; natu ra quod conuenit. ⁊ ne dum manere poſſunt ne interant elaboꝛat

di. Rñdet Boeti⁹ Si ƺſideres animalia q̄ hñt naturam .i. appetitū volendi id eſt proſequendi. ⁊ nolendi id eſt fugiendi aliq̄d. nihil inuenio qđ abijciat intentionē manendi ſupple in rerū natura. ⁊ feſtinet ſponte .i. voluntarie ad interitū nullis cauſis extra cogentibus. q2 om̄e animal laboꝛat tueri ſalutem ⁊ deuitat moꝛtē ⁊ ꝑniciem. ſed ego pꝛoꝛſus dubito q̄d de herbis ⁊ arboꝛibus ⁊ quid de rebus inanimatis oīno ƺſentiā ſupple an talia appetant eſſe ⁊ ꝑmanere ¶ Boetius non dubitat quin aīalia appetunt eſſe ⁊ ꝑmanere. cui⁹ rõem innuit Illud qđ laboꝛat tueri ſalutem ⁊ vitare moꝛtem hoc appetit eſſe ⁊ ꝑmanere. ſed oē animal eſt huiuſmodi ergo ⁊c. Sed vtrum ita ſit in vegetabilibus ⁊ in rebus inaīatis de hoc dubitat ⁊ poteſt eſſe rõ dubitationis. q2 in talib⁹ non ſunt oꝑationes ita manifeſte ſubſeruientes appetitui naturali ꝑmanendi ſicut in animalibus que mouentur ad percipiendum nutrimentrum ⁊ ad alia que pertinent ad conſeruationem vite

¶ Hic ph̄ia ꝓbat q̄ vegetabilia ſicut herbe arboꝛes appetunt eē et ꝑmanere. ⁊ hoc ꝓbat quattuoꝛ modis ſicut patebit Pꝛimo ex locoꝝ qualitate q2 in talibus locis naſcunť vbi diuci⁹ pñt ƺſeruari in eē. vñ dt Atqui ꝓ certe O boeci nõ eſt q̄ poſſis ābigere idē dubitare de hoc vtrū inaīata ⁊ vegetabil⁹ appetāt eē ꝑmū .i. ꝑmo ſigno Cū tu intuearis herbas atq; arboꝛes innaſci locis ſibi ƺuenientib⁹ vbi quantū eaꝝ natura .i. vigoꝛ nature q̄at non pñt cito exareſcere ⁊ interire nā alie cāpis oꝛiunť ſicut oliue. alie montib⁹ ſicut cypꝛeſſi alias ferūt paludes ſicut alnos ⁊ ſalices alie adherent ſaxis ſicut herbe que dicunť capilli veneris ⁊ barba ionis. Aliarum herbarū ſunt fecūde .i. abūdantes ſteriles arene vt illius herbe q̄ diciť mirica. quas ſi quiſq̄ conať trāſferre in alia loca areſcūt. ſed natura dat vnicuiq; qđ ſibi ƺuenit ⁊ elaboꝛat ne interant q̄diu manere pñt ¶ Nota locus eſt pꝛincipium generationis q2 ſaluat ⁊ ƺſeruat locatū ⁊ ipo mediāte virtus celeſtis influit ipſi

locato.cū igiꝛ vegetabilia ſicut herbe ⁊ plāte requirāt determinata loca in quibꝫ ſaluanꝛ ⁊ in alijs areſcāt patet ꝙ ipa appetant eſſe ⁊ ꝑmanere

Quid ꝙ oēs veluti in terras ore de/merſo trahūt alimēta radicibꝫ .ac per medullas.robur.corticēqꝫ diffundūt Quid ꝙ molliſſimū quidqꝫ ſicuti medulla eſt:interiore ſemper ſede recon/ditꝛ.extra ꝟo quedā ligni firmitate tuetur.vltimus aūt cortex aduerſum celi intēperiem ꝗſi mali patiens defenſor opponiꝛ. Jam ꝟo quanta eſt nature diligentia vt cūcta ſemine multiplicato ꝓpagenꝛ.que oia nō modo ad tps manēdi.veꝝ generatim quoqꝫ.ꝗſi in ꝑpetuum ꝑmanendi veluti quaſdam machinas eſſe quis neſciat

¶ Hic phia ꝓbat idē alio ſigno qd̄ ſumitur ex modo ſituatiōis partiū ſm ꝯueniētiā ad attra/ctionē alimenti quo conſeruātur eē eoꝝ. Et dt Quid iudicas ex hoc ꝙ oēs herbe ⁊ arbores trahunt alimenta radicibꝫ velut ore demerſo in terras.⁊ diffundunt ſibi alimentū ꝑ medullas.ꝑ robur.⁊ ꝑ corticem qd̄ nō eſt niſi ꝓpter appetitū ꝑ/manēdi Tunc ponit aliud ſignum qd̄ ſumiꝛ de diſpoſitiōe partiū ad ꝓ/hibendū nocumentum extrinſecū dicēs Quid iudicas ex hoc ꝙ molliſſimū qdqꝫ ſicut eſt me/dulla ſemper recōditur .i.locatur in interiore ſe/de id eſt in medio plāte. extra vero tueꝛ quadā ligni firmitate.vltimus aūt.i.exterior cortex arboris quaſi patiens mali id eſt potens ſuſtinere mala opponitur defenſor aduerſum intemperiem celi.id eſt aeris Tunc ponit aliud ſignum quod ſumitur ex ꝓpagatione ſeminis que ordinatur ad ꝯſeruationem nature in alio ſimili in ſpecie.cū non poſſit manere idem numero Et dicit Jam vero quanta eſt diligentia nature vt cuncta propagentur ſemine multi/plicato ſupple conſidera que omnia ſemina quis neſciat eſſe tanꝗ quaſ/dam machinas .inſtrumenta manendi non modo.i.non tm̄ ad tempus verum etiam manendi in perpetuum generatim.id eſt ſucceſſiua generatione.q.d.nullus eſt cui hec non pateant ¶ Notandum ꝙ radices plantarum ori ſimiles ſunt cū habeant eandē operationem ſcꝫ trahere alimentum Habēt aūt plante radices infixas terre qꝛ extra humorem trahunt ⁊ alimentū qd̄ primo diffundiꝛ in medullā:deinde in robur.deinde in corticē Eſt aūt medulla molliſſimū qd̄ eſt in medio plante vel arboris non potens pati intēperiem caloris ⁊ frigoris. ideo natura ipſam locauit in medio quam circundat robur quod eſt lignum arboris.robur aūt circūdatur cortice exteriori tanꝗ defenſore ab intēperie aeris

¶ Notandum ꝙ qꝛ vegetabilia nō poſſunt idem numero manere ideo natura producit in eis ſemina.per quorum propagationem mane/ant idem in ſpecie ſcꝫ in ſuo ſimili

Proſa vndecima

¶ Hic phia probat ꝙ etiam inanimata appetant eſſe duobus ſignis Primo ex inclinatione naturali eorum ad locum ꝛ dr. Ea etiam q̄ credūtur eſſe inanimata. vt lapis.aer.ignis.nōne deſiderant id eſt appetunt queqꝫ id eſt omnia inanimata.quod ſuū eſt id eſt ſue nature conſonū eſt ſimili rōne propter cōſeruationē ſui eſſe.q.d.ſic. Cur eim̄ leuitas

¶ Ea etiam que inanimata eſſe creduntur.nonne quod ſuum eſt queqꝫ ſimili ratione deſiderant. Cum eim̄ flammas quidem ſurſum leuitas vehit.terras vero deorſum pondus deprimit.niſi ꝙ hec ſingulis loca motōneſqꝫ conueniūt. Porro autem ꝙ cuiqꝫ conſentaneū eſt. id vnūquodqꝫ cōſeruat.ſicuti ea que ſunt inimica corrumpunt. Jaꝫ vero que dura ſunt vt lapides.adherent tenaciſſime partibꝰ ſuis.ꝛ ne facile diſſoluantur. reſiſtūt. Que vero liquentia vt aer atqꝫ aqua facile quidem diuidentibus cedūt. ſꝫ cito in ea rurſus a quibus ſunt abſciſa relabuntur. Ignis vero omneꝫ refugit ſectionem.

vehit id eſt mouet flammas ſurſum ꝛ pondus id eſt grauitas depmit terras deorſum nō propter aliaꝫ cauſam niſi ꝙ hec loca ꝛ motiones cōueniunt ſingulis ſupple pro ſaluatione coꝝ eſſe. Et ſubdit Porro illud quod eſt cōſentaneū id eſt ꝯueniens cuiqꝫ illud ſupple cōſeruat in eē vnumquodqꝫ ſicut ea q̄ ſunt inimica.i.contraria corrūpunt. Scdo pbat idem p aliud ſignū ſumptum ex ꝯſeruatiōe naturalis ꝓprietatis cuiuſmodi eſt ꝯtinuitas quā q̄libet res naturalis nitit̄ꝯſeruare. vn̄ dr Jaꝫ ſupple iſta vero que dura ſunt vt lapides adherent tenaciſſime id ē firmiſſime ſuis ꝑtibus ꝛ reſiſtunt p ſuam duriciem ne facile diſſoluāt̄. Que vero ſunt liq̄ntia.i.mollia ſicut aer ꝛ aqua facile cedunt diuidentibus ſed cito relabunt̄ id ē redeunt in ea a quibꝰ ſunt abſciſa.ſed ignis refugit oēm ſectionem.

¶ ¶ Nota quod hoc vltimum ꝙ dicit ignem fugere omnem ſectionem dupliciter exponit̄. Primo ſic. Aliquid ſecatur cum partes eiꝰ ab inuicem ſeparantur.ita vt in nullo cōueniāt. vt maxime patet de igne qui eſt flamma. Alio modo exponitur ſic.ꝙ ignis refugit om̄ nē ſectionem. quia ꝓpter vehementiam ſue actionis corrumpit ipſum quod debet ſecare.ꝛ igniendo ipſum in ſui naturā conuertit

¶ Sequitur proſa

Liber Tercius

¶ Hic phia ponit ꝙ deſiderium eſſendi non eſt appetitus volūtarius ſed naturalis. Et dicit Neqꝫ nos tractauimus nunc de motibꝰ voluntarijs anime cognoſcentis ſcilicet de naturali intentione. ſicut naturale eſt ꝙ tranſigimus. id eſt digerimus acceptas eſcas ſine cogitatione. ⁊ ꝙ in ſumno neſcientes ducimus ſpiritum. id eſt reſpiramus. Naȝ amor id eſt appetitꝰ manendi id eſt ſubſiſtendi in animalibus non prouenit ex volūtatibꝰ ſupple ſicut tu eſtimas. qa ſuperius poſuiſti ſolum in animalibus eſſe appetitum manendi. ſed venit ex principijs nature quia natura reperit tam in animatis ꝗꝫ in inanimatis. ꝙ autem appetitus manendi non ſit ex voluntate probat dupliciter. Primo probat ħ quia voluntas ſepe amplectitur morteȝ que tollit eſſe indiuidui. Unde dicit voluntas ſepe amplectitur mortem quaȝ natura formidat .i. abhorret cogentibus cauſis ſcilȝ extrinſecis ſicut patet de martyribus. Secundo probat idem ex hoc ꝙ voluntas quādoqꝫ cohibet operationem conſeruatiuam eſſe ſpecifici dicens. contraqꝫ id eſt per contrariū illud opus gignendi quo ſolo durat diuturnitas id eſt permanentia rerum mortalium (quod natura appetit) interdū coercet voluntas. ſicut patet in continentibꝰ adeo hec caritas .i. appetitꝰ ſui ſupple manendi non procedit ex animali motione ſed ex naturali in-

¶ Neqꝫ nunc nos de voluntarijs anime cognoſcentis motibus ſed de naturali intentione tractamꝰ. ſicuti ē ꝙ acceptas eſcas ſine cogitatiōe trāſigimus ꝙ in ſomno ſpirituȝ ducimus neſcientes. Nam ne in animalibus ꝗdem manendi amor ex anime voluntatibus. verū ex nature principijs venit Nam ſepe mortem cogentibꝰ cauſis quā natura reformidat voluntas amplectitur. Contraqꝫ illud quo ſolo mortalium rerum durat diuturnitas gignendi opus (quod natura ſemper appetit) interduȝ coercet volūtas Adeo hec ſui charitas non ex animali motione. ſed ex naturali intentione procedit. Dedit enī prouidentia creatis a ſe rebus hanc vel maximam manendi cām vt quoad poſſunt naturaliter manere deſideret. Quare nihil eſt: ꝙ vllo mō queas dubitare cuncta que ſūt appetere naturaliter conſtantiaȝ ꝑmanendi deuitare perniciē B. Confiteor inquā nūc me indubitato cernere que dudū incerta videbantur

Proſa vndecima

ſentione quaʒ deus indidit nature. dedit em̄ prouidentia diuina rebus
creatis a ſe hanc maximam cauſam manendi. vt deſiderent permanere
naturaliter quantum diu poſſunt. quare nihil eſt q vllo modo queas id eſt poſ-
ſis dubitare cuncta que ſunt naturaliter appetere conſtantiā permanē-
di ꝛ deuitare pernicem. quod Boetius concedens dr̄. Confiteor inquā
nunc me cernere indubitato id eſt ſine dubitatione que dudum incerta
videbantur ſupple q vegetabilia ꝛ inanimata naturaliter appetunt per
manentiā ¶ Notandū q duplex eſt appetitus. naturalis ꝛ anima
lis. Naturalis eſt q̄ conſeq̄tur formā naturalem. ꝛ qr prima perfectō il-
lius quod habet formā naturalē eſt eſſe. ideo appetitus cuiuſlibet rei na-
turalis eſt ad ſuum eſſe habendū ſi careat. vel ad conſeruandū ſi habeat
Appetitus animalis eſt qui conſequitur formam apprehenſam. ꝛ ſi for-
ma eſt apprehenſa ꝑ ſenſus ſic eſt appetitus ſenſitiuus qui ſemꝑ tendit
in conuenientia nature. ſi aūt eſt forma apprehenſa ꝑ intellectū tunc ſemꝑ
inclinatio ꝯueniens eſt appetitus rōnalis q̄ eſt volūtas. ꝛ qr illud quod
ſcḋm ſe eſt diſcōueniens nature. ſicut eſt mors. illud homo apprehendit q̄n
q̄ tanq̄ꝫ ꝯueniens ꝓpter aliud annexū ſcʒ ꝓpter premiū eterne vite. ideo
voluntas ſepe amplectitur mortem quam natura reformidat. Ex quo
pʒ q appetitus eſſendi nō eſt primo ꝛ principalr̄ ex appetitu intellectiuo
ſed ex appetitu naturali. nam appetitus intellectiuus non inuenit̄ in om̄i
bus q̄bus inuenitur appetitus naturalis

P. Quod aūt inq̄t ſubſiſtere ac ꝑma
nere petit. id vnum eſſe deſiderat. hoc
em̄ ſublato nec eſſe q̄dem cuiq̄ʒ per/
manebit. B. Verū eſt inq̄ʒ. P. Om̄ia
igit̄ in quit vnū deſiderant. B. Con/
ſenſi. P. Sed vnum idiп̄m monſtra
uimus eſſe. qḋ bonuʒ. B. Ita q̄dem
P. Cuncta igit̄ bonū petūt. Qḋ qui
dem ita deſcribas licet ipm̄ bonuʒ eē
qḋ deſideretur ab omnibus. B. Nihil
inquā verius excogitari p̄t. Nā vl' ad
nihilum cuncta referuntur. ꝛ vno ve
luti vertice deſtituta. ſine rectore flui/
tabunt. aut ſi q̄d ē ad qḋ vniuerſa feſti
nent. id erit omniū ſummū bonorum

¶ Hic phia reſump-
ta maiore ꝯcludit inten
tum dicēs Qḋ āt appe
tit ſubſiſtere ꝛ ꝑmanere
illud deſiderat eſſe vnū
hoc em̄ ſupple vno ſub-
lato nō ꝑmanebit cuiq̄ʒ
rei ſuū eſſe Dicit Boe
tius. verū eſt. Conclu-
dit ḡ phia. Omnia igit̄
vnū eſſe deſiderant. Et
Boetius ꝯſentiens dr̄.
Conſenſi. Et tūc maio
rem ꝑncipalis ſyllogiſ-
mi reſumit vt cōcludat
diffinitionē boni dicēs.
Sed nos mōſtrauim⁹
vnum eſſe idipm̄ quod
bonum eſt Dicit Boe
tius. Ita q̄dem. Tunc
phia cōcludit intentum
formādo diffinitionem
boni dicens. Igit̄ cunc
ta bonum petunt quod

bonũ licet.i.licitum eſt vt ita deſcribas Bonũ eſt qđ deſideraṫ ab omī- bus. Et đr Boetius Nihil verius excogitari pt.qꝛ ad nihilũ cũcta re ferunṫ et deſtituta vno vertice.i.pͥncipio cuncta fluitabunt ſine rectore. aut ſi qđ eſt ad qđ vniuerſa feſtinant illud erit ſummũ;oīm bonoꝝ

¶ Notandũ ꝙ oē quod eſt.appetit pfici.vel in ſua pfectione ſaluari. cũ igiṫ pfici ꝛ in pfectione ſaluari ſit bonũ oīa appetunt bonum

¶ Notandũ cũ đr oīa appetunt bonũ.ibi non accipiṫ bonũ pͨiſe pro bono morali.nec preciſe pro bono naturali.ſed pro bono cōiter accepto quod bonũ cōiter acceptũ eſt eſſe eſſentiale vel accñtale ꝯueniens rei vt perficiatur vel in ſua pfectione ſaluetur

P. Et illa Nimium inquit o alumne lector.ipſam eñ medie veritatis notam mente fixiſti. Sed in hoc patuit tibi quod ignorare pauloāte dicebas. B. Quid inquam. P. Quis eſſet inquit rerum omnium finis. Is eſt eñ profecto quod deſideratur ab omnibus. Quod quia bonum eſſe collegimus oportet rerum omnium finem bonuz eſſe fateamur.

¶ Hic phia ex dictꝫ reducit Boetiũ in cognitionez cuiuſdam qđ ſupͣ ſe ignorare cōfeſſus ē.ſ. quis ſit finis oīm reruz Et pͥmo ꝯmendat dictũ Boetij dicēs. O alũne nimiuz lector. quia tu fixiſti.i.attigiſti notam id eſt cognitionē mente medie veritatis.i.perfecte veritatis q̄ eſt in medio. ſed hoc patuit tibi quod dicebas te ignorare pauloante ſupple;in pͥmo li.vi.pro. Et querit Boetius.qđ inq̄ ſupple eſt illud. Dicit phia.q̄s ſit finis oīm reruz Et ſubdit Is eſt eñ finis oīm reꝝ qđ deſideraṫ ab oībꝫ.qđ qꝛ bonum eſſe collegimus.vt pꝫ ex diffinitōe boni.oꝫ vt fateamur bonũ eſſe finem oīm reꝝ ¶ Notandũ ꝙ p notā medie veritatis intelligit noticiam diuinā.ſicut punctũ eſt mediũ circuli a quo oēs linee ducunṫ ſic deus eſt mediũ veritatis a quo oīs veritas pcedit ¶ Notandũ ꝙ oīa appetunt ſui finē cũ finis ſit pfectio rei ꝛ res deſtituta;ſuo fine fruſtratur. cuz igiṫ de rōe finis ſit eſſe bonũ. qꝛ auferentes finē auferũt naturā boni.ex ij.methaphiſ.ideo finis oīm reꝝ eſt bonum.

¶ Metrũ vndecimũ libri tercij

Quiſq̄s pfũda mēte. veſtigat veꝝ
Cupitq̄ꝫ nullis ille deuijs falli
In ſe reuoluat intimi lucem viſus
Lōgoſq̄ꝫ in orbē cogat iflectēs mot⁹

¶ Iſtud eſt vndecimuz metꝝ h⁹ tercij qđ đr gliconicum ab inuētore iā bicũ a pede pdominante. In quo metro phia oñdit qũo poſſumus cognoſcere bonum ꝛ veꝝ et peruenire in cognitionē reꝝ.ex quo Boetius

Metrũ vndecimũ

Aĩmq3 doceat quicq̃d extra molitur
Suis retruſum poſſidere theſauris
Dudũ qđ atra texit erroris nubes
Lucebit ipſo pſpicatius phebo

prius falſus eſt ſe modo ſcire qđ ṗus ignorabat Primo ꝑoñt moduꝫ ꝗ poſſum⁹ deuenire in cognitionẽ veritatis. ſcđo aſſignat cãm eius. ibi. Non omne Dicit ṗmo

Quiſq̃s veſtigat. i. inueſtigare vult veꝝ ꝓfunda mẽte id eſt ſubtili ⁊ cupit falli nullis deuĳs. i. falſis opinionibꝫ. q̃ faciunt a vero deuiare. ille reuoluat in ſe id eſt exercitet intra ſe lucem id eſt ſpeculatõez intimi viſus id eſt rõnis ⁊ intellectus interioris ⁊ ip̃e cogat id eſt reducat lõgos motus. i. oꝑationes aĩe ꝓcedentes ab aĩa. inflectentes eos motus in orbẽꝫ. id eſt in circulum redeundo ad aĩam. ⁊ q̃cquid aĩm doceat moliꝶ: i. laborat ſpeculãdo extra. i. circa res exteriores. ille doceat aĩm retruſum. i. ad ſe ꝯuerſum poſſidere ſuis theſaurꝭ id eſt potentĳs q̃ ſunt memoria ⁊ intellectus. ⁊ tũc illud quod atra nubes id eſt obſcuritas ignorãtie dudũ texit id eſt occultauit illud lucebit id eſt apparebit pſpicatius id eſt euidentius ipſo phebo. q. d. qđ lõgo tp̃e fuit obſcurum luciduꝫ apparebit intellectui ¶ Notandũ ꝗ q̃ vult ꝯg̃ſcere verum dirigat rõem ⁊ intellectum ad ipſam rem extra ⁊ ad rerum ꝓprietates: ⁊ ſi aliquid cognoſcit ex his nõ ſtatim iudicet ſed in ſe reuertatur deliberando an ita ſit vel nõ ſit q̃ ſepe videtur homini eſſe qđ nõ eſt. ⁊ nõ eſſe quod eſt. ſine enim deliberatione nõ eſt iudicandũ quod nõ eſt longa deliberatõe ꝓbatuꝫ iđ dr̃ phĩa reuoluit in ſe lucem vltimi viſus ¶ Nota ꝗ orbis eſt linea circũducta rediens ad idem. inflectere ergo longos motus in orbem ẽ cũ virtus anime ab anima vſq3 ad ipſaꝫ rem diuertitur deliberando an ita ſit vel non ſit ſcḋm ꝗ cognouit

¶ Hic phĩa aſſignat cãm eius qđ dictum eſt ſcꝫ quare poſſum⁹ cognoſcere verum dicens

Nõ om̃e nãq3 mẽte depulit lumen
Obliuioſam corpus inuehẽs molem
Heret ꝑfecto ſemen introrſum veri
Quod excitaꝶ ventulare doctrina
Nã cur rogati ſpõte recta cenſetis
Ni merſus alto viueret fomes corde
Qui ſi platonis muſa pſonet veꝝ
Qđ q̃ſq3 diſcit imemor recordaꝶ

Nam corpus inuehens id eſt inducens obliuioſam molem id eſt grauitatem qua homo fit obliuioſus nõ depulit omne lumen id eſt cognitionem veritatis mente id eſt de mente quia habitus principiorꝫ manet in mente. ⁊ ſubdit. Profecto id eſt pro certo ſemen id eſt principiũ heri id eſt veritatis. heret id eſt manet introrſum id eſt intrinſecus. in anima quod excitatur ventilante id eſt exercente doctrina. Qui aũt ſemen

veri ſit in aīa ꝓbatur ꝑ hoc ꝙ puer ignarus recte rn̄det ad interrogata vt vtꝝ dualitas ſit numerus par vel impar. vn̄ dt̄. Nā cur rogati .i. interrogati cenſetis .i. iudicatis vel rn̄deris recta ſponte .i. voluntarie. niſi fomes .i. radix veritatis merſus .i. latēs viueret alto corde .i. ꝓfunda mente. Et ſubdit. ꝙ ſi muſa .i. ſapiā Platonis ꝑſonat verꝝ illud qđ quiſqȝ diſcit recordaẜ immemor .i. oblitus ¶ Nota ꝙ Platoni imponitur ꝙ voluerit aīas oīa ſciuiſſe anteꝙ̄ ꝯiungerenẜ corporib᷑. ſed adiuncte corporib᷑ oīa tradidiſſe obliuioni. ſed ꝑ ſtudiū ⁊ exercitiū ſapiam recuperaẜ ſe. ergo voluit ꝙ ſcire non eſt aliud niſi quoddaȝ antiquoꝝ reminiſci ad quā intentionē videẜ hic loqui ph̄ia. ſed nō eſt dicendū ꝙ ſcire fiat ꝑ reminiſcentiā. ſed ſcia de nouo acq̄ritur ꝑ inuentionē vel doctrinā. veruȝ eſt qđ intellect⁹ nr̄ naturaliter hȝ ſe in cognitionē principioꝝ ꝑ que virtute intellectus agentis ⁊ ꝑ doctrinā deuenit in cognitionē principiatorū. Vn̄ Linconienſis p̄mo poſterioꝝ dt̄. Non ſolum vox doctoris exteri⁹ ſonans nec lr̄a viſa docet. ſed hec duo mouent ⁊ excitant. verus aūt doctor eſt q̄ mentē interius illuminat. veritatē oñdit. ¶ Nota ꝙ ſicut ſanitas qn̄qȝ cauſatur a principio intrinſeco .ſ. a corde. qn̄qȝ a principio interiori ⁊ exteriori puta a medico ⁊ corde. ſed nunq̄ȝ cauſaẜ a principio exteriori ſine interiori. ſic ſcia qn̄qȝ acq̄riẜ a principio interiori puta ab intellectu agente. ſicut patȝ in hn̄tibus ſciam ꝑ inuentionem. qn̄qȝ acquiritur a principio interiori ⁊ exteriori ſimul ſicut a doctore ⁊ intellectu agēte. nunq̄ȝ aūt acq̄ritur a principio exteriori ſine interiori

¶ Iſta eſt .xij. ⁊ vltia proſa h⁹ tercij in q̄ ph̄ia reducit Boetiū in cognitionē alterius cui⁹ ignorantiā prius ꝯfeſſus eſt ſcilȝ quib᷑ gubernaculis mūdus regaẜ. Primo facit hoc. ſcđo Boetius mouet q̄ſdā queſtioneȝ ph̄ie. Scđa ibi. Ludis ne me. Pͥo oñdit ph̄ia ꝙ de⁹ oīa gubernat ſua bonitate. ſcđo oñdit modum quo oīa gubernat ibi. Sed q̄d dicam. tercio ex his cōcludit malū nihil eſſe. ibi. Sȝ vis ne. p̄mo boeti⁹ aſſentit dictis Platōis in metro. Et oñt ph̄ia ipm poſſe reduci in cognitionē cuiuſdā cui⁹ ignorantiaȝ ꝯfeſſus eſt. ſcđo ph̄ia reducit ipm in cognitionē

¶ Proſa duodecima libri tercij.

Tum ego Platoni inq̄ȝ vehemēter aſſentior nā me hoꝝ iā ſcđo ꝯmemoras. Primū ꝙ memoriā corporea ꝯtagiōe. dehinc cū merorīs mole preſſus amiſi. P. Tum illa Si priora inquit ꝯceſſa reſpicias. ne illud quidē longius aberit q̄n recorderis (qđ te dudū neſcire ꝯfeſſus es) B. Quid inq̄ȝ. P. Quib᷑ ait illa gubernaculẜ mūdus regaẜ. B. Memini inq̄ȝ me inſciciam meā fuiſſe ꝯfeſſum. Sed q̄d afferas. licet iam ꝑſpiciaȝ. planius tamen ex te audire deſidero

Proſa duodecima

Ni⁹.ſcd'a ibi.mūdū hūc. Prio dr tū ꝑ tūc ego boe. inq̄ vehemēter aſſen-
tior.i.aſſentior Platōi.nā me o phia hoꝝ.ſ.ꝙ de⁹ ſit finis oīm reꝝ ⁊ ſū-
mū bonū ſcd'o ꝯmemoras.i.recordari facis.primū ꝙ amiſi memoriā.i.
quod erat in memoria corporea cōtagione id eſt corporis grauedine de-
hinc id eſt ſcd'o commemoror bonū cū amiſi memoriam, ꝑſſus mole id ē
pondere meroris. Tūc phia oñdit ꝙ nō tm̄ hoꝝ recordabitur ꝓpter dic-
ta ſed cuiuſdam alterius qđ ignorare ſe dicebat dicens. Si illa ꝑus cō-
ceſſa reſpicias nō aberit longius.ſ.a mēoria tua quin facile recordaberꝭ
quod dudum cōfeſſus es te ignorare in ꝑmo libro. Et querit Boeti⁹
q̄d inq̄. Dicit phia.q̄bus gubernaculis regatur mūdus. Et dr Boe-
tius Memini inq̄ me fuiſſe ꝯfeſſum in ſciciam id eſt ignorantiam meā
et licet iam proſpiciam id eſt agnoſcam tñ deſidero planius audire ex te
quid aſſeras id eſt q̄d de hoc dicas ¶ Notandū ꝙ Boetius dr ſe
ſcd'o commemoratum ꝑdictoꝝ ꝙ deus ſit finis rerum ⁊ ꝙ ſit ſummum
bonum Primo poſtq̄ mole corpis oppreſſus eſt amiſit memoriā eo-
rum ⁊ poſtea ꝑ ſtudium recordatus eſt. Secūdo quia merore ⁊ triſticia
affectus in ignorantiam eorum lapſus eſt.ſic poſtea per inſtructionem
phie ad memoriam reduxit

P. Mūdū inq̄t hūc a deo regi paulo
añ mīme dubitādū putabas. B. Ne
nūc q̄dez arbitror inq̄.nec vnq̄z dubi-
tādū putabo Quibuſq̄z in hoc rōnib⁹
accedā.breuiter exponā. Mūd⁹ hic
ex tā diuerſis ꝯtrarijſq̄z ꝑtib⁹ in vnā
formā mīme ꝯueniſſet.niſi vnus eſſz
qui tā diuerſa ꝯiungeret. ꝯiūcta vero
naturaꝝ ipſa diuerſitas inuicem diſ-
cors diſſociaret atq̄z diuelleret. niſi v-
nus eēt q̄ qđ nexuit.ꝯtineret. Nō taz
ꝯo cert⁹ nature ordo ꝓcederz. nec taz
diſpoſitos motus.locis tꝑib⁹. efficiē-
tia.ſpacijs.q̄litatibus.explicaret.niſi
vnus eēt q̄ has mutationum varieta-
tates manēs ipe diſponeret. hoc quic-
q̄d eſt q̄ ꝯdita manēt atq̄z agitant̄. v-
ſitato cunctis vocabulo deū nomino

¶ Hic phia vult oñ-
dere intētum. Et ꝑmo
ammonet Boetium de
quodam prius conceſ-
ſo Et Boetius illud fa-
tetur ⁊ ratione ꝯfirmat
ſecundo philoſophia oñ-
dit quibus gubernacu-
lis regat̄ mūd⁹.ibi Tūc
illa inquit. Primo di-
cit. O Boeci tu paulo-
ante in primo libro pu-
tabas minime dubitan-
dum hunc mundum re-
gi a deo. Dicit Boeti-
us. Mīme arbitror du-
bitandum nec vnquam
dubitabo et ergo breuē-
ter exponam quibus ra-
tionibus accedaz ad h̄
probanduz. Et innuit
Boetius ratōnes ſuas
dicens. Hic mūdus mī-
nime cōueniſſet in vnaz
formā ex tā diuerſ̄ et cō-
trarijs ꝑtibus niſi eſſet
vnus q̄ tam diuerſa cō-

iungeret.ſ.qui eſt deus.⁊ ipa diuerſitas naturaꝝ huiꝰ mūdi diſcors iut
cem diſſociaret atqꝫ diuelleret ꝯiuncta niſi eſſet q̄ contineret.i. conſerua
ret quod nexuit.i.ꝯiunxit.quod ſcꝫ eſt deus.ordo vero nature tam cer
tus nō ꝓcederet nec explicaret tā diſpoſitos motus.i.ordinatos motꝰ
locis tꝑibus.efficiētia.ſpacijs.q̄litatibus.niſi eſſet vnus qui idem ma
nens immobiliter diſponeret has varietatū mutatōes.q̄cquid āt h̄ eſt
q̄ cōdita.i.creata manent ⁊ agitant̄.i.mouent̄ illud vſitato cūctis voca
bulo nomīo deū ¶ Notandū q̄ Boetius innuit tres rōnes q̄ mū
dus regat̄ a deo. Prima ſumit̄ ex diuerſaꝝ reꝝ ꝯiunctōe q̄ talis eſt. Di
uerſa ⁊ ꝯtraria nō vniunt̄ inuicē ꝑ ſe.cū igit̄ mūdus vnitus ſit ex ꝯtrib
ꝯtrarijs vt ex elementis.oꝫ vt aliquid ſit vniēs eas ⁊ hoc eſt deus.ergo
mundus regit̄ a deo. Hanc rōem tangit ibi. Mūdus hic. Scd̄a rō ſu
mitur ex ꝯtrarioꝝ ſimul ꝯiunctoꝝ ꝯſeruatione que talis eſt. Diuerſa ⁊
cōtraria ex ꝓprietate ſue nature diſſociant̄ ab inuicem niſi ab aliquo con
ſeruent̄.ſed partes mundi ſunt diuerſe ⁊ ꝯtraria.g̃.⁊c.hanc rōem tāgit
ibi. Coniūcta vero Tercia rō ſumit̄ ex ordinata motuuꝫ diſpōne que ta
lis eſt. Nihil certitudinaliter ⁊ regulariter mouet̄ ſm̄ diſpōem loci tem
poris.efficiētie.ſpacij.⁊ q̄litatis niſi ſit vnuꝫ rectificans ⁊ regulans ſed
motus eoꝝ qui fiunt in mūdo fiunt regulariter ſm̄ p̄dicta quinqꝫ.g̃ ne
ceſſe eſt ponere rectificantē ⁊ regulantē q̄ eſt deus. g̃ mundus regitur a
deo. Hāc rōem tangit ibi. Nō tā vero certus ¶ Notandum q̄ re
gulares motus fiunt in mūdo locis q̄trū ad ꝓximationē ⁊ elongationē
ſolis in obliquo circulo.fiunt etiā tꝑibus q̄tum ad variationē diei ⁊ no
ctis.fiunt efficiētia.q2 luna efficit augmentationē ⁊ diminutionē humi
doꝝ ſm̄ ſui creſcentiā ⁊ decreſcētiā ⁊ efficit fluxū ⁊ refluxū maris. fiunt
etiā ordinati motꝰ ſpacijs.q2 luna et alij planete maiori ⁊ minori ſpacio
qn̄qꝫ diſtant a ſole ⁊ ab inuicem.etiam fiunt qualitatibus.quia in eſtate
cauſatur calor in hyeme frigus.

P. Tum illa. Cū hec inquit ita ſenti
as.ꝑuam mihi reſtare operā puto. vt
felicitatis ꝯpos patriā ſoſpes reuiſas
ſed q̄ ꝓpoſuimꝰ intueamur. Nōne in
beatitudine ſufficientiā numeranimꝰ
deūqꝫ btitudinē ipam eſſe ꝯſenſimus
B. Ita q̄dem. P. Et ad mundū igit̄
inq̄t regendū nullis extrinſecis admi
niculis īdigebit. alioq̄n ſi q̄ egeat ple
nā ſufficiētiā nō h̄ebit. B. Id inq̄ȝ ita
ē neccāriū. P. Per ſe igit̄ ſolū cūcta di

¶ Hic phia ſuppoſito
q̄ mūdus regat̄ a deo ꝓ
bat q̄ regatur ab ipō ꝑ
ſuā bonitatē. Et dt̄ O
Boeci cum hec ita ſen
tias q̄ mundus regat̄ a
deo puto mihi p̄ſtare ꝑ
uā operā.i. ꝑuū laborē
vt tu ꝯpos.i. potens fe
licitatis ſoſpes.i.ſanꝰ re
uiſas patriam.i.cognoſ
cas beatitudinē. Tūc ꝓ
bat q̄ deꝰ regat mundū
ſua bonitate dicēs.intu
eamur que ꝓpoſuimus.
nonne numerauimꝰ ſu
ꝑa in nona ꝓſa in beati

ſponit. B. Negari inq̄ȝ nō poteſt. P.
Atqui deus ipm̄ bonū eſſe monſtra
tum eſt. B. Memini inq̄ȝ. P. Per bo
nū igitur cūcta diſponit. Siquidē ꝑ
ſe regit omnia. quem bonum eē ꝯſen
ſim⁹. Et hic eſt veluti clau⁹ atq̄ȝ gu
bernaculum. quo mūdana machina
ſtabilis atq̄ȝ incorrupta ſeruatur. B.
Vehement' aſſentior inq̄ȝ ⁊ id te pau
loante dicturam tenui licet ſuſpitione
proſpexi. P. Credo inquit. Jam em̄
vt arbitror vigilantius ad cernenda
vera oculos deducis.

titudine eſſe ſufficientiā
⁊ ꝯceſſimus deū eē ipā̃ȝ
beatitudinē. dr̄ Boeti⁹
Ita eſt inq̄ȝ. Ex hoc cō
cludit phīa deū nullo in
digere ad regendū mū
dum. Dicit ergo ad mun
dum regendū deus nul
lis extrinſecis admini
culis īdigebit. alioquin
ſi ita eſſet q̄ aliquo ege
at non habebit plenam
ſufficientiā. Et dr̄ Bo
etius. Illud inq̄ȝ eſt ne
ceſſariū. Ideo concludit
phīa Deus cūcta diſpo
nit. i. regit ꝑ ſe ſolū. Di
cit Boetius. Negari ne
quit. ſed deus monſtra
tus eſt eſſe ipm̄ bonum
Memini inq̄ȝ dr̄ Boe
tius ergo per bonum deus
cuncta diſponit. ſiquidē ꝑ ſe regit oīa quē ꝯſenſimus eſſe bonum. ⁊ hic
deus eſt veluti quidā clauus atq̄ȝ gubernaculum quo machina mundi
ſeruatur ſtabilis ⁊ incorrupta. Dicit boetius. vehementer. i. valde aſſen
tior ⁊ illud te dicturam pauloante proſpexi. licet tenui ſuſpitione. Dicit
phīa. Credo inquit q̄ hec ꝓuidiſti. iam em̄ vt arbitror vigilanti⁹ q̄ȝ pri
us deducis oculos ad vera cernenda. ¶ Notandū q̄ ex lrā̃ accipiū
tur due rōnes ad ꝓbandum intentum. Primo ꝓbat q̄ deus per ſe regit
omnia. ⁊ taliter. In beatitudine eſt ſumma ſufficientia. ſed deus eſt beati
tudo. ergo in deo eſt ſumma ſufficientia. tale aūt non indiget extrinſecis
gubernaculis. ergo per ſe deus regit omnia. Secūda rō probat q̄ deus per
ſuam bonitatem que non diſtinguitur a deo regit omnia. ſicut deus per
ſe regit omnia vt viſum eſt. ſed deus eſt ipſum bonum. ergo bonū regit
omnia vt patet de ſe. quia ſua bonitate ⁊ clementia.

Sed qđ dicā nō minus ad ꝯtuendū
pt̄ȝ. B. Quid inq̄ȝ. P. Cū de⁹ inquit
omnia bonitatis clauo gubernare iu
re credāt eadēq̄ȝ oīa ſicuti docui ad bo
num naturali intētione feſtinēt. Num

¶ Hic ponit ꝑ quē mo
dū deus oīa gubernat
⁊ p⁹ oñ q̄ oīa gubernat
ſuauiter. q̄ȝ omnia ſibi
obediunt. ſecundo q̄ gu
bernat oīa fortiter q̄ȝ
nihil ſibi reſiſtere poteſt
ſecūda ibi. Quod ſi co
neř. Primo dr̄. Illud qđ
dicam nō minus pt̄ȝ ad

dubitari poteſt quin voluntarie regā tur ſeqꝫ ad diſponētis nutū veluti cō uenientia ꝯtemporataqꝫ rectori ſpon te conuertant. B. Ita inq̄ꝫ neceſſe eſt nec beatum regimen eſſe videretur. ſi quidem detrectancium iugū foret. nō obtempantiū ſalus. P. Nihil eſt igit̃ quod naturam ſeruans deo cōtrarie conetur. B. Nihil inq̄ꝫ

contuendū. i. ad deſiderandū. Et dr̄ Boetius Quid inq̄ꝫ. Et dr̄ phia Cū deus iure credatur oīa gubernare clauo bonitatis ſue. ⁊ oīa feſtinēt naturali intentōe ad bonū ſicuti docui prius in proſa decima. non p̄t du bitari quin voluntarie regantur. i. ſponte ⁊ conuertant ſe ad nutum diſponentis tanq̄ꝫ ꝯueniētia. i. obedientia ⁊ ꝯtemperata. i. coaptata ſuo rectori. Dicit Boetius Ita inq̄ꝫ neceē eſt qꝛ non videret̃ bonū eſſe regimen dei ſi foret iugū detrectantiū. i. recuſantiū. ſicut bos laſciuiens recuſat iugū. et ſi non eſſet ſalus obtēpantiū. i. obedientiū. Ꝗ dr̄ phia. Nihil ē qđ naturam ſeruans conet̃. i. laboret ꝯtraire deo. dr̄ Boeti⁹ Nihil inq̄ꝫ ¶ Nota ꝙ cū gubernare nihil aliud ſit niſi in finē ordinare. nec aliud ē q̄ꝫ ꝑ bonitatem in finē dirigere. ⁊ cū oīa naturaliter tendant ad bonū tanq̄ꝫ in finem. manifeſtū eſt ꝙ omnia ſponte in finem diriguntur. ⁊ ita naturaliter oīa ſponte obediunt gubernanti. ⁊ deū ꝑ bonitatem gubernare ꝑ ꝯn̄s deus regit oīa ſuauiter ¶ Nota ꝙ voluntariū ſ̃m ꝑfectam ſui rōnem tm̄ inuenit̃ in habentibus voluntatem. ſed extendendo voluntarium ad oēm appetitum non coactū ſic poteſt reperiri in oībus. ⁊ ſic accipitur hic ¶ Nota ꝙ nihil ſeruans naturaꝫ repugnat deo. licet em̄ peccator videatur deo repugnare ipſe nō ſernat naturam. quia peccatuꝫ diminuit ⁊ deprauat naturam. Etiam Boetius loquitur hic de appetitu nature. vt patet ex ſuperioribus

P. Q ſi conet̃ ait Num tandē ꝓfici et quicq̄ꝫ aduerſus euꝫ. quē iure btitudinis potentiſſimū eſſe conceſſimus B. Prorſus īq̄ꝫ nihil valeret. P Nō eſt igit̃ aliquid quod ſummo huic bo no vel velit vł poſſit obſiſtere. B. Nō inq̄ꝫ arbitror. P. Eſt igitur ſummū inquit bonū qđ regit cūcta fortiter ſuauiterq̄ꝫ diſponit. B. Tm̄ ego. q̄ꝫ in

¶ Hic phia oñdit ꝙ deus regit oīa fortiter. qꝛ nihil eſt qđ poſſit ſibi reſiſtere. ſcđo ꝯfirmat hoc ꝑ quandā fabulam. ibi Accepiſti. primo dr̄ Si quis conet̃ reſiſtere deo nunquid aliquid ꝓficiet aduerſus eum quē ꝯceſſimus eſſe potentiſſimū iure beatitudinis id eſt ex eo ꝙ ē beatitudo Dicit Boetius. ꝓrſus nihil ſupple poteſt reſiſtere Igitur dicit philoſophia. non eſt aliquid qđ

Proſa duodecima

quam me nõ mõ ea que ↄcluſa ē ſumma rõnum. verũ multomagis hec ipſa quib9 vteris verba delectant. vt tandem aliquãdo ſtulticiam magna lacerantem ſui pudeat. P. Accepiſti inq̄t in fabulis laceſſentes celum gigantes ſed illos quoqꝫ vti cõdignum fuit benigna fortitudo diſpoſuit

huic ſũmo bono vel vellit vel poſſit reſiſtere dr Boetius Non arbitror ideo dr phia. Sũmum bonũ eſt qd regit cũcta fortiter ſuauiterqꝫ diſponit Dicit boetius qꝫ .i. qꝫtum me ea ſumma rõnũ que mõ ↄcluſa eſt nõ mõ .i. nõ tantũmodo me delectat. verũ ꝓ ſed ipſa q̄b9 vteris ꝟba multomagis delectant me. ita vt ſtulticiã .i. me ſtultum lacerantem .i. mala reprehendentem magna que tangũt diuinã gubernationē pudeat ſui. Tũc ↄfirmat ꝑ fabulam ꝙ nihil poteſt reſiſtere deo que talis eſt Gigantes volētes expellere deos de celo poſuerũt mõtem ſuper montem vt aſcenderent. qd videns Jupiter ipſos fulmine deiecit ⁊ mõtib9 depreſſit. ⁊ hec in .ij. methamorphoſeos. vñ dr o. Boeci accepiſti .i. didiciſti in fabulis gigantes laceſſentes .i. lacerare volentes celũ ſed fortitudo benigna .ſ. dei illos diſpoſuit .i. depoſuit vti ↄdignũ fuit

¶ Nota phia hic alludit ꝟbis ſacre ſcripture que dicit Attingit ꝗ a fine vſqꝫ ad finem fortiter ⁊ diſponit oia ſuauiter. ideo dr Boetius ſe non tm̃ delectatari in iſtis rationibus quantum in ſuis verbis.

Sed vis ne rationes ipſas inuicem collidamus. forſitan ex huiuſmodi cõflictatione pulchra quedam veritatis ſcintilla diſſiliet. B. Tuo inq̄ꝫ arbitratu. P. Deum inquit eſſe omnium potentem nemo dubitauerit. B. Qui quidem inq̄ꝫ mente ↄſiſtat. nullus prorſus ambigat. P. Qui vero eſt inquit oĩm potens nihil eſt qd ille non poſſit B. Nihil inquam

¶ Hic philoſophia cõcludit ex dictis ꝙ malũ nihil ſit. Et primo petit aſſenſum Boetij dicens. vis ne ipſas rationes id eſt propoſitiones ratione probatas. inuicem collidamus id eſt componamus. forſitan ex conflictatione huius diſſiliet id eſt procedet. quedam pulchra ſcintilla veritatis. Et dicit Boetius fiat inq̄ꝫ tuo arbitratu. id eſt tua voluntate. Tunc ponit ꝓpoſitionē manifeſtam dicens. Nemo dubitauerit deum eſſe omnipotentem. Dicit Boe-

P. Num igitur deus facere malum
poteſt. B. Minime inꝙ̃. P. Maluꝫ
igiṫ nihil eſt inquit cū id facere ille nō
poſſit qui nihil non poteſt.

tus. Nullus prorſus ā
bigat ꝙ̇ mente ꝯſiſtat. i.
qui ſane mentis eſt Tūc
aſſumit aliam ꝓpoēm di
cens. Qui vero eſt oīpo
tens nihil eſt qḋ ille non
poſſit. Dicit Boetius. nihil inꝙ̃. Tunc ponit aliā ꝓpoēm Deus num
poteſt facere malum Dicit Boetius Minime Igiṫ ꝯcludit phia ma-
lum nihil eſt. cū illud facere nō poſſit ille qui nihil non poteſt facere. i. oīa
facere ¶ Nota ſicut deus eſt cauſa efficiens oīm. ita eſt finis omniū
Uñ quicquid fit ab eo. ordinatur ad ipſum tanꝗ̃ ad finem. ſi g̊ deus fa
ceret malum ordinaretur ad ipm̄ tanꝗ̃ ad finem. ⁊ cū ipſe ſit bonū. ma
lum ordinaretur ad bonum. ergo deus non poteſt facere malū tanꝗ̃ ali-
quid ꝑ ſe intentum Eſt g̊ ꝯcluſio quā phia infert ꝙ malū nihil eſt Rō
ꝯcluſionis eſt. Deus poteſt facere oē quod eſt cū ſit oīpotens. ſed deus
non poteſt facere malum. g̊ malum nihil eſt. Et ſi diceres. ſi malū nihil ē
cū homo dāṅetur ꝓ malo damnabitur pro nihilo Dicendum ꝙ malum
dicit defectum boni non negatiue ſed priuatiue. ⁊ ideo malū eſt defectꝰ
boni quod debet haberi. ⁊ qꝛ in poteſtate hoīs eſt illḋ habere ⁊ ſi nō ha
bet illud bonum cum deberet habere. ideo damnatur. ⁊ ponitur exem-
plum Aliquis tenetur ſoluere centum libras. ⁊ ſi non ſoluat incarcerabi
tur. certū eſt ꝙ non ſoluere non eſt aliquid ſed nihil. non tamen ſimplici-
ter dicitur incarcerari pro nihilo. ſed ideo quia nihil erat quod debuit a-
liquid eſſe

B. Ludis ne inꝙ̃ me. inextricabileꝫ
laborintū rōnibus texens Que nunc
quidem qua egrediaris introeas. nūc
ꝟo quo introieris egrediare. an mira
bilē quendā diuine ſimplicitatis orbē
ꝯplicas Etenī paulo ante beatitudi-
ne incipiens. eam ſumuū bonū eſſe
dicebas. quā in ſummo deo ſitaꝫ loq̄
bare Ipſum ꝙ̃ꝫ deū ſummū eē bonū
plenāꝗ̃ beatitudineꝫ diſſerebas Ex
quo neminem beatum fore niſi qui pa
riter deꝰ eēt: quaſi munuſculū dabas

¶ Hic Boetiꝰ mouet
q̄ſtionē phie. ſcḋo phia
ſoluit. ibi Tū illa. Pri-
mo boetiꝰ admirās de
ꝯnexione ⁊ cōuolutione
rationū qbꝫ phia vſa eſt
querit vtrū iſta ꝯnexio
rōnum ſit ex deluſione
phie vel ꝓueniat ex na-
tura rei. ⁊ breuiter illas
rōnes recolligit ⁊ dr̄ O
phia ludis. i. deludis ne
me texens. i. formans la
borintū. i. laborem diffi
cilē rōib;. faciendo rōes
circulares. quo ſcꝫ labo
rinto egrediaris ea ꝑte
qua introeas. ⁊ egredia-
re eo loco quo introieris
tu ꝯplicas quendā or-
bem admirabilē diuine

Metrum duodecimū

Rurſus ipſam boni formam dei ac beatitudinis loquebaris eſſe ſubſtantiam. ipſumq; vnum id ipm eſſe bonū dicebas quod ab omni rerum natura peteretur. ¶ Deum quoq; bonitatis gubernaculis vniuerſitatem regere diſputabas. volentiaq; cuncta parere. nec vllam mali eſſe naturam. atq; hec nullis extrinſecus ſumptis. ſed altero exaltero fidem trahente inſitis domeſticiſq; probationibus explicabas

ſimplicitatis. i. ſatis mirabilem circulationē rōnis in diuina ſimplicitate. Tunc breuiter recolligit rōes dicens tu paulo ante incipiens a beatudine dicebas eā eē ſummum bonum. quam beatitudinem tu loquebarꝭ eſſe ſitam in ſummo deo. ⁊ diſſerebas deum eſſe ſummum bonum ⁊ plenam beatitudinem. ex quo dabas. id eſt inferebas quaſi munuſculum id eſt correlariū neminē eſſe beatum niſi eſſet deus Rurſum tu loquebaris formam boni eſſe ſubſtantiam dei et beatitudinis. ⁊ dicebas ipm vnū eſſe idipſum qđ bonū. ⁊ illud bonū dicebas eſſe quod appeteretur a natura omniū rerum. ⁊ tu diſputabas id eſt diſputando probabas deum regere vniuerſitatem gubernaculis bonitatis. ⁊ cuncta volentia parere id eſt obedire deo. nec vllam eſſe naturam mali. ⁊ hec omnia explicabas nullis rōnibus ſumptis extrinſecus id eſt non accipiendo principia extrinſeca ſed inſitis id eſt intrinſecis ⁊ domeſticis id eſt ꝓpriis ⁊ ↄuenientibus probationibus rei de qua agebat. altero aſſumpto trahente fidem. i. certitudinem ex altero. ¶ Nota laborintus dicebatur domus dedali quam cū aliquis intendebat intrare exiuit. ⁊ exeundo intrauit ⁊ ↄſueuit depingi circularibus protractionibus. ⁊ tranſſumitur hic ad deſignādum circulationes ⁊ reuolutiones rationum ¶ Nota ꝙ circumuolutio ⁊ ↄnexio rōnum quibus phīa vſa eſt. nō eſt ſic circularis. ꝙ vna ⁊ eadem ꝓpoſitio ſit ꝑncipium ⁊ ↄcluſio reſpectu eiuſdem. q; ſic non ↄtingit demonſtrare circulo vt ptꝫ ꝑmo poſteriorum. ſed dicitur ↄnexio circulalis. q; rationes exinuicem dependent ita ꝙ ꝓpoſitio concluſa in vna ſit principium alterius ↄcluſionis in alia. nec propter iſtas diuerſas concluſiones eſt aliqua diuerſitas in deo ſed omnia ſunt idem ſimpliciter.

P. Tū illa Minime inquit ludim⁹ rēq; oīm maximā dei munere quē dudū deprecabamur exegim⁹ Ea ē eñ

¶ Hic phīa rūdet Boetio ad qſtionē ⁊ dt̄ Minime ludimus ſꝫ nos exegimus id eſt ꝑfecimus munere dei quē dudum deprecabamur rē maximam oīm rerum. ea eñ

diuine forma ſubſtãtie vt neqꝫ in extrema dilabat᷑. nec in ſe externũ aliqđ ipſa ſuſcipiat Sed ſicut de ea Permenides ait oēm tu circulo adducis ſpõte multitudinem Rex orbem mobilē rotat. dũ ſe immobilē ipſa ꝯſeruat Si rõnes quoqꝫ nõ extra petitas ſed intra rei quã tractabamus ambitũ collocatas agitauim⁹ nihil eſt qđ admirere cum Platone ſanciēte didiceris cognatos de quibus loquimur reb⁹ oportere eſſe ſermones

.i. talis forma .i. diſpoſitio diuine ſubſtantie vt neqꝫ in extrema .i. in exteriora dilabat᷑ .i. cadat nec ſuſcipiat aliquid extrinſecũ in ſe Quod probat autoritate ꝑmenidis quã primo ponit in greco. deinde ſenſuꝫ ei⁹ ſubiũgit in latino dicēs Sed ſicuti permenides ait de ea ſcꝫ ſubſtãtia diuina ꝙ diuina ſubſtãtia rex orbem mobilē rotat id ē mutat circulatione generationis ⁊ corruptionis. ⁊ mutando res ipſa non mut᷑. ſed ſe immobilē ꝯſeruat. O boeci ſi nos agitauimus .i. cognouimus rõnes nõ extra .i. non ab extrinſeco petitas .i. ſumptas. ſed collocatas intra rei ambitũ quã rem tractabamus. nihil eſt ꝙ de hoc admireris. cum .i. ex quo tu didiceris Platone ſanciente .i. ꝯfirmante ſermones oportere eſſe cognatos .i. ꝓprios ꝯuenīetes rebus de quibus ſupple rebus loquimur ¶ Nota ꝙ ſermones accipiendi ſunt ſm materiã ſubiectã. qꝛ certitudo nõ eſt ſimpliciter querenda rõnibus ex primo ethicorum. vbi dꝛ ꝙ diſciplinati eſt tantũ inquirere certitudinem ſm vnumquodqꝫ genus quãtum natura rei ſpatitur Cũ igitur deus ſic regat omnia preter hoc ꝙ ꝯmiſceatur cum eis. ex libro de cauſis ſermones de diuina ſubſtantia accipiendi ſunt ſm intranea diuine ſubſtantie ⁊ nõ ſm extranea cum non commiſceatur cum eis.

¶ Metrum duodecimũ libri tercij

Felix qui potuit boni
Fontem viſere lucidum
Felix qui potuit grauis
Terre ſoluere vincula

¶ Iſtud eſt duodecimũ metrũ ⁊ vltimũ hui⁹ tercij qđ dꝛ gliconicũ ab inuentore. choriambicũ a pede predñante Primo eñ ponit̃ ſpondeus dicendo felix. ſecũdo choriambus dicendo qui potuit. tercio pirrhikus vł trocheus. In q̃ metro poſtqꝫ phĩa oñdit que ſit vera beatitudo ⁊ vbi ſit ſita hortatur nũc ad pſeuerandum ꝯtemplatione illius beatitudinis Et primo ponit illũ eſſe felicem qui reiectis terrenis vacat diuine ꝯtemplationi Secundo oñdit quid hmoi ꝯtemplationē impediat Tercio illud impedimentum vitare

Metrum duodecimum

docet. ſcḋa ibi. Quondā. tercia ibi. Uos hec fabula. Primo dī Felix ſupple eſt qui potuit viſere. i. deſiderāter videre lucidū fontē. boni. i. deū qui eſt fons oīs boni. ⁊ felix eſt qui potuit ſoluere vincula. i. affectōes grauis terre. i. terrenorum que ſua grauitate trahūt hominem deorſum

¶ Notandū q felix eſt qui ſpeculatur fontē boni ⁊ qui cōtemnit delectationes terrenas Unū in li. de pomo ⁊ morte Areſto. ſcribit. beā eſt anima que non eſt infecta prauis opib⁹ huius mūdi ⁊ intellexit ſuū creatorem ipa eſt que reuertet in locū ſuū in delicijs magnis. ve aūt anime q nō hȝ poſſe redeundi ad patriā ſuā. turpia eñ opera ⁊ delectationes corporales impediunt aſcenſum eius ſurſum

¶ Quondā funera cōiugis
Uates thraicius gemens
Poſtq̄ flebilibus modis
Siluas currere mobiles
Amnes ſtare coegerat
Junxitq̄ intrepidum latus
Seuis cerua leonibꝰ
Nec viſum timuit lepus
Jam cantu placidum canem
Cum flagrantior intima
Feruor pectoris vreret
Nec qui cuncta ſubegerant
Mulcerent dominū modi
Immites ſuperos querens.
Infernas adijt domos
Illic blanda ſonantibus
Cordis carmina temperans
Quicquid precipuis dee
Matris fontibus hauſerat

¶ Hic oſtēdit quid impediat cōtemplationē diuinorum. q affectus terrenorum. qḋ declarat per quandam fabulaȝ que talis eſt. Orpheus filius Caliope fuit citharista qui tāta dulcedine cythare ſonabat q non tm̄ homines ſed etiaȝ bruta allexit. ⁊ in tantum ea demulſit q impetus ſuos naturales dimittebant ſiluas currere flumina ſtare fecit hic habuit vxorem dictam Euridicen quam cū paſtor ariſteus adamare vellet ipſa fugiens per prata calcato quodam ſerpente interijt ⁊ ad inferos deſcēdit quam Orpheus volens ab inferis reducere deos ſupernos ſua cithara placare cepit. ſed cum non proficeret ad infernum deſcendit ⁊ in tantum deos infernales deliniuit q cōceſſa eſt ei vxor tali conditione anteqū exiret infernum nō flecteret retro aſpectū vxorem reſpiciēdo. cū aūt iam prope exiuiſſet Orpheus amore allectus retroſpexit ⁊ ſic vxorem perdidit Circa iſtam fabulā ſic pcedit. Primo oſtēdit quomodo Orphe⁹ ad inferos deſcen

Quod luctus dabat impotens
Quod luctum geminans amor
Deficiet. trenara commouens
Et dulci veniam prece
Umbrarum dominos rogat

dens pro vxore rogauit Scd̄o qn̄o monſtra infernalia placauit. Tercio oſtendit qn̄o vxor ei ꝯceſſa fuit ⁊ eam ꝑdidit Scd̄a ibi. Stupet. tercia ibi. Tandem. Dicit ṗmo Uates tharicius .i. Orpheus de thracia prouincia oriundus. dictus vates .i. ſapiens a multis. ille quondā gemens .i. deplorans funera .i. mortē ꝯiugis. poſtq̄ꝫ cogeret amnes .i. fluuios ſtare. ſiluas currere mobiles poſt ip̄m flebilibus modis .i. modulationibꝫ cythare quas flendo formauit. ⁊ poſtq̄ꝫ cerua iunxit intrepidū latus ſeuis leonibꝫ. qꝛ cerua cū leonibus incedebat ſequēdo modulationē orphei. nec lepus timuit canē viſum iam placidum canem. cantu .i. ſono cythare. qꝛ lepus ⁊ canis ſil̕ ſequebant̕ ip̄m Cū aūt feruor .i. amor flagrantior .i. ardentior vreret intima .i. interiora pectoris Orphei. ⁊ cū modi .i. modulationes q̇ cuncta ſubegerant .i. ſubdiderant non mulcerent .i. non placarent dn̄m. ſ. Iouē ipſe querens ſuperos .i. deos immites qꝛ placari nō poterant. adijt domos infernales illic tēperans blanda carmina ſonantibꝫ cordis ipſe deflet .i. flebiliter decantat in cythara quicquid hauſerat ex ꝑcipuis fontibꝫ matris. ſ. dee caliope ⁊ ip̄e deflet qd̄ luctus impotens qui facit hoīem impotētem ſibi dabat .i. ꝯceſſit ⁊ deflet illud qd̄ dabat ſibi amor geminās luctum. ꝯmouens trenara .i. inferna ⁊ rogat dn̄os vmbraꝝ .i. infernales dulci prece veniā .i. relaxationem ſue vxoris ¶ Nota ſm̄ Ariſtotelem. ij. methaphiſ. ⁊ cōmentatorem .iij. celi ⁊ mūdi. Non oēs accipiūt veritatē ꝑ eundē modū tum ꝓpter diuerſam ꝯſuetudinē. tū ꝓpter diuerſam naturam. tum ꝓpter paucitatem inſtructionis in logica. Unde quidā recipiūt veritatem ꝑ modū demōſtrationis. qdā ꝑ modū autoritatū. quidā ꝑ modū fabularū Ut ḡ ꝑhia talibꝫ ſatiſfaciat aliqn̄ demōſtrationibꝰ. aliqn̄ autoritatibus vtitur. aliqn̄ fabulas interſerit ſicut in ꝓpoſito ¶ Notandū ꝙ Orpheus dr̄ vates qꝛ carmina ꝯpoſuit. dr̄ aūt vates a vi mētis vel a video ¶ Notandū ꝙ trenara dicunt̕ q̄ſi lamentabilia a trenus treni. qd̄ eſt lamentatio Et trenarus in ſingulari eſt nomen cuiuſdam montis in quo dr̄ eē via ad infernū In plurali trenara ſ̄cat loca infernalia. ſicut dr̄ Nuguitio Cōiter aūt inuenit̕ hoc nomē ſcriptum ſine r. in ṗma ſillaba apud ſtolidos. ⁊ dr̄ tenara vel tenarus ſicut quidā vicioſe ſcribūt in doctrinali. Tenarus infernus Nā Nuguitio ſcribit tm̄ per r. vt trenarus ⁊ trenara. Un̄ forſan ex vicio ſcriptorum et idiotarum qn̄q ſubtrahitur. nec retinet e. ſed a. in ſecunda ſyllaba

Stupet tergeminus nouo
Captus carmine ianitor

¶ Hic oñdit qn̄o Orpheus monſtra inferni placauit dicēs Ianitor inferni qui dicit̕ cerberus

Metrum duodecimũ

Que ſontes agitãt metu
Ultrices ſcelerum dee
Jam meſte lachrymis madẽt
Nõ ixionium caput
Velox p̃cipitat rota
Et longa ſiti pditus
Spnit flumĩa tãtalus
Vultur dũ ſatur eſt modis
Nõ traxit tycij iecur

quaſi vorator carnium ille tergeminus id ẽ hñs tria capita canina captus fuit nouo carmine. id eſt melodia p̄us inaudita. ⁊ ſtupet. i. admiratur. Tunc oñt qũo alia mõſtra placauerit dicẽs ꝙ tres furie infernales Theſiphone Alecto Megera que ſunt vltrices ſcelerꝫ inferẽtes metum peccatoribꝫ ille lacrimabantur ꝓpter dulcedinẽ cithare. vnde dicit. Dee id eſt furie tres vltrices ſcelerꝫ id eſt peccatorꝫ q̃ dee agitant. id eſt vexãt ſontes. i. peccatores metu. i. timore iſte iam meſte madẽt. i. fluunt lachrymis ¶ Tunc tangit remiſſioné pene quorũdam in inferno. ⁊ p̄mo ixionis. Ubi ſciendũ ꝙ ixion voluit concũbere cũ Junone. cuꝫ aũt Juno interponeret nubem. ixion piecit ſemen in nubem ex quo nati ſunt centauri. ipſe aũt adiudicatus inferno cõtinue voluitur in rota que rota ſtetit orpheo modulante Unde dr̃ Velox rota non p̃cipitat. i. non deijcit caput ixionium. i. ixionis ſupple orpheo canente ¶ Tunc tãgit remiſſionẽ pene Tantali. Ubi ſciendũ. ꝙ Tantalꝰ dr̃ laceraſſe proprium filium dans eum dijs ad comedendũ pro quo dãnatus fuit. Dicitur aũt in inferno habere aquã vſqꝫ ad mẽtum ⁊ poma pendẽtia ante os ⁊ tñ deficere ſiti ⁊ fame. cũ eñ vult ſumere aquã vel pomũ fugiũt ab eo. Iſte tantalus ſpreuit flumina Orpheo canẽte. vñ dr̃ Tantalus pditus. i. cõſumptus longa id eſt magna ſiti ſpnit flumina ¶ Tũc oñdit remiſſionẽ pene Tycij. Uñ ſciendũ ꝙ Tycius voluit ↄcũbere cum latona matre apollinis quẽ Apollo interfecit ⁊ in infernũ relegauit cuiꝰ iecur vultur deuorat. Orpheo aũt canente vultur ceſſauit laniare iecur eius. vnde dr̃ Dum vultur eſt ſatur modis. i. modulationibus orphei non traxit id eſt non laniauit iecur Tycij.

Tandem vincimur. arbiter
Umbrarꝫ miſerans ait
Donamus comitem viro
Emptã carmine ↄiugem
Sed lex dona coarceat
Nedum tartara liquerit

¶ Hic oñdit qũo orpheo vxor ſua ↄceſſa fuit ⁊ qũo eã pdidit dicẽs Tandem arbiter. i. iudex vmbrarũ iſte miſerans. i. mĩam habẽs ait nos vincimur donamꝰ. id eſt reſtituimus viro ſcꝫ Orpheo comitẽ ↄiugẽ emptã. i. ↄparatam carmĩe ſuo. ſꝫ lex. i. conditio

Fas ſit lumina flectere
Quis legem dat amantibus
Maior lex amor eſt ſibi
Heu noctis prope terminos
Orpheus euridicen ſuam
Vidit.perdidit.occidit

coerceat iſta dona ne fas
ſit ſibi deducenti vxorez
flectere lumina.i. oclos
reſpiciēdo vxorē dū liq̄-
rit.i. reliquerit tartara.
Et tūc exclamat dicēs
Quis dat.i.imponit le-
gem amātibꝰ.q.d.amor
non debet coercere lege
qꝛ amor maior lex eſt ſi-
bi id eſt amor maior eſt lege. Et ſubdit. Heu ꝓpe terminos noctis id ē
inferni Orpheus Euridicen vxorem ſuam vidit reſpiciendo a tergo.eā
pdidit ab inferis non deducendo.occidit in inferno eam relinquendo
¶ Notandū ꝙ apud inferos arbiter.id eſt iudex vmbrarū dicit̄ adā-
mantus qui cogit animas ad faciendum peccata commiſſa ⁊ vnicuiqꝫ
ſm merita ſua penam diſtribuit. Iſte adamātus dixit.donemus viro
coniugem ¶ Notandū ꝙ amor nō poteſt lege coerceri.nā ex incen
ſo amore homo ſepius tranſgreditur legē.⁊ amor fortior eſt ad aliquid
implendū ꝙ̄ lex ad coercendum.ideo dicit. Quis legē dat amantibus
maior lex eſt ſibi.q.d.propter quid lex datur amantibus cum per ſe du-
ra lex ſit amare.

Vos hec fabula reſpicit
Quicūqꝫ in ſuperum diem
Mentem ducere queritis
Nam q̄ tartareum in ſpecus
Victus lumina flexerit
Quicquid p̄cipuum trahit
Perdit.dum videt inferos.

¶ Hic phia applican-
do fabulā ad ꝓpoſitum
hortat̄ nos vitare impe
dimentū ꝯtemplatōnis
ſummi boni ⁊ dr. O ho
mines quicunqꝫ queritꝭ
vultis ducere mentem.
id eſt contemplationem
in ſuperū diem.i. in ſup-
nam claritatē. hec fabu
la iā dicta reſpicit vos
qꝛ ad veſtrā informatō
nē inducta. Nam q̄ vi-
ctus affectu terrenorū
flexerit lumina.i.oculos rōnis ⁊ intellectus.in tartareū ſpecus.i. in ter
rena que ducunt ad terrenā profunditatē. Quicq̄d precipuū.i. bonum
trahit laborando.illud perdit dū videt inferos.i.dū intendit terrenis ⁊
tpalibus que ſunt infima ¶ Nota ꝙ ꝯcupiſcētia ⁊ affectus terre-
norū impedit ꝯtemplationē ſummi boni. Unde Boetiꝰ in tractatu de
ſummo bono dr. Inordiata concupiſcentia multos impedit a ſummo
bono quoſdā eñ pigriciā ſequi videmus.quoſdam enim delectationes
ſenſuales.quoſdam eñ deſiderij auri ⁊ argenti.exceptis paucis virꝭ ho
norandis philoſophis q̄ ꝯtemnunt ſenſus deſideria ⁊ ſequuntur deſide
ria intellectus.⁊ ꝓpe finem eiuſdē tractatus.dr Phus maxime delecta-
tur in primo principio in cōtemplatione ſue bonitatis.⁊ hec ſola eſt rec

ea delectatio. hec eñ eſt vita phoꝝ ſine qua nemo viuit vita recta. Et ſubdit Phm aūt voco omnez hoīem viuentē ordine nature tendēs in alta. ⁊ finiens vitā acquirit vltimū finem ⁊ optimū vite humane qui ē deus glorioſus benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen

¶ Anicij Manlij Seuerini Boetij exconſulis ord. pat. phie conſolationis Finit liber tercius.

¶ Incipit liber quart⁹ Proſa pma
Hucuſq; error Boetij corrigit̄ q̄ mirando dicit bonos ſine premijs. malos ſine penis linquendos

HEc cum philoſophia dignitate vultus ⁊ oris grauitate ſeruata. leuiter ſuauiterq; cecinisset. Tum ego nonduz penitus inſiti meroris oblitus. intentionem dicere adhuc aliquid parantis abrupi. Et o inquam veri preuia luminis. que vſq; adhuc tua fudit oratio. cum ſui ſpeculatione diuina. tuz tuis rationibus inuicta patuerunt. Eaq; mihi etſi ob iniurie dolorem nuper oblita. non tamen ante hac prorſus ignorata dixiſti

¶ Hic incipit quart⁹ liber de ꝯſolatione phie cui⁹ hec eſt proſa prima in quo libro phia aſſignat quare mala ꝓcedantur in regno dei cū oīm rerum rector bonus exiſtat ſcz deus ⁊ ꝓbat bonos ſemꝑ eſſe potentes et malos impotētes. et ſicut vicia nunq̄ ſunt ſine pena. ita virtutes nūq̄ ſunt ſine premio. Probat etiaz q̄ oīs fortuna tam ꝓſpera q̄ aduerſa bonis eſt ad ꝑfectū. malis āt ad interitū. Etiā probat q̄ oīa que fiunt a deo recte fiunt et alia plura ſicut patebit. Et diuidit̄ iſte liber in. xiiij. partes. q̄a ſeptem ſunt proſe et ſeptez metra huius quarti de quib⁹ patebit in proceſſu. Primo oñdit Boeti⁹ quomodo intentionem phie adhuc parantis plura dicere interrupit ꝓponendo cauſas ſui doloris. Secūdo phia promiſit ſibi perfectam curam. Tercio dat modum curandi ipm. ſecunda ibi Tum illa et eſſet. tercia ibi. Et qm̄. Et quarto proſequitur intentionez ipſum curando in ſequenti proſa ibi. Tum ego. Primo oſtendit q̄modo interrupit intentionem phie volentis plura loqui. Secundo probat cauſas ſui doloris. ſecunda ibi. Sed ea ipſa eſt. Primo dicit. Cum philoſophia hec cecinisset id eſt decantaſſet hec ſcilicet ꝑdicta ſeruata leuiter. i.

ſectabiliter.⁊ ſuauiter.i.dulciter obſeruata dignitate.i.reuerẽtia vultꝰ ſcȝ ſui:⁊ grauitate oris.i.ſermonis ſupple ſui. Tũc.i.poſt h̄ ego Boetiꝰ nondũ.i.nõ adhuc.oblitus.i.immemor.penitus.i.omnino inſiti meroris.i.intrinſeci doloris.ego Boetiꝰ abrupi.i.interrupi intentionẽ.i.ꝓpoſitũ phie parantis.i.intendẽtis dicere adhuc aliqd. Et inq̃.i.dixi.o p̄uia.i.ꝑambula veri luminis.i.ꝑfecte ↄditionis.ſ.illa q̄ tua oĩo.i.tuꝰ ſermo fudit.i.loquutus eſt hucuſq̃.i.ad iſtũ lib⁊ q̃rtũ patuerũt.i.manifeſta fuerunt iuncta.i.inſolubilia. Tum.i.aliqñ diuina ſpeculatione.i.ſctã ↄtemplatione.tum.i.aliqñ ſui ſcȝ ipſius.tum.i.aliqñ tuis rõib⁹ id eſt demõſtrationib⁹. Et ea.i.illa p̄dicta.etſi pro cęteris oblita mihi nuper.i.aliqñ ob dolorem iniurie:ſupple quam ꝑpeſſus ſuȝ a Theodorico rege gothoꝝ.nõ tñ dixiſti ꝓrſus.i.oĩno hec.ſ.p̄dicta ignorata.i.ignota hactenꝰ id eſt hucuſq̃. ¶ Nota ꝙ dignitas eſt honeſta ⁊ imꝑioſa auctoritas.dr aũt phia habere dignitatẽ vultus ꝓpter ſui honeſtatem.quia ꝺm Tulliũ ſola ſapia eſt q̄ meret honores.⁊ ꝓpter ſui auctoritatẽ q̄ digna ẽ imitatione. Etiã phia dr eſſe grauis ore.i.ſtabili ſermone.qꝛ ſermones philoſophici firmitate rõnum ſunt ſtabiliti ¶ Nota cũ phia oñt qd ſit ſummũ bonũ ⁊ in q̊ ſitũ ſit ⁊ feciſſet exhortationem ad illud querẽdũ intendebat oñdere modũ quo ad illud ꝑueniť.ſed anteq̃ expleret illam intentionẽ Boetius velut auidus ad ſciendũ q̄dam quoꝝ ignorantia detinebat ipm in merore interrupit intentionẽ phie volẽtis plura dicere ¶ Nota ꝙ phia dr ꝑuia veri luminis.qꝛ ipſa clarificat aĩam ⁊ trahit eã ab obſcuritate ignorantie.ad lucẽ ſapie ⁊ ad claritatẽ intellectus ex li.de pomo Areſto. Vel iõ dr ꝑuia veri luminis.qꝛ ꝑ ipam tanq̃ per viam homo ꝑuenit ad cognitionẽ veri luminis qđ eſt deus.qꝛ ſcribitur in li.de pomo.ꝙ ꝑ phiam hõ cognoſcit ſuũ creatorem qui de nihilo fecit oĩa qui eſt inceptor oĩm inceptoꝝ ⁊ omniũ principioꝝ principiũ. Et ibidem ſcribitur.oportuit vt phia mitteret ad inſtruendum ignorantes ⁊ eos qui non cognouerũt creatorem.

¶ Hic Boetiꝰ ꝓponit cãs ſui meroris dicens S; ea ipſa eſt cã noſtri meroris ⁊ maxima cã ꝙ cum rector rerũ ſcȝ deus bonꝰ exiſtat vel eſſe mala oĩno poſſint. vel preterea̅t impunita qđ ſaltẽ ſi nullũ aliud inconueniens ſeq̃ret ↄſidera quãta ſit dignũ admiratõe ſũt pro ſed. huic adiungitur.i.addit aliud ſciȝ magis admirandũ. Nã pro qꝛ imperante.i.pcipiẽte. et florẽte.i. vigẽte

¶ Sed ea ipſa eſt vel maxima noſtri cauſa meroris.ꝙ cum rerum bonus rector exiſtat. vł eſſe omnino mala poſſint.vel impunita pretereãt. Q ſolum quanta dignum ſit admiratione profecto conſideras At huic aliud magis adiungitur. Nam imperante florenteq̃ nequicia. virtus non ſoluȝ premijs caret. verumetiam ſceleratorum pedibus ſubiecta calcatur, et ĩn

Proſa prima

ſin locū facinorum ſupplicia luit Que fieri in regna ſcientis omnia. potētis omnia: ſed bona tantūmodo volen/tis dei. nemo ſatis poteſt nec admi/rari nec conqueri

nequicia .i. nequicioſis hoib) virtus .i. hō virtuoſus nō ſolū .i. non tm̄ caret pmijs. verū etiā ipſa virtus ſubiecta .i. ſudu/cta calcat pedibus .i. potentijs ſceleratoꝝ .i. malorum. ꝛ ipſa virtus luit .i. patit ſupplicia .i. penas

in locum facinorū .i. vicioſorum loco. que ſcꝫ predicta fieri .i. permitti in regno .i. in mundo ſcientis omnia ſcꝫ dei ꝛ potentis omnia ſed volentis et intendentis tantummodo bona nemo ſatis nec ammirari nec ꝯqueri poteſt .i. querimoniam facere ¶ Nota ꝙ mala fiūt in mundo patet qꝛ ratio ſemper deprecatur ad bonum Cum ergo mali non regant iudicio recte rationis ſed vincantur paſſionibus ire ꝛ ꝯcupiſcentie. ideo deficiūt a bono Item ſupabundantia ꝛ defectus ſunt de genere malorum cum virtus ꝯſiſtat in medio. cū igitur in pluribus ſit ſupabuntia ꝛ defectus patet ꝙ mala fiunt in mundo Cū tamen omnia dependeant a deo celuꝫ et tota natura ꝛ deus eſſentialiter ſit bonus mirabile eſt quomodo ma/la eſſe poſſunt vel ſaltem permaneant impunita

¶ Nota ꝙ quia boni attingunt finem oīm rerū ſcꝫ ſummum bonū ideo ſunt potentes. mali aūt qꝛ hoc ipſum attingere nō poſſunt ſunt im/potentes. Et qꝛ boetius in primo libro. vi. proſa dicit ſe ignorare quis ſit finis oīm rerum ideo putabat bonos eſſe impotentes. malos aūt po/tentes. ꝛ de hoc Boetius ammirat vt patet in littera ꝛ iſta eſt vna cau/ſa ſui doloris

P. Tum illa ꝛ eſſet inquit infiniti ſtu/poris omnibuſqꝫ horribilius mōſtris ſicuti tu eſtimas in tanti velut patriſ/familias diſpoſitiſſima domo. vilia vaſa colerentur. precioſa ſordeſcerent Sed non ita eſt. Nam ſi ea que pau/loante concluſa ſunt. in cōuulſa ſeruā/tur. ipſo de cuius nunc regno loqui/mur auctore cognoſces. ſemꝑ quideꝫ potentes eſſe bonos. malos vero ab/iectos ſemꝑ atqꝫ imbecilles. nec ſine pena vnq̄ ēē vicia. nec ſine pmio vir

¶ Hic phia promittit Boetio ꝑfectā curam q̄ ꝯſiſtit in ꝑtractiōe huiꝰ materie dicēs O boeci ꝛ eſſet infiniti ſtuporis. .i. āmiratōis ꝛ eēt horribilius oib) mōſtris .i. deformitatib) ſi in diſpoſi/tiſſima .i. ordinatiſſima domo .ſ. in mundo tanti patriſfamilias .ſ. dī ſi ibi colerentur .i. honorarent vilia vaſa .i. mali hoīes ꝛ ſi precioſa vaſa .i. boni hoīes ſordeſcerēt id eſt vileſcerent ſicut tu eſti/mas. ſed nō eſt ita. nam ſi ea que pauloante con/cluſa ſunt ſeruantur in/cōuulſa .i. integra in ſuiſ

tutes. Bonis felicia. malis ſemper in fortunata contingere Multaqꝫ id genus que ſopitis querelis firma te ſoliditate corroborent

veritate tu autore. i. doctore ipſo deo de cuiꝰ regno nūc loquimur. cognoſces ſꝑ bonos eſſe potētes. malos vero impotentes. nec vnqꝫ eē vicia ſine pena. nec ſine pmijs eſſe virtutes. ꝛ cognoſces bonis ſemꝑ ꝯtingere felicia. ꝛ malis infortunata ꝛ cognoſces multa id genus. i. huius generis que corroborēt te firma ſoliditate ꝯtra aduerſitatē fortune querelis tuis ſopitis. i. remotis

¶ Notandū ſicut poſtea patebit oīa que fiunt recte fiūt a deo Cū igit̄ ordo iuſticie requirat vicia puniri. ꝛ ꝟtutes remunerari. ſi mali manerēt impuniti ꝛ boni irremunerati. ꝛ ſic ꝯuerſus ordo eſſet in domo dei. ſcꝫ in mundo quod eſt horribilius omnibus monſtris

Et qm̄ vere formam beatitudinis me dudum monſtrante vidiſti. quo etiaꝫ ſita ſit agnouiſti. decurſis omnibus que pmittere neceſſariam puto. viam tibi que te domum reuehat oſtēdam: Pennas etiam tue menti quibus ſe in altum tollere poſſit affigaꝫ. vt perturbatione depulſa ſoſpes in patriā meo ductu. mea ſemita. meis etiam vehiculis reuertaris

¶ Hic phīa dat modū curandi ipm Boeciū dicens Qm̄ dudū. ſ. in tercio libro vidiſti formaꝫ vere btitudinis me mōſtrante. i. docēte oīb9 decurſis. i. ꝑtranſitis que puto neceāria pmittere. oſtēdam tibi viā que te reuehat id ē reducat domum. i. ad cognitionem vere beatitudinis ꝛ ego affigaꝫ. i. apponā tue mēti pennas. i. rōnes quib9 mens poſſit ſe tollere in altum vt depulſa ꝑturbatione contingente tibi ex affectu bonoꝝ temporalium reuertaris ſoſpes in patriam meo ductu. mea ſemita. meis vehiculis ¶ Nota ꝙ ꝑ pennas quas philoſophia promittit affigere menti Boetij intelligitur ſpeculatio rōnis ꝛ intellectus virtus ꝛ ſapientia Sicut em̄ auis volando in altum deducit̄ auxilio pennarum. ſic mens humana ſpeculatione rationis ꝛ intellectus virtute ꝛ ſapientia erigitur in ꝯtemplatione ſummi boni

¶ Metrum primum quarti libri

Nunc etem̄ pēne volucres mihi
Que celſa ꝯſcendant poli
Quas ſibi cū velox mens induit
Terras peroſa deſpicit

¶ Iſtud eſt pmū metꝝ huius quarti cuius primus verſus dr̄ metrum alemanicū ab inuentore dactilicum a pede ꝑdominante. Scd̄s verſus dicit̄ metrū archilogicū ab inuentore. iambicuꝫ a pede predominante.

Metrum primum

Aeris immenſum ſupat globum
Nubeſcꝫ poſt tergum videt
Quicꝫ agili motu calet etheris
Tranſcendit ignis verticem
Donec in aſtriferas ſurgat domos
Phebocꝫ ꝯiungat vias
Aut comitetur iter gelidi ſenis
Miles choruſci ſideris
Vel q̄cūcꝫ micans nox pingitur
Recurrat aſtri circulum
Atcꝫ vbi iam exhauſtū fuerat ſatis
Polum relinquat extimum
Dorſacꝫ velocis premat etheris
Campos viridi luminis
Hic regū ſceptrum dn̄s tenet
Orbiſcꝫ habenas temperat
Et volucrem currum. ſtabilis regit
Rerum choruſcus arbiter

In q̄ metro ph̄ia oñdit viam ꝑ quaꝫ ꝑuenit ad ꝯgnitionē ſummi boni. ⁊ eſt ꝑ ꝯſideratōēꝫ creaturaꝝ q̄ gradatim ſunt trāſcendēde q̄uſcꝫ inueniatur aliquid qđ ꝑemineat om̄i creature. ⁊ iſtā viā tradit ſub ſimilitudine auis volātꝭ. Primo ḡ tradit viā qua mens ꝑueniat ad ꝯgnitionem ſummi boni. ſcđo oñdit quid mēs iudicabit cuꝫ illic peruenerit ſcđa. ibi. Neuc te. Primo dī. dixi ꝙ affigā pennas menti tue. ſunt ⁊ eñ mihi penne volucres. i. veloces. ſ. virtus ⁊ ſapiētia que cōſcendunt. i. penetrāt celſa. i. alta poli. Quas pēnas cū mens velox ſibē induit. i. aſſumit ipa ꝑoſa. i. odio habens terras deſpicit eas querēdo vlterius creatorē ⁊ mens ſupat globū. i. ſpericum corpus imēſi aeris cognoſcēdo ꝙ vltra aerē eſt creator. Nubes videt poſt terguꝫ. qꝛ vltra nubes querit cognitionem ſummi boni ⁊ tranſcendit verticē. i. ſummitateꝫ ignis. qui ignis calet ex agili. i. veloci motu etheris. i. celi. ⁊ vlterius ꝑcedit, mens inueſtigando donec ſurgat. i. eleuet. in domos aſtriferas. i. in orbem planetaꝝ. ⁊ ꝯiūgit vias ſuas phebo. i. ſoli. inueſtigādo ꝙ ſol nō eſt deus donec comitet iter gelidi ſenis. i. ſaturni. qui eſt ſupra ſolem. mens tn̄cꝫ exiſtens miles choruſci ſideris. i. dei qui eſt ſplendidū ſidus. ⁊ vlterius aſcendit ſup orbes planetaꝝ donec ꝑcurrat id eſt ꝑtranſeat circulū aſtri. i. celū ſtellatuꝫ quo ſcꝫ aſtro pingitur. i. ornatur micans nox. qꝛ nox ſtellis firmamenti illuminat. vbi. i. poſtq̄ꝫ ſatis fuerit exhauſtum. i. ſpeculatione euacuatū ꝙ nulla ſtellarum eſt deus. mens vlterius tranſcendit donec relinquat extimū polum. i. vltimū celū ⁊ ꝓmat dorſa velocis etheris. i. firmamēti. ſ. ꝯpos. i. potēs reuerēdi lumis. ſ. dei. Hic ſupra vltimū polum dn̄s regum. tenet ſceptrū. i. imperiū ⁊ tempat. i. moderatur habenas id eſt, regumina orbis ⁊ manēs ſtabilis in ſe regit volucrē. i. velocem

curum.i.circularem motũ corpoꝝ celeſtiũ. deus exiſtens choruſcus arbi ter.i.ſplendidus iudex rerũ ¶ Notandũ ꝙ dr ignem calere motu celi.ex quo videt ꝙ calor nõ ſit ꝓpria ⁊ ꝑ ſe qualitas ignis cũ ſibi debeatur ꝑ motum celi. Sed dicendũ ꝙ locus non ſolũ eſt cã ↄſeruatiua locati.ſꝫ oĩm accidentium naturaliter ↄſequentium. vñ qꝛ celũ eſt locus ignis nõ ſolum eſt cã ipſius ignis.ſed etiam ipſius caloris ignem ↄñtis. ⁊ quia ꝓpria diſpoſitio celi ſm quam habet caliditatem ſuper omnia eſt motus eius. ideo dicit ignem calere motu celi. non excludens per hoc quin calor ſit per ſe qualitas ignis.

¶ Notandum ꝙ ſaturnum vocat gelidum ſemen. non ꝙ ſit gelidus formaliter ſed affectiue. Eſt enim affectiuus gelu ⁊ frigoris. ⁊ dicitur ſenex. quia motus eius tardus eſt ad modum ſenis. nam curſum ſuũ complet pluri tempore ꝙ̃ ſol vel luna

¶ Hic oſtẽdit phia qḋ Boetius iudicabat cũ tranſcendit creaturas ⁊ ꝑuenit in cognitionẽ dei dicens. O Boeci ſi via ducat te reducẽ.i.reuertentẽ a tpalibus huc.i. ad cognitionẽ dei Quã viam nũc immemor reqris Nũc dices Ego memini qui obnubilat⁹ fui affectu tpaliũ hic.ſ. in cõtemplatione dei eſt mihi patria hinc.ſ.a deo

Huc te ſi reducem referat via
Quã nunc requiris immemor
Hec dices memini patria eſt mihi
Hinc ortus. hic ſiſtam gradum
Q ſi terrarum placeat tibi
Noctem relictam viſere
Quos miſeri toruos populi timent
Cernes tirannos exules

ortus ſuppleſum. qꝛ ad eius imaginem creatus. hic.i.in ↄtẽplatione dei ſiſtam.i.figam gradum.i.ponam finalem quietem Quod ſi placeat tibi exiſtenti in cognitione dei viſere.i.cum deſiderio videre noctem terrarũ relictam. tu cernes.i.videbis toruos tyrannos.i.crudeles ꝑncipes quos miſeri populi timent. illos toruos eſſe exules a vera patria ſua.

¶ Notandũ ſm Aplm Non habemus hic manentẽ patriam ſed futuram inquirimus. hec eñ eſt vera patria a qua aĩa rõnalis per creatõnem a deo exiuit. ad quã niſi reuertatur eſſe quod a deo accepit. affectione terrenorum deturpatum prorſus amittit. ꝓpter quod dicit in ſecũdo metro terciĳ libri. Repetunt ꝓprios queqꝫ recurſus Reditucꝫ ſuo ſingula gaudent. Nec manet vlli traditus ordo Niſi quod fini iunxerit ortũ Stabilemcꝫ ſui fecerit orbem.

¶ Hic incipit ſcḋa ꝓſa hui⁹ quarti Circa quã eſt ſciendũ ꝙ phia in primo.li.vi.ꝓſa inueſtigando cãm ⁊ radicem infirmitatis Boetĳ cognouit ꝙ boeti⁹ ex ignoran

¶ Proſa ſecunda libri quarti

Boni bonum adipiſci pñt quod deſiderant. mali vero minime

Proſa ſecūda

Tum ego pape inquam. vt magna promittis. nec dubito quin poſſis efficere. Tu modo quem excitaueris. ne moreris

tia finis reꝝ malos homines potētes. bonos vero impotentes putabat Item qꝛ ignorabat qbus gubernaculis mūdus regat. fortuitorum vices eſtimabat fluitare ſine rectore. quia vero phia iam oſtendit quis ſit finis rerum. ꝛ qbus gubernaculis mundus regatur. Nunc phia vult adhibere Boetio pfectam curam remouendo dolores in quos Boetius incidit ex ignorantia premiſſoꝝ. Et primo Boetius hoc petit ꝛ phia ſecundo illud proſequitur ibi. Primum igitur. dicit primo. Tum igitur ſcꝫ finito ſermone philoſophie. Ergo Boetius inqꝫ pape eſt interiectio ammirantis o philoſophia tu magna promittis nec dubito quin poſſis efficere id ē ad effectum producere tu modo ne moreris id eſt non protrahas me quem excitaueris ad audiendum ¶ Notandum ꝙ ſapiens nihil promittit quod adimplere nō poſſit. qꝛ opus ſapientis eſt nō mentiri. Ergo dr Boetius phie Sicut magna ꝓmittis nō dubito quin efficere poſſis.

¶ Hic phia pſequitur intentū ꝛ primo probat bonos ſemp eſſe potentes ꝛ malos impotentes. cuius oppoſitum putabat Boetius. ꝛ tāgit pmo modū p quem vult oſtendere. ſcdo oſtendit ꝛ probat intentum ſuū rōnibꝫ. ibi Quo ſit

P. Primum igitur inquit bonis ſemper adeſſe potentiam. malos cunctis viribus eſſe deſertos agnoſcas licebit. quorum quidem alterum demonſtratur ex altero. Nam cum bonū malumqꝫ contraria ſint. ſi bonum potēs eſſe cōſtiterit. liquet imbecillitas mali. At ſi fragilitas clareſcat mali. boni firmitas nota eſt. Sed vti noſtre ſententie fides abundantior ſit. alterutro calle procedam. nunc hinc. nūc inde propoſita confirmans

Primo dr. O Boeci pmum licebit vt agnoſcas bonis ſemp adeſſe potentiam ꝛ malos eſſe deſertos id eſt priuatos cunctis virib9 quorū alterum ſcꝫ bonis ſemper adeſſe potentiaꝫ demōſtratur ex altero ſcilicet ex hoc ꝙ mali ſunt viribus deſerti. et hui9 cauſam ſubdit dicens. nam cum bonuꝫ ꝛ malū ſint contraria. ſi bonum eſſe potens cōſtiterit. liquet id eſt manifeſtuꝫ fuerit imbecillitas id eſt impotentia mali. et ſi fragilitas clareſcat mali. firmitas boni nota eſt. Sed vt abūdantior ſit fides noſtre ſententie alterutro calle id eſt vtroqꝫ via pcedā ꝯfirmans ꝓpoſita

nunc hinc. ſ. ex firmitate. nūc inde ex fragilitate mali ¶ Notandū q phia dictū ſuū q ſi boni ſunt potentes mali ſīt impotētes. fundat ſuper ꝯſideratione topicā. ſ. ſi ꝑpoſitum in ꝑpoſito ⁊ oppoſitum in oppoſito vt ſi ſanitas eſt bona egritudo eſt mala. Dicit q velit ꝓcedere vtraqꝫ via ex potētia bonoꝝ ꝓbando impotentiā maloꝝ. ⁊ ex impotētia maloꝝ potentiā bonoꝝ. qꝛ ſi tm̄ vnū iſtoꝝ ꝓbaret. ⁊ ex hoc reliquū ꝯcluderꝫ ꝑ locū a ꝯtrarijs eſſet argumentū veriſiꝉe ⁊ nō neceſſariū. ⁊ ideo vtrāqꝫ partem vult ꝓbare ⁊ ex vtroqꝫ reliquū concludere

¶ Duo ſunt quibus oīs humanoꝝ actuum conſtat effectus. voluntas ſcꝫ ac poteſtas. Quoꝝ ſi alterum deſit nihil ē quod explicari queat. Deficiente etem̄ volūtate: ne aggreditur quidē quiſqꝫ quod non vult. At ſi poteſtas abſit: volūtas fruſtratur. Quo fit vt ſi quem videas adipiſci velle qd minime adipiſcatur: huic obtinendi quod voluerit. defuiſſe valentiam dubitare non poſſis. B. Perſpicuum eſt inquam. nec vllo modo negari poteſt P. Quem vero effeciſſe quod voluerit videas. num etiam potuiſſe dubitabas. B. Minime. P. Quod vero quiſqꝫ poteſt in eo validus: quod vero non poteſt. in hoc imbecillis eē cēſendus eſt. B. Fateoꝛ inqꝫ

¶ Hic phia ꝓbat intētum rōibus. ſcdo excludit quandam dubitationem. ibi. Sed pūt. tercio cōfirmat principale intentuꝫ autoꝛitate platonis. ibi. Ex quibꝫ omnibus. Primo ꝓbat bonos ſꝫ eſſe potentes. et malos impotentes duabus rōnibus. ſecūdo ad idem oñdendum coacervat breues ratiōes. ibi. Sed qñ te. Prima in duo ẜm duas rōnes. ſecunda ibi. Rurſus indr. Primo ꝑmittit duo neceſſaria ad primā rōem ſecūdo ex ꝑis arguit. ibi Oēs igit hoies Primo ꝑmittit vnū neceſſariuꝫ ſcdo aliud ibi. Memini ſti ne. Primo dr. Duo ſunt ꝑncipia quibꝫ conſtat. i. ꝑmanet oīs effectus humanoꝝ actuum. ſcꝫ volūtas ⁊ ptās quorum ſi alterū deſit nihil eſt quod queat effectus explicari id eſt fieri. Qd declarat. deficiente em̄ voluntate nullus effectus producitur. quia nullus aggreditur quod nō vult. ⁊ ſi poteſtas abſit. voluntas fruſtratur. quo fit id eſt ex quo ſequitur vt ſi videas aliquē velle adipiſci quod minime adipiſcitur. non potes dubitare huic defuiſſe valentiam id eſt potentiam optinendi quod voluerit. Et iō dr Boetius. Perſpicuꝫ eſt nec vllo modo dubitari poteſt. Et ſub dit philoſo

Proſa ſecunda

phia Quem vero videas effeciſſe quod voluerit non dubitabis eũ nõ potuiſſe id eſt non habuiſſe potentiã. Et dr̃ Boetius Minime. Tũc phia concludit tanꝗ̃ manifeſtũ ex dictis dicens. Illud ꝙ quiſqꝫ poteſt in eo eſt validus id eſt potens. Et dr̃ Boetius Fateor inqꝫ ¶ Nota ꝙ phia dicit nullus aggreditur quod non vult. Contra. aliquis nolens interficit vel ledit hominẽ. ergo aliquis aggreditur quod nõ vult. Item aliquis cogitur facere aliquid contra voluntatem ſuam ⁊ ſic aggreditur quod non vult. Dicendũ ꝙ phia loquitur hic de effectu ſpontaneo qui ex intentione procedit. non de eo qui caſu contingit. Vñ dicẽdum ad primũ ꝙ voluntas poteſt ꝯpari vel ad ipſam actionem quam aliqs ꝑmo aggreditur. et ſic non deficit volũtas. vel põt comparari ad ꝯñs illam actionem. ⁊ ſic poteſt deficere voluntas. vt ſi aliqs nolens hominẽ interficit. Ad ſcd̃m dicenduꝫ Illud quod quis coactus facit ẽ voluntarium mixtum tamen ſimpliciter eſt inuoluntariũ. Aliqs eñ coactus magis vult hoc facere ꝗ̃ ſuſtinere penam vel perdere vitam. et ita reſpectu talis effectus non deeſt voluntas ſed quantũ ad actum interiorem voluntas ſemꝑ libera eſt et cogi non poteſt.

¶ Hic phia premittit ſecundũ vtile ad rõnem. ⁊ eſt reſumptio quorundam prius dictorum dicens Meminiſti ne eſſe collectum id eſt con

P. Meminiſti ne igitur inqt ſuperioribus rõnibus eſſe collectum. intentionem omnẽ voluntatis humane que diuerſis ſtudiis agitur ad beatitudinẽ feſtinare. B. Memini inqꝫ id quoqꝫ eſſe demonſtratũ. P Non recordaris beatitudinẽ ipm̃ eſſe bonum eoqꝫ mõ cũ beatitudo petit̃ ab oĩbus deſiderari bonũ. B. Minime inqꝫ recordor qm̃ id memorie fixũ teneo.

cluſum ſuperioribus rõnibus oẽm intentioneꝫ humane voluntatis feſtinare id eſt tendere ad beatitudinem que voluntas agitur id ẽ ducitur diuerſis ſtudiis Reſpõdet Boetius Memini inquã illud eſſe demonſtratuꝫ. Iteꝫ querit philoſophia. nunqd recordaris beatitudineꝫ eſſe ipſum bonum. ⁊ eo modo deſiderari bonuꝫ ab omnibus cuꝫ beatitudo petit̃ id eſt deſideratur. Reſpondet Boetius. Minime recordor quia iſtud fixum teneo memorie.

¶ Notandum ꝙ recordari eſt aliquid reducere ad memoriã quod per obliuionem eſt lapſum a memoria. Et quia beatitudinem eſſe ipſum ſummum bonum non exciderat a mente Boetii ſed ſemper remanebat in habitu ideo dicit ſe non recordari de hoc ſed in memoria tanꝗ̃ fixum tenere.

P. Oẽs igit̃ homĩes boni pariter ac

¶ Hic phia arguit ex dictis ꝓbans bonos eẽ

mali indiſcreta intentione ad bonum peruenire nitūtur. B. Ita inqꝫ conſequens eſt. P. Sed certum eſt adeptione boni bonos fieri. B. Certuꝫ eſt P. Adipiſcūtur igit̃ boni quod appetunt. B. Sic videtur. P. Mali vero ſi adipiſcerent̃ quod appetunt bonuꝫ mali eſſe non poſſent. B. Ita eſt. P. Cum igitur vtriqꝫ bonum petant. ſed hi quidē adipiſcant̃: illi vero minime Num dubiū eſt bonos quidē potentes eſſe. qui vero mali ſint imbecilles B. Quiſquis inquā dubitat. nec rerū naturam: nec conſequentiaꝫ poteſt cōſiderare rōnum

potētes ⁊ malos impotentes tali rōne. Quicūqꝫ adipiſcunt̃ qđ volūt ſunt potētes. ⁊ q̄ nō adipiſcūtur qđ volunt ſunt impotētes ex p̄mo p̄ambulo. Sed boni adipiſcunt̃ qđ volunt. ſ. ſummū bonū. mali licet velint nō adipiſcunt̃ ipſuꝫ qꝛ ſi mali adipiſcerētur ſummū bonuꝫ nō eſſent mali. g̊ boni ſunt potentes. mali impotentes. Vñ dicit in lr̃a. Oīes hoīes boni ⁊ mali nitūtur ꝑuenire ad bonū indiſcreta intētione. i. indiuiſa intētione. dͣt Boetius Ita ꝯñs eſt ad dicta. Subdit pħia. certuꝫ eſt bonos fieri adeptōe boni. Certū eſt dͣt Boetius. Igit̃ ꝯcludit pħia boni adipiſcunt̃ qđ appetunt id eſt volunt. dicit Boetius. ſic videt̃. Dicit pħia. ſi mali adipiſcerent̃ bonū qđ appetunt nō poſſent eſſe mali. Ita eſt dͣt Boetius. Igitur ꝯcludit pħia. Cū vtriqꝫ petant bonū. ſed hi. ſ. boni illud adipiſcant̃. illi vero mali minime. nō eſt dubiū bonos eſt potentes. q̄ vero mali ſunt imbecilles id eſt impotentes. Rñdet Boetius Quicūqꝫ dubitat de hoc. non p̄t conſiderare naturam rerum nec conſequentiā rōnum ¶ Notandum qꝫ quia veritas ꝓpōnum fundatur ſuper naturam rerum qui negat veritatem ꝓpōnum non poteſt conſiderare naturam rerum. ſilr̃ negans veritatem ꝓpōnum non poteſt cōſiderare ꝯñam rōnum. quia ꝯñ a rationū ſupra veritatem ꝓpōnum fundat̃. iō dͣt Boetius. Qui dubitat de p̄miſſis nō poteſt conſiderare naturā rerum nec ꝯñam rōnum

P. Rurſus inquit. Si duo ſint quibus idem ſ'm naturā ꝓpoſitū ſit eorū qꝫ vnꝰ naturali officio id ipm agat at qꝫ ꝑficiat. alt' ꝟo naturale illđ officiū minime adminiſtrare q̄at. alio ꝟo mō qꝫ

¶ Hic pħia ponit ſecūdam rōnem dicens. Si ſint duo quibꝫ ſit idem ꝓpoſitum. i. eadem intētio faciendi aliquid ſ'm naturaꝫ. ⁊ vnus eorum agat id ipſum et perficiat ipſuꝫ naturali officio . i. naturali organo. alter

nature cõuenit nõ q̄dem impleat pro
poſitũ ſuũ ſed imitet̃ implentẽ. Queꝫ
nã horum valentiorem eſſe decernis.
B. ⁊ ſi coniecto inq̈ quid velis. plani
us tamen audire deſidero P. Ambu
landi inq̈t motũ ſꝫm naturam eſſe ho
minibꝫ num negabis B. Minime in
q̈. P. Eiuſq; rei pedũ officiũ eẽ natu
ralia num dubitas. B. Ne hoc qui
dem inq̈. P. Si q̈s igitur pedibꝫ in
cedere valẽs ambulet. aliuſq; cui hoc
naturale pedum deſit officium. mani
bus nitens ambulare conetur. q̈s ho
rum iure valentior exiſtimari põt. B.
Contexe inq̈ cetera. naꝫ q̄ naturalis
officij potens. eo q̄ idem nequeat. va
lentior ſit nullus ambigit. P. Sꝫ ſũ
mũ bonuꝫ quod eque malis boniſq;
ꝓpoſituꝫ. boni q̄dem naturali officio
virtutum petunt. Mali vero variam
ꝑ cupiditatem quod adipiſcendi bo/
ni naturale officiũ non eſt. idem ipm
conant̃ adipiſci. An tu aliter exiſtĩas
B. Minime inq̈. nam etiaꝫ qđ eſt cõ
ſequẽs ptꝫ. Ex his enĩ que conceſſe/
rim bonos quidem potentes. malos
vero eſſe neceſſe eſt imbecilles P. Re
cte inq̈t precurris. idq; (vti medici ſpe

vero mĩme q̄rat admi-
niſtrare id eſt adimple-
re illud officium. ſed alio
mõ q̄ꝫ nature cõueniat.
nõ impleat ꝓpoſitum ſꝫ
imitetur implentẽ. queꝫ
hoꝝ duoruꝫ decernis. i.
iudicas eſſe valentioreꝫ
i. potẽtiorẽ. Dicit Boe
tius. Etſi ꝓ q̄uis ꝯiec
to. i. cõſiderem q̄d velis
tñ ego deſidero plenius
audire de te. Tũc phia
declarat ſibi in exemplo
dicẽs. Num negas mo
tum ambulãdi homibꝫ
ineſſe ꝑ naturam. Di-
cit Boetius. Minime
nego Et phia. nũ etiaꝫ
dubitas eius rei. i. act⁹
ambulãdi eẽ officiũ na-
turale pedũ. Dicit Bo
etius. Nec h̄ dubito et
phia. Si q̈s igit̃ ãbulet
valens incedere pedibꝫ
Alius ãt cui h̄ officiuꝫ
deſit manibꝫ nitẽs. i. la-
borãs ãbulare conet̃ q̈s
hoꝝ p̃t eſtimari valen-
tior dr̃ boetius ꝯtexe ce
tera. q. d. ꝓcede in rõne
tua q̄a nullus ambigit.
q̄n potẽs naturalĩ officij
ſit valẽtior eo q̄ nõ p̃t in
idem officiũ. Tũc phia
iſti ꝓpõni p̃miſſe tanq̈
maiori adiũgit vnã mi-
norem dicẽs Sed ſum-
mũ bonuꝫ qđ eq̄ bonis
et malis ẽ ꝓpoſitũ. boni
q̄dem petunt id eſt adi-
piſcuntur officio natura
li ſcilicet virtute. mali ve
ro conantur adiſci id ip
ſum per variam cupidi
tatem rerum tempora-

ſium quod non eſt offici um naturale adipiſcen/di boni. An tu o Boe/ci eſtimas aliter. Cui

rare ſolent) indicium eſt erecte iam re ſiſtentiſqȝ nature.

Boetius. Minime inqȝ. ꝛ Boetius q̄ſi ꝑcurrendo cōclusit principale intentū dicens. Nam etiā illud qđ eſt ꝯſequens ptȝ mihi. Ex his em̄ q̄ cōceſſerim neceſſe eſt bonos eſſe potētes. malos vero imbecilles. ꝛ phia applaudens Boetio đt. Recte inquit ꝑcurris. ꝛ illud eſt ſignū ſicut me dici ſoleut ſepare indicium .i. ſignū recte nature ꝛ nature reſiſtentis ſup ple ipſi morbo ¶ Notandū ꝙ ex lr̄a formaꝛ talis rō. Qn̄ duo inten dunt aliqđ ꝓpoſitum naturaliter. quod id ꝓpoſitum ꝯſeqͭur officio na/turali ē potēs. ꝛ qđ non ꝯſeqͭur illud ꝓpoſituȝ naturali officio eſt impo tens. Sed tam boni q̄ȝ mali naturaliter tendunt ad beatitudinē ꝛ boni ipſam ꝯſequunꝛ naturali officio ſcȝ virtute. mali aūt non. ḡ boni ſūt po/tentes. mali vero impotētes. ¶ Nota circa vltimū ꝙ medici ſolēt accipe ſigna ꝓgnoſtica ſanitatis ex egro qn̄ patiens erigit ſe ꝛ p ſe vtiꝛ fortiori remedio. Sic in Boetio ſignū erit ꝯualeſcētie ꝛ ſanitatis ꝙ ipe rōem p hic remediantē quaſi ꝑcurrens p ſe cōpleuit

¶ Hic phia coaceruat q̄ſdam alias rōnes bre ues ad ꝓpoſitum oñden dū. Et ſunt q̄tuoꝛ rōes Scđa ibi. Conſidera vero. tercia ibi. In q̄ re quarta ibi. Cum enim. Primo đt. Sed qm̄ te cōſpicio promptiſſimuȝ ad intelligendū ego co/aceruabo .i. cōponā cre bras rōnes. Uides em̄ quanta pateat infirmi/tas vicioſoꝝ hominum cum nec ad hoc queant

Sed quoniam te ad intelligendum promptiſſimū eſſe conſpicio. crebras coaceruabo rationes. Uide em̄ quā ta vicioſoꝝ hominum pateat infirmi tas. q̄ nec ad h̄ q̄dē ꝑuenire q̄ant. ad quod eos naturalis ducit ac pene cō pellit intentio. Et quid ſi hoc tam ma gno ac pene inuicto precuntis natu/re dererenꝛ auxilio

peruenire ad quod ducit ꝛ ꝯpellit eos naturalis intentio. ꝛ quid eſſȝ de iſtis malis cenſendū ſi dererenꝛ hoc auxilio nature precuntis tam ma/gno ac pene inuicto. q. d. nihil aliud cenſendū eſt niſi ꝙ impotentie eoꝝ hoc aſcriberetur. ¶ Notandū ꝙ tam boni q̄ȝ mali vniuerſaliter tē dunt ad bonū. ꝛ mali deficiunt ab eo quod competit eis ſm̄ naturā. ex hoc arguitur ſic. Maxima impotentia eſt deficere ab eo quod natura in tendit. ꝛ hoc faciunt mali ergo ſunt impotentes ¶ Notandū ꝙ đc pene inuicto. ꝙ appetitus naturalis boni non habet contrarium repug/nans quo vincatur. ſed tamen per ignorantiā ꝛ errorem vicioꝝ peruer titur. ꝛ ita aliquo mō vinciꝛ. licet non directe

¶ Hic phia ponit ſecū/dam rōem. ꝛ dicit. cōſi/

Cōſidera vero q̄nta ſceleratos bo ni

nes habeat impotentia Neqȝ em̄ le/
uia aut ludicra p̄mia petūt. q̄ ɔſeq̄ at
qȝ obtinere nō p̄nt. ſed circa ipam reꝝ
ſummā verticemqȝ deficiūt Nec in eo
miſeris cōtingit effectus. ꝙ ſolum di
es noctesqȝ moliuntur

dera ex his q̄ dicā quā
ta impotētia habeat ſce
leratos homines. Nūc
em̄ appetunt p̄mia leuia
et ludicra. i. iocoſa. ſȝ ip/
ſi deficiūt circa ipſarum
reꝝ ſummā id eſt ꝑfectō
nem atqȝ verticem Nec
ɔtingit ipſis miſeris ef/
fectus boni in eo. i. ꝓpter
hoc ꝙ ipſi moliunt̄. i. laborāt acq̄rere dies ⁊ noctes id eſt tranſitoria ⁊ tē
poralia bona ¶ Nota ex lr̄a formatur talis rō. quāto maius eſt il/
lud a q̄ aliq̄s deficit. tāto maior eſt ſuus defectus ⁊ in maiorem impotē
tiam cadit. ſen illud a quo mali deficiūt nō eſt q̄d vile ⁊ modicū. ſed eſt
ſummū bonū. ḡ maloꝝ maxima eſt impotentia.

¶ Hic ph̄ia ponit terciam rōnem ꝓbando bonos maxime eē po/
tentes ꝑtractando exemplū ſupra poſitum. ⁊ ex hoc ɔcludit malos ma
xime eſſe impotētes. Ex

In qua re bonoꝝ vires eminent Si
cut enim cū q̄ pedibꝰ incedens. ad eū
locū vſqȝ peruenire potuiſſet. q̄ nihil
vlteriꝰ preuiū iaceret inceſſui. ambu/
landi potentiſſimuȝ eē cenſeres. ita eū
q̄ expetendoꝝ finem. q̄ nihil vltra eſt
apprehendit. potentiſſimū neceſſe eſt
iudices. Ex quo fit. quod huic obia/
cet. vt iidem ſceleſti viribus omnibꝰ
videant̄ eſſe deſerti

de in qua re ſcȝ aſſuetu/
dīe bone deſiderati emi
nent vires bonoꝝ ſupra
vires maloꝝ Sicut em̄
cenſeres. i. iudicares eē
ambulādi potentiſſimū
qui pedibus incedens
potuiſſet peruenire vſqȝ
ad eum locū quo vlte/
riꝰ nihil preuiū. i. mani/
feſtū iaceret inceſſui. ita
neceſſe eſt ꝙ euȝ iudices
potentiſſimū qui appre
hendit finē expetendoꝝ
quo nihil eſt vltra. tales
āt ſunt boni. Ex quo fit
id eſt ſeq̄tur quod huic obiacet id eſt ɔtrarium eſt vt iidem ſceleſti id eſt
mali videantur deſerti omnibus viribus ¶ Notandū ꝙ ſicut vi
ator aliquis d̄r potens cum ambulat ad eum locum vbi nihil amplius
reſtat de via. ſic boni quando ꝑueniunt ad finem ⁊ ad bonum qđ trāſ/
cendi non p̄t. ideo dicuntur potentes. mali autē q̄ ipſum attingere non
poſſunt. dicuntur impotentes.

Cur em̄ relicta v̄tute vicia ſectant̄. in
ſcitia ne bonoꝝ. ſed q̄d eneruatius ig

¶ Hic ph̄ia ponit q̄r
taȝ rōem. ſcđo excludit
quādam dubitationeȝ
ibi. Quod quidem.

norantie cecitate. An ſectanda noue/runt ſed tranſuerſos eos libido preci/pitat. ſic quoqꝫ intemꝑantia fragiles. qui obluctari vicio nequeunt. An ſci/entes volenteſqꝫ bonum deſerunt. ad vicia deflectunt. Sed hoc modo nõ ſolum potentes eſſe. ſed omnino eſſe deſinunt. Nam q̃ cõmunẽ oĩm finem relinquunt. pariter quoqꝫ eſſe deſiſtũt

Rõ quã intẽdit in ſumma eſt iſta. mali qñ relicta ꝟtute declinant ad vicia. aut ſciunt bonum eſſe adherere ꝟtuti. aut neſciunt. ſi neſciunt peccant ꝑ ignorantiã. nihil ãt eſt impotẽtius ignorantia. ğ mali peccãtes ignorãtia ſunt impotentes. Si ãt ſciunt bonũ eſſe adherere ꝟtuti ⁊ declinant ad vicia. aut volentes derelinquunt bonũ aut non. Si non volentes ſed attracti libidine paſſionũ ꝯuertunt ad vicia ꝙ ſint impotentes. qꝛ maxima impotentia eſt non poſſe reſiſtere paſſionibꝫ. Si autẽ ſcientes ⁊ volentes relinquunt bonũ ſeqtur ꝙ non tm̃ fiunt impotentes ſꝫ etiam ꝙ omnino non ſint. Cuꝫ em̃ om̃is natura inqꝫtum hmõi habeat ordinem ad finem inqꝫtum aliq̃d deſiſtit ab ordine ad finẽ intm̃ deficit a natura. ⁊ ꝑ ꝯñs abeſſe ipſi nature. Iſtam rõnem pretendit in lr̃a et dicit Cur em̃ relicta virtute mali ſectant vicia. ne pro nunquid hoc eſt ex inſcitia. i. ex ignorantia bonoꝝ. Sed quid eſt eneruatius. i. debilius cecitate ignorantie. q. d. nihil. An ipſi nouerunt ſectanda bona. ſed ipos trãſuerſos libido. i. cõcupiſcentia ꝑcipitat in vicia ⁊ ſic ipſi fragiles in tꝑantia. i. ꝓpter intꝑantiã libidinis neq̃unt vicio obluctari. i. reſiſtere. An ſcientes ⁊ volentes deſerunt bonũ ⁊ deflectunt ad vicia voluntate ⁊ ſcia. ſed hoc mõ non potentes eſſe deſinunt ſed oĩno deſinũt eſſe. Cuius aſſignat rõnem. nam q̃ relinquũt cõem finem oĩm q̃ ſunt. ſ. deum q̃ eſt ipm eſſe. pariter eſſe deſiſtunt ¶ Notandũ ꝙ primũ ens veriſſime habꝫ eſſe. nam ipm eſt cã eſſe oĩbus vt ſint. vt pꝫ ꝑ ꝯmentatorẽ. ij. metaphiſ. et ꝑmo celi ⁊ mũdi Ab hoc ente deriuatũ eſt ſingulis eſſe ⁊ viuere. quãto ergo magis ꝑ vicia aliquis recedit a primo eſſe. tanto magis deſinit eſſe. vñ Gregorius in li. moraliũ loquẽs de dyabolo dr̃. ꝙ dyabolꝰ bñ dr̃ non eſſe. qꝛ a ſumma eſſentia receſſit ⁊ ꝑ hoc quotidie excreſcẽte defectu tendit ad non eſſe. qm̃ ab eo qui veꝝ eſt eſſe cecidit ¶ Notãdũ ꝙ phĩa tres aſſignat cauſas ex q̃bus om̃e pctm̃ procedit. Oĩs em̃ peccans vel peccat ex ignorantia. ⁊ hunc modũ primo ſtangit. vel peccat ex impotentia reſiſtendi. ⁊ iſtũ ſcdo tangit. vel ex voluntate ⁊ malicia. ⁊ illum modũ qꝛ grauior eſt vltimũ ponit

Nos q̃dem cuipiã mirũ forte videat. vt malos qui plures hoĩm ſunt eoſdẽ nõ eſſe dicamus. Sed ita ſeſe res habet

¶ Hic phĩa excludit dubitationẽ. Aliq̃s em̃ dubitaret quõ aliquis poſſet eſſe malus ⁊ tñ dici non eſſe. hoc excludit phĩa dicens. mirũ forte

Proſa ſecunda

Nam qui mali ſunt eos malos eē nō abnuo. ſed coſdē eſſe pure atqȝ ſimplr̄ nego Nā vti cadauer. hoīem mortuū dixeris. ſimplr̄ vero hoīem appellare nō poſſis. ita viciosos malos quidē eſſe ꝯceſſerim. ſed eē abſolute nequeā ꝯfiteri. Eſt enī qd ordinem retinet ſeruatqȝ naturā Quod vero ab hac deficit eſſe etiam quod in ſua natura ſitū eſt. derelinquit

videat̄ cuipiam .i. alicui vt malos qui plures ſꝫ hoīm. dicam⁹ ipſos nō eſſe Sꝫ ita res ſe hꝫ q̄uis mirū videat̄. Nam qui ſꝫ mali eos eſſe nō abnuo .i. nego. ſꝫ ipos ſimplr̄ ꝛ pure eē nego Nā ſicut cadauer hominē mortuū dixerꝭ ſimplr̄ aūt hoīem appellare nō poſſis. Ita viciosos malos eē ꝯſenſerim ſꝫ nequeā ꝯfiteri ipos abſolute eē ſine determinatione diſtrahente. ꝛ replicat cām ꝑus dictā dicēs Solū enī illud eſt qd ordinē recte ſeruat in natura. qd aūt ab hac natura ꝛ ab ordīe deficit etiā eſſe qd in ſua natura ſitū eſt derelinq̄t ¶ Notandū q̄ malū eſt determinatio diſtrahēs ſicut ꝛ mortuū. vñ ſicut ꝯcedendū eſt cadauer hoīs eē hoīem mortuum. nō tñ ſimplr̄ ꝯcedendū eſt cadauer eſſe hoīem. ſic quēcūqȝ malū ꝯcedendum eſt eſſe malū. nō tñ ſimplr̄ ꝯcedendū eſt ipm eſſe. vñ ſicut patebit tercia proſa. hoīes ꝯuerſi in maliciam humanam amiſerunt naturā. ergo ꝑ maliciam homines deſinūt eſſe quod fuerant.

¶ Hic pħia excludit dubitatōem ꝯtingentē circa ꝑncipale ꝓpoſitū Oſtenſum eſt enī q̄ mali ſꝫ impotentes. aliqs dubitaret q̄uo hoc verū ſit cū tñ ꝯſuetum ſit dicere q̄ mali pñt. hoc ſoluit pħia. ſcđo oñdit q̄ potentia maloꝝ nulla ſit ibi.

Sed pñt inq̄s mali Ne ego q̄dē negauerim. ſꝫ hec eoꝝ poña nō a viribꝫ ſꝫ ab ībecillitate deſcēdit Pñt eī mala q̄ minime valerēt ſi ī bonoꝝ efficiētia manere potuiſſent. Que poſſibilitas eos euidētius nihil poſſe demōſtrat.

Nā ſi vti. dt primo O boeci tu inquies obiciendo ꝯtra ꝑdicta q̄ mali pñt ſcđm ꝯſuetudinem loquendi. Rñdet pħia ego nō quidē negauerim quin mali poſſint ſꝫ hec potentia ipoꝝ nō deſcendit a viribus ſed ab imbecillitate .i. a fragilitate qd declarat. q2 mali pñt q̄dem mala. que minime valerēt .i. poſſent ſi potuiſſent manere in efficientia eoꝝ bonoꝝ .i. ſi efficiētia maloꝝ eēt talis qualis illa quā hñt boni que potiſſima eſt vt pꝫ ex dictis. que poſſibilitas maloꝝ qua pñt mala. demōſtrat eos euidētius nihil poſſe.

¶ Notandū q̄ dt malos minime poſſe mala ſi ꝑmaneant in efficientia bonoꝝ ex quo videt̄ q̄ boni non pñt facere malū. nec ꝑ ꝯñs peccare. qd eſt falſum. cum iuſtus ſepties in die cadat ꝛ fortior reſurgit ſcđm ſcripturā

Ad hoc dicendū q̃ boni non pñt facere malū ex electione recte rõnis que ſemꝑ deprecat̃ ad optima. licet de potentia abſoluta poſſint facere malū. inquantum tñ potentia eoꝝ ꝯiungit̃ voluntati ⁊ electioni qua eli gunt bonum ⁊ non malum. ſic dicūtur non poſſe facere malum.

¶ Hic ꝓbat q̃ potẽtia maloꝝ nulla ſit tripliciter. ſcd'a ibi Atq; vt intelligas. tercia ibi. Huc accedit. Primo dt. ſicut collegim⁹ pauloãte malum nihil eſt. ⁊ mali tm̄ pñt mala. ex hoc licquet iprobos nihil poſſe Et dicit Boetius. pſpicuum eſt ¶ Notandū q̃ rõ ſic format̃. Poſſe malū eſt poſſe nihil. cū malū nihil ſit. ſed mali tm̄ poſſunt mala. ḡ poſſunt nihil. ⁊ ꝑ ꝯñs nulla eſt eoꝝ potentia ¶ Notandū q̃ de hoc q̃ malū nihil ſit. viſuz eſt ꝑus. ⁊ dt Aug⁹. Cum vniuerſe nature ꝑ verbū dei facte ſint. iniquitas ꝑ ipſum facta non eſt. quia iniquitas nulla ſubſtantia eſt. ⁊ peccatum nõ eſt natura ſed inicium nature appetẽtꝫ illud quod nõ eſt ſui ordinis.

Nã ſi vti pauloante collegimus. malum nihil eſt. cū mala tantūmõ. nihil poſſe ĩprobos liq̃t. B. Perſpicuū eſt

¶ Hic ꝓbat idem alio mõ dicẽs O boeci q̃nã ſit vis hui⁹ potẽtie qua mali dicūt̃ poſſe ſic ꝯſidera ex dicẽdis. Nos pauloante diffinuim⁹ nihil eſſe potenti⁹ ſummo bono. ſ. deo Ita eſt dt Boetius. ⁊ phia Sed idez ſcz ſummū bonū non pt facere malum Minime dt boeti⁹ Et h phia. Eſt igit̃ aliq̃s q̇ putet hoies oia poſſe Nemo dt Boetius niſi quis inſaniat. ⁊ phia ſubiungit. idẽ homines pñt male facere. Vtinam nõ poſſent dt Boetius Igit̃ phia arguit Cū igit̃ tm̄mõ potẽs bonoꝝ poſſit oia nõ aũt pñt oia potẽtes malorum. manifeſtum eſt eoſdem minus poſſe qui mala poſſunt ¶ Nota q̃ poſſe malū magis arguit impotenciaz q̃̃ potenciam. q2 ſi argueret potentiam tunc deberet̃ oipotentiſſimo. ſ. deo qd̃ falſum ẽ. vnde pt argui ex littera ſic. deus poteſt omnia ⁊ non poteſt malum. mali non poſſunt omnia ⁊ poſſunt malum. ergo poſſe malū magis arguit impotentiam q̃̃ potentiam

P. Atq; vt intelligas quenã ſit hui⁹ potentie vis. ſummo bono nihil potẽtius eſſe pauloante diffiniuimus. B. Ita eſt inq̃. P. Sed idẽ inquit facere malū nequit. B. Minime. P. Eſt igit̃ inquit aliq̃s qui oia poſſe hoies putet. B. niſi quis inſaniat nemo. P Atqui idem pñt mala. B. Vtinã quidem inq̃ non poſſent. P. Cū igit̃ bonoꝝ tm̄modo potens poſſit oia. non vero queant oia potentes etiam malorum. eoſdem qui mala pñt. minus poſſe manifeſtum eſt.

Proſa ſecunda

¶ Hic pbat idem tercio mō dicens Huc accedit q̄ oſtēdimus oēm potentiam eſſe numerandā inter expetenda.i.deſideranda referri ad bonum velut ad qđdam cacumē.i.pfectionem ſue nature. ſed poſſibilitas id eſt potentia patrādi ſceleris.i. faciendi malū non poteſt referri ad bonū. Igitur expetēda nō eſt.omnis aūt potentia expetenda eſt.liquet igit̄ potentiā maloꝝ nō eſſe potentiam ¶ Notandum q̄ rō ſic poteſt formari ex littera. Oīs potentia que eſt potentia natura eſt appetēda ꝛ refert̄ ad bonuꝫ.ḡ potentia mali non eſt potentia

Huc accedit q̄ oēm potentiā inter expetenda numerandā.oīaqꝫ expetenda referri ad bonū.velut ad qđdā nature ſue cacumē oñdimus Sꝫ patrādi ſceleris poſſibilitas.referri ad bonū non p̄t.expetēda igit̄ nō eſt Atq̄ oīs potēa expetenda eſt Liquet igit̄ maloꝝ poſſibilitatem.nō eſſe potentiam

¶ Hic ex dictis concludit ꝯcluſionem p̄ncipalē ꝯfirmādo eam autoritate Platonis dicēs Ex quibꝫ iā declaratis apparet minime dubitabilis potētia bonoꝝ ꝛ infirmitas maloꝝ ꝛ liq̄t verā eſſe illam ſentiam platonis. Solos ſapientes poſſe facere qđ deſiderāt.improbos ṽo explere poſſe qđ libeat.i. qđ libidini placeat.qđ ṽo deſiderent rōnali appetitu malos explere nō poſſe. Faciūt eīn mali q̄libet.i. q̄ libido expetit dū putāt ſe adepturos bonū qđ deſiderāt p ea quibꝫ delectent̄.ſed minime adipiſcunt̄ qm̄ pbra.i.vicia vel hoīes vicioſi nō veniūt ad beatitudinē ¶ Notandū q̄ deſideriū eſt appetitus rōnalis.libitū aūt ſpectat ad appetitū ſenſualē.licet ḡ mali affecrēt btitudinē appetitu naturali.tū q2 faciūt qđlibet ſequētes appetitū ſenſitiuum ideo ad btitudinē nō pueniūt.ſapientes aūt q̄ ꝯtēnunt delectatōes ſenſuales ꝛ innitunt̄ intellectualibꝫ ipī ſtē q̄ pficiūt aīam ſuā ſcia ſui creatoris qui de nihilo fecit eos vt ſcribit̄ in libro de pomo. Anima non triſtabit̄ neq̄ ꝯturbabitur cū recedit a corpore vt ſcribitur in eodem

Ex quibꝫ oībꝫ bonoꝝ quidē potētia. maloꝝ ṽo minime dubitabilis apparet infirmitas Veráqꝫ illā platonis eē ſententiā liquet.ſolos qđ deſiderēt facere poſſe ſapientes.iprobos ṽo exercere quideꝫ qđ libeat.qđ ṽo deſiderēt explere nō poſſe Faciūt eīn q̄libet.dū p ea quibꝫ delectant̄ id bonum quod deſiderant.ſe adepturos putant.ſed minime adipiſcuntur. quoniaꝫ ad beatitudinem probra non veniunt

¶ Metrum ſecundum quarti libri

Quos vides ſedere celſos
Solij culmine reges
Purpura claros nitentes
Septos triſtibus armis
Ore toruo comminantes
Rabie cordis anhelos
Detrahat ſi quis ſuperbis
Vani tegmina cultus
Jam videbit intus artas
Dominos ferre catenas
Hinc cum libido verſat
Auidis corda venenis
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens
Meror aut captos fatigat
Aut ſpes lubrica torquet
Ergo cum caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos
Non facit quod optat ipſe
Dominis preſſus iniquis

¶ Iſtud eſt metrū ſecūdum huiꝰ q̄rti. Et eſt metꝝ mixtū. ꝓmū dr̄ alemanicū ab inuentore trochaicū a pede predominā̄te. ſcd̄z dr̄ feregratiū ab inuētore. ſpondaicū a pede predominā̄te. In quo metro phīa oñdit q̄uo potētia malorū ſit ꝯſideranda in quibꝫ maxime videť eſſe. ſicut reges ⁊ ꝑncipes. ⁊ dt̄ incipiendo ꝯſtructiōez in ſeptimo verſu. Si quis detrahat. i. remoueat ꝑ ꝯſideratōnem. ⁊ intellectū tegmina. i. tegimina vani cultꝰ exterioris ſuperbis regibus Quos reges vides ſedere celſos culmine. i. altitudīe ſolij. i. cathedre quos vides claros purpura nitentes ſeptos. i. circūdatos armis triſtibꝰ. i. ꝯtriſtantibus. Reges inq̄ꝫ cōminantes. i. minas imponentes miſerꝭ toruo ore. i. crudeli aſpectu anhelos. i. cupidos vel feſtinos rabie cedis. i. crudelitate mortꝭ Jā videbit dn̄os tales ferre intus. i. in aīo artas catenas. i. macula viciorum. Qd̄ manifeſtat ſubdens hinc em̄. i. ex vna parte libido. i. ꝯcupiſcentia verſat. i. precipitat corda taliū tyrannorum auidis venenis Hinc. i. ex alia p̄te ira turbida flagellat. i. punit mentē ipſoꝝ. ira inq̄ꝫ tollens. i. excitans fluctus. i. diſturbia aut captos infortunio aliquo merore ipſos fatigat Aut ſpes lubrica id eſt vana torquet. Cum ergo cernas vnum caput id eſt vnuz ꝑncipem ferre id eſt ſuſtinere tot tyrannos id eſt paſſiones tyrannizantes. ipſe preſſus iniquis dominis. i. vicijs dn̄antibus non facit qd̄ optat

¶ Nota ꝙ intentio philoſophie eſt dicere. ſi quis viſu poſſet penetrare corda principum quos videt ſedere in altis ſolijs ornatos claris in

dumentis hñtes arma terrētia ꝛ toꝛuo vultu reſpiciētes miſeros ſtatim viſu ꝯgnoſceret ipſos ligatos multꝫ catenis inſolubilibꝫ .ſ. paſſionibꝫ ire ſpei timoꝛis ꝛ ſic ligati paſſionibꝫ nõ faciũt qđ optant ꝛ ꝑ ꝯñs ſtꝫ īpotentes ¶ Notandũ ꝙ đt ꝙ hõ pſſus iniqs dñis .i. vicijs dominātibꝫ nõ facit qđ optat Dicit beatus Augꝰ. in li. de. ciuitate dei Bonꝰ etiã ſi ſeruiat liber eſt. malus aũt ſi regnat ſeruus eſt. nec vnius hoĩs ſed qđ grauius eſt tot dominoꝛum ſeruus eſt quot vicioꝛum

¶ Iſta eſt ꝓſa tercia huius quarti in qua oñdit phĩa malis nunq̃ deeſſe ſupplicia ꝛ bonis nũq̃ deeſſe ꝑmia Et ꝑmo phĩa ꝯtinuādo ſe ad ꝑcedentia ꝑmo ꝑmittit intentũ ſuũ. ſcđo ꝓſeqtur intentũ ibi Rerũ etem Primo đt ſic Uides ne igiť O boeci in quanto ſceno .i. in q̃nta vilitate impotētie voluanť pꝛobꝛa .i. hoĩes ꝓbꝛoſi ꝛ vicioſi. vides etiaꝫ qua luce .i. qua claritate potentie reſplendeat ꝓbitas ꝟtuoſoꝝ hoĩm. In quo ſicut in ſuo añcedente ꝑſpicuũ eſt hoc ꝯñs .ſ. nũq̃ ſceleribꝫ .i. hoĩbꝫ ſceleratis deeſſe ſua ſupplicia ¶ Notandum ꝙ mali dicũtur volui in ſceno qꝛ mali ꝛ maxime libidinoſi ſuibus aſſimilanť. ſicut poſtea patebit qui voluũť in ſceno ſꝫm illud Sus magis in ſceno gaudet q̃ fonte ſereno. de quibꝫ đt ſcriptura Perierũt iumēta in in ſtercoꝛe ſuo. ꝓbiť aũt luce reſplendent. qꝛ virtus ꝛ ꝓbitas vltra humanam naturã hominē ꝓuehit ꝛ dijs aſſimilat.

¶ Proſa tercia libꝛi quarti

¶ Narrat ꝑmiũ vniuſcuiuſqꝫ rei idem quicq̃d geriť. ꝛ vicijs accedētibus amittere hoĩem humanã naturã

Uides ne igiť quãto in ſceno ꝓbꝛa voluantur. q̃ pꝛobitas luce reſplendeat In quo ꝑſpicuum eſt. nũq̃ bonis pꝛemia nunq̃ ſua ſceleribus deeſſe ſupplicia

¶ Hic phĩa ꝓſequiť intentũ ꝛ ꝑmo ꝓbat ꝙ bonis nũq̃ deſunt pꝛemia ſcđo ꝙ malis nunq̃ deſunt ſupplicia. ꝑmo oſtēdit ꝙ bonis nunq̃ deſunt pꝛemia. ſecũdo oſtēdit quid ſit illud pꝛemium. ibi. At cuius pꝛemij. pꝛimum pꝛobat duabus rationibus. ſecundam ponit ibi. Poſtremo. Pꝛima ratio talis eſt. omnis res pꝛopter quam aliud geriť eſt pꝛe

¶ Rerũ etem̃ que geruntť. illud ꝑpter qđ vnaqueqꝫ res geriť. eiuſdē rei pꝛemiũ eſſe non iniuria videri poteſt. vti currenti in ſtadio ꝑpter quã curriť iacet pꝛemiũ coꝛona. Sed beatitudinē eſſe idē ipm̃ bonũ ꝑpter qđ oĩa geruntur oñdimꝰ Eſt igiť humanis actibꝫ ipſum bonum veluti pꝛemium com

mune ꝓpoſitum. Atqui hoc a bonis non poteſt ſeparari. Neqꝫ em̄ bonus vltra iure vocabitur. qui careat bono Quare probos mores ſua premia nō relinquunt. Quantūlibet igiť ſeuiant mali. ſapienti tn̄ corona non decidet. non areſcet Neqꝫ em̄ probis animis ꝓprium decus. aliena decerpit improbitas Qꝫ ſi extrinſecus accepto leta/retur. poterat hoc vel alius quiſpiam vel ipſe etiam qui contuliſſet auferre. Sed quoniam id ſua cuiqꝫ probitas ꝯfert. tum ſuo premio carebit. cū probus eſſe deſierit

niū illius rei que geriť ſed ꝓpter bonū oīa fiunt ꝛ gerūtur. ğ bonū eſt p̄/miū oīm que gerūtur. ſꝫ bonū a bonis ſepari nō p̄t. qꝛ iam non eſſent boni. ğ bonis nūqꝫ deſunt ſua premia Uñ dr in littera Rerū que geruntur .i. fiunt illud ꝓpter quod vnaqueqꝫ res geriť .i. fit illud videtur nō iniuria eſſe premium illius rei. Hoc declarať exemplariter vt currēti in ſtadio .i. in aliquo ſpacio coro/na eſt p̄miū ꝓpter quam curritur. ſed oſtēdimus prius beatitudinē eſſe id ipſum bonū ꝓpter qđ oīa geruntur. ğ ipſum bo/nū eſt veluti cōe p̄mium actibus humanis ꝓpoſitum. ſed hoc bonū nō p̄t ſeparari a bonis. Non em̄ bonus iure vocabiť qui careat bono quare probos mores .i. hoīes bene morigeratos non relinquunt ſua premia Quantumcūqꝫ ergo ſe/uiant mali ꝯtra bonos. tn̄ ſapienti nō decidet corona .i. premiū. nec areſ/cet .i. minuetur qꝛ aliena improbitas non decerpit .i. nō aufert ꝓprium decus probis animis. ꝙ ſi boni recepto p̄mio extrinſecus letarenť poterit hoc aliquis auferre ab eis vel ſaltem ille qui ꝯtuliſſet. ſed illud premium ſua ꝓbitas vnicuiqꝫ ꝯfert. tunc quilibet carebit ſuo p̄mio cum deſierit eſſe probus ¶ Notandum ꝙ ꝯſuetudo fuit apud Rhomanos currere in ſtadio .i. in aliquo ſpacio quod vocabāt ſtadiū. ꝛ qui citius venit ad metam ſuſtulit premiū ſcꝫ coronam vel aliquid aliud. ſicut dr Apo/ſtolus Neſcitis ꝙ hi qui in ſtadio currunt. oēs quidem currūt ſed vnus accipit brauiū. ſic currite vt apprehendatis. ğ id ꝓpter quod curritur eſt premiū currentium ¶ Notandum ꝙ bonus non poteſt carere pre/mio. qꝛ illud a quo homo denoīatur bonus eſt virtus vel operatio vir/tuoſa. qꝛ ſm Areſtotelem .ij. ethicoꝝ Oīs virtus erit vtiqꝫ habitus ex ꝗ homo fit bonus. ꝓpter qđ dignitas virtutis eſt premiū ṽtuoſe opantiū ſed opans ṽtuoſe nō p̄t priuari virtute. ğ bonus nō p̄t carere ſuo p̄mio.

¶ Notandum quātūcūqꝫ mali ſeuiant tn̄ ſapienti non decedet corona. quia ſm Senecam. Nunqꝫ in tantū vicium ꝯtrahibit nec malicia inualeſcet ꝯtra virtutes quin nomē phīe ſacrū ꝛ venerabile ꝑmaneat. ſic ſimiliter eſt de malis ꝛ ſtultis reſpectu bonorum ꝛ ſapientum

Proſa tercia

¶ Hic ponit ſcdam rōem que talis eſt Premium non hȝ rōem p̄mij niſi inquantū bonū. q̇ igit̄ eſt ꝯpos boni premij. ſed bonus eſt ꝯpos boni. ḡ erit ꝯpos p̄mij. Dicit ḡ in lrā. Poſtremo cū oē premiū idcirco appetatur qꝛ credit̄ eſſe bonū. quis iudicet ꝯpotem boni expremi ee premij. q. d. nullus

Poſtremo cū om̄e p̄miū idcirco appetit̄. qm̄ bonū eſſe creditur. quis boni ꝯpotem premij iudicet expertem

¶ Notandum ꝙ argumentū phie ſile eſt iſti ac ſi arguatur. homo nō hȝ rōem hoīs niſi qꝛ eſt rōnalis Quicūqȝ igit̄ eſt rōnalis eſt hō Sic ſimiliter premiū non appetit̄ niſi qꝛ bonū Qui ḡ eſt ꝯpos boni eſt ꝯpos premij. ſed bonus eſt ꝯpos boni. ergo non deeſt ſibi premium

¶ Hic oñdit quid ſit illud p̄miū qḋ boni aſſequūtur. ſ. maximū ꝛ optimū. qḋ eſt fieri deos Uñ dt At cuius p̄mij. ſ. boni nō ſtȝ expꝑtes. i. carentes Reſpondet phia oīne pulcherrimi ꝛ maximi premij. qḋ ꝓbat ex quodā correlario ſupra declarato dicens. Memento correlarij illius quod precipuū ante dedi. ꝛ ſic collige id ē ex illo correlario conclude Cū ip̄m bonū ſit beatitudo liquet oms bonos eo ꝙ boni ſunt fieri beatos. ſȝ qui beati ſunt eos ꝯtingit eē deos. Igit̄ p̄miū bonoꝝ eſt fieri deos. qḋ p̄miū bonoꝝ nullꝰ dies deterat. i. ꝯſumit. nulliꝰ poteſtas minuet. nulliꝰ improbitas fuſcet. i. obſcurat.

At cuiꝰ p̄mij. oīm pulcherrimi maximiqȝ Memēto etenī correlarij illius qḋ pauloañ p̄cipuū dedi ac ſic collige Cū ip̄m bonū btitudo ſit: bonos oēs eo ip̄o ꝙ boni ſint fieri beatos liquet Sȝ q̇ beati ſunt. deos eē ꝯuenit Eſt igit̄ p̄miū bonoꝝ ꝙ nullus deterat dies. nullius minuat ptās. nullius fuſcet improbitas deos fieri.

¶ Notandū ꝙ in iſta deductione phia nō accipit beatitudinem ꝓ ſtatu quē boni habituri ſunt poſt hanc vitā ſed ꝓ ſtatu beatitudinis qualis in hac vita haberi poteſt quem homo ꝯſequit̄ per ꝟtutes. vnde qui eſſentialiter eſt bonus eſſentialiter eſt beatus ꝛ deus. ꝛ qui non eſt eſſentialiter bonus. ſed participatiue. hic etiam eſt participatione beatus ꝛ deus

Que cū ita ſint. de maloꝝ q̄ȝ inſepabili pena dubitare ſapiēs nequeat Nam cum bonū maluūqȝ item pene atqȝ pre/

¶ Hic oſtendit phia ꝙ malis nunquam deſunt ſua ſupplicia. ſecundo oſtendit quale ſit illud ſupplicium. ibi. Uide

miū aduerſa fronte diſſideant. que in boni p̄mio videmus accidere. eadem neceſſe eſt in mali pena contraria p̄te reſpōdeant. Sicut igit̄ probis probitas ipſa ſit premium. ita improbis nequicia ipſa ſupplicium eſt

aūt p̄mia in duas ſm duas rōnes. ſcd̄a ibi. Jam vero. p̄mo dī Que cū ita ſint. ſ. ꝙ boni nunq̄ carent p̄mijs. ſequit̄ ꝙ nullus ſapiēs poſſit dubitare de iſeꝑabili pena malorū. Nam cū bonū ⁊ malū pena ⁊ p̄miū aduerſa fronte diſſideant .i. oꝑponant̄ ad inuicem necē eſt que in boni premio videmus accidere. eadem necē eſt ꝙ rn̄deant ꝯtraria parte in pena mali. ſicut igit̄ bonis ipſa probitas ſit premiū. ita nequicia ipſa eſt improbis ſuppliciū ¶ Notandū q̄n cūq; ſubiectis ꝯtrarijs inſunt ꝯtrarie paſſiones ſi vni ſubiectoꝝ oſtenditur ineſſe ſua paſſio tūc ꝑ locū a ꝯtrarijs reliquo ſubiecto aſſignat̄ ineē ſil'r ſua paſſio Cū igit̄ bonū ⁊ malum ſint diuerſa ſubiecta. premiū ⁊ ſuppliciū ſunt diuerſe paſſiones. ſi oſtēdit̄ bonis non deeſſe p̄mia oſtenſum eſt malis non deeſſe ſupplicia

Jam vero quiſquis afficit̄ pena. malo ſe affectū eſſe non dubitat Si igit̄ ſeſe ipſi eſtimare velint. pn̄t ne ſibi ſupplicij expertes videri. quos oīm malorū extrema nequicia non afficit mō. verum etiam vehementer inficit

¶ Hic ponit ſcd̄am rōnē que talis eſt. pena nō hʒ rationem pene niſi ex hoc ꝙ malū quoddā eſt ergo qui ē affectus malo ipſe eſt affectus pena ſed mali ſt̄ affecti. imo infecti malo. g̈ ſt̄ affecti pena. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſupplicio. Vn̄ dicit in lr̄a. Iā vero quiſquis afficit̄ pena. malo nō dubitat ſe eſſe affectum. cū ſupple pena nō habeat rōnem pene niſi q2 mala Igitur ſi ipſi mali ſeipſos eſtimare velint pn̄t ne ſibi videri expertes ſuplicij quos malos oīm maloꝝ extrema nequicia. i. maxima in genere mali nōmodo. i. tm̄modo non afficit. verū ꝑ ſed vehementer inficit. q. d. non ¶ Notādū ꝙ ſicut argumentum tenet ſub hac forma. homo nō eſt hō niſi q2 eſt rōnalis. g̈ qui eſt rōnalis eſt hō. ſic arguit̄ in ꝓpoſito. pena non hʒ rōem pene niſi q2 malum eſt qōdam. g̈ qui eſt affectus malo eſt affectus pena. ſed mali ſunt affecti malo. ergo malum non deeſt malis. ⁊ per ꝯn̄s nec ſupplicium.

¶ Vide aūt ex aduerſa p̄te bonoꝝ. q̄ improbos pena comitet̄ Omne nāq; qd̄ ſit. vnū eſſe. ipſumq; vnum bonuʒ eſ-

¶ Hic philoſophia oſtendit quale ſit p̄miū malorum. ſcʒ trāſformatio in beſtialitatem. ſecūdo oſtendit quomodo ꝑ diuerſa vicia homies

ſe. pauloante didiciſti. Cui cõſequẽs eſt. vt omne quod ſit. id etiam bonuꝫ eſſe videatur. Hoc igitur modo quicquid a bono deficit. eſſe deſiſtit Quo fit vt mali deſinant eſſe quod fuerant Sed fuiſſe homines. adhuc ipſa humani corporis reliqua ſpecies oſten/tat. Quare verſi in maliciam. huma/nam quoqꝫ amiſere naturam. Sꝫ cuꝫ vltra homines quẽqꝫ prouehere ſola probitas poſſit. neceſſe ē vt quos ab humana conditione deiecit infra hominis merituꝫ detrudat improbitas. Euenit igitur vt quem tranſformatū vicijs videas. hominem eſtimare nō poſſis.

tranſformatur in diuer/ſas beſtias. ibi. Auari/cia. Primo dicit Vide ꝑ Boeti que pena comitetur improbos ex diuer/ſa pte bonorum id eſt ꝯtrarium ad bonos. didiciſti eñ pauloante in tercio libro omne quod eſt eſſe vnum. ⁊ didiciſti vnum eſſe bonū cui conſequens eſt. vt omne qđ ſit videatur eſſe bonum Igitur quicquid deficit a bono. deſiſtit eſſe quo fit vt mali deſinant eſſe quod fuerant. ſed ipa reliqua ſpecies hũani cor/poris adhuc manẽs in eis oſtentat malos fuiſſe homines. Quare conuerſi in maliciam amiſere humanā naturam. ſꝫ cum ſola probitas poſ/ſit quẽqꝫ hominem prouehere vltra homines. ſcꝫ in naturam diuinam neceſſe eſt vt q̊s impro/bitas ab humana conditione deiecit. ipſa detrudat hominem infra me/ritum id eſt dignitatem hominis in naturam beſtialitatis Igitur euenit vt non poſſis eſtimare hominem ſed beſtiam quem vides vicijs trãſfor matum. ¶ Notandū ꝙ cum gradus entium diſtinguunt ſm nobilitatem ⁊ ignobilitatē. quia non eſt accipe duas ſpēs eque ꝑfectas. ſed vna eſt dignior alia. ideo oportet ꝙ omne ens quod nō eſt homo ſit ſu/pra hominem vel infra hominem. mali autem vt probatuꝫ eſt ꝑ maliciā deſinunt eſſe homines. ergo neceſſe eſt malos eſſe ſupra homines vel infra cum aũt ſola probitas vehat hominē ſupra humanam naturaꝫ ſcꝫ ad naturam diuinā ſequitur ꝙ malicia deijciat malos infra naturaꝫ humanā ſcꝫ ad naturam beſtialitatis.

Auaricia feruet alienarum opū vio/lentus ereptor. lupi ſimilem dixeris. Ferox atqꝫ inquietus linguā litigijs ex

¶ Hic phia oñt q̃liter homines ꝑ diuerſa vicia tranſformāt in diuerſas beſtias dicens. Aliq̃s hō feruet auaricia ſcꝫ violētus ereptor

ercet. cani cōparabis. Insidiator oc/
cultus surripuisse fraudibus gaudet.
vulpeculis exequetur Ire intempans
fremit. leonis animū gestare credatur
Pauidus ac fugax nō metuenda for
midat. ceruis similis habeatur Seg
nis ac stupidus torpet. asinuz viuit.
Leuis atqꝫ inconstans studia permu
tat. nihil auibus differt Fedis unmū
disqꝫ libidinibus immergiꝛ. sordide
suis voluptate detineꝛ. Ita fit vt q̄ p
bitate deserta: homo esse desierit. cuz
in diuinā conditionez transire nō pos
sit vertatur in beluam

id est ablator vł raptor alienaꝝ opū talez dixerꝭ silem lupis. sed hō ferox et inquietus qui exercet linguā litigijs talis cō/parabilis est cani. Nō occultus insidiator qui gaudet surripuisse alie/na fraudibꝫ. talis exeq̄/tur. i. ꝯpabitur vulpeculis. sed hō intempans id est intemperatus ire fremit talis credaꝛ gestare aīm leonis. sed hō pauidus ꝛ fugax q̄ formi/dat habeaꝛ silis ceruo. hō aūt segnis ꝛ stupidꝰ ille torpet. i. tardus est ꝛ talis viuit asinū. i. asinine hō aūt leuis ꝛ inconstans q̄ pmutat studia. id est opera nihil differt auibꝫ. sed hō q̄ immergitur fedis ꝛ immūdis li/bidinibꝫ ille detineꝛ voluptate sordide suis. i. ꝯparatur suibꝫ. ꝛ sic de ce/teris vicijs ꝯtingit loq̄. Vn̄ ꝯcludit phia dicēs. Ita fit vt q̄ deserta pꝓ/bitate desierit esse hō. cū non possit trāsire in conditionē diuinā vertaꝛ in beluam id est in bestiā ¶ Notandū ꝙ in nobis est duplex virtus cognoscitiua scꝫ intellectus ꝛ sensus. Intellectus est q̄d diuinū in nobis p quē ad supiora ascendimus ꝛ deo similes sumus. Sensus āt inquantum nō obedit rōni est quid brutale in nobis p quem infra naturam humanā redigimur et bestijs similes efficimur. iō dī Boetius in tractatu de summo bono. Ve vobis hominibꝫ q̄ de numero bestiaꝝ ꝯputati estꝭ diuinū quod in vobis est nō cognoscētes p quod ad supiora ascenditꝭ. et iō similes estis diuinū aūt in hoīe vocat intellectum

¶ Istud ē metrū terciū huius quarti quod dr glyconicum ab inuentore. choriambicuz a pede predominante. In quo phia oñt transformationem hoīm in bestias per quandam fabulaz. scdo oñdit transformationez mentis p vicia esse peio

¶ Metrū tercium quarti libri

VEla naricij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit insule
Pulchra qua residens dea

Metrum tercium

Solis edita ſemine
Miſcet hoſpitib9 nouis
Tacta carmine pocula
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus
Hunc apri facies tegit
Jlle marmaricus leo
Dente creſcit ⁊ vnguib9
Hic lupis nuꝑ additus
Flere dum parat vlulat
Jlle tigris vt indica
Tecta mitis obambulat
Sed licet varijs malis
Numen arcadis alitis
Obſitum miſerans ducē
Peſte ſoluerit hoſpitis
Jam tū mala remiges
Ore pocula traxerant
Jam ſues cerealia
Glande pabula verterant
Et nihil manet integrum
Voce corpore ꝑditis
Sola mens ſtabilis ſuꝑ
Monſtra que patitur gemit.

rem transformatiōe corporis.ibi. O leuem. Fabula quam intēdit ē de transformatione socioꝝ vlixis. ⁊ eſt talis Vlixes poſt bellum troianuꝫ cuꝫ redeundo ad ꝓpa diuertiſſet in mari peruenit in quandā insulam. quam inhabitabat quedam dea nomine Circe filia ſolis que ꝑ gramia et potiones ꝯſueuit hoſpites ſuos mutare in diuerſas beſtias que et ſocios vlixis qui ad ipſaꝫ ꝑuenerant ꝑ ſuas potiones mutauit. Sed mercurius dedit Vlixi album florem ꝑ queꝫ mutauit transformationeꝫ et potionem veneficam. q̄uis aūt ſocij ſui eſſent mutati in beſtias q̄tum ad figuraꝫ corporis. tamen remāſit in eis mēs integra.excluſa oī beſtiali ſceuicia vn̄ dr̄ in lr̄a eurus vent9 tal'a ꝑpulit ve la ducis naricij.i. vlixis q̄ denoīat naricius a loco vel a regiōe de q̄ oriūdus erat et appulit vagas rates.i.naues pelago.i.mari. cuidaꝫ inſule qua.i.in qua inſula reſidens pulchra dea Circe edita id eſt genita ex ſemiē ſolis illa miſcꝫ nouis hoſpitibus id eſt ſocijs vlixis pocula tacta carmine.i.incantatōe.quos ſcꝫ hoſpites vt id ē poſtq̄ manus Circe herbipotens.i.potēs herbaꝝ vertit.i.mutauit ſocios vlixis in varios modos.i.in varias figuras beſtiaꝝ.hunc.i.vnum illoꝝ tegit facies apri Jlle.i.alius marmaricus leo.i.affrican9 leo fact9 creſcit dente ⁊ vnguib9.hic.i.alius nuꝑ lupis additus.i.ꝯiunctus dum parat flere ꝓpter ſuā transformationē ipe vlulat Jlle.i.alius obambu-

lat id eſt circuit tecta id eſt domos mitis vt indica tigris id eſt tigris in
die. Sed licet numen id eſt deitas arcadis id eſt mercurij qui colit᷑ in Ar
cadia qui dicitur ales eo ꝙ fingitur habere alas in pedibus ad deſignã
dum velocitatem ſui motus. Jlle mercurius miſerans ducem id eſt vli
xem obſitum id eſt circundatum varijs malis ipſe abſoluit id eſt libera
uit eum a peſte hoſpitis .ſ. Circe tamen remiges id eſt ſocij vlixis iam
traxerant id eſt biberant mala pocula ore. ⁊ iaȝ ſues effecti verterant id
eſt mutauerant pabula cere. alia id eſt nutrimenta panis qui panis ẽ ci-
bus hominũ. glande id eſt glandes qui eſt cibus ſuis. ⁊ nihil manet in-
tegrum ſcȝ de figura humana ipſis ꝑditis id eſt mutatis voce ⁊ corpo-
re. ſola aũt mens ſtabilis manens gemit ſupra monſtra .i. ſupra tranſfor
mationẽ corporis quam patit᷑ ¶ Notandũ ꝙ tranſformatio hoĩs
in beſtiã remanente aĩa rõnali non eſt poſſibilis ſm rẽ. quia ſi eſſet poſ-
ſibilis. vel eſſet poſſibil᷑ ſm tranſformationẽ ſubſtãtialẽ vel accidentalẽ
Non ſm ſubſtantialẽ qꝛ ꝑ talem introducitur noua forma ſubſtantial᷑.
et ſic due forme ſubſtantiales ſpecifice differentes vt forma lupi ⁊ hoĩs
ſimul informarent idem corpus quod falſum eſt. Nec eſt poſſibilis ſm
accidentia ꝓpria que diſponũt materiã ad determinatã formã. quia im-
poſſibile eſt materiã ſm vnam ⁊ eandeȝ diſpõnem ꝓporcionari diuerſis
formis. vnde oĩno eſt impoſſibile aĩam intellectiuã vniri materie diſ-
poſite ad formã lupi. ergo tranſformatio de qua hic loquitur ſi eſt poſſi-
bilis erit ſolũ ſm accidentia indiuidui ꝓuenientia ab exterioribus cau-
ſis quẽadmodum videt᷑ cõtigiſſe de rege. Nabugodonoſor de quo legi
tur in Daniele ꝙ ex hominibꝫ eiectus eſt ⁊ fenũ comedit vt bos. et rore
celi corpus eius infectũ eſt donec capilli eius creſcerẽt in ſimilitudinẽ aq-
larum. ⁊ vngues eius quaſi vngues auiũ. qꝛ tranſmutatio ſm talia ac-
cidentia ducit ab expreſſa repñtatione ſpeciei humane ꝓpter deformita
tem figure. Jdeo vt ſic poteſt dici tranſmutationẽ eſſe factam in beſtiaȝ
aĩa remanente. Alij dicunt ꝙ hmõi tranſmutatio non ſit poſſibilis ſm
rem ſed ſm quandam apparitionem phantaſticam. vnde non videt᷑ rõ-
nabile ꝙ Nabugodonoſor tranſtulerit ſe ad iumenta comedens fenuȝ
niſi ꝙ quadam mania ⁊ apparitione phantaſtica agitatus ſeipſum repu
tabat iumentum aut beſtiam propter quod a conſortio hominum eiec-
tus eſt ⁊ cum feris habitabat

O leuem nimiũ manum
Nec potentia gramina
Membra que valeant licet
Corda vertere non valent
Jntus eſt hominũ vigor
Arce conditus abdita

¶ Hic oñt transforma
tionẽ mentis ꝑ vicia eẽ
deteriorẽ tranſformatio
ne corporis eo ꝙ mens
nobilior eſt toto corpe.
et dt. Ergo dico manuȝ
Circe .i. ꝑtãtem eſſe ni-
mium leuem .i. imbecil-
lem. nec dico gramina
eius eſſe potẽtia. qꝛ licet
valeãt ꝯtere mẽbra cor

Proſa quarta

Hec venena potentius
Detrahunt hominem ſibi
Dira que penitus meant
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere ſeuiũt

poris nõ tñ valent ver/tere corda. q2 intus ẽ vigor hoim ↄditus. i. abſcõditus arce abdita. i. in mente abſcondita. ſ3 hec dira venena. i. vicia potentius detrahũt hominẽ ſibi que vicia penitus meant. i. ptrãſeũt. z non nocentia corpori ſeuiunt. i. ſeuire faciũt hoiem vulnere mentis

¶ Nota ꝙ aĩa nobilior z excellentior eſt corpe. transſmutatio facta in aĩa de ꝟtutib9 ad vicia ſtante corpe humano ipſa eſt deterior ꝙ̃ facta trãſmutatione corpis humani in ſpem beſtie aĩa remanẽte intranſmutata. q2 aĩa intrãſmutata dato ꝙ corpus trãſmutet adhuc hõ ðr hõ rõne aĩe. ſ3 remanẽte corpe hũano z aĩa trãſmutata iã hõ nõ ðr hõ niſi equoce ꝟ trãſmutatõ aĩe peior ẽ trãſmutatõe corpis aĩa remanẽte itrãſmutata

¶ Iſta eſt quarta ꝓſa huius quarti in qua ꝑncipaliter tria probat Primo ꝓbat malos eſſe miſeriores qui cupita pficiunt ꝙ̃ ſi ea non pficerent. ſcdo ꝓbat malos eẽ miſeriores ſi ſint ipuniti ꝙ̃ ſi ſint puniti. tercio oñdit illos eẽ miſeriores qui faciunt iniuriã ꝙ̃ illos qui patiunt. ſcða ibi. Nã hoc. tercia ibi. Nã ne illud Prio boetius ↄſentiẽs ꝑdicte facit qddã notũ. z phia ſibi rñdet. ſcðo phia ꝓſequitur ꝑncipale intentũ ibi Etenĩ Primo ðr Tum ego Boetius finito carmine inq̃. i. dixi. ego fateor. i. ↄcedo verũ eẽ qð dictum eſt. iniuria id eſt nõ iniuſte video dici vicioſos mutari in beſtias qualitate id eſt vicio animorum. tametſi pro ꝙ̃uis ſeruent ſpeciem humani corporis. Tunc Boetius facit notũ dicens. Sed eis quorum mens atrox id eſt crudelis ſeuit pernicie bonorũ id ipſum noluiſſem eis

¶ Proſa quarta quarti libri

¶ Audit infeliciores fore iprobos ꝑ licentiã Queritur Boetius cur licitum ſit ſeuire improbos

Tum ego: Fateor inq̃. nec iniuria dici video vicioſos. tametſi humani corporis ſpẽm ſeruẽt in beluas tñ aĩoꝝ qualitate mutari Sed quoꝝ atrox ſcelerataq3 mens. bonoꝝ ꝑnicie ſeuit. id ipſum eis licere noluiſſem. P Nec licet inquit: vti ↄueniẽti mõſtrabit loco S3 tñ ſi id ipm qð eis licere creditur auferat. magna ex pte ſceleratorum hominum pena reuelatur

licere.i.vt ſeuiāt mali in bonos Rñdet phia.nec licet.vt mōſtrabit ↄue nienti loco.tñ ſi ipm qđ credit eis licere ſi hoc auferat a malis releuabit. id eſt ſubleuabitur pena ſceleratorum hoīm ex magna parte.

¶ Nota licet credat malis licere ꝙ ſeuiant ↄtra bonos.nō tñ in rei veritate licet.qꝛ in ſexta pſa huius quarti oñdit phia ꝙ nihil licet malis ↄtra bonos.niſi quantum permittitur ex ordinatōe diuine prouidentie ad vtilitatam bonorum

¶ Etem qđ incredibile cuiq͛ forte vi/deatur.infeliciores eſſe neceſſe eſt malos cū cupita pfecerint.q̄ ſi ea que cupiunt implere non poſſint Nam ſi miſerū eſt voluiſſe praua.potuiſſe meſerius eſt:ſine quo voluntatis miſere langueret effectus Itaq͛ cū ſua ſingulis miſeria ſit.triplici infortunio neceē eſt vrgeantur.quos videas ſcelus velle.poſſe perficere. B. Accedo inq͛ Sed vt hoc infortunio cito careant patrandi ſceleris poſſibilitate deſerti.vehe/menter exopto : P. Carebunt inquit ocius.q̄ vel tu forſitan velis vel illi ſe ſe eſtimant eſſe carituros.

¶ Hic phia pſequit pn cipale intentū pbando ꝙ improbi ſunt miſerio res qui cupita pficiunt q̄ q̄ pficere nō pñt. ſcđo oñdit ꝙ in hac vita ni/hil eſt diuturnū in ↄpa/tione ad vitā eternā. ter cio ponit ammiratiouez Boetij ſup quodā.ſecū da.ibi. Necq͛ em̄ . tercia ibi. Cū ego. Pmo đr. Neceē eſt malos eſſe mi ſeriores cū pfecerint cu/pita q̄ ſi non poſſent im plere.qđ forte videt cui q̄.i.alicui incredibile.cu ius pbatio eſt Nā ſi mi ſerum eſt voluiſſe praua miſerius eſt potuiſſe.ſi/ne quo.ſ.poſſe lāgueret .i.deficeret effectus mi/ſere volūtatis Itaq͛ cū ſingulis tribus .ſ.volun tati potētie ꝛ effectui ſit ſua miſeria.neceſſe eſt vt illi vrgeantur triplici infortunio id eſt malo q̄s vides ſcelus velle.ſcelus poſſe.ſcelus pficere Dicit boeti⁹ Accedo in/quam id eſt ↄſentio.ſed ego vehementer exopto vt mali deſerti poſſibi litate patrādi ſceleris cito careant hoc infortunio Et đr phia Carebūt inquit ocius id eſt citi⁹ q̄ tu forſitan velis.i.velle doleas.vel q̄ illi exiſti/ment ſe carituros.

¶ Notandum ꝙ philoſophia dicit ꝙ poſſe malum ſit peius q̄ vel le malum.hoc videtur falſum.qꝛ poſſe peccare nō eſt malū ſed velle pec care.vnde ſm Senecam Omne peccatū in actione eſt.ꝛ omnis actio eſt voluntaria.ergo omne peccatum eſt voluntarium. pro tanto etiam di/cit Auguſtin⁹ Tolle voluntatē ꝛ infernus nō erit ergo peius eſt velle malū quā poſſe malū.cui⁹ ↄtrariū hic dicit Ad hoc dicendum ꝙ ſi poſ/ſe ꝛ velle ſm ſe ꝛ abſolute conſiderentur tunc peius eſt velle malum q̄ poſſe Si aūt accipitur poſſe vt ſequens malam voluntatē ꝛ ſubueniēs

Proſa Quarta

eiſdem vt volūtas mala perficiatur in exteriori ope. ſic peius eſt poſſe ꝙ velle. qꝛ ſine tali poſſe langueret voluntatis effectus. i. non pficeret opus eius extra. ſicut aūt dicto modo peius eſt poſſe malum ꝙ velle. ſic peius eſt pficere malum ꝙ poſſe. ita ꝙ vnūquodqꝫ iſtorum trium velle. poſſe. perficere. aliquid mali addit ſupra precedens

¶ Hic phia quia Boetius optauit malos citius carere potentia patrandi ſceleris, pbat ꝙ in hac vita nihil eſt diurnū vel duratiuū in cōpatione ad ꝑpetuam vitam dicens Neqꝫ em̄ eſt aliqd ſerū i. tardū vel durabile in tā breuib9 mētis. i. terminis pn̄tis vite qd̄ imortalis aīmus putet ꝑ longū tp̄s expectare. i. manere quoꝝ malorum magna ſpes quam hn̄t de longitudine vite ⁊ excelſa machina. i. magna potentia facinoꝝ ſepe deſtruitur fine. id ē morte. fine inquā inſperato ⁊ repentino. Quod ſcꝫ finiri morte ſtatuit ipſis malis modum. i. terminū ſue miſerie qd̄ probat per hoc Nam ſi nequicia facit miſeros. vt pꝫ ex dictis. neccē eſt vt diuturnior nequā ſit miſerior. quos malos iudicarē infeliciſſimos ſi nō extrema mors eoꝝ maliciam finiret. Si em̄ cōcluſimus vera de infortunio prauitatis. qꝛ infortuniū. i. malū tanto eſt maius q̄nto eſt diuturnius liquet miſeriā eoꝝ eſſe infinitā quā ꝯſtat eſſe eternā Eſſet aūt miſeria malorum eterna ſi morte non finiretur

Neqꝫ em̄ eſt aliquid in tam breuibus vite metꝭ. ita ſerum. qd̄ expectare longum immortalis preſertim aīmus putet Quoꝝ magna ſpes ⁊ excelſa facinorum machina. repētino atqꝫ inſpato ſepe fine deſtituitᷣ Qd̄ q̄dē illis miſerie modū ſtatuit. nam ſi neq̄cia miſeros facit. miſerior ſit neccē eſt diuturnior nequā Quos infeliciſſimos eſſe iudicarem. ſi nō eoꝝ maliciā ſaltē mors extrema finiret. Et em̄ ſi de prauitatis infortunio vera ꝯcluſimus. infinitam liquet eſſe miſeriam quā eſſe conſtat eternam.

¶ Nota ꝙ de oppoſitis oppoſito modo iudicandū eſt. cū oppoſitorum oppoſite ſunt cauſe Sicut g̊ in bonis illud qḋ eſt diuturnius ē melius ſic in malis qd̄ eſt diuturnius eſt peius Cū igitᷣ malicia facit miſeros malos. infinita eſſet eoꝝ miſeria ſi ꝑpetuo ꝑduraret in vita: ſed quia mors terminat eoꝝ maliciam. ideo eoꝝ miſeriā ⁊ infelicitatē diminuit.

B. Tū ego mira quidē inq̄ꝫ ⁊ ꝯceſſu difficilis illatio Sed his eā qua prius ꝯceſſa ſunt nimiū ꝯuenire cognoſco

Hic phia ponit ammirationē Boetij ſup deductiōe phie dicens O phia mira eſt illatio tua ⁊ conceſſu id eſt ad ꝯcedendū difficilis qua pro

P. Recte inqͣt eſtimas Sꝫ qui ꝯcluſioni accedere durū putat. equū eſt vel falſum aliqͩd p̄ceſſiſſe demonſtret. vel collationem ꝓpōuum nō eſſe efficacē neccārie ꝯcluſiōis oñdat Alioquin cōceſſis p̄cedentibꝫ. nihil prorſus eſt qđ de illatione cauſetur

bat miſeriā maloꝝ dimi nui ꝑ mortē. ſꝫ cognoſco eam nimiū ꝯuenire his que ꝯceſſa ſunt p̄us Dicit phia Recte inqͣt eſtimas. ſ. ꝙ p̄dicte illationi difficile credit̃. ſed ꝗ durū. i. difficile putat accedere ꝯcluſioni ipſam ꝯcedēdo equū eſt vt ipſe demōſtret aliqͩd falſū p̄ceſſiſſe in premiſſis vel oſtendat collationē propoſitionū necārie ꝯcluſionis nō eſſe efficacem Alioquin ꝯceſſis precedētibus nihil eſt quod cauſetur. i. ꝯquerat̃ de illacione. vñ necārium eſt eaꝫ ꝯcedere quātūcūqꝫ videat̃ durū ¶ Nota ꝙ ſi non ꝯſentit̃ ꝯcluſioni hoc eſt vel ꝓpter peccatū in materia vel ꝓpter peccatū in forma ꝓpter peccatū in materia vt ſi aliqua p̄miſſarum ſit falſa Propter peccatū in forma vt ſi nō ſit debita ꝯnexio ꝓpoſitionū reſpectu ꝯcluſionis incidente aliqua fallacia. Si autem nihil iſtorum accidit neceſſario ſequitur concluſio ex premiſſis

Nam hoc quoqꝫ qđ dicā nō minꝰ mirum videatur: ſed ex his que ſumpta ſunt. eque eſt neceſſariū. B. Quidnā inqꝫ. P. Feliciores inquit eſſe improbos ſupplicia luentes qꝫ ſi eos nulla iuſticie pena coerceat. Neqꝫ id nunc molior quod cuiuis veniat in menteꝫ corrigi vltione prauos mores. ⁊ ad rectum ſupplicij terrore deduci ceteris quoqꝫ exemplum eſſe culpanda fugiendi. ſed alio quodāmodo infeliciores eſſe improbos arbitror īpunitos tāetſi nulla rō correctionis nullus reſpectus habeat̃ exēpli. B. Et qͣs erit inqꝫ preter hos alius modus

¶ Hic phia probat malos eſſe miſeriores ſi nō puniant̃ qꝫ ſi puniant̃. ſecundo ſoluit qđdam dubiū. Tertio ponit quēdam epilogū predictoꝝ ſecūda ibi. Sed queſo. tercia ibi. Id vero hactenus. Primo premittit ꝯcluſionem quam ꝓbare intendit excludendo quoſdam modos ꝓbationis quibus ꝯcluſio probari poſſet. ſecundo ponit alium modū ꝓbationis ab iſtis ibi Et illa. Primo d̄r. hoc quoqꝫ quod dicam non minus videtur mirum ſed eque neceſſarium videt̃ ꝯcludi ex his que ſumpta ſunt. ⁊ querit Boetius. Quidnam eſt hoc Dicit phia. Ego dico

improbos eſſe feliciores luētes ſupplicia ꝙ̄ ſi nulla pena iuſticie eos coerceat. i. puniat. ſed ego nō molior. i. nō intēdo nunc ꝙ alicui veniat in mētem prauos mores. i. homīes praue morigeratos corrigi vltione. i. pena. ⁊ terrore ſupplicij ipos deduci ad rectū ⁊ nō intēdo ceteris hoīb penā maloꝝ eſſe exemplū fugiēdi culpāda. i. mala. Sed ꝓpter iſtas duas cās eſt alia a p̄dictis q̄ arbitror improbos eē feliciores punitos. tametſi ꝑ quis nulla rō correctionis. ⁊ nullus reſpectus exēpli habeat. ⁊ querit Boeti⁹. Quis erit p̄ter hos alius modus. ¶ Nota ꝙ due ſt̄ cāe ꝓpter quas videtur melius malos eē punitos ꝙ̄ impunitos. vna eſt q̄a ꝑ penas mali corrigunt ⁊ reſipiſcunt a malo. Scd̄a cā eſt. q2 alij timore pene maloꝝ declināt a malo. ⁊ ſic pena maloꝝ eſt exemplū alijs fugiendi malū. licet iſte due cauſe ſint vere. tn̄ phīa de eis nō intendit ſed vult aſſignare aliam cauſam preter iſtas.

Et illa bonos inq̄t eē felices. malos ꝟo miſeros. nōne ꝯceſſimus. B. Ita eſt inq̄. P. Si igit̄ inquit miſerie cuiuſpiā bonū aliqđ addat̄. nonne felicior eſt eo cuius pura ac ſolitaria ſine cuiuſꝙ boni admixtione miſeria eſt. B. Sic inq̄ videt̄. P. Quid ſi eidē miſero qui cūctis careat bonis p̄ter ea q̄bus miſer eſt malū aliud fuerit annexum. nonne multo infelicior eo cenſendus eſt cui⁹ infortuniū boni ꝑticipatione releuat̄. B. Quidni inq̄. P. Sūt igit̄ improbi cū puniunt̄ q̄dem boni aliq̄d annexū penā ipſam ſcʒ q̄ rōe iuſticie bona eſt: ijdemꝙ cum ſupplicio carēt ineſt eis aliq̄d alterius mali ipſa impunitas quā iniq̄tatꝭ merito malū eſſe confeſſus es. B. Negare non poſſum. P. Multo igitur infeliciores improbi ſunt iniuſta impunitate donati

¶ Hic phīa ponit aliū modū preter predictos probando malos impunitos eſſe miſeriores ꝙ̄ punitos. ſecundo declarat quoddā aſſumptū in ꝓbatione. ibi. Sʒ puniri. p̄mo reſumit qđ ſupra probatum eſt tercia proſa dicens. Nōne cōceſſimus bonos eſſe felices. malos ꝟo miſeros dr̄ Boetius. Ita eſt inq̄ et phīa. Si miſerie alicuius addit̄ aliqđ bonū nonne ipſe eſt felicior eo cui⁹ miſeria eſt pura ⁊ ſolitaria ſine admixtione alicui⁹ boni. dr̄ Boeti⁹ Sic inq̄ videt̄. Ulterius querit phīa ſi eidem miſero qui cunctis caret bonis aliud malū fuerit annexū nōne cenſendus eſt infelicior eo cuius infortuniū. i. malū releuat̄ id eſt reparatur ꝑticipatōe boni. dr̄ Boeti⁹ Quidni inq̄. i. q̄re non. Igitur dr̄ phīa. mali cum puniuntur habent aliq̄d boni annexum ſcilʒ penam

q̃ȝ iuſta vltione puniri

que rõne iuſticie bona ē et cum ij dez improbi ca rent ſupplicio.i.pena ineſt eis aliq̃d alterius mali.ſ.ipa impunitas quaȝ merito.i.iure iniq̃tatis ɔfeſſus es eſſe malū.dr Boetius.negare nō poſ ſum.Igitꝛ cōcludit phia ꝙ improbi multo ſunt infeliciores donati.i.ad/ diti iniuſta impunitate.i.mala impunitate q̃ȝ puniri iuſta vltiōe.i.pena

¶ Nota ꝙ rō quā phia intendit eſt iſta. Cuiuſcūqȝ hoīs malicie ad/ ditur aliqđ boni ipe felicior eſt eo cuius malicie nihil boni additꝛ. ſed cuȝ malus hō punitꝛ ſue malicie additꝛ aliq̃d malum.ſ.impunitas q̄ mala eſt ergo malus eſt.ḡ malus punitꝰ felicior eſt malo impunito

Sed puniri improbos iuſtum.impu nitos vero elabi.iniquū eſſe manife/ ſtum eſt. B. Quis id neget. P. Sed ne illud quidez ait quiſq̄ȝ negabit. bo num eſſe omne quod iuſtum eſt.con/ traqȝ quod iniuſtum eſt.malum lique re. B: Reſpondi tum ego Iſta quidē conſequentia ſunt eis.que pauloante concluſa ſunt

¶ Hic phia declarat quoddā aſſumptum in probatione.ſcȝ ꝙ pena maloꝝ ſit bona et ꝙ im/ punitas ſit mala dicēs. Manifeſtū eſt ꝙ puni/ ri improbos eſt iniquū et iniquos elabi.i.euade re impunitos eſt iuſtum Dicit Boetius. Quis neget illud Subiungit phia. Nunq̃d illud ali/ quis negabit omne qđ eſt iuſtum eſſe bonuȝ. et econtra id eſt per contra rium quod iniuſtum eſt liquet id eſt manifeſtum eſt ipſum eſſe malum. Ergo Boetius dixi. iſta iam dicta conſequentia ſunt eis que pauloante concluſa ſunt

¶ Notandū ꝙ phia innuit duplicem rationem. Prima talis eſt. pena malorum eſt iuſta.ſed iuſtum eſt bonum.ergo pena maloꝝ eſt bo/ na. Secunda rō eſt.impunitas maloꝝ eſt iniuſta.ſed iniuſtum eſt malū ergo impunitas maloꝝ eſt mala

Sed queſo inq̄ȝ te. Nulla ne animaꝝ ſupplicia poſt defunctum morte cor pus relinquis. P. Et magna quidez inquit.quorum alia penali acerbitate alia vero purgatoria clementia exerce ri puto. Sed nunc de his diſſeri ɔſi/ lium non eſt.

¶ Hic phia ſoluit dubium. Querit Boetius o phia queſo te in quit.nunquid nulla ani maꝝ ſupplicia poſt mor tem relinq̄s.phia rūdet Magna. q̄ꝝ malorum alia ego puto exerceri id eſt puniri penali acerbi/ tate ſicut mala damna/ toruȝ. Alia vero puni/ ri purgatoria clemētia id

eſt igne purgatorio. ſed diſſerere. i. diſputare de his penis ꝗ̄ debent' ani mabꝫ poſt mortẽ nunc nõ eſt conſiliũ. ¶ Nota ꝙ pctm̃ qñꝗ eſt tale ꝙ ꝑ ipm habituat' voluntas ad malũ. cuiuſmodi eſt mortale pctm̃. peccã tes ꝗ̄ mortaliter. ⁊ in tali peccato decedentes puniunt' eterna pena poſt mortẽ. Nã ſm beatũ Grego. Ad magnã iuſticiã iudicantis dei ꝑtinet vt nunꝗ̄ careant ſupplicio ꝗ̇ nunꝗ̄ carere volũt pctõ. Qñꝗ aũt pecca tum eſt tale ꝙ ꝯſtat cũ voluntate habituata ad bonũ ſicut eſt pctm̃ ve niale. tale non punit' eternaliter poſt mortẽ. ſed qꝛ ad iuſticiaꝫ dei ꝑtinet vt nullũ pctm̃ maneat impunitũ. ideo oꝫ vt hõ puniat' ad tp̄s ꝓ peccato veniali. ⁊ qꝛ ꝑ talẽ penã aĩa purgatur ad receptionẽ pleni p̄mij ideo illa pena dicitur pena purgatoria.

Id vero hactenus egimus. vt que in dignissima tibi videbat' maloꝝ pote ſtas. eam nullã eſſe cognoſceres. quoſ ꝗ impunitos querebare videres nun ꝗ̄ improbitatis ſue carere ſupplicijs. Licenciaꝫ quã cito finiri precabaris. nec longaꝫ eſſe diſceres. infelicioreꝗ fore ſi diuturnior. infeliciſſimam ve ro ſi eſſet eterna. Poſt hec miſeriores eſſe improbos. iniuſta impunitate di miſſos. ꝗ̄ iuſta vltione punitos. Cui ſententie conſequẽs eſt. vt tum demũ grauioribus ſupplicijs vrgeantur cũ impuniti eſſe credunt'.

¶ Hic phĩa ponit quen dam epilogũ ſupra dic toꝝ. ſecundo oñt Boe tius opinioneꝫ vulgi eẽ cõtrariã opinioni phĩe. ibi. Tum ego. Primo dicit. Id egimus. i. per tractauimus hactenus id eſt huc uſꝗ. vt p̄tãs maloꝝ ꝗ̄ tibi videbatur indigniſſima nullã eam eſſe cognoſceres ſicꝫ oñ dimus in ſecũda proſa. et illos malos quos tu querebare ĩpunitos tu nũꝗ̄ videres carere ſup plicijs ſue improbitat̃ ſicut oſtenſum eſt tercia proſa. et nos etiam egi mus vt licentiam ſeuiẽ di contra bonos ꝗ̄ tu ci to p̄cabaris finiri diſce res iam non eſſe longaꝫ et infeliciorẽ eſſe poten tiam ad malum ſi eſſet diuturnior ⁊ infeliciſſimã eſſe ſi eſſet eterna ſicut in iſta proſa oſtenſum eſt. Poſt hec probatum eſt eadeꝫ proſa improbos eſſe miſeriores dimiſſos id eſt relictos iniuſta impunitate ꝗ̄ punitos iu ſta vltione. Cui ſententie conſequens eſt vt cũ credãtur eſſe impuniti vr geant' grauioribus ſupplicijs. ¶ Notandũ circa p̄dicta cũꝫ dicitur illum eſſe miſerioreꝫ qui peccat impune ꝗ̄ qui punitur pro peccato. hoc eſt intelligendũ de miſeria p̄ñtis vite vtrobiꝗ vt ſit cõformis compa ratio. Accipiẽdo eñ miſeriã p̄ñtis vite ex vna parte. ⁊ ex alia parte mi ſeriam que eſt poſt mortẽ eſſet deformis ꝯparatio ⁊ extra ꝓpoſitum ꝗa hic non loquitur de miſeria que eſt poſt mortem.

B. Tum ego. cum tuas inq̄ʒratiões conſidero. nihil dici verius puto. At ſi ad hominū iudicia reuertar. quis ille eſt cui hec non credenda modo. ſed ſaltem audienda videantur. P. Ita ē inquit illa. Nequeunt eñ oculos tenebris aſſuetos ad lucem perſpicue veritatis attollere. ſimileſq; auibus ſunt. quarum intuitum nox illuminat dies cecat. Dum eñ non rerum ordinem. ſed ſuos intuent̄ affectus vel licentiam. vel impunitatē ſcelerum putant eſſe felicem: Vide autem q̄d eterna lex ſanciat. Melioribus animum ſi conformaueris. nihil opus eſt iudice premiū deferente. tu te ipſe excellētioribus addidiſti: Studium ad peiora deflexeris. extra ne queſiers vltorem. tu te ipſe in deteriora detruſiſti. veluti ſi vicibus ſordidam humuʒ. celumq; reſpicias. cunctis extra ceſſantibus. ipſa cernendi ratōne nūc ſceno nunc ſideribus intereſſe videaris. At vulgus iſta non reſpicit

¶ Hic Boetius oñdit opinionē vulgi eſſe ɔtrariaʒ opinioni phie. ſcdo oñdit phia nō eſſe ɔſentienduʒ opinioni vulgari. ſcda ibi. Quid igitur primo dt. O phia cum ego cōſidero tuas inq̄ſitiones. i. rōnes puto nil verius dici ſupple illis. ſʒ ſi reuertar ad iudicia vulgarium hominū ſupple aliter videtur Quis eñ eſt ille cui hec ſupple dicta tua nō modo. i. nō tm̄ videantur non credēda ſed etiā non audienda. dt phia Ita ē q̄ vulgares nequnt ocl'os rōnis et intellectus aſſuetos id ē aſſuefactos tenebris paſſionum attollere id eſt erigere ad luceʒ pſpicue veritatis ſupple vt veꝝ videant iudicio recte rōnis. Et ſunt ſimiles auib9 ſcʒ noctuis et bubonibus quaꝝ intuitum id eſt viſum nox illuminat et dies cecat. dum enim vulgares nō intuentur ordinem rerū qui habet ſe ad modum lucis ſed intuētur ſuos affectus id eſt deſideria que hñt ſe ad moduʒ tenebrarum. ipſi putāt felicem eſſe impunitatem ſcelerum id eſt maloruʒ vel licentiam ſupple ſeuiendi contra bonos. quod tamen non eſt. Vide autem quid ſanciat id eſt ſtatuat eterna lex. id eſt diuina prouidentia ſi conformaueris aīm tuum melioribus id eſt virtutib9 nihil eſt tibi op9 iudice exteriori deferente premiū q2 tu te ipſe addidiſti excellentioribꝰ et p ɔñs factus es deus. Si aūt ſtudiū deflexeris ad peiora. i. vicia. ne p non q̄ſieris extra vltorē. i. vindicē q2 tu ipſe detruſiſti te in deteriora. et p ɔñs factus es belua Hoc declarat in ſimili. veluti ſi reſpicias humum et

celum vicib9.i.viciſſim.nūc celum nūc terram.cūctis ſupple iudicijs ex‑tra ceſſantib9.tu ipſa ſola rōne cernendi videaris nūc intereſſe ſceno id ē terre nūc ſiderib9.i.celo Sic eodē mō extra ceſſantib9 iſta ſola rōe opan‑di bn̄ vel male aſſeqris pmiū vel ſupplicium diuina iuſticia hoc ordināte ſed vulgus iſta non reſpicit propter predictam cauſam

¶ Nota ꝙ qꝛ natura viſus requirit medium illuminatum.iō ſm cōmunem naturam viſus noctue ꝛ bubonis melius deberent videre in die ꝙ̄ in nocte.cui9 tamen ꝯtrariū accidit eis.vel propter debilitatē na‑turalem viſus ſicut in noctuis.de quib9 dt Iſidorus ꝙ orto ſplēdore ſo‑lis viſus noctue hebetatur.vl propter ꝯſuetudinē ad tenebras ſicut cre‑ditur eſſe de bubone.Cū em̄ bubo habeat alias aues ſibi inimicas ido de die in cauernis latitat.ꝛ alijs auib9 qeſcētib9 ꝓpter neceſſitatē victus de nocte volat ¶ Notandū ꝙ dt Vide qd eterna lex ſanciat dt be‑atus Aug9.in li.de libero arbitrio Lex eterna eſt qua iuſtū eſt vt oīa ſint ordinata:ꝛ ideo ſm ordinē eius nūꝙ̄ iuſtus deſtituitur premijs nec malus ſupplicio

¶ Hic oñdit phīa nō eſſe ꝯſenciē dum opinioni vulgari dicens.O Boeci qd igit dicis nunqd debemus accedere per conſenſuz his vulga‑rib9 quos monſtrauimus ſimiles eſſe beſtijs.q.d.nō.ꝛ hoc manifeſtat p exemplum dicēs.qd di‑cis ſi quis homo amiſſo penitus viſu obliuiſce‑retur etiam ſeipſum ha‑buiſſe viſum ꝛ arbitra‑retur nihil deeſſe ſibi ad pfectionē humanā.nun qd hoīes vidētes.i.iudi‑cātes eadē cū ceco puta‑rem9 eē cecos.q.d.imo ſupple ſi:r Si vulgares dicerēt ſe recte iudicare et ſe nō eſſe beluas adhuc nō eſſz eis ꝯſentiendū ¶ Notandū ꝙ vul‑gares ꝛ imperiti iudicāt tanꝙ̄ lōge diſtātes a veritate qꝛ iudicant ſm ꝯcupiſcentiā nō ſm rei veritatē ꝓpter qd nō eſt aſtandū eoꝝ iuditio.vn̄ Seneca in de remedijs fortuitoꝝ dt.Male opinātur hoīes de te ſz ma‑li.mouere aūt ſi ſapientes hoc loquerent.nūc aūt malis diſplicere eſt lau‑dari.Male de te loquūtur.moueret ſi hoc iudicio facerēt nūc āt morbo ignorātie faciūt.Male de te loquūtur qꝛ bn̄ neſciūt loq

Quid igit. His ne accedamus q̄s be‑luis ſimiles eſſe mōſtrauim9 Quid ſi q̄s amiſſo penit9 viſu.ipm etiā ſe habu‑iſſe obliuiſceret ītuitū. nihilqꝫ ſibi ad humanā pfectionez deeſſe arbitraret nū vidētes eadē cecos putaremus

¶ Hic phīa probat illos eē miſeriores q fa‑ciūt iniuriaz ꝙ̄ q patiun‑tur.ſcdo ex hꝰ ꝯcludit ꝙ iīuria nō eſt ipſi9 patiē‑tis.ſz inferētis.tercio in‑

Nā ne illud qdē acqeſcēt: qd eque va‑lidis rōnū nitit firmamētis. infelicio‑res eos eſſe q faciāt ꝙ̄ q patiant iniu‑riā. B. Vellem iſtaq̄ has ipas audire

rationes. P. Omnē inquit improbū num ſupplicio dignū negas. B. Minime. P. Infelices vero eſſe qui ſint improbi. multipliciter liquet. B. Ita inquā. P. Qui igitur ſupplicio digni ſunt. miſeros eſſe nō dubitas. B. Cō uenit inquā. P. Si igiť cognitor ait reſideres. cui ſupplicium inferenduz putares ei ne qui feciſſet an qui pertuliſſet iniuriam. B. Nec ambigo inq̃ quin perpeſſo ſatiſfacerem dolore facientis. P. Miſerior igitur tibi iniurie illator q̃ acceptor eē videretur. B Conſequitur inq̃

uehiť cōtra oratores. ſecūda ibi. Hinc igiť. tertia ibi. At qui nūc. Primo dr. Nūq̄d vulgares nō acqeſcent. i. recedent illud qđ nitiť eque validis firmamētis rōnum ſcilȝ infeliciores eſſe eos q̄ faciunt iniuriā q̃ qui patiunť. dr Boeti⁹. vel leȝ audire has ipſas rōnes. Tūc phia intendit duos ſyllogiſmos ad pbandū intentū quoꝝ pͥmus eſt. omis improbꝰ eſt miſer. ſed ois dign⁹ ſupplicio eſt improbus. ergo ois dignus ſupplicio eſt miſer. et per ꝯñs quanto dignior eſt ſupplicio. tanto ē miſerior. Secūdus ſyllogiſmus quanto aliqs eſt dignior ſupplicio tanto eſt miſerior. ſed faciens iniuriā dignior eſt ſupplicio q̃ patiens. ḡ faciens iniuriam dignior eſt ſupplicio q̃ iniuriā patiens. Primo innuit primū ſyllogiſmū dicens. Nunquid negas omnem improbū dignuȝ eſſe ſupplicio. Boetius dr Minime ego. ⁊ phia. multipliciter liquet eos eſſe infelices qui ſunt improbi. Ita eſt dicit Boeti⁹. Igiť dr phia. qui digni ſunt ſupplicio non dubitas eos eſſe miſeros. dr Boetius. Conuenit inq̃ ſupple predictis. Tunc innuit ſecundum ſyllogiſmū per modum interrogationis dicens. O Boeci ſi tu reſideres cognitor. i. iudex cauſaꝝ cui putares inferenduȝ ſuppliciū vel ei qui feciſſet iniuriam. vel ei qui pertuliſſet iniuriam. dicit Boetius. Non ambigo id eſt non dubito quin ego ſatiſfacerem paſſo iniuriam dolore id eſt ſupplicio facientis iniuriaȝ. Igitur dicit phia illator iniurie videtur tibi eſſe miſerior q̃ acceptor iniurie. dicit Boetius. conſequitur inq̃ ſupple predicta.

¶ Notandū ꝙ ad eandē ꝯcluſionē ſic poſſet argui. Quicunqȝ operatur malū ex ꝓpoſito magis peccat ⁊ miſerior eſt q̃ ipſum ſuſtinēs ſine ꝓpoſito ⁊ voluntate. ſed inferens iniuriā peccat ex ꝓpoſito et voluntate ſuſtinens aūt ſuſtinet ꝯtra voluntatem. ergo inferens iniuriā peior eſt ⁊ miſerior patiente iniuriam

Hac igiť aliſqȝ de cauſis radice nitē tibꝰ ꝙ turpitudo ſuapte naťa miſeros

¶ Hic phia ꝯcludit ex dictis ꝙ q̄libet iniuria non eſt miſeria patiētis ſ; inferētis dicēs. Hac

faciat. apparet. illatā cuilibet iniuriaꝫ
nō accipientis ſꝫ inferētis eē miſeriā.

igitͬ de cā qꝛ inferēs iīu
riā miſerior eſt patiente
et ex alijs cauſis ea radi
ce. i. fundamento niten/
tibus hoc ſcꝫ fundamēto q̄ turpitudo facit homīes miſos ſuapte natu
ra. i. ſua ꝓpria natura. Ex hoc apparet iniuriā cuilibet illatā non eſſe mi/
ſeriā accipientis id eſt patientis eam ſed inferentis.

¶ Notandū q̄ ex lr̄a ſic poteſt argui Turpitudo ꝓpria natura ſua
facit hoiem miſeꝝ. ſed turpitudo eſt ī inferente iniuriā ⁊ nō in patiēte. ḡ
inferens iniuriā eſt turpis ⁊ miſer. ⁊ ꝑ ꝯn̄s iniuria non eſt miſeria patiē
tis ſed etiam inferentis

P. Atqui nunc ait contra faciūt ora
tores. Pro his enim qui graue quid
acerbumq; perpeſſi ſunt. miſerationē
iudicum excitare conantur. cum ma/
gis admittentibus iuſtior miſeratio
debeatur. Quos nō ab iratis ſed a ꝓ
picijs potius miſerantibuſq; accuſa
toribus ad iudicium veluti egros ad
medicū duci oportebat vt culpe mor
bos. ſupplicio reſecarent. Quo pacto
defenſoꝝ opera vel tota frigeret vel ſi
prodeſſe hominibꝫ mallet. in accuſa/
tionis habitum verteretur. Ipſi quo
q; improbi ſi eis aliqua rimula virtu
tem relictā fas eſſet aſpicere. viciorꝫ
q; ſordes penaꝝ cruciatibꝫ ſe depoſi
turos viderent compenſatione adipiſ
cende ꝓbitatis nec has cruciatus eē
ducerent. defenſorumq; operam repu
diarent. ac ſe totos accuſatoribus iu
dicibuſq; permitterent

¶ Hic phīa inue/
hit cōtra oratores. ſcd̄o
ꝯcludit ex dictis q̄ odi/
um non hꝫ locū apud ſa
piētes ibi. Quo fit Pri
mo inuehit ꝯtra orato/
res q̄ īducūt iudices ad
miſerandū patiēti iniu/
riā cū tn̄ potius miſerā
dū ſit patienti iniuriam
Dicit ḡ. Et oratores
id eſt cauſidici q̄ꝝ offici
um eſt ꝑſuadere iudici.
iſti faciūt nūc ꝯtrarium
qꝛ ipſi conātur excitare
miſeratiōnē iudicū pro
eis q̄ ꝑpeſſi ſunt graue ⁊
acerbū q̄d. cū magis iu
ſtior miſeratō debeatͬ ad
mittētibꝫ. i. faciētibꝫ ma
lū q̄s iīuriantes oporte
bat duci ad iudiciū ve/
lut egrotos ad medicū
non ab iratis accuſato/
ribus ſed a ꝓpicijs miſe
rantibus vt reſecarent
morbos culpe ſupplicio
id eſt pena. Quo ſupple
ordine pacto. ſi homīes
mouerentur miſericor/
dia erga facientes iniu/
riam. opera. id eſt dili/
gentia defenſorum. id
eſt defendere volentiꝫ

ipſos illa tota frigeret. i. caſſaret vel ſi mallent prodeſſe hominibꝰ iniuriãtibꝰ tunc defenſio eoꝝ verteretur in habitũ accuſationis. ita ꝙ ille qui fuit defenſor fieret accuſator Ipſi quoq; improbi ſi eis eſſꝫ fas reſpicere virtutem relictã aliqua rimula id eſt cognitõe. ipſi viderent ſe depoſituros ſordes vicioꝝ cruciatibus penaꝝ compenſatione id eſt cã adipiſcende probitatis. Nec ipſi dicerent id eſt reputarent cruciatus ſed ipi repudiarent id eſt ſpernerent operã id eſt diligentiã defenſoꝝ. ⁊ ſe totos cõmitterent accuſatoribꝰ ⁊ iudicibꝰ ¶ Notandũ ꝙ miſericordia ⁊ miſeratio eſt virtus ſꝫm quam aliquis ꝯpatitur aliene miſerie. Cui ergo ineſt maior miſeria ei debetur maior miſericordia. ſed declaratũ eſt maiorẽ eſſe miſeriã inferentis iniuriã ꝙ̃ patientis. ergo ad miſerandũ eis maxime debent induci iudices. cuius ꝯtrariũ faciunt oratores. quia inducũt iudices ad miſerandũ patientibꝰ iniuriam ¶ Notandũ ꝙ facientes iniuriam accuſandi ſunt. nõ ex ira ſed ex ꝯpaſſione ⁊ mĩa. vt penali remedio morbꝰ culpe eoꝝ auferatur. Sicut enĩ egriſ nõ eſt inſultandũ ſed potiꝰ ſunt accuſandi ꝙ̃ defendendi vt penali acerbitate eoꝝ malicia minuatur ¶ Itẽ ſi mali ꝑpenderent ſordes vicioꝝ ⁊ dignitates virtutũ non reputarẽt cruciatꝰ ſꝫ ſe accuſatoribꝰ ⁊ iudicibꝰ voluntarie offerrẽt puniẽdos

¶ Quo fit vt apud ſapientes nullus prorſus odio locus relinquatur. Nã bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit. malos vero odiſſe ratione caret. Nã ſi vti corporũ languor. ita vicioſitas quedam eſt quaſi morbꝰ animorũ. cum egros corpore minime dignos odio. ſed potius miſeratiõe iudicemus. multomagis non inſequendi ſed miſerandi ſunt. quoꝝ mentes. omĩ languore atrocior. vrget improbitas

¶ Hic phĩa ex dictis concludit ꝙ odiũ nõ hꝫ locũ apud ſapientes. et dicit. Quo fit. i. ex dictiſ ſequitur vt apud ſapiẽtes nullus locꝰ relinquatur odio. Nã quis odit bonos niſi ſtultꝰ malos vero odiſſe caret ratione. id eſt irrõnabile eſt. Nã ſicut languor eſt morbꝰ corpoꝝ. ita viciũ eſt morbus aĩaꝝ. Cum ergo egros corpore mĩme iudicaremus dignos odio ſed potius miſeratione multomagis non ꝑſequendi ſunt odio ſed potius miſerandi. quoꝝ mentes vrget improbitas id eſt malicia exiſtens atrocior id eſt crudelior omni languore corporali.

¶ Nota ꝙ ſapientes non debent odire malos. quia dicit Seneca ad Lucillium hunc affectum ſapientes habeant aduerſus malos quem hꝫ medicus aduerſus ſuos egros q̇ eos nõ odio ſꝫ remedio ſtudet ꝯtrectare q̇ nec reliqꝰas egroꝝ nec effuſa dedignatur intueri.

Sequitur metꝝ quartum.

¶ Hic incipit quartũ metrũ huiꝰ q̃rti qđ dꝛ fallentium ab inuẽtore. Scđm dꝛ pẽtametrũ ſiue elegiacũ. in q̃ phĩa exclamat ꝯtra hoĩes q̃ bellicis motibus ex odio ſemetipſos ad mortẽ deducũt dicẽs Quid iuuat. i. que vtilitas eſt excitare tantos motus. i. odij. ⁊ quid iuuat ſolicitare. i. ſolicite exq̃rere fatũ. i. mortez ꝓpria manu. q. d. nulla eſt vtilitas. eſt aũt rõ hec qꝛ ſi mortẽ petitis. i. deſideratis ſiue vr̃am ſiue aliorũ ꝓpinquat ſponte ſua. nec remorat̃. i. retardat volucres. i. veloces equos. Mirandũ ẽ etiã ꝙ hoĩes q̃s leo ſerpens tigris vrſus aper. dente petũt. i. inuadunt ꝙ idez hoĩes petũt. i. inuadunt ſe enſe vt ſe mutuo interficiant. Et querit phĩa. Nũqđ hoĩes mouẽt iniuſtas acies ⁊ fera bella. ⁊ volũt perire alterius telis. i. mutuis ſagittis. ideo qꝛ mores eoꝝ diſtãt ⁊ diſſident. i. diſcordãt. Certe iſta rõ ſeuicie nõ eſt ſatis iuſta. vis ergo referre. i. reportare aptam vicem. i. viciſſitudinẽ meritis tam boni q̃ȝ mali dilige bonos ⁊ miſereſce malis

¶ Metrum quartũ libri quarti

Quid tãtos iuuat excitare motꝰ
Et ꝓpria fatũ ſolicitare manu
Si mortẽ petitis ꝓpinquat ipſa
Spõte ſua volucres nec r̃morat̃ eq̃s
Quos ſerpens leo tigris vrſus a per
Dente petunt. idẽ ſe tñ enſe petunt
An diſtant qꝛ diſſidentqȝ mores
Iniuſtas acies ⁊ fera bella mouent
Alteriuſqȝ volunt perire telis
Non eſt iuſta ſatis ſeuicie ratio
Vis aptam meritis vicem referre
Dilige iure bonos ⁊ miſereſce malis.

¶ Notandũ ꝙ dr̃ mortẽ nõ retardare ſuos equos ꝑ equos mortis intelligunt̃ ꝯ̃riales diſpoſitõẽs periodi ꝑ quas homo ad mortem tendit Quilibet homo hȝ certã ⁊ determinatã periodum ſue vite. eo ꝙ forme oĩm rerum ſunt in terminis. i. in corpibus celeſtibus virtualiter vt patȝ ſecũdo de generatõe ¶ Notandũ ꝙ phĩa hic nõ excludit licentiaȝ gerendi iuſtum bellũ ſed iniuſtum. qꝛ dicit iniuſtas acies. bellũ em̃ iuſtũ ꝯcedit̃. ⁊ ideo gerit̃ vt aliquis nitens ꝯtra iuſticiã ad iuſticiam reducat̃.

¶ Proſa quinta libri quarti

¶ Jam que felicitas vel miſeria eſt in ꝓprijs meritiſ vniuſcuiuſqȝ miratur cur bonis mala: malis bona proueniant

¶ Iſta ẽ q̃nta ꝓſa huiꝰ quarti qꝛ boetiꝰ ꝑꝰ cõquerebat̃ bonis mala ⁊ malis bona ꝯtingere. ꝓpter qđ etiam reputabat iſtaꝝ fortunaꝝ vices nõ ex ordine diuine prouidentie. ſed ex caſu prouenire. idō philoſophia

Liber Quartus

Hinc ego video inq̄ꝫ q̄ ſit vel felicitas vel miſeria in ipis ꝓboꝝ atq̄ꝫ improboꝝ meritis ꝯſtituta Sed in hac ipſa fortuna populari nō nihil boni mali ve ineſſe ꝑpendo Neq̄ꝫ em̄ ſapientū quiſq̄ꝫ exul inops ignominioſuſq̄ꝫ eē malit potius q̄ꝫ pollens opibus: honore reuerēdus. poñа valid⁹ in ſua ꝑmanēs vrbe florere Sic em̄ clarius teſtatiuſq̄ꝫ ſapie tractat̃ officium. cū in ꝯtingentes populos regentiū quodāmō beatitudo tranſfundit̃.

ſup hoc ꝯſolat̃ Boetiū aſſignando cāꝫ q̄re bonis mala ⁊ malis bona ꝯtingāt Et p̄mo Boetius exp̄mit ſuū dolorē in hoc ꝙ vices fortunarū vident̃ ꝯfuſe ⁊ inordinate diſponi. ſcđo aſſignat pħia cām huius apparentie. tercio ipm̄ ꝯſolatur aſſignādo cauſas p̄dictoꝝ. Scđa ibi Nec mirū. tercia. ibi. Ita eſt inquit Primo boeti⁹ premittit quedā. Scđo exprimit cām ſui doloris ibi. Cū preſertim Primo dr̄ Ego video. i. intelligo hinc. i. ex dictis q̄ felicitas ſit cōſtituta in meritis ꝓboꝝ. ſ. deos fieri ⁊ que ſit miſeria ꝯſtituta in meritis improborū ſcꝫ tranſformari in beluas. ſed ego ꝑpendo. i. iudico nō nihil. i. aliquid boni vel mali eſſe in hac fortuna populari. i. ꝓſperitate fortuita Quod ꝓbat Neq̄ꝫ em̄ quiſq̄ꝫ ſapientū magis vult eſſe exul. inops ignominioſus. id eſt infamis potius q̄ꝫ pollens opib⁹. q̄ꝫ reuerendus honore. validus potentia. ⁊ in ſua vrbe ꝑmanens florere Sic em̄ per hm̄ōi bona fortune officiū ſapientis tractat̃ clarius ⁊ teſtatius. i. cū maiori teſtimonio. q꞉ talibus plus credit̃ cū beatitudo regentium diffundit̃. i. dilatat̃ in ꝓpꝛios ꝯtingentes. i. vicinos ¶ Nota ꝙ in bonis fortunis eſt aliq̄d boni q꞉ per ipſa ſapiens expeditius tractat officiū gubernādi ſubditos Qui em̄ diuitijs potentia. ⁊ fama precellunt alios. aptiores ſunt ad regendā rempublicam q꞉ aptiores ſunt ad ſubueniendū oppreſſis ⁊ ad deprimēdum malos ad ꝓtegendū bonos. ad expugnandū inimicos. ⁊ ita ſapienti qui tractat negociū reipublice nccā̄ria eſt potentia ⁊ diuitiaꝝ abundantia. ſed ſapienti qui vacat ꝯtēplationi diuitie ſunt oneroſe. q꞉ nimiā ingerit ſollicitudinem

Cū preſertim carcer lex ceteraq̄ꝫ legaliū tormenta penaꝝ. ꝑnicioſis potius ciuib⁹ ꝓpter q̄s etiā ꝯſtitute ſīt debeātur Cur hec igit̃ verſa vice mutent̃ ſcelerūq̄ꝫ ſupplicia bōs ꝑmant p̄mia ꝟtutū mali rapiāt vehementer ammiror:

¶ Hic boetius exp̄mit cām ſui doloris ⁊ admirationis dicēs Cū lex ⁊ carcer ⁊ cetera tormēta legaliū penaꝝ potius debeant̃ ꝑnicioſis. i. malis ciuibus. ꝓpter quos conſtituta ſunt Ego vehementer admiror cur hec tormenta viceuerſa. i. cō

Proſa quinta

Queq; tã ĩiuſte ꝯfuſiõis rõ videat̃ ex te ſcire deſidero Min⁹ etẽm mirarer ſi miſceri oĩa fortuitis caſib⁹ crederẽ; Nũc ſtuporẽ meũ de⁹ rector exagge/ rat q̃ cũ ſepe bonis iocũda malis aſpa ꝯtraq; bonis dura tribuat. mal' opta ta cõcedat. niſi cã dep̄hẽdat̃. q̃d ẽ qđ a fortuitis caſibus differre videat̃.

trario mõ mutent̃ ita vt ſupplicia ſcelerũ .i. malo/ rũ p̄mãt bonos ꝛ ma li rapiant p̄mia ꝟtutum .i. virtuoſoꝝ. ꝛ ego deſi/ dero o phĩa ſcire ex te q̃ videat̃ eſſe rõ .i. cã taʒ in iuſte cõfuſionis. minus eñ mirarer ſi crederem oĩa miſceri fortuitis caſi bus. Nunc aũt deus re ctor oĩm exaggerat id ẽ augmẽtat ſtuporẽ meũ qui deus cũ ſepe bonis iocũda malis aſpera tribuat. ꝛ econtra .i. ꝑ ꝯtra rium bonis dura malis optata ꝯcedat niſi deprehendat̃ .i. cognoſcatur cauſa huius. quid eſt quod hoc videatur differre a fortuitis caſibus qua ſi diceret nihil

¶ Nota ꝙ tormenta legalia ſicut carcer. membroꝝ mutilatio. fla/ gellatio. ꝛ hmõi .i. ſunt inuente ꝓpter malos ꝛ iſta ſepius videntur infligi bonis. malis euadentibus. ſup hoc admiratur Boetius. cũ tamen de⁹ debeat punire malos ꝛ remunerare bonos. ꝛ niſi huius ratio cognoſcat̃ quare hoc contingat nihil eſt quin talia videantur contingere a caſu ꝛ a fortuna ꝛ nõ ſubiacere regimini prouidentie diuine qđ abſurdum eſt

¶ Hic philoſophia aſſignat cãm apparentie talis ꝯfuſionis q2 ſic videt̃ eſſe ꝓpter ignorantiam cauſe ꝛ dicit. Nec mirum ſi quid credatur ꝯfuſum ꝛ temerariuʒ .i. caſuale in iſtis inferiori/ bus ignorata rõne ordi nis diuine ꝓuidentie. ſʒ q̃uis tu ignores cauſaʒ tante diſpoſitionis diui ne tñ quoniaʒ bonus re ctor ſcʒ deus temporat mundum ſua bonitate ideo non dubites cunc/ ta recte fieri.

P. Nec mirũ ſi q̃d ordinis ignorata rõne. temerarium confuſumq; creda tur Sed tu q̃uis cauſam tante diſpo ſitionis ignores tñ qm̃ bonus mun/ dum rector temperat. recte fieri cũcta ne dubites

¶ Notandum ꝙ mirum eſt cuius cauſa neſcitur. pro tanto enim multi mirantur de eclipſi ſolis. q2 cauſam ignorant. ꝛ q2 Boetius igno/ rabat cauſam huius ꝯfuſionis quare bonis mala ꝛ malis bona contin/ gant. ideo hoc ammirabatur ꝛ cauſa ammirationis eius fuit ignorantia diſpoſitionis. diuine prouidantie

¶ Metrum quintũ libri quarti

¶ Iſtud eſt me/ trum quintum huius quarti libri qđ dicitur.

Ꝗ ꝗs arcturi ſidera neſcit
Propinqua ſũmo cardine labi
Cur legat tardus plauſtra bootes
Mergatq; ſeras equoꝛe flammas
Cũ nimis celeres explicet oꝛtus
Legem ſtupebit etheris alti
Palleant plene coꝛnua lune
Infecta metis noctis opace
Queq; fulgenti texerat oꝛe.
Confuſa phebe detegat aſtra
Cõmouet gentes publicus erroꝛ
Laſſantq; crebꝛis pulſibus era

alemanicũ ab inuentoꝛe dactilicũ a pede ꝓdominante. tetrametrũ.i. quatuoꝛ pedũ. hypercatalecticũ. i. abũdans in vna ſillaba In quo metro ph'ia declarat quomõ ea q̃ꝝ cauſe non apparent vidẽtur mira. Sc'do oſtẽdit quomodo cognita cauſa ceſſat ammiratio. ibi. Nemo miraꝛ flamina. Pꝛio oſtendit ꝙ ꝓpter latentiã cauſaꝝ hoĩes miranꝛ. ⁊ ĩcludit de hoc duo exempla. ꝓmũ ẽ de eo qꝺ accidit in ſtellis iuxta polũ ſeptentrionalẽ qꝛ ille ſtelle ceteris ſtellis remotioꝛibus tardi⁹ mouenꝛ ⁊ tñ veloci⁹ oꝛiuntur Qui aũt ignoꝛat cãm huius illi videꝛ hoc mirũ Vñ dꝛ. Si quis neſcit ſidera arcturi.i. maioꝛis vꝛſe labi. i. volui ꝓpinqua ſummo cardine. id eſt cardini. ponendo ablatiuũ pꝛo datiuo caſu cauſa metri. i. polo ſeptentrionali ille ſtupebit. i. admirabitur legem alti etheris. i. firmamenti. Cur bootes. i. ſtella tardus legat. i. pertranſeat plauſtra. i. ſtellas plauſtri. ſcʒ maioꝛis vꝛſe ⁊ mergat ſeras flammas equoꝛe. loquẽs moꝛe poetico qui ſequentes iudiciũ vulgi dicũt ſtellas mergi in mari qñ occidunt et dꝛ bootes mergere ſeras flammas. i. lumina ſua tarda. quia nũq̃ꝫ ea mergit. ⁊ eſt modus loquendi Id quod nunq̃ꝫ fit tarde fit. cũ tñ bootes explicet oꝛtus nimis celeres. eo ꝙ in ꝓncipio noctis nobis ſtatim appareret. Secundum exemplum eſt de eclipſi lune. quã (neſcientes cauſam) adeo aliqui admiranꝛ ꝙ putant eius eclipſim contingere per incantationem. ⁊ volentes auxiliari lune ⁊ impedire ne audiat incantationem concutiunt omnia vaſa erea ⁊ ſonoꝛa tp̄e eclipſis. vnde dicit in littera Coꝛnua plene lune palleant. qꝛ incipiente eclipſi luna incipit apparere coꝛniculata coꝛnua infecta metis. i. terminis opace noctꝭ id eſt vmbꝛe terre Et phebe. i. luna confuſa pꝛiuatione luminis. detegat. i. apparere faciat aſtra minoꝛa que texerat. i. latere fecerat fulgenti oꝛe. i. abundantia ſui fulgoꝛꝭ Tunc publicus erroꝛ quo putaꝛ luna incantari ꝯmouet gẽtes. ⁊ laſſant. i. fatigant era. i. vaſa erea vel campanas crebꝛis pulſibus

¶ Nota ꝙ arcturus dicitur ab arctos quod eſt vꝛſa que eſt quoddam ſignum iuxta polum ſeptentrionalẽ quod nos vulgariter plauſtrũ noĩamus. ⁊ ſic accipit beatus Grego. ſuper Iob dicens Arctus ſeptem ſtellis maxime lucet ſꝑ mouetur ⁊ nunq̃ꝫ mergitur

¶ Notandum ꝙ ſtelle circa polum arcticũ moꝛe ſicut arcturus ⁊

Metrum quintū

alle ſtelle mouent̃ tardius alijs ſtellis remotioꝛibus a polo arctico. quia minoꝛem circulū ſuo motu deſcribūt ꝛ ſtelle remotioꝛes maioꝛē. vñ cum ſtelle remotioꝛes in equali tpe ptrāſeant maioꝛē circulū in quo ſtelle ꝓpinquioꝛes minoꝛem. qꝛ ābo circūuol uunt̃ ſemel in die naturali ptꝫ ꝑ diffinitionē velocitatis ꝛ tarditatis ꝙ ſtelle ꝓpinquioꝛes polo tardius mouētur ꝛ remotioꝛes velocius Illud em̄ mouetur tarde qđ in equali tpe pertranſit minus ſpaciū Et illud mouet̃ velociter qđ in equali tpe ptranſit maius ſpacium ¶ Notandū ꝙ luna recipit lumen ſuum a ſole. ſi ḡ coꝛpus opacum interponit̃ impediens ne lumen ſolis pueniat ad lunā vel in toto vel in parte. necē eſt lumen lune deficere vel in toto vel in parte. ꝛ hoc eſt lunam eclipſari.

¶ Hic oñdit phia ꝙ ꝯgnita cā ceſſat admiratio dicēs. Nemo miraꝛ̃ flamina coꝛi talis venti tundere. i. ꝑcutere litus frementi fluctu. ſ. maris ꝛ hoc dr̃ ꝓ tāto. qꝛ vēto flante aqua maris cedit ꝛ ad litus reſiſtēs repcutitur. nec etiā aliqͣs miraꝛ̃ molem. i. magnitudinem niuis frigoꝛe durā. i. ꝯgelatā ſoluier. i. ſolui Et hic eſt paragoge i. additio ſyllabe ad finē dictionis ꝓpter necitatē metri. ḡ ponit̃ ſoluier ꝓ ſolui. feruēte eſtu phebi. id eſt ſolis. Hic em̄. i. in iſtis exemplis ꝓmptum eſt cernere cās quare vētus impellit mare quare ſol liquefacit niuē. ſed illic. i. pꝛioꝛibꝰ exemplis latētes cauſe turbant pectoꝛa ſupple ꝑ admirationem ꝛ mobile vulgus ſtupet. i. miraꝛ̃ ſubitis. i. de ſubitaneis euētibꝫ. ꝛ ſtupet cūcta que ꝓuchit. i. pducit rara etas. i. que raro eueniūt. ſed ſi vis caſſare admirationē nubilus erroꝛ inſcitie. i. ignoꝛātie cāꝝ cedat. i. recedat ꝛ accedat noticia cāꝝ ꝓfecto. i. pcerto tūc ceſſant videri mira que ꝑus ſtāte ignoꝛantia videbātur mira ¶ Nota ꝙ ſacerdotes in egipto ꝓpter admirari inceperunt philoſophari. videntes em̄ eclipſes ſolis ꝛ lune ꝛ ignoꝛantes cauſas mirabantur. cauſas eaꝝ inquirentes quibus inuentis habuerunt ſcientiā earum eclipſium. eo ꝙ ſcire eſt cauſam rei cognoſcere. cognita ergo cauſa cognoſcitur res. ꝛ per ꝯſequens ceſſat admiratio

Nemo miratur flamina coꝛi
Litus frementi tundere fluctu
Nec niuis duram frigoꝛe molem
Feruente phebi ſoluier eſtu
Hic em̄ cauſas cernere ꝓmptū eſt.
Illic latentes pectoꝛa turbant
Cunctaqꝫ rara prouehit etas.
Stupetqꝫ ſubitis mobile vulgus
Cedat inſcitie nubilus erroꝛ
Ceſſent profecto mira videri

¶ Proſa ſexta libri quarti

Narrat qđ ſit inter ꝓuidentiā dei ꝛ in

¶ Hic incipit ſexta pſa huius qͣrti in q̄ phia cōſolando Boetium aſſignat cauſas dictoꝛū que

ter id qđ a veteribꝰ fatū appellabatur.

Ita eſt inq̄. Sed cū tui muneris ſit latentiū reꝝ cãs euoluere. velataſq; caligine explicare rões q̄ſo vti hinc decernas. ⁊ qm̄ hoc me miraculū maxime ꝑturbat. ediſſeras. P

Tum illa pauliſper arridens. ad rem me inquit omniū queſitu maximā vocas cui vix exhauſti quicq̄ ſatis ſit. Talis namq; materia eſt vt vna dubitatione ſucciſa. innumerabiles alie velut hydre capita ſuccreſcant. nec vllus fuerit modus. niſi quis eas viuaciſſimo mentis igne coerceat In hoc em̄: de ꝓuidentie ſimplicitate. de fati ſerie. de repẽtinis caſibꝰ. de cognitiõe ac predeſtinatione diuina. de arbitrij libertate queri ſolet Que quanti oneris ſint ipſe perpendis

videntur mira in diuina gubernatiõe ꝓpter ignorantiam cauſe. ⁊ primo Boetiꝰ petit ſibi explicari iſtas cãs. ⁊ phia tãgit difficultatẽ explicationis eaꝝ. ſcđo ꝓmittit ſe velle aſſignare cãs. ⁊ tercio eas aſſignat. ſcđa. ibi Sz qm̄. tercia ibi. Oim generatio. Primo Boetius ꝯcedit qđ dictū eſt de admiratiõe hominū ꝓpter ignorantiã cauſaꝝ dicẽs Ita eſt inq̄. Tūc petit explicari cauſaſ admirationis coꝝ que contingunt in diuina ꝓuidẽtia ⁊ diſpoſitione dicens O phia cū euoluere. i. elucidare cãs latentium rerū ſit tui munerꝭ. i. tue gratie ⁊ explicare rões velatas caligine. i. rões obſcuras ⁊ difficiles. q̄ſo vt hinc. i. de iſta difficultate decernas. i. iudices ⁊ ediſſeras. i. diſputes qm̄ hoc miraculum maxime me ꝑturbat q̄re malis bona ⁊ bonis mala eueniant. ⁊ philoſophia pauliſꝑ arridens Boetio inquit ad rem maximã oim̄ queſitu. i. ad maximã queſtionẽ vocas. i. incitas me cui vix quicq̄ exhauſti ſatis eſt. i. ad quã exhauriendã ⁊ ſoluendam vix aliquid ſufficit Talis namq; eſt materia quã petis declarari. vt vna dubitatione ſucciſa. i. ſoluta. innumerabiles alie ſuccreſcant velut capita hydre. q̄rum vno ablato tria ſuccreſcebãt. nec fuerit modus. i. terminus dubitationū niſi quis eas coerceat viuaciſſimo igne. i. ardenti inueſtigatiõe mẽtis In hac em̄ materia queri ſolet de prouidentie ſimplicitate. de ſerie fati. de repentinis caſibus. de predeſtinatione diuina. de libertate arbitrij. q̄ oĩa quanti oneris. i. difficultatis ſint ad determinandū tu ipſe ꝑpẽdis.

¶ Nota qꝫ ſapientis eſt ſcire oĩa vt patz ex ꝓhemio metaphiſice. et tū ſcire ſit ꝑ cauſam p̀mo poſterioꝝ. Sapientis eſt euoluere cãs rerum latentiū. Ideo dicit Boetius ad phiam Tui munerꝭ eſt euoluere cãs.

Proſa ſexta

¶ Nota ꝙ dr̄ phiam pauliſꝑ ſibi arriſiſſe. ꝑ hoc phia innuit morez ⁊ habitū ſapientū qui audita ſimplicitate imperitorum arrident eis ꝯgratulando ꝙ ipſi cū auiditate ſapientiam querunt

¶ Nota ſm̄ fabulas hydra fuit ſerpens in lcerna palude hn̄s plura capita quoꝝ vno ſucciſo tria excreſcebant. quē cum Hercules ſagittis interficere non poſſet greco igne ipſum conſumpſit

Sed qm̄ hec quoqꝫ te noſſe quedam medicine tue portio eſt. quanꝗ̄ angu ſto limite tp̄is ſepti. tñ aliquid delibe rare conabimur Q ſi te muſici carmi nis oblectamenta delectāt. hanc opꝫ pauliſper differas voluptatem. dū ne xas ſibi ordine ꝯtexo rōnes: B. Utli bet inqꝫ: P. Tunc velut ab alio orſa principio ita diſſeruit.

Hic phia ꝓmittit velle aſſignare cāſ dicēſ Qm̄ hec noſſe te ē quedā porcio i. pars tue medicine quāꝗ̄ ſimus ſepti. i. concluſi. anguſto. i. breui limite tp̄is. tñ aliquid deliberare conabimur ſed ſi te delectāt oblectamēta id ē ſuauitates muſici carminis. i. metri. opꝫ ꝙ differas pauliſꝑ. i. modicū hanc voluptatem donec ꝯtexo. i. formabo rōnes ſibi nexas. id eſt coniūctas ordine. dr̄ Boeti⁹. vt libet inqꝫ. i. vt tibi placet tūc ipā phia orſa id eſt incipiens loqui velut ab alio ꝑncipio ita diſſeruit. i. diſputauit

¶ Notandum per hoc ꝙ dicit. nos ſepti anguſto limite tp̄is innuit philoſophia p̄ntem materiam adeo eſſe difficilem ꝙ totum tempus p̄ſentis vite (quod breue eſt) vix ſufficit ad predicta plenarie declarāda

¶ Nota dicit phiam orſam fuiſſe ab alio ꝑncipio. nā illa que phia prius probauit deducuntur ex hoc principio ꝙ deus eſt perfectum bonum ⁊ vltimus finis oīm. que autem nunc vult demonſtrare deducunꝰ ex hoc principio ꝙ deus eſt principium effectiuum omnium vt patebit

¶ Omniū generatio rerū cūctuſqꝫ mutabiliū naturarū ꝓgreſſus. ⁊ quicquid aliquo mouetꝰ modo cauſas ordinem: formas ex diuine mentis ſtabilitate ſortitur Hec in ſue ſimplicitatis arce ꝯpoſita. multiplicem reb⁹ gerendis modū ſtatuit Qui modus cū in ipā diuine intelligentie puritate cō

¶ Hic phia ꝓſequitꝰ intentuꝫ volens aſſignare cāſ quare bonis mala ⁊ malis bona contingāt ⁊ ꝑmo declarat quedaꝫ ad ſuā determinatiōem neceſſāria. ſc̄do pōit ſuā determiatiōem. ſc̄da ibi. q̄ vero inquies. Prio philoſophia determinat de prouidentia diuina ⁊ de fato. ſecundo oſtendit que ſint ea que fato diſponuntur. Secunda.

Liber quartus

ſpicitur. ꝓuidentia noīatur. Cū vero ad ea que mouet atq; diſponit. referť. fatum a veteribus appellatum eſt

ibi. Ea ſeries. Primo oñdit quid noīetur diuina ꝓuidentia. ⁊ quid fatū. ſcđo tāgit dr̄ñam inter ea aſſignando diffinitiones vtriuſq;. tercio ponit diuerſas opiniones circa fatū. quarto infert quandam ꝯcluſionē circa fatū ⁊ ꝓuidentiam. ſcđa ibi Que licet diuerſa. tercia ibi. Siue igiť quarta ibi. Quo fit. Primo dt. Generatio oīm rerum cunctuſq; ꝓgreſſus naturaꝝ mutabiliū. ⁊ quicq̇d alio mō moueť illud ſortiť cās generationis ⁊ mutationis. ⁊ oꝛdinē generationis ⁊ mutationis. ⁊ formas quib; generanť vel moueťſubſtantiales vel accidentales. oīa iſta ſortiť ex ſtabilitate diuine mentis. Nec eīm mens diuina ꝯpoſita. i. ſtabilita in arce id eſt in altitudine ſue ſimplicitatis ſtatuit reb; gerendis. i. fiendis multiplicē modū. qui modus cū ꝯſpiciť. i. ꝯſiderať in ipſa puritate diuine intelligentie. i. ẜm eſſe qđ hʒ in intellectu diuino. nominatur ꝓuidentia. Cū ꝟo iſte modus referť ad ea que mouet ⁊ diſponit a veteribus. i. ab antiquis fatum appellatum eſt ¶ Nota ꝙ oīa a ꝑmo ſunt mutabilia. aliqua moueņť ẜm ſubſtantiā vt generabilia ⁊ corruptibilia quantū ad illa dt Oīm generatio reꝝ. Alia āt ſunt mutabilia ẜm locū ⁊ nō ẜm ſubſtantiā. vt corpa celeſtia. quātū ad illa dt Cūctuſq; mutabiliū naturaꝝ ꝓgreſſus Alia mutabilia ſtʒ ſolū ẜm operationem ſcʒ ẜm intelligere. nō ẜm ſubſtantiā nec ẜm vbi ꝓprie. ſicut intelligētie. quātum ad illas dt Et quicquid alio moueť mō Aliter exponiť ꝙ in rebus mutabilib; triplex eſt diſpoſitio. vna eſt qua trāſeūt de nō eſſe ad eſſe ꝑ generationē. quantū ad hoc dt Oīm generatio reꝝ Aut res ꝑmanent in exñtia ꝑ aliqđ tp̄s poſtq; generate ſunt. quantū ad illas dt Cūctuſq; mutabiliū naturaꝝ ꝓgreſſus Aut res ꝓcedūt de eē ad nō eſſe ꝑ corruptionē. quantū ad illas dt Et quicquid aliquo moueť mō ¶ Nota ꝙ quidā dicūt fatū eē quandā diſpoſitionem derelictā in reb; inferiorib; ex actione corpoꝝ celeſtiū ẜm quā inferiora incitantur ⁊ ꝯſtringunť ad immobiles effectus. ⁊ ſic beatus Grego. in omelia epyphanie improbat fatū dicēs Abſit a fideliū cordib; vt fatū aliq̇d eſſe dicamus ſupple neceſſitans inferiora. q2 ſic oīa venirent ex neccitate. Alio mō accipiť fatuʒ p diſpōne reꝝ ẜm quā res dependent ex diuina voluntate ⁊ poteſtate. ⁊ ſic fatū ꝯceditur aliquid eſſe Eſt ḡ ꝓuidencia diuina ordinatio ſiue diſpoſitio exiſtens in mente diuina qua cūcta inferiora ſunt prouiſa ẜm ſtatum ſue nature Fatum aūt eſt diſpoſitio diuina exñs in reb; mobilib; qua ſingula ſuis annectunť ordinibus vt magis patebit

Que diuerſa eē facile liq̇bit. ſi q̇s vtriuſq; vim mēte ꝯſpexerit Nā ꝓuidētia eſt ipa illa diuina rō. in ſūmo oīm ꝑncipe ꝯſtituta q̄ cūcta diſponit Fatū ve

Hic ponit dr̄ñam inter ꝓuidentiā ⁊ fatū ⁊ aſſignando diffinitiōes vtriuſq; Scđo oñdit ꝙ vnū eoꝝ dependet ex altero ibi. Que licet diuerſa Primo dt. Que duo

ro inherēs rebus mobilib⁊ diſpō. per quaꝫ ꝓuidentia ſuis queqꝫ nectit ordinibus. Prouidentia namqꝫ cūcta pariter q̄uis diuerſa. q̄uis infinita complectitur. Fatum vero ſingula digerit in motū. locis formis ac temporibus diſtributa. vt hec tp̄alis ordinis explicatio. in diuine mentis adunata ꝓſpectu prouidentia ſit Eadem vero adunatio digeſta atqꝫ explicata temporibus fatum vocetur

ſcꝫ fatū ⁊ prouidentiaꝫ diuinam liquebit. id eſt patebit ex diuerſis ſi q̄s mente ꝯſpexerit. i. ꝯſiderauerit vtriuſqꝫ vim id eſt naturā ⁊ eēntiā. ⁊ diffinit ꝓuidētiā dī. Prouidentia eſt ipſa diuina rō q̄ eſt in ſummo pncipe oīm reꝝ conſtituta. q̄ ſcꝫ ratō cūcta diſponit. Tūc diffiniens fatuꝫ dī Fatum eſt diſpō inherens reb⁊ mobilib⁊. i. temporalib⁊ p quā diſpōem prouidētia nectit queqꝫ ſuis ordinibus

¶ Tunc declarat iſtas diffinitōes ex ꝓprietatib⁊ vtriuſqꝫ intendens ꝙ ꝓuidentia complectitur oīa ſimul. ſed manifeſtum eſt ꝙ oīa nuſqꝫ ſunt ſimul niſi in mēte diuina. ergo oportet ꝙ ꝓuidentia ſit rō exiſtens in mente diuina. Ad fatū vero ſpectat vt ea que fato ſubduntur diſtribuantur p tp̄a ⁊ loca. ita ꝙ ordo fatalis quandam ſucceſſionē temporalem importet. talis autem ſucceſſio non eſt niſi in rebus mobilib⁊. quare oportet ꝙ fatum ſit in rebus mobilibus. Unde dī in lr̄a. Prouidentia namqꝫ cuncta cōplectitur pariter q̄uis diuerſa ⁊ infinita. Fatum vero diuidit ſingula diſtributa in motu. locis formis. temporib⁊. ita ſcꝫ vt hec temporalis explicatio q̄ ad fatum ptinet adunata in proſpectu diuine mentis ſit prouidentia. Eadem vero adunatio diuiſa ⁊ explicata temporib⁊ q̄ ſucceſſioneꝫ important vocetur fatum ¶ Nota ꝙ q̄ prius dixit ꝙ ratio rerum faciendaꝝ vt eſt in intellectu diuino dī ꝓuidētia. vt aūt refertur ad res mobiles dī fatū. Poſſet alicui videri ꝙ fatum ⁊ ꝓuidentia ſignificarēt eandē rem ſub diuerſis rōnib⁊ iō phūs hoc excludēs oñt ea realiter diſtīguiſ ponēs diffinitōem vtriuſqꝫ ¶ Nota ꝙ ꝯgnitio dei hꝫ ſe ad res ſicut ꝯgnitio artificis ad artificiata. ſicut ergo omnia artificiata ſub dunt ordini ⁊ rōni artis. ſic neceſſe eſt oēs res ſubdi rōni ⁊ ordini diuine ꝓuidentie. ꝓpter qđ oñt ꝙ ꝓuidentia eſt diuina rō que cuncta diſponit.

¶ Nota ꝙ diſpō q̄ ponit in diffinitōne fati accipitur pro ordine. et dī ille ordo inherēs rebus mobilib⁊ ad drām ordinis q̄ eſt in ipſa rōe diuina quem iam vocamus ꝓuidentiam ſm quem ordineꝫ ꝓuidentia diuina annectit queqꝫ ſuis ordinib⁊. ſcꝫ vt illa eueniant illo tp̄e. ⁊ alia alio tempore. hec prius. illa poſterius

Que licet diuerſa ſint alteꝝ tm̄ pendet ex altero Ordo nāqꝫ fatalis. ex ꝓuidē

¶ Hic oñdit ꝙ lꝫ fatuꝫ et ꝓuidētia differant tm̄ vnū dependet ex altero

dicēs. Que licet ſint diuerſa.tñ alteꝝ depēdet ab altero.ſ.fatū dependet ex ꝓuidentia. nā ordo fatalis ꝓcedit ex ſimplicitate ꝓuidētie ſicut declarat in ſimili dicēs. Sicut em̄ artifex puta edificator formā faciende rei ſicut domus mente ꝑcipiens.i.pſpiciens mouet.i.ꝓducit effectū operis. ⁊ qđ ſimpliciter et pñtarie pſpexerat mēte.ſ.formā dom⁹ cū ſuis ptib⁹.ſil' ducit ꝑ tꝑales ordīes ſupple ad effectū ṗmo fundamentū.poſtea parietes. vltio tectū Ita de⁹ ꝓuidētia ſua ſingulariter.i.ſimpl'r ⁊ ſtabil'r diſponit oīa facienda.ſed fato. i.ꝑ fatū ea q̄ diſpoſuit tꝑaliter admiſtrat ¶ Nota ꝙ ꝓuidētia diuina hꝫ eſſe in ṗma cā.fatum vero in reb⁹ cauſatis. Itē ꝓuidētia diuina hꝫ motū vnicū qꝛ eſt in vno ſimplici.ſ.in mēte diuina.fatū autē hꝫ motū pluralitatis qꝛ in plurib⁹ cauſatis hꝫ eſſe. Itē fatū dependet a ꝓuidentia diuina ſicut effectus a ſua cā.ſed nō econuerſo. Sicut em̄ forma rei artificialis dependet a forma p̄exñte in mente artificis. ⁊ nō econuerſo.ſic fatū dependet a ꝓuidentia diuina nō aūt econuerſo

tie ſimplicitate ꝓcedit. Sicut em̄ artifex faciēde rei formā mente ꝑcipiēs. mouet opis effectū ⁊ qđ ſimpl'r pñtarieqꝫ pſpexerat ꝑ tꝑales ordines ducit.ita deus ꝓuidētia q̇dem ſingulariter ſtabiliterqꝫ faciēda diſponit. Fato vero hec ipſa que diſpoſuit multipliciter ac tꝑaliter adminiſtrat.

¶ Hic ponit diuerſas opiniones circa fatū et dī. Siue fatum exerceat quibuſdā diuinis ſpiritib⁹ famulantib⁹ diuine prouidētie.ſiue exerceatur aīa ſiue tota natura inſeruiente. ſiue exerceat motib⁹ corpoꝝ celeſtiū.ſiue angelica virtute.ſiue demonū ſolertia ſiue aliq̄bus hoꝝ vl' omnibus. hoc eſt incertū. tñ iſtud eſt certū prouidentiā diuinā eſſe imobilē ⁊ ſimplicē formam reꝝ gerendaꝝ.i.fiendaꝝ rum. Sꝫ fatū eſſe mobilē nexū.i.diſpōnem ⁊ ordinem tꝑalē eoꝝ q̄ diīna ſimplicitas diſpoſuit gerenda.i.ꝓducenda.

¶ Siue igitur famulantibus quibuſdam ꝓuidētie diuinis ſpiritibus fatū exercetur ſeu anima. ſeu tota inſeruiēte natura: ſeu celeſtibus ſiderum motibus.ſeu angelica virtute.ſeu demonum varia ſolertia.ſeu aliquibus horum.ſeu omnibus fatalis ſeries texit. illud certe manifeſtum eſt immobilē ſimplicemqꝫ gerendaꝝ formā rerum eſſe prouidentiam. Fatum vero eorū que diuina ſimplicitas gerenda diſpoſuit mobilem nexum atqꝫ ordinem temporalem

Ꝓroſa ſexta

¶ Notandū ꝙ fatū eſt tꝑalis diſpō rerꝫ inquātū ea q̄ ꝓuiſa ſunt a deo ꝓducunt̄ ad effectū mediātibꝫ cauſis ſecūdis amminiſtrantibꝫ. de q̄bus cauſis diuerſe fuerūt opiniones. q̄s Boetius tāgit in lr̄a. ſed nullā earꝫ affirmat. Nā de nūero antiq̄rꝫ q̄dā dicebāt fatū exerceri mediātibꝫ diuinis ſpiritibꝫ deo famulātibꝫ. Alij dicebāt ip̄m exerceri ab aīa mundana. ſicut platonici qͦd alij exponūt de aīa hūana. q2 ꝑ ip̄am tāq̄ꝫ ꝑ cāꝫ ſcd̄am exercent̄ actus liberi arbitrij q̄ ſub ꝓuidētia cadūt. Alij dixerūt fatū exerceri tota natura in ſeruiēte intelligētes ꝑ totā naturā cōplexionem oīm elementorꝫ. Alij dicūt fatū exerceri motibꝫ corporꝫ celeſtiū: ſicut aſtrologi. Alij ꝙ ꝑ variā ſolertiā demonū. ꝛ dicunt̄ demōes in ꝓpoſito ſpūs habitātes circa humectā ptē aeris ſm doctrinā quorūdā platonicorꝫ q̄ dicunt̄ cacodemōes. i. malū ſciētes. Alij dicūt fatum exerceri angelica virtute Ubi notandū ꝙ in p̄ma opiniōe fatū dr̄ exerceri mediantibꝫ ſpiritibꝫ deo famulātibꝫ qͦd eſt intelligendū de ſpiritibꝫ omnia diſponentibꝫ ſed immobiliter ꝑmanētibꝫ. ꝙ āt dr̄ in q̄nta opinione fatū exerceri virtute angelica intelligendū eſt de angelis ſiue ſpiritibꝫ applicantibꝫ ſe diuerſis locis miſſis in miniſteriū Angelus eñ nūcius īterp̄tat̄ et eſt nomen officij nō nature ſm btārū Gregoriū

¶ Hic infert quandā concluſionem circa fatū ꝛ prouidentiam. ſecūdo declarat eā in exemplo ibi Nā vt orbium. Primo dr̄ ex quo dictū eſt fatuꝫ dependere a ꝓuidentia diuina. Quo fit. i. ex q̄ ſeq̄tur vt oīa q̄ ſubſunt fato etiā prouidentie ſint ſubiecta. Cui etiam prouidentie ip̄m fatum ſubiacet ſed nō ecōuerſa. q̄a q̄dam q̄ locata ſunt ſub ꝓuidentia ſuperant ſeriem fati. ſciłꝫ ea q̄ immediate per deū amminiſtrant̄ ſicut creatio rerꝫ ꝛ glorificatō creaturarꝫ rōnalium. ea vero q̄ ſunt ꝓpinqua p̄me diuinitati immobilia hec excedūt ordinē fatalis mutabilitatis ¶ Notandū ꝙ cū fatū dependeat a ꝓuidētia ſicut effectus a ſua cā neceſſe eſt illa que dependent a fato etiam a prouidentia dependere. nō aūt econuerſo. q2 effectus nō adequat̄ ſue cauſe. ꝓuidentia aūt ad diuinū intellectū ſpectat. fatū vero ad ea que in creaturis gerunt̄

Quo fit vt omnia q̄ fato ſubſunt. ꝓuidētie quoqꝫ ſubiecta ſint: cui ip̄m etiā ſubiacet fatū. Quedā vero q̄ ſub ꝓuidētia locata ſunt fati ſeriem ſuperēt. Ea vero ſunt que prime ꝓpinqua diuinitati ſtabiliter fixa. fatalis ordinē mobilitatis excedunt

Nam vt orbiū circa eūdē cardinē ſeſe vertentiū. q̄ eſt intim⁹. ad ſimplicitatem medietatis accedit. ceterorūqꝫ ex

Hic declarat illā pclōꝫ ꝑ exēplū oñs q̄uo q̄daꝫ ſubiacēt fato magis q̄daꝫ min⁹. ꝛ q̄dā totalr̄ excedūt fatum. ſcd̄o ex

Liber Quartus

tra locatoꝝ veluti cardo quidam circa quem verſenť. exiſtit. Extimus vero maiori ambitu rotatus. quanto a puncti media indiuiduitate diſcedit tanto amplioribus ſpacijs explicatur Si quid vero illi ſe medio conuectat et ſociet. in ſimplicitatē cogitur. diffūdiqꝫ ac diffluere ceſſat. Simili ratione quod longius a prima mente diſcedit. maioribus fati nexibus implicatur. Ac tanto aliquid fato liberum eſt. quanto illum reꝝ cardinem vicinius petit. Quod ſi ſuperne mentis heſerit firmitati. motu carens fati quoqꝫ ſuggreditur neceſſitatem.

dictis concludit habitudinem fati ad prouidentiam per quedam ſimilia. ibi. Igitur uti eſt. Dicit primo. Nam ſicut orbium .i. circuloꝝ vertentium id eſt mouentiū ſe circa eundem cardinem id eſt axem. ille ꝗ eſt vicinior .i. proximior axi accedit ad ſimplicitatē mediocritatis id eſt axis vł centri. ꝗa tardiori motu mouetur. ⁊ ideo magis accedit ad immobilitatē axis. ⁊ iſte circulus reſpectu exterioris habet ſe ad modū centri circa qđ exterior verſatur. vñ ſubdit ꝙ eſt veluti ꝗdā cardo .i. centrꝝ ceterorū orbiū extra locatorum. circa quē verſanť. Sicut mediolus in rota adheret axi. et eſt ſicut cardo quidam circa quem voluunť canti ⁊ radij Extimus vero .i. vltimus orbis exterior rotatꝰ .i. motus maiori ambitu. tanto explicať amplioribꝫ ſpacijs. quanto diſcedit a media indiuiduitate puncti .i. centri. Si qđ vero illi medio ſe ꝯnectat illud colligiť in ſimplicitatē .i. immutabilitatē axis. ⁊ ceſſat diffundi ⁊ diffluere ꝑ magnū ſpaciū. Silr illud quod longius a ꝑma mente diſcedit ſicut creature corruptibiles maioribꝫ nexibꝫ fati implicanť. ⁊ tanto magꝭ aliqđ eſt liberꝝ a fato ꝗnto vicinius petit .i. accedit illū cardinem reꝝ ſcꝫ deū. qđ ſi firmitati ſupne mentis adheſerit ſupgreditur neceſſitatē fati.

¶ Notandū ꝗnto magis entia ſunt ꝓpinqua primo cauſato minus ſunt mutabilia. qđ declarat phia exemplo diuerſoꝝ circuloꝝ ab eodem centro ductoꝝ in quibꝫ circulus remotior a centro eſt maior ⁊ velocius moueť. qꝛ maius ſpaciū ꝑtranſit in equali tpe. Qui aūt eſt vicinior cētro minor eſt ⁊ tardius moueť minꝰ ſpaciū ꝑtranſeundo. circuli vero medij medio mō ſe hñt. ⁊ eſt optima ꝯparatio centri circuli ad creatorē Sicut eñi centꝝ eſt indiuiſibile ⁊ ab ipſo poſſent plures circuli ꝓcedere. Ita creator vnus ⁊ indiuiſibilis exñs infima creat ⁊ gubernat

¶ Hic a phia ꝯcludit habitudinē fati ad ꝓuidentiā diuinaꝫ ꝑ ꝗdam

Igiť vti eſt ad intellcm̄ rōcinatio. ad id qđ eſt. id qđ gigniť. ad eternitatē tē

poſt.ad punctū mediū circulus.ita eſt fati ſeries mobilis.ad prouidentie ſtabilem ſimplicitatem.

ſimilia ⁊ dr Series fati ita eſt.i.ita ſe hȝ ad ſtabilitatē ſimplicē diuine ꝓuidentie.ſicut rōcinatio ſe hȝ ad intellectum

¶ Ubi ſciendū q illud qd intellect⁹ ſimplici ꝑitate intelligit rōcinatio ꝑ modū diſcurſus ⁊ ſucceſſiue apprehendit Etiam fatū ſe hȝ ad ꝓuidentiaȝ ſicut illud quod gignit hȝ ſe ad illud qd eſt Ubi ſciendū q illud qd gignit eſt i quadā fluxibilitate ⁊ motu.qd ꝟo actu eſt genitū.ē in quadā ꝑmanentia. Etiam hȝ ſe fatū ad ꝓuidentiā ſicut tps ad eternitatem

¶ Ubi ſciendū q in tpe eſt ſucceſſio ꝑtiū tpis pn̄tis.ꝓteriti ⁊ futuri eternitas aūt eſt ſine ſucceſſione tota ſimul exn̄s Item fatū hȝ ſe ad ꝓuidentiā ſicut circulus ad mediū punctū Ubi ſciendū q circulus diſtenditur ⁊ per partes diuidit mobilis exn̄s.punctū aūt eſt immobile ⁊ indiuiſibile q̄ ex primo euclidis punctum eſt cuius pars non eſt.

¶ Hic pħia oſtēdit q̄ ſtˀ illa que fato diſponunt.ſcđo ꝯcludit q illa q̄ intellectui ꝯfuſa vidētur in diuina gubernatōe ſtˀ rōnabiliter ordinata.

Ea ſeries celū ac ſidera mouet.elemēta in ſe inuicem tēperat ⁊ alterna ꝯmutatione trāſformat Eadē naſcētia occidentiaq̄ʒ omnia per ſimiles fetuū ſeminumq̄ʒ renouat ꝓgreſſus Hec actus etiā fortunaſqʒ hoīm indiſſolubili cauſaꝝ connexione ꝯſtringit. q̄ cuʒ ab īmobilis ꝓuidentie ꝓficiſcant exordijs.ipas q̄ʒ īmutabiles eſſe neccē ē Ita em̄ res optime regunt ſi manens in diuina mente ſimplicitas in declinabilem cāꝝ ordinē ꝓmat Hic ꝟo ordo.res mutabiles ⁊ alioq̄n temere fluituras ꝓꝓ̄aicōmutabilitate coerceat.

ibi.Quo fit. Primo dr Ea ſeries fati de qua dictū eſt mouet celū ⁊ ſidera.tēpat elemēta in ſe inuicē ne totaliter ſe corrūpant ⁊ trāſformat ipſa alterna ꝯmutatōe ita q ex aqua fiat aer ⁊ ecōuerſo.⁊ eadeʒ ſeries fati renouat oīa naſcentia ⁊ occidētia.i.morientia ꝑ ſiles ꝓgreſſus fetuum q̄ ad aīalia.⁊ ſeminū quo ad vegetabilia.⁊ fatum etiā ꝯſtringit indiſſolubili ꝯnexione cāꝝ actus .i.opationes ⁊ fortunas hoīm que oēs res cū ꝓficiſcant.i.ꝓcedant ab exordijs diuine ꝓuidentie neccē eſt eas eſſe īmutabiles Ita em̄ res optīe gerūtur.i.regunt ſi ſimplicitas manens in diuina mente promat id eſt explicet indeclinabilē id eſt immutabilem ordinē cāꝝ. Hic aūt ordo diuine ꝓuidentie coerceat propria immutabilitate res mutabiles ⁊ alioquin temere id eſt caſualiter fluituras

¶ Nota q fatū conſiderat dupliciter.vno mō.vt eſt in cauſis ſcđis

quaꝝ ordo ⁊ diſpoſitio dr̄ fatū ⁊ ſic fatū eſt mobile ⁊ res fato ſubiacẽtes ſunt mobiles Alio modo ↄſideraꝛ fatum ſc̄m ꝙ dependet a ꝓuidentia diuina que oı̄no immobilis eſt. ⁊ ſic fatum ſortiꝛ immobilitatẽ. ⁊ ſic etiã res fatales vt ſic ſc̄m ſubſtantiam ſunt immobiles

¶ Nota ꝙ ſi aliquis poſſet declinare ab ordine ꝓuidentie. tũc ꝓuidentia diuina deficeret a ſuo defectu ⁊ hoc redundaret in ı̄potentiã regentis Et ſi dicis. ſi oı̄a ſubiacẽt ꝓuidentie diuine ḡ oı̄a eueniũt ex neccı̄tate Dr̄m ꝙ nõ. qꝛ deus ꝓuidet res ſicut ſtꝫ future. quedã ꝓuidet neccã rio euenire ⁊ q̄dã ↄtingẽter Et de hoc videbiꝛ magis in quinto huius

Quo fit vt tãetſi nobis hũc ordinẽ minime ↄſiderare valẽtibꝫ. ↄfuſa oı̄a perturbataq̄ȝ videanꝛ. nihilominus tñ ſuus modus ad bonũ dirigens cuncta diſponat. Nihil eſt em̄ qđ mali cã nec ab ipſis quidem improbis fiat. quos (vt vberrime demonſtratũ eſt) bonũ querentes prau⁹ error auertit. ne duȝ ordo de ſummo boni cardine ꝓficiſcens a ſuo quoq̄ȝ deflectat exordio

Hic phia oñdit ꝙ ea q̄ apparent in rebus ↄfuſa in diuina gubernatione ſtꝫ ordinata dicẽs. Quo fit. i. ex hoc ꝙ diuina prouidentia ineuitabileȝ ordinẽ rebꝫ ↄſtituit. ſequiꝛ vt etſi nobis minime valẽtibꝫ ↄſiderare hũc ordinẽ reꝝ videanꝛ nobis oı̄a ↄfuſa ⁊ perturbata. nihilominus tñ modus ſuus. ſ. ordo ꝓprius diuine prouidentie diſponit cũcta dirigens ea ad bonũ. nihil ei eſt qđ cã mali fiat nec etiã ab ipſis improbis quos bonũ querẽtes prauus error auertit vt ꝑius demonſtratũ eſt nedũ. i. multo minus ordo fatalis ꝓficiſcens de cardine ſummi boni. i. ab ipſo deo deflectiꝛ a ſuo exordio. i. a deo qui ẽ finis ⁊ ꝑncipiũ oı̄m ¶ Notandũ ꝙ dr̄ malos nihil facere cã mali cuius oppoſitũ pꝫ. multi em̄ mali ſeipſos interimũt Dr̄m ꝙ nullus opaꝛ reſpiciẽs ad malũ qꝛ oı̄a bonũ appetũt Si ãt q̄s malũ opaꝛ hͦ ↄtigit ſub phantaſia mali. Nam aliquis in magna anxietate exñs eſtimat eſſe bonũ fugere anxietatẽ. ⁊ nihil aliud ipſe ↄſiderãs ſequiꝛ hãc eſtimatiõeȝ ſeipſum interficiens. ⁊ talis priuans ſe bono duciꝛ fantaſia boni. qꝛ pro tunc putat bonũ eſſe effugere anxieatatẽ priuatione vite

Que ṽo inq̄es pt vlla iniq̄or eſſe ↄfuſio. q̄ȝ vt bonis tũ aduerſa tũ ꝓſpera malis etiã tũ optata. tũ odioſa contingant Num igiꝛ ea mentis integritate hoı̄es degũt vt q̄s ꝓbos ı̄probos ve cenſuerint. eos. q̄ȝ vti exiſtimant eſſe

¶ Hic phia ſoluit q̄ſtionẽ quare bona malis ⁊ mala bonis ↄtingant. ⁊ primo oſtẽdit hoc in generali. ſcđo magis in ſpeciali ibi. Sed ſi aliquis Primo aſſignat cãm p̄dicti accidentis. ex defectuoſo iudicio hoı̄m. ſecũdo ex ↄtrario iudicio

necẽ ſit Atq̃ in hoc hoim̃ iudicia de/
pugnãt. vt quos alij p̃mio. alij ſuppli
cio. dignos arbitrant̃. Sz ꝓcedamꝰ
vt aliq̃s poſſit bonos maloſq; diſcer/
nere Nũ igit̃ poterit intueri illã inti/
mam temperiem velut in corporibus
dici ſolet animorum:

dei ꝛ hominum. ibi Nã
vt pauca. p̃mo facit qd
dictũ eſt. ſecundo decla
rat per ſimile. ibi. Non
em̃ diſſimile Pr̃io dr̃ O
boecii tu inquies que ſp̃e
eſſe vila iniquior ꝯfuſio
q̃z vt bonis aliqñ p̃ſpa
aliqñ aduerſa eueniant
cũ ſemp̱ bonis deberent
p̃ſpera euenire. ꝛ malis
per ꝯtrariũ aliqñ contin
gunt optata. aliqñ odio
ſa cũ ſemp̱ malis deberẽt odioſa euenire Dicit p̃hia Nũquid hoies de
gunt. i. viuunt ea integritate. i. integro iudicio mẽtis vt necẽ ſit eos eſſe
probos vel improbos quos ipſi cenſuerint. i. iudicauerint eſſe tales At
qui pro certo in hoc depugnãt. i. ꝯtrariant̃ iudicia hoim̃. vt quos alij pre
mio alij arbitrentur dignos ſupplicio Sed ꝓcedamus vt aliquis poſſit
diſcernere inter bonos ꝛ malos Nũquid ipſe poterit intueri illam inti/
mam temperiem. i. interiorem ꝯditionem ꝛ qualitatem aioꝝ veluti ſolet
dici in corporibus quaſi diceret ego loquor de animis ſc̃m q̉ hoies con/
ſueuerunt loqui de corporibus

¶ Nota q̉ ꝓpter defectuoſum iudiciũ ꝯtingit q̉ iudicant eos eſſe
bonos qui mali ſunt. ꝛ ecõuerſo Si ergo iudicant malos eſſe bonos. ꝛ ſi
illis eueniant mala. putant bonis euenire mala. ꝛ ſi bonis quos iudicãt
malos eueniant bona. putant malis euenire bona Et ideo etiã ſepe pu/
tant bonos deprimi cum mali deprimuntur iudicantes malos eſſe bo/
nos. ꝛ putant malos extolli cum boni extolluntur. quia iudicant bonos
eſſe malos

Nõ em̃ diſſimile ẽ miraculũ neſcienti
cur ſanis corpib⁹ his q̃dẽ dulcia illis
ṽo amara ꝯueniãt Cur egri etiã q̃dã
lenib⁹. q̃dã ṽo acrib⁹ adiuuant̃. At h̃
medicus qui ſanitatis ipſius atq; egri
tudinis modũ tꝑamentũq; dinoſcit.
minime mirat̃ Quid ṽo aliud aioꝝ ſa
lus videt̃ eſſe q̃z p̱bitas Quid egritu

¶ Hic philoſophia de
clarat per ſimile dicens
Iſtud miraculum non
eſt diſſimile immo val/
de ſimile ad propoſitu͡z
Neſcienti alicui cur ſa/
nis corporibus his con
ueniant dulcia his ama
ra. etiam neſcienti alicui
cur quidam egri adiu/
uantur leuibus quida͡z
acerbis. licet hoc videa
tur mirum neſcienti. ta/
men medicꝰ de hoc non
mirat̃ qui cognoſcit mo
dũ ꝛ tꝑamentum ſani/

tatis ꝛ egritudinis. ſimil'r licet hõ ignoret. qd ꝯueniat bonis ꝛ malis tñ de⁹ qui eſt ſcrutatoꝛ cordiũ iſta cognoſcit videns ꝙ bonis aliqñ ꝯueniũt aduerſa. malis. qñ ꝙ pſpera. ideo ſic eis diſtribuit. ꝛ hoc ē qđ ſubdit applicãdo ſilitudinē ad aim dicēs. quid enim aliud iudicat̃ eſſe ſalus aioꝝ ꝙ pbitas. quid aliud eſt egritudo aioꝝ ꝙ viciũ. ꝛ quis alius ꝯſeruatoꝛ eſt bonoꝝ ꝛ depulſoꝛ maloꝛũ ꝙ deus rectoꝛ ꝛ medicatoꝛ mentiũ Qui cũ reſpicit ex alta ſpecula ꝓuidẽtie. ipe cognoſcit quid vnicuiqꝫ ꝯueniat. ꝛ quod agnouit ꝯuenire hoc accõmodat hinc. i. ex hoc quod dictũ eſt fit inſigne miraculũ ordinis fatalis. i. fit illud quod admirantur hoies in ordine fatali cũ a deo illud gerit̃. i. fit qđ ignorantes ſtupeant. i. admirant̃ ¶ Nota ꝙ eſt bona ꝯpatio ſanitatꝫ ꝛ egritudinis corpalis ad medicũ ꝛ pbitatis ꝛ vicij aioꝝ ad deũ. ſicut enim medicus cognoſcens cãs ſanitatis ꝛ egritudinis ſcit quid ꝯueniat ſano ꝛ egro alijs ignorantibꝫ ꝛ mirantibus. ſic deus cognoſcens qualitatem aioꝝ ſcit quid bonis ꝯueniat ꝛ quid malis. ꝛ vnicuiqꝫ ſibi ꝯueniens tribuit. qñqꝫ malis proſpera bonis aduerſa. de quo ſtupent ignorantes

do ꝙ vicia Quis aũt ali⁹ vel ſeruatoꝛ bonoꝝ vel maloꝝ depulſoꝛ. ꝙ rectoꝛ ac medicatoꝛ mentiũ deus Qui cũ ex alta ꝓuidentie ſpecula reſpicit. qđ vnicuiqꝫ ꝯueniat agnoſcit Et qđ ꝯuenire nouit. accõmodat Hinc iã fit illud fatalis ordinis inſigne miraculũ. cũ a ſciente geritur. qđ ſtupeant ignorãtes

¶ Nota ꝙ ſpecula dr̃ locus altus aptus ad circũſpiciendũ. ꝛ quia deus per ꝓuidentiam oĩa circũſpicit. ideo ſimilitudinarie ipſa prouidentia dr̃ ſpecula ¶ Nota ꝙ hoies ignorant qui ſi꜀ boni vel mali. ignorant etiã quid vnicuiqꝫ ꝯueniat. ideo aliqua credunt̃ ꝯuenire bonis que tñ ſm iudiciũ dei eis non ꝯueniunt. ꝛ ideo hoies mirant̃ quare deus eis non attribuat que vident̃ eis attribuenda Jdeo dicit phia ex dictis contingit hoc miraculũ ꝙ ignorantes ſtupent que fiũt a deo ſciente

¶ Hic phia oñdit ꝙ bonis mala ꝛ bona malis ꝯtingũt ex ꝯtrario iudicio dei ꝛ hoim dicēs Ut ego pauca ꝑſtringã que humana ratio valet accipere de diuina profunditate illud ſupple declarabo O Boeci de hoc ſupple hoie quem tu putas eē iuſtiſſimũ ꝛ ſeruatiſſimuꝫ equi id eſt equi

Nã vt pauca q̃ rõ valet hũana de diuina ꝓfunditate ꝑſtringã De hoc quē tu iuſtiſſimũ ꝛ equi ſuatiſſimũ putas oĩa ſciēti ꝓuidētie diuerſuꝫ videt̃. Et victricē q̃dē cãm dijs victã ꝟo catoni placuiſſe. familiaris nr̃ Lucanus

admonuit. Hic igit̃ q̄cq̄d citra ſpem videas geri. rebꝫ q̄dē rectus ordo eſt. opinioni vero tue ꝑuerſa cõfuſio.

ratis diuerſum videtur .i. aliter videt̃ ꝓuidētie ſciēti om̄ia .i. deo: qd̄ cõfirmat autoritate Lucani q̄ deſcribens belluz inter Pompeyum ⁊ Juliū ceſarem cū q̄reret̃ ab eo cui⁹ cā eſſet iuſtior dixit. victrix cā diis placuit. ſed victa Cathoni. vñ dr̄ victricem cām ſcʒ Julij ceſaris placuiſſe diis. victā vero cām ſcʒ Pōpei placuiſſe Cathōi admonuit Lucanus noſter familiaris. Ex q̄ ꝯcludit. Ea q̄ cõtra ſpeʒ hoim veniūt eſſe ꝯfuſionē in opiniõe hoim. nõ tñ in re dicēs. q̄cq̄d igit̃ videas geri .i. fieri vel euenire ꝯtra ſpem hois cām ignorātis. id in rebꝫ eſt rectus ordo ſed opinioni tue eſt peruerſa confuſio

¶ Nota ¶ Catho vticēſis ꝓpter ſuā ſapientiā ⁊ virtutē maxime autoritatis fuerat in ꝑlo. Cū aūt Julius pugnaret cõtra Pompeium Catho iudicauit Pompeiū eſſe iuſtū. ⁊ attribuit ſibi cām victricē. Alij aūt iudicabāt Juliū eſſe iuſtū attribuētes ſibi cām victricem. ex quo pʒ q̄ de eodem cõtrario mõ iudicabant dij ⁊ homines ſapientes qui Cathonem ſequebantur:

¶ Hic ph̄ia aſſignat cās ſpẽales q̄re bonis ⁊ malis indifferenter eueniūt nūc ꝓſpa nūc aduerſa. ſcd̄o excuſat ſe de ampliori ꝑtractatione hmōi cauſaꝝ. ſcd̄a ibi Neqꝫ em̄ fas. Primo declarat intentū ſuū de bonis. ſcd̄o de mal' ibi Nā id qꝫ. Prio aſſignat cāʒ q̄re aliq̄bꝫ bonis nõ eueniūt mala. ſcd̄o q̄re aliq̄n̄ eis ꝯtingāt mala. ibi Alijs mixta. pmo oñt q̄re bonis nõ ꝯtingāt mala ſcd̄o q̄re ꝯtingāt eis q̄n̄ꝙ bõa. ibi Firāt. Prio aſſignat duas cās q̄re bonis nõ eueniāt mala. ſcd̄a ibi Eſt ali⁹. Pria cā eſt infirmitas animi alicui⁹ boni cui ſi aduenirēt aduerſitas ipe deſertaret̃ vnde dr̄ in lr̃a

¶ Sed ſit aliquis ita bene moratus: vt de eo diuinum iudiciuʒ pariter humanūqꝫ conſentiat. ſed eſt animi viribus infirmus. Cui ſi quid adueniat aduerſi. deſinet colere forſitan innocentiā. ꝑ quā non potuit retinere fortunam Parcit itaqꝫ ſapiens diſpēſatio ei. queʒ deteriorem facere poſſit aduerſitas. ne cui non conuenit laborare patiatur

Sʒ ſit .i. ponam⁹ q̄ aliq̄s ſit ita bñ morigerat⁹ q̄ diuinū ⁊ humanū iudiciū cõſentiat de eo forſan ipſe eſt infirm⁹ viribꝫ animi nõ potēs reſiſtere aduerſitatibꝫ. Cui ſi adueniat q̄d .i. aliq̄d aduerſi forſitan deſineret colere innocentiā .i. exercere virtutē. ꝑ quā nõ potuit retinere fortunā. qꝛ imputabit ſue innocētie q̄ ꝓſpitas ſua receſſit quēadmodū legit̃ de Job cui vxor ſua improbabat dicēs. Adhuc ꝑmanēs in ſimplicitate tua bñdic deo ⁊ morere. ꝑcit itaqꝫ illi ſapiēs diſpēſatio .i. ꝓuidētia dei que aduerſitas poſſet face

re deteriorē ne patiat̃ eū laborare aduerſitate cui nō ꝯueniat ¶ Nota q̄ q̄dam boni ſt̃ ita imbecilles animi q̄ ex modica tēptatiōe aduerſitatis mutarent̃. qḋ vidēs de⁹ pcit ipis ne eos aduerſitatē deijciat. vñ Apl's. Fidelis deus q̄ nō patit̃ vos tēptari vltra id qḋ poteſtis.

Eſt alius cunctis virtutibus abſolutus ſanctuſq3 ac deo proximus. hunc contingi quibuſlibet aduerſis nefas prouidentia iudicat. adeo vt ne corporeis quidez morbis agitari ſinat. Nā vt quidam me quoq3 excellentior ait. Uiri ſancti corpus edificauerunt virtutes

¶ Hic aſſignat aliam cām q̄re q̄buſdā bonis nō aduenīāt mala dicēs Eſt ali⁹ hō abſolut⁹. i. pfectus cunctis ꝟtutib⁹ ⁊ ſcūs ⁊ ꝓximus deo hunc hoiem contingi. i. tangi aliq̄bus aduerſis prouidētia diuina iudicat nefas. adeo. i. intātū vt nec ſinat ipſuz agitari morbis corporeis qḋ confirmat autoritate cuiuſdam phi dicēs. Nam vt ait q̄dam phs excellentior me. cuius autoritatem ponit in greco que tm̄ ſonat in latino. Corpus viri ſacri edificauerūt virtutes ſupple pſeruādo ipm ab aduerſis ¶ Notandū q̄ ſecunda cā quare aliq̄b⁹ nō aduenīūt aduerſa eſt excellēs ſcitas ipoꝝ. ſicut enī deus excellēter malos nō tm̄ punit in futuro. ſed etiā in pñti. ſic aliq̄s excellēter bonos nō tm̄ pmiat in futuro ſed etiā in pñti ab aduerſitate cuſtodit ¶ Nota quare phia dicat. Quidā excellētior me dicit. cuz nullus ſit excellētior phia. Dicendū q̄ lr̃a ſic debet exponi. Nam q̄daz phus excellentior alijs philoſophis me. i. per phiam dixit. viri ſancti corpus edificauerunt ⁊c̃.

Fit autem ſepe vti bonis ſumma rerū regenda deferatur. vt exuberans retū datur imbrobitas. Alijs mixta quedam pro animorum qualitate diſtribuit. Quoſdam remordet ne longa felicitate luxurient. Alios duris agitari. vt virtutes animi patientie vſu atq3 exercitatione cōfirment. Alij plus eq̄ metuunt quod ferre poſſunt. Alij pl⁹ equo deſpiciunt qḋ ferre nō pñt Hos

¶ Hic oñt quare bois ſepe ꝯtingāt bōa dicēs Fit āt. i. ꝯtingit ſepe vt ſumma rerū regenda. i. principatus regēdi res deferat̃. i. ꝯcedat̃ probis non tm̄ ꝓpter vtilitatez bonoꝝ hoim. ſed vt improbitas exuberans. i. abundans maloꝝ retū datur. i. ꝯpeſcat̃ vel reprimatur. Tunc aſſignat cām quare bonis aliqñ contingāt mala dicens Alijs. i. bonis ds̄ diſtribuit q̄dam mixta. i. nūc bona nūc mala pro q̄li

Proſa ſexta

in experimentum ſui triſtibus ducit. Non nulli venerandū ſeculi nomen glorioſe precio mortis emerunt. Qui dam ſupplicijs inexpugnabiles exem plum ceteris ꝑtulerunt inuictā malis eſſe virtutem: Que ꝗ recte atqꝫ diſpo ſite ⁊ ex eoꝝ bono q̄bus accedere vi/ dentur. fiant. nulla dubitatio eſt

tate animoꝝ quoſdam em̄ bonos deus remor/ det aduerſitatib9 ne lux uriēt. i. ſupbiant lō ga fe licitate. i. pſperitate Ali os bonos patitur agita ri. i. vexari duris. i. ad/ uerſitatib9 vt virtutes animi ipſoꝝ ꝯfirmet vſu et exercitatōe patientie vt pȝ in Job. Alij plus equo metuūt qd̄ bn̄ fer/ re poſſunt. ſicut Thōas formidauit ingreſſum Indie dicens. Dn̄e mitte me q̄ vis preter ad in dos. Alij plus eq̄ deſpiciūt qd̄ ferre nō pn̄t qꝛ quaſi ꝓſumendo deſpici unt tēptationes quas tamen ferre non pn̄t vt ſanctus petrus qui dixit Et ſi oportuerit me mori tecum nō te negabo. q̄ ad temptationē ⁊ accu ſationē ancille xp̄m negauit. Hos vtroſqꝫ deus ducit. i. temptat triſti/ bus. i. aduerſitatib9 in experimentū ſui. i. in recognitionē ſui vt ſciāt q̄d poſſint ⁊ q̄d non poſſint. ⁊ nō nulli. i. aliq̄ emerunt ꝓcio mortis veneran/ dum nomē ſeculi ſicut martires. Quidam inexpugnabiles ſupplicijs ꝑ tulerūt ceteris exemplū virtutem eſſe inuictam a malis. q̄ oīa ꝗ recte ⁊ diſpoſite fiant ex eorum bono q̄bus accedere videnꝰ nulla eſt dubitatio

¶ Notandū ꝙ q̄dam plus timēt ꝗ timere deberent aliquā aduer ſitatem. de q̄b9 dr̄ in pſalmo. Trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Talib9 deus immittit aduerſitates q̄b9 reſiſtūt vt cognoſcāt ſe grā dei poſſe reſiſtere ei qd̄ timebāt. Alij āt ꝓſumētes de ꝓprijs virib9 deſpici/ unt temptatiōes quaſi potētes reſiſtere eis. illis deus temptatōes im/ mittit ⁊ ꝑmittit eos ſuccūbere vt ꝯgnoſcātqꝫ fragilis ſit hamana natu/ ra ſine diuina gratia

¶ Hic aſſignat cāſ quare malis qn̄qꝫ bona qn̄qꝫ mala ꝯtingant.

Nam illud quoqꝫ ꝙ improbis nunc triſtia. nunc optata proueniūt ex eiſ/ dem ducitur cauſis. ac de triſtibus q̄ dem nemo miratur ꝙ eos male meri tos omnes exiſtimant. Quorum qui dem ſupplicia tum ceteros ab ſceleri bus deterrent: tum ipſos quibus inue huntur emendant

Et primo oſt̄ q̄re mal ꝯtingūt mala. ſcd̄o q̄re bono ibi Lera ꝓo Prio dr̄. Ex eiſdem cauſ du/ citur. i. probaꝰ ꝙ impro bis nunc proueniūt tri/ ſtia. nunc optata. ſed de triſtibus que malis eue niunt nemo miratur q̄a om̄es exiſtimant eos. ſ. malos eſſe meritos. id ē dignos malo quoꝝ ma/ lorum ſupplicia ceteros deterrent. id eſt terrore

retrahunt a ſceleribus et ipſos malos emendant quibus inuehuntur

ſupplicia ¶ Notandū ꝙ philoſophia innuit tres cās quare malis eueniūt mala. Prima eſt qꝛ oēs hoīes eſtimant eos dignos malo. ſecū da qꝛ ꝑ ſupplicia maloꝝ aliȷ̄ a malo retrahūtur. tercia cauſa eſt ꝗa mali ſupplicȷ̄s emendantur

¶ Leta vero magnū bonis argumentum loquuntur. Quid de hmōi felicitate debeant iudicare quam famulari ſepe improbis cernant In qua re illud etiam diſpēſari credo. ꝙ forſitan alicuius preceps atꝗ importuna natura. vt cuȝ ī ſcelera. potius exacerbare poſſit rei familiaris inopia. huius morbo. prouidētia callate pecunie remedio medetur. Hic fedatam probis conſcientiam ſpectans. ⁊ ſecum fortunam ſuam comparās (forſitan ꝑtimeſcit) ne cuius ei iocūdus vſus eſt. ſit triſtis amiſſio. Mutabit igitur mores. ac dum fortunā metuit amittere. neqciam derelinquit. Alios in cladeȝ meritam precipitauit indigne acta felicitas. Quibuſdam ꝑmiſſum puniendi ius. vt exercitium bonis ⁊ malis eſſet cauſa ſupplicȷ̄.

¶ Hic aſſignat cās q̄re malis bona eueniant Scdō ſoluit tacitā obiectionē. ibi. Nam vt probis. Primo dr̄ Leta ꝓo. i. proſpera que mal' eueniūnt loquuntur. i. indicant bonis magnū argumētū ꝗd iudicare debent de hmōi felicitate. quam ſepe cernūt famulari improbis. hūt eniȝ probi ex hoc certiſſimū argumentuȝ ꝙ illa non eſt vera felicitas q̄ malis aduenit ſȝ falſa deceptio. Tunc aſſigt ꝑmā cām quare deus malis ꝯcedit bona ⁊ proſpa ꝙ ꝗdēm mali ꝑ proſpa ꝑſeruant a peioribꝫ ſceleribꝫ ne fiant fures vł raptores. et dr̄. In q̄ re ꝙ malis eueniunt proſpa illud credo diſpenſari. i. diſpēſatione ordinari ꝙ forſitan natura alicuius mali eſt tam preceps ad malum ⁊ importuna vt inopia rei familiaris. id eſt paupertas poſſit euȝ exacerbare id eſt ꝓuocare ad ſcelera ſcȝ ad furtū vel ad rapinam. cuius morbo diuina ꝓuidētia medetur remedio collate pecunie. Tunc aſſignat ſecundā cauſam talem ꝙ ideo malis eueniunt proſpera. vt proſperitate emendent vitam quaſi timentes ne ꝓpter maliciam amittant proſperitateȝ. Vn̄ dr̄ hic. i. aliꝗs malus ſpectās. i. ꝯſiderās ꝯſciam ſuā fedatam ꝓbris. i. maculatam vicȷ̄s. ⁊ ipſe ꝯparās ſecū fortunā. i. ꝓſperitatē ſuam forſitan ꝑtimeſcit ne cuiꝰ rei ſcȝ ꝓſꝑitatis iucūdus eſt ei vſus illiꝰ fiat triſtꝭ amiſſio. vt dū

metuit amittere formã derelinqt neq̃ciã. Tunc ponit terciã cãm dicẽs. Aliis malis aduenit pſperitas vt incidãt in maiorẽ miſeriã aduerſitatis qꝛ ſicut dictum fuit. ij. li. pſa. iiij. In omni aduerſitate fortune infeliciſſimũ genus infortunij eſt fuiſſe felicez. vñ dr in lra. ꝙ felicitas indigne aucta. alia lra hꝫ acta. i. inducta alios malos p̃cipitat in meritã claden id eſt miſeriã. Et addit ꝙ quibuſdã malis ꝑmiſſum eſt. i. cõceſſum ius puniendi. i. poteſtas vt ſint bonis cã exercitij in virtutibꝫ ꝛ patientia. et malis ſint cã ſupplicij ¶ Nota ꝙ felicitas quoſdã p̃cipitat in cladẽ aduerſitatis. vñ Samarienſ. promouet iniuſtos fortuna volubiles vt q̃s Scãdere p̃cipites fecit. ad ima rotet. Nam grauiore ruit turris tumefacta ruina. Et grauiꝰ pulſat alta cypꝰſſus humũ. ¶ Nota ꝙ boni ꝑ aduerſitates in virtutibꝫ ꝛ patiẽtia exercent. vñ idem pauꝑ henricus. Aſpera ferre decꝫ maturant aſpera mentẽ. Et bñ matura pleni us vua ſapit. Per nimios eſtus gelidas tranſitur ad vndas. Sicqꝫ ꝑ oppoſitum dulcia querit homo

Nã vt probis atqꝫ improbis nullũ fedus eſt ita ipi inter ſe improbi neq̃unt ꝯuenire. Quidni. cũ a ſemetipis diſcerpentibꝫ ꝯſciam vicijs q̃ſqꝫ diſſentiat faciantqꝫ ſepe que cũ geſſerint nõ fuiſſe gerenda decernant.

¶ Hic ſoluit q̃ndã obiectionẽ. ſcđo infert quãdam ꝯcluſionẽ. ibi. Ex quo ſepe. Primo dr. Aliquis diceret. dixiſti ꝙ malis eſt conceſſum ius puniẽdi vt ſint cã ſupplicij aliis malis. ꝫ non videt verꝫ qꝛ malus nõ punit malũ cum ſint ſimiles. hoc ſoluit phĩa dicens. Sicut probis ꝛ improbis nullũ eſt fedꝰ. i. ꝯcordia qꝛ ſꝑ inuicẽ ꝯriãt. Ita ipſi ĩprobi neq̃unt inter ſe conuenire. Quidni. i. quare non eſſet ita. cũ q̃qꝫ. i. quilibet mali diſſentiant a ſemetipſis. vicijs diſcerpentibꝫ id eſt diſtrahentibus ꝯſciam ipſoꝝ ꝛ ſepe mali faciunt que cum geſſerint id eſt fecerint decernant. id eſt iudicent non fuiſſe gerenda id eſt facienda ¶ Nota ꝙ intm̃ aliquis eſt bonꝰ inquantũ ſeruat ordinem in vltimum finem qui finis eſt ſummũ bonum. et qꝛ illuꝫ finẽ ꝛ ordinez omnes boni ſeruant. ideo oẽs boni in eo ꝙ boni ſunt inuicẽ ꝯcordant. mali aũt qꝛ hunc finem nõ obſeruant ꝛ a ſemetipſis diſcordant mutuo ſibi ꝯcordare non poſſunt

Ex q̃ ſepe ſumma illa ꝓuidentia ꝓtulit inſigne miraculum. vt malos mali bonos facerẽt. Nã dum iniqua ſibi a peſſimis quidam perpeti videtur. noxioꝝ odio flagrantes. ad virtutis fru

¶ Hic infert q̃ndã concluſionẽ dĩ. Ex quo mali puniũt malos ex hoc diuina ꝓuidentia ꝓtulit inſigne miraculuz ſcꝫ vt mali facerent malos bonos qđ declarat. Nã dum quidã mali videntur ꝑpeti iniqua a peſſi

mis ipſi flagrãtes.i. ardentes odio noxiorꝫ id ē damnatorꝫ ſuorꝫ redire ad frugem virtutꝫ.i. ad vtilitatē dum tales ſtupent ſe eſſe diſſimiles ill' malis quos oderant. et addit ꝙ ſola diuina vis talis ē cui mala ſint bona.i. cedunt in bonū ſicꝫ cum malus facit maluꝫ bonū. vñ ſubdit Cum deꝰ vtēdo ꝯpetēter magis elicit effectū alicuiꝰ boni. Ordo eĩ fatal' cūcta ꝯplectit' vt qđ diſceſſerit ab aſſignata rōe ordinis.ſ. mali. relabat' in aliuꝫ ordinem ſcilꝫ boni ne in regno ꝓuidentie dei liceat quid.i. aliq̄d temeritati.i. inordinatōi ⁊ ponit autoritatē in greco q̄ tm̄ ſonat. Fortiſſimus in mūdo deus oīa regit ¶ Notandū ꝙ bonū ꝓueniens ex malicia improborꝫ non eſt imputandū ipis improbis. ſꝫ tm̄ diuine virtuti que nouit ex malis elicere bona. Et licet deus malum dirigat ad bonū ſua intentione ⁊ poteſtate. non tñ homo. ideo eſt extra culpā qui illud malū agit mala intentione ¶ Nota ꝙ alius eſt ordo naturalis. alius ordo a deo ꝓuiſus. Ordo naturalis eſt vt deū ⁊ ꝓximū diligamus. Ordo prouiſus eſt tpalis rerꝫ diſpō que fatum vocat'. ⁊ licet ordinē naturalē ſepe dimittamus aliq̄d plus deo diligendo. ⁊ proximū odiendo. tñ ordinē prouiſuꝫ a deo nunq̄ꝫ effugimus. qꝛ nunq̄ꝫ aliter ꝓuenit q̄ꝫ deus ꝓuidet. ⁊ ſi aliquid recedit ab ordine naturali relabitur in alium. vt ſi aliquid eſt maluꝫ quo ad miſericordiā. ipſum eſt bonum in ꝯparatione ad iuſticiam. ita ꝙ in regno diuine ꝓuidentie nihil relinquitur temeritati

gem redire dum ſe eis diſſimiles ſtudent eſſe quos oderāt. Sola eñ ē diuina vis cui mala quoqꝫ bona ſint. cū eis competenter vtendo. alicuius boni elicit effectum: Ordo eñ quidā cūcta complectitur. vt quod ab aſſignata ordinis ratione diſceſſerit. hoc licꝫ in aliū tamen ordinē relabatur. ne q̄d in regno ꝓuidentie liceat temeritati. Fortiſſimus in mundo deus oīa regit ad bonū atqꝫ gubernat

¶ Hic phīa excuſat ſe de ampliori indagatōe cauſarꝫ dicēs. Neqꝫ eñ eſt fas hōi vel ingenio ꝯprehendere vel ſermone explicare cūctas machinas.i. cauſas vel diſpōnes diuini operꝫ. hoc tantū ſufficiat perſpexiſſe ꝙ deus proditor.i. ꝓductor omnium naturarum diſponit cuncta dirigens ad bonum. Et

Neqꝫ eñ fas eſt hōi cūctas diuine operꝫ machinas vł ingenio ꝯprehēdere vł explicare ſermone. Hoc tm̄ ꝓſpexiſſe ſufficiat ꝙ naturarꝫ omniū proditor deus idē ad bonā dirigens cūcta diſponat. Dūqꝫ ea que protulit in ſui ſimilitudinem retinere feſtinat. maluꝫ oē de

reipublice ſue terminis p fatalis ſeriem neccitatis elimiet Quo fit vt q̄ in terrꝫ abūdare credūt. ſi diſponētē puidentiā ſpectes. nihil vſq̄ mali eē ppēdas. Sꝫ video te iā dudū ⁊ pōdere q̄ſtiōis oneratū. ⁊ rōnis plixitate fatigatum. aliq̄ carminis expectare dulcedinē. Accipe igit hauſtū quo refectus. firmior in vlteriora contendas.

duꝫ ea q̄ pduxit feſtinat retinere in ſimilitudinē ſui. i. in bono ipſe elimi-net. i. excludat p ſeriem. id eſt p ordinē fatal' neceſſitatꝫ oē malū de terminis ſue publice rei. id eſt mūdi. Quo fit, vt mala q̄ credūtur abundare in terris ſi ſpectes prouidentiā diſponentē nihil ppendas vſq̄ eſſe mali. Nūc inuitat Boetium ad ꝯſolationē metricam dicēs Video te eſſe oneratum pōdere q̄ſtiōis q̄ difficilis eſt ⁊ fatigatū prolixitate orationis expectare aliquā dulcedinē carminis. igitur accipe hauſtum dulcedinis metrice. quo refectus id eſt recreatus firmior conſcendat in vlteriora ¶ Nota q̄ dr̄ maluꝫ nuſquā eſſe in ꝯparatione ad diuinā prouidentiam. quia maluꝫ non eſt aliqua natura nec aliqua res. omnis eñ natura ⁊ res appetit ſuam perfectionem. Cum aūt appetibile habeat rōnem boni ſi malum eſſet natura et res appetens pfectionem malum eſſet bonum ¶ Nota q̄ nullū eſt malum ſimplr̄ ⁊ totaliter in mundo quin in comparatiōe ad diuinaꝫ prouidentiam habeat rōnem boni vnde expedit multos defectus cōtingere in vniuerſo ne multa bona tollantur. Si eñ nō corrumperetur aer ignis non conſeruaretur. nec vita leonis conſeruaretur niſi occideretur agnus vel aſinus. neq̄ laudaretur iuſticia nec patientia ſi non eſſet iniquitas. Ex quo patet q̄ multa in comparatione ad nos ſunt mala que in comparatione ad diuinam prouidentiā omnia diſponenteꝫ ſm q̄ melius competunt vniuerſo bona ſunt

¶ Metrū ſextū libri quarti.

Si vis celſa iura tonātis
Pura ſolers cernere mēte
Aſpice ſummi culmina celi.
Illic iuſto federe rerum
Veterem ſeruant ſidera pacē
Non ſol rutilo concitus igne

¶ Iſtud eſt ſextum metrum huius quarti libri quod ſm quoſdam dicitur adonicum. ſm quoſdam archilogicum ab inuentore tetrametrum. dactylicum a pede predominante.

In quo metro philoſophia commendat diuinam prouidentiam in diſpoſitione rerum. ⁊ pmo ex pte rerum que diuina diſpoſitione regū-

Gelidum phebes impepit axem
Nec que ſummo vertice mundi
Flectit rapidos vrſa meatus
Nunqꝫ occiduo lota profundo
Cetera cernens ſidera mergi
Cupit oceano tingere flāmas
Semper vicibus tpis equis
Veſper ſeras nunciat vmbras
Reuehitqꝫ diem lucifer almū
Sic eternos reficit curſus
Alternus amor. ſic aſtrigeris
Bellum diſcors exulat oris

tur. ſcdo ex pte dei regētis. ibi. Sedet interea. Primo ꝯmēdat diuinā prouidētiā in regimine corpoꝝ celeſtiū. ſcdo in regimine elemētoꝝ. tercio in regimine tpm. qrto in regimine gnabiliū et corruptibilium. ſcda ibi Nec ꝯcordia. tercia ibi. His de cauſis. qrta ibi. Hec temperies. Primo dicit. Si tu ſollers. i. ſapiens vis pura mente cernere iura. i. regimina quib mundus regit celſi tonātis. i. dei aſpice culmina. i. altitudines ſummi celi. Illic ſidera ſeruāt veterē pacem. i. antiqnā ꝯcordiā quā eis diuina puidentia indidit iuſto federe. quia ſol concitus id eſt cōmotus rutilo igne. id ē calore non impedit gelidū axē phebes id eſt lune. nec vrſa que flectit rapidos motus circa polū ſeptentrionalem nunqꝫ lota occiduo profundo id eſt mari occidentali cupit tingere id eſt mergere flammas oceano id ē mari cernens cetera ſidera mergi in mari. Et loqtur more vulgari. credit eīn vulgus ſtellas quando occidūt deſcendere in mare. Et veſper id eſt venus ſemp equis vicib tempis nunciat ſeras vmbras noctis ꝛ eadem venus exīs lucifer reuehit diem almū id eſt claꝝ. Sic alternus amor pueniens ex diuina prouidentia reficit eternos curſus ſideꝝ. ſic. i. p talem mutuam concordiā bellum diſcors exulat. i. expellit ab oris aſtrigeris id eſt a regionib celeſtibus que gerunt aſtra. ¶ Nota de hac dictione ſollers q̄ ſm Iſidoꝝ interpretat quaſi ſollicitus in arte vel vtilis. ꝛ ſic debet ſcribi p duplex ll. ſed ſm Huguitionē dr a ſolon qđ eſt totū vel multū ꝛ arstis. quaſi totus vel multus in arte. ꝛ ſic debet ſcribi p ſimplex l. ¶ Nota ꝙ deus magis denoīatur tonans a tempeſtate tonandi qꝫ ab alia tempeſtate. qr maior terror per eum incutit mētibus hominū qꝫ p aliam. vnde per tempeſtatē tonandi homīes magis inducunt ad recogitandam diuinam potentiam. ¶ Nota ꝙ vrſa habens ſeptem ſtellas circa polum ſeptentrionalez mota nunqꝫ occidit ſed ſemp nobis apparet licet alie ſtelle nobis oriantur ꝛ occidant. De venere aūt q̄ de nocte ſeqtur ſolem ꝛ de mane (lucifer dicta) pcedit ſolē viſum fuit in primo libro metro ſecūdo.

¶ Hic phia cōmendat regimia diuine puiden

Hec concordia tēperat equis

Metrū ſextū

Elementa modis. vt pugnantia
Vicibus cedant humida ſiccis
Junganṫqꝫ fidem frigora flammis
Pendulus ignis ſurgat in altum
Terreqꝫ graues pondere ſidant
Hiſdem cauſis vere tepenti
Spirat florifer annus odores
Eſtas cererem feruida ſiccat
Remeat pomis grauis autūnus.
Hyemem defluus irrigat imber
Hec temperies alit ac ꝓfert
Quidquid vitam ſpirat in orbe
Eadem rapiens condit ⁊ aufert
Obitu mergens orta ſupremo

tie in elementis dicens. Hec ꝯcordia ꝓueniens ex diuina ꝓuidētia temperat elementa. eq̄s modis vt humida elemēta pugnātia .i. ꝯtria cedāt ſiccis vicib9 .i. viceuerſa ita ꝙ nūqꝫ ꝓualeant humida nūqꝫ ſicca. ⁊ ꝙ frigora .i. elementa frigida iungant fidem .i. concordiam flammis .i. calidis elementis ne vnum totaliter aliud corrumpat Et hec concordia facit vt pendulus ignis ſurgat in altū .i. moueat̄ ſurſum ⁊ terre graues pondere ſidant .i. deorſuꝫ reſideant. Tūc ꝯmendat regimen dei circa tpa dicens Hiſdem cauſis .i. ſilibus cauſis ꝑ diuinoꝝ ꝓuidentiā ordinatis annus floriger .i. in quo abundant flores ſpirat odores ipo vere .i. tempore veris tepente .i. in caleſcente. eſtas feruida ſiccat .i. maturat cererem id eſt fruges. Autumnus remeat id eſt reuertitur grauis .i. oneroſus pomis. imber defluxus irrigat hyemē ¶ Tunc ꝯmendat regimen dei circa generabilia ⁊ corruptibilia dicens Hec temperies id eſt temperata diſpoſitio ꝓuidentie diuine alit ⁊ profert quicquid in orbe ſpirat vitam .i. quicquid viuit. ⁊ eadem temperies rapiens ea que fecit. condit. id eſt abſcondit ⁊ aufert ſcꝫ ab eſſe mergens orta id eſt producta ſupremo obitu. id ē vltima morte

¶ Notandum ſm ꝯmendatorem octauo phiſicorum. Primum antiquum nihil facit ſine ſecundo antiquo .i. celo. ergo prima cauſa generationem ⁊ corruptionem elementorū ⁊ omnium in mundo ⁊ temporuꝫ diſtinctionem operatur mediantibus corporibus celeſtibus. vnde in libro de pomo Areſtotelis ſcribitur ꝙ creator omnium ſua ſapientia preparauit ſperas et in qualibet ſpera ſtellas lucidas ⁊ dedit ipſis virtutem dominandi in hoc mundo. faciendi bonū ⁊ malū. mortem ⁊ vitam. ⁊ incedunt ſtelle ſm virtutem ipſis a creatore datam ſm deſideriū ⁊ voluntatem eius in aſcendendo ⁊ deſcendendo. nunc de oriente ad occidēs nunc de occidente ad oriens. ſine ꝯtradictione. ⁊ omnes ſtelle ſunt ſicut ſerui domino obedientes. ⁊ curſus ⁊ motus earum non eſt a ſeipſis nec virtute earum. ſed eſt creator qui facit eas moueri. qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum.

Liber Quartus

Sedet interea conditoꝛ altus
Rerūq; regens flectit habenas
Rex ꝛ dominus fons ꝛ oꝛigo
Lex ꝛ ſapiens arbiter equi
Et que motu concita ire
Siſtit retrahens. ac vaga firmat
Nam niſi rectoꝛ reuocans itus
Flexos iterum cogat in oꝛbes
Que nunc ſtabilis continet oꝛdo
Diſſepta ſuo fonte fatiſcant
Hic eſt cunctis continuus amoꝛ.
Repetuntq; boni fine teneri
Quia non aliter durare queāt
Niſi conuerſo rurſus amoꝛe
Refluant cauſe que dedit eſſe

¶ Hic ꝯmendat ꝓui-dentiā diuinā ex ꝑte dei regentis dicēs. Interea dum res ſic gerunt̄ alt⁹ ꝯditoꝛ .i. ſummus creatoꝛ rerū deus ſedet.i. in ſe imutabil'r manet re-gens oīa .flectit.i.moderatur habenas rex.i.frena.ex̄ñs rex per ſapiām gubernationis.dñs per potentiam creationis. fons oīs bonitatis ꝛ oꝛigo oīm. ꝛ ipē a nullo.lex omnia ligans. ꝛ ſapiens arbiter .i. iudex equi .i. equitat; oībus retribuens ſm̄ iuſticiā. qui ſcʒ deus oīa regens ꝯcitat .i.excitat entia ire .i. procedere ad eſſe motu .i. ꝑ motum .ꝛ ſiſtit.i. ꝑma-nere facit ad tps in eſſe retrahens oīa ad nō eſſe ꝛ ipſe firmat per grām vaga.i.inſtabilia ꝑ naturam Nam niſi deus reuocās rectos itus.i. rectum ꝓgreſſum qui eſt ab eſſe ad non eſſe cogat id eſt reducat entia in flexos oꝛbes .i. in quaſ-dam circulationes ea que ſtabilis oꝛdo diuine prouidentie ꝯtinet Ipſa diſſepta id eſt ſeparata a ſuo fonte.i.a ſuo pꝛincipio quod eſt deus fatiſ-cant.i. deficiant ꝛ ad nihilū veuenient. Hic fons eſt communis amoꝛ cunctis entibus ꝛ cuncta repetunt.i.appetunt teneri.id eſt conſeruari fine boni.id eſt per finem boni. quia res aliter non queunt durare .i. in eſſe perpetuari niſi conuerſo amoꝛe refluāt id eſt redeāt cauſe id eſt ad cau-ſam pꝛimam que dedit eis eſſe per creationem

¶ Nota ꝙ entia reguntur a deo ꝑ quādam circulationem ſm̄ quā quodammodo perpetuantur in eſſe. Verbi gratia. Deus ſic diſpoſuit res vt ex ſemine proueniat herba. ꝛ econuerſo. ex herba ꝓducatur ſemen ſic in generatione elementoꝛum fit quidam circulus dum ex aere generatur ignis. ꝛ iterum ex igne aer

¶ Item in creaturis rationabilibus que ꝓgrediuntur a deo pro-ductione nature fit iterum reflexio ad ipſum deum ꝑ reductionem gra-tie vt ſic nihil permaneat in rebus ens ꝛ perfectum niſi per quandam circulationem. ꝛ hoc innuit philoſophia in littera

Proſa ſeptima

¶ Nota ꝙ finis ad quem oĩa naturali appetitu tendunt eſt ipſum ſummum bonum quod eſt deus hunc finem ꝯſequuntur rationales creature per operationem intellectus ⁊ voluntatis Sed irrõnales creature ꝯſequunẗ ipm ſolũ ꝑ hoc ꝙ ipm repñtant ꝑ quandã ꝑticipationẽ eſſen/di. ⁊ ideo eodem appetitu naturali quo aliquid appetit ſuum eſſe. eodem appetitu tendit in ſuum vltimum finem. ⁊ hoc innuit in littera cum dicit hic eſt cunctis communis amor.

¶ Iſta eſt ſeptima ⁊ vltima proſa huius quarti in qua phĩa dedu/cit quandam ꝯcluſionẽ ex premiſſis Et pͥmo facit hoc. ſcđo ſubiungit quandam exhortationẽ. ſcđa ibi Quare inquit. Primo ponit ꝯcluſionẽ intentam. ſcđo ꝯpat eã ad opinionẽ vulgi. ſcđa ibi. Sed eam Primo dicit. Uides ne iam O Boeci quid conſequaẗ hec oĩa q̃ diximus. dicit Boetius Quid inq̃. ⁊ phĩa. oẽm fortunã proꝛ ſus eẽ bonã. dt Boeti⁹ ⁊ q̃d inq̃ .i. q̃uo pt hoc fieri Cui phĩa Attẽde inquit. Cũ oĩs fortuna ſiue iocunda ſiue aſpera deferatur cauſa remune/randi vel exercendi bo/nos vel cauſa puniendi vel corrigiendi ĩprobos patet ꝙ oĩs fortuna eſt bona quam vel ꝯſtat eẽ iuſtam ſicut illa que pu/nit malos ⁊ premiat bo/nos vel ꝯſtat eẽ vtilem ſicut que exercet bonos ⁊ corrigit malos Dicit Boetius. nimis .i. val/de vera eſt rõ ⁊ ſi ꝓuidẽ/tiã quam pauloante do/cuiſti ⁊ fatum conſiderem tunc ſententia eſt nixa id eſt firmata firmis vi/ribus id eſt rationibus

¶ Proſa .vij. li. quarti

Hic oñdit oẽm fortunã eſſe bonã.

Iam ne igiẗ vides quid hec oĩa que diximus conſequatur. B. Quid nam inq̃. P. Oẽm inquit bo/nã prorſus eẽ fortunã. B. Et q̃ inq̃ fi/eri poteſt. P. Attende inquit Cũ oĩs fortuna. vel iocunda vel aſpera. tũ re/munerandi exercendi ve bonos. tum puniendi: corrigendiq; improbos cã deferatur Omnis bona quã vel iuſtã ꝯſtat eſſe. vel vtilem. B. Nimis qui/dem inq̃ vera ratio Et ſi quã paulo/ante docuiſti ꝓuidentiam. fatum ve conſiderẽ. firmis viribus nixa ſentẽtia

¶ Nota ex quo ſm diuinam prouidentiã bonis ⁊ malis nunc pro/ſpera nunc aduerſa eueniunt. bonis propter remunerationem proſpera. et propter exercitationem in virtutibus aduerſa. patet ꝙ proſpera fortu/na remunerans ⁊ aduerſa exercitans eſt bona

¶ Item cum proſpera fortuna malos emendet vt viſum eſt prius et aduerſa ipſos corrigat ⁊ iuſte puniat patet ipſam etiam eſſe bonam

Sed eam ſi placet inter eas quas ino
pinabiles pauloante poſuiſti numerē
mus. P. Qui inquit. B. Quia id ho
minum ſermo communis vſurpat. et
quidam crebro. quorundam malaꝫ eē
fortunaꝫ. P Uis ne igitur inquit pau
liſper vulgi ſermonibus accedamus.
Ne nimium velut ab humanitatis
vſu receſſiſſe videamur. B. Ut placet
inqꝫ. P Nonne igitur bonū cenſes eē
quod prodeſt. B. Ita ē inqꝫ. P. Que
vero aut exercet aut corrigit. prodeſt
B. Fateor inqꝫ: P. Bona igitur: B
Quidni. P. Sed hec eorum eſt. qui
vel in virtute poſiti cōtra aſpera bellū
gerunt. vel a vicijs declinantes virtu
tis iter arripiunt. B. Negare inqꝫ ne/
queo: P. Quid vero iocunda que in
premium tribuitur bonis: Num vul
gus malam eſſe decreuit. B. Nequa
ꝙ verum vti eſt. ita quoqꝫ eſſe optimā
cēſet: P. Quid reliquam. que cum ſit
aſpera iuſto ſupplicio malos coercet.
Num bonā populus putat. B. Im
mo omniū inquā que excogitari poſ/
ſunt iudicat eſſe miſerrimam

¶ Hic ꝯpat hanc ꝯclu
ſionē ad opinionem vul/
gi oſtendens eam vulgo
eſſe inopinabileꝫ ⁊ inqui
rit quid vulgus ſentiat
de qualibet fortuna. ſe/
cundo ex opinione vulgi
concludit quoddam cō
trarium ipſi vulgo. ibi.
Uide igitur. dicit ergo
O philoſophia ſi placꝫ
eam opinionē ꝙ omnis
fortuna ſit bona numere
mus inter eas opiniōes
quas pauloāte poſuiſti
inopinabiles Dicit phi
loſophia. quid id ē ꝓpter
quid Boetius dicit. qꝛ
communis ſermo homi
num iſtud vſurpat id eſt
in vſum capit quorūdaꝫ
fortunam eſſe malam.
quorūdam bonam Et
dicit philoſophia. Uis
ne o Boeci accedamus
pauliſper ſermonibꝫ vul
gi ne nimium videamur
receſſiſſe a communi vſu
hominum Dicit Boe/
tius. vt placet Et phia
Nonne cenſes bonū qđ
prodeſt. Dicit Boetiꝰ
Ita eſt Et philoſophia
Fortuna que aut exer/
cet aut corrigit prodeſt
Dicit Boetius Fa/
teor inqꝫ Ideo ꝯcludit
philoſophia Omnis for
tuna bona que exercet
⁊ corrigit. dt Boetius.
Quidni .i. quare non. ⁊
addit phia hec fortuna
que exercet ē eoꝝ homi/
num qui poſiti in ꝟtute.
gerunt bella contra aſpera. ſed fortuna que corrigit eſt eorum hominum
qui declinantes a vicijs arripiunt iter virtutis. dicit Boetius Negare

Proſa ſeptima

nequeo. querit phia Quid eſt; de fortuna iocunda que tribuitur bonis in premium. nunquid vulgus decernit. id eſt iudicat eam eſſe malam. dicit Boetius Nequaq̃. ſed iudicat eam eſſe optimã ſicut eſt. querit vlterius philoſophia Quid eſt de reliqua fortuna que punit que cũ ſit aſpa et coerceat malos iuſto ſupplicio. nunquid vulgus putat eam eſſe bonã Dicit boetius Immo iudicat eam eſſe miſerrimam omnium que excogitari poſſunt

¶ Nota ꝙ omnis fortuna vel eſt ad exercendum bonos ⁊ corrigẽdum malos vel ad remunerandum bonos ⁊ puniendum malos. Fortuna que eſt ad exercendum bonos ⁊ ad corrigendum malos homines vtraq; eſt bona. etiam ſm opinionem vulgi quod probat philoſophia Illud quod prodeſt eſt bonum. ſed fortuna que exercet bonos homines ꝓdeſt bonis. ⁊ que corrigit malos prodeſt malis. ergo vtraq; eſt bona Fortuna autem que exercet eſt bonorum qui gerunt bellum contra vicia. Fortuna que corrigit eſt malorum qui declinant ad virtutes Fortuna autem que remunerat bonos bona eſt. etiam ſm vulgares. ſed que punit malos omnium peſſima eſt ſm vulgares. ⁊ hanc opinionem vulgi de vtraq; fortuna philoſophia tangit in littera.

¶ Hic philoſophia ex ꝯceſſis a vulgo ꝯcludit quoddã inopinabile ⁊ ꝯtrarium vulgo. ſ. malã eſſe fortunam tm̃ malorum. cũ tñ opinetur vulgus vt plurimũ malam fortunaʒ euenire bonis. ⁊ dicit Vide ne nos

P. vide igitur ne opinionẽ populi ſequẽtes. q̃ddam valde inopinabile cõfecerimus. B. Quid inq̃. P. Ex his eñ ait que ꝯceſſa ſunt. euenit eoꝝ q̃dẽ qui ſunt vel in poſſeſſione vel in prouectu vel in adeptione virtutis. oẽm quecunq; ſit bonã. in improbitate ꝑmanentibus omnem peſſimã eẽ fortunam. B. Hoc inq̃ verum eſt. tametſi nemo audeat confiteri.

ſequentes opinionẽ vulgi ꝯfecerimus. i. ꝯcluſerimus quiddam valde inopinabile apd̃ vulgũ Quid inq̃ dicit Boetius. ⁊ phia Ex his eñ que conceſſa ſunt ſm opinionem vulgareʒ euenit ꝙ eoꝝ qui ſunt in imperfecta poſſeſſione virtutis vel in prouectu vł in adeptione ꝟtutis omnem fortunaʒ eſſe bonã ſiue ſit proſpera ſiue aduerſa manentibus autẽ in improbitate oẽm fortunam eſſe peſſimam. ⁊

dicit Boetius hoc verum eſt ſm vulgares. q̃uis nemo audeat confiteri ſm veritatem. quia in rei veritate omnis fortuna bona eſt tam bonoꝝ q̃ malorum. vt probaſti.

¶ Nota ꝙ omnis fortuna bona vel eſt remunerãs vel exercens vel corrigens Fortuna remunerans eſt eorum qui ſunt in poſſeſſione virtutis. Fortuna exercens eſt eorum qui ſunt in prouectu virtutis Fortuna corrigens eſt eorum qui incipiunt eſſe virtuoſi Ex quo relinquitur ꝙ

eorum qui permanēt in malicia ſit fortuna peſſima. ſed hoc non ſm̄ opi-
nionem vulgarium ¶ Nota ꝙ quelibet fortuna poteſt dupliciter
ꝯſiderari. vno modo in ꝯparatione ad cauſam vniuerſalem que omnia
regit ꝛ diſponit ordinando ſingula in finem eis cōuenientem. ſic omnis
fortuna bona eſt vt probatum eſt. vel poteſt comparari fortuna ad iſtuꝫ
cui euenit. ꝛ ſic ſolum illa dicitur bona. que aliquod bonum ꝯfert illi cui
aduenit. ꝛ illa mala que nihil boni confert

P· Quare inquit ita vir ſapiens mo
leſte ferre non debet quotiens in for-
tune certamen adducitur. Ut virum
fortem nō decet indignari quotiēs in
crepuit bellicus tumult⁹. Utriqꝫ em̄
huic quidem glorie propagande. illi
vero conformande ſapientie difficul-
tas ipſa materia eſt Ex quo etiam vir
tus vocat̃ ꝙ ſuis viribus nitens non
ſuperetur aduerſis. Neqꝫ em̄ vos in
ꝓuectu poſiti virtutis. diffluere deli-
cijs ꝛ emarceſcere voluptate veniſtis
Prelium cū omni fortuna nimis acre
ꝯſeritis. ne vos aut triſtis opprimat
aut iocunda corrumpat. firmis medi
um viribus occupate. Quicquid aut
infra ſubſiſtit aut vltra ꝓgredit̃ hꝫ ꝛ
ꝯtemptum felicitatis nō hꝫ premium
laboris. In veſtra em̄ ſitum manu q̄
lem vobis fortunam formare malitis
Omnis em̄ que videtur aſpera. niſi
aut exercet. aut corrigit punit

¶ Hic phĩa facit quan
dam exhortationem di
cens Ex quo oīs fortu
na eſt bona ſapiens vir
non debet moleſte ferre
quotiens ducitur in cer
tamen fortune. i. cū for-
tuna vt nō decet fortez
virū indignari id eſt tur
bari quotiens increpuit
id eſt inſonuit bellicus
tumultus id eſt ſtrepit⁹
Nā ipſa difficultas bel
landi ꝛ reſiſtendi fortu-
ne eſt vnicuiqꝫ viro forti
ꝛ virtuoſo materia id ē
cauſa glorie propagāde
exercitium em̄ bellicum
eſt cauſa glorie viro for
ti. Illi vero ſcꝫ viro vir
tuoſo reſiſtentia fortune
eſt materia id eſt cauſa
confirmande ſapientie.
id eſt virtutis. Ex quo
id eſt ex qua victoria ta
lis difficultas virt⁹ vo
catur. dicitur em̄ ꝟtus
eo ꝙ ſuis viribus nitēs
non ſuperetur aduerſis
ꝛ ſubdit. Neqꝫ em̄ vos
positi in prouectu. id eſt
in via virtutis veniſtis
in mūdum diffluere de-
licijs ꝛ emarceſcere vo-
luptate. prelium nimis
acre conſeritis id eſt con
ſeritis vel committitis cum omni fortuna. vt in littera. Ne triſtis fortu

na vos opprimat eijciendo in deſpationem. aut iocunda corrumpat alli-
ciendo ad voluptatem. occupate id eſt tenete ergo medium virtutis fir-
mis viribus. qꝛ quicquid infra ſubſiſtit a medio virtutis deficiendo. aut
vltra progreditur medium virtutis excedendo illud habet contemptuꝫ
felicitatis id eſt virtutis ꝛ non habet premium laboris. ꝛ in veſtra ma-
nu. id eſt in poteſtate ſitum eſt qualem fortunam vobis velitis formare
ſcꝫ bonam vel malam. Omnis eñi fortuna que videtur aſpera aut exer-
cet bonos. aut punit malos. ꝛ ſic eſt bona

¶ Notandum ꝙ phia hortatur ſapientem ad magnanimitatem
cum dt Sapiens non debet moleſte ferre fortunam. Nam ſm Areſto-
telem in ethicis. Sapiens bene ſcit ferre fortunas. qꝛ habet ſe ſine vitu-
perio ſicut tetragonū. Corpus eñi tetragonum quocunqꝫ proijcitur fir-
miter ſtat. ꝛ magnanimus eſt qui contra difformes inſultꝰ fortune vna-
nimi mentis conſtantia militat

¶ Nota ꝙ virtus conſiſtit in medio inter duo vicia extrema ad quo-
rum vnum impellit proſpera fortuna. ad aliud aduerſa. Verbi gratia.
Aduerſitas impellit ad deſpationem ꝛ timiditatē. proſperitas autem
ad preſumptionē ꝛ audaciam inter que conſiſtit mediū virtutis cuius
exceſſus vel defectus eſt vicioſus. ꝛ hoc innuit phia in lr̃a

¶ Nota ꝙ in poteſtate homīs eſt facere fortunam ſibi qualē vult
ſcꝫ bonā vel malam. quod declarat phia in aduerſa fortuna. qꝛ ſi eā ac-
cipimus bono aīo ꝓ exercitio ꝛ correctione ipa eſt bona. ſi aūt eam tole-
ramus malo animo etiam pro pena ipſa mala eſt.

¶ Metrum ſeptimū li. iiij.

Bella bis q̄nis opatus annis
Vltor atrides phrygie ruinis
Fratris amiſſos thalamos piauit
Ille dum graie dare vela claſſi
Optat. ꝛ ventos redemit cruore
Exiuit patrem. miſerumqꝫ triſtis.
Federat nate iugulum ſacerdos

¶ Hic incipit ſepti-
mum ꝛ vltimum metrꝫ
huius quarti quod dici-
tur ſaphicum ab inuen-
tore. trochaicuꝫ a pede
predominante. In quo
phia confirmat ſuam ex-
hortationeꝫ exēplo viro-
rum fortium qui ſpretꝭ
voluptatibus magnos
ſubierūt labores ſpe lau-
dis ꝛ glorie. Et primo
ponit plura exempla. ſe-
cundo hortatur nos ad
imitationem eoruꝫ. ibi.
Ite nunc fortes. Pri-
ma pars poſſit diuidī in
tot partes quot ponit
exempla. que patebunt
Primū exempluꝫ eſt ta-
le. Paris filius priami regis troianoꝝ in greciā profectus rapuit helenā
vxorem Menelai ꝛ duxit in phrygiā regionem. Menelaus aūt ꝯque

tus fratri ſuo Agamēnoni hoc factū. Menelaon cōuocatus princip[i]
bus grecoꝝ tranſfretauit in phrygiam ⁊ obſedit Troiam decem annis
quā tandem deſtruxit. ⁊ maioribꝫ interfectis ipſm captiuauit. Cū aūt
Agamennon ꝓficiſcerer̄ verſus troiam deuenit in quandā inſulaȝ vbi
factus eſt ei ventus ꝯtrarius ⁊ reqſiuit vates qd eſſet faciendū qui dix
erunt ꝙ nō haberet ventū proſpeꝝ niſi placaret Dianā ſacrificando ei
ſuam filiam. Cui licet hoc videret̄ duꝝ ꝓpter pietatē paternā. tn̄ ſuadē
te Ulixe ſpe laudis ⁊ glorie ſuper victoria obtinenda ꝯſenſit vt eā immo
laret quo facto obtinuit ventū proſpeꝝ ad voluntatem. Dicit ergo in lit
tera. Atrides. i. Agamennon atride filius exn̄s vltor operatus bella bis
quinis. i. decem annis. piauit. id eſt purgauit vlciſcendo amiſſos thala
mos. i. vxorem contentā in thalamo fratris Menelai. ruinis. i. deſtruc
tionibꝫ phrygie. i. troye q̄ ſita fuit in phrygia dum ille Agamennon op
tat dare id eſt exponere vela graie claſſi. id eſt naui grecali. ⁊ dum rede-
mit ventos cruore filie ſue ipſe exuit. id eſt depoſuit patrē. i. pietatem pa
ternā. ⁊ ſacerdos triſtis exn̄s federat. i. federe ſacrificat miſerū iuguluȝ
id eſt collū vel guttur. nate. i. filie Agamennonis Scōm Huguitōem
eīn iugulū eſt idem qd̓ guttur vel gutturis inciſio

Fleuit amiſſos itacus ſodales
Quos ferus vaſto recubans in antro
Merſit immani polyphemus aluo
Sed tn̄ ceco furibundus ore
Gaudium meſtis lachrymis rependit

¶ Hic ph'ia ponit ſecū-
dum exemplum in quo
declarat fortia acta ip-
ſius vlixis intēdens ta-
lem fabulā. Ulixes re-
diēs de bello troiano de
cem ānis errauit in ma-
ri ſuſtinēs multa aduer
ſa. tandeȝ caſualiter ve-
nit ad antrū poliphemi
q̄ erat maximus gigas habens vnicū oculum in fronte q̄ ſocios vlixis
occidit ⁊ vorauit. ſuper quo vlixes contriſtatus ſuſtinuit vſqꝫ p̄dictus
gigas cibo repletus obdormiret. quo dormiente oculū quē in fronte ha
buit eruit. Qui euigilās furibūdus q̄ſiuit vlixem. ſed excecatꝰ eū inue
nire non potuit. Dicit ḡ in lr̄a. Itacus. i. vlixes ab itaca regione. vl̓ ab
auo ſuo itaco ſic dictꝰ. ille fleuit. i. defleuit amiſſos ſodales q̄s ferus po
liphemꝰ recubās. i. morans in vaſto antro. i. magno merſit immani al-
uo. i. magno vētre. ſed tn̄ vlixes furibūdus repēdit. i. reſtituit gaudium
meſtis lachrymis. ſuis triſticiīs. ore. i. facie poliphemo ceco. i. excecato.

Herculem duri celebrant labores
Ille centauros domuit ſuperbos

¶ Hic ponit ali
ud exemplum. In quo
deſcribit acta herculis
et labores eius quibus
fingitur meruiſſe celum dicens. Duri labores aſſumpti celebrant id ē
celebrem reddunt herculem. Cuius ponit primū laborem. ſcꝫ domatio
nem centauroꝝ dicens. ille hercules domuit ſuperbos centauros qui cū

Metrum ſeptimū

contempſerunt ¶ Ubi notandū q̄ centauri monſtra q̄dam dicta ſunt ex medietate hoīes ⁊ ex medietate tauri. q̄s poete fingūt genitos ex ſemine ixionis qd ꝓiecit in nubem qua Juno circūdederat ſe fugiens a facie eius volentis cū ea ꝯcūbere. hos cētauros hercules domuit. Cū eīn cōueniſſent ad ludū paleſtine in mōte foloꝛ Hercules cōgreſſus cū eis ipos vſq; ad effuſionem ſanguinis ꝓſtrauit

¶ Hic ponit ſcđm laboꝛē Herculis dicēs Hercules abſtulit ſpolia. i. pellem ſeuo leoni. Ubi notandū q̄ in ſilua nemea fuit q̄dam leo crudeliſſimus qui homīes totius regionis inuaſit quē aggreſſus Hercules pro liberatione patrie ipſum interemit. ⁊ excoꝛians ipſum pellem ꝓ ſpolio abſtulit

Abſtulit ⁊ ſeuo ſpolium leoni.

¶ Hic ponit tercium laboꝛem dicēs Hercules fixit volucres idē arpias certis ſagittis Ubi notandū q̄ rex finius ſuos filios excecauit q̄ nouercā ſuā; de ſtupꝛō accuſauerāt. ꝓpter quod inuidia deoꝝ ipſe eſt excecatus. ⁊ appoſite ſunt ei arpie. i. volucres virginei vult⁹ rapiētes cibū de mēſa eius. q̄s Hercules ſagittis ſuis fixit ⁊ fugauit

Fixit ⁊ certis volucres ſagittis

¶ Hic tāgit quartū laboꝛem dicens Hercules rapuit poma draconi cernenti. i. cuſtodiēti illa rapuit. aureo metallo grauioꝛ leuam Figurata locutio eſt. i. grauem hn̄s leuam de pomis aureis. Ubi nota q̄ ſeptē fuerūt filie Athlātis hn̄tes oꝛtū aureū cū pomis aureis q̄ draco cuſtodiebat Hercules aūt ſuperueniens draconi poma aurea abſtulit

Poma cernenti rapuit draconi
Aureo leuā grauioꝛ metallo.

¶ Hic ponit q̄ntū laboꝛē dicēs Hercules cerberū. i. canem infernalē traxit ab inferis triplici cathena. Ubi nota q̄ Pirritoneus volēs ſibi deſpōſare reginam inferni Herculē ⁊ Theſeum ⁊ alios viros foꝛtes aſſumpſit. q̄bus venientibꝫ ad infernū Cerber⁹ ianitoꝛ inferni ipſos latratu ſuo impediuit Hercules aūt ipm̄ tribꝫ cathenis vinxit. vel ſm̄ alios ipm traxit de inferno triplici catena qꝛ dꝛ habere tria capita canina triplici catena vincta.

Cerberū traxit triplici catena

¶ Hic ponit ſextū laboꝛē dicens. Uictoꝛ ſcꝫ Hercules fertur poſuiſſe imitē dn̄m. ſ. Diomedē in pabulū ſeuis q̄drigis. i. eq̄s q̄driga trahentibꝫ. Un̄ notādū q̄ diomedes fuit rex thracie qui equos ſuos pauit humana carne quem Hercules interfectū dedit illis ⁊ pꝛijs equis deuoꝛandum.

Uictoꝛ immitē poſuiſſe fertur
Pabulū ſeuis dn̄m q̄drigis.

Liber quintus

Hydra ꝯbuſto periȷ̈t veneno

Hic ponit. vij. laborez hercul' dicēs Hydra. i. ſerpēs periȷ̈t ꝯbuſto veneno ſuo. Ubi nota ꝙ in leerna plaude fuit q̄dā ſpēs hn̄s pl'a capita q̄ꝝ vno p̄ciſo ſuccreſcebāt tria. quē herc'les aggreſſus ſagittādo cū nō videret ſe ꝑficere collecta ꝯgerie lignoꝝ ip̄z ꝯbuſſit

Fronte turbatus achelous amnis
Ora demerſit pudibunda ripis

¶ Hic ponit octauum laborē herculis Ubi ſciendū ꝙ cuz hercules vellet deducere filiā cuiuſdā regis q̄ dicebaẜ Diamera. fluui⁹ Achelous quē debat tranſire mutauit ſe in diuerſas formas pugnādo cōtra herculē. Cuz āt vltimo mutaſſet ſe in ſpēm tauri. hercules ip̄o deiecto abſtulit ſibi vnuz cornu qd̄ ſacrificauit copie. id eſt dee fortune. ꝑpter qd̄ Achelous verecūdia cōfuſus fugit. ⁊ in aq̄s latuit. vn̄ dr̄ in lr̄a. Achelous amnis. i. ille fluuius fronte turbatus ꝑpter ablationē cornu ipſe merſit in ripis ora pudibunda quia latuit pre pudore in ripis.

Strauit Anteum libycis arenis

¶ Nonū ponit hic laborem di. Hercules strauit. i. occidit Anteū illū gigantē arenis libycis. in arenis lybie regionis ¶ Nota ꝙ Anteus erat gigas de terra ꝓgenit⁹ cui⁹ erat tal' ꝟtus ꝙ ſi aliq̄n ex fatigatōe debilitareẜ tactu terre ſtatiz recuꝑabat vires Qui cū exerceret magnū tyrānidē in lybia aduenit hercules. ⁊ cōgreſſus cuz eo diu ſil' luctabanẜ. Cū āt Anteus ſentiret ſe debilitari ſpōte cecidit in terrā ⁊ ſic reſumpſit vires. qd̄ hercules cogſcens ip̄m a terra eleuauit. ⁊ ſupra pectus ſuū ip̄m tenēdo oppreſſit. quouſq; ſp̄m exalaret

Cacus Euandri ſatiauit iras

¶ Hic ponit decimuz laborē. Ubi notanduz ꝙ Cacus fuit mōſtꝝ euomēs ignē ꝑ os. c⁹ pr̄ fuit Vulcan⁹. manebat āt Cac⁹ in mōte auētino ſpoliās ⁊ occidēs hoīes ⁊ furto plurimū inſiſtēs. Cū āt hercules veniret de hiſpania ducēs ſecū m'tos boues. Cacus q̄ſdā boues herculis furabaẜ. ⁊ traxit eū in antꝝ ſuū retrorſuz ꝑ caudas ne furtū pateret. cū āt hercules q̄reret boues. ꝑ mugitū vnius bouis ꝑuenit ad antꝝ Caci. quo extracto ip̄m interfecit. cuius morte placata eſt ira Euandri quē idem Cacus multū offenderat. Vn̄ dr̄ in lr̄a Cacus ſuꝑple morte ſua quā paſſus eſt ab hercule ſatiauit. i. cōpeſcuit iras Euandri quē Cacus multū offenderat

Quoſq; p̄ſſurus foret altus orbis
Setiger ſpumis humeros notauit

¶ Hic ponit vndecimū laborē hercul'. Ubi notādū ꝙ in Arcadia erat q̄dam aper deuaſtās totā regionē quē cū hercules agitaret aper ſibi inſultās humeros hercul' ſpuma maculauit quē apꝝ tandem interfecit. vn̄ dr̄ Setiger. i. aper gerens ſetas notauit. i. maculauit humeros herculis ſuꝑple ſpuma vel ſaliua. q̄s humeros altus orbis foret. i. erat cōpreſſus. qꝛ vt ſtatim patebit hercules humeris ſuis celum ſuſtulit.

Metrum ſeptimū

¶ Hic ponit duodecimū ꝛ vltimū laborē eius. Ubi nota ꝙ Athlas fingitur fuiſſe qdam gigas ſupportans celum humeris ſuis. hic fatigatus rogauit herculē vt celum ſupportaret quouſqꝫ ipſe reſpiraret. qd ꝛ hercules fecit. ꝛ per hoc celum meruit. Unde dicit in littera. Ultimus labor herculis fuit ꝙ ſuſtulit id eſt ſupportauit celum collo irreflexo. i. inclinato ꝛ rurſus meruit celum tanqꝫ pcium vltimū ſui laboris

Ultimus celum labor irreflexo
Suſtulit collo. pciumqꝫ rurſus
Ultimi celū meruit laboris

¶ Hic hortatur phia ad imitationem predictoꝝ fortiū viroꝝ dicens. Ite nunc fortes reſiſtētes aduerſitatibus. ite illuc vbi ducit via celſa id eſt ardua magni herculis que eſt virtutum. et via magni exempli ad agrediendū fortia. et tunc inuehit contra tardos et vicioſos dicens. Cur vos inertes. id ē homines ſine arte ſicut homīes deſidioſi nudatis terga. id eſt dorſa veſtra fugiendo labores et aduerſa. nam tellus. id eſt terrena concupiſcentia ſuperata donat homini ſidera id eſt celum. quia ſuperata terrena concupiſcentia efficitur homo dignus celo quod eſt locus deorum ꝛ ſpirituum. Nam ſm Areſtotelem primo celi ꝛ mundi. Omnes eum locum qui ſurſum eſt deo attribuunt ꝛ barbari ꝛ greci quicunqꝫ putant deos eſſe. De quo dt Plato in fedrone. Uiri ſpeculatiui viuentes ſm viam contemplatiuam celeſtes ſedes recipiunt. in qbus felicitate deorum potiuntur. qua felicitate nos faciat participes Jeſus chriſtus qui eſt deus ſup omnia benedictus in ſecula ſeculorum Amen

Ite nunc fortes vbi celſa magni
Ducit exēpli via. cur inertes
Terga nudatis. ſuperata tellus
Sidera donat

Anicij Manlij Seue. Boecij Exꝯſul. ord. pri. phie explicit li. quartus

¶ Incipit li. qntus Proſa. i.
Exponit quid ſit caſus.

¶ Hic incipit quintus liber Boetij de conſolatiōe phie. cuius hec eſt pma proſa. in q phia vult ſoluere quedā dubia ſuam determinationem conſequētia de fato ꝛ prouidentia. Videtur enim ex dictis ꝙ caſus non ſit. quia ſi om̄ia ſunt prouiſa ita ꝙ nihil eueniat pter ordinem prouidētie diuine. videt ꝙ

Dixerat. orationiſqꝫ curſum ad alia quedam tractanda ꝛ expediēda ver

nihil caſualiter eueniat q̄a caſus importat euētum inopinatū. Itē videt̄ ex dictis ꝙ liberū arbitriū nō ſit. q̄a oīa diſponuntur ſm ordinē fatalis neceſſitatis. liberū aūt arbitriū neceſſitatē excludit. videtur ergo ſi ponit̄ ꝓuidentia et fatū ꝙ omnino excludat̄ liberum arbitriū. phia ergo in pn̄ti libro inq̄rit vtrū caſus ſit ⁊ quid ſit. ⁊ inquirit vtꝝ liberum arbitrium ſit ponendo argumenta quib⁹ liberum arbitrium cum prouidentia diuina non videt̄ poſſe ſtare. poſt hoc ponit falſam ſolutionem quorundā quam improbat. ⁊ ponit ꝓpriam quam rōnibus confirmat et de eternitate determinat. et alia plura ſicut patebit. Et diuidit̄ iſte liber in. xi. ptes. q2 ſex ſunt proſe ⁊ quinqꝫ metra eius. q̄ partes ⁊ q̄ in eis determinant̄ patebūt in proceſſu libri. In pͥma proſa determinat de caſu. ⁊ primo Boetius tangit acta phie cōmendans eius exhortationem factam. ⁊ mouet queſtionē de caſu. Scd̄o phia excuſat ſe ab eius determinatione. ⁊ Boetius illam excuſationem remouet. Tercio determinat de caſu. ſecunda ibi. Tuz illa feſtino. tercia ibi. Tum illa modo. Primo dī. Phia dixerat hec p̄dicta ⁊ vertebat curſum orarōis. i. ſermonis ad tractanda quedam alia atqꝫ expedienda. Tunc ogo Boetius inq̄. O phia recta eſt tua exhortatio facta ⁊ prorſus eſt digniſſima autoritate. ſed ꝙ tu dudū dixiſti ſexta proſa. iiij. li. queſtionem de prouidentia implicatā eſſe pluribus alijs. ſ. queſtionibus ego experior re. id eſt realiter. quero enim an arbitreris caſum omnino aliquid eſſe ſupple in rerum natura. ⁊ quidnaz arbitraris eſſe caſum ſupple ī reruz natura ¶ Nota ꝑ hoc quod dī Boetius dixerat. innuit phiam iam expediuiſſe que ad ſui ſpeculationem ſpectabāt et ita determinaſſe p̄ncipalem huius libri intentionem ⁊ phia vertebat curſum orationis. id eſt orationem currentem. q2 orō phie non impediebatur ignorantia docentis nec tarditate dicētis. hanc orationem vertebat ad quedā alia tractāda. Que aūt fuerant illa Boetius non exp̄mit. q2 forſan ſua opinione minus erant deſideranda vel forſan q̄tū ad ꝓpoſitum extranea ¶ Nota ꝙ dī exhortationem phie fuiſſe rectaz q2 phia hortabatur ad virtutes ⁊ ad ꝯtemptū fortuitoꝝ. talis autē exhortatio que fit ad bonum proſequendū ⁊ malū fugienduz recta eſt. ⁊ dī exhortationem phie eſſe digniſſimam autoritate. q2 quod a ſapientibus dī autoritate ſapientis dignum reputatur

tebat. B. Tum ego. Recta quidez inq̄ exhortatio. tuaqꝫ prorſus auctoritate digniſſima. ſed ꝙ tu dudū de ꝓuidentia queſtionem plurib⁹ alijs implicitam eſſe dixiſti. re experior. Quero eñ. an eſſe aliquid omnino. ⁊ quidnam eſſe. caſum arbitrare.

¶ Hic phia excuſat ſe de huius opinionis vel queſtionis determinatione. ⁊ Boeti⁹ illā excu/

P. Tum illa. Feſtino inq̄t debitū ꝓmiſſiōis abſoluere. viāqꝫ tibi qua pa

triam reueharis aperire. Hec aũt etſi perutilia cognitu. tñ a ꝓpoſiti noſtri tramite pauliſp̱ auerſa ſunt. Verendumq; eſt ne deuijs fatigat⁹ ad emetiendũ rectum iter ſufficere nõ poſſis. B. Ne id inquã prorſus vereare. nã quietis mihi loco fuerit ea, quib⁹ maxime delector agnoſcere. ſimul cũ omne diſputatiõis tue latus indubitata fide ↄſtiterit. nihil de ſequentib⁹ ambigatur.

ſationẽ remouet dicens Phia inquit. ego feſtino abſoluere. i. ꝑficere debitum ꝓmiſſionis ⁊ aperire viã qua reueharis ad patriã. Hec aũt que tu queris de caſu. etſi ꝑ q̃ſuis ſint ꝑutilia cognitu .i. cognitione. tñ pauliſp̱ auerſa ſunt a tramite. i. a via noſtri ꝓpoſiti. et dr̃ pauliſp̱. qꝛ nõ ſunt totaliter auerſa. ſ3 aliq̃ntulũ elucidãt premiſſa. et eſt verendum. i. timendũ ne tu fatigatus deuijs id ẽ q̃ſtionib⁹ extraneis non poſſis ſufficere ad emetiendũ. i. trãſeundũ rectũ iter. Dicit boetius O phia ne illud vereare. i. non timeas. qꝛ hoc fuerit mihi loco quietis agnoſcere ea quib⁹ maxime delector. ⁊ cum omne latus .i. omnis circũſtantia tue diſputatiõis mihi ↄſtiterit fide indubitata nihil eſt quod ambigat̃ de ſequentib⁹ ¶ Nota q̃ dr̃ (qua via reueharis patriã) hic patriã vocat beatitudinẽ. quã prius inuenire docuit. illa aũt ꝑ que hõ ꝑuenit ad ipſam ſunt ꝟtutes. de quib⁹ Boetius intẽdebat agere nõ in hoc libro. ſ3 in vltimis libris muſice ſue agendo de muſica hũana. intentionẽ ſuã nõ ↄpleuit. qꝛ a rege Theoderico morte preuẽtus fuit.

¶ P. Tum illa. Morem inquit gerã tibi. ſimulq; ſic exorſa eſt. Siquidem aliq̇s euentũ temerario motu nullaq; cauſarũ cõnexione ꝓductũ caſum eſſe diffiniat. nihil omnino caſum eſſe cõfirmo. ⁊ ꝑter ſubiecte rei ſignificatõez inanẽ ꝓrſus vocem eſſe decerno.

¶ Hic phia determiat de caſu ſoluẽdo premiſſas cãs ⁊ q̃ſtiones. p̄mo ponit p̄mã. an caſus ſit ſcd̃o ſcd̃am q̇d ſit caſus ibi Licet igit̃. Primo oſtẽdit quid ſignificet̃ ꝑ nomẽ caſus ponẽdo opinionẽ quorundã. ſecũdo improbat illã opinionẽ. ibi Quis em̃. Primo dr̃ O boeti ego geram tibi morem. i. cõfirmabo me voluntati tue. ⁊ ſimul ſic eſt exorſa. id eſt ſic incepit. Siq̇dem aliquis diffiniat quo ad nomen dicens caſum eſſe euentũ ꝓductum motu temerario. id eſt improuiſo. ⁊ nulla cõnexione cauſarũ. ego philoſophia affirmo caſum ſic omnino nihil eſſe. ⁊ decerno id ẽ iudico vocem caſus prorſus eſſe inanem preter ſignificationẽ rei ſubiecte. ſicut hec vox chimera inanis eſt ¶ Notandum q̃ cuiuſuis queſtio ſi eſt precedat

queſtionē quid eſt. ſc̄m q̄ queſtio q̄d eſt querit de q̄litate rei. q̄ꝛ q̄d eſt res nulli debetur niſi enti. tñ queſtio q̄d eſt q̄rens de quo q̄d eſt noīs eſt ꝑma cognitio. ⁊ ideo ex q̄ quid eſt noīs oportet ſcire de aliquo ſi eſt. ꝓpter hoc ph̄ia ad querendū de caſu vtrū ſit vel nō ſit. accipit q̄ q̄d eſt qđ ſignificat᷑ per nomē. et dr̄. Si aliqui dicūt caſum eſſe euentū temerariū ſine omni cā̄ ꝓductū. ego video vocem caſus eſſe inanē tanq̄3 ſibi nihil corrn̄deat in re.

¶ Quis enī coercente in ordinem cuncta deo locus eſſe vllus temeritati reliquus poteſt.

¶ Hic ph̄ia improbat opinionē iſtam. oſtēdēs caſum nihil eſſe ſc̄m eam ſcđo ſoluit q̄ſtionem ſc̄m rei veritatē. ibi Ariſtoteles meus Primo poīt vnam rōem. ſcđo aliam. ibi Nam nihil. Antiqui dicebāt. q̄ caſus eſt euētus temerarius. i. improuiſus Cōtra hoc arguit ph̄ia ſic. vbicūq̄3 omnia ſunt ꝓuiſa. ibi nihil eſt temerariū. ſed oīa que ſunt ꝓuiſa ſunt a deo. ergo inter ea q̄ ſunt nihil eſt temerariū. Hanc rōem breuiter innuit in lrā dicēs Quis enī locus vllus p̄t eſſe reliquus. i. relictus temeritati. i. improuiſioni deo coercēte cuncta in ordinē. ſ. ꝓuiſum. q. d. nullus ¶ Nota q̄ oīa a deo ſunt ꝓuiſa. Cuius rō eſt. quorūcunq̄3 deus eſt cā̄. oīa talia ꝓuiſa ſunt a deo. ſ3 deus eſt cā̄ omnis entis. ergo oīa entia a deo ſunt ꝓuiſa. Q ꝫ autē deus ſit cā̄ omnis entis patet. q̄ꝛ ab ipſo dependet celū ⁊ tota natura. vt3 ex xij. metaphiſice.

¶ Nam nihil ex nihilo exiſtere. vera ſentētia eſt. cui nemo vnq̄3 veterū refragatus eſt. quā q̄3 id illi nō de operante ꝑncipio. ſ3 de materiali ſubiecto. hoc eſt oīm de natura rōnum. q̄ſi qđdā iecerint fundamentū. At ſi nullis ex cauſis aliq̄d oriatur. id de nihilo ortū eſſe videt᷑. Q ſi hoc fieri neq̄t nec caſum quidē hmōi eſſe poſſibile ē qualem pauloante diffiniuimus. B. Quid igitur inquā Nihil ne eſt quod vel caſus. vel fortuitū iure appellari queat. An eſt aliquid tametſi vulgus lateat cui vocabula iſta ꝯueniant.

¶ Hic ponit aliā rōem ꝓbantem q̄ caſus nō poteſt eſſe ſine omni cauſa ꝓductus. ſicut dicebant antiqui. ⁊ arguit ſic. qđ eſt ex nihilo nihil eſt. ſed qđ ex nulla cauſa ē ex nihilo eſt. ergo qđ ex nulla cauſa eſt nihil eſt. Sed ſc̄m antiq̄s caſus eſt ex nulla cauſa. q̄ꝛ eſt ꝓductus ſine omni cōnexione cauſaꝝ. ergo caſus nihil eſt. Vn̄ dicit in lrā. vera ſentētia eſt cui nemo vnquā veteꝝ refragatus ē. i. ꝯtradixit. ſc3 ex nihilo nihil exiſtere. quamq̄3 illi antiqui illam ꝓpōnem ex nihilo nihil exiſtere. iecerint. i. poſuerint quaſi quoddam fundamentū

Proſa prima

non de opante principio.ſ.de deo creatore.q2 ille ex nihilo aliquid fecit.ſed intellexerūt hoc de materiali ſubiecto.i. de tota natura fundata in materia.⁊ exponit ſeipm dicens.hoc eſt de natura oim rōnum.i.de natura que eſt ſubiectū formaꝝ naturaliū.Sz ſi aliquid oriatur ex nullis cauſis id videtur eſſe ortū ex nihilo.ſz hoc fieri nequit vt aliqd oriatur ex nihilo.ergo nō eſt poſſibile caſum eſſe hmōi. id eſt talem q̄lem pauloante diffiniuim⁹ ſm antiquos ꝙ ſit euētus temerarius ſine cōnexione cauſaꝝ.Quid ergo dōm eſt de caſu.querit Boetius Eſt ne nihil in reꝝ natura qd iure poſſit appellari caſus vel fortuitū.vel eſt aliquid.tametſi ꝓ q̄ſuis lateat vulgus cui iſta vocabula ꝯueniant ¶ Notandū ꝙ hec ꝓpoſitio ex nihilo nihil exiſtere vera eſt in ꝯparatione ad cām ꝑticularem.q in ſua actiōe preſupponit materiā.tn̄ in ꝯparatione ad cām vniuerſalē que eſt cā totius entis non eſt vera.Unde dicimus deū omnia creaſſe ex nihilo.⁊ fide tenem⁹.Sz antiqui de iſto mō ꝓductionis per creationē non loquebant̄.ſz primo modo vn̄ Areſto.pmo phiſicoꝝ dī Impoſſibile eſt aliqd fieri ex his que nō ſunt De hac em̄ opinione ꝯueniunt om̄es qui de natura loquuti ſunt

¶ P. Areſtoteles meus id inq̄t in phiſicis. ⁊ breui ⁊ veri ꝓpinqua rōne diffinit. B. Quonā inquā mō. P. Quotiens ait aliqd cuiuſpiā rei grā geritur aliudqꝫ quibuſdā de cauſis q̄ꝫ qd intendebat̄ obtingit caſus vocatur Ut ſi quis colendi agri cā fodiens humū defoſſi auri pōdus inueniat. Hoc igitur fortuitu creditur accidiſſe: verum nō de nihilo eſt. Nam ꝓprias cās hꝫ quaꝝ improuiſus inopinatuſqꝫ ꝯcurſus caſum videtur opatus: Nam niſi cultor agri humum foderet. niſi eo loci pecuniā ſuam depoſitor obruiſſet aurum non eſſet inuentum

¶ Hic phia ſoluit q̄ſtionem de caſu.⁊ pmo oſtēdit eam eſſe ſolutam ab Areſto.et oſtēdit modū eius. ſcdo declarat ꝙ caſus licet nō habeat cauſas per ſe.hꝫ tn̄ cauſas ꝑ accn̄s. ibi Hec ſunt igit̄ Primo dicit Areſtoteles meus.i.doctria mea nutritus ⁊ deditus diffiniuit caſum in phiſica ſcꝫ in ſcdo phiſicoꝝ breui rōne ⁊ ꝓpinqua veri.i. veritati. Et q̄rit boeti⁹ Quonā inquā mō.dicit phia Quoties aliqd geritur.i.fit grā cuiuſpiā.i. alicui⁹ rei.⁊ aliud ꝯtigit quibuſdā de cauſis q̄ꝫ qd intendebat̄.illud vocat̄ caſus.vt ſi aliqs cā colendi agri fodiens humū inueniat pondus auri defoſſum.hec inuentio auri creditur fortuitu.i.a caſu accidiſſe. Ueꝝ ꝓ ſed talis euētus caſualis nō eſt de nihilo.i.de nulla cā.ſic dicebat diffinitio antiqꝝ.q2 euētus caſualis hꝫ ꝓprias cās q̄ꝝ ꝯcurſus inopinat⁹ ⁊ iprouiſus ſpc ab eo q aliqd fecit cā alteri⁹ rei videt̄ opat⁹

caſum. niſi em̄ cultoꝛ agri foderet humū. que ſupple foſſio eſt vna cauſa inuentionis auri. ⁊ niſi eo loco diſpoſitoꝛ obꝛuiſſet .i. abſcōdiſſet pecuniā ſuā que eſt alia cā inuētionis auri. aurum nō eſſet inuentū ¶ Notandū ꝙ caſus ſm̄ Areſto. eſt qn̄ aliquid fit ꝓpter aliquē finem. vt foſſio agri ꝓpter ſeminationē. Si aliquid aliud euenit ex quibuſdā cauſis p̄ter hoc qḋ intendebat᷑ hoc eſt caſus. vt inuentio theſauri caſualis eſt que nō intendebatur a foſſore agri. Ex quo patꝫ ꝙ inuentio theſauri caſualis eſt. nō ideo qꝛ nō eſt ꝓuiſa a deo. ſꝫ qꝛ nō eſt ꝓuiſa ab hoīe. ⁊ ita caſus nihil eſt ꝗ ad deū. ſꝫ eſt aliqḋ quo ad hoīem p̄ter cuius intentionē ⁊ ꝓuiſionē euenit

¶ Hę ſunt igitur fortuiti cauſe cōpendij. quod ex obuijs ſibi ⁊ ꝯfluentibus cauſis. non ex gerentis intētione prouenit. Neqꝫ em̄ vel qui aurum obꝛuit. vel qui agrum exercuit. vt ea pecunia reꝑiretur intendit. ſꝫ vt dixi quo ille obꝛuit. hunc fodiſſe conuenit atqꝫ concurrit.

¶ Hic oſ̄dit ph̄ia ꝙ licet caſus habeat cauſas. non tn̄ hꝫ cās ꝑ ſe. ſꝫ ꝑ accn̄s dicens Hę ſunt igit᷑ cauſe fortuiti cōpendij .i. fortuiti euētus. qḋ fortuitū ꝯpendiū prouenit ex cauſis obuijs ⁊ cōfluentibꝫ. nō ex intentōe gerentis. non em̄ ille qui aurū obꝛuit vel ꝗ agrū exercuit .i. fodit intēdebat vt ea pecunia reꝑiretur. ſꝫ vt dixi p̄ter gerentis intentionē euenit hūc fodere. quo ille obꝛuit pecuniā. ⁊ occurrit ſupple intentio pecunie. ¶ Notandū ꝙ cauſa efficiens nō agit niſi moueat᷑ a fine. finis aūt nō mouet niſi ſm̄ ꝙ eſt in intentiōe. ⁊ ideo reſpectu illius effectus ꝗ eſt in intentiōe agens eſt cā ꝑ ſe. ſed ſi aliquid ꝯtingat in actione preter intentionē agentis illiꝰ agens eſt cā ꝑ accn̄s. ⁊ ſic caſus qꝛ cōtingit preter intentionē agentis nō hꝫ cām agentē ꝑ ſe ſed ꝑ accn̄s

¶ Licet igitur diffinire caſum eſſe inopinatū ex ꝯfluentibꝫ cauſis in his ꝗ ob aliquid gerunt᷑ euentū. Cōcurrere vero atqꝫ ꝯfluere cās facit oꝛdo ille ineuitabili cōnexione ꝓcedens. qui de ꝓuidentie fonte deſcēdens cuncta ſuis locis tempoꝛibuſqꝫ diſponit

¶ Hic ph̄ia ſoluit ſecundā queſtionē oſ̄dendo ꝗd ſit caſus. Cōcludit ergo diffinitionē eiꝰ ex iā dictis. dicens Licet igit᷑ diffinire caſum eſſe euentū inopinatū ex cauſ ꝯfluentibꝫ in hiſq gerunt᷑ ob aliqḋ aliud. Tūc oſtēdit quō effcūs caſuat᷑ cadat ſub oꝛdine ꝓuidētie. Dcm̄ eſt em̄ ꝙ caſus ꝓuenit ex cauſ ꝯfluētibꝫ. ꝙ aūt cauſe ꝯfluāt hoc ꝓuenit ex oꝛdine ꝓuidētie vnde dr̄ Cās vero ꝯcurrere ⁊ ꝯfluere facit iſte oꝛdo .ſ. fatalis ꝓcedens ineuitabili ꝯnexione .i. cāꝝ. qui deſcēdens ſpꝰ oꝛdo de fonte ꝓuidētie cuncta

diſponit ſuis tpibꝰ ꝛ locis ¶ Notandū ꝙ diffinitio caſus eſt bona. qꝛ ꝑ eam caſus diſtinguit̄ ab alijs ꝑ hoc qḋ dr̄ (caſus eſt euētus inopinatꝰ) excludit̄ effectus necc̄ario euenīēs vel vt freqn̄ter. ſicut ſolem oriri vel hoīnē naſci cum quinq; digitis in vna manu. talia eñ non eueniūt caſual'r et inopinate Per hoc qḋ dr̄ (ex ꝯfluētibꝰ cauſis) excludit̄ caſus ꝑmo mō dictus. q̄ ſm antiq̄s ponebat̄ ꝑduci ex nulla ꝯnexione cāꝝ. Per hoc autē qḋ dr̄ (in his q̄ gerunt̄ ob aliq̄d aliud) excludit̄ a caſu cauſalitas ꝑ ſe. caſus eñ ꝛ fortuna ſunt cauſe ꝑ accn̄s. ꝛ fiunt p̄ter intentionē agentis

¶ Metrum primū libri quinti

Rupis achemenie ſcopulis. vbi verſa ſequentum
Pectoribꝰ figit ſpicula pugna fugax
Tygris ꝛ eufrates vno ſe fonte reſoluunt
Et mox abiunctis diſſociātur aquis
Si coeāt. curſumq; iterū reuocent̄ in vnum
Cōfluat alterni quod trahit vnda vadi
Cōueniant puppes. ꝛ vulſi flumine trunci
Mixtaq; fortuitos implicet vnda modos
Quos tn̄ ipſa vagos terre decliuia caſus
Gurgitis ꝛ lapſi defluus ordo regit
Sic que ꝑmiſſis fluitare videtur habenis
Fors. patitur frenos. ipſaq; lege meat

¶ Iſtud ē primū metrū huius q̄nti. qḋ dr̄ metrū elegiacū ꝛ primū metrū ē dactilicū hexametrū. ſcḋm ē trochaicū penthametruꝫ. vel dactilicū pētha metrū. In quo ꝑhia oñt. quō euentus caſual' ſe habeat ad ꝑuidētiā diuinā Eſt aūt materia exēpli. ꝙ tygris ꝛ eufrates ſunt duo fluuij ab eodē fōte ꝑcedētes. q̄ poſtea ab inuiceꝫ diuidūtur. et ſi iterū cōcurrant necē eſt naues et alia q̄ per iſta flumina deferunt̄ ꝯcurrere. qui q̄dem ꝯcurſus ꝑuenit in quantū regunt̄ decurſu iſtoꝝ fluuioꝝ. ꝛ tn̄ eſt p̄ter intentionē iſtoꝝ qui regunt naues Eodē mō ꝯcurſus cauſaꝝ caſualis ꝗuis ſit p̄ter intentionē ipſoꝝ agentiū. tn̄ ꝯcurrunt ſm defluxū ordinis fatalis ex regimine diuine ꝑuidentie. Et ꝗuis nobis ignorantibꝰ ordinē diuine ꝑuidētie videat̄ aliq̄d caſuale ꝛ fortuitū. tn̄ in ꝯparatione ad deū oīa ſunt ordinata ꝛ ꝑuiſa Vn̄ dicit in lrā Tygris ꝛ eufrates reſoluūt ſe vno fonte ſcopulis. i. ex cōcauitatibꝰ rupis archemenie. i. montis parthie. vbi ſcꝫ in parthia fugax pugna verſa ſpicula. i. ſagitta figit pectoribꝰ ſequentiū. Eſt eñ ꝯſuetudo parthoꝝ ꝙ fugiēdo pugnāt ſagittādo a tergo ꝯtra inſeq̄ntes. ꝛ mox id ē poſt paruū ſpaciū tygris ꝛ eufrates diſſociātur abiunctis aquis ſpᵉ alijs et ſi dicti fluuij iterū coeāt. i. ꝯueniāt ꝛ reuocent̄ in vnū curſum. cōfluat. i.

oportet ꝯfluere illud qḋ vnda alterni vadi.i.vtriuſq; fluminis trahit.i.ſe cum ducit.⁊ ꝯueniāt puppes ⁊ trunci vulſi.i.eradicati flumine.i.ꝑ flumē et vnda mixta ꝯfluens implicet.i.īplicabit fortuitos modos.q͛ vnda faciet ꝯcurrere fortuitu naues ⁊ truncos.q̄s tñ vagos caſus.i.caſuales euētus regit ipſa decliuia terre.i.depreſſio terre dans viā fluuio.⁊ defluus ordo lapſi gurgitis.i.currētis aque regit illos vagos curſus.⁊ ita eſt de euētu caſuali reſpectu ꝓuidētie.vnde dr̄ Fors.i.caſus vel fortuna q̄ videtur fluitare ꝑmiſſis habenis.i.ſine regimine.illa patit̄ frenos.i.regimia,⁊ meat.i.tranſit ipſa lege.i.ꝑ ipſam legē diuine ꝓuidentie ¶ Nota ꝙ ſcribit̄ in Geneſi.Tygris ⁊ eufrates ſunt flumina q̄ꝝ ortus ē in ꝑadiſo.Sȝ hyeronimus autoritate Saluſtij dr̄.ꝙ ortus tygris ⁊ eufrates demrātur in achemenia.i.in parthia.cui videt̄ ꝯſentire Boeti⁹ Beatus aūt Augꝫ ſup Geñ.ad lrām iſtam ꝯtrarietatē ꝯcordat dicēs.Illud ꝯtingit in iſtis fluminibꝫ qḋ in alijs experimur.ſ.ꝙ aliqñ abſorbent̄ a terra.⁊ iteꝝ oriunt̄.⁊ q͛ hoc ſepe ꝑt ꝯtingere.ideo de ortu ipſoꝝ fluuioꝝ diuerſa ꝑñt dici.Qñ em̄ Moyſes dr̄ in Geneſi.ꝙ oriant̄ in ꝑadiſo ꝑt intelligi de ꝑ̄ma eoꝝ origine.Sȝ quod dr̄ ab alijs ꝙ al's oriant̄ intelligi ꝑt de ortu eoꝝ ſecūdario ¶ Nota ꝙ parthia eſt q̄dā regio que alio noīe dr̄ achimenia.vñ dicūtur homīes parthi q̄ vincunt hoſtes ſuos fugiēdo.ſagittas a tergo mittēdo.⁊ ſic amor vincēdus eſt fugiēdo. Unde dr̄ poeta Qua ſpecie martis cedit victoria parthis. Cypris ea ꝑte ſimili q̄ȝ vincitur arte Cypris.i.venus.q͛ colebat̄ in cypros.Et paup Henricus dr̄. Proſcribas igit̄ gladijs ⁊ fuſtibꝫ ipſum.ſp̄ amorē.Et fugiēdo fuga. quē fuga ſola fugat

¶ Proſa ſecunda quinti libri De libero arbitrio

¶ Hic incipit proſa ſecunda hui⁹ quinti.in q̄ incipit determiāre de ꝯueniētia liberi arbitrij ad ꝓuidentiā diuinā.⁊ ꝑ̄mo querit an liberū arbitriū poſſit ſtare cuȝ ꝓuidētia diuina.Et ph̄ia ꝓbat liberū arbitriū eſſe.ſecūdo oñdit quō diuerſificat̄ in diuerſis.et tercio oñdit actus liberi arbitrij cadere ſub ꝓuidentia diuina ſcḋa ibi Sȝ hanc.tercia ibi Que tamen.Primo dr̄ Animaduerto inquā id ē cognoſco quō caſus ſtat cum ꝓuidētia.⁊ ita ꝯſentio ſic dixiſti.⁊ querit Boetius Eſt ne vlla libertas arbitrij in hac ſerie cauſaꝝ ſibi herentiū

Animaduerto inquā. idq; vti tu dicis eſſe conſentio. Sed in hac herentium ſibi ī ſerie cauſaꝝ.eſt ne vlla noſtri arbitrij libertas. an ipſos quoq; humanoꝝ motus animoꝝ fatalis cathena ꝯſtringit. P. Eſt inquit. Nec; eñ fuerit vlla rōnalis natura, quin eidē libertas aſſit arbitrij. Nam qḋ rōne vti rōnaliter poteſt. id hꝫ indiciū quo quideȝ diſcernat. Per ſe igitur fugiēda optanda ve dinoſcit

Proſa ſecunda

Quod ꝟo quis optandū eſſe iudicat petit. refugit vero qđ eſtimat eſſe fugiēdum. Quare quibꝫ in ipſis ineſt ratio ineſt etiā volendi nolēdiqꝫ libertas

an fatalis cathena .i. fatalis nccitas cōſtringat motus .i. affectus humanoꝝ animoꝝ. Tūc ꝑhia ꝓbat liberū arbitriū eſſe dicens. Libertas arbitrij eſt nō obſtāte predicta ꝯnexiōe cauſaꝝ. Neqꝫ eīn fuerit .i. eſſe poterit vlla rōnalis natura qn libertas arbitrij eidē aſſit. Et accipitur hic rōnalis natura large ꝓ omni eo qđ hꝫ cognitionē intellectiuā. Probat aūt ꝙ omni nature rōnali inſit liberum arbitriū. dicens Illud qđ poteſt naturalr vti rōne id hꝫ iudiciū quo diſcernat vnūquodqꝫ. igiť ꝑ ſe diſcernit fugiēda ꝛ optanda. Qđ autē iudicat optandū id petit .i. ꝓſequitur. ꝛ refugit illud qđ eſtimat fugiendū. quare quibꝫ ineſt rō illis ineſt libertas volēdi ꝛ nolēdi. Poteſt ergo rō ſic formari. omne qđ poteſt vti rōne hꝫ iudiciū cognoſcēdi fugiēda ꝛ optāda ſꝫ quod quiſqꝫ iudicat optandū ꝓſequitur. ꝛ qđ iudicat fugiendū hoc refugit. ꝗ omne qđ poteſt vti rōne hꝫ voluntatē volēdi ꝛ nolēdi ¶ Nota ꝙ đr (illud qđ vtitur rōe hꝫ iudiciū quo diſcernat vnūquodqꝫ) hoc đr ad drām iudicij naturalis qđ eſt in brutis. quo nō iudicatur vnūquodqꝫ agendū. ſꝫ aliqđ ꝑticulare. ſicut ouis nō iudicat de quolibet fugiēdo. ſꝫ de lupo tm̄. ꝛ apes non hn̄t induſtriā ad faciendū aliqđ opus niſi ad fauos mellis. ſꝫ iudiciū rōnis eſt de quolibet eoꝝ q̄ agunť. ¶ Nota ꝙ dicit habēs rōnis iudiciū ꝑ ſe iudicat ꝓſequendū vel fugiendū. licet eīn bruta quodāmodo cognoſcāt fugiēda vel ꝓſequēda. non tn̄ ꝑ ſe. qꝛ nō ſunt cauſa iudicij. Hō autē non ſolū cognoſcit finē ꝛ ordinata in finē. ſꝫ cognoſcit vlr per modū collationis ꝛ ꝑ modum ſyllogiſticū. etiā hō ſuū iudiciū iudicat ꝛ diſcernit. qꝛ intellcūs eſt ꝟtus conuerſa ſuꝑ ſe

¶ Sed hanc nō in omnibꝫ equam eſſe cōſtituo. Nam ſuꝑnis diuiniſqꝫ ſubſtātijs ꝛ perſpicax iudicium ꝛ incorrupta voluntas. ꝛ efficax optatoꝝ preſto eſt poteſtas Humanas ꝟo animas liberiores qdem eſſe neceſſe eſt. cum ſe in mentis diuine ſpeculatiōe ꝯſeruāt. minus ꝟo cum dilabunť ad corpora. minuſqꝫ etiā cum terrenis artubꝫ colligant. Extrema vero eſt ſui tus cum vicijs dedite. rōnis proprie

¶ Hic oñdit ꝑhia quō liberū arbitriū diuerſificatur in diuerſis .ſ. in angelis ꝛ in hoībꝫ. dicens Hanc ſcꝫ libertatē arbitrij nō ꝯſtituo eſſe equā .i. equalē in oībꝫ. qꝛ maior eſt in ſubſtātijs diuinis ꝙ̄ in hoībꝫ Nam ſuꝑnis ꝛ diuinis ſubſtātijs ineſt ꝑſpicax iudicium .i. ineffabile iudiciū. ꝛ ineſt eis incorrupta volūtas .i. inflexibilis ad maluꝫ et in eis eſt preſto .i. para efficax ptās optatoꝝ. qꝛ nō eſt in eis īpedimentū executōis. Aīas ꝟo hūa

nas neceē eſt eſſe liberiores. qñ ꝯſeruant ſe in ſpeculatiōe diuine mentis. minus vero libere ſunt cum dilabunť ad corpora .i. ad curam rerū corporaliū. Et adhuc minus libere ſunt cum colligant̄ terrenis artubꝫ .i. affectibꝫ quibus minus reſiſtere pñt paſſionibꝫ inſurgentibꝫ. Extrema ꝟo .i. maxima eſt ſuitus animarū. qñ dedite vicijs ceciderint a poſſeſſione ꝓprie rōnis. q regi .i. dirigi deberēt in agēdo. Nam vbi .i. poſtq̄ anime deiecerint oculos rōnis ⁊ intellectus a luce ſumme ꝟitatis ad inferiora ⁊ tenebroſa .i. ad terrena ⁊ carnalia. mox caligant .i. obſcurant̄ nube inſcitie .i. ignorātie. et turbant̄ pniciosis affectibus .i. paſſionibꝫ q̄bꝫ accedendo ⁊ ꝯſentiēdo adiuuant .i. augmentāt ſeruitutē quā inuexere .i. induxerūt. ⁊ anime vicioſorū ſunt q̄dammō captiue propria libertate.

poſſeſſione ceciderint: Nam vbi oculos a ſumme luce veritatis ad inferiora ⁊ tenebroſa deiecerint. mox inſcitie nube caligant. pniciosis turbant̄ affectibus. quibꝫ accedēdo ꝯſentiendoq̄ quam inuexere ſibi adiuuant ſeruitutem. ⁊ ſunt quodāmodo propria libertate captiue.

¶ Nota q̄ liberū arbitriū eſt libertas iudicādi ⁊ exequēdi res. vel ſm Boetiū ſup primo perihermenias Liberū arbitriū eſt de volūtate iudiciū animi nullo extrinſeco aut violēter cogente aut violēter impediēte. nullo cogēte ad faciendū qd̄ diſplicet. nullo impediēte ne fiat qd̄ placet. ¶ Nota q̄ liberū arbitriū in duobꝫ conſiſtit. ſ. in libertate iudicandi. ⁊ in libertate exequēdi iudicata. Primū quidē ſcꝫ libertatē iudicandi impedit ignorātia. ſed ſcd̄m ſcꝫ libertatem exequēdi impedit impotētia executiōis ⁊ corruptio volūtatis. quādoq̄ eñ poſſumus bonū pficere. cum voluntate corrupta vicio nō pficimus. In ſubſtantijs aūt ſepatis non eſt ignorātia iudicandi. nec impotētia pficiendi. nec corruptio voluntatis. ergo in eis eſt maxima libertas arbitrij. Intelligētie eñ in nullo fallunť. ergo hñt pſpicax iudiciū. ⁊ nunq̄ volunt niſi bonum. ergo in eis eſt incorrupta volūtas. ⁊ pñt pficere q̄cq̄d deſiderant. ergo in eis eſt efficax poteſtas optatorū. ¶ Nota q̄ q̄dam dixerūt fuiſſe de intētione Platonis aīas humanas ſił eſſe creatas in celo et poſtea deſcēdere in corpora. ⁊ in eis detineri tanq̄ in vinculis. ſm illos gradus libertatis animarū humanarū quas ponit in lrā ſic diſtinguunť. ſ. q̄ anime cum ſint in celo create. in ꝯtēplatione diuine mentis ſunt maxime libere. Cum aūt deſiderio corporū incipiūt deſcendere ad corpus ſunt minus libere. cum aūt ſunt iā colligate corporibꝫ ſunt adhuc minus libere ſed minima libertas eſt in eis quādo ſubdunť vicijs. Iſta tamē expoſitio non tenet ſm veritatē. ideo aliter exponiť. q̄ illas aīas neceē eſt eſſe liberiores q̄ ꝯtemplationi diuine inſeruiūt. vt anime ꝟtuoſorū ⁊ ꝯtemplatiuorū quorū ꝯuerſatio in celis eſt. Ille aūt ſunt minus libere que dilabunť ad corpora .i. que deſcendūt ad curam rerū tpalium. ſicut ſunt practici qui negociantur circa bona tpalia ⁊ cōem vtilitatē diſpenſanda. adhuc minus libe

re ſunt anime que terrenis artubus colligantur.i.que deſcendunt ad proprium corpus ꝛ propriam vtilitatem.minime autem libere ſunt que ſubdite vicijs rationem amittunt.vicioſus eñ nō vnius tm̄ domini eſt.ſꝫ tot dominoꝝ quot viciorum ſm Auguſtinum

¶ Que tñ ille ab eterno cūcta ꝓſpiciens ꝓuidētie cernit intuitus.ꝛ ſuis q̄cꝫ meritis p̄deſtinata diſponit: omīa videt ꝛ omīa audit.

¶ Hic oſtendit phia quō actus liberi arbitrij cadunt ſub prouidentia diuina.quapter h̄ q̄ diuina ꝯgnitio ſe extēdit ad omīa dicens. Que omnia dicta quo ad diuerſos gradus libertatis et q̄ ad omēs actus inde ꝓuenientes cernit ille intuitus ꝓuidētie diuine cūcta ꝓſpiciens ꝛ quecꝫ p̄deſtinata diſponit ſuis meritis.reddēdo bonis bona ꝛ mal' mala.ꝛ hoc ꝯfirmat autoritate greca que ſonat in latino.Omīa videt deus ꝛ oīa audit Uel ſm alios ſonat.Deus illuſtrat oīa clarius q̄ ſol. ¶ Nota q̄ licet diuina ꝓuidentia ab eterno omīa ꝓſpexerit non tñ ꝓpter hoc necitatur liberū arbitriū ad faciendū bonū vel malū. Quia ſm Areſto.in ethi.hō eſt dominus ſuaꝝ opationū a p̄ncipio vſcꝫ ad finē et ḡ ſm merita opationū liberi arbitrij recipit penā vel premiū

¶ Metrū ſcōm libri quinti

Puro clarū lumine phebum
Melliflui canit oris Homer⁹
Qui tamē intima viſcera terre
Nō valet aut pelagi radiorum
Infirma ꝑrumpere luce
Haud ſic magni conditor orbis.
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terre mole reſiſtunt
Non nox atris nubibꝰ obſtat
Que ſint que fuerint veniantcꝫ.
Uno mentis cernit in ictu
Quē quia reſpicit omnia ſolus
Uerum poſſis dicere ſolem.

¶ Iſtud eſt ſcōm metrū huius q̄nti quod dr̄ archilogicū ab inuētore. dactylicū a pede p̄dominā te. In quo phia ꝯmēdat excellentiā diuine cognitionis in ꝯpatiōe ad ſolē materialē dicēs Homerus oris melliflui.id eſt dulcis eloquētie.canit.i.deſcribit phebū.i. ſolem clarū puro lumine forſan eñ Homerus fecit libꝝ de claritate ſolis q̄ ſcꝫ ſol nō valet ꝑrūpere.i.penetrare intima viſcera.i.ꝓfunda terre.et pelagi.i.maris.infirma.id eſt debili luce radiorū haud ſic.id eſt nō ſic habet ſe conditor magni orbis.ſcꝫ deus ſed ipſe ſua cognitione penetrat omnia cum nihil poſſit ip-

ſum latere. huic ſcʒ conditori tuenti .i. reſpicienti cūcta ex alto celo terre ſi/bi reſiſtunt nulla mole .id ē magnitudine ſicut reſiſtunt radijs ſolis. Nec etiam nox obſcura obſtat ſibi atris nubibus. immo in vno ictu mētis .id eſt in vnico mentali intuitu cernit que ſunt quātum ad preſentia. que fue runt quantum ad preterita. que veniūt quātum ad futura quem ſcʒ con/ditorem quia reſpicit oīa ſolus tu poteris dicere verum ſolem ¶ No/ta licet deus oīa cognoſcendo ꝓuideat. etiam illa que fiunt ex libero ar bitrio. voluit tamen quaſdam creaturas eſſe liberi arbitrij. qꝛ hoc magis decet diuinam bonitatem. ſicut eīn melius ⁊ nobilius eſt regnum in q̄ nō tm̄ ſeruitur regi a ſeruis. ſed etiaʒ a liberis q̄ʒ vbi tm̄ ſeruitur a ſeruis. Sic melius erit regnū dei ⁊ decentius ex hoc ꝙ ſunt alique creature libere ſer/uiētes. ſicut homo ⁊ angelus q̄ʒ ſi eſſent ſole creature ſeruiliter operantes cuiuſmodi ſunt oīes creature ꝑter hominē ⁊ angelum que ex determina tione nature neceſſitantur ad ſua opera.

¶ Proſa tercia libri quinti

¶ Boetius diſputat vtrum valeat li/berū arbitrium. quoniam deus cūcta proſpicit. quē falli nihil poteſt

Tum ego. en inquā difficiliori rurſus ambiguitate cōfundor P. Quenam inqt eſt iſta. iam eīn qui bus ꝯturbere coniecto.

¶ Hic incipit tercia ꝓſa huius quinti libri in q̄ Boetius obijcit contra predicta oñdēs nō poſſe ſimul ſtare prouidentiā et liberū arbitriū. Et ꝑmo ꝑmittit ꝙ dicta pñt habere dubitatōēʒ. ſcd̄o ponit rōem dubitatiōis ibi. Nimiū inquā. Pri/mo dicit. Tum .p. tunc finitis predictis. ego boetius inquā. o pħia rur/ſus ego ꝯfundor difficiliori ambiguitate. Et querit pħia. Quenā eſt iſta ambiguitas. iam enim ꝯiecto .i. iudico quibꝫ tu ꝯturbere .i. ꝯturberis ¶ Notandum ꝙ ꝯiectare eſt ex aliquibus ſignis aliqd putare. ⁊ ſic pħia coniecit ꝑ locum a cōi/ter accñtibus dubitatōem Boetij. qꝛ cōiter quecūqꝫ loquebant̄ de ꝓui/dentia ⁊ libero arbitrio dubitabāt de ꝯpoſſibilitate eorum

¶ B. Nimium inquam aduerſari ac repugnare videtur. prenoſcere vniuer ſa deum ⁊ eſſe vllum libertatis arbi/trium. Nam ſi cuncta proſpicit deus neqꝫ falli vllo modo poteſt euenire ne ceſſe eſt. quod prouidentia futurū eē

¶ Hic Boetius exꝑmit ſuam dubitationeʒ oſtendens prouidentiaʒ et liberum arbitrium eſſe incompoſſibilia. Primo facit hoc. ſecundo exclu/dit quaſdam vias quibꝫ aliqui conabātur defen dere prouidentiam .ibi. Quid igitur. Ad ꝓbandum ergo incompoſſibi

ꝓuiderit: Quare ſi ab eterno nō facta hoīm modo. ſꝫ etiā cōſilia voluntateſ qꝫ ꝑnoſcit: nulla erit arbitrij libertas Neqꝫ eñ vel factum aliud vllū. vel q̄libet exiſtere poterit volūtas. niſi quā neſcia falli prouidētia diuina preſenſerit. Nā ſi aliorſum q̄ꝫ ꝓuiſe ſunt detorq̄ri valent. nō iam erit futuri firma ꝑſcia. ſꝫ opinio potius incerta. qđ de deo credere nephas iudico

litatē ꝑdictoꝝ poīt tres ratōnes. ſcđa ibi. Ad hec tercia ibi. Poſtreo. Primo ponit ꝑmam ratōēꝫ ſcđo excludit quādaꝫ ſolutōnem eius. ibi. Neqꝫ eñ. Primo dr. Nimiū videt aduerſari ⁊ repugnare deum ꝑnoſcere vniuerſa ⁊ eſſe vllum libertatis arbitrium. Qꝫ aūt iſta repugnāt ꝓbat. Nā ſi deus ꝓſpicit cuncta neqꝫ vllo mō falli pt. neceſſe eſt euenire illud qđ ꝓuidētia ꝓuiderit eē futuꝝ. qđ ſi nō eueniret falleret ꝓuidentia. q̄re ſi ab eterno nō mō. i. nō tm̄ facta hoīm. ſed etiā ꝯſilia et volūtates ꝑnoſcit. nulla erit libertas arbitrij. ſed oīa euenīēt de neceſſitate. Qꝫ aūt deus ſua ꝓuidentia oīa ꝑnoſcit declarat Neqꝫ eñ poterit exiſtere aliquod factū vel aliqua volūtas niſi quā ꝑſenſerit. i. ꝑſciuerit ꝓuidentia diuina neſcia. i. nō potens falli nec ꝑñt aliter euenire q̄ꝫ ꝓuiſa ſiꝫ. nā ſi valent detorqueri aliorſum. ſ. vt aliter eueniant q̄ꝫ ꝓuiſa ſiꝫ nō erit iā firma preſcia dei. ſꝫ potius erit incerta opinio qđ iudico nephas credere de deo. ¶ Nota qꝫ ex littera ſic formatꝛ ratio Illa que ꝓuidentꝛ infallibiliter de neceſſitate eueniūt. ſed oīa ꝓuidentꝛ a deo infallibiliter. ergo oīa de neceſſitate eueniūt. ⁊ ſic perit libertas arbitrij ¶ Nota qꝫ ſcia dei non eſt opinio. qꝛ opinio eſt eoꝝ que ſic ⁊ aliter ſe poſſunt habere ex ꝑmo poſteriorum. Scia autem eſt eorum que nō poſſunt ſe aliter habere. ergo ſcientia dei non eſt dicenda opinio.

¶ Neqꝫ enim illam probo rationem qua ſe q̄dā credunt hunc q̄ſtionis nodum poſſe diſſoluere. Aiunt eñ non ideo quid eē venturum qm̄ id ꝓuidentia futuruꝫ eē ꝓſpexerit. ſꝫ econtrario potius. qm̄ quod futuꝝ eſt id diuinaꝫ ꝓuidētiā latere nō poſſe. Eoqꝫ mō neceſſariū ħ in cōtrariā rela bi ꝑte Neqꝫ

¶ Hic philoſophia excludit quandam reſponſionem que poſſꝫ dari ad predictam rationeꝫ et primo ponit eam. ſecūdo eā excludit ibi. Quaſi vero. Primo dicit Neqꝫ enim probo. id eſt approbo illam rationeꝫ. id eſt reſponſionem qua q̄dam credūt ſe poſſe diſſoluere difficultateꝫ queſtionis Aiunt eñ nō ideo quid eſſe venturꝫ. qm̄ ꝓuidentia ꝓſpexerit illud

eſſe venturum.ſed poti-
us ecōuerſo.quoniā qđ
futurū eſt illud nō poſſe
latere ꝓuidentiam diui-
nā. Quaſi dicant.euētus rei eſt cauſa p̄ſcientie.ꝛ nō econuerſo.ꝛ ideo ex euentu debet ꝯcludi neceſſitas p̄ſciētie ꝛ nō ecōuerſo ſm eos Et iſto mō neccāriū eſt hoc quod ꝯcluditur de euentu relabi in ꝯtrariam partem.ſ. vt quod ꝯcluditur de euentu hoc ꝯcludatur de p̄ſcientia. Neq₃ eñ necc̄ eſt ꝯtingere que ꝓuidenť ſm eos.ſed que futura ſunt necc̄ eſt ꝓuideri.

¶ Nota ꝙ prior ratio ꝯtendebat ꝙ oīa futura de neceſſitate eueniāt. qꝛ deus futura infallibiler ꝓuidet. Reſponſio aūt quorūdam dꝛ ꝯtrariū. Dicit eñ.nō ideo quia deus preuidet futura neceſſario eueniūt.ſed quia ventura ſunt.ideo deus ea preuidet

eñ necc̄ eſſe cōtingere q̄ prouidentur ſ₃ necc̄ eſſe que futura ſunt ꝓuideri

¶ Hic excludit iſtam reſponſionē dicens Iſta rñſio ꝓcedit quaſi labo-raretur querendo cuius rei cauſa ſit preſcientia. vtru₃ ſit cauſa neceſſita-tis futurorū.vel vtrū ne ceſſitas futuroꝝ ſit cau-ſa ꝓuidētie.ſed nos nita mur.i.laboramus hoc dē mōſtrare.ſ. neccāriū eē euentū p̄ſcitarum reru₃ q̄quo modo.i.quocunq₃ mō ſe habeat ordo cauſa rū.etſi pro q̄₃uis preſcien-tia nō videať inferre ne-ceſſitatem eueniēdi rebꝫ futurꝫ.qđ declarat in ex emplo dicens. Si aliq̄s ſedeat necc̄ eſt opinione₃ eſſe vera₃ que ꝯiectat eū ſedere et econuerſo.ſi de aliquo vera ſit opinio ꝙ ſedet neceſſe eſt eum ſe-dere.igitur in vtroq₃ ſc₃ in opinione ꝛ ſedere ē ne ceſſitas.in hoc ſc₃ in ſedē te eſt nccitas ſedendi.in altero ſc₃ in opinione eſt neceſſitas veritatis.ſed nō idcirco q̄ſq₃ ſedet ſup ple cauſaliter quia₃ vera

¶ Quaſi vero que cuius rei cauſa ſit preſcientia.ne futurorum neceſſitas. an futurorum neceſſitas prouidentie laboretur. Ac non illud demonſtrare nitamur quoq̄ modo ſe habeat ordo cauſarum.neceſſarium eſſe euentum preſcitarum rerum.etiam ſi preſciētia futuris eueniēdi neceſſitatem nō vi-deatur inferre. Etenī ſi quiſpiam ſe-deat opinionem que eum ſedere cōie ctat veram eſſe necc̄ eſt Atq₃ econtra rio rurſus ſi de quopiam vera ſit opi-nio quoniam ſedet.eum ſedere necc̄ ē In vtroq₃ igitur nccitas ineſt.in hoc quidē ſedēdi.at vero in altero verita-tis.ſ₃ non idcirco quiſq₃ ſedet qm̄ ve ra eſt opinio.ſ₃ hec potius vera ē qm̄ quēpiam ſedere ꝓceſſit. Ita cū cā ve-ritatꝫ ex altera ꝑte ꝓcedat.inē tn̄ cōis

Proſa tertia

in vtraq; neccitas. Silr de ꝓuidentia futuriſq; reb⁹ rõcinari pꝫ. Nã etiã ſi id circo qm̃ futura ſt ꝓuidet̃. nõ vero iõ qm̃ ꝓuidentur eueniunt. nihilomin⁹ tñ a deo vel ventura prouideri vel prouiſa euenire neceſſe eſt ꝙ ad ptinen/dam arbitrij libertatem ſolũ ſatis eſt

eſt opinio qꝛ veritas opinionis nõ eſt cã ſeſſiõis ſed hec .ſ. opinio potius eſt ꝑa qm̃ pceſſit quempiã .i. aliquẽ ſedere. ⁊ ita cã ꝑitatis ex altera precedit. tñ in vtroq; eſt cõis neceſſitas ⁊ eodem modo cõtingit arguere de ꝓuidentia ⁊ de his q̃ ꝓuident̃. Vñ dr Patet id eſt manifeſtũ eſt rõci/nari de preuidentia ⁊ de rebus futuris. nã ⁊ ſi pro qͥbuis idcirco ꝓuidentur qm̃ futura ſunt. non tñ ideo eueniunt qm̃ ꝓuidentur. nihilominus tñ neceſſe eſt a deo vel ventura prouideri vel prouiſa euenire. ita ꝙ vtriq; parti ineſt neccitas qͥbuis alteri cauſalitas quod ſolum ſatis eſt id eſt ſufficit ad pertinendam libertatem arbitrij.

¶ Notandũ ꝙ rñſio iſta quã innuit in lrã videt̃ eſſe ipſius origenis qui ſupra eplam ad Rhomanos ſic dicit Non ꝓpterea aliquid erit. qꝛ illud deus ſcit futurũ. ſed qꝛ futurũ eſt ideo ſcitur a deo anteq̃ fiat. qđ tñ poteſt intelligi duplr Vno° ꝙ euentus rei ſit cã pſcientie ſm rõem ꝯſequentie ⁊ ſic rñſio eſt vera Alio° poteſt intelligi ꝙ euentus rei ſit cauſa preſcientie ſm exiſtẽtiam. ⁊ ſic eſt falſa. ⁊ hoc mõ improbatur hic a Boetio Primo ergo oſtendit Boetius ꝙ iſta reſponſio non eſt ad ꝓpoſitum Scđo oſtendit ꝙ non includit veritatem ibi. Jam vero

¶ Hic phia oſtendit ꝙ iſta rñſio inducit falſitatẽ. qꝛ ponit ꝙ aliquod tpale ſit cauſa eterni. Dicunt eñ ꝙ res future ſint cauſe ꝓuiſionis

Jam ꝓo q̃ prepoſterũ eſt vt eterne p/ſcientie. tpaliũ reꝝ euentus cauſe eſſe dicatur Quid eſt autem aliud arbitrari ideo deum futura quoniã ſunt euẽtura. prouidere q̃ putare que olim acciderũt cãm ſumme illius eẽ ꝓuidẽtie

eterne Vñ dr Jam ꝓo prepoſterum eſt id eſt ꝑuerſum eſt vt euent⁹ re/rum tpaliũ dicatur eſſe cauſa eterne preſcientie quod dicit̃ in iſta rñſio/ne. Unde ſubdit. Quid eſt aliud arbitrari deum ideo ꝓuideri futura quoniã ſunt ventura q̃ pu/tare que olim acciderint id eſt ipſa futura eẽ cau/ſam. ſumme ꝓuidentie. quaſi diceret. nihil eſt aliud dicere.

¶ Notandum ꝙ nullũ temporale eſt cauſa eterni ſed potius econuerſo Indignius eñ non eſt cauſa dignioris. eo ꝙ cauſa dignior eſt effe/ctu. temporale autem eſt indignius eterno ſicut corruptibile incorrup/tibili. ergo ⁊c.

Ad hec: Sicuti cū q̄d eē ſcio. idipm
eē neceē eſt ita cū q̄d futurū noui. idip-
ſum futurū eē neccē eſt. Sic fit igit᷑ vt
euentus p̄ſcire rei nequeat euitari.

¶ Hic ponit ſcd̄am rn̄-
ſionē ad ꝓbandā ſcd̄am
ↄcluſionem di. Ad hec
ſupple p̄dicta addēda ē
hec rō Sicuti ſcio eē q̄d
id eſt aliquid. neccē eſt ip
ſum eē, ita cū noui quid
futurum neccē eſt id ipm
eſſe futurū. ſic igit᷑ fit .i. ↄtingit vt euētus rei p̄ſcite nequeat euitari.

¶ Notandū ꝙ rō ſic pt̄ formari. Sicut ſe hꝫ ſcia reſpectu ſcibilis pn̄tis
ſic p̄ſcientia reſpectu effectus futuri. ſed cū ſcio in pn̄ti aliq̄d eē neccē eſt ip
ſum eſſe. g̊ cū p̄ſcitur aliquid futurū eſſe neccē eſt ipm futurū eē. ſed deus
preſcit oīa futura. g̊ neccārio eueniunt. ⁊ ſic iterum tollit᷑ libertas arbitrij

¶ Poſtremo ſi quid aliquis alioꝛſum
atqꝫ ſeſe res habet exiſtimet. id nō mo
do ſcientia non eſt. ſed eſt opinio fal-
lax. a ſcientie veritate longe diuerſa
Quare ſi quid ita futurum eſt vt eius
certus ac neceſſarius non ſit euentus
id euenturum eſſe preſciri qui poterit
Sicut enim ſcientia ipſa impermixta
eſt falſitati. ita id quod ab ea ↄcipitur
eſſe aliter ꝗ̄ concipitur nequit. Ea
namqꝫ cauſa eſt cur mēdacio ſcientia
careat. ꝙ ſe ita rem quamqꝫ habere ne
ceſſe eſt. vti eam ſeſe habere ſcientia
comprehendit

¶ Hic ponit terciā rō
nem ad idē dicēs Si q̇s
exiſtimet aliq̄d eē alioꝛ-
ſum id eſt aliter ꝗ̄ res ſe
habeat illud non modo
id eſt nō tm̄ non eſt ſcia
ſed eſt fallax opinio lon-
ge diuerſa a veritate ſcie
quare ſi aliquid ita futu
rū eſt vt eius euētus nō
ſit certꝰ ⁊ neccārius quo
mō illud poterit preſci-
ri euenturum. q. d. nullo
mō Cuiꝰ rōem aſſignat
dicens. Sicut ipa ſcia ē
impmixta falſitati. ſic il-
lud qđ ↄcipit᷑ ab ea non
poteſt aliter eſſe ꝗ̄ conci
pitur. q2 ſi poſſet aliter
ſe habere tūc ſcia poſſet
eſſe falſa Unde ſubdit᷑
Iſta eſt cā quare ſcia ca
ret mendacio. q2 neccē eſt
vnā quamqꝫ rem ita ſe
habere ſicut ſcia ↄpre-
hendit eam ſe habere

¶ Nota ꝙ rō quā intendit eſt iſta. Quicūqꝫ exiſtimat rem aliter eē
ꝗ̄ eſt eius eſtimatio eſt falſa ⁊ non eſt ſcientia ſed fallax opinio. g̊ ſi deus
preſcit aliquod futurū eſſe. ⁊ ſi ipm non neccārio euenit ſicut preſciuit pre
ſcientia dei non erit ſcia ſed fallax opinio. g̊ futura a deo preuiſa neccārio

eueniunt. ⁊ ſic perit liberum arbitrium

¶ Hic phia improbat modos quibus aliqui nitunt̄ ſaluare puidentiam Et pmo qrit quō poſſit ſaluari puidentia diuina iprobando duos modos quibus aliqui conabātur ipam ſaluare. ſcdo ponit terciū modū ſilr ipſum iprobādo. ſcda ibi. ꝙ ſi apud Primo dt Quid igit̄ dicem⁹ Quonā mō dici pt ꝙ deus pnoſcat hec futura incerta Primus modus eſt vt dicatur deum ea. q̄ puidet iudicare infallibiliter quis non poſſint euenire Sed id eſt inconueniens. qꝛ tunc falleretur ſua puidentia Vn̄ dt. Nā ſi deus cenſet. i. iudicat euenire infallibiliter que etiā poſſibile eſt euenire. fallitur deus. qđ nonmodo. i. non tantum nefas eſt ſentire de deo ſed etiam nefas eſt voce proferre. Sds modus eſt vt dicat̄ deū puidere futura indeterminate. ſicꝫ futura ſunt. ſed iſto mō puidentia dei nō eſt certa. Vn̄ dt Si deus diſcernit iſta futura eē que prouident̄ indeterminate ſicut ſunt vt. ſ. ꝯgnoſcat ea eque. i. equaliter poſſe fieri vel nō fiere q̄ eſt iſta pſciēatia q̄ nihil certū nihil ſtabile ꝯprehendit quaſi dicat talis puidentia nulla eſt ⁊ quid hec pſciētia differt ab illo vaticinio ridiculoſo Tyreſie q̄ dicebat. Quicqđ dicā hoc erit vel non erit Quo etiam id eſt in quo diuina puidentia pſtiterit. i. preualebit humana opinione ſi iudicat icerta ſicut homines ea quorū euent⁹ eſt incertus. quaſi diceret in nullo differt.

¶ Quid igitur Quonā mō deus hec incerta futura pnoſcit. Nā ſi ineuitabiliter euentura cenſet. q̄ etiā nō euenire poſſibile eſt. fallitur. qđ nō ſentire mō nefas eſt ſed etiā voce pferre At ſi ita vti ſunt. ita ea futura eſſe decernit. vt eque vel fieri ea vel nō fieri poſſe cognoſcat. que eſt hec pſcientia que nihil certū nihil ſtabile ꝯprehendit Aut q̄d hoc refert vaticinio illo ridiculo tyreſie. q̄cquid dicā aut erit aut nō. Quid etiā diuina prouidentia. humana opinione preſtiterit. ſi vti hoies incerta iudicat quorū eſt incertus euentus

Notandum ꝙ cum Tyreſias vidiſſet duos ſerpentes ſimul coire proiecto baculo ipſos ſeparauit ab inuicem. ⁊ mutatus fuit in mulierem. Poſt ſeptennium iterum ſerpentes coeuntes baculo ſeparauit ⁊ mutatus fuit in virum. Cum autem orta fuiſſet diſſenſio inter Iouem et Iunonem an maior eſſet delectatio in coitu viri vel mulieris. electus fuit Tyreſias in iudicē qui expertus erat ſortem vtriuſqꝫ ſexus. Cū aūt diceret maiorē eē delectatōem mulier̄ Iuno ꝯmota excecauit ipm Iupiter āt ſui miſere⁹ in recōpenſaꝫ amiſſi viſus dedit ſibi ſpiritū vaticinā

di. Fuit aũt hec ſua vaticinatio Quicq̃d dicã erit vel nõ erit. ſi g̃ deus non aliter preſciret futura indeterminata niſi q2 eruut vel nõ erunt. non differret ſua preſcientia a pſcia Tyreſie quod eſt ridiculoſum

¶ Hic ponit terciũ modũ conantiũ ſaluare puidentiã Et eſt vt po namus omĩa euenire de neccitate ⁊ auferamus liberũ arbitriũ Primo g̃ ponit iſtum modũ. ſcdo oñdit que incõueniẽtia ſequantur ad ipſum. ibi Quo ſemel. Primo g̃ ↄcludit iſtũ modũ. dicẽs q2 ſi apd illũ certiſſimũ fontem oĩm rer̃ nihil pt eſſe incertum. certus eſt euentus eor̃ que ipſe firmiter preſciuerit futura. Quare nulla erit libertas humanis ↄſilijs ⁊ actiõib9 quas diuina mẽs ſine errore falſitatis cũcta pſpiciens alligat ⁊ ↄſtringit ad vnũ euentum.

Et ſi apud illũ rer̃ oĩm certiſſimũ fontem nihil incerti eẽ poteſt. certus eor̃ eſt euentus q̃ futura firmiter ille pſcierit. Quare nulla eſt humanis ↄſilijs actionib9q3 libertas. q̃s diuina mẽs ſine falſitatis errore cuncta pſpiciens ad vnũ alligat ⁊ conſtringit euentum

¶ Notandũ eſt q2 nulla mutatio cadit circa fontem oĩm rerũ. quia cognitio eius non poteſt eſſe incerta. ⁊ ſi eſſet incerta eſſet impfecta ⁊ diminuta. ſi ergo eſt certa reſpectu futurorum neceſſe eſt vt omnia futura preſcita a deo neceſſario eueniant

¶ Hic ponit incõueniẽtia queſequuntur ſi auferat̃ liberũ arbitriũ Et pmo oñt q̃ incõueniẽtia ſequuntur ex pte hoĩm. ſcdo q̃ ex pte dei. tercio q̃ ex pte ↄiunctionis hoĩm ad deũ. ſcda ibi. Quo nihil. tercia ibi Igit̃ nec ſperandi Inconueniẽtia ex pte hoim ſt3 Si nõ ſit liberũ arbitriũ fruſtra ꝓponunt̃ hoĩb9 pene vel premia. ⁊ iuſte puniunt̃ mali pmiantur boni nec erunt vicia nec virtutes in hoĩb9 ſicut nec in alijs q̃ agũt neccitate nature ⁊ nõ libertate aĩmi Vñ dr Quo ſemel poſito ſc3 vt neget̃

Quo ſemel recepto. quãtus occaſus humanarũ rerũ ↄſequat̃. liquet. Fruſtra eñ bonis maliſq3 premia pene ve proponũt̃ que nullus meruit liber ac voluntarius motus aĩor̃. Idq3 oĩm videbit̃ iniquiſſimũ qd nunc equiſſimũ iudicatur. vel puniri ĩprobos vel remunerari probos quos ad alterutrũ nõ ꝓpria mittit voluntas. ſed futuri cogit certa neccitas Nec vicia igitur nec virtutes quicq̃3 fuerint. ſed omnium meritor̃ poti9 mixta atq3 indiſcreta confuſio.

Proſa tercia

liberũ arbitrium liquet. i. manifeſtum eſt. quantus occaſus. i. quanta deſtructio humanarũ rerũ ↄſequatur Fruſtra eñ ꝓponuntur bonis pmia et malis pene ita ſtatuta ⁊ leges humane erũt inutiles que penas ⁊ pmia ſtatuũt q̄ null⁹ motus aiox liber ac volũtari⁹ meruit ⁊ illud videbit iniquiſſimum omniũ qđ nũc iudicatur equiſſimũ ſcʒ puniri improbos ⁊ remunerare probos. quos ad alterutrũ. i. ad ꝓbitatē vel improbitatē non mittit ꝓpria volũtas ſed cogit certa neceſſitas futuri. igit virtutes ⁊ vicia non erunt quicꝙ̃ ſed potius erit mixta ⁊ indiſcreta ↄfuſio omnium meritorum ſcʒ bonorum ⁊ malorum

¶ Nota ꝙ oēs ꝟtutes ⁊ vicia oriũtur ex libera electione boni ⁊ mali. ⁊ ſimiliter punitio ⁊ remuneratio fiunt ꝓpter liberam actionē boni vel mali. ſi ḡ tollit libertas arbitrij nõ erit libera electio nec libera actio bona vel mala. ⁊ ꝑ ↄñs nulla erit virtus ⁊ nullum vicium. ⁊ iniuſte malus punietur. cũ ex nccitate malũ opet. ⁊ iniuſte bonus premietur cũ ex nccitate operetur bonum quod abſurdum eſt dicere

Quoqʒ nihil ſceleratius excogitari pt cũ ex prouidentia rerũ oīs ordo ducatur nihilqʒ ↄſilijs liceat humanis. fit vt vicia queqʒ noſtra ad bonorũ omnium referantur auctorem

¶ Hic oñdit incõueniens qđ ſequit ex pte dei ſcʒ ꝙ de⁹ erit autor malorum. vñ dr. Cũ oīs ordo rerũ ducat ex prouidencia diuina ⁊ ſi nihil liceat libere fieri ex humanis ↄſilijs. fit. i. ſequitur vt vicia noſtra referantur in auctorem oīm ſupple deũ quo nihil ſceleratius excogitari põt ꝙ̃ deum dicere auctorem, malorum quod tñ neceſſarum eſt ablata libertate.

¶ Notandũ ꝙ defectus in opatiõe qui defectus nõ eſt in ptãte rei vt euitetur. nccãrio eſt ab agente ⁊ a ꝓducente. Si ḡ actio voluntatis noſtre non eſt libera. defectus actionis ſm voluntatẽ reduceretur in deũ ⁊ ſic deus erit cauſa defectuum noſtrorum quod eſt abſurdum

Igit nec ſperandi aliqđ. nec depcandi vlla rõ eſt Quid eñ vel ſperet qſqʒ vel etiã depcet. qñ optanda oīa ſeries indeflexa ↄnectit Auferet igit vni cũ illud inter hoīes deũqʒ ↄmerciũ ſperandi ſcʒ ac deprecãdi Si quidem iuſte humilitatis pcio. ineſtimabilē vi-

¶ Hic ponit inconueniencia q̄ ſequunt ex cõiũctione hoīs ad deũ. qꝛ tolleret actus depcandi ⁊ actus ſperandi qbus maxime ↄiũgimur deo Vñ dr Igit ſi tollit liberũ arbitriũ nec vlla rõ ē ſperandi aliquid nec depcãdi inter deũ ⁊ hoīes Quid eñ quiſqʒ deprecetur vel ſperet ſi ſeries indeflexa ↄnectit oīa optanda. q. d. fruſtra fie

cem diuine gratie ꝓmeremur qui ſo/
lus mod⁹ eſt. quo cū deo colloqui ho
mines poſſe videant. illiqꝫ inacceſſe
luci: ꝓus q̄ꝫ q̄ꝫ impetrent. ipſa ſuppli/
candi rōne ꝯiungi. Que ſi recepta fu
turoꝝ neceſſitate nihil virium habere
credat. quid erit quo ſummo illi rerū
ꝑncipi ꝯecti atqꝫ adherere poſſum⁹
Quare neceſſe erit humanū gen⁹. vti
pauloante cantabas. diſſeptum atqꝫ
diſiunctum ſuo fonte fatiſcere

ret vtrūqꝫ. igit aufert il/
lud vnicū ꝯmerciū. ſ. ſpe
randi ⁊ depcandi inter
deū ⁊ hoīes. vocat autē
ſpem ⁊ depcationē com
mercium. qꝛ iſtis merca
mur oīa beneficia. Vn̄
ſubdit Si quidē precio
iuſte humilitatis hō ꝓ/
merer ineſtimabilē vicez
. i. retributionem diuine
grē qui modus depcan
di ſolus eſt quo hoīes vi
dent poſſe colloqui cum
deo. ⁊ ꝯiungi inacceſſili
luci. ſ. deo. ꝓus q̄ꝫ homo
impetret qđ petit. prius
eñ ꝓces porrigimus q̄ꝫ
effectum ꝯſequamur. que. ſ. ſpes ⁊ depcatio ſi nihil credant habere viriū
recepta. i. ꝯceſſa nccitate futuroꝝ quid erit quo coniungi poſſumus illi
ſummo ꝑncipi rerum. q. d. nihil. quare neccē erit genus humanū diſſeptū
id eſt diſiunctum ſuo fonte. i. a ſuo principio ſcꝫ a deo fatiſcere. i. deficere
vti pauloante cantabas in ſexto metro. iiij. libri.

¶ Notandū ꝙ actus deprecandi ſpectat ad intellectū. ⁊ eſt oratio ſm̄ Johannē Damaſcenū aſcenſus intellectus ad deū vel in deum quo quidem actu inſinuamus deo indigentiam noſtrā. nō ꝙ deo ꝑ inſinuati/onem noſtrā aliquid innoteſcat qđ prius ignorauerit. ſed vt nos ipſa in ſinuatione vtendo ꝯſideremus in his eſſe recurrendū ad diuinū auxiliū. Actus aūt ſperandi ꝑtinet ad voluntatē. qꝛ eius obiectū eſt bonū futurum. ꝑ iſtū actum adheremus deo tanq̄ꝫ ꝑfecto principio bonitatis. in/nitentes eius auxilio ad ꝯſequendum bonū quo indigemus ſed ſi hmōi bonum neceſſario eueniret vel impoſſibile eſſet euenire. vterqꝫ actus taꝫ deprecandi q̄ꝫ ſperandi eſſet inutilis

¶ Metrū tercium quinti libri

Quenā diſcors federa rerum
Cauſa reſoluit. q̄s tanta deus
Veris ſtatuit bella duobus
Ut que carptim ſingula conſtent
Eadem nolint mixta iugari

¶ Hic incipit tercium metrū huius q̄nti qđ dr̄ adonicū. vel ſm̄ alios ar chilogicū ab inuentore. dactilicū a pede predo/minante In quo facit ex clamatōez ſup incōpoſſi bilitate que apparet in/ter prouidentiā ⁊ liberū arbitriū Et primo que rit quare ſint incompoſ/ſibilia cum per ſe ꝯſide/

Metrū terciū

An nulla eſt diſcordia veris
Sempqꝫ ſibi certa coherent
Sed mens cecis obruta membris
Nequit oppreſſi luminis igne
Rerum tenues noſcere nexus

rata ſint poſſibilia: ſcd̄o ponit reſpōſionē ad hoc tercio ꝯtra reſponſionē obijcit. quarto obiectionem ſoluit. ſecunda ibi. An nulla. tercia ibi. Sꝫ cur tāto. quarta ibi. Aut cū mentem. Primo dt̄. Quenā diſcors cauſa reſoluit id eſt ſeperat federa id eſt ꝯcordias rerū .ſ. ꝓuidētie diuine ꝛ liberi arbitrij ne ꝯpatiantur ſe ſimul. aut quis deus bella tanta ſtatuit duobus veris vt ſingula vera que carptim .i. ſigillatim uel diuiſim accepta ꝯſtāt .i. ꝑmanent. eadē tñ mixta .i. ꝯiuncta nolūt iugari .i. copulari ſe inuicem ꝯpatiendo. Tunc ponit reſponſionem dicens ꝙ iſtis duobus veris ſcꝫ ꝓuidentie ꝛ libero arbitrio nulla eſt diſcordia ſed apparentia diſcordie ꝓuenit ex debilitate noſtri intellectus. Unde dt̄ An eſt nota ſolutionis nulla eſt diſcordia veris ſed ſemper certa coherent ſibi. ſed mēs noſtra obruta .i. oppreſſa membris cecis .i. cecātibus animam. illa nequit igne .i. ſplendore oppreſſi luminis .ſ. intellectus noſcere ſubtiles nexus id eſt ꝯiunctiones rerum que videntur diſcordare

¶ Notandū ſi ꝯſideremus ꝓuidentiaꝫ diuinam per ſe poſſibile eſt eam eſſe. ſi ꝯſideremus liberū arbitriū ꝑ ſe etiam poſſibile eſt id eē vt patꝫ ex dictis. ſed ſi ꝯſideremus vtrūqꝫ ſimul tūc videntur incompoſſibilia ſicut patet ex rōnibus ſupioribus. ſm̄ veritatē aūt bene ſe ꝯpatiuntur ſed nobis nō apparet. qꝛ intellect⁹ noſter oppreſſus mole corporis nō poteſt ſe eleuare in hmōi cognitōem Nam ſm̄ ſapientem Corpus qđ corrumpitur aggrauat aīam. ꝛ terrena habitatio opprimit ſenſum multa cogitantem. ꝙ aūt in homine ſit liberꝫ arbitrium patet. nam ad hoc nos fides reſtringit. cum ſine libero arbitrio non poſſit eſſe meritum. iuſta pena vel premium Ad hoc etiam inducūt manifeſta indicia quibus apparet hominem libere vnum eligere ꝛ aliud refutare Et ad hoc etiam ratio euidens cogit. qua quidem ad inueſtigationem liberi arbitrij originem ſequentes hoc modo ꝓcedimus In rebus em̄ que mouentur vel aliquid agunt hec inuenitur differentia ꝙ quedam hn̄t ṗncipium ſui motus vel operationis in ſemetipſis. Quedam ꝟo extra ſe ſicut ea que per violentiam mouent̄ in quibus ṗncipiū eſt extra nihil ꝯferente vim paſſo ſm̄ phm iij. ethicorum. in quibus liberum arbitrium ponere nō poſſum⁹ eo ꝙ nō ſunt cauſa ſui motus Liberum aūt eſt quod cauſa ſui eſt ſm̄ phm in primo metaphiſice Eoꝝ aūt quoꝝ ṗncipium motus ꝛ opationis in ipīs eſt quedā talia ſunt ꝙ ipſa ſeipa mouēt ſicut aīalia. quedā aūt q̄ nō mouent ſeipſa q̄uis in ſeipſis ſui motus aliqđ ṗncipiū hn̄t. ſicut grauia ꝛ leuia

Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notas

¶ Hic phia obijcit ꝯtra ſolutionem Si em̄ aīma ignoret iſtas ſubtiles ꝯiūctiones vnde eſt

Scit ne quod appetit anxia noſſe
Sed quis nota ſcire laborat
At ſi neſcit. quid ceca petit
Quis em̄ quicq̄ȝ neſcius optet
Aut quis valeat neſcita ſequi
Quo ve inueniat. quis reptam
Queat ignarus noſcere formam

ꝙ deſideret eas ſcire cuȝ nihil ignotū poſſit deſiderari. vñ dt. Sed cur aīa flagrat. i. ardet tāto amore. i. dſiderio repire notas tectas. i. notificationes latētes veri. i. veritatis Scit ne mens illud qd̄ ipa anxia. i. ſollicita appetit noſſe. q. d. non qꝛ nullus appetit ſcire illud qd̄ ſcit. ꝛ hoc eſt qd̄ dicit Quis laborat ſcire nota. q. d. nullꝰ, opȝ igiẗ dicere qd̄ neſciat. ꝛ tūc ſequiẗ aliud incōueniēs. ſ. ꝙ aīa deſideret illud qd̄ neſcit. vñ dt Si neſcit illud qd̄ petit. i. deſiderat mens ceca. i. ignorans Quis em̄ neſcius optet quicq̄ȝ. qs em̄ pt̄ ſequi neſcita. aut quis neſcius pt̄ noſcere quo inueniat ſupple illud qd̄ q̄rit Et q̄s neſcius pt̄ noſcere formā reptā. q. d. nullus

¶ Notandū ꝙ dictū eſt in rñſione ꝙ aīa ignorat ꝓpoſſibilitatem prudentie ꝛ liberi arbitrij. ſed deſiderat eā ſcire Contra hoc arguit ſic Nullus appetit ſciee qd̄ ſcit Si aīa deſiderat ſcire aliquid vel ignorat illd̄ vel ſcit. ſi ſcit ḡ non deſiderat ipſum ſcire. qꝛ nullus appetit ſcire qd̄ ſcit. cum oīs appetitus ſit rōne carentie. ſi aūt ignorat illud qd̄ deſiderat qñō ignotū deſideraẗ cū voluntas nō querat incognitū. ideo ſi ignorat nūq̄ȝ cognoſcet. Quis em̄ ignotum inueniet ſi em̄ paterfamilias quereret ſeruum fugitiuum quem ignoret poſſet ſibi multotiens occurrere ꝙ ipſum nō inueniret. ſicut dicit Linconienſis ſuper primo poſteriorum

An cum mentem cerneret altam
Pariter ſummam ꝛ ſingula norat
Nunc membrorum condita nube
Non in totum eſt oblita ſui
Summamq̄ȝ tenet ſingula perdens
Igitur quiſquis vera requirit
Neutro eſt habitu. nam neq̄ȝ nouit
Nec penitus tamen oīa neſcit
Sed quam retinēs meminit ſummā

¶ Hic ſoluit obiectionē Ubi notādū ꝙ Plato poſuit aīas eē in celo creatas ꝛ hr̄e ꝯgnitionē oīm pfectam. ſed p lapſum ad corpora eas obliuiſci cognitionē rerū in pticulari ꝛ retinere eam in vniuerſali ꝛ poſtea p exercitiū recuperare cognitionem rerum in pticulari. Uñ dicit ſic An eſt nota ſolutionis cum anima cerneret. i. ſpecularet altā mentem. i. pfūdam mentē dei. ipſa pariter ideſt ſimul nouerat ſummam. i. vlem cog/

Conſulit. alte viſa retractans
Ut ſeruatis queat oblitas
Addere partes

nitionem ꝛ ſingula idē ſingularem cognitionez rez. ſed nunc ipſa condi ta. id eſt tecta nube mē/ broꝝ non eſt oblita ſui ꝑ

totum. id eſt totaliter. ſed ipſa tenet ſummam. i. cognitionē vl'em reruȝ ꝑdens ſingula. i. ſingularem ꝯgnitōnem. Igit' qſq̄s requirit id eſt inue ſtigat ꝯgnoſcere vera. talis eſt habitu ſuppl'e vt ꝑfecte cognoſcat de vē turo ꝙ oīno ignoret. Vñ dr. Nam neq3 nouit. ſ. in ſpēali et ꝑfecte illud qđ querit nec penitus neſcit oīa ſed ipe meminit. i. in memoria habet ſummam. i. vl'em ꝯgnitionē quam retinens ꝯſulit ſuppl'e actuali ꝯſide/ ratione retractās. i. reuocans ꝑ ſtudiū alte id eſt ſubtiliter viſa. i. prius in ſpeciali ꝯgnita vt ipſe queat addere oblitas ptes ꝑtibꝫ ſeruatꝭ ſup/ ple in memoria ¶ Notandū ꝙ ſm iſtam viam platonis ſolueretur rō ꝑus tacta. Uel aīma ſit quod deſiderat vel neſcit. Dico ꝙ neſcit in ſpēali ꝛ in ꝓpria forma. ſed ſcit in vniuerſali. Et cū dr Nullus deſiderat notum. Uez eſt. ſicut eſt notum in vniuerſali. tamen deſiderat ipſuȝ vt eſt ignotum in ſpēali. ꝛ cum dicitur. ſi ignorat nunq̄ƺ in ueniet. verum eſt ſi ignorat tam in generali q̄ƺ in ſpeciali. ꝛ ſi ignorat in potentia ꝛ in actu ſi tamen ſcit in potentia ꝛ in vniuerſali ꝛ ignorat actu et in ꝓpria forma poteſt ipm inuenire ꝛ addiſcere

¶ Proſa quarta vltimi li.

¶ Phīa inquit. Preſcientia fu/turorum nihil his que ventura ſunt neceſſitatis importat

Tum illa. vetus inquit hec eſt de ꝓuidentia querela Mar/coq3 tullio (cū diuinationem diſtribuit) vehementer agitata. tibiq3 ipſi res diu prorſus multumq3 queſi/ta. ſed haud quaq3 ab vllo veſtrū hac/tenus ſatis diligenter ac firmiter ex/pedita. Cuius caliginis cauſa eſt. ꝙ humane rationationis motus ad di/

¶ Hec eſt quarta proſa huius quinti in q̄ philoſophia incipit diſ/ ſoluere queſtionez de cō paſſibilitate prouidētie et liberi arbitrij. Et pri mo tangit difficultatez huius queſtionis ꝛ cau ſam difficultatis. ꝛ tan/ git modum procedendi circa eius ſolutionem. Secundo diſſoluit eam ibi. Quero enim. Pri/ mo dicit. Hec querela id eſt queſtio hec de pro uidentia eſt vetus ꝛ eſt vehemēter agitata id ē ptractata a Marco tul lio cum diſtribuit. i. diui dit diuinatōez. i. in. ij. di uinatōnū vbi diuidit di uinationē in ſuas ſpēs ꝛ nō ſolum huic ſ3 tibi ipſ/ ſi eſt res multum diu q̄

uine preſcientie ſimplicitatem non poteſt admoueri. que ſi vllo modo cogitari queat. nihil prorſus relinquetur ambigui. Quod ita demum patefacere atqȝ expedire tẽptabo ſi prius ea q̄bus moueris expendero.

ſita. ſed haud quaqȝ. id eſt nõ alicubi ab vllo veſtrum ſatis diligenter ꝛ firmiter expedita. Cuius caliginis .i. difficultatis cā eſt ꝙ motus id eſt actus humane rationis non poteſt admoueri .i. applicari ad ſimplicitatem diuine prouidentie que ſi nullo modo q̄at excogitari nihil relinquet̃ prorſus ambigui quod ſcȝ rõem ꝛ cauſam difficultatȝ ita demũ patefacere ꝛ expedire temptabo ſi p̄us expendero id eſt declarauero ea q̄bus tu moueris

¶ Nota ꝙ q̄ſtio de ꝓuidentia diuina ꝛ libero arbitrio eſt oīm q̄ſtionũ difficillima de q̄ multi antiquoꝝ dubitabāt ꝛ nõnulli modernoꝝ ꝓpter eius difficultatẽ lapſi ſunt quã Tullius in li. diuinationum ptractans ꝛ non valens diſſoluere eius difficultatẽ. negat penitus prouidenciã ꝛ p̄ſciam futuroꝝ a deo in p̄dicto libro diuinationũ.

¶ Quero enim cur illam ſoluentiũ rationeȝ minus efficacem putes. que quia preſcientiam non eſſe futuris rebus cauſam neceſſitatis exiſtimat nihil impediri preſcientia arbitrij libertatem putat. Num eñ tu aliunde argumentum futuroꝝ neceſſitatis trahis niſi ꝙ ea que preſciuntur non euenire non poſſunt. Si igitur prenotio nullam futuris rebus adijcit neceſſitatem (quod tu etiam pauloante fatebare) quid ē ꝙ voluntarij exitus rerũ ad certum cogantur euẽtum. Etenim poſitionis gratia vt quid conſequat̃ aduertas. Statuamus nullã eẽ p̄ſcientiã. Num igitur (quantũ ad hoc at

¶ Hic phīa accedit ad ſolutionem queſtionis. et primo diſcutit motiua boetij. ſecũdo ſoluit dubitationem ſiue queſtionem. ibi. Om̄ igitur. Circa primũ ſciendum ꝙ duo fuerũt motiua boetij p̄ncipalia circa hãc queſtionem. Primum qȝ videt̃ neceſſarium ſi deus preuidet futura ꝙ neceſſario eueniant. Secundũ motiuum ꝙ futura quoꝝ euentus eſt incertus ſicut ſunt futura ↄtingentia non poſſunt a deo certa ꝓuideri. Primo ergo ptractat p̄mũ motiuum. ſecũdo ſecundum ibi. Sed hoc inq̄s. Primo oſtendit ꝙ ſi deus prouidet futura non ꝓpter hoc neceſſario eueniunt. Secundo monet dubitationem. ibi Sed

tinet) q̄ ex arbitrio eueniūt. ad neceſſitatem cogunt. B. Minime. P. Statuamus iterum eſſe ſed nihil rebus neceſſitatis iniūgere. manebit (vt opinor) eadem voluntatis integra atq̧ abſoluta libertas

qui fieri poteſt. Primo oſtendit q̄ ex preſciētia dei nō infert neceſſitas libero arbitrio. Secūdo oñdit q̄ p̄ſcia dei nō ſit ſignū neceſſitatis futurorum. ibi Sed p̄ſcia. Circa p̄mū ſciendū q̄ prius improbauit quandā rñſionem qua q̄dam nitebatur impedire rōnem oñdentem nō eſſe liberum arbitriū p̄pter p̄ſciam diuinam quare rñſionem hic reſumit oñdens eam aliquo modo eſſe bonā. quia ſufficienter impedit intentionem aduerſarij. Nam aduerſarius ex nullo alio probat neceſſitatem futurorum niſi quīa ſunt preſcita a deo. cum igitur ex reſponſione habeat q̄ preſcientia nullam cauſalitatem h₃ ſuper futura. videtur ſufficienter oſtenſum eſſe q̄ ea que procedūt ex libero arbitrio non ſunt neceſſaria. Primo ergo ponit iſtam rñſionem reſumendo eius ſolutionem dicens. Quero eñ cur iſtam rōnem ſoluentium putas minus eſſe efficacem que putat libertatem arbitrij nō impediri a p̄ſcientia q̄ eſtimat p̄ſcientiam non eſſe cām neceſſitatis futurorum. q̄ autē p iſtam rñſionem impediatur illatio neceſſitatis futurorum. p₃ ex hoc. q̄a tu non trahis aliunde argumentū neceſſitatis futurorum niſi q̄ ea que preſciūtur non p̄nt non euenire. Si igitur p̄notio. i. p̄ſcia futurorum nullā inponit neceſſitatē rebus futuris. vt dē rñſio. ⁊ tu etiā fatebare pauloante q̄d eſt. id eſt q̄d eſſe poterit. q̄ volūtati exitus cogantur ad certum euentum. ⁊ ita p iſtam rñſionem excludit neceſſitas futurorum ⁊ manifeſtat ſe in exēplo dicens. Ut aduertas q̄d conſequaṫ gr̄a pōnis. i. exēpli. ſtatuamus. i. ponamꝰ p impoſſibile nullam eſſe preſciam futurorum. Nunq̄d igiṫ hoc poſito q̄ntum ad hoc. i. quantū ad iſtam illationem qua ex p̄ſcia cōcludiṫ neceſſitas futurorum ea q̄ veniant ex arbitrio coganṫ ne ad neceſſitatem. Dicit Boetius Minime. Et phia Statuamus iterum eſſe prouidentiam. ſed nihil neceſſariū iniungere rebus futuris manebit vt opinor eadem libertas voluntatis integra ⁊ abſoluta ab omni neceſſitate

¶ Notandū q̄ hor ſolutio īprobata fuit bona ⁊ mala In h̄ fuit bona q̄ poſuit p̄ſciam nō eē cām neceſſitatis futurorum. Dicit eñ Jō futura euenūt nō q̄ deꝰ p̄uidet. ſed in hoc fuit mala q̄ poſuit futura eē cām p̄ſcie dei Dixit eñ q̄ futura ſunt iō deus ea p̄uidet. patet ḡ ex reſponſione antiquorum q̄ p̄ſcia non eſt cā neceſſitatis rebus futuris.

Sed preſcia inquies tametſi futuris euentēdi neceſſitas nō eſt. ſignū tñ eſt neceſſario ea eē ventura. Hoc igitur modo etiā ſi p̄cognitio nonfuiſſet. ne

¶ Hic oñdit phia q̄ p̄ſcia diuina nō ſit ſignum neceſſitatis rebus futuris. Scd̄o oñt q̄ modus probandi ex ſigno non eſt efficax. ibi. Jam vero. Primo dē. Tu inquies. i. dicere poteris ⁊

ceſſario ſ futuroꝝ exitus eſſe cōſtaret Om̄e etem̄ ſignum tm̄ quid ſit oñdit non vero efficit qđ deſignat. Quare demonſtrandū prius eſt nihil non ex neceſſitate ꝯtingere vt p̄notionem ſignum eſſe hui⁹ neceſſitatis appareat. alioq̄n ſi hec nulla eſt. ne illa q̄dē eius rei ſignū poterit eſſe que non eſt

ſi pro quāuis p̄ſcia non ſit neceſſitas eueniendi reb⁹ futuris. tñ eſt ſignū ea neceſſario eſſe ventura. ⁊ ita ex p̄ſcia poteſt inferri neceſſitas futuroruꝫ tanq̄ ex ſigno. Hoc igitur modo ponēdo p̄ſciam eſſe ſignū neceſſitatis futuroꝝ conſtaret exitus. id eſt euentus futuroruꝫ eſſe neceſſarios etiam ſi non fuiſſet p̄cognitio. qđ probat ex natura ſigni di. Omne nā ꝙ ſignū tm̄ oſtendit quid ſit. i. manifeſtat illud cui⁹ eſt ſignū. ſed nō efficit qđ deſignat. q̄re vt p̄notionem id eſt prouidentiā appareat eſſe ſignū neceſſitatis futuroꝝ demonſtrādum erat prius nihil contingere non ex neceſſitate id eſt omnia euenire neceſſaria. Alioquin ſi hec neceſſitas futuroꝝ nulla eſt. nec illa p̄ſcientia poterit eſſe ſignum eius rei que non ē et ita non valet arguere neceſſitatē futuroꝝ ex preſcientia tanq̄ ex ſigno.

¶ Nota ꝙ ſignum non eſt cauſa eius cui⁹ eſt ſignū ſed tm̄ manifeſtat ſignatū eſſe. vt circulus non eſt cā venditionis vini. ſed tm̄ eſt ſignū venditionis. Si ergo preſcientia eſſet ſignum neceſſitatis futuroꝝ preſupponeret futura eſſe neceſſaria. ⁊ ſic ad oſtendendū preſciam eſſe ſignū neceſſitatis futuroꝝ oporteret prius oſtendere futura neceſſario eſſe futura anteq̄ preſcia eſſet ſignū neceſſitatis futuroꝝ. al's preſcia eſſet ſignū alicui⁹ rei que non eſt quod eſt abſurdū

¶ Jam vero probationem firma rōe ſubnixam cōſtat. non ex ſignis neque petitis extrinſecus argumentis. ſꝫ ex conuenientibus neceſſariiſq; cauſis eſſe ducendam

¶ Hic oñdit modū probādi ex ſigno nō eſſe efficacem. ⁊ dt Cōſtat. i. manifeſtū eſt rōnem ſubnixam. i. firmatā demōſtratione eaꝫ non eſſe ducendam ex ſignis neq; ex argumentis extrinſecus petitis. id eſt acceptis. ſed firma ratio ducenda eſt ex conuenientib⁹ id eſt ꝓpriis et neceſſariis cauſis. Cū ergo predicta ratio proceſſerit ex ſigno non eſt efficax et demonſtratia cū ſit a poſteriori. Demonſtratio aūt que eſt potiſſima ꝓbationū ipſa eſt a priori cū ſit ex cauſis ꝑ ſe immediatis priorib⁹ ⁊ notiorib⁹. ⁊ protanto etiam demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciēs ſcire efficax ad probandū. ex primo poſteriorum

B. Sed qui fieri p̄t vt ea non ꝓueni-

¶ Hic ph'ia probat quandam dubitationē

ant que futura eſſe ꝓuident᷑. P. Quaſi vero nos ea que ꝓuidentia futura eſſe prenoſcit. non eſſe euentura credamus. Ac non illud potius arbitremur. licet eueniant. nihil tamẽ vt euenirent ſui natura neceſſitatꝫ habuiſſe Quod hinc facile perpendas licebit Plura etenim dum fiunt ſubiecta oculis intuemur. vt ea que in quadrigis moderãdis atqꝫ flectendis facere ſpectantur aurige atqꝫ ad hunc modum cetera. Num igitur quicq̃ꝫ illoꝝ ita fieri neceſſitas vlla compellit. b: Minime. P. Fruſtra enim eſſet artis effectus. ſi omnia coacte mouerentur. Que igitur cum fiunt carent exiſtẽdi neceſſitate. eadem priuſquã fiant ſine neceſſitate futura ſunt. Quare ſunt q̃dam euentura. quoꝝ exitus ab omni neceſſitate ſit abſolutus. Nam illud quidem nullum arbitror eſſe dicturũ ꝙ que nũc fiunt. prius q̃ꝫ fierent euẽtura non fuerint. Hec igitur precognita. liberos habent euentus. Nam ſicut ſcientia preſentiũ rerũ nihil his que fiunt. ita preſentia futuroꝝ nihil his que ventura ſunt neceſſitatis importat.

et ſoluit eã Videtur enĩ ex dictis ſequi ꝙ aliqua poſſunt p̄ſciri que tamẽ nõ nccãrio eueniũt. p̄n̄t tñ euenire. ⁊ ſic ſeq̃tur ꝙ aliq̇d preſcitũ a deo non eueniat. Primo g̃ ph̄ia dubitãdo de hoc querit dicens Ex quo ita eſt ꝙ ea que ſunt preſcita non ſunt nccãria. ſed p̄n̄t non euenire. Qui. i. quõ fieri p̄t vt ea que ꝓuidentur futura eſſe nõ eueniant.

Tunc ſoluit dubitationẽ dicens. ꝙ nõ negatur ꝙ p̄ſcita nõ eueniãt. ymmo oportet dicere ꝙ p̄ſcita eueniãt. ſꝫ tñ non eueniũt de nccitate Vñ d̄t (quaſi vero) q. d. iſta dubitatio ꝓcedit q̃ſi nõ credamus ea q̃ ꝓuidentia p̄noſcit nõ eſſe ventura. ſed hoc nõ eſt verũ ſꝫ potius arbitremur illud ſcꝫ ꝙ licꝫ futurũ eueniat nihil tñ neceſſitatis habuiſſe ĩ ſua natura vt eueniret. Et manifeſtat exemplo quõ aliq̇d certe ꝯp̄hendit᷑. quod tñ non eſt neceſſariũ. dicens ꝙ aliq̇d cognitũ eueniat. ⁊ tñ non nccãrio licebit. ꝙ tu hoc ꝑpendas. hinc. i. ex tali exemplo Intuemur enĩ plura exẽpla ocul' dũ fiunt. i. dum ſunt in fieri ſicut ea que videnť aurige facere in moderãdis et flectendis q̃drigis. et cetera videmus ad hunc modum. vt que fiunt in alijs actib' voluntarijs. Nunq̇d illa nccitas cõ/

pellit aliquod iſtoꝝ ita fieri ſicut oculis videtur. dicit Boetius (minime) Et aſſignat rōem. fruſtra em̄ eſſet effectus artis ſi omnia mouerenť coacta. ⁊ fruſtra eſſet ars flectendi quadrigā ſi nccārio flecteretur. Igitur illa que cum fiunt carent neceſſitate exiſtendi eadē ſunt futura ſine neceſſitate prius ꝙ̄ fiant. Et quo cōcludit ꝙ q̄dam ſunt ventura quoꝝ exitus .i. euentus eſt abſolutus ab omni neceſſitate. Et forſan aliquis diceret. Ea que nunc fiunt non erant futura anteq̄ eſſent. hoc excludit dicens Nullum arbitroꝛ eſſe dicturū ꝙ que nunc fiunt euentura nō fuerunt. hoc em̄ eſſet nimis irrōnabile. Ideo nccārio ꝯcluditur. ꝙ hec etiā precognita habent euentus liberos. quia ſicut ſcientia preſentiū nihil imponit neceſſitatis his rebus que fiunt in preſenti. ſicut patet in exemplo p̄dicto de regimine quadrige. Ita preſciētia futuroꝝ nihil imponit neceſſitatis his q̄ ventura ſunt ¶ Notandū ꝙ futura in oꝛdine ad diuinam ꝓuidentiā ſunt nccāria neceſſitate cōditionata. non tn̄ omnia ſunt nccāria neceſſitate abſoluta. Multa em̄ a rōne eueniunt. ſicut ea que fiunt ab arte ⁊ a voluntate. vt regimen quadrigaꝝ. ſi em̄ regimen quadrigaꝝ nccārio eueniret fruſtra eſſet ars regendi quadrigā ¶ Nota ꝙ ſicut res actu fiunt ita erant futura. ſed quedam actu libere fiunt. ergo libere future. ⁊ per cōſequens non omnia ſunt nccārio futura. licet neceſſitate ꝯditionata inq̄ntum ꝯꝑantur ad ꝓuidentiā diuinam. non tamē in ſui natura ꝯſiderata neceſſario eueniunt neceſſitate abſoluta. ſicut poſtea videbiť. vbi diſtinguet duplicem neceſſitatē .ſ. conditionatā ⁊ abſolutam

¶ Hic phia diſcutit motiuū Boetij. vtrū futura incerta ſicut ſunt ꝯtingentia poſſunt certe preſciri Et p̄mo mouet dubitationē de hoc. et tangit rōnem dubitationis. ſecūdo aſſignat cauſam erroꝛis. ibi Cuius erroꝛis cauſa eſt. Dicit primo. Sed tu inq̄s o boeti hoc ipſum dubitatur. an poſſit eſſe vlla prenotio .i. preſcientia illarum rerum que nō habēt neceſſarios exitus .i. euentus. Hoc em̄ nullo modo videtur poſſibile cum videntur hec diſſonare. ſcꝫ p̄ſcientia ⁊ ꝯtingentia. Tu em̄ putas ſi preuideanť cōtingentia nccārio ipſa cōſequi. et ſi

¶ Sed hoc inquis ipſum dubitatur. an earum rerum que neceſſarios exitus non habēt. vlla poſſit eſſe prenotio. Diſſonare etem̄ videntur. putaſq; ſi preuideanť conſequi neceſſitatem: ſi neceſſitas deſit minime preſciri. nihilq; ſcientia ꝯprehendi poſſe niſi certum. Et ſi que incerti ſunt exitus ea quaſi certa ꝓuidētur. opinionis id eſſe caliginem. non ſcientie veritatem Aliter em̄ ac ſeſe res habeat arbitrari. ab integritate ſcientie credis eſſe diuerſum.

neceſſitas deſit minime ea preſciri. ⁊ putas nil poſſe cõprehendi preſcientia diuina niſi certum. Et ſi ea que ſunt incerti exitus .i. euentus ſicut contingentia ſi ꝓuident̄ illa quaſi certa. tu putas illud eſſe caliginē opinionis nõ veritatē ſcientie. ⁊ in hoc tu deciperis. cuius deceptiõis cauſa eſt error tuus circa iudicium cognitiõis. Credis eñ diuerſum eſſe ab integritate ſcientie aliter arbitrari rem ꝗ̄ ſeſe habeat. ⁊ in hoc erras ¶ Notandũ ꝙ quia nos nõ poſſumus futura cõtingentia certe ꝑcognoſcere. putam⁹ ſilr̄ deum hoc nõ poſſe. res eñ in eodem mõ ſe habens diuerſimode a diuerſis poteſt cognoſci. Unde cognoſcere rem aliter ꝗ̄ ſe habet ex pte rei cognite nõ eſt ſcientia. ſ3 cognoſcere rem aliter ꝗ̄ ſe habeat ex parte cognoſcētis bene eſt ſcientia. ⁊ ſic futura ꝯtingētia licet in ſe ſint incerta. poſſunt tñ preſciri a deo ſine errore falſitatis

¶ Cuius erroris cauſa eſt. ꝙ omnia que quiſq; nouit ex ipſoꝝ tm̄ vi atq; natura cognoſci eſtimat q̄ ſciuntur quod totum cõtra eſt. Omne eñ qđ cognoſcitur non ſm ſui vim. ſed ſm cognoſcentium potius cõprehenditur facultatem.

¶ Hic phia aſſignat cauſam erroris. Ubi notandũ. ꝙ cauſa erroris quare nõ putam⁹ incerta non poſſe certe preſcire. q2 putatur ꝙ facultas cognitiõis ſit ſm facultatē rei cognite. et nõ ipſi⁹ cognoſcētis. qđ falſum ē. Primo ergo ꝑmittit cām hmõi erroris. ſecũdo improbat ipm. ibi Nam vt hoc breui. Dicit ꝑmo Cuius erroris cā eſt. q2 exiſtimat̄ ꝙ omnia que quiſq; nouit illa cognoſci tm̄ ex vi ⁊ natura ipſoꝝ que ſciunt̄. ⁊ non ex vi cognoſcētis. qđ totum eſt ꝯtra .i. ꝑ ꝯtrariũ. q2 res magis cognoſcunt̄ ſm naturã cognoſcentis. Omne eñ qđ cognoſcit̄ non ꝯphendit̄ ſm ſui vim .i. ſm modum ſue nature. ſ3 potius ſm facultatē cognoſcētis ¶ Notandũ ꝙ ſi cognitio eſſet ſm facultatē rei cognite tũc res ab oĩb3 eodē modo cognoſceret̄. ⁊ ſic aliq̇d ꝯphenderet̄ eodē modo ab intellectu hũano ⁊ diuino. qđ falſu3 eſt q2 q̄ ſunt incerta ꝯphenſione hũana. certa ſunt ꝯphenſione diuina. cognitio ergo potius attendit̄ ſm facultatē potentie cognoſcētis. ita ꝙ q̄nto potentia eſt efficacior ⁊ certior. tanto certius ⁊ limpidius rem ꝯphendit

¶ Nam vt hoc breui aliquis exēplo. eandē corporis rotunditatē aliter viſus. aliter tactus agnoſcit. Ille eminus manens totũ ſimul iactis radijs intuetur. Hic vero coherens orbi atq; cõiunctus circa ipſum motus ambitũ. rotunditatē ꝑtib3 ꝯphendit.

¶ Hic probat phia ꝙ facultas cognitionis eſt ſm facultatē potētie cognoſcentis. ⁊ nõ ex pte rei cognite. Primo declarat hoc exēplis. ſcđo probat hoc idem per rõnem. ibi Neq; id iniuria. Prima diuiditur in duas. ſm ꝙ duo ponit exēpla. ſcđm ibi Ipſum q3. Primo de

ꝙ cognitio fit ſm facultatē cognoſcētis liquet breui exemplo. nam viſus aliter cognoſcit eandē corporis rotunditatē. ⁊ aliter tactus Ille em̄ viſus manens eminus. i. longinquo intuet̄ totum corpus ſimł iactis radijs viſualibꝫ. hic vero ſcꝫ tactus cohere͂s ⁊ ꝯiunctus orbi. i. rotūditati ⁊ motus circa ipm̄ ambitū. i. circa corpus rotundū ꝯprehendit eius rotunditatem partibꝫ. i. ꝑ ꝑtes ¶ Nota ꝙ innuit duplicem drām inter modū cognoſcendi viſus ⁊ tactus Prima eſt. ꝙ viſus a remotis exiſtens cognoſcit aliquod corpus rotundū. Tactus aūt non cognoſcit ipm̄ niſi ꝯiunctus Secunda drn̄tia eſt. ꝙ viſus totum corpus ſił ꝯprehendit. tactus aūt ꝑ partes. talis aūt diuerſitas in cognoſcēdo nō eſſet ſi res cognoſceret̄ ex ſui natura. cum eadē maneat in vtraqꝫ cognitiōe ¶ Nota ꝙ quidā dixerūt viſionē fieri ꝑ emiſſionē radioꝝ viſualiū ab oculis vſqꝫ ad rem viſam. Sꝫ hec opinio eſt ꝯtra Areſto. viſio em̄ non fit extramittēdo. ſꝫ intus ſuſcipiendo. patiente em̄ aliquo ſenſitiuo fit ipm̄ videre. ſcḋo de aīa. Hic aūt loquitur opinione antiquoꝝ. cum dt̄ ꝙ viſus totū corpus intuet̄ iactis radijs

¶ Ipſum quoqꝫ hominē aliter ſenſus. aliter hymaginatio. aliter rō. aliter intelligētia cōtuetur. Senſus em̄ figuram in ſubiecta materia ꝯſtitutā hymaginatio vero ſolum ſine materia iudicat figurā. ratio vero hanc qꝫ tranſcendit. ſpeciemqꝫ ipſam que ſingularibꝫ ineſt vniuerſali cōſideratione ꝑpendit. Intelligentie vero celſior oculus exiſtit. Supgreſſa nanqꝫ vniuerſitatis ambitum. ipſam illam ſimplicem formam pura mentis acie cōtuetur.

¶ Hic ponit ſcḋm exemplū in ꝟtutibꝫ cognoſcitiuis ſubordinatis ſecūdo oſtendit quō iſte virtutes ſe habeāt ad inuicem. ibi In quo illud Prīo ergo declarat quō idem a diuerſis potētijs diuerſimode ꝯphendit̄. dicens Senſus exterior aliter contuetur ipm̄ hominē. aliter hymaginatio. aliter ratio. aliter intelligentia diuina. Senſus em̄ exterior ſicut viſus iudicat figurā hominis in ſubiecta materia. i. ſenſibili materia. ſꝫ hymaginatio ſolam figurā diſcernit ſine materia. i. in abſentia rei materiał. Ratio vero hanc hymaginationē tranſcēdit. ⁊ ipſam ſpēm. i. naturā ſpecificā hoīs que ſingularibꝫ ineſt ꝑpendit. i. diſcernit vniuerſali ꝯſideratiōe. Oculus ꝟo. i. ꝯſideratio intelligētie eſt excelſior. qꝛ intelligētia diuina ſupgreſſa ambitum vniuerſitatis qui exiſtit in ſingularibꝫ illam ſimplicē formā ſcꝫ ydeam homis que eſt in mente diuina ꝯtuetur acie. i. ſpeculatiōe pure mentis ¶ Notādum ꝙ primū exemplū fuit de ꝟtutibꝫ cogſcitiuis nō ſubordinatis. ſicut de viſu ⁊ tactu. Iſtud aūt exm̄ eſt de ꝟtutibꝫ ſubordinatꝭ q̄ ſunt q̄tuor. ſ. ſenſus exterior. q̄ ineſt oībꝫ aīalibꝫ. hymaginatio q̄ ineſt tm̄ aīalibꝫ ꝑfectis

ratio que tm̄ eſt in hoībus. ⁊ intelligentia per quam intelligit diuinā cognitionem. iſte virtutes habent diuerſum modū cognoſcendi eandem rē. ſ. hominē vt declaratur in littera. quod nō eſſet niſi ꝯgnitio fieret ſm̄ facultatem virtutum cognoſcentium. ⁊ nō rei cognite.

¶ In quo illud maxime conſiderandum eſt Nam ſuperior comprehēdendi vis amplectitur inferiorem. inferior vero ad ſuperiorem nullo modo conſurgit. Neqꝫ enim ſenſus aliquid extra materiam valet. vel vniuerſales ſpecies ymaginatio contuetur. vel ratio capit ſimplicem formā. ſꝫ intelligētia quaſi deſuper ſpectans concepta forma. q̄ ſubſunt etiam cuncta dijudicat. ſꝫ eo modo quo formam ipſam q̄ nulli alij nota eē poterat comp̄hendit. Nam ⁊ rationis vniuerſum et ymaginationis figuram. ⁊ materiale ſenſibile cognoſcit. Nec ratione vtens. nec ymaginatione: nec ſenſibus ſed illo vno ictu mētis formal'r (vt ita dicam) cuncta proſpiciens

¶ Hic oſtendit phia quomō dicte ꝟtutes cognoſcitiue ſe hn̄t ad inuicem. oſtendēs q̄ quicquid p̄t virtus inferior poteſt etiam ſupior ⁊ amplius Et primo hoc oſtendit de intelligētia reſpectu aliarū virtutum. Scḋo oſtendit idem de rōe. ſecūda ibi. Rō qꝫ Primo dicit. In quo. i. in ordine iſtarum virtutū illud eſt maxime ꝯſiderandū q̄ vis ꝯprehendendi ſuperior amplectit̄ in ſe inferiorem. q2 virtus ſuperior cognoſcit om̄e illud qḋ inferior. Inferior autem nō conſurgit ad ſuperiorem, ita vt apprehendat illud quod ſuperior. qḋ manifeſtat in exēplo dicens. Neqꝫ eīn vllus ſenſus aliquid valet apprehendere extra materiaꝫ et ymaginatio cōtuetur ſpecies vniuerſales. id ē minus particulares. ſed ratio capit ſimplicem. id eſt vniuerſalem formaꝫ. Intelligentia autem diuina quaſi deſuper ſpectans cum ſit in ſupremo gradu cognitionis ipſa concepta forma ideali dijudicat etiam cuncta que ſubſunt illi forme. vt ꝯgnoſcendo ideam hominis cognoſcit omnia que ſunt in homine. ſed eo modo comprehendit ipſam formam quo modo nulli inferiori virtuti nota eſſe poterit. Nam ipſa cognoſcit vniuerſum. id eſt vniuerſalem formam rationis ⁊ figurā ymaginationis. ⁊ materiale ſenſibile quod ſpectat ad ſenſum exteriorem non vtens ratione nec ymaginatione ſenſibus. ſed proſpiciens cūcta vno ictu mentis. id eſt abſqꝫ diſcurſu cognoſcit. quod non facit ratio.

Liber Quintus

¶ Notandum ꝙ quia virtus ſuperior virtutem includit inferiorem ſicut tetragonũ includit trigonũ. vt pꝫ ſecundo de anima. ideo q̇cquid pt virtus inferior poteſt ꝛ ſuperior. ꝛ magis quia modo magis vl'i comprehendit quod inferior modo magis particulari. licet nõ econuerſo. iõ que poteſt intelligentia humana comprehendere poteſt ꝛ diuina intelligentia. licet non econuerſo.

¶ Ratio quoqꝫ cum quid vniuerſale reſpicit. nec ymaginatione nec ſenſibus vtens ymaginabilia vel ſenſibilia comprehendit. Hec enim que cõceptionis ſue vniuerſale ita diffinit. Homo eſt animal bipes rationale. que cũ vniuerſalis notio ſit. tum ymaginabilem ſenſibilemqꝫ eſſe rem nullus ignorat. quod illa non ymaginatione vel ſenſu. ſed in rationali conceptione conſiderat. Imaginatio quoqꝫ tametſi ex ſenſibus viſendi formandiqꝫ figuras ſumpſit exordium. ſenſu tamen abſente ſenſibilia queqꝫ colluſtrat. non ſenſibili ſed ymaginaria ratione iudicandi Uides ne igitur vt in cognoſcendo. cuncta ſua potius facultate. q̃m eorum que cognoſcantur vtuntur.

¶ Hic oſtẽdit idẽ de ratione ꝙ ſicut intelligẽtia cõprehẽdit alias tres virtutes inferiores. ſic ratio etiam ꝯp̄hendit ſub ſe alias duas virtutes. ſ. ymaginationem ꝛ ſenſũ dicens. ꝙ ratio concipit quid vl'e nõ vtens ymaginatõe nec ſenſibus. et comprehẽdit ymaginabilia ꝛ ſenſibilia vl'i comprehenſione. Nec enim eſt ratio que ita diffinit vniuerſale ſue cõceptionis homo eſt animal bipes rationale. q̃ diffinitio cum ſit vniuerſal' notio. i. notificatio tñ nullꝰ etiam ignorat rẽ eẽ ymaginabilem ꝛ ſenſibileꝫ q̃ hac diffinitione explicatur. Illa ratio cõſiderat vl'e nõ vtens ymaginatõe vel ſenſu. ſed rationali ꝯceptione. Tunc oſtẽdit ꝙ ſicut ratio comprehẽdit ymaginatõnem ꝛ ſenſum. ſic ymaginatio ſenſum ꝯprehẽdit dicẽs Imaginatio q̃ꝫ tametſi pro cp̃uis ſumpſit exordiuꝫ ex ſenſibus viſendi et formãdi figuras. tamen abſente ſenſu exteriori ymaginatio colluſtrat. i. cognoſcit q̃qꝫ ſenſibilia. nõ ſenſibili. ſed ymaginaria ratione iudicãdi. Et tũc ꝯcludit dicens. Uides ne igit' q̃ȏ iũcta potius vtant' ſua. i. ꝓpria facultate in cognoſcendo q̃ꝫ facultate eorum que cognoſcunt' ¶ Notandũ ꝙ licet rõ in comprehẽdendo ſuũ vniuerſale nõ vtatur ymaginatiõe ꝛ ſenſu. tñ in actu ſuo

preſupponit ymaginatōem ⁊ ſenſum. q꞉ nihil eſt in intellectu niſi fuerit in ſenſu. Similiter licet ymaginatio in ſua opatione nō vtatur ſenſu. tñ preſupponit ſenſum fuiſſe in actu. quia fantaſia quā hic vocat ymaginationem eſt motus factus a ſenſu ſm actū. ex ſcđo de anima.

¶ Necꝫ id iniuria. nā cum omne iudicium iudicantis actus exiſtat. neceē eſt vt ſuam quiſqꝫ opam nō ex aliena. ſꝫ ex ꝓpria poteſtate ꝑficiat

¶ Hic cōfirmat dictū ſuum per rationem dicens. Illud. ſ. ꝙ res cognoſcitur nō ſm ſui naturam. ſed ſm naturā cognoſcētis illud nō cōtingit iniuria. i. irrationabiliter. Nam cum omne iudiciū cognitōis ſit actꝰ et operatio iudicātis. i. potētie cognoſcitiue neceē eſt vt quiſqꝫ cognoſcēs ꝑficiat ſuam operam. i. ſuaꝫ operatōem cognoſcēdi nō ex aliena poteſtate ſcꝫ rei cognite. ſed ex ꝓpria poteſtate. i. ex virtute cognoſcentis ¶ Notādum ꝙ ex littera formatur talis ratio. Omnis actus ⁊ opatio ſequit᷑ cōditōem illius potētie cuius eſt actus ⁊ opatio. ſed iudicare ſiue cognoſcere eſt actus ⁊ opatio potētie cognoſcētis ⁊ nō rei cognite. ẜ iudicare ⁊ cognoſcere ſeqtur modū ⁊ ꝯditionē potētie cognoſcētis

¶ Metrū quartū quinti libri.

Quondā porticus attulit
Obſcuros nimium ſenes
Qui ſenſus ⁊ ymagines
E corporibus extimis
Credant mentibus imprimi
Vt quondam celeri ſtilo
Mos eſt equore pagine
Que nullas habeat notas
Preſſas figere litteras.

¶ Iſtud eſt metrū q̄rtum huius q̄nti. qđ dicitur glyconicū ab inuētore. choriambicuꝫ a pede ꝑdomināte. In quo metro improbat opinioneꝫ ſtoycorum ex qua videt᷑ ſequi ꝯtrariū dictis ſuis. Fuit em̄ opinio ſtoycorū. ꝙ cognitio intellectiua ſolū perficeret᷑ ex hoc ꝙ corpa exteriora ſuas ſimilitudines imꝓmāt in mētem ita vt mēs ſoluꝫ ſe habeat in rōe patiētis et res extra in rōe agentis. Ex quo ſeq̄tur cum patiens trahatur ad naturam agentis ⁊ nō econuerſo. ꝙ cognitio ſeq̄ret᷑ naturam rei ꝯgnite ⁊ nō naturā ꝯgnoſcētis qđ eſt ꝯtra dicta. Primo ergo ponit opinionē ſtoycorū. ſcđo improbat eā ibi. Sed mēs. Primo dicit. Quōdam porticus attulit ſenes ſuppl̄e ſtoycos q̄ dicebāt᷑ ſenes ꝓpt᷑ maturitatē morꝫ. ſenes inq̄

nimiũ obſcuros ſuꝑple in ſentẽtijs qui ſtoyci credant ſenſus ⁊ ymagines id eſt reꝝ ſenſibilium formas imprimi mẽtibus ⁊ corporibus extrinis. id eſt exterioribꝫ. ⁊ poſuerũt corpora illa eo mõ imp̃mere ymagines mentibus vt quondam mos fuit alicui ſcribẽnti celeri ſtilo figere preſſas litteras equore. i. in planicie pagine. que pagina nullas prius notas habebat ¶ Notandũ ꝙ ſtoyci dicũtur a ſtoa grece qđ eſt porticus latine. q2 athenis in manifeſtiſſima porticu ⁊ alijs locis publicꝭ ſtoyci diſputare ſolebãt illi poſuerũt animam tm̃ habere ſe in ratione patiẽtis reſpectu reꝝ exteriorum. ⁊ quia cognitio magis videtur ſequi virtutem actiuam ꝙ̃ paſſiuam ideo ſm̃ eos cognitio potius debet attendi ſm̃ facultatẽ rei cognite q̃ eſt actiua ꝙ̃ anime cognoſcẽtis q̃ eſt paſſiua

¶ Sed mens ſi ꝓprijs vigens
Nibil motibus explicat.
Sed tm̃ patiens iacet
Notis ſubdita corporum
Caſſaſqꝫ in ſpeculi vicem.
Rerum reddit ymagines
Unde hec ſi animis viget
Cernens omnia notio
Que vis ſingula perſpicit
Aut que cognita diuidit
Que diuiſa recolligit
Alternũqꝫ legens iter
Nunc ſummis caput inſeris
Nunc decidit in infima.
Tum ſeſe referens ſibi
Veris falſa redarguit

¶ Hic improbat hãc opinionem. ſecundo ponit ſuam veritatem ibi. Nec eſt efficiens. Primo ergo deducit ad plura incõueniẽtia iſtã opinionem dicens. Sed ſi mens vigẽs nihil explicat ꝓprijs motibꝫ. i. ſi nullam actõem propꝛiam hꝫ ſed tm̃ iacet patiẽs ſubdita notis. i. ſimilitudinibꝫ corpoꝝ. ⁊ ſi ipſa reddit. i. repñtat caſſas hymagines reꝝ. i. ſimilitudines in vicem ſpeculi. i. ad modũ ſpeculi. Tunc queritur vnde viget hec notio. i. hec cognitio animis. ꝙ aĩa eſt cernẽs oĩa nõ tm̃ corporalia. ſed etiam incorporalia ¶ Notandũ ꝙ primum incõueniẽs eſt. ſi cognitio intellectiua fieret per ſolaꝫ impreſſionẽ corporuꝫ in anima. tunc nõ eſſet virtus ꝑ quam aĩa cognoſceret incorporalia. quia per ſolam impreſſionem corporum tm̃ cognoſceret corporalia. Nunc aũt manifeſtum eſt ꝙ etiã incorporalia cognoſcit Aliud inconueniens ponit dicens. Si anima tm̃ eſt paſſiua que vis anime ſingula perſpicit. id eſt intuicat. aut que vis anime cognita diuidit. aut diuiſa recolligit. aut que vis anime legens. id eſt apprehendens alterum iter componendi ⁊ diui-

Metrum quartum

dendi. nũc inſerit caput ſummis. id eſt generaliſſimis aſcendendo a ſpecialiſſimis ad generaliſſima colligendo multitudinem. ⁊ nũc decidit vł decedit ſm aliam litteram. id eſt cadit ab infima. In infima. id eſt in ſpecialiſſima procedendo a generaliſſimis ad ſpecialiſſima diuidendo. Tũ id eſt tandem anima referens id eſt comparans ſe ſibi redarguit falſa veris id eſt ꝑ veram ¶ Notandum ꝙ ex littera talis formatur ratio. Illa anima nõ eſt tm̃ paſſiua ſed actiua que iudicat cõponit ⁊ diuidit ⁊ veris falſa redarguit. ſed anima intellectiua eſt hmõi. ergo ⁊c. Maior nota eſt qꝛ iudicare cõponere ⁊ diuidere redarguere videntur eſſe opationes actiue. Minor apparet. anima iudicat inter verum ⁊ falſum. componit p̄dicatum cum ſubiecto. aliquando diuidit predicatũ a ſubiecto ⁊ falſas opiniones redarguit.

¶ Hec eſt efficiēs magis
Longe cauſa potentior
Quam que materie modo.
Impreſſas patitur notas.
Precedit tamen excitans
Ac vires animi mouens
Vno in corpore paſſio
Cum vel lux oculos ferit.
Vel vox auribus inſtrepit
Tum mentis vigor excitus
Quas intus ſpecies tenet
Ad motus ſimiles vocans
Notis applicat exteris
Introrſum qꝫ reconditis
Formis miſcet ymagines

¶ Hic phia ponit veritatē dicens. Hec mēs eſt magis cauſa efficiēs que eſt cauſa longe potētior ꝙ̃ illa que mõ materie. id ē ſimilitudine materie patitur notas impreſſas. Et quia aliqs crederet ꝙ in anima nulla eſſet paſſio. ideo ſubdit quedam paſſio precedit operatiões anime in vno corpore excitans et mouens vires animi ad operandum vt quando lux ferit oculos tũc patitur viſus. vel cum vox inſtrepit. i. inſonat aurib⁹. tũc patitur audit⁹. ⁊ tandem vigor mētis excit⁹ id eſt excitatus vocans ſpecies quas int⁹ tenēs ad ſimiles motus applicat eas notis exteris. id eſt ſimilitudinibꝫ exterioribus ⁊ miſcet. i. applicat ymagīes exteriores corporum formis. i. ſpeciebꝫ introrſum. i. in aīa reconditis ¶ Notanduꝫ ꝙ Boetius hic vtitur ſententia platonica que ponit ſpecies rerum a principio naturaliter inditas anime. ſed anima ſopita eſt in corpore. ita ꝙ nõ intelligit ꝑ eas niſi excitetur ꝑ immutationem ſenſuum exteriorum. excitata autem euocat ſpeciem ſimilē illi quã ſenſus exterior impreſſit. ⁊ applicãdo eam rei exterio-

ri ſic intelligi p eam. Ad hanc intẽtionem etiã loquitur Linconiẽſis pri-mo poſterioꝝ dicens. Rõ in nobis ſopita nõ agit niſi ꝑus p opatões ſen-ſuum quibus admiſcetur fuerit experrecta ¶ Notandum ꝙ ex litte-ra videtur ꝙ intellectus poſſibilis intelligendo etiã ſit actiuus cũ ſit cau-ſa efficiens vt dꝛ in lrã. Areſto. aũt. iij. de aĩa vult ꝙ intelligere ſit pati. ⁊ ꝙ intellectus nullam habet naturam. niſi ꝙ eſt poſſibilis vocatus Ad hoc dicunt aliqui ꝙ qꝛ anima ↄprehendit tam intellectũ poſſibilem ꝙ͡ꝫ agen-tem. aĩa eſt actiua. immo cauſa effectiua intellectionis rõe intellectus poſ-ſibilis. Uel dõm ꝙ intellectus poſſibilis eſt potentia paſſiua. ſaltem quo ad primũ eius actum. cũ intelligere ſit pati. ſed oĩs potẽtia paſſiua de neci-tate requirit potẽtiam actiuam que reducat ipſam ad actũ. Tale aũt ac-tiuũ nõ poteſt eſſe res corporalis extra cũ agens ſit ꝑſtantius paſſo. iõ tale actiuum ex pte aĩe erit intellectus agẽs cuius opatio eſt facere potẽtia. in-tellecta actu intellecta. ita ꝙ a reb⁹ extra ꝟtute intellect⁹ agẽtis impͥmit aliquid intellectui poſſibili p quod in actũ intelligendi reducitur. Nõ eſt ergo intentio Boetij negare cũ mens ſit paſſiua rõe intellectus poſſibil ſed vult ꝙ mens ſiue anima magis habeat efficiẽtiam in intellectiõe ꝙ͡ꝫ ſit paſſiua ab ipſis corꝑibus extra. ⁊ p cõſequens efficiẽtia intellectus nõ de-bet attribui rebus extra. quod erat de intentiõe ſtoicorum.

¶ Hec eſt q̃nta proſa huius q̃nti libri. in q̃ pro-bat ſpecialiter diuinã co-gnitionem eſſe ſcḋm mo-dũm cognoſcẽtis ⁊ non rei cognite. ſcḋo oñdit in-ſufficientiaꝫ eorum q̇ ex noſtro mõ cognoſcẽdi i-probant puidentiã diui-nam ibi. Quid igiť Pri-mo facit quod dictũ eſt ſecũdo infert duas ↄclu-ſiões ibi. Hac itaqꝫ Pri-mo dicit. Si in ſentien-dis. i. in cognoſcẽdis cor-poribus animus noſter nõ tñ inſignitur. i. affici paſſione corporis. ſed ex ſua vi iudicat paſſioneꝫ ſubiectam corpori. ita ꝙ in ↄgnoſcendo ſequitur ꝓpͥum motum corꝑis q̃-litates obiecte forinſec⁹ afficiant. i. immutent in-ſtrumenta. i. organa ſen-ſuum ⁊ paſſio corꝑis an

¶ Proſa quinta libri quinti.

Diſputat ſenſum ⁊ ymaginatõem ce-dere rationi. rõem intellectui

QUod ſi in corporibus ſentien-dis ꝙ͡ꝫuis efficiant inſtrumẽta ſenſuum forinſecus obiecte qualita-tes animiqꝫ agentis vigorem paſſio corporis antecedat. que in ſe actũ mẽ-tis prouocet. exciteťqꝫ interim quieſ-centes intrinſecus formas. ſi in ſenti-endis inquã corporibus. animus nõ paſſione inſignitur. ſꝫ ex ſua vi ſubie-ctam corpori indicat paſſionem. q͡ꝫto magis ea que cunctis corporum affe

ctionibus abſoluta ſunt in diſcernendo nō obiecta extrinſecus ſequūt̃.ſed actum ſue mētis expediunt

recedat vigorem agent; animi que paſſio prouocet actum mentis in ſe ⁊ excitet formas intrinſecus quieſcētes. Si h̃ eſt in animo noſtro multomagis ea que abſoluta cūctis affectionib᷒.i.qualitatib᷒ corpoꝝ.ſ. intelligentie ſepate ⁊ precipue deus.illa in diſcernēdo nō ꝯſequūtur obiecta extrinſecus.ſed expediūt.id eſt perficiūt actum ſue mentis.i.operatōem intellectiuam ſm naturam ꝓpriam ¶ Nota q̃ ex littera poteſt ſic argui Si id de quo minus videtur ineſt ⁊ de q̄ magis.ſed minus videtur q̃ animus noſter in cognoſcēdo ſequat̃ motū ſuum ⁊ nō rei cognite.⁊ tñ ſequitur facultatem ſue cognitionis.ḡ multomagis intelligentia diuina ſequitur in cognoſcendo propriū motū ſue cognitionis q̄ ipſius rei cognite

¶ Hac itaqꝫ ratione multiplices cognitiones. diuerſis ac differentibus ceſſere ſubſtantijs. Senſus enī ſolus.cunctis alijs ꝯgnitionibus deſtitutus immobilibus animantibus ceſſit.quales ſunt conche maris.que qꝫ alia ſaxis herētia nutriuntur. Imaginatio vero mobilibus beluis quibus iam ineſſe fugiendi appetendive aliquis videtur affectus. Ratio vero humani tm̄ generis eſt.ſicut intelligētia ſola diuini. Quo fit vt ea noticia ceteris preſtet que ſuapte natura non modo proprium.ſ; ceterarum q̄; noticiarum ſubiecta cognoſcit

¶ Hic infert duas cōcluſiōes ex premiſſis dicens. Ex quo cognitio ſequitur naturam cognoſcentis ⁊ nō rei cognite.⁊ cum ꝯgnoſcentia ſit; diuerſa ſm naturam.oportet diuerſis cognoſcentibus conuenire diuerſas cognitiones. Unde dicit. Hac itaqꝫ ratione quia cognitio ſequitur naturam cognoſcentem multiplices cognitiōes ceſſerunt diuerſis ac differentibus ſubſtantijs. ſenſus enim ſolus deſtitutus alijs ꝯgnitionib᷒ ceſſit animantibus immobilibus. qualia ſunt conche maris ⁊ quecunqꝫ nutriuntur herentia ſaxis. Imaginatio vero ceſſit mobilibus beluis que mouentur motu ꝓgreſſiuo quib᷒ videtur ineſſe affectus.id eſt appetitus fugiendi maluz vel appetendi bonum. Ratio vero quā ꝯprehē

dinus vniuerſale tm̄ eſt humani generis ſicut intelligētia eſt diuini generis. ¶ Tūc ponit ſecūdam concluſionem ꝙ illa cognitio eſt notior ⁊ nobilior que nō ſolum apprehendit propriū obiectū. ſed etiā obiecta aliarū noticiarū .i. cognitionū. vn̄ dicit. Quo fit vt ea notio .i. cognitio preſtet .i. nobilior ſit ceteris que ſuapte natura .i. ꝓpria natura nō modo .i. tm̄modo ꝓprium obiectū cognoſcit. ſed etiā cognoſcit ſubiecta ceterarum noticiarum. ¶ Nota circa p̄mam cōcluſionem ꝙ cum actus ⁊ opationes diuerſificētur ſcḋm diuerſitatem agētium ⁊ opantium ſeqtur ſi agentia ⁊ ſ operantia ſint diuerſa ꝙ habent diuerſas opationes ⁊ cognitiones ꝓpter qḋ ſenſus ſine alijs cognitionib⁹ ceſſit aīalibus immobilib⁹. ⁊ accipit hic ſenſus ſtricte ꝑ apprehēſione ſenſitiua que ſolū immutat ad p̄ntiam ſenſibil. Sic em̄ diſtinguitur cōtra ymaginatōem q̄ nō tm̄ apprehendit rem p̄ntem ſ; etiam abſentem ¶ Notandū circa ſecundā ꝯcluſionem ꝙ quecūq; potētia plura cognoſcit videt eſſe preſtantior ea que cognoſcit pauciora. ſi ḡ aliqua potētia cognoſcit ꝓprium obiectum ⁊ cū hoc obiecta aliaꝝ potentiaꝝ inferioꝝ. ſicut eſt intelligētia diuina. ⁊ nō ecōuerſo. ſeqtur ꝙ potētia ſupior plura cognoſcēs ſit nobilior inferiori

¶ Hic ph̄ia oſtendit inſufficientiam eoꝝ que ex hoc modo cognoſcendi noſtro improbāt diuinam ꝓuidētiam. Scḋo hortatur nos ad ꝯſiderādum modum diuine cognitiōis. ibi. quare in illius Primo manifeſtat inſufficientiā eoꝝ per ſimile. Scḋo applicat illḋ ſile ad ꝓpoſitum ibi. Simile eſt. Similitudo autem quam intendit talis eſt. Senſus ⁊ ymaginatio ſunt cognitiōes inferiores q̄; rō. Si ergo ſenſus ⁊ ymaginatio vellent iudicare moduȝ cognoſcendi rōnis ex modo cognoſcēdi ꝓprio. ⁊ dicere ꝙ vniuerſale nihil eſſet quod ratio apprehendit. vel ſi veꝝ eſſet iudicium rōis. vel eſſet ꝑticulare ⁊ ſenſibile. rō vero diceret̄ ꝯtrariū. Manifeſtum ē ꝙ nos q̄ vigem⁹

¶ Quid igitur ſi ratiocinationi ſenſus ymaginatioq; refragētur. nihil eſſe illud vniuerſale dicētes. quod ſeſe intueri ratio putet. Quod em̄ ſenſibile vl ymaginabile eſt. id vniuerſum eſſe nō poſſe. Aut igitur rationis verū eſſe iudicium nec quicq; eſſe ſenſibile. aut q̄niam ſibi notum ſit plura ſenſibus et ymaginationi eſſe ſubiecta inaneȝ cōceptionem eſſe ratiōis. que quod ſenſibile ſit ac ſingulare quaſi quoddam vniuerſale cōſideret Ad hec ſi rō ꝯtra rn̄deat ſe q̄dem ⁊ quod ſenſibile et qḋ ymaginabile ſit in vniuerſalitatis rōne ꝯſpicere Jlla vero ad vniuerſitatis cognitōem aſpirare nō poſſe. qm̄ eoꝝ notio corporales figuras nō poſſ; ex

cedere De rerũ vero cognitione firmiori potius pfectioriq; iudicio eẽ credẽdum In hmõi igitur lite nos quibꝫ tam ratiocinandi ꝗ̃ imaginandi etiã ſentiendiq; vis ineſt. nonne rõnis potius cauſam probaremus

vtraq; cognitõe potius aſſentiremus rõni iudicando motiuũ ſenſus et imaginationũ eſſe īſufficiens Dicit ḡ. Quid igit̃ ſi ſenſus ꝛ imaginatio refragent̃ .i. ꝯtra dicant rõni dicentes nihil eſſe vl̃e id qđ rõ putat ſe intueri ſic arguendo. Quod eſt eñ ſenſibile aut imaginabile id non poſſe eſſe vniuerſale ſm iudiciũ ſenſus ꝛ imaginationis. Aut igit̃ iudiciũ rõnis necc̃ eſt eſſe verũ ꝛ ꝑ ꝯñs nec quicq; eẽ ſenſibile qđ eſt abſurdum Aut qm̃ notũ eſt ſibi ſcꝫ ſenſui ꝛ imaginationi que necc̃ eſt eſſe ſenſibilia. crederes ne ꝯceptiõem rõis eſſe inanẽ que ꝯſiderat illud qđ eſt ſenſibile ꝛ ſingulare quaſi quoddã vl̃e Ad hec ſi rõ rñdeat ſe ꝯſpicere in rõne vl̃i quod eſt ſenſibile ꝛ imaginabile Illa vero ſcꝫ ſenſuꝫ et imaginationem nõ poſſe aſpicere id eſt ꝑuenire ad cognitionẽ vniuerſalis q: cognitio eoꝝ nõ excedit figuras corporales ꝛ diceret ratio potiꝰ eſſe credendum firmiori ꝛ pfectiori iudicio rerum In hmõi igitur lite ſcꝫ inter ſenſum ꝛ imaginatiõem ex vna pte ꝛ rõnem ex altera pte nos qbꝫ ineſt tam vis rõcinandi ꝗ̃ imaginandi ꝛ ſentiẽdi nõ ne potius ꝓbaremꝰ cãm rõnis ꝛ reputaremus motiua ſenſus ꝛ imaginationis eſſe ſufficientiam quaſi dicat immo

¶ Nota ꝙ iudicio nobilioris potentie potius eſt aſtandum ꝗ̃ iudicio potentie ignobilioris cũ igitur ratio ſit potentia nobilior ꝗ̃ ſenſus ꝛ imaginatio. eo ꝙ ratio cõphendit proprium obiectũ ꝛ obiectũ ſenſus ꝛ imaginationis ꝛ non econuerſo. ergo potius aſtandum eſt iudicio rõis ꝗ̃ potentiarum inferiorum.

Simile eſt ꝙ humana rõ diuinam intelligentiam futura niſi vt ipſa cognoſcit non putat intueri Nã ita diſſeris Si qua certos ac neceſſarios habere non videantur euentus. ea certo euẽtura preſciri nequeant Harum igitur rerum nulla eſt preſcientia. quã ſi etiã in his eſſe credamus. nihil erit quod non ex neceſſitate proueniat Si igit̃

¶ Hic applicat illud ſimile ad ꝓpoſitũ ꝛ dr̃ Illud qđ eſt dictũ de ſenſu ꝛ imaginatione reſpectu rõnis ſimile eſt ei ꝙ humana rõ nihil putat diuinã intelligẽtiam intueri niſi vt ipſa rõ cognoſcit qđ apparet ex ipo mõ arguendi Nam ita diſſeris id eſt arguis. ſi qua videantur non habere certos ꝛ neccãrios euentus talia nequeant preſciri certe euentura.

Vti rationis participes ſumus ita di/uine iudicium mentis habere poſſe/mus ſicut imaginationē ſenſumqꝫ rōni credere oportere iudicamꝰ ſic diuine ſeſe menti humanaꝫ ſummittere rationē iuſtiſſimum cenſeremus.

Igit̄ taliū reꝝ nulla eſt preſcia quā ſcꝫ preſciam ſi credimus eſſe in his. nihil erit quod non ꝓueniat ex neccitate Si igit̄ ſicut ſumus participes rōnis ita poſſemus ha/bere iudiciū diuine mentis. ſicut nūc iudicamꝰ imaginationē et ſenſum oportere cedere rōni ſic cenſeremus.i. iudicaremus iuſtiſſimuꝫ humane rationi ſe ſummittere diuine menti.

¶ Nota ꝙ ſimile eſt de iudicio ſenſus ⁊ imaginationis reſpectu rationis. ⁊ rōnis reſpectu intelligentie diuine Nā ſenſui ⁊ imaginationi videtur ꝙ rō aliter nō poſſit ꝯprehendere rem niſi ſicut ipſa ꝯprehēdit qd̄ tñ falſum eſt Sic ſimiliter videt̄ rōni humane ꝙ intelligentia diuina nō poſſit res incertas cognoſcere aliter ꝙ̄ ipſa cognoſcit qd̄ falſum ē. Nāque rō humana incerte cognoſcit. intelligentia diuina certa ꝯprehendit.

Quare in illius ſumme intelligētie cacumē ſi poſſumus erigamur Illic eñ rō videbit qd̄ in ſe non poteſt ineueri Id aūt eſt quonā mō etiā que certos exitus non hñt. certa tñ videat ac definita prenotio. neqꝫ id ſit opinio. ſed ſumme potius ſciētie nullis terminis incluſa ſimplicitas

¶ Hic phīa hortat̄ vt erigamus nos ad cognitionē diuine intelligētie dicens. Quare ſi poſſu/mus erigamur p̄ diligētem ꝯſideratōēꝫ in cacumen illius ſumme intel/ligētie.ſ. diuine Illic eñ rō videbit qd̄ in ſe non p̄t intueri.ſ. quō certa ⁊ definita p̄notio dei cognoſcat illa que non hñt certos exitus ⁊ illud nō erit opinio. ſed potiꝰ erit ſimplicitas ſumme ſcīe nullis terminis incluſa. qꝛ ſimplicitas ſumme ſapientie eſt infinita

¶ Notandum ꝙ ſi cognitio ſequeret̄ facultatē rei cognite ⁊ nō ꝑtutꝫ cognoſcentis tunc ſicut ratio humana cognoſcit futura ꝯtingentia incerte. ſic ſimiliter intelligentia diuina ea incerte cognoſceret. ſed qꝛ facultas cognitionū eſt ſm facultatem virtutum cognoſcentiū ⁊ intelligentia di/uina in cognoſcendo excedit rōnem humanam. poterit ipſa certe ꝯgnoſ/cere que ratio humana incerte cognoſcit

¶ Metrū quintum libri quinti

Quam varijs terras animalia ꝑmeant figuris

¶ Hic incipit quintuꝫ metrū huius q̄nti qd̄ dr̄ archilogicū ab inuētore dactilicū a pede p̄domināte. In quo oſtendit

Namq̄ȝ alia extento ſunt corpore pulueremq̄ȝ verrunt
Continuum trahunt vi pectoris incita ſulcum
Sunt quibus alarum leuitas vaga verberetq̄ȝ ventos
Et liquido lōgi ſpacia etheris enatet volatu
Hec preſſiſſe ſolo veſtigia greſſibus gaudent
Vel virides campos trāſmittere vel ſubire ſiluas.
Que varijs videas licet omīa diſcrepare formis
Prona tū facies hebetes valet ingrauata ſenſus

hoīem eſſe dispoſitū ad ꝯtemplatōnem celeſtiū ex figura corporis ſui. ⁊ primo deſcribit figuraꝫ corpalem aliaꝝ beſtiaꝝ. Scdo figuram hoīs. ibi Unica gens Primo dr aīalia permeant terras q̄ varijs figuris namq̄ȝ animalia extēto corpore ſicut ſꝫ ſerpētes ⁊ reptilia illa verrūt .i. vertunt puluerē. ⁊ incitata .i. mota vi pectoris trahūt cōtinuuꝫ ſulcum ſuple in puluere. Sunt alia aniꝫmalia quibꝫ ineſt vaga leuitas alarū que verberant ventos ⁊ enatāt .i. tranſeunt liq̄do volatu ſpacia longi etheris .i. aeris. Sunt alia q̄ gauꝫdent veſtigia p̄ſſiſſe ſolo .i. terre greſſibus ſuis ⁊ trāſmittere .i. ꝑtrāſire virides cāpos ⁊ gaudent ſubire ſiluas q̄ oīa aīalia licet videas ea diſcrepare varijs formis. tū facies eoꝝ ꝓna .i. ad terrā inclinata valet ingrauare .i. in grauatos oſtendere ſenſus hebetes .i. brutales ¶ Notādū q̄ ph̄ia tāgit tria genera aīaliū ſcꝫ reptilia. volatilia. ⁊ greſſibilia. q̄ licet differāt in formis q̄ quedā forꝫmant ad reptandū vt ſerpentes. q̄dam ad volandū vt aues. q̄dā ad gradiendū vt beſtie. tū in hoc oīa ꝯueniunt q̄ h̄nt faciem inclinatā ad terrā

Unica gens hominum celſum leuat altius cacumen
Atq̄ȝ leuis recto ſtat corpe deſpicitq̄ȝ terras
Hec niſi terrenꝰ male deſipis admonet figura
Qui rcō celū vultu petꝫ exeriſq̄ȝ frōtē
In ſublime feras aīm q̄ȝ ne grauata peſſum
Inferior ſi dat mēſ corpe celſiꝰ leuato

¶ Hic deſcribit figuram hoīs dicēs Unica gens hominum .i. ſolum genus humanum leuat celſum cacumen .i. caput ſuū altius. ⁊ leuis ſtat recto id eſt erecto corpore et deſpicit terras vultu eleuato ad celum. tu hō terrenus qui rcō corpe petis celū ⁊ exeris .i. eriꝫgis frontem. hec recta figura admonet te q̄ tu deſipis niſi eriā feras .i.

extollas animū tuū in ſublime.i.in celeſtia.ne mens grauata.i.grauedine depreſſa peſſum.i.ſub pedibus vel ſubtus.⁊ eſt peſſuz aduerbiū loci.ne illa mens ſidat.i.reſideat inferior corpe leuato celſius

¶ Notandū cū hō habeat figurā corporis erectā ad celū ſi aīa non exigeretur ad ꝯtēplationē celeſtium videretur corpus eſſe nobilius anima

¶ Nota ſm Areſto.xvi.de aīalibꝫ hō inter oīa aīalia hꝫ figurā recti linearē.de qua figura etiaz loquit̃ Ouidius in libro methamorphoſeos dicens Pronaqꝫ cū ſpectent aīalia cetera terram Os homini ſublime dedit celūqꝫ videre Juſſit.⁊ erectos ad ſidera tollere vultus.

¶ Proſa ſexta quinti libri

¶ Diſputat de eternitate dei.de pñti tpali ac de preterito ⁊ de futuro Et ꝙ ea que fiūt in dei pñtia nccāria ſtꝫ.ad pñs ꝯſiderata pēdēt ex libero arbitrio

Quoniā igit̃ vti pauloante mōſtratū eſt.oē qd̄ ſcitur nō ex ſua ſed ex ꝯprehendentiū natura cognoſcitur.intueamur nūc quantum fas eſt quis ſit diuine ſubſtantie ſtatus.vt q̄nam etiā ſcīa eius ſit poſſimus agnoſcere Deum igit̃ eternū eſſe.cunctorū rōne degentiuz cōmune iudicium eſt Quid ſit igitur eternitas ꝯſideremus Hec enim nobis naturam pariter diuinam ſcientiamqꝫ patefacit

¶ Hic incipit ſexta ꝓſa ⁊ vltima huius q̄nti.in qua determinat veritatem de ꝯpoſſibilitate ꝑſcie diuine ⁊ liberi arbitrij.⁊ pmo ponit ſuā determinatōez.ſcdo ſubiūgit vtilē exhortatōnem circa finē libri.ibi.Aduerſamini igit̃.Primo oñt modū diuine cognitionis.ſcdo ſoluit obiectiōes factas ꝯtra diuinam ꝓuidentiā.tercio ꝯcludit ꝯpoſſibilitatem liberi arbitrij cū ꝓuidentia diuina.ſecunda.ibi.Quid igit̃ poſtulas.tercia ibi.Que cū ita ſint.pmo determinat de ſtatu dei qui eſt eternitas.Scdo ex hoc declarat modum diuine ſcie.ibi.Qm̄ igit̃ oē iudicium Primo pmittit ꝙ determinandū ſit de eternitate.ſcdo determinat de ea ibi.Eternitas igitur.Primo dīt Qm̄ monſtratū eſt pauloante ꝙ oē qd̄ ſcit̃ cognoſcitur non ex ſui natura.i.nō ex natura rei ſcite.ſed ex natura cognoſcentiū.intueamur nūc q̄tum fas eſt quis ſit ſtatꝰ diuine eſſentie vel ſubſtantie vt poſſimus agnoſcere que ſit eius ſcīa Et ſubdit ꝙ cōe iudiciū cunctoꝝ degentiū.i.vtentiū rōe ad deū eē eternū.ideo ꝯſiderēmꝰ q̄d ſit eternitas.hec eīm nobis patefacit naturā ⁊ diuinā ſcientiā

¶ Nota ꝙ viri degentes rōe ſunt viri prediti luce ſapientie.⁊ oēs iſti ꝯcedūt deū eſſe eternū.Nā phs.viij.phiſ.ex eternitate motus oñt eternitatem motoris.⁊ omnes tam greci q̄ barbari putantes deos eſſe

Proſa ſexta

eſtimāt eos imortales ¶ Nota ꝙ qꝛ eternitas dei ꝛ natura ꝛ ſcia dei nō dr̄ñt ſm̄ ſubam iō ꝯgnita eternitate ꝯgnoſcit̃ natura ꝛ ſcia dei

¶ Hic pſeqt̃ur de eternitate. Et p̄mo ponit eius diffinitōez. ſcđo declarat eam. ibi. Qđ ſi ex collatione. Primo đt. Eternitas eſt poſſeſſio vite interminabilis exñs tota ſimul ꝛ pfecta ¶ Nota ſm̄ albertuz ſup li. de cauſis. Aliqđ eſt eternuz ꝛ eſt in eternitate ꝛ eſt ip̄a eternitas ſicut deus. Aliq̄ ſunt eter-naꝛ ſunt in eternitate. ſꝫ non ſunt ipſa eternitas ſicut ſubſtantie ſepara-te. Alia ſunt eterna nō in eternitate nec ſtꝫ ipſa eternitas. vt motus tp̄s ꝛ mūdus.

Eternitas igit̃ eſt interminabilis vite tota ſimul ꝛ perfecta poſſeſſio

¶ Nota cū đt eternitas eſt poſſeſſio. ibi vtit̃ nomie poſſeſſionis ad deſignandū immobilitatem ꝛ indeficientiam eternitatis qꝛ ipſa firmi-ter poſſidet̃ ꝛ quiete habet̃. ꝛ đt vite. ad innuendum ꝙ non viuentia nō menſurant̃ eternitate. ꝛ đt interminabilis ad drām illius vite que habꝫ terminū a pte añ ꝛ a pte poſt. ſicꝫ vita hoīs. vel a pte añ tm̄ ſicꝫ vita angeloꝛuz. ꝛ đt tota ſimul. ad drām vite angelice. q̄uis em̄ eſſe angeli ſm̄ ſubam ſit totum ſimul. non tñ ſm̄ opationem cū habeat opationes ſuc-ceſſiuas ꝛ intellectiones. ꝛ đt pfecta ad deſignandū ꝙ et̃nitati nihil de-eſt. perfcm̄ em̄ eſt cui nihil deeſt p̄mo celi ꝛ mundi

Qđ ex collatōe tp̄aliū clarius liquet. Nā q̄cq̄d viuit in tp̄e id pñs a p̄teritꝫ in futura procedit. Nihilq̄ꝫ eſt in tp̄e ꝯſtitutū. qđ totū vite ſue ſpaciū pit̃er poſſit amplecti. ſꝫ craſtinū q̄deꝫ nōdū app̄hendit heſternū ṽo iā pdidit. In hodierna q̄q̄ꝫ vita. nō amplius viui-tis q̄ꝫ in illo mobili tranſitoꝛioq̄ꝫ mo-mēto. Qđ igit̃ tp̄is patitur cōditionē licet illud (ſicuti de mūdo cēſuit Ariſtoteles) nec ceperit vnq̄ꝫ eſſe. nec de-ſinat. vitaq̄ꝫ eius cū tp̄is infirmitate tendatur: nōdum tamen tale eſt vt et̃-num eſſe iure credatur. Non enim to

¶ Hic declarat diffinitionem. ſcđo redarguit quoſdam qui vocabulo et̃nitatis abutebant̃. ibi. Unde non recte Primo ergo declarat diffinitionem et̃nitatis in comparatione ad temp⁹ di-cens. Unde dictum eſt ꝙ eternitas eſt poſſeſſio tota ſimul interminabi-lis vite quod liquet cla-ri⁹ ex collatione id eſt ex comparatione tempoꝛalium. Nam quicquid viuit in tempoꝛe illud p̄ſens exiſtens procedit p ſucceſſiuam mutabilitatem a p̄teritis in futura. ꝛ nihil eſt in tempore ꝯſtitutū quod parit̃ poſſit amplecti. i. ꝯp̄hēdi totū ſpaciū vite ſue. ſed

craſtinũ nondũ apphendit. heſternum vero tps iam pdidit. et in hodierna vita nõ amplius viuitis. i. nihil plus eſt pñs de hodierna vita niſi qȝ in iſto mobili et tranſitorio momẽto ptinet de vita. Et dr momentũ illud indiuiſibile inſtans quo futuȝ copulatur cũ preterito. Quicqd igitur patitur tpis pditionem. i. ſucceſſionẽ licȝ nunqȝ inceperit eẽ nec deſinat eẽ ſicut Ariſto. cenſuit de mũdo. et licet vita. i. duratio eius tendatur. i. extendatur cũ infirmitate tpis. nondũ tñ tale eſt vt iure credatur eſſe eternũ. qr non comprehẽdit neqȝ pplectitur ſimul totũ ſpacium vite ſue. i. durationis licet infinite. i. infinito tpe duret. ſed futura nõdum hȝ tranſacta. i. ptranſita et pterita nõ hȝ. Quicqd ergo pphendit et poſſidet pariter totã plenitudinez interminabilis vite cui nihil abſit futuri nec aliqd fluxerit pteriti illud iure phibetur eſſe eternũ. qr illud eternũ ſui cõpos eo qȝ nihil ſibi deſit neceſſe eſt ſp ſibi aſſiſtere pñs. et eſt neceſſe pñtem habere infinitatẽ. i. infinitã durationẽ tpis mobilis. i. ſucceſſiui ¶ Notandũ qȝ p cognitionẽ tpis deuenimus in pgnitionẽ eternitatis eo qȝ oppoſita iuxta ſe poſita magis elucescunt. ideo p naturaȝ et ſucceſſionem tpis declarat nobis naturã eternitatis. Sicut em rõ tpis conſiſtit in ſucceſſione et apprehenſione prioris et poſterioris in motu cuius vna pars pterijt et alia eſt futura. ſic rõ eternitatis p oppoſitum cõſiſtit in apprehenſione vniformitatis illius quod omnino eſt extra motum comprehẽdens ſimul pteritum et futuȝ tanqȝ pñs ¶ Nota qȝ ipſius eterni nihil trãſit in pteritum. ideo ſp ſibi pñs aſiſtit. qr vero nunqȝ deficiet ſicut nec vnqȝ incepit cum habeat vitã interminabilem neceſſe eſt qȝ aſſint qlibet differentie tpis. etiam ſi ponatur tps infinitum. et qr eodẽ modo aſſiſtit differentijs tpm p quẽ modũ in ſe ſubſiſtit. motus aũt quo in ſe ſubſiſtit eſt pñtarius. ideo etiã aſſiſtit differentijs tpis p motũ pñteȝ Ideo dr qȝ neceſſe eſt eternũ pñtem habere infinitatem tpis mobilis

em totum ſimul infinite licet vite ſpaciũ comprehẽdit atqȝ complectitur. ſed futura nondũ tranſacta iam nõ habȝ Quod igitur interminabilis vite plenitudinẽ totã pariter cõprehẽdit ac poſſidet. cui neqȝ futuri qdqȝ abſit. nec pteriti fluxerit id eternũ eſſe iure phibetur. Idqȝ neccẽ eſt et ſui compos preſens ſibi ſemp aſſiſtere et infinitatem mobilis temporis habere pñtem

¶ Hic phia improbat qſdam qui abutebantur vocabulo eternitatis. ſecundo docȝ pprium modum loquẽdi. ibi. Ita ſi digna. Primo facit qd dictum eſt. ſcdo manife

Unde nõ recte qdam q cum audiunt viſuȝ platoni mundũ hunc nec habuiſſe iniciũ tpis. nec habituȝ eſſe defectum. hoc modo conditori pditũ mũ

Proſa ſexta

dum fieri coeternū putant. Aliud eſt enī ꝑ interminabilem duci vitam qd̄ mundo Plato tribuit aliud intermi/nabilis vite totam pariter complexā eſſe preſentiam quod diuine mentis proprium eſſe manifeſtū eſt. Necꝫ deus cōditis rebus antiquior videri debet temporis quātitate ſed ſimplicis potius ꝓprietate nature

ſtat quomō temporalia deficiunt a ſimplicitate diuine nature quā nitū/tur imitari.ibi. Hūc enī Primo dr̄. Dictū eſt ꝙ eternitas non ſolum in/terminabilitatem dr̄. ſꝫ etiaꝫ ſimplicitatem. vn̄ non recte qdam putant q̇ cum audiūt viſum eē Platōi mundū non ha/buiſſe initium tp̄is. nec habituꝝ defectū.i.fineꝫ. hoc mō putant mundū conditū fieri coeternum ꝯditori. Cā aūt quare nō recte putant eſt qꝛ aliud eſt duci ꝑ intermina bilē vitam cū quadam ſucceſſione qd̄ Plato attribuit mūdo. ⁊ aliud ē ſimul eſſe ꝯplexam totam p̄ntiam vite interminabilis qd̄ eſt ꝓpriuꝫ di/uine mētis. Et qꝛ aliq̇s dicerꝫ. Si mūdus nunꝙ̄ incepit videt̄ eſſe coeternus deo. Ad hoc rn̄det ꝙ deus eſt p̄or mūdo. nō antiq̇tate tp̄is ſed ſimplicitate nature. Vn̄ dr̄. Necꝫ enī deus dꝫ videri antiq̇or rebꝫ con/ditis quantitate temporis ſed ꝓprietate ſimplicis nature

¶ Notandū ſicꝫ pꝫ ex libro Timei plato voluit munduꝫ incepiſſe ſed finem non habere. Et hoc idem Areſtotiles ſibi impon t in libro ce/li ⁊ mundi dicens ꝙ ſolus Plato generat mundū q̇d eſt ergo ꝙ dr̄ Boetius ꝙ Plato nō poſuit mundū incepiſſe. Ad hoc dr̄ ꝙ duꝫ P.ato di/xit mundū habuiſſe initium intelligit̄ ꝙ habuit initium inſtitutionis nō aūt temporis. ſicꝫ ponit exemplum de veſtigio pedis. vt ſi pes ab eter/no ſteriſſet in puluere pes eſſꝫ cauſa veſtigij naturaliter precedens veſtigium licet non tempore

Hunc enim vite immobilis preſentarium ſtatum. infinitus ille temporaliū rerum motus imitatur. Cumqꝫ cum effingere atqꝫ equare non poſſit. ex immobilitate deficit immotum. ⁊ ex ſimplicitate preſentie decreſcit in infini/tam futuri ac preteriti quantitatem. Et cum totam pariter vite ſue ple/

¶ Hic manifeſtat quomō tp̄alia deficiūt a ſimplicitate diuine nature quaꝫ nitunt̄ imita/ri dicens. Ille infinitus mod⁹ reꝝ tp̄aliū imitat̄ q̄rum pōt hunc p̄ntarium ſtatum vite immo/bilis.i.eternitatis. ⁊ cuꝫ eū nō p̄t effingere.i.exp̄/merē ⁊ equare deficit ab eius imobilitate ſucceſ/ſiue acq̇rendo qd̄ ſimul habere non potuit. ⁊ ex ſimplicitate p̄ntie decre

nitudinem nequeat poſſidere. hoc ipſo qꝫ aliquo modo nunq̃ꝫ eſſe deſinit. illō quod implere atqꝫ exprimere non poteſt aliquatenus videtur emulari. alligans ſe ad qualemcūqꝫ preſentiaꝫ huius exigui volucriſqꝫ momēti. Que quoniam manentis illius p̄ſentie q̄ndam geſtat imaginem quibuſcūqꝫ cōtigerit. id preſtat vt eſſe videantur. Qm̄ vero manere non potuit. infinitum temporis iter arripuit Eoqꝫ modo factum eſt vt cōtinuaret eundo vitaꝫ. cuius plenitudineꝫ complecti nō valuit permanēdo

ſcit in infinitā q̄ntitateꝫ p̄teriti ꝛ futuri. ꝛ cū nequeat poſſidere pariter totā plenitudinem vite ſue hoc ipſo ꝙ aliq̃ modo nunq̃ꝫ eſſe deſinit videt᷑ aliquatenus emulari illud qđ implere non p̄t. alligās ſe ſcilꝫ ſtatus tp̄alis ad q̄lemcūqꝫ p̄ntiam hui⁹ momēti. i. inſtātis exigui. i. indiuiſibil' ꝛ volucris. i. tranſitorij que ſcꝫ p̄ntia inſtantis tp̄is hꝫ quandā imaginem manentis p̄ntie. id eſt eťnitatis. ꝛ preſtat q̇buſcunqꝫ ꝯtingit vt illa eſſe videant᷑. nam illa dicimus eſſe que ſtꝫ in p̄ſenti momento. qꝛ vero nō potuit manere. ſ. p̄ntia inſtantis ꝓpter naturā rei mobilis. ideo arripuit infinitum iter temporis p̱ ſucceſſionem. ꝛ eodem modo fcm̄ ē vt cōtinuaret vitam eundo de vno eſſe in aliud cuius plenitudinem non poſtuit complecti p̱manendo ¶ Notandū ꝙ infinitus motus tp̄aliuꝫ rerum q̄ntum p̄t imitat᷑ ſtatum eternitatis. qꝛ non p̄ōt eum totalr̄ exprimere. qꝛ ſtatus temp̱alis eſt ſucceſſiuus. ſtatus eťnitatis non. ꝛ ſtatus tp̱alis reſpicit preteritū ꝛ futuꝝ. ſtatus eťnitatis tm̄ p̄ns. tn̄ in hoc imitat᷑ ſtatum eťnitatis ꝙ ſic eternitas nunq̃ꝫ deficit. ſicut infinitus motus reꝝ tp̱aliuꝫ nunq̃ꝫ eſſe deſinit. ꝛ ſicut in tp̄e eſt dare inſtans quod habꝫ quandā imaginē cum eťnitate. ita ꝙ ſicut in eťnitate aliquid dr̄ eſſe. ſic illa dicimus eſſe que ſtꝫ in p̄nti inſtanti. ideo ſtatus reꝝ tp̱alium licꝫ non poſſit imitari ſtatum eťnitatis p̄ntialr̄ p̱manendo tn̄ ip̄m imitat᷑ ſuam durationem ſucceſſiue continuando

Itaqꝫ ſi digna reb⁹ nomina velimus imponere Platonem ſequētes. deum quidem eternum. mūdum vero dicamus eſſe perpetuū.

¶ In iſta parte ph'ia docet quō ꝓprie loquendum ſit de deo ꝛ de mūdo dicens. Si nos ſeq̄ntes platonem velimus imponere nomīa digna id eſt conuenientia reb⁹ dicam⁹ deū eſſe eternuꝫ munduꝫ vero dicamus perpetuū ꝛ hoc ꝯſonat dicto autoris Greciſint

Proſa ſexta

Eternum vere ſine principio ſine fine. Perpetuum cui principium ſed fine carebit

Quoniam igitur om̄e iudicium ſm ſui naturam q̄ ſibi ſubiecta ſunt comprehēdit. Eſt aūt deo ſemper eternus ac p̄ntarius ſtatus. Scia quoq; eius oēm temporis ſupergreſſa motionez in ſue manet ſimplicitate preſentie: infinitaq; preteriti ac futuri ſpacia complectens. omnia q̄ſi iam gerant᷑ in ſua ſimplici cognitione conſiderat. Itaq; ſi p̄ſciam penſare velis q̄ cuncta dinoſcit. non eſſe p̄ſciam q̄ſi futuri. ſed ſciētiam nunq̄ȝ deficientis inſtantie rectius eſtimabis. Vn̄ nō p̄uidentia ſed p̄uidentia potius dr̄ ꝙ porro ab reb infimis ꝯſtituta quaſi ab excelſo rerū cacumine cuncta proſpiciat

¶ Hic phia ex dictis oſtendit modū ſcientie diuine. Primo ergo oſtendit qualis ſit ſcientia diuina. ⁊ q̄liter ſit nominanda dicens. Quoniam omne iudiciū comprehendit ea que ſṫ ſubiecta. id eſt ſua obiecta ſm ſui naturam id ē ſm naturam virtutis cognoſcentis. Natura autē dei talis eſt ꝙ ſemꝑ ipſi deo eſt ſtatus eternus ⁊ preſentarius Ex quo ſe q̄tur ꝙ ſcientia dei ſupgreſſa omnem motionē temporis manet in ſimplicitate preſentie. ⁊ cōplectens infinita ſpacia preteriti ⁊ futuri temporis omnia conſiderat q̄ſi iam. id eſt preſentialiter gerantur in ſua ſimplici cognitione.
Tunc oſtendit quomodo ſcientia dei eſt nominanda dicēs. Itaq; ſi velis pēſare p̄ſcientiaȝ que cuncta cognoſcit nō dices diuinam ſcientiaȝ eē preſcientiam quaſi futurum ſed rectius eſtimabis diuinam ſcientiam eſſe inſtantie id eſt preſentie nūq̄ȝ deficientis. qḋ confirmat per ethymologiam huius nominis prouidentia dicens Unde cognitio diuina nō dicitur preuidentia quia illa importat ordinem ad futurum. ſed dicitur prouidentia quaſi porro id eſt procul a rebus infimis conſtituta ab excelſo cacumine rerum cuncta proſpiciat.

¶ Nota ꝙ cognitio ſequit᷑ modum rei cognoſcentis. ideo cognitiō et ſcientia dei ſequitur ſtatum et diſpoſitionem dei. Status autem dei eſt eternus ⁊ preſentarius. cum eſſe diuinum menſuretur eternitate. ergo ſcientia dei erit eterna ⁊ preſentaria. ita ꝙ omnia que ſunt preterita et futura. cognoſcit quaſi ſint preſentia

¶ Nota aliquis diceret. Non ens non poteſt alicui eſſe preſens ſȝ preteritum ⁊ futurum eſt non ens. ergo non poteſt eſſe p̄ſens cognitiōi

diuine. Dicendū ꝙ duplex eſt non ens. quoddā ꝙ nullo modo eſt ens et tale nō eſt realiter pñs alicui cum nihil ſit. Aliud eſt non ens nō ſimpliciter ſed qꝛ actu nō eſt ens. ꝛ licet hmōi nō poſſit realiter coexiſtere tēpori pñti tñ pt coexiſtere eternitati. qꝛ eternitas cuꝫ ſit infinita excedit tp̄s pñs extendēdo ſe ad ꝑteritū ꝛ futurꝫ. Et ſic ꝑteritū ꝛ futurꝫ ſunt eternitati coexiſtētia pñtialiter qꝛ in eternitate nō eſt ſucceſſio. vñ nō ſeq̄tur. ſi aliq̄d coexiſtit eternitati ꝙ ꝓ tāto ſimplr̄ exiſtat. qꝛ eternitas etiā extendit ſe ad nō exñs ſicut ad ꝑteritū ꝛ futurꝫ ¶ Notandū ꝙ deo oīa ſunt pñtia ꝛ ſibi nihil eſt futurꝫ. iō ſcīa ſua nō eſt dicēda preſcia q̄ ſonat aliq̄d futurꝫ. nec dꝫ dici ꝓuidentia ꝓpter eandē cām. ſed dꝫ dici ꝓuidentia quaſi ꝓcul ꝯſtituta a rebꝫ inferioribꝫ oīa proſpiciens

¶ Hic ſoluit obiectiones ſupius factas ꝯtra prouidentiā. Primo ergo oñdit qualiter hmōi obiectiones ſoluantur. ſcd̄o reſumit ꝑmam obiectionem ipſam fortificando vt formalius ſoluat. ſcd̄a ibi. Hic ſi dicos ¶ Circa primū notandū ꝙ tres erāt rōes quaꝝ prima et ſecunda fundant̄ ſuper hoc ꝙ nihil pt eſſe ꝑſcitum a deo niſi id ſit neceſſariū. tercia fundatur ſup hoc ꝙ euentus incertꝰ non pt

Quid igitur poſtulas vt neccāria fiāt que diuino lumine luſtrent̄. cū ne homines q̄dem neceſſaria faciant eſſe q̄ videāt. Num eñ ea que preſentia cernis aliquā eis neceſſitatē tuꝰ addit intuitus. B. Minime. P. Atq̄ ſi eſt diuini humaniq̄ꝫ pñtis digna collatio. vti vos veſtro hoc temperario ꝑſenti quedā videtis. ita ille omnia ſuo cernit eterno

certitudinaliter cognoſci. Facit ergo duo Primo oñdit ꝙ preſcia non imponit neceſſitatē rei ꝑſcite ꝑ quod ſoluit̄ ꝑma ꝛ ſcd̄a rō. Scd̄o oñdit ꝙ ſcīa dei nō mutat naturā rei ſed ſimul ſtant certitudo a parte ſcie et incertitudo a ꝑte euentus. ꝑ quod ſoluit̄ tercia rō. ſcd̄a ibi. Quare hec diuina. Primo dt̄. Ex quo deus cognoſcit oīa tanq̄ꝫ pñtia. quid igit̄ poſtulas vt illa fiant neceſſaria que illuſtrant̄. i. ꝯprehendunt̄ diuino lumine. i. diuina cognitione. cū nec homines faciāt ea neccāria q̄ pñtialiter vident. Verbi grā. ꝙ hō videt in pñti nō facit eſſe neceſſariū. Nunq̄d eñ intuitus tuus dabit aliquā neceſſitatē eis q̄ tu cernis pñtia. dt̄ Boetius. Minime. Et phīa. Si eſt digna collatio diuini ꝛ humani intuitus reſpectu pñtis ſicut vos videtis q̄dam hoc pñti tēporario. i. in pñti tp̄e. ita deus ſuo eterno intuitu oīa cernit tanq̄ꝫ pñtia ¶ Nota ꝙ intuitus nr̄ rei pñtis nullā imponit neceſſitatē rei pñti. qꝛ viſio Socratis currentis nō imponit neceſſitatē Socrati currenti. qꝛ pt Socrates currere vel nō currere. Sic etiā intuitus diuinus q̄ oīa pñtialiter cognoſcit nullā imponit rebꝫ neceſſitatē. ſed videt ea pñtialiter ſicut futura itaq̄ neceſſario futura ꝛ ꝯtingētia videt ꝯtingenter futura

Proſa ſexta

¶ Hic oſtendit ꝙ circa contingẽtia ſimul ſtant certa cognitio dei et incertus euentus rei dicens. Quare hec diuina ꝑnotio quo deus nouit futura illa non mutat ꝓprietatem rerum quo ad neceſſitatem ⁊ contingentiã. quia non imponit neceſſitatẽ rei que contingens eſt ſed talia apud ſe ſpectat preſentia qualia olim prouenient futura. Nec confundit rerum iudicia vt cõtingens faciat non eẽ cõtingens. ſed vno intuitu mentis cognoſcit tã neceſſarie q̃ȝ nõ neceſſarie futura. quod declarat ĩ exemplo dicens. Sicuti vos homines quãdo pariter id eſt in eodeȝ inſtanti videtis homineȝ ambulare in terra ⁊ ſoleȝ oriri in celo. licȝ vtrũq̧ ſimul ſit conſpectum tñ diſcernitis hoc eẽ voluntarium ſcȝ homineȝ ambulare in terra et illõ eẽ neceſſariũ ſcȝ ſolẽ oriri Ita ſil'r diuinus intuitus cuncta deſpiciẽs id eẽ deorſuȝ aſpiciens mĩnime ꝑturbat rerum q̄litatem ſcilicet contingẽtiam ⁊ neceſſitatem Rerum dico apud ſe p̄ſentium rõne eternitatis. ſȝ futuraȝ ad conditioneȝ tẽporis. Quo fit vt ꝯgnitio futuroȝ dei tanq̃ȝ preſentiũ non ſit opinio ſed cognitio veritate nixa id eſt confirmata cuȝ cognoſcit aliquid eſſe extaturum id eſt futurum ꝙ idem non neſciat id ẽ carere poteſt neceſſitate exiſtendi

¶ Quare hec diuina prenotio naturam rerum proprietatemq̧ non mutat. Taliaq̧ apud ſe preſentia ſpectat. qualia in tempore olim futura ꝓueniant. Nec rerum iudicia confundit. vnoq̧ ſue mentis intuitu tam neceſſarie q̃ȝ nõ neceſſarie ventura dinoſcit. Sicuti vos cum pariter ambulare in terra hominẽ. ⁊ oriri in celo ſolem videtis. quãq̃ȝ ſimul vtrũq̧ conſpectũ. tamẽ diſcernitis. ⁊ hoc volũtariũ. illud eſſe neceſſariũ. iudicatis. Ita igiť cũcta deſpiciẽs diuin⁹ intuitus q̄litatem rerum minime ꝑturbat. apud ſe q̄dem pñtiũ. ad conditionem vero tp̄is futurarum. Quo fit vt hoc non ſit opinio: ſed veritate potius nixa cognitio. cum extaturũ q̄d eſſe cognoſcit. ꝙ idem exiſtendi neceſſitate carere non neſciat

¶ Notandum de hoc ꝙ dicitur deum omnia preſentialiter cognoſcere ſcilicet preterita ⁊ futura ponunt quidam exemplum de baculo fixo in aqua qui ſucceſſiue toti fluuio preſens eſt quia partib⁹ eius. ſic eternitas ſimul eſt cũ toto tempore ⁊ cum omnib⁹ que fluũt in tp̄e ita ꝙ totum tempus ⁊ q̄cq̄d eſt ſucceſſiuũ in tẽpore eſt preſens eternitati. vt ſi ponať eternitas ſicut centrũ ⁊ totum tp̄s ſicut circũferentia tũc licȝ cir-

cĩferentia continue moueatꝛ et pars toti ſuccedat tamen in compatione ad centrũ vniformiter ſe habet. Aliud exemplũ ponitur de aliquo ꝗ va dit ꝑ viam. ⁊ non videt homines poſt ſe venientes. ſed ille ꝗ de alta tur ri reſpiceret videret totam viam. ⁊ homines ꝑ eam tranſeuntes tam ꝓ cedentes ꝙ̃ ſequentes. ſic deus de ſpecula ſue eternitatis reſpiciens. om nia preſentialiter videt tam preſentia ꝙ̃ futura

¶ Hic phia redit ad primam rõnem ſuperius poſitam ipſam foꝛtifi/cando vt formalius ſol uatur et foꝛtificat eam. ſecũdo ſoluit. tercio ſolu tionem declarat. ſecũda ibi. Reſpondebo. tercia ibi Due em̃. Primo di cit. Si dicas hic obijciẽ do illud nõ poſſe nõ eue nire quod deus videt euẽ turũ. q̃a tunc deus falle retur. qđ aũt non pt non euenire id ex neceſſitate contingere. et ſic aſtrin/gas me ad nomen neceſ ſitatis vt concedam cõ tingens aliquo modo eẽ neceſſarium. Ego fate/boꝛ rem ſolidiſſime veritatis cui vix aliquis acceſſerit eam concedendo niſi ſpeculatoꝛ diuini. i. diuine nature. Tũc ſoluit obiectionem dicẽs Si coartaueris me vt concedã aliquã neceſſitatem futuroꝝ. Reſpondebo Idem qđ futuꝝ eſt quo ad nos cũ refertꝛ ad diuinam notionem cui ipm eſt pñs. dico neceſſariũ eſſe. ſcz neceſſitate conditionata ſcz rõne pñtie. cũ aũt idem futurum perpenditur in ſui natura. rõne cuius habet futuritõ nem ⁊ inde terminationem in ſui cã neceſſe eſt videri liberum

¶ Nota ꝙ ſicut illud qđ in ſe eſt cõtingens qñ eſt nobis pñs rõne pñtie ſoꝛtitꝛ quandã neceſſitatem ꝗ neceſſe eſt ipm eſſe dũ pñs ſit. qꝛ oĩa ſunt deo pñtia. rõe iſtius pñtie in oꝛdine ad ipam diuinam cognitõem ſoꝛtiuntꝛ quandã neceſſitatem licet in ſui natura pꝛoꝛſus videantꝛ libera

Hic ſi dicas. Quod euẽturum deus videt id nõ euenire nõ poſſe. quod aũt nõ põt nõ euenire id ex neceſſitate cõ tingere neqꝫ ad hoc nomen neceſſita tis aſtringas. Fateboꝛ rem quidẽ ſo/lidiſſime veritatis ſed cui. vix aliquis niſi diuini ſpeculatoꝛ acceſſerit. Reſ/pondebo namqꝫ. Idem futurum cuꝫ ad diuinam notionem refertur neceſ/ſarium. cum vero in ſua natura perpẽ ditur. liberum pꝛoꝛſus atqꝫ abſolutũ videri.

¶ Hic phia declarat ſolutionẽ ꝑ quandã di/ſtinctionem neceſſitatis ⁊ eã applicat ad ꝓpoſitũ Secundo cõcludit ex ꝓ miſſis ſimul ſtare ꝙ ali/qua ſunt ſm ſe contin/

Due ſunt etenĩ neceſſitates. ſimplex vna veluti ꝙ neceſſe eſt omẽs homines eẽ moꝛtales. Altera ↄditiõis vt ſi aliquẽ ambulare ſcias. eum ambulare neceẽ

eſt. Quod em̄ quiſq; nouit id eſſe aliter ac notū eſt nequit Sed hec ꝯditio minime ſecum illam ſimplicem trahit Hanc em̄ neceſſitatem nō propria facit natura ſed ꝯditōis adiectio Nulla em̄ neceſſitas cogit incedere voluntate gradientem ꝙ̄uis eū tum cum graditur. incedere neceſſarium ſit. Eodē igitur modo ſi quid ꝓuidētia pn̄s videt. i. neceſſe eſt. tametſi nullam habeat neceſſitatem Atqui deus ea futura que ex arbitrij libertate proueniunt. p̄ſentia ꝯtuetur. Hec igitur ad intuitū relata diuinum. neceſſaria fiūt per cōditionem diuine notionis: p ſe vero conſiderata. ab abſoluta nature ſue libertate non deſinunt

gentia ⁊ incerta que tū eueniūt certitudinaliter in ꝙ̄tum a deo preuiſa. ſecūda ibi Fient igitur ꝓcul dubio cuncta Primo dr̄ Que ſtꝫ neceſſitates Una ſimplex que eſt nccitas nature ſicut omnes hoīes nccārio eē mortales. Alia eſt neceſſitas ꝯditiōis vt ſi ſcias hoīem ambulare illum ambulare nccē eſt. qꝛ qd̄ quiſq; nouit illud nō p̄t aliter eē ꝙ̄ notum eſt. ſꝫ hec ꝯditio .i. neceſſitas ꝯditionata minime trahit ſecū ſimplicem nccitatem. qꝛ nccitatem cōditionis nō facit ꝓpria natura ſed adiectio ꝯditionis Nulla em̄ neceſſitas cogit ābulare voluntarie ambulantē ꝙ̄uis nccāriū ſit eū ambulare tunc cum ambulat Hāc diſtinctionē applicat ad ꝓpoſitum dicens

Eodem mō ſi quid ꝓuidentia diuina pn̄s videt. illud eſſe neceſſe eſt ſcꝫ ea conditione qua prouiſum eſt ⁊ qua ponitur ſibi preſens. quāuis nullā habeat neceſſitatē nature ſed deus omnia futura contuetur tanꝙ̄ preſentia que ex libertate arbitrij ꝓueniunt. igitur hec relata ad intuitū diuinum fiunt neceſſaria per cognitionem diuine notionis. per ſe vero id eſt in ſua natura non habito reſpectu ad diuinam cognitionem ipſa non deficiunt abſolute id eſt a perfecta libertate ſue nature

¶ Notandum ſm̄ intentionē Boetij iſta ratio quicquid eſt prouiſum a deo neceſſario euenit. ſoluitur. dicendo ꝙ verum eſt ꝙ neceſſario euenit neceſſitate conditionata ſed non nccitate abſoluta.

¶ Alij aliter ſoluunt ꝙ illa ꝓpoſitio eſt vera in ſenſu ꝯpoſito ſꝫ falſa in ſenſu diuiſo Unde cū dr̄. quicquid prouiſum eſt neceſſario euenit. verū eſt in ſenſu ꝯpoſito quia impoſſibile eſt prouiſum a deo non euenire tamen in ſenſu diuiſo falſa eſt. quia euentus rei ſaltem contingentis in ſe non eſt neceſſarius.

Fient igitͬ ꝓculdubio cuncta q̄ futura deus eſſe ꝓnoſcit Sꝫ eoꝝ q̄dam de libero ꝓficiſcuntur arbitrio Que q̄uis eueniant. exiſtendo tn̄ naturam propriam non amittunt. que prius q̄ fierent etiam non euenire potuiſſent

¶ Hic phīa ꝯcludit ex predictis ꝙ iſta ſimul ſtant ꝙ aliqua ſm̄ ſe ſūt ꝯtingētia ⁊ incerta que tn̄ certitudinaliter eueniunt inq̄tū prouiſa a deo Scd̄o obijcit ꝯtra hoc ibi. Quid igitͬ refert nō eſſe neccā̄ria. primo dicit Proculdubio cuncta futura ſunt que deus preſcit eſſe alioquin falleretͬ diuina ꝓuidentia. ſed quedam eoꝝ̄ proficiſcūtur. i. procedunt de libero arbitrio. ita ꝙ q̄tum eſt de eſſe ipſoꝝ̄ pn̄t non euenire Unde ſubdit. que q̄uis eueniant tn̄ non amittunt ꝓpriam naturam libertatis. qꝛ prius q̄ fierent potuiſſent nō euenire

¶ Nota ꝙ tota intentio Boetij ſup hoc ꝙ aliquid libere futurū ex ſui natura in ꝯparatione ad preſciam diuinam neccā̄rio euenit. ⁊ talis eſt neceſſitas ꝯditionata. qꝛ inq̄tum ꝓuiſum eſt ſic neceſſario euenit ſed nō abſolute circumſcripta preuiſione

Quid igitur refert non eſſe neceſſaria cum propter diuine ſcīe ꝯditionē. modis omnibus neceſſitatis inſtar eueniet. hoc ſcꝫ ꝙ ea que pauloante propoſui ſol oriens ⁊ gradiēs homo. que dum fiunt nō fieri nō pn̄t. eoꝝ tn̄ vnū prius quoqꝫ q̄ fieret neceſſe erat exiſtere. alterū vero minime Ita etiam q̄ preſentia deus habet ꝓculdubio exiſtunt Sed eoꝝ hoc quidem de rerum neceſſitate deſcendit. illud ꝟo de poteſtate facientium. Haud igitͬ iniuria diximus. hec ſi ad diuinā noticiā referantur neceſſaria. ſi ꝑ ſe conſiderentur neceſſitatis eſſe nexibꝰ abſoluta Si/

¶ Hic obijcit ꝯtra ſolutionē ⁊ ſoluit obiectionē. Scd̄o ꝯtra illam ſolutionē iterū obijcit. ibi. Sꝫ ſi in mea Obiectio in hoc ꝯſiſtit. Ex quo futurū ꝯtingēs preſcitū certitudinaliter euenit ⁊ neceſſario. non videtur eſſe differētia inter ꝯtingens ⁊ neccā̄rium. Vn̄ dicit Quid igitͬ refert cō tingentia ⁊ libere futura non eſſe neccā̄ria cū ipſa eueniant inſtar. i. ad ſilitudinē neccitatis. Tunc ſoluit dicēs ꝙ inter euētum neccā̄rium ⁊ ꝯtingētem hoc refert qd̄ manifeſtū apparet ꝑ exēpla q̄ pauloante poſui. ſ. ꝙ ſol oriens ⁊ homo gradiēs que dum fiunt non fieri non pn̄t. ⁊ ita vtrūqꝫ eſt neccā̄rium ſub ꝯditione preſciētie. pn̄tia eni neccē

ſicuti omne quod ſenſibus patet ſi ad rōnem referas vniuerſale eſt. ſi ad ſe/ ipſa reſpicias ſingulare

eſt eſſe dum ſunt pñtia tñ vnū eorū .ſ. ſol oriens prius q̄ fieret necē erat exiſtere Alterū vero .ſ. hō gradiens minime hȝ necitatem fieri anteq̄ fiat. Ita etiam illa que deus hȝ pñtia ꝓcul dubio exiſtunt ꝓpter necitatē cōditionis qua ſtȝ preuiſa euenire tanquā pñtia Sed eorū que ſic ſunt preuiſa hoc de rerū necitate deſcendit ſicut ſolem oriri. aliud de ptāte facientiū .ſ. hoīem ambulare Ex quo ꝯcludit. ideo nō iniuria diximus hoc prius ꝙ illa q̄ ꝯtingēter eueniūt ſi referant ad di/ uinā noticiā ſunt neccāria ſcȝ ex ꝯditione diuine ſcie. Si vero ꝑ ſe ꝯſide/ rentur ipſa ſunt abſoluta a nexibus .i. a vinculis necitatis qd̓ manifeſtat per ſimile. ſicuti ſi id quod patet ſenſibus referas ad rōnem tunc eſt vni/ uerſale. Si aūt referas ad ſenſum tunc eſt ſingulare.

¶ Notandū ꝙ ſi idē relatū ad diuerſa poteſt eſſe vl̓e ⁊ ſingulare. vi/ detur ſil̓r ꝙ idem ꝯpatum ad diuerſa poſſit eſſe contingens ⁊ necc̄arium Nam ꝑticulare hȝ rōem ꝯtingentis. ⁊ vl̓e rōem neceſſarij. Sed videm⁹ ꝙ humana natura ꝯpata ad intellectū agentem abſtrahentē a ꝯditioni bus indiuiduantibus ⁊ ꝯpata ad intellectum poſſibilem hȝ rōnem vni/ uerſalis .ſed ꝯpata natura humana ad ſenſum qui ꝑticulariter ꝯprehē/ dit habet rōnem ſingularis. Nam vniuerſale eſt dum intelligitur Par/ ticulare vero dū ſentit. ſil̓r erit de futuro ꝯtingenti ꝙ ipm̄ ꝯpatū ad diui nam preſcientiam eſt neceſſarium conditionaliter. in ſe conſideratum ha bet ſe contingenter

Sed ſi in mea inquies ptāte ſitum eſt mutare propoſitum. euacuabo proui dentiam. cum que illa prenoſcit forte mutauero. Reſpondebo Propoſitū te quidem tuum poſſe deflectere. ſed quoniā ⁊ id te poſſe. ⁊ an facias. quo ve conuertas preſens prouidentie ve ritas intuetur. diuinam te preſcientiā non poſſe vitare. ſicuti preſentis ocu/ li effugere nō poſſis intuitum. quam uis te in varias actiones libera volū tate conuerteris

¶ Hic obijcit ꝯtra ſolutionē iam dictam. ⁊ ſoluit illam obiectionē. Secūdo mouet dubita tionē. ibi. Quid igitur Primo dt̄. Tu obijcies ꝯtra ſolutōem ſic. Si in mea poteſtate eſt muta re ꝓpoſitum meū ſcȝ cur rendo vel non currendo ego euacuabo .i. fruſtra bo prouidentiā diuinā cum ego mutauero illa que prenouit eſſe futura Ipſe ſoluit dicēs. Ego reſpondebo te poſſe flec tere .i. mutare propoſitū tuum Sed veritas ꝓui dentie illa intuet̄ illud te poſſe .ſ. mutare ꝓpoſitū

⁊ an facias ꝙ propoſitum mutas. ⁊ intuetur quo ꝯuertis tuū ꝓpoſitum ideo ſcias te nō poſſe vitare diuinā preſcientiam. ſicut q̄uis libera voluntate te conuertas in varias actiones tu non potes effugere intuitum preſentis oculi

¶ Notandum ꝙ licet homo poſſit mutare ꝓpoſitum ſuum ꝑ hoc tñ non effugit prouidentiam diuinā. qꝛ deus illam mutationē prenoſcit poſito em̄ ꝙ deus ꝓuideret te cras iturum ad forum q̄uis poſſes non ire ⁊ ꝓponas nō ire non tamen non ibis. qꝛ deus prouidet ſimul ⁊ propoſitum ⁊ poteſtatem non eundi ⁊ mutationem propoſiti ⁊ actionem eundi. ⁊ ideo non potes aliquo modo effugere eius prouidentiam

¶ Quid igitur inquies. Ex mea ne diſpoſitione ſcientia diuina mutabitur vt cum ego nunc hoc. nunc aliud velim. illa quoqꝫ noſcendi vices alternare videatur. Minime. Omne nāqꝫ futurum diuinus precurrit intuitus et ad preſentiam proprie cognitionis retorquet ac reuocat. Nec alternat (vt eſtimas) nunc hoc nunc illud prenoſcendi vices. ſed vno ictu mutationes tuas. manens preuenit atqꝫ complectitur. Quā comprehendendi oīa viſendiqꝫ preſentiam. nō ex futurarū prouentu rerū. ſed ex ꝓpria deus ſimplicitate ſortitus eſt Ex quo illud quoqꝫ ſoluit̄ qđ pauloante poſuiſti indignū eē. ſi ſcie dei cām. futura noſtra preſtare dicant̄ Hec em̄ ſcientie vis p̄ſentaria notione cūcta ꝯplectēs. rebꝫ mo

¶ Hic mouet dubitationē dicens. Tu forte inq̄es. quid igit̄ ꝯtingat ex iſta ſolutione mutabitur ne ſcia diuina ex mea diſpoſitōe. i. ex mea variatione ſcꝫ cum ego nūc volo hoc nūc aliud videtur ne preſcia diuina ex hoc alt̄nare. i. mutare vices ſuas cognoſcendi. Ipſe reſpondet Minime ꝯtigit hoc ꝙ diuina ſcia mutetur. qꝛ diuinus intuitus p̄currit oē futurū ⁊ retorquꝫ illud ad preſciam ꝓprie cognitionis cognoſcendo oīa ſimul tanquā preſentia. nec alternat. id ē mutat vices ſuas p̄cognoſcendi nūc h̄ nūc illud ſucceſſiue ſicꝫ tu eſtimas ſed manens libera mutatione vno ictu preuenit. ⁊ ꝯplectit̄ tuas mutatiōes. quam preſentiā ꝯp̄hēdēdi oīa tanq̄ꝫ preſentia deus non ſortitur ex rebus futuris ſed ex ꝓpria ſimplicitate. Ex quo reſoluitur. i. declaratur illud qđ pauloante poſuiſti ſcꝫ indignū eſſe ſi futura noſtra dicantur preſtare cauſam ſcientie. virtus enim ſcientie

Proſa ſexta

Dum omnibus ipſa ꝯſtituit. nihil ve/ro poſterioribus debet.

diuine cūcta ꝯplectens preſentialiter. ipa impo/nit modū oibus rebus q2 ſcia dei eſt cā reꝝ. ipa ꝓo nihil debet ipis reb9 q2 nihil ab eis accipit ſicut nos accipimus ſcientiam a rebus.

¶ Nota ſi deus ſimul nō cognoſceret ea que ſucceſſiue eueniunt in tpe tunc ſcientia dei eſſet variabilis ꝓpter hoc ꝙ cognitionem vnius ſuccederet cognitio alterius. ſed q2 oia ſimul ꝯgnoſcit tanq̄ preſcia . ideo in ſua ſcia nō cadit variatio vt prius neſciat eſſe aliquius ⁊ poſtea ſciat. vel ꝙ prius ſciat hoc nō eſſe ⁊ poſtea eſſe ymmo ſimul oia cognoſcit. ⁊ ideo ſimul ſcit aliquid non eſſe in vna differentia temporis menſurantis rem et eſſe in alia differencia temporis

¶ Hic ꝯcludit ex p̄miſſis ꝯpoſſibilitatē liberi arbitrij cū p̄ſciētia diuina di. Que cū ita ſint vt predictū eſt manet libertas arbitrij intemerata. i. incorrupta Nec leges ꝓponūt hominibus penas ⁊ p̄mia inique. i. iniuſte voluntatibus noſtris ſolutis. i. liberatis ab omni neceſſitate manet etiā imobiliter deus preſcius cunctoꝝ ⁊ pn̄s eternitas ſue viſiōis cōcurrit cū futura qualitate ſcꝫ bonitate ⁊ malicia noſtroꝝ actuum diſpenſans . i. diſtribuens bo/nis premia ⁊ malis ſup/plicia. nec fruſtra poſite ſꝫ preces ⁊ ſpes in deo que non poſſunt eſſe inefficaces cum ſint recte.

Que cū ita ſint manet ītemerata mortalibus arbitrij libertas Nec inique leges ſolutis omni neceſſitate voluntatibus premia penaſq3 ꝓponūt Manet etiam ſpectator deſuper cunctorū preſcius deus. viſioniſq3 ei9 pn̄s ſemper eternitas cū noſtrorum actuū fu/tura qualitate ꝯcurrit. bonis premia malis ſupplicia diſpenſans. Nec fruſtra ſunt in deo poſite ſpes preceſq3. q̄ cū recte ſint. inefficaces eſſe nō pn̄t

¶ Nota ex quo ꝓpter liberū arbitriū poſſunt res ſic et aliter euenire non iniuſte bonis p̄mia et malis ſupplicia prepo/nuntur nec ſpes ⁊ p̄ces fruſtrantur. fruſtrarent aūt oia hec ſi omnia viculo neceſſitatis vterentur. ſicut patet ex dictis

Auerſamini igitur vicia. colite virtutes ad rectas ſpes animum ſubleuate humiles preces in excelſa porrigite. Magna vobis eſt (ſi diſſimulare nō

¶ Hic ſubiūgit exhortationē vtilē dicēs Ex quo ſic eſt ꝙ nō eſtis co/acti neceitate ad facien/dū aliquid ſed manet in vobis libera voluntas. ideo auerſamini. i. ſper/

vultis) neceſſitas indicta probitatis cum ante oculos agitis iudicis cūcta cernentis.

nite vicia. ne ꝑ ea iuſte incurratis penas. colite. i. exercete virtutes. ꝓpter quas merita ꝯſequamini. ſubleuate animū veſtrum ad rectas ſpes q̄ in veram beatitudinem tendunt. porrigite in excelſum ſcꝫ ad deū humiles preces ⁊ hoc merito faciatis. qꝛ ſi non vultis diſſimulare auertendo aīm veſtrum ab his. tunc magna eſt vobis in dicta neceſſitas ꝓbitatis id eſt virtutis qꝛ illud qd̄ agitis non poteſt latere illum qui eſt iudex actuum veſtrorum Unde ſubdit. cū agatis ante oculos. i. cum actiones veſtre ſint in proſpectu iudicis cuncta cernentis ſcꝫ dei

¶ Nota vicia ſunt ſpernenda qꝛ reddunt hominē ſeruilem. nā qui facit peccatum ſeruus eſt peccati Et Seneca dicit Si ſcirem deos peccata ignoſcituros ⁊ homines ignoraturos adhuc ꝓpter vilitatem peccati peccare erubeſcerem Uirtutes aūt ſunt colende. qꝛ virtus eſt que habentem perficit ⁊ opus eius bonum reddit Recta ſpes ⁊ recte p̄ces ſunt deo porrigende. qꝛ his deo ꝯiungimur ⁊ ipſum alloquimur. ⁊ ſi nō diſſimulamus negligendo predicta magnam virtutis probitatem nobis indictam ⁊ ꝓmiſſam inde proſequemur. qm̄ omnia que agimus ſunt in ꝓſpectu dei cuncta cernentis Sicut eciā ſcribitur ad Hebreos. iiij. Omnia nuda ⁊ apta ſunt oculis eius ꝗ eſt bn̄dictus in ſecula ſeculoꝝ Amē.

¶ Finit expoſitio ⁊ declaratio textuū libroꝝ quinqꝫ de conſolatione philoſophie Boetij viri celeberrimi

Epilogatio

¶ Compendioſa ſuccinctaq̧ reſumptio dictoꝝ in li
bros Boetij de conſolatione philoſophie

PRimus liber hʒ ſeptē metra ⁊ ſex ꝓſas In metro pͥmo de=
plāgit ſtatū ſuū ſue miſerie ex ꝑte ꝑmutatōnis ſtudij. ⁊ ex
ꝑte defectus corꝑalis ⁊ ex ꝑte ꝓlongatōis ſue miſerabil'
vite apoſtrophando ꝯtra amicos

¶ In ꝓſa pͥma introducit phīam ſe ſuꝑ ſua miſeria conſolantē ⁊ deſcri
bit diſpoſitionē ⁊ ꝓprietates eius veſteſq̧ tenues quas practica ⁊ theo
rica in textura ꝑornauit
¶ In metro ſcd̄o phīa deplāgit ꝑturbationem mentis hoīm cōuerten=
do ſe ſpecialiter ſuꝑ Boetium
¶ In proſa ſecunda phīa inueſtigat morbum ex quibuſdam ſignis cō
ſolando ipm̄ ne deſperet.
¶ In metro tercio Boetius declarat ꝑ quoddā ſimile quō remotis im
pedimētis recuperat vigorem
¶ In proſa tercia oñdit quō phīam agnouerit ⁊ q̄liter de pn̄tia eiꝰ ad=
mirari cepit. Et quō ꝑſecutionē ſapientū a vulgaribꝫ nō eſſe nouā ſed
cunctis pſtantiſſimis viris cōem
¶ In metro quarto phīa oñt q̄liter hoc dʒ ſe habere vt ꝑſecutiones im
proboꝝ nō ꝓualeant cōtra ipm̄ exclamādo cōtra eos q̄ timēt tyrānos
q2 ſibi nectunt cathenam qua trahātur.
¶ In quarta ꝓſa phīa req̄rit Boetiū ſuꝑ attētione pͣdictoꝝ ⁊ hortat'
ipm̄ ad ſui morbi reuelationem. Et Boetius reuelat morbū ſuū oſtē
dens ſe turbari ex his que iniurioſe fiebāt ꝯtra ipm̄ ex ſui in exiliū rele=
gatione ⁊ meritoꝝ ſuoꝝ fruſtratione. ex iniuſta ſui cōdemnatione. ex fa=
me ſue leſione ⁊ tandē ex his que videbat generaliter iniurioſe alijs in=
ferri. ⁊ hec oīa ſibi veniſſe ꝓpter ſtudia ipſius
¶ In metro q̄nto Boetius exclamat cōtra ꝓuidentiā diuinam admi
rans q̧ oīa regunt' a deo pͥter actus humanos: licet hoc ſit falſuʒ. tamē
turbato Boetio videbat'. iō rogat deuʒ vt regat actꝰ hoīm ne ſic ꝑuer
ſi ꝓualeant impune aduerſus bonos.
¶ In ꝓſa q̄nta oñt quō phīa ſe habuit ad ſuam querimoniā ⁊ q̄d ex ea
cognouit. ⁊ recolligit ſub breuitate ea q̄ Boetium ꝑturbauerunt dās
modū remedēdi ipm̄ Boetium
¶ In metro ſexto phīa probat in omnibus ordinem eſſe ſeruandum et
facit hoc tribus exemplis.
¶ In proſa ſexta ⁊ vltima inquirit cauſam radicalem infirmitatꝭ Bo
etij ⁊ de circunſtātijs gubernatoris mundi. ⁊ de principio ⁊ fine reꝝ col
ligendo omnes infirmitates Boetij oſtendens eum eſſe curabilē. ⁊ di=
cit phīa ſibi primo velle proponere remedia leuia. ꝓterea graui reſerua
rē donec melius conualeſcat ac roboretur

Epilogatio

¶ In metro ſeptimo ⁊ vltimo phia probat per exempla ꝙ caligo perturbationū impedit mentis intuitū hortando ad fugam eaꝝ q̄ catenant animū ſcȝ gaudium. timorem. ſpem. ⁊ dolorem a ſe abijciendo. nō eñ poteſt mens talibus ꝑpedita philoſophari

Secundus liber habet octo proſas ⁊ octo metra. In pſa pma oñdit Boetius quid phia fecit poſt p̄dicta ⁊ phia reſumit vnā cām doloris Boetij. ſ. de fortuna oñdens mirabilē effectū fortune excuſans ſe de reſumptione p̄terite felicitatis Boetij. Oñdit etiā oportunitatē medendi Boetium ⁊ ꝓcedit ad medicamenta

¶ In metro primo philoſophia deſcribit mores fortune ſcȝ ꝙ more rote ſemper alternat ſe

¶ In proſa ſecunda phia introducit fortunam oſtendentem non eſſe dolendum de ea

¶ In metro ſcdo cōqueritur de inexpleta cupiditate hoīm.

¶ In proſa tercia oñdit ꝙ fortuna multa bona Boetio contulit enumerans ipſa bona preterita per ordinem

¶ In metro tercio philoſophia determinat ex tribus exemplis mutabilitatem mundanorum

¶ In proſa quarta phia oſtendit qūo Boetius adhuc multa habuit bona fortune ex parte Symachi ſocri ſui. ⁊ ex parte pudice cōiugis. ex parte filiorum. ex his conſolatur eū oñdens felicitatē temporalem nulli poſſe totaliter euenire. ⁊ de q̄nto aliquis eſt felicior tanto leuiori aduerſitate proſternitur. ⁊ ex hoc concludit felicitatem fortuitam miſeram ⁊ amaram. ⁊ ꝙ in rebus fortuitis non poſſit conſiſtere vera felicitas. quia etiam mors cūctis debetur.

¶ In metro quarto phia commendat vitam mediocrem per ſimilitudinem edificij mediocriter ſituati

¶ In proſa quinta ponit remedia pauciora ꝙ fortuna nō ſit ſummope petenda. oñdens ignobilitatem diuitiaꝝ. gemmaꝝ. agroꝝ. veſtium. clientū in compa ratione ad hominem. ⁊ ꝙ homines p̄dicta nimiū diligētes faciunt iniuriā ſuo conditori

¶ In metro quinto phia commendat antiquā etatem que multa pace et ſobrietate florebat

¶ In proſa ſexta phia oñdit ꝙ dignitatates ⁊ poteſtates non ſunt magnopere apperende. qꝛ adueniunt malis. ⁊ ſolū poſſunt ſuper corpꝰ Similiter diuitie vane ſunt ⁊ periculoſe

¶ In metro ſexto oñdit neqciam potentis Neronis q̄ ideo infamis factus fuit quia imperator erat

¶ In pſa ſeptima phia oñt ꝙ glīa etiam iuſte acq̄ſita non eſt apperēda qꝛ mundus eſt ſtrictus ⁊ gentes ſunt multe. ⁊ qđ vna gens laudat alia dānat. Et qꝛ etiam glīa nō ꝑdurat. Et qđ notanter virtuoſi non dñt q̄rere glīam. pmo qꝛ pertinet ad leuitatem arrogātie. ſecūdo quia nihil ſpectat ad animam que immortalis eſt ⁊ deiformis

Epilogatio

¶ In metro ſeptimo phia probat gl'am nō eſſe q̄rendam qꝛ celū latū eſt ⁊ terra ſtrictiſſima. Et adducit viros illuſtres quoꝝ gl'a periјt niſi hoc ſolum ꝙ pauculis litteris nominant.

¶ In octaua ⁊ vltima proſa phia oñt ꝙ bonū eſt in fortuna ſꝫ meli⁹ bonum eſt in aduerſa q̄ȝ proſpa. Et ꝙ aduerſa fortuna oñt amicos. pſpera falſos nutrit

¶ In metro octauo ⁊ vltimo commendat amorē quanta facit bona ſine q̄ cuncta ad interitū tendūt. ⁊ vtinam genus hoim amor diuin⁹ regat tūc vere felix eſſe poſſet.

TErcius liber hꝫ duodeciꝫ pſas ⁊ duodecim metra. In pſa pma Boetius oñt ſe eſſe qdammodo curatū ⁊ paratū ad remedia grauiora. ⁊ phia hec atteſtat et pmittit ſe velle ſibi oñdere felicitatē verā ⁊ Boetius petit hec

¶ In p° met°. p. ꝯmēdat ordinē q̄ p° oñt noſci ſtā dem ꝟa. ⁊ fecit h̄ ꝑ exēpla q̄tuor. ſ. agro purgādo. melle guſtādo. ībre fugādo. aere mūdādo,

¶ In pſa ſcd̄a phia oñt ꝙ oēs hoies natural'r appetunt ꝑuenire ad veram beatitudinem. cui⁹ etiā ponit diffinitionē. ⁊ ꝙ hoies diuerſis erroribꝫ abducunt a vera felicitate. ⁊ ponit diuerſas opiniones circa felicitatē. Et oñt ꝙ q̄rētes diuitias velut ſummū bonū errāt. Silr' de potentia reuerētia ⁊ celebritate vel gl'a ⁊ leticia

¶ In metro ſcd̄o phia ponit q̄ta ſit vis nature ꝙ oīa ſequunt ſuā naturam. leones. auicule. virga violenter deorſum tracta ⁊ celum. ⁊ breuiter omnia

¶ In proſa tercia oſtendit phia ꝙ vera felicitas non ꝯſiſtat in his in q̄bus hoies putant eam ꝯſiſtere Notanter primo ꝙ non ꝯſiſtat in diuitijs. qꝛ non faciunt hoiem ſufficientem. Scd̄o qꝛ conferūt indigentiam Tercio inuehitur contra auaros quos in preſenti ſollicitudo anxior reddit. ampliora concupiſcere facit. ⁊ ne habita perdantur pauere continue compellit.

¶ In metro tercio oñt q̄uo diues auarus etiā ſi omnia habeat adhuc ſitire ampliora non ceſſat

¶ In proſa quarta phia ꝓbat ꝙ nō ꝯferūt hominibꝫ ad reuerentiaꝫ Primo qꝛ dignitas nō aduenies nō aufert honorē Scd̄o qꝛ dignitates manifeſtant vicia improboꝝ. Tercio quia opinione hoim vileſcunt Quarto qꝛ tempoꝝ mutatione ſordeſcunt ⁊ ſplendere deſinūt. hoc ido qꝛ in ſola opinione conſiſtunt

¶ In metro quarto phia ꝯfirmat ꝑ exemplū de Nerone cui bonum fuiſſet ad imperiū non veniſſe.

¶ In proſa quinta phia probat ꝙ regnum ⁊ regni familiares nō conferūt veram potentiam. Primo ꝓpter ꝑuitatem durationis regnantiū. Scd̄o ꝓpter ꝑuitatem extenſionis. Tercio propter annexum timorem Quarto propter abſentantem ſecuritatem. Quinto ꝓpter neceſſitateꝫ manendi in officio

Epilogatio

¶ In metro q̄nto phia oñdit quō vera potentia ſit acq̄renda. ſcilicet domando animos feroces.

¶ In proſa ſexta phia oñdit ꝙ glia mundana non facit hominē beatum. Primo notanter qꝛ eſt vana ⁊ fallax. Sed nec illa q̄ eſt meritꝫ conqueſita. qꝛ ſapienti de glia non eſt cura. Sed nec nobilitas. qꝛ iſta nō eſt eius ſed parentū. cum q̄dammodo neceſſitet vt ⁊ filij nobilium bonos pentes ſequant̄ ne degenerent. igit̄ glia mortalium hoīm nihil aliud eſt q̄ꝫ magna inflatio aurium

¶ In metro ſexto phia oñdit ꝙ omnes hoīes ſunt eque nobiles. preter vicioſos. dei em̄ genus ſumus

¶ In proſa ſeptima phia probat ꝙ in voluptate nō ſit beatitudo. qꝛ includit multas incommoditates. Etiā ſi ſic tunc pecudes beatificarētur. Item felicitas nec eſt in matrimonio qꝛ ſepe fiunt inde neq̄ſſimi filij q̄ tortores parentum ſunt potius q̄ꝫ beatificatores.

¶ In metro ſeptimo ꝯfirmat predicta per mel ⁊ p fixuram apis. q̄a cum dulcedine pungit

¶ In proſa octaua oñdit quātis malis ſint multiplicata p̄dicta bona. etiam oñdit q̄ꝫ vilia ſint bona corporis q̄ in alijs animalibꝫ pfectius ſunt. vt magnitudo. fortitudo. Etiaꝫ ꝙ pulchritudo nimis cito perit q̄ in tenui cute flaueſcit.

¶ In metro octauo phia deplangit errorem hoīm q̄ in acq̄rendo minima bona ſunt prudentes. ſed acq̄rendo ſummū bonū abducunt̄ ignorantia. ⁊ hortat̄ homīes q̄tinus tandē attediati falſis bonis veniāt ad verꝫ bonum qđ ſtelliferꝫ tranſilijt celum.

¶ In proſa nona phia oñdere volens q̄d ſit vera beatitudo aſſignat cauſam falſe felicitatis qꝛ homines ipſam ſectantes non adipiſcunt̄ qđ pollicetur. Et probat ꝙ illa q̄nqꝫ. ſufficientia. potētia. gloria. leticia. et reuerentia ſunt vnum. ⁊ ergo q̄ q̄rit vnum ſine alijs nō inuenit quod q̄rit. Et ex iſto ꝓponit ſibi veram beatitudinem. ſed prius vult dñm implorari vt ip̄e oſtendat eam

¶ In metro nono ponit orationem optimā ꝓ ſummo bono ⁊ vera beatitudine cognoſcenda

¶ In proſa decima probat phia veram beatitudinem eſſe inq̄rendā diligenter. ⁊ oſtendit in quo conſiſtit vera beatitudo videlicet in deo. et non in aliquo alio extrinſeco tanq̄ꝫ a deo diſtinctū vt accidens quod probat quadrupl'r. Primo qꝛ nō ineſt deo ab extrinſeco. Secūdo qꝛ ſic deus nō eſſet ipſum ſummū bonum. Tercio q̄a deus eſt principium oīm Quarto qꝛ al's eſſent plura ſumma bona. Correlarium ſeq̄tur ꝙ omnis beatus eſt deus.

¶ Item iſta q̄nqꝫ ſupradicta nō ſunt ptes integrales beatitudis vl' membra. qꝛ deus eſt ſimplex in eſſentia. nihilominus multa ꝯtinere beatitudo videt̄ q̄ ad eam referunt̄.

¶ In metro decimo phia hortat̄ ad illā verā beatitudineꝫ peruenire quia inuenta habent̄ omnia

¶ In proſa vndecima phia oñdit ꝙ bonū eſt quod omnia appetunt et idem ſunt eſſe bonum ⁊ vnuꝫ. ⁊ ꝙ omnia appetunt eſſe ⁊ permanere.

vt aīalia. arbores. ꝛ plante. Cuius ſunt q̄tuor ſigna. ſcʒ certitudo loci ꝛ ſitus. diſpō partium interioꝝ ꝛ exterioꝝ. ꝛ ſeminis ꝓpagatio. Etiā inanimata mouentur ad ſua ꝓpria loca per naturalem inclinationem. ꝛ nitunt̄ conſeruare vnitatem per continuationem partium ſuaꝝ ad inuiceʒ quare bonum eſt finis oīm

¶ In metro vndecimo phīa oñdit modum quo poſſumus ꝑuenire in cognitionem veri ſcʒ per retractionem ab occupationibus exterioribus ꝛ recurſum ad interiora cum adiutorio doctrine.

¶ In proſa duodecima ꝛ vltima phīa oñdit q̄bus gubernaculis mūdus regat̄. Et probat mundū regi a deo tripl'r. Primo ex coniunctiōe partium diuerſaꝝ. Scđo ex cōſeruatione coniunctoꝝ. Tercio ex diſpōe motuū ex ꝑte loci. tp̄is ſpacij. ꝛ q̄litatis. ꝛ oñdit ꝙ mundus regit̄ a deo per ſuam bonitatem. ꝛ ꝙ deus oīa diſponit fortiter ꝛ ſuauiter. et ꝙ malum nihil ſit. ex quo deus p̄t oīa ꝛ non p̄t malū. ꝛ ꝙ ſermones oꝫ eſſe cognatos reb; de q̄bus loq̄mur

¶ In metro duodecimo ꝛ vltimo tercij libri phīa hortat̄ ad ꝑſeuerādum in contemplatōne beatitudinis oñdens per fabulam citharifte orphei quō affectus mundanoꝝ impedit ꝑſeuerantiā in bono q: faciliter recurrit hō ad ea que prius dilexerat

Quartus liber habʒ ſeptē proſas ꝛ ſeptem metra egregia. ꝓbantia ꝙ diuinū regimē optimuʒ eſt licet hoc nō videat̄ inſipientib; ꝓ eo ꝙ aliq̄n mali florent iuſti ꝯculcant̄ Nihilominus (q: mortales) licet boni tm̄ miſteriū nō plene intelligāt idcirco phīa benigne oñdit hoc eſſe rōnabile.

¶ In prima ꝓſa Boetius adhuc q̄ſi languens nec plene oblit⁹ p̄ſtine turbationis incipit ingemiſcere cum admiratione ꝛ intentione phīe volentis adhuc plura loqui interrumpit inquiens quō poſſit hoc cōuenire cum p̄miſſis ſcʒ ex quo deus optimus optime gubernat omīa. quare in ſuo regno vicia dominant̄. ꝛ virtutes luunt ſupplicia ſcelerum. Ad hec phīa pulchre reſpondet ꝙ omnino deſipit oſtendens per ſimile hoc oīno eſſe impoſſibile. q: in domo bene diſpoſita vilia vaſa nullo mō clareſcunt nec precioſa ſordeſcunt. Sic virtutes ſemper precioſe ſunt ꝛ vicia abiecta monſtrant̄

¶ In primo metro oñdit phīa quomodo poſſit homo plene curari vt intelligat predicta innuens viam per quam deuenitur ad ſummum bonum ſcʒ per conſiderationē creaturaꝝ que gradatim ſunt tranſcēdē de more auis ſurſum tendendo quouſq; perueniatur ad aliquod qđ premineat omni creature. ꝛ ita ſubtilem intelligentiam illius ſupni rectoris qui omnia temperatiſſime gubernat. tunc videbit horrendos tyrannos eſſe exules.

¶ In proſa ſecunda efficaciter phīa curā adhibet Boetio ꝑ ratiōes multas probando contra vulgi opinionem ꝙ ſoli boni ſunt potentes. quia volunt ꝛ poſſunt adipiſci bonum. ꝛ quia mali hoc non volunt. igi

tur non pñt: ⁊ per ꝯñs ſunt impotentes. Nam duo ſunt ex q̃bus actus
humani procedunt. ſcʒ voluntas ⁊ ptãs. quoꝝ ſi alteꝝ deſit nihil produ
ci poteſt. Item ſi duo ſint qui velint vnum opus facere ⁊ debito mõ al
ter procedit. alter aũt non valʒ puta ambulare qꝛ claudus eſt. conſtat ꝙ
impotens eſt. Et ſic boni ſunt ſimiles recte incedentibꝰ motu pedũ. ma
li vero manu nitentibꝰ quia deficiunt ab eo quod natura maxime inten
dit. ſ. bonũ. ⁊ tanto ſunt ĩpotentiores ⁊ miſeriores quãto bonũ qđ negli
gunt eſt melius. Et dicunt ꝙ boni ambulãt tm̃ ꝙ nihil vie ſupeſt. ma
li vero in forībꝰ errant. Item malus homo eſt homo ſicut homo mortuꝰ
eſt homo. ⁊ id quod mali pñt hoc idem eſt impotentia coꝝ. ⁊ ergo potẽ
tia maloꝝ eſt nulla. qꝛ ſolum malum ⁊ hoc eſt nihil qꝛ deus poteſt oĩa
et non poteſt malum. Item mali nõ ſtꝫ boni. igiẽ non ſtꝫ potentes. quia
poña eſt bona. Item naturalr̃ omnes appetunt oĩe quod pt deſiderari
ſcʒ ſummũ bonum in quo eſt vera beatitudo. liquet igiẽ illos ſolos potẽ
tes qui hoc pñt adipiſci. Sed hoc mali nequnt qꝛ ad beatitudinem ꝑ
bra. i. vicia non veniunt

¶ In ſcđo metro oñt de principibꝰ huius ſeculi ſi ſtꝫ mali q̃no veraci
ter ſint ĩpotẽtes quia non poſſunt facere quod volũt q̃ſi ligati grauibꝰ
catenis. flagellanẽ etiam acerbis paſſionum aculeis nec vnq̃ꝫ tranquil
li ſtꝫ. ſed agitãẽ rabie. ſupbia. libidine. triſticia. ſpe vana

¶ In tercia proſa phia oñdit malis nunq̃ꝫ deeſſe ſua ſupplicia. nec bo
nis deeſſe ſua premia. Nullum eſt p̃mium niſi rõne boni. Boniſ aũt nun
q̃ꝫ carent bono qꝛ nemo põt eſſe bonus q̃ caret bono. igiẽ nunq̃ꝫ carent
p̃mio. Item oĩs pena eſt rõne mali. qꝛ mali nunq̃ꝫ volunt carere malo.
igiẽ nunq̃ꝫ carent ſupplicio. Supplicium em̃ ſummum eſt exptem eẽ bo
ni. Nec aũt pena que inſeperabiliter adeſt malis naturã vehementẽ infi
cit. ⁊ ab humana conditione deijcit. ita vt cum probitate deſerta quis
hõ eſſe deſierit. nec in diuinam conditionẽ trãſire poſſit. vertaẽ in beluã
vt auarus lupus. iracũdus canis. fraudulẽtus vulpes. accidioſus aſinꝰ
inconſtans auis dicaẽ. Econtra cum ipſum bonũ beatitudo ſit bonos
oẽs eo ipſo ꝙ boni ſtꝫ fieri beatos liquet. ⁊ qꝛ beati ſtꝫ eos cõuenit eẽ de
os quod vtiq̃ꝫ ſummũ p̃mium eſt inauferibileq̃ꝫ. ⁊ qꝛ p̃mium bonoꝝ
eſt fieri deos. ſuppliciũ maloꝝ eſt fieri beſtias

¶ In metro tercio phia cauſa ſolacij introducit fabulam Vlixis cu
ius ſocij ꝑ quandam que Circe dr̃ transformati fuerant in diuerſas be
ſtias corporaliter non mentaliter quia ſenſum retinebant. Et concludit
ꝙ transformatio mentis per vicia corpore manente eodem peior eſt q̃ꝫ
transformatio corporis in beluam aĩa ſua manente ſi talis transformatõ
eſſet poſſibilis ꝑ naturam.

¶ In pſa quarta Boetius ꝯſentit rationibꝰ ſupradictis ꝙ mali ſtꝫ
infelices. tñ adhuc quaſi laycali more indignaẽ eis ꝙ ſeuiunt in bonos
et vellet ꝙ hoc non poſſent ſed potius cito auferrentur de medio. Hãc
impatientiã arguit philoſophia ⁊ ſuo loco probare ꝑmittit ꝙ non licet
ſapiẽti ſic indignari ſed magis cõpati. ſicut facimus egrotis corporaliẽ
Valde em̃ miſeri ſunt vicioſi dũ cupita que volũt ꝑficiunt ⁊ miſeriores
q̃ꝫ ſi ea perficere non poſſent. Et ſubiungit ꝙ mali ſunt feliciores qui ſtꝫ

pūniti q̄ꝫ qui non ſunt puniti. et tanto infeliciores quāto diuturniores. et quanto minus puniūtur. ꝛ ꝙ illi ſunt miſeriores qui faciunt iniuriam q̄ꝫ qui patiuntur eam. Etiam oſtendit ꝙ miſeria malorum eſt infinita ſi eorum vita eſſet infinita. quia eorum malicia eſt ipſoꝝ miſeria. Et addit. ꝙ malos puniri bonum eſt. Primo quia quādoqꝫ reſipiſcunt a malo. Secūdo quia alij videntes terrorem declinant a malo. Tercio quia eoꝝ miſerie additur aliquid boni ſcꝫ pena. que rōne iuſticie bona eſt. Et ꝙ ad malum requiritur purgatoriū vel infernus poſt mortem. ꝛ ꝙ opinio vulgi eſt contraria opinioni philoſophie. ꝛ ꝙ opinioni vulgi non ſit conſentiendū. ꝛ ille qui facit iniuriam eſt puniendus ꝛ non cui facta eſt iniuria. igitur primus eſt inferior. Ergo iudices potius debent incitari vt ꝯpatiantur facientibꝫ iniuriam q̄ꝫ patientibꝫ eandem. Quia ergo ad ſapientē pertinet omne odium a ſe repellere. ꝛ cunctis velle prodeſſe. Ideo clementer debet expectare. ꝛ reuocare diſcolos ad penitentiā. ꝛ plus compati his qui inferunt iniuriam q̄ꝫ qui patiuntur eam. tanq̄ꝫ infelicioribꝫ

¶ In quarto metro philoſophia iocunde confirmat ea que dixit. et exclamat cōtra homines illos qui bellicis motibus ſeinuicem ex odio ad mortem deducūt. dicens Nemo debet mortem malorum deſiderare que per ſe multis modis appropinquat ſine bello. Iuſte quoqꝫ diligendi ſunt boni. ꝛ mali miſericorditer.

¶ In quinta proſa Boetius quaſi proficiens in ſcientia incipit plures dubitationes habere q̄ꝫ antea habuit, et ait. Perpendo ꝙ in bonis fortuitis eſt aliquid boni. eo ꝙ expediens eſt rectoribus ꝛ ſapientibꝫ ꝛ gubernatoribꝫ policiarum habere ea. Et nunc ſtuporem meum deus rector exaggerat. qui in bonis fortune vtilia conſtituit. et recta ratione mundum gubernat. Quare ergo indifferenter proſpera et aduerſa accidunt bonis ꝛ malis. Quaſi diceret. Si eſſem pollens opibus. honore reuerēdus potentia validus ꝛc. vt olim fuerim. tunc medica ratio ſufficeret. ſed quia affligor impatientia me vexat. ꝛ idcirco totiens ad querendū incitor. ꝛ ꝓ conſolatione cauſam huius rei ſcire deſidero Et querit quare carceres ꝛ cruces ꝛ alia tormentoꝝ genera inuenta ꝓpter malos ſepiſſime bonis eueniant. Et philoſophia reſpondet. ꝙ ſic videtur eſſe propter ignorantiā cauſe. ſcꝫ fati ꝛ diuine ꝓuidentie

¶ In quinto metro philoſophia quaſi preparando viam ad informandum Boetium dicit. ꝙ cōmune eſt hominibꝫ habere admirationem de rebus q̄ꝫ diu ignorant cauſas earum. ſed illis ſcitis ceſſat ſtupor. ꝛ dat exemplū de motu ſiderum arcturi. id eſt vrſe maioris. quare ſcꝫ tardius mouentur ceteris aſtris. ꝛ de eclipſi ſolis ꝛ lune. que mira videntur ignaris. Similiter accidit. quia nemo miratur de inquietudine aquaꝝ flante coro. ꝛ de niuibus ſolutis a ſole. Sic in ꝓpoſito ſi cauſa ſciretur ꝛ admiratio ceſſaret. ꝛ durante ignorātia cauſe durat ꝛ admiratio

¶ In ſexta proſa Boetius adhuc inſtat pro declaratione queſtionis ſuperius mote. ſcꝫ quare malis bona ꝛ bonis mala ſepe contingāt. et philoſophia premittit difficultatem eius. quia iſta materia talis eſt vt ſoluta vna dubitatione alie innumerabiles ſuccreſcāt. ſed tamē quia iſta ſcire expedit afflicto. ideo ſaltem parum de eis tractabit. Et ponit ꝙ ſtabi-

Epilogatio

litas diuine mentis oĩa gubernat ſtatuit ⁊ diſponit. Premittit etiã ꝙ
opoꝛtet ſcire quid ſit ꝓuidentia ⁊ quid fatum. ⁊ tunc ad hoc qđ queritur
recto oꝛdine ꝑuenitur Prouidẽtia ergo eſt ipſa diuina rõ in ſummo oĩm
principe ꝯſtituta. Vel planius ſic. Prouidẽtia eſt diſpoſitio diuina ſiue
oꝛdinatio exiſtens in mente diuina. qua cuncta inferioꝛa ſunt prouiſa ſm
ſtatum ſue nature. Fatum vero eſt diſpoſitio inherens rebus mobilibꝫ
per quã ꝓuidentia omnia ſuis nectit oꝛdinibꝫ. Et ponit ꝙ ꝓuidentia et
fatum non ſunt vnum. ⁊ ꝙ fatum cum omnibꝫ ſibi adiacentibꝫ dependet
a ꝓuidentia. Et ponit diuerſas opiniones circa fatum. ſcꝫ a quibus vel a
quo exerceatur. ⁊ ꝙ omnia que fato ſubiacent. etiã diuine ꝓuidentie ſub-
iaceant. ⁊ non ecõuerſo. ⁊ declarat hoc de circulis circa eundem axem ſuꝑ
ſe motis. Et quanto quid firmius ſe diuine continet. tanto firmius ꝑſer
uatur a fatali mutatione. Deinde phĩa ꝯparat habitudinẽ fati ad ꝓui-
dentiam diuinã ꝑ quatuoꝛ ſimilia. ſcꝫ fatum ſe habet ad ꝓuidentiã ſicut
rõcinatio ad intellectum. id quod fit ad id quod eſt. tempus ad eternita
tem. circulus ad punctum medium. Poſtea oſtendit que ſint illa que fa
to diſponunt. ⁊ ꝙ ea que apparent in rebus confuſa non intelligentibꝫ ſꝫ
in diuina ꝓuidentia ⁊ gubernatione oꝛdinata. ⁊ qui pt aduertere iſta op-
timã in ſingulis inueniet rõnem ¶ Item ꝙ indifferẽter bonis ⁊ malis
proſpera ⁊ aduerſa ꝯtingant nõ foꝛtuito ſed ſummo libꝛamine ꝓcedit ex
ꝓuidentia oꝛdinatoꝛis. ſicut qui quoſdã ſcit dignos ꝑmio. quoſdã ſuppli
cio. Deĩ oſtendit cãm generalẽ quare malis bona ⁊ bonis mala cõtin-
gant. ſcꝫ quia hoĩes neſciunt que ſint bona vel mala. ꝓbans ꝑ ſimile me-
dici ſcientis diuerſis coꝛpoꝛibꝫ diuerſa ꝯuenire medicamina. et neſciẽtes
varietatẽ coꝛpoꝝ diuerſificatoꝝ in ꝯplexione ignoꝛant cãm mutabilitatꝭ
curationis Etiã probat hoc ex ꝯtrario iudicio dei ⁊ hoĩm. allegans Lu
canum de iudicio deoꝝ ⁊ Cathonis Deĩ ponit cãs ſpeciales qre malis
bona eueniũt. ⁊ eſt vna qꝛ poſſet fieri deterioꝛ ſi hoc bonũ ſibi nõ veniſſet
Qꝫ aũt bonis mala nõ eueniunt facit eoꝛum meritum. ⁊ ideo eis euenit
bonum vt improbitas p̄ualens reꝑmatur ¶ Item ſi q̄dam modeſti
affligerent̃ deficerent. Et ꝙ boni repꝛimunt̃ ⁊ eis mala adueniũt hoc eſt
ideo. ꝙ aliqui eoꝝ longa felicitate gloꝛiari poſſent. ⁊ ſi nõ exercitarent̃ ſuꝑ
birent. Scđo vt inde magis mereant̃. ⁊ exercitatiõe in ꝟtutibꝫ ꝯfirment̃.
Tercio qꝛ aliqui plus metuunt q̄ debent. Quarto qꝛ aliq̄s plus ꝑſumit
de ſe q̄ debet. Quinto ꝓpter glãm ꝑcioſe moꝛtis. Sexto ꝓpter exemplũ
alioꝝ. Qꝫ aũt malis mala adueniãt nemo miratur. ſꝫ ꝙ eis bona eueniãt
Prima cã eſt ne fiant peioꝛes. ſcđa vt emendent̃. tercia vt eoꝝ miſeria ma
ioꝛ exiſtat. Deĩ oſtendit cãm quare mali malos puniãt. qꝛ ſic tales ma
li fiunt boni. Poſtea exclamat de ꝯtractatiõe tali amplioꝛi.
¶ In ſexto metro ꝯfirmat phĩa que dicta ſunt ꝑ ſimilitudinẽ iocun-
de alloquens Boetium. vt ſic recreatus ad ſublimioꝛa tendat. ⁊ cõmen
dat diuinam ꝓuidentiam in regimine coꝛpoꝝ celeſtium. elementoꝝ. tem
poꝛum. generabilium ⁊ coꝛruptibilium ex parte dei regentis Ait ergo. ſi
vis pura mente ſummi dei iudicia intelligere. aſpice celum ⁊ diſciplinatã
ſtellaꝝ ⁊ anni curſus q̄ varij videntur. ⁊ tamẽ vnum non cõfundit aliud
et ſic in actibꝫ humanis omnia recte oꝛdinantur

¶ In ſeptima proſa p̄hia ↄcludit ex p̄dictis q̄ omnis fortuna eſt bona tanq̄ a deo infallibilr̄ adminiſtrata vnicuiq̄ ſm̄ ſua merita. nā iocunda remunerat. aſpera exercet vel corripit. Et oñdit q̄ eſt ↄtrariū vulgo q̄ſi di. O boeti caue ne ſeq̄ris vulgi opinionē. quod ſemꝑ aduerſa iudicat mala. ſʒ attende q̄d in tua ꝑtāte eſt qualē vis habere fortunā. Et ꝑ hoc tādem facit exhortationē vt fortuna magnimiter toleretur. ↄcludens eē in hoīs ꝑtāte formare ſibi fortunā qualem velit

¶ In ſeptimo metro p̄hia ↄfirmat ſuam exhortationē exemplo viroꝝ fortiū. qui ſpretis voluptatibꝫ ſpe laudis ⁊ glorie labores maximos ſubire. Et per hoc hortatur v̄tuoſos ne deſiſtant a ꝓpoſito ſuo ꝓpter labores difficile eñ eſt mediū tenere. Et ponit tres fabulas q̄ſi ſolaciādo ipſi boetio ne ğuetur ſerioſis. Cōcludit aūt O fortes ite nunc altas vias ad ſuꝑna. ſi tanta fecerint infideles ꝓ inani gloria. cur vos inertes ⁊ pigri terga nudatis. i. labores reſpuitis. q̄ ſupata carnalia donāt nobis celeſtia p̄mia

Quintus ⁊ vltimus liber ſex habet proſas ⁊ quinq̄ metra In hoc vltimo libro p̄hia ſoluit quedam dubia ex ſupra dictis ↄuenientia. Nam ſupra tetigit aliqua multum intricata que non plene expoſuit. ſcʒ de ꝓuidentia ⁊ de fato. Ex quibꝫ videtur concludi. q̄ ſi ita preciſe deus omnia diſponit. ergo neq̄ caſus neq̄ fortuna eſt neq̄ liberum arbitrium

¶ In prima proſa Boetius ↄmendat actum p̄hie ⁊ dat occaſionem tractādi de caſu mouens queſtionē. An aliquid ſit caſus. an oīno nihil. et dicit Experior eñ quod ſuꝑ dixiſti. q̄ materia de ꝓuidentia ſit nimis implicata. Nam ego omnia caſualiter putabā euenire. tu vero ecōtra ꝓbaſti nulla. Si ergo ita eſt tūc multa dicta antiq̄ꝝ ſunt falſa. qui poſuerūt caſum eſſe. Ad hec p̄hia rn̄det. q̄ ſi ita caſum diffiniā ſicut tu videris diffinire. tunc dico caſum oīno nihil eſſe. non eñ eſt motus temerarius nulla cauſaꝝ ↄnexione ꝓductus. q2 ex nihilo nihil fieri poteſt. nec vllus temeritati locus in vniuerſo relictus eſt. ꝓhibente deo qui oīa ordinat. Si autē cum meo Areſtotele ⁊ nō cum vulgo ſentis. tūc dico caſum eſſe ſicut ſcd̄o phiſicoꝝ ait Quotiēs aliquid cuiuſpiā rei grā geritur. ⁊ aliud quibuſdā ex cauſis q̄ꝫ quod intendebat̄ ↄtingit. caſus vocatur. Id eſt caſus eſt euētus inopinatus ex ↄtingentibꝫ cauſatus in his que gerunt̄ ob aliq̄d. Et ponit exemplū de foſſione terre ⁊ auri reꝑtione dicens. vt ſi q̄s agrū colendi cauſa terrā fodiens aurū reꝑiat. euētus iſte etſi nō habeat cām intentā habet tñ cauſam ↄfluentem ex diuina ordinatiōe ꝓcedentem

¶ In primo metro p̄hia oñdit ꝑ ſimile duoꝝ fluuioꝝ. ſ. tygris ⁊ eufratis. quō euentus caſualis habeat ſe ad diuinā ꝓuidentiā. In achemenia eſt q̄dam rupis. de qua fons ſcaturit a ſe deriuās duo flumina. q̄ dicuntur tygris ⁊ eufrates. poſt aliq̄d autē ſpaciū iteꝝ ↄueniunt ⁊ vnū flumen efficiunt. Si q̄s ergo diſponeret nauim vel lignū in vnū illoꝝ. et ſilr̄ nauim vel lignū in alterū. ſm̄ naturā aquaꝝ deſcenderēt donec tandē ſilr̄ iungerent̄ preter tñ intentionē diſponētis. Sic eſt de caſu ſyllogizandū. q2 q̄d homo nō aduertit hoc tñ ordo nature diuine ſupplet

Epilogatio

¶ In ſecūda proſa Boetius quaſi plene informatus de ꝓuidentia et fato ꝛ caſu. iam dubitare incipit an etiam ſit liberum arbitrium pro eo ꝙ omnia ꝯſtringuntur cathena fatalis neceſſitudinis. Ad hoc philoſophia reſpondet. ꝙ omnino eſt. licet in diuerſis non eadem facultas ſit ꝓſequendi volita. ꝛ fugiendi nolita. Nam boni ſunt veri liberi arbitrij. deo libere inherendo. ꝛ mali ex propria libertate ſerui efficiuntur ad infima ꝛ vicia voluntarie tendendo. Etiā ꝓuidentia non excludit libertatem. quia ſumminiſtrando ꝛ mouendo non imponit neceſſitatē. ſed libere permittit agere quod placet. ꝛ vnicuiqꝫ reddit ſm ſua merita. Et ſic actus liberi arbitrij cadunt ſub diuina ꝓuidentia. Oſtendit etiā liberum arbitriū eſſe aliter in angelis ꝛ aliter in hominibꝫ

¶ In ſcđo metro phīa ꝯmendat excellentiā diuine cognitiōis in ꝯpatione ad ſolem materialē. ꝛ ſic hilariter p̄dicta vera eſſe oñdit. adducēs exemplū melliflui Homeri dicentis. ꝙ licet ſol ſit immēſi ſplēdoris. ꝛ omia in ſuperficie ꝑluſtret. tñ non p̄t intima terre viſcera illuminare. Sed nō ſic ſol iuſticie deus poteſt impediri. qui omnia ex alto cernit p̄ñtia preterita et futura. Et ideo ipſe veraciter dici p̄t verus ſol

¶ In tercia proſa Boetius ꝯq̄ritur ſe rurſus difficiliori ambiguitate confundi. qꝛ nō poteſt capere quō ſimul in veritate ſtat liberū arbitrium cum diuina ꝓuidentia. Et oñdit diuinā ꝓuidentiā ꝛ liberum arbitriuꝫ eſſe incōpoſſibilia tali rōne. Que infallibiliter ꝓuidentur de neccītate eueniunt. ſꝫ omnia infallibilr̄ a deo ꝓuidentur. ergo ſi ab eterno nō ſolum facta. ſed etiā conſilia ꝛ volūtates ꝓuidentur a deo. nulla erit arbitrij libertas ¶ Alia rō. ſicut ſe hꝫ ſcia reſpectu ſcibilis p̄ñtis. ſic p̄ſcientia reſpectu effectus futuri. ſꝫ cum ſcio aliq̄d in p̄ñti eſſe. neceſſe eſt ipm̄ eſſe. ideo cū preſcitur aliquid futurū eſſe necē eſt ipſum futurum eſſe. ſed deus preſcit omnia futura. igitur neccārio eueniunt. ¶ Tercia rō. quicūqꝫ exiſtimat rem aliter eſſe ꝙ̄ eſt eius exiſtimatio eſt falſa. ꝛ non ſcita ſed fallax opinio. Si igitur diuina ꝓuidentia preſcit aliquid futurū. ꝛ ſi ipſum non neccārio euenit ſicut preſcit preſciētia dei. tunc ꝓuidentia dei non eſt ſcientia. quod eſt abſurdū dicere. Igitur futura a deo ꝓuiſa neccārio eueniūt. Poſt h̄ improbat modos quibꝫ aliqui nituntur ſaluare ꝓuidentiā diuinā. Primꝰ modus eſt. vt dicatur deū ea que ꝓuidet iudicare infallibiliter. quis poſſent nō euenire. ſed hoc nō. quia tūc falleretur diuina ꝓuidentia. Scđs modus eſt. vt dicatur deum ꝓuidere futura indetermīate ſic vt futura. Sed iſto mō ꝓuidentia dei nō eſt certa. Tercius modus eſt. vt dicātur oīa euenire ex neccītate. ꝛ liberū arbitrium auferatur nihil eſſe. Tūc ponit incōuenientia que ſequuntur ſi auferatur liberum arbitriū. Primū qꝛ tunc leges ꝛ ſtatuta nō valerent. Scđm qꝛ tūc deus eſſet auctor maloꝝ. Terciū qꝛ tunc tollerentur actus deꝑcandi deum ꝛ ſperandi in deo. quibꝫ homines maxime ꝯiunguntur deo. Et ſic Boetius videns multa incōuenientia ſequi ex ablatiōe liberi arbitrij quaſi ꝑplexus neſcit q̄d ꝯducendū ſit

¶ In tercio metro adhuc Boetius ꝓſequitur materiā prefatā. ꝛ mirādo q̄rit que cā ſit q̄re ſil' eſſe nō p̄ñt ꝓuidentia ꝛ liberū arbitriū. volens ꝙ apparētia diſcordie ꝓueniat ex debilitate intellectus. Et h̄ ſic oñdit. ſi dr̄ ꝙ mens obruta tenebris nequit cognoſcere tā ſubtiles nexus reꝝ. tūc ite

rum noua queſtio oritur. quare ſcʒ tātū laborat ⁊ deſiderat iſta ſcire cum
nemo querat quod ignorat. ⁊ ſi inueniat queſitum nō cognoſceret inuen/
tū. Aut forte mens ſummarie aliquid ſcit ⁊ de ſingulis nihil. Aut neqꝫ
nouit oīa nec penitus neſcit. ſed quaſi ſummaʒ meminit ⁊ retractando
cōſulit ⁊ ſubtiliter aduertit q̄ aliq̄n ſciuit vt illis que neglexit iteꝝ queat
addere aliquas ꝑtes. Et ſic vult dicere ꝙ anima ſciat cauſam incōpaſſio
nis inter prouidentiam ⁊ liberum arbitrium in vniuerſali. ſed neſcit in ſpe
ciali ⁊ in propria forma

¶ In proſa q̄rta poſt longam Boetius vacillatōem in qua viſus eſt q̄ſi
ſi aliqualiter ſubtilis ⁊ aliqualiter rudis more ſcholarū nouiciorum q̄ in/
uoluunt ſentētias ſermonibus imperitis iam ph̄ia vrbane alloquit̄ ipm
nec ↄfundere diſponit. ſed dulciter attrahere vt plenius erudiat dicēs O
Boeci hec eſt vetus q̄rela de ꝓuidentia ⁊ olim a Tullio vehemēter agi/
tata ⁊ a te diu queſita necdū ab vllo veſtrum firmiter expedita. Et hec ē
cauſa veſtri defectus ꝙ humane ratiocinatōis motus ad diuine p̄ſciētie
ſimplicitatem nō poteſt attingere. hoc ſi poſſet nihil dubietatꝫ remaneret
Sed nūc temptabo iſta tibi patefacere. Volens igit̄ ſoluere queſtioneʒ
Boetij reſumit ſolutōem prius improbatā que eſt bona in hoc ꝙ ponit
p̄ſciētiam nō eſſe cauſam nccitatis futurorum. Dixit em̄ nō ideo futura
ꝓueniūt quia deus ea preuidit. Sed fuit mala in hoc. q꜠ ponit futura eſſe
cām preſciētie dei. ⁊ dicit. ſi tolleret̄ preſciētia dei nequaq̄ꝫ tolleret̄ liberuʒ
arbitriū ad nccitatem. Et ſi iterū eſſe ponit̄ ⁊ nihil nccitatis iniūgere re/
bus futuris manet iterū liberum arbitriū. Deinde oñdit ph̄ia ꝙ preſcia
diuina nō eſt ſignū neceſſitatis in rebꝫ futuris. ⁊ ꝙ modus ꝓbandi ex ſig
no nō eſt efficax. Deinde q꜠ ex dictis videt̄ ſeq̄ ꝙ aliqua p̄nt p̄ſciri que tn̄
nccāria nō eueniunt. Si aūt nccārio eueniūt p̄nt nō euenire. ita ꝙ aliq̄n
p̄ſcitum a deo nō eueniat. ġ ph̄ia dubitando de h̄ querit. Et ſoluit ꝙ li/
cet futura in comparatione ad diuinā prouidētiam ſint in neceſſitate ↄdi
tionata. nō tamē oīno ſunt nccāria nccitate abſoluta. Dicit ergo. pu/
tas ꝙ prouidētia imponit futuris nccitatem. ſi ita eſt quare non imponit
rebus preſentibꝫ nccitatem. Et ponamꝰ an̄ oculos quadrigaʒ cū auriga
videmus quātam diligentiam facit. ſi ġ nccārio fieri oʒ oīa. ergo rector
fruſtra vtitur libertate ⁊ arte ſua. In hūc modum cetera ↄſidera. Tunc
ph̄ia diſcutit ſcḋm motiuum Boetij. Utrū futura incerta qualia ſūt cō
tingentia poſſunt certe preſciri. Dixit em̄ p̄us nihil ſcia cōprehendi poſſe
niſi certum. Sed aſſignat ph̄ia cauſam erroris. quia putatur ꝙ facultas
cognitionis ſit ſm̄ facultatem rei cognite ⁊ nō cognoſcētis quod falſum
eſt. Exemplū eſt de corporis rotunditate. quam aliter viſus aliter tactꝰ
cognoſcit. viſus em̄ a remotis exiſtens ↄgnoſcit. tactus in propinquo ꝑ
ꝑtes. Similiter ipſe homo aliter cognoſcit ſenſu. aliter ymaginatōne. ali/
ter ratione. aliter intelligētia. Deinde oñdit ꝙ quicq̇d p̄t virtus inferior
etiam p̄t ꝟtus ſupior ⁊ amplius. ⁊ compat illa q̄tuor ad inuicē ſubtiliter
vt in textu. Si hoc poteſt homo q̇d poteſt deus.

¶ In metro quarto oſtēdit a q̇bus ortū habuit error illoꝝ qui dixerūt
ꝙ res cognoſcūtur ſm̄ ꝓpriā naturā. q̇ error magnū prebuit impedimētū
ad alia cognoſcenda. q꜠ a magnis philoſophis inuentus ⁊ defenſus fuit.

Epilogatio

Stoyci eñi q̄ſi ad angelicam puritatē tēdere cupiētes.ſi poſſibile fuiſſet
cū Dyoniſio dixiſſent quoſdā homines diuina paſſiue didiciſſe.Sed q̄a
tantū miſteriū nondū reuelatū eis fuerat.fecerūt quod potuerūt dicētes
aīam tm̄ pati in cognoſcēdo.non aūt agere.⁊ ſic cognitio intellectiua ſm̄
eos ſolū perficeret̄ ex hoc ꝙ corpora exteriora ſuas ſilitudines imp̄mūt
in mēte.ita ꝙ mens ſe ſolū habeat in rōe patientis.⁊ res ad extra in ratiōe
agentis. Ex quo ſequitur ꝙ patiens trahitur ad naturaꝫ agētis ⁊ nō eco
uerſo.⁊ ꝙ cognitio ſequitur naturam rei cognite ⁊ nō naturam cognoſcē
tis.ſicut in tabulis raſis fit.in quibꝰ ſcribunt̄ notule ipſis nihil agentibꝰ.
hoc aūt nō poteſt ſtare.quia anima diſcernit.colligit.diuidit.immo nūq̄ꝫ
ocioſa eſt.ſed more ignis agitat nunc infima nūc ſuprema. Unde patꝫ ꝙ
anima plus agit q̄ꝫ patiatur in cognoſcēdo.Applicat autem iſta ad deū
vt ſequitur in ſequenti proſa.

¶ In proſa quinta ponit pħia multos modos cognitionuꝫ vltra quos
diuina ſupeminet ⁊ probat ſpecialiter diuinam cognitionem eſſe ſm̄ mo-
dum cognoſcētis ⁊ nō rei cognite.⁊ ponit inſufficiētiam eoꝝ q̄ ex hoc mo
do cognoſcendi noſtro probant diuinam prouidētiam ponēs exemplum
de quatuor virtutibꝰ cognoſcitiuis ſubordinatꝭ.hortaturq̄ꝫ vt diuine mē
ti humana ratio ſe ſummittat. Niſi enim erigamus ad cacumē ſumme in
telligentie ratiocinatōem noſtram nō poſſumus ꝑticipes fieri illius ſapi
entie q̄ vltra nos eſt.illic enim ratio videbit quod in ſe nō poteſt intueri.⁊
de futuris certiſſimam ſciam habebit

¶ In metro quinto ⁊ vltimo pħia iocūde hortatur ad idē.ſ.ſurſuꝫ men
te tendere.q̄r al's nō eſt poſſibile vt q̄s poſſit capere qūo dei intelligentia
ꝯtingentes res certitudinaliter ꝓuidet.ꝓcedit aūt hec exhortatio a ſilitu
dine corporis humani.nā cetera aīalia habēt faciē depſſam ad terrā.ſolus
hō ſtat recto corꝑe.⁊ iō celeſtia ꝑncipaliter debet querere.

¶ In proſa ſexta ⁊ vltima procedit pħia ad longū ꝯfirmando predicta
et ſoluēdo inſtantias ſuprapoſitas videlicet ꝙ ꝓuidētia nō impedit arbi
triȷ libertatem ⁊c. Unū ait.vt poſſumus cognoſcere q̄ ſit ſcia dei quantum
fas eſt intueamur q̄s ſit diuine ſubſtātie ſtatus. Deum igit̄ eternuꝫ eſſe
ꝯſtat. Eternitas āt eſt interminabilis vite tota ſimul ⁊ ꝑfecta poſſeſſio
ex hac diffinitione ꝓbat totū intentū ſuū.quia deus neq̄ꝫ ꝯditis rebꝰ anti
q̄or videri debet tp̄is quātitate.ſꝫ ſimplicis potius ꝓprietate nature ⁊ ma
nifeſtat qūo tp̄alia deficiunt a ſimplicitate diuine nature quā nitunt̄ imi-
tari. Deinde ponit pħia ꝙ ſcia diuina.nō preſciētia.nō preuidētia.ſꝫ ꝓui
dentia vocat̄. Nunc ſoluit rōes ſibi ſuperius factas ꝯtra ꝓuidētiam vo
lens ꝙ ſicut noſtra p̄n̄s ſcia nō eſt cauſa neceſſitatis eſſendi eorum que ſci
mus.ſic nec dei prouidētia eoꝝ que prouidet. Deinde oſtēdit ꝙ circa cō
tingētia ſtat certa cognitio dei ⁊ incertus euentus rei. Deinde fortificat
p̄mam rōem vt formalius ſoluatur ⁊ ſoluit eā per diſtinctiōem neccitatis
ꝯditionate ⁊ ſimplicis. Deinde ꝯcludit ex premiſſis ꝙ illa ſimul ſtāt.ali
qua ſm̄ ſe eſſe ꝯtingentia ⁊ incerta.⁊ ſic libera ⁊ ſoluta prorſus in ſui natu
ra vident̄.que tū ad diuinū intuitū cūcta inſpicientē relata.neccāria dicun
tur.⁊ certitudinaliter euenūt.itaq̄ꝫ diuina notio minime reꝝ qualitatem
ꝑturbat. Deinde obijcit ꝯtra illā ſolutōem.quia ſic nō videt̄ eſſe dānā

Epilogatio

inter ꝯtingens ⁊ neccāriū. Et ſoluit ſic ꝙ idē relatū ad diuerſa pōt eſſe con
tingēs ⁊ neccārium. Tunc obijcit ꝯtra ſolutōem datam. tū ꝗlibet hō pōt
mutare ſuū ꝓpoſitum. ſoluit ſic. nec ꝑ hoc effugit diuinam ꝓuidentiā. De
inde querit vtrū ex noſtra mutatione muteť diuina ſcientia. ⁊ dicit ꝙ non
quia deus illam mutatōem etiam ſcit. quia oīa ſimpliciſſime cōprehen
dit. Tandem concludit ex premiſſis compoſſibilitatem liberi arbitrij cū
diuina ꝓuidentia oſtēdens leges eſſe bonas. ⁊ ꝑ deū bonis premia. ma
lis ſupplicia diſpenſari. ſpem ⁊ preces nō fruſtra fieri. Demum poſt om
nia quaſi naturaliter tractata theologicam infert concluſionem dicens.
Auerſamini igitur vicia. colite virtutes. ad rectas ſpes animum ſubleua
te. humiles preces in excelſa porrigite Magna vobis eſt ſi diſſimulare nō
vultis neceſſitas indicta probitatis. qui ante oculos agitis iudicis cunc/
ta cernentis.

¶ Deo gratias.

¶ Libri quinqꝫ de conſolatione philoſophie Boetij
Rhomani conſulis ac oratoris ſplendidiſſimi. vna cum cō
mentaria editione: per Henricum Quentell in Colonia di
ligenter elaborati expliciunt Anno gratie Milleſimo. cccc.
xciij. pridie kalendas nouembris

977002